Muzaffer Buyrukçu

ANINDA GÖRÜNTÜ

**Sanatçıların,
yazarların yaşamlarından kesitler...
Belgesel ve
"TARİHLİ YAZILAR "**

YILMAZ YAYINLARI

ANINDA GÖRÜNTÜ

Muzaffer Buyrukçu

YILMAZ YAYINLARI A. Ş.
(Halkalı Cad. No: 259 Sefaköy/İstanbul)

Birinci Baskı: 1992

Türkiye'de yayın hakları Yılmaz Yayınları A.Ş.'ye ait olan bu kitap yayıncının yazılı izni olmaksızın, elektronik veya mekanik hiçbir surette çoğaltılamaz. Sadece eleştiri ve bilimsel çalışma amacıyla kaynak gösterilerek aktarılabilir.

Muzaffer Buyrukçu

ANINDA GÖRÜNTÜ

□

- Sanatçıların, yazarların yaşamlarından kesitleri içeren, belgesel ve "TARİHLİ YAZILAR"-

YILMAZ YAYINLARI:
ANI DİZİSİ

□

Yayıma hazırlayan: Erdoğan Tokmakçıoğlu

□

Kapak düzeni: Ertan Gökemre

□

©Yayın Hakları (Copyright): Yılmaz Yayınları A.Ş.

Teknik hazırlanması Yılmaz Yayınları A.Ş. Tesisleri'nde,
renk ayrımı Prima Grafik'te yapılan bu kitap,
Şefik Matbaası'nda basılmış ve ciltlenmiştir.

2.11.1968

Edebiyatçılar Birliği'nin cumbasından, eski serüvenlerin tarihine adını yazdırmış İstiklal Caddesi'ni dolduran kalabalığı seyrediyordum; yüzlerini ürettikleri resimleri, davranışlarını belleğimin boş bir yanına yerleştirmeye çalışıyordum. Tozla, toprakla, kokuyla, solukla karışarak gök yüzüne yükselen gürültü korkunçtu. Daha doğrusu bu bilinen, klasik gürültü değil de, milyarlarca nesnenin birbirine sürtünmesinden ve insanların çıkardığı çeşitli seslerden oluşan bir uğultuydu. Yalnızlıkları, aşkları, sevişmeleri, kavgaları, savaşları, ölümleri düşünüyor, özellikle ölümün ve yalnızlıkların rutubetli dehlizlerinde üşüye üşüye geziniyordum, ama zihnime yığılan vurucu gerçeklerin baskısına dayanamıyor, yaşamın oyalayıcı ve unutturucu büyüsüne sığınıyordum.

Salonda benden başka kimseler yoktu. Arada bir beyaz ceketleri kirlenmiş köylü suratları sert ve ilkel anlamlarla kaplı garsonlar, tahta döşemeyi gıcırdatarak dolaşıyor, gözlerini üzerimden ayırmadan çağırmamı bekliyorlardı. (Odamda Seyahat)'ı anımsadım. Odada yaşamaya mahkûm edilen bir gencin öyküsüydü. Sonra çalıştığım, dosya dolapları çelik, on beş masalı, üç daktilo, altı hesap makineli, üç siyah

telefonlu, on dört kişilik oda belirdi. Saat üç sularında Bilge Karasu ile Ali Püsküllüoğlu'nu karşımda görünce şaşırmıştım. Bilge Karasu'nun Romalılar gibi kıvırcık, kırmızıya çalan saçlarına, saçlarının rengindeki bıyıklarının tellerinde titreyen gülüşüne, o gülüşü ince anlamlarla derinleştiren beyaz dişlerine hayrandım. Resim yapmasını bilseydim, portresini çizmeye gülüşünden başlardım. Ali Püsküllüoğlu'nun Güneyli yüzü solgundu. Memur arkadaşlarımın meraklı, çeşitli sorularla dokunmuş bakışlarından sıkılmış gibiydi; sıkıntısını dağıtmak için havadan sudan bir şeyler anlatmıştım.

Önemli bir işi çözümlemek zorundaydılar. Gitmişlerdi, saat yedide 'burada' buluşacaktık.

Bakışlarımla duvarları taradım. Anayasa'nın 20. maddesi çerçeve içine alınmıştı. Garsona seslendim, ufak bir Yeni Rakı, beyaz peynir, pilaki, ekmek, su söyledim.

Mahmut Makal girdi, önüne bakarak yürüdü, beni görünce gülümsedi, "Merhaba Buyrukçu!" dedi uzaktan, üç dört adımda yanıma geldi, el sıkıştık, sağıma oturdu. "Nasıl gidiyor?"

"Gitmiyor," dedim, "Sürünüyoruz."

"Türk yazarının kaderi bu," dedi Mahmut Makal; sesinde, gücünü yitirmemiş bir öfke, bu 'kader'i değiştirmeye çabalayan bir kişiliğin karşılaştığı engellerin izleri vardı.

"Kader olamaz," dedim. "Yürürlükteki düzeni insan yapısına aykırı gördüğü, bu düzeni yönetenlere başkaldırdığı için maddi manevi abluka altında Türk yazarı. Olsun, böylesi daha iyi. Düşmanla anlaşıp onun beslenme kaynağı olan haksızlıkları, kötülükleri çoğaltma edimine onursuzca hizmet etmektense yoksulluğu, ilgisizliği, bırakılmışlığı seçerek edebiyat dünyasına hizmet etmek çok daha onurlu bir iştir. Evet, sıkıntıdayız, ekonomik ve sosyal koşulların ağırlıkları altında eziliyoruz ama alnımız ak, yüzümüz paktır. Bütün işkenceleri yaşıyoruz ama işkencecilerin o kırılası çarkını çevirmiyoruz." Rakı, peynir, pilaki, su... Şişeleri açtım, bardağa göz kararıyla bir duble kadar koydum. "İster misin?"

"Votka içecem ben," dedi Mahmut Makal.

"İyi öyleyse, sağlığına!" dedim, bir yudumla ağzımın tadını bozdum, içini acılaştırdım. Peynir yağlı, pilaki tazeydi. "Ekmek nerde kaldı?"

"Kızartıyoruz efendim!"

"Peki," dedim.

"Bakele!" dedi Mahmut Makal, garsonun yüzüne baktı. "Yarım şişe votka!" Gözlerini su şişesine dikti. "Öyle, öyle, gebersek de çevirmeyeceğiz çarklarını. Geçmişteki pek çok edebiyatçı 'hoş bugün de bir sürü çanak yalayıcı var ya' yöneticilere dayamıştı sırtlarını, elçilikler, yüksek memuriyetler, idare meclisi üyelikleri kapmışlardı. Avrupalarda geçirmişlerdi yıllarını, hayatın tadını çıkarmışlardı."

"Bir elleri yağda bir elleri balda yaşamışlardı ama güçlü, yüz ağartan bir yapıt koyamamışlardı ortaya. Bir avuç laf salatası bıraktılar bize. İşte bu nedenle temelleri gerçeklerin derinliklerinde yepyeni bir edebiyat yaratmak zorundayız," dedim. Şişkin iki fasulyeye batırdım çatalı. "Ben onların 'hayatın tadını çıkardıkları'nı sanmıyorum. Çünkü kendini ve yakın-uzak çevresini, dünyayı ayrıntılarıyla tanımayan, çağdaş bir düşünceye, bir ideolojiye inanmayan bilinçsiz kişi, seçme bilincinden yoksundur."

"Onlara bilinç değil, para lazım," dedi Mahmut Makal.

"Doğru," dedim, güldüm.

"Sabahtan akşama dek gılay çekiyorlar," dedi Mahmut Makal, iskemlede bir şey varmış gibi kalkıp oturdu. Birden iğde ağaçlarını, mis kokulu çiçeklerini anımsadım, Niğde'nin bağlarının arasında yürüdüm.

Garsonun önüne koyduğu votkadaki eksiklikten sıkılmış gibi, "Bunu böyle mi içeceğiz?" dedi, Mahmut Makal.

"Limon getireyim mi?"

"Sen bana bir bira getir, kaşar getir!" dedi Mahmut Makal, deminki konuya yaklaştı. "Gılay çekmişler, bedeni tatları, damak tatlarını her şeyin üstünde tutmuşlar, yemişler, içmişler, hoş geçmişler, yaşantılarına giren kadın sayısını çoğaltmışlar. Buldukları bir tümceyle otuz yıl idare etmişler, büyük yazarlığı kuyruğundan yakalamışlar. Gazetelerin baş köşelerine kurulmuşlar, 'Sen ne güzel bulursun gezsen Anadolu'yu' diyerek en katı gerçekleri örtmüşler. Örttükleri gerçeklerle birlikte kişilerin, öğrencilerin sağlıksız düşünmelerini, bilmeleri gereken en küçük doğrulardan bile uzak durmalarını sağlamışlardır. Sen kaç yıllık yazarsın?"

"Aşağı yukarı yirmi beş yıllık," dedim.

"Hiçbir okul kitabında hikâyen var mı?" dedi Mahmut Makal.

"Hayır," dedim.

"Bu anlayış değişmedikçe de olmayacak," dedi Mahmut Makal. "Sen yaşananı kendine kaynak almışsın, onlar ise öğrencilerin seni okuyarak gözlerinin açılmasını, toplumu, evreni görmesini istemiyorlar."

"Engelleyemeyeceklerdir," dedim, "Yalnız onlara kavuşmamızı geciktirebilirler."

"Geciktirmeleri bile büyük başarıdır onlar için," dedi Mahmut Makal.

"Ya da başarısızlıkları," dedim.

Mahmut Makal, votkayı içmeden önce, "Hadi, gılay!" dedi.

"Gılay," dedim.

Uzun boylu, iri yapılı, yuvarlak yüzlü Nevzat Hatko geldi, gri fötrünü Amerikan şerifleri gibi arkaya atmıştı, geniş alnı çizgisizdi. Kaşlarını kaldırdı şaşkınlıkla, "Vay, vay, vaaay!" dedi, ama bizi hiç ummadığı bir yerde görmesinden doğan bu şaşkınlık aynı anda gözlerini buğulandıran bir dalgınlıkla önemini yitirdi, bir şeyler düşündü, pencereden dışarıya baktı ve altımızdaki İstiklal Caddesi'nin sel akışını andıran akışından bir şeyler kurtarmak istercesine eğildi, kafasına takılan çengelden kurtulduktan sonra ellerimizi sıktı, oturdu. Fötrünü çıkardı, boş bir iskemleye koydu, saçsız -pembemsi- başını kaşıdı parmaklarının ucuyla, bana göz kırptı. "N'aber hikâyeci?" Bu iki sözcüğün dudaklarından dökülüş biçimindeki küçümseme tavrı kanımı beynime sıçrattı ama tuttum kendimi, rakımı sessizce yudumladım, şöminеye kaydırdım bakışlarımı... Orada, -şiddetli kışlarda- kocaman kütükler çatırdaya çatırdaya yanardı, çevreye -sık sık meydana gelen küçük patlamalarla- ateş renginde, kıymığa benzeyen kıvılcımlar saçılırdı.

Caddedeki araçlar salonun içinden geçiyordu sanki.

Edip Cansever, güneş gibi doğdu ve aydınlattı salonu. Saçsız ama biçimli başı, güzel, soylu ve hemen seçilen entelektüel yüzüyle pek yakışıklıydı. İçkinin vücudunda yarattığı dengesizliği hafif bir sallantıya dönüştürmüştü. Yanında Oğuz Halûk (Hayalet Oğuz) vardı. Etsiz, sarı ve uzun yüzü ve bir deri bir kemik zayıflığıyla hemen göze çarpıyordu, üflesen uçacaktı; bu gövdeyle nasıl yaşayabiliyordu anlayamıyordum! Gerçekten de (Hayalet) sıfatı cuk oturmuştu. Dudağına yapı-

şık duran sigarası sönmüştü.

Edip Cansever, selam vermeden ama içtenlikle gülerek ve gözlerini gözlerimden ayırmadan karşıma geçti, gülümsemesini çoğaltırken ağzı açıldı ve iri ön dişleri ortaya çıktı. "Niye aramıyorsun beni?" Soluğu alkol kokuyordu ve sıcaktı.

"Arıyorum," dedim, "Birkaç kere telefon ettim, 'Gelmedi, yok, az önce gitti' dediler. Ben de vazgeçtim."

Bir sigara yaktı Edip Cansever, buyurucu bir ses tonuyla "Bulunca kadar arayacaksın!" dedi.

Birden kalktım, ayaklarımı askerler gibi bitiştirdim, göğsümü şişirdim, sağ elimi sağ kaşımın üstüne götürdüm, sert bir hareketle "Emredersiniz komutanım!" dedim. Der demez de belleğimde çakan bir şimşekle geniş kanatlı bir kapı açıldı doluluğa, olaylar yığınına... Recai Yüzbaşının tütün ve çamur karışığı bir rengi olan soğuk, çilli, Türkistanlı yüzünü gördüm. Kolordu'nun Birinci Şubesi'ndeydik. Ben genelkurmay Başkanlığı'na yollanacak mektupları yazıyordum, o parafe ediyordu, sonra da Albay Şemsi Zobu'ya imzalatıyordu. Yazıcılık işini öyle benimsemiştim ki, Yüzbaşının işaretlediği evraklara müsvettesiz karşılıklar yazıyordum. Recai Yüzbaşı bir gün beni hiçbir suçum, hiçbir ihmalim, hiçbir terbiyesizliğim olmadığı halde -belki de her subay bir er dövmelidir gibi bir gerekçesi vardı- beni dövmeye başladı. Tokatlar kırbaç gibi şaklıyordu yüzümde; gövdem sarsılıp sağa sola kaykılınca "Kıpırdama!" diye bağırıyor, tokatların sayısını artırıyordu. Oysa ben, iki şiir kitabı, elliye yakın hikâyesi çeşitli gazetelerde yayımlanmış ve yayımlanan bir yazardım.

Arap Sabahat'la Ermeni güzeli Peruz'a âşıktım, ikisiyle de mektuplaşıyordum; arkadaşlarımın saygı duydukları birisiydim, nahak yere dövülmem onuruma dokunmuştu. "Elim kolum bağlı, yasalar senden yana, elbet döversin, üniformanı çıkar da öyle kozumuzu paylaşalım!" deyince öfkeden delirmiş, tokatlar yağmur gibi yağmaya başlamıştı. Ben de her şeyi göze alarak kaçmıştım ordan ve Kurmay Başkanı'na durumu anlatmış, kendimi Sahra Postanesi Şefliği'ne tayin ettirmiştim. Yıllar Recai Yüzbaşıyı aramakla geçmişti ama talih yüzüme gülmemiş, -ne zaman güldü ki- onunla karşılaşamamıştım.

"Arayacaksın ve benden çok şey öğreneceksin!" dedi Edip Cansever.

"Arayacağım ve senden çok şey öğreneceğim kumandanım," dedim gülerek, tekrar bir selam çaktım.

Alttan yukarıya baktı. "Alay mı ediyorsun yani?"

"Alay etmeyeceğim ve alayı öğreneceğim kumandanım!"

"Saçmalama!"

"Olur, saçmalamamayı öğreneceğim kumandanım," dedim, "Ayakkabı dikmeyi, yemek yemeyi, sevmeyi ve kahkaha atmayı öğreneceğim!"

"Otur yerine be, off, görmeyeli ne kadar da şımarmışsın!" dedi Edip Cansever, şakacı bir sesle.

Peynir koparttım çatalla, "Seni son gördüğümden bu yana yüzlerce olayın, durumun içinde olay yaratıcısı ve yapıcısı bir usta olarak bulundum, bilinen ve bilinmeyen etkileri yaşadım ve durmadan değiştim Bay Edip Cansever, annadın mı mesela. Elbet, sen bana eski Muzaffer gözüyle baktığın için yeni Muzaffer'i göremiyorsun, bu yüzden de şaşırıyorsun," dedim gülerek.

"Çok geveze olmuşsun, çenen düşmüş," dedi Edip Cansever.

"Söyle bakalım benim aslan arkadaşım," dedim, kucakladım, yanaklarından öptüm.

"Beni arayacaksın!" dedi Edip Cansever.

"Arayacağım," dedim.

"Çok şey öğreteceğim sana," dedi Edip Cansever.

"Öğreteceksin!" dedim.

"Şiiri, edebiyatı, evreni, kendini!" dedi Edip Cansever.

Sesimi şarkılaştırdım. "Sen seni bil sen seni bil, sen seni, sen seni bilmezsen patlatırlar enseni ve de dandini dandini dastana!"

"Çarpacam tokadı ha?"dedi Edip Cansever, sağ elini kaldırdı havaya.

"Kemal Tahir'in romanlarında adamlar nasıl konuşuyor biliyor musun, 'Şaplak geliyor ki bak nasıl geliyor' işte böyle," dedim.

"Devlet Ana'daki o bataklık sahnesine bayıldım," dedi Edip Cansever.

"Ben Kemal Tahir'i seviyorum, iyi romancıdır," dedim.

"Orhan Kemal, günahı kadar sevmez Kemal Tahir'i," dedi Cansever.

"Sevmez. Yaşar Kemal de sevmez, ama Orhan Kemal hiç sev-

mez," dedim.

"Aşağı yukarı bütün yazarlarda vardır bu düşmanlık," dedi Mahmut Makal.

Edip Cansever, Mahmut Makal'ın sözlerini işitmemiş gibi davrandı, bu davranışından, Mahmut Makal'ı sevmediğini, beğenmediğini çıkardım ve tedirgin edici bir soğukluk doğmasın diye araya girerek konuşmayı sürdürdüm. "Evet, bu bizim gelişmemişliğimizi, çok önemli bazı durumları henüz kavrayamadığımızı, ilişkilerimize hoşgörüyü yerleştiremediğimizi, yani ilkelliğimizi ortaya koyuyor. Oysa bir yazar, beğenmese bile, başka bir yazara saygı duyabilmeli."

"Ne kadar da ukala olmuşsun sen?" dedi Edip Cansever kızdırmak amacıyla.

Onu umursamadım. "Ama biz daha birbirini yeme, gözlerimizi oyma dönemini yaşıyoruz."

"Vahşet çağı yani!" dedi Oğuz Halûk.

"İsabet buyurdunuz üstat," dedim.

"Köşeyi tutmuşsun da keyfin gıcır bakıyorum," dedi Oğuz Haluk.

"Biz hasım sahibi kimseleriz, arkamızı duvara verip yüzümüzü kapıya çevireceğiz ki, hasmımızın ne yapacağını bilelim ve gel güzelim bu akşam çılgınca eğlenelim," dedim.

Edip Cansever, şöyle, eleştirircesine bakıyor, başını yanlara sallıyordu. "Resmen delirmiş bu!"

"Buyrukçu, bu, senin dediğin Anadolu'nun en büyük sorunlarından biri," dedi Mahmut Makal. "Herkes birbirinin düşmanı, herkes öldürülmek korkusu içinde."

"Bütün insanları birbirine düşüren davaları vardır," dedi Nevzat Hatko. "Anadolu birlik ve beraberlik içinde değil, birbirinden kopmuş ve yalnız bir halde yaşıyor."

"Sevgiyi öldürdüler," dedi Oğuz Halûk.

"Bu tartışmalı bir şey. Hangi sevgi? Yurt sevgisi mi, birey sevgisi mi, çıkar sevgisi mi?" dedim, "Bence bir memleketteki insanların nasıl yaşadıklarını öğrenmek istiyorsanız karakollara, mahkemelere, hastanelere gideceksiniz." Edip Cansever'in böyle, edebiyat dışı konuşmalardan hiç hoşlanmadığını, canının sıkıldığını düşündüm, yüzüne baktım. Yargıların, öfkelerin, izlenimlerin ve şiir öğelerinin sıçrayıp durduğu bir sessizliğe gömülmüştü ve 'yanlış bir yerde olduğu için' tedir-

gindi. Gitmeliydi buradan, her şeyleriyle bağdaşacağı ve kişileriyle anlaşabileceği ortamların bulunduğu mekânlara. Paketinin dibine basturarak dışarıya ittiği sigarayı dudaklarının arasına kıstırdı, "Yak" dedi.

"Seni yakmam ben, yakamam," dedim, "Sen benim en yakın arkadaşımsın. Dünyayı yakarım da seni yakmam ve o dünyadan ilk kurtardığım insan sen olursun."

"Bravo!" dedi Oğuz Halûk, alkışladı.

"Bak, hâlâ duruyor, ben seni böyle mi eğittim?" dedi Edip Cansever, sigarasını gösterdi. Yaktım ve "Afedersiniz beyefendi, bir suç mu işledim?" dedim.

"Evet," dedi Edip Cansever, "Ben daha elimi oynatırken ne yapmak istediğimi sezeceksin, ona göre davranacaksın."

"Hay hay, bundan sonra buyurduğunuz gibi davranacağım efendim sizi hiç üzmeyeceğim," dedim.

"Gülme!" dedi Edip Cansever, "Gülme, laubalilikten hoşlanmam!"

"Gülmeyecem efendim," dedim, ağzımı kapattım.

Masadakiler, Edip Cansever'le olan sık dokulu dostluğumuzu bilmedikleri için inişli çıkışlı, şakalı, ciddi, yarı ciddi, tuluat karışımı ve anlamsız gibi bir çizgiyi izleyen konuşmalarımızı (bu oyunları sık sık tekrarlardık) anlamaya çalışıyorlardı ama şaşkınlıktan öteye geçemiyorlardı. Kuşkulu bakışları her an üstümüzdeydi, kavga başlarsa ayırmaya hazırlanıyorlardı.

Kapının eşiğinde aşçıyla tartışan garsona, "Bakar mısın delikanlı," dedim.

Koşarak geldi garson.

"Sor bakalım, beyler ne emrediyorlar?" dedim.

Edip Cansever gülümsedi, "Hazine mi buldun yoksa?"

"Hazineye ne gerek var Edip'çim, ben kendim hazineyim, bir hikâyem yayınlandı mı?" dedim.

Kahkahayla güldüler.

"Sahi, ne içeceksiniz? Söyleyin, çocuklar bekliyor," dedim.

"Hiçbir şey," dedi Edip Cansever.

"Peki öyleyse, beyefendiye bir 'Hiçbir şey' getir!" dedim.

Dişlerinin arasından uslama gibi bir "Viskiiii," sözcüğü çıktı Edip Cansever'in.

"Durma, hemen getir!" dedim garsona.

"Bizde viski yok efendim," dedi garson.

"Yoksa aldırın!" dedim, "Arkadaşım kırk yılda bir şey istedi."

"Şaka söyledim," dedi Edip Cansever, elimi içtenlikle sıktı ve duygularını herkesin içinde açık açık belirtmemden gönendi. "Rakı içeyim."

"Doğru söylüyorum; canının çektiğini söyleyebilirsin, çekinme. Rokfor peyniri, bilmem ne," dedim.

"Gerçekten de çok değişmişsin, inanamıyorum," dedi Edip Cansever, "Çünkü sen küçük bir memursun!"

"Küçük bir memurum, haklısın, bir yerden yazı parası, ikramiye ya da Emekli Sandığı'ndan borç para aldığımda arkadaşlarıma ısmarlayabilirim ancak, senin gibi her zaman ısmarlayamam... Bunun ezikliği içindeyim, sen yüz kere ısmarlarsan ben bir kere... Ama bugün param var Edip," dedim.

"Hani, Sait Faik armağanını aldığında içecektik," dedi Edip Cansever.

"İçtik ya," dedim.

"Olmaaaz, o sayılmaz, benimle birlikte başkalarına da ısmarlamıştın, ben, sadece bana ısmarlamanı istiyorum!" dedi Edip Cansever.

"Elbet, baş üstüne, ne vakit emredersen hazırım!" dedim. İlk kitabım (Katran)'dan 150 lira telif ücreti almıştım ve o gece Tünel'deki bir meyhanede Edip Cansever'in, Orhan Kemal'in, Agop Arad'ın, Hamit Akınlı'nın, Hüsamettin Bozok'un da bulunduğu kalabalık bir arkadaş topluluğuna ısmarlamıştım ve ancak elli lira harcamıştım. Elli lira büyük paraydı 1956'da; iki buçuk liraya bir hafta yetecek yiyecek alabiliyorduk. Evet, o akşam büyük bir sevinç, sevgi ve heyecanla kuşatılmıştım. Neşeliydim, mutluydum; boyuna gülüyor, dostlarıma ,"Canım" sözcüğüyle sesleniyordum. Hüsamettin Bozok, mutluluğuma mutluluk katan bir konuşma yapmıştı. Unutamam... Sonraları her kitabım yayımlandığında, armağanlar, ödüller aldığımda ısmarlamıştım, ama geride ısmarlayamadığım birçok kişi vardı ve sitem ediyorlardı. Edip Cansever'in bardağına rakı koydum. "Hoş geldin!"

"Bana mı söylüyorsun?" dedi.

"Yok amcama!" dedim gülerek. "Bir şeyler yesene!"

"İstemem. Az önce işkembe çorbası içtim," dedi Cansever.

"Bir biftek söyle, buranın bifteği fena değil," dedim.

"Niye aramıyorsun beni?" dedi Edip Cansever.

"Vallahi aradım Edip," dedim.

"Evi bilmiyor musun? Niçin 'çat kapı' gelmiyorsun?"

"Sabah erkenden işe gidiyorum, akşamları da beşten sonra gelmek biraz tuhaf. Aslında cumartesi, pazarları gelebilirim ama senin evin dergâh gibi bir sürü insan geliyor. Sıkılıyorum, dilleri dillerime uymuyor, yalnızlık duyuyorum," dedim. Edip Cansever'le buluştuğumuzda yanımızda kimse olmamalıydı; çünkü başkaları varken doğru dürüst konuşamıyorduk. Tanıştığım ve adımı tanıştırıldığım an duyan yabancıların çoğunun Edip Cansever'e gösterdikleri hayranlık karışığı saygı karşısında beni umursamamaları, ilgilenmemeleri asabımı bozuyordu. Oysa ben, en az Edip Cansever kadar el üstünde tutulmak, onun gibi pohpohlanmak istiyordum.

"Gelenlerin çoğu yabancı değil, tanıyorsun. Nahit Hanım, Muaffak Şeref, Orhan Veli'nin kız kardeşi Füruzan, kocası İbrahim, balıkçı Nuri, Fethi Naci, Rauf Mutluay falan..." dedi Edip Cansever.

"Bundan sonra gelirim," dedim.

"Böyle ısmarlama gelmek olmaz. Kalk gel, sinirlendirme beni!" dedi Edip Cansever; sertliğini hafif bir gülümseme çatlattı.

"Sen nasıl bir edebiyatçısın anlamıyorum," dedi Cansever.

Güldüm. "İyi bir edebiyatçıyım. Sevimliyim, yakışıklıyım."

"Edebiyatçı olamazmışsın gibi geliyor bana!" dedi Edip Cansever yumuşak ve alaycılığı törpülenmiş bir sesle.

"Edebiyatçı nasıl olurmuş, yap tarifi yoksa çağıracağım Gavurdağlı Arif'i," dedim.

"Öfff, bırak şu sululuğu!" dedi Cansever, "Seni dövmek istiyorum."

"Sevindirecekse döv!" dedim, sol yanağımı yaklaştırdım; içtenlikle öptü, boynuma sarıldı. "Serseri! Kardeşimden çok severim seni!"

"Ben de," dedim duygularımın ıslandığını belirten bir sesle. Bardakları tokuşturduk. "Hadi, en kötü günümüz böyle olsun!"

"Bundan daha iyi, daha güzel olsun!" dedi Mahmut Makal, sözlerinin onaylanmasını istercesine yüzlerimize baktı.

"Bu da laf mı yani?" dedi Edip Cansever ve Mahmut Makal'ın dileğini alaycı bir sesle tekrarladı.

"Laf ya, beğenmedin mi?" dedi Mahmut Makal kızgınlıkla.

"Beğenebilmem için gerçek olması gerekir," dedi Edip Cansever, "Ne demek 'bundan daha güzel olsun?' Güzellik görecedir, sana göre güzel olan bana göre değil." Parmaklarının arasına kıstırdığı sigarayı ağzına değdirdi, çekti ve gözlerini Mahmut Makal'a dikti. "Şimdiye kadar hep dileklerde bulunmuşsunuz. 'Dünya güzel olmalı, barış olmalı, savaş olmamalı' gibi. Yaptığınız bir yerde dua etmek gibi." Sesi heyecansızdı ama eleştiren yanı ağır basıyordu.

Mahmut Makal'ın geniş yüzü kızardı, "Biz dua ediyoruz, sen etme!" dedi öfkeyle.

"Bir de toplumcu geçiniyorsunuz!" dedi Edip Cansever, "Toplumculuğun özünde dua yoktur, gerçeklerle donatılmış eylemler vardır."

Mahmut Makal, onunla tartışmak istemiyormuş gibi votkasını yudumladı, Nevzat Hatko'yla konuşmaya başladı.

Edip Cansever, şu anda doğan ve zihnine yayılan bazı dizelerin gücünü ölçüyormuş gibi gözlerini kapadı, öyle kaldı.

Dış kapıya yaklaşan ayak seslerinden sonra İstanbul Radyosu'nda görevli Mete Yükselen (uzun boylu, siyah parlak saçlı, esmerdi) sarışın, güzel yüzünü derin anlamların kapladığı genç bir kadınla göründü ve masamızın önünde durdular; ikisi de kibarca gülümsedi. Ayağa kalktım, ilkin Mete Yükselen'in serin elini sıktım. Gülümsemesini bozmadan -bir fotoğrafçıya poz verir gibiydi- adının Gül olduğunu öğrendiğim kızın eline uzattım elimi, başımı eğdim.

Edip Cansever, Mahmut Makal, Nevzat Hatko, Oğuz Halûk, Mete Yükselen'i önceden tanıyorlarmış.

"Nasılsın Reis?" dedi Edip Cansever, Mete Yükselen'e.

"Teşekkür ederim," dedi Mete Yükselen.

Edip Cansever, bana bir şeyler söylemek istiyormuşçasına baktı. Alnı kırışmıştı. Zaman zaman belirip ürpertiler yaratan sıkıntının uzantısı gülümseme dudaklarında, gözlerinde barınmıyordu artık, aşağıya doğru sarkmıştı. Acı, kızgınlık, küçümseme, anlaşılamama... Kendi düzeyinde birisinin özlemini çekme ve hiçbir zaman doldurulamayacak boşluklar yüzünden yalnız yaşamaya itilme gibi duygularla sarsılıyordu sanki. Sulu rakıdan bir yudum içti, Mahmut Makal'a kaşlarını çatarak baktı, "Gidelim burdan!" dedi.

"Neden?" dedim hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi.

"Gidelim işte," dedi Edip Cansever.

"Gidemem," dedim, "Saat yedide Bilge Karasu ile Ali Püsküllüoğlu gelecek."

Gözleri parladı birden. "Bilge geliyor demek? İyi, iyi!"

Az sonra Ergin Ertem göründü yüzündeki o kaçak, içine kapanık yaşayanlarda, yalnızlığın boğucu dehlizlerinde mutluluğu yeşertenlerde rastlanan donuk, insanı uzun uzun düşündüren, merak ettiren, yaşamını kurcalamaya çağıran bir anlatımla. Ben ne zaman Ergin Ertem'le karşılaşsam bir tuhaf olurdum ve onun varlığında gizlediği, kimseye açıklama cesaretini bulamadığı bir gerçeğin acısıyla savaştığını sanırdım. Gövdesi ipince, boyu uzundu, kısa kestirdiği sarı saçları dağınıktı. Ürkek bir "Merhaba!" dedi, Mete Yükselen'le Gül Hanımın yanlarına oturdu. Ama hemen ayağa kalktı, Nevzat Hatko'nun, Mahmut Makal'ın arkalarından geçerek geldi. "İstanbul'daki sanatçılarla Ankara Radyosu için bir konuşma yapacağım, seni nerede bulabilirim?"

"Daireye gel, eve gel, keyfin bilir," dedim.

"Daireye geleyim," dedi Ergin Ertem, döndü.

Türk Dil Kurumu'nun 1962 yılı hikâye ödülünü *(Bulanık Resimler)*'le kazandıktan sonra, Ankara Radyosu'nda çalışan Erdal Öz bir röportaj yapmıştı benimle ama bilmediğim, bilemeyeceğim birtakım nedenlerden ötürü yayımlanmamıştı, bir bakıma yayımlanmayışına da sevinmiştim, çünkü bir şey söylemeden önce düşünüyor, zihnimi toparlayamadığım için araya giren başka sözcüklerin itişiyle boşluklara yuvarlanıyor, boyuna, "Eeee, ııı, eeee," diyordum. Radyolarda, gazetelerde yayımlanacak konuşmaların doğal olmasına, yanlışlıklarla, tekrarlarla doldurulmasına ve konuşanı dinleyenin kafasında küçültmesinde karşıydım. Yazılı sorulara yazılı karşılıklar verilmeli, hatalar en aza indirilmeliydi. Erdal Öz, bu kez Sanatseverler'de derli toplu bir konuşma yapmıştı hikâyeciliğim hakkında, onu beğenmiştim ama ne hikmetse o konuşmaya da dergiler, gazeteler sayfalarını açmamıştı. O günlerde Öncü gazetesinden çağırmışlardı. Fotoğraflarım çekilmişti. Sekreterlik gibi bir görevi olan Süleyman Ege'ye, kazandığım armağan ve *(Bulanık Resimler)*'le ilgili bir röportaj yapması için bir buyruk verilmişti. Süleyman Ege, isteksizce -beni sevmiyordu anlaşılan, hoşlanmıyordu- bir iki soru karalamış, bitişikteki masaya oturtarak soruları yanıtlamamı söylemişti. İyi bir konuşma olmuştu ama o konuşma

da, fotoğraflar da yayımlanmamış, beni tanıması gereken okura ulaşamamıştı. Oysa o yazının yayımlanması beni çok sevindirecek, belki de *(Bulanık Resimler)*'in satışını artıracak, kısa sürede üç-dört baskıya erişmesini sağlayacaktı. Ne yazık ki hayallerim donup kalmıştı!.. Evet, ne dolap dönmüşse dönmüş (Süleyman Ege yazıyı yırtıp çöp sepetine atmış olabilirdi), sevinç yerine acılarla kucaklaşmıştım. İşte bu olayları anımsadığımdan Ergin Ertem'in "Konuşma yapmaya geldim," sözlerini kuşkuyla karşılamıştım.

Rakılar tazelendi, yeni mezeler söylendi, yan yana, karşı karşıya konuşmalar başladı.

Hayalet Oğuz, masanın tek kadını ve çekim odağı olan Gül Hanıma arka arkaya sorular soruyor, Mete Yükselen'e, onun Gül Hanımla yakınlık derecesi hiçbirimizce bilinmeyen ilişkisine ve kendisinin bu tutumu hakkında ne düşüneceğine aldırmadan, hatta daha ileri gidip Mete Yükselen'i yok sayarak, sokulmaya çalışıyordu. Bu durum beni üzüyordu, çünkü konuklarımızdılar ve onlara saygı göstermek, saygı kurallarını aşmamak zorundaydık. Kızıyordum Hayalet Oğuz'a. Edip Cansever'e yavaşça, "Şuna bir şey söyle, ayıp ediyor," dedim. Ama Edip Cansever o andaki durumuna uygun bir ortamın katmanları arasında geziniyor, bir şeyler yarattığını ya da yaratma girişiminde bulunduğunu sezdiriyordu rakı dolu bardağı sağ elinden sol eline, sol elinden sağ eline geçirerek. Gözlerini kapıyordu, açıyordu, bakışlarını uzatıyor, aydınlığını kısıyordu. Gül Hanım, Hayalet Oğuz'un gösterdiği ilginin temelinde yatan 'kandırma ve birlikteliklerini sıcak bir ilişkiye dönüştürme' niyetini sezdiği için -şimdiye kadar kim bilir kaç kez karşılaşmıştı böyle kişilerle ve durumlarla- ince ince alay ediyor, yaptığı esprilerin çoğuna kahkahalarla katılmamızı sağlıyordu. Hayalet Oğuz'un sabırsızlıkla beklediği olumlu karşılıkları değil de, kendini doyuran ve Hayalet'i küçük parmağında oynatacak kadar güçlü olduğunu belirten karşılıklar veriyordu. Edebiyatla uğraşıyordu Gül Hanım, gizli gizli şiir yazıyordu, hayır edebiyatla uğraşmıyordu, resme eğilimi vardı ama bu arada baleye de yakınlık duyuyordu. Bir süre susuyor sonra içten gelen berrak bir kahkahayla bütün söylediklerinin aslı olmadığını ortaya koyuyor, "Ben bir felsefe öğrencisiyim," diyordu. Birkaç dakika dolmadan ciddileşiyordu ve şaşırtıyordu hepimizi. Öğrenci, balerin, ressam değildi, hiçbir şeydi ve hiçbir şey olmayı se-

viyor, daha da 'hiçleşmek' istiyordu. Hayalet Oğuz, şimdi Gül Hanımın adresini soruyordu ısrarla. Gül Hanım, Mete Yükselen'e baktı, Mete Yükselen bana baktı kırık, 'olanlara' kızmaya hakkı olduğunu ama gene de efendiliğini sonuna kadar korumak istediğini belirten bir gülümsemeyle. Gül Hanım, Mete Yükselen'e göz kırptı, derken Hayalet Oğuz'a döndü, "Yazın!" dedi ve içleri pırıl pırıl gözlerini tatlı bakışlarla doldurdu. Oğuz Halûk, başarının eşiğine ulaştığını düşünenler gibi çabuk çabuk not defterini çıkardı, boş bir sayfa buldu, eğildi, yazmaya hazırlandı ağzındaki külü uzamış sigarayı tüttürerek ve duman kaçan sağ gözünü kısarak. Gül Hanım, Bostancı'da bir caddenin adını söyledi. Oğuz Halûk, başını kaldırdı, "Oralarda öyle bir yer yoktur," dedi.

"Var," dedi Gül Hanım, Mete Yükselen'e gülümsedi 'nasıl da işletiyorum ama' dercesine.

Mahmut Makal, bir biftek söyledi.

"Yeni bir şeyler var mı?" dedim.

"May Yayınları'ndan çıkacak bir kitabım," dedi Makal.

Kimseyle ilgilenmiyormuş, kendisiyle hesaplaşıyormuş gibi duran Edip Cansever, "Yazdığın şeyler birbirine benziyor," dedi.

Mahmut Makal kızmadan konuştu. "Sorunlar değişmedi ki başka şeyler yazayım."

"Yazma öyleyse!" dedi Edip Cansever.

"Sana mı soracağım?" dedi Mahmut Makal; serinkanlılığını yitiriyordu.

"Yazarlık her şeyden önce sorumluluktur," dedi Edip Cansever.

"Ben o sorumluluğun bilincindeyim ama sende o sorumluluk yok. Olsaydı öyle anlamsız, kapalı, buz gibi şeyler yazmazdın," dedi Mahmut Makal.

"Anlamsızlık nedir? Anlam nedir?" dedi Edip Cansever, "Sen bilemezsin bunları." Bir yudum aldı rakıdan, sigarasının külünü silkti.

"Altı köşeli geometrik laflarla yazılan şiirlerde vardır anlamsızlık; düz gerçeği işe yaramaz diye elinin tersiyle itip kulağını böyle göstermeye çalışmaktır," dedi Mahmut Makal, sol kolunu ensesinden uzatarak sağ kulağını tuttu.

"Kuru, boş sözler bunlar! Sen hiçbir şeyden anlamazsın, hele edebiyattan, ,şiirden hiç anlamazsın. Koşullardan, durumlardan yararla-

nan yeteneksiz birisin, o kadar!" dedi Edip Cansever sakin ama saldırgan bir sesle. "Bugün o yazıları yazsaydın bir tek satırını bastıramazdın. Senin gibi yüzlerce var, hepsi de yeteneksiz!"

Mahmut Makal, hem Edip Cansever'le kavga edercesine tartışmak istiyor, hem de bu tip konuşmaların kendisini tedirginliğe sürüklediğini anlatan hareketler yapıyordu. "Elbet insanların sorunlarına dokunmayan, insanı uzaktan bile göremeyen soyut şirlerden anlamam ben, o edebiyatı da sevmiyorum, benim anladığım Nâzım Hikmet'in şiirlerindeki coşkulu hayattır."

Oğuz Halûk, Edip Cansever'i savunmak amacıyla sesini yükseltti. "Mahmuuuut!"

Mahmut Makal, "Sana ne oluyor, sen onun avukatı mısın yoksa?" dedi.

"Böyle konuşmamalısın," dedi Oğuz Halûk; sesinde, yaptığı, söylediği her şeyin doğru olduğuna yüzde yüz inandığı Edip Cansever'e saygı gösterilmesini isteyen bir anlam vardı. Başını salladı. "Altı köşeli laflar ne demek?"

"Saçma sapan demek, hiçbir şey anlatmayan demek, havanda su dövmek demek. Öğrendin mi şimdi?" dedi Mahmut Makal.

"Sen Edip'in şiirlerini okur musun?" dedi Oğuz Halûk.

"Karnı tok sırtı pek bireyin bunalımını anlatan şiirleri okumam, okusam bile sevmem," dedi Mahmut Makal.

"Öyleyse konuşmaya hakkın yoktur," dedi Oğuz Halûk.

"Asıl senin konuşmaya hakkın yoktur," dedi Mahmut Makal, sağ kolunu salladı. "Sen kimsin be? Nesin sen? Yazar değilsin, çizer değilsin, ortalıkta dolaşıp duruyorsun. Ben seni tanımıyorum, sana söylenecek bir sözüm yok." Bardaktaki votkayı bir dikişte içti, tatar yüzünün elmacık kemikleri pembeleşti; gözlerini yumup açtı, dişlerini sıktı.

"Hiçbir şey değilim," dedi Oğuz Halûk alaycı bir sesle ve ısırır gibi güldü.

"Öyleyse çizmeden yukarıya çıkma, benim de keyfimi kaçırma!" dedi Mahmut Makal, Mete Yükselen'i süzdü. "Nereye gidersem bana saldırıyorlar, hiç rahat bırakmıyorlar. Ne istiyorlar, anlamıyorum. Delirmiş bu İstanbullular!"

Mahmut Makal'ın omzuna dokundum. "Boş ver. Şurda iki kadeh bir şey içeceğiz, burnumuzdan getirmeyin!"

"Ben ağzımı açmıyorum ki, onlar zorluyor," dedi Mahmut Makal.

Herkes aynı anda sustu. Yoğun, kişiyi içten içe kemiren soğuk bir hava çöktü masaya... griyle alacakaranlık egemenlik kurdu ve dargınmışız ama birbirimizden kopmak istemiyormuşuz gibi duruyorduk. İçkiler, bu sessizliği bozmamaya çalışarak içiliyor, sigaralar yakılıyordu. Neredeyse masaya konan bir tozun ağırlığını duyacaktık. Derken gerilim azaldı, çember parçalandı, gözler birbirini aradı ve ışınlarını bakışlarıyla yolladı. Oğuz Halûk, sürekli olarak sigarasının ateşli ucunu tablaya sürtüyordu. Yoksa daha önce Mahmut Makal'la Edip Cansever'in arasında bir şeyler mi geçmişti? Yaralayan bir sürtüşme, ruhlarını öfkeyle mi doldurmuştu? O geçenler, ikisini de doyuracak verimli bir sonuca ulaşamamış, tutkularını yenememişlerdi de böyle bir fırsatın çıkmasını mı kollamışlardı? Edip Cansever, çok iyi bildiği şiir sorununu aslında hiç bilmeyen ama geniş bir bilgisi olduğunu çevresindekilere yutturmaya çalışan birisiyle tartışmaya kalkışmıştı da, o tartışmanın yarattığı sarsıntılı bir zihinle mi buraya gelmişti? Acaba onu üzen, sinirlendiren edebiyat dışı başka bir şey mi vardı? Heyecanla, sevinçle başladığı ve 'şaheser' olacağına inandığı bir şiir, dizeler uç verip tomurcuklar patlayınca umduğunun epey gerisinde, epey altında olan bir yapıtın özüyle mi karşılaşmıştı? Cılız bir şeyler mi doğmuştu?

Gözlerini Mahmut Makal'a dikmişti Edip Cansever. "Sen sanatçı falan değilsin!"

"Elbet değilim," dedi Mahmut Makal gülerek. "Yirmi yıldan beri yazı yazarım, bir gün bile 'ben sanatçıyım' demedim, demem de. Ben halkın sorunlarını deşen bir toplumcuyum."

"İstesen de sanatçı olamazsın zaten," dedi Edip Cansever.

Mahmut Makal hem alaylı hem de kızgın bir sesle, "Senin gibi olmaktansa olmamak daha iyi," dedi.

Nevzat Hatko, tedirginleşti. "Tartışma sen-ben kavgasına döndü mü bir arada bulunmak tatsızlaşır."

Edip Cansever'in ısrarlı bakışları Mahmut Makal'ın gözlerine 'red'ler yağdırıyordu. "Sen hiçbir şey değilsin!"

Mahmut Makal güldü. "Bana göre de sen bir sıfırsın!"

Edip Cansever aklındakileri dökmeye, Mahmut Makal'ı yaralamaya yemin etmiş gibiydi. "Sen bir ratesin!" Hep böyle yapardı; birisine saldırmaya karar verdi mi bütün güçlerini, saldırıya büyük boyutlar

kazandırmak için yoğunlaştırırdı. Alay ederdi, küçümserdi, sarsardı ve karşısındakini teslim olmaya, boyun eğmeye zorlar, çökertmenin olanaklarını arardı. Odaktaki kişi ya Edip Cansever'in düşüncelerindeki doğruluğu benimseyecek, benimsemese bile 'Haklısın' diyerek alanı terk edecekti, kalkıp gidecekti ya da ondan daha çok saldırganlaşacak, bir sözcüğünü on sözcükle karşılayacak, Edip Cansever'i bunaltacaktı.

"Rate de sensin, uydurma da sensin pis burjuva!" dedi Mahmut Makal.

Edip Cansever, gözlerini Mahmut Makal'dan ayırmadan bir sigara yaktı. "Ratesin, basitsin!"

"Kalk bu masadan, git, istemiyorum seni!" diye bağırdı Mahmut Makal.

Edip Cansever, hiçbir şey söylemeden kalktı, caddeye bakan masalardan birine geçti, onu Oğuz Halûk izledi dargın, kırgın bir yürüyüşle.

"Hiç sevmediğim şey!" dedim, "Ne güzel oturuyorduk."

"Benim suçum yok," dedi Mahmut Makal kendini savunan bir sesle, "Seni gördüğüm için geldim, yoksa geçip gidecektim, onun geleceğini bilseydim uzaklaşırdım buradan. Söylediği lafa bak: Sanki 'ben bir sanatçıyım' demişim gibi. Ayrıca 'sanatçıyım' ya da 'değilim' kimseyi ilgilendirmez, ben yaptığım işe bakarım."

"Edebiyat çevresinde olur böyle şeyler, ben neler gördüm," dedi Nevzat Hatko.

"Olur ama tartışmalardan bir sonuç alınamazsa ve hırslara gem vurulamazsa; oysa burda bir tartışma yok, düpedüz hakaret ediyor adam, düpedüz onurumla oynuyor. Kavga, kavga, kavga... Nereye gidersem kavgayla karşılaşıyorum. Bıktım artık! Kimseyle dalaşmadan tek bir söz söylemenin olanağı kalmadı. Ne bu yahu? Neyi bölüşemiyoruz?" dedi Mahmut Makal, başını salladı.

"Çok üzgünüm," dedim; Mete Yükselen'le Gül Hanıma gülümsedim. Şaşkınlıklarını, hayal kırıklıklarını gidermeye, şu anda oluşmaya başlayan olumsuz kanılarını değiştirmeye uğraştım. "Biz edebiyatçı milleti dünyanın en anlaşılmaz milletiyiz. Çelişkilerle, tutkularla, öçlerle, taşkınlıklarla doluyuz."

"Rica ederim," dedi Mete Yükselen, "Bence sanatçı içinde ve dışında tartışan, kavga eden insandır bir yerde."

Erinçsizdim, yüreğim eziliyordu: Ortamdaki dengeler bozulmamalı, yıpratma amacı güden gerilimler yükselmemeliydi. Kalktım, Edip Cansever'in masasına yaklaştım. "Sen kocaman bir çocuksun!" Elimi omzuna koydum. "Masadan kalkman doğru değildi, Mahmut'la konuşmak istemiyorsan konuşmazdın, seni zorlayan yoktu, ikimiz konuşurduk."

Elimi omzundan çekti hınçla. "Ne konuşacağım ben seninle? Ne bilirsin sen?"

Hırçınlığını hoş gördüm, işi şakaya vurdum havayı ısıtmak amacıyla. "Hikâye, şiir, masal ve birdirbir."

"Hiçbir şey bilmezsin sen!" dedi Edip Cansever, gözlerini yumdu.

"Bilirim," dedim, "Senin adını, kendi adımı bilirim. Birlikte edebiyata başladığımızı, birbirimize hayran olduğumuzu, çok iyi bir arkadaş olduğumuzu bilirim. Bilmeyi bilirim. 'Sen bir şey bilmezsin' sözleriyle saldırmanın yanlış olduğunu bilirim. Senin şiirlerindeki insanın ne kadar acı çektiğini, yabancı bir evrene sürgün edilmiş gibi yaşadığını bilirim!" Ellerini tuttum. "Sana külhanbeyi hikâyeleri anlatayım mı? Bak, dinle. Beşiktaş'ta bir kavga olmuş, yakalamışlar külhanbeyini, karakola, oradan da mahkemeye götürmüşler, yargıcın karşısına çıkarmışlar. Yargıç, 'Anlat bakalım, neden kavga ettiniz?' Külhanbeyi toparlanmış, başlamış konuşmaya. 'Beşiktaş'tan kel Amet, mermer masada bamba habeye kayarken, habeciler dışarda meteliğe kurşun atarken-"

Sağ elini 'Ordular hedefiniz Akdeniz'dir, ileri' dercesine uzattı, Mahmut Makal'ı gösterdi. "Kov onu masadan!"

Boynuna sarıldım, yanaklarından öptüm. "Yapma Allah aşkına? Ne oldu sana? Birbirimizi böyle mi seviyoruz?"

"Ben kimseyi sevmiyorum," dedi Edip Cansever sertçe. "Sevgiyi leş kargaları gibi parçalayan zavallıları sevmiyorum. Kov onu!"

"Beni de sevmiyor musun?" dedim.

"Seni de, başkalarını da... Senin de, başkalarının da içinden aynı soğuk çizgi geçiyor. Soğuk çizgi... İşittin mi? Bulabilir misin sen böyle özgün bir şey? Benim şiirlerim özgündür."

"Öyledir, sen özgün bir şairsin," dedim.

"Büyük bir şairim ben!" dedi Edip Cansever.

"Öylesin gerçekten," dedim.

"Bana dalkavukluk yapma!" diye bağırdı Edip Cansever.

"Dalkavukluk değil bu, seni yatıştırmaya çalışıyorum," dedim.

"Hep uzlaşmacısın, kavga gürültü çıkmasın istiyorsun," dedi Cansever.

"Fena mı yani?" dedim.

"Fena. Benim gibi kavga edeceksin, beğenmediğine beğenmediğini söyleyeceksin," dedi Edip Cansever.

"Ben kimseyi kırmak istemiyorum," dedim, "Zaten yeteri kadar kırılıyorlar."

"Kıramazsın elbet, korkaksın sen!" dedi Edip Cansever; yüzüme bakmadan konuşuyor, ağırlaşan gözkapaklarını taşıyamayan gözleri kapanıyordu.

"Korkağım ve kimseyle döğüşmeyeceğim," dedim, Oğuz Halûk'a baktım. "Daha önce nerde içtiniz?"

"Refik'te içtik. Karışık içtik. Edip, bir şişe rakı, üç küçük şişe de kırmızı şarap içti," dedi Oğuz Halûk.

"Bir derdi mi var? Niye sinirli?" dedim.

"Bilmiyorum," dedi Oğuz Halûk.

Gene sarıldım Edip Cansever'in boynuna. "Bilge gelecek şimdi, birlikte çıkarız, canın nereye isterse oraya gideriz."

"Onu kovarsan gelirim," dedi Edip Cansever.

"Oynattın mı sen?" dedim.

"Kov onu!.. O kadar!" dedi Edip Cansever mırıldanırcasına. "Hem git yerine, neden geldin buraya?"

"Yapamam, bana selam verip masama oturan adamı incitemem ben," dedim, "Kendim incinirim ama onu-"

"Kovmazsan ben de gelmem," dedi Edip Cansever.

"Edip, bana bak, bana, duvara bakma!" dedim, çenesinden tuttum, başını kaldırdım, çevirdim. "Sen keçileri kaçırdın bu akşam. Ne oluyor yahu? Makal sana bir şey demedi ki..."

"Sen beni seviyor musun?" dedi Edip Cansever gözlerini açmadan; hem uyukluyor hem de uyuklamanın içindeki diriliğin öğelerini kullanıp beyninin çalışmasını sürdürmeye çalışıyordu.

"Evet," dedim, "Bilmiyor musun?"

"Öyleyse kov onu!" dedi Edip Cansever.

Şaşkındım, Edip'ten gelen bu baskıya daha ne kadar dayanacağımı

bilmiyordum, bir yandan da bu konuşmanın Mahmut Makal tarafından işitilmesinden ve tepki göstererek ortalığı ayağa kaldırmasından korkuyordum. "Senin gibi bir şaire bu sözler yakışmıyor."

"Sen oportünistin birisin," dedi Edip Cansever.

Gülümsedim. "Mersi, çok teşekkür ederim, iltifat ediyorsun!"

"Sen oportünistin birisin!" dedi.

Gene şakaya vurayım dedim ama duygularım isyan ediyordu. Zangır zangır titremeye başladım. Çocukluğumdan bu yana burnu yere düşse eğilip almaya tenezzül etmeyecek kadar gururlu olan, kimseye ödün vermeden düşüncelerini açıklayan ama arkadaşını üzmektense kendisinin üzülmesini tercih eden, her davranışında yumuşak olmaya çalışan ben, oportünisttim ha? "Arkadaşım olmasan, sarhoş olmasan sana başka türlü cevap verirdim ama neyse. Yaklaştım. "Bana hiç kimse oportünist diyemez, anladın mı diyemez, diyemez, bunu böyle bil, hatta aklının kıyısından bile geçirmeye cesaret edemez, söylemeye yeltenirse ağzını burnunu kırarım, dağıtırım!"

"Oportünist değilsen kovarsın onu!" dedi, sigarasının külünü silkti yere.

"Çok sarhoşsun sen!" dedim, "Git yüzünü yıka, dışarda dolaş biraz, gel de öyle konuşalım."

"Kov onu!" dedi.

"Bozuk plak gibisin," dedim, masama döndüm, bardağa rakı doldurup içtim, bir sigara yaktım. On beş yıllık arkadaşlığımızın ürünü, bana hakaret etmesi mi olacaktı? İnsan ilişkilerinin en yücelerinden birisi diye tanımlanan arkadaşlığımız her an çözülecek bir iplikle mi dokunmuştu? Ama çabuk toparlandım. Rakının üstüne su içiyordum ki Asım Bezirci girdi içeriye; yavaş, ürkek, kırıntılarla karıncaları çiğnemekten korktuğunu duyuran adımlarla ilerledi. "Merhaba, Bilge Karasu gelmedi mi?"

"Ben de onu bekliyorum. Şimdiye kadar gelmesi gerekirdi, herhalde önemli bir işi çıktı," dedim.

"Beş dakika Edip'le konuşayım, gelirim," dedi Asım Bezirci, masaya yöneldi.

"Ben gidiyorum," dedi Mahmut Makal, kalktı, kızgın bir iki soluk bıraktı, yürüdü.

Yüreğim yarıldı.

"Siz edebiyatçılar birbirinizle hiç geçinemiyorsunuz," dedi Nevzat Hatko, "Neyi paylaşamıyorsunuz, anlamıyorum."

"Edebiyatı," dedim.

"Edebiyat mal değil ki," dedi Nevzat Hatko, "Edebiyat herkesi içine alabilecek genişlikte bir yaratma alanıdır ,herkese yer vardır onda, edebiyatçılar da eserleriyle bir şeyler katar, bir şeyler getirir, besler edebiyatı."

"İşte çıngar da buradan çıkıyor," dedim, "Ben senden daha çok besliyorum, daha büyük yaratıcıyım tartışması bu ve sürüp gidiyor."

"Ankara'da da oluyor böyle kapışmalar," dedi Ergin Ertem, Mete Yükselen'den, Gül Hanımdan müsaade istedi, Edip Cansever'in masasına gitti.

"Şöyle insan gibi konuşulsa olmaz mı?" dedi Nevzat Hatko. "Bir konuyu açsanız-"

"Oluyor," dedim, "Her zaman birkaç konuyu kurcalarız ama bu akşam Edip'in heyheyleri üstünde."

Masanın tatsızlaşmasından sıkılan Mete Yükselen'le Gül Hanım kalktılar. "İlginize teşekkür ederiz," dedi Mete Yükselen.

"Kusura bakmayın, istemediğimiz şeyler oldu," dedim ellerini sıkarken.

"Yok canım, bunlar-" dedi Mete Yükselen. "Sizinle tekrar görüşmek istiyorum, bazı arkadaşlar tanışmak istiyorlar. Elverişli bir günde-"

"Hay hay!" dedim, "Sizde telefon numaram var değil mi?"

"Var," dedi Mete Yükselen. "Bir gün önceden size haber veririm, buluşacağımız yeri kararlaştırırız." Gene el sıkıştık. "Siz de beni arayın, sabahtan akşama kadar radyodayım."

"Ararım," dedim.

"Hoşça kalın!" dedi Mete Yükselen. "İyi geceler!"

"Çok memnun oldum," dedi Gül Hanım.

"Ben de," dedim, "İyi geceler!"

Edip Cansever'in yanına gittiler, bir süre ayakta durdular, konuştular, el sıkıştılar, kapıdan çıkıncaya kadar başlarını çevirip çevirip Edip Cansever'e baktılar.

Üçüncü dubleyi yudumlarken "Benim işim var, ben de gideyim," dedi Nevzat Hatko.

Az sonra Edip Cansever, Asım Bezirci, Oğuz Halûk masama geldiler, Edip Cansever, deminki gibi karşıma oturdu. Sanki ortalıktaki yas havasını estiren o değilmiş gibi gülümsüyor, yüzüme bakıyordu. Ben ise gözlerimi kaçırıyordum.

"Emrediyorum sana, yüzüme bak!" dedi.

"Bakmayacam, dargınım..." dedim.

"Sen benim en eski arkadaşımsın, kardeşimden çok severim seni," dedi Edip Cansever sıcak bir sesle.

Dik dik baktım kısılmış gözlerine. "İnsan kardeşine hakaret eder mi?"

"Ona karşı sert davranmamana kızdım," dedi Edip Cansever.

"O da arkadaşım benim. Ne yapsaydım yani, kolundan tutup 'Edip seni istemiyor, ben de istemiyorum' diyerek sokağa mı atsaydım? Bu nasıl mantık böyle?"

"Kovmalıydın!" dedi Edip Cansever, "Kovmalıydın."

"Benim karakterim insan kovmaya yatkın değil," dedim. "Bir de bana 'oportünist' demen bağışlanamaz, ben sana 'oportünist' deseydim nasıl tepki gösterirdin?"

Asım Bezirci bir bana, bir Edip Cansever'e bakıyor, durumu kavramaya çalışıyordu.

"Sen de uzatma birader," dedi Oğuz Halûk, "Oportünist demekle oportünist mi oldun?"

"Rakı ver bana!" dedi Edip Cansever, gülümsedi, karanlığı yırtan bir güneş gibiydi yüzünü saran gülümseme.

Rakı koydum bardağına. Doğruldu, kucakladı beni, alnımdan, yanaklarımdan öptü, "Sen benim can arkadaşımsın!" dedi.

Bardakları tokuşturduk ve ben, olanları unutması için belleğimi zorladım ama belleğimdeki olaylar hep birden direniyordu.

Bilge Karasu geldi. El sıkıştık, kucaklaşıp öpüştük, Asım Bezirci'yle ikimizin arasına oturdu.

"Ali Püsküllüoğlu nerde?" dedim.

"Gelemeyecek, hasta," dedi Bilge Karasu.

Caddedeki kalabalık da, uğultu da artmıştı.

Bilge Karasu, sorduğumuz soruların karşılığını, iyice düşünüp gözlerini tavanda dolaştırdıktan sonra veriyordu. Ben helaya giderken Edip Cansever, Bilge Karasu, Oğuz Halûk ve Ergin Ertem uzun uzun

tartışılacak bir konuşmaya girdiler. Aynadaki yüzümün rengi sarıydı ve öfke, kırgınlık, acı ordan oraya sıçrıyordu. Tası tarağı toplamalı, kaçmalıydım burdan, bir başka meyhaneye atmalıydım kapağı, orda tek başıma içmeliydim. Döndüm, bir sigara yaktım, rakı bardağını çalkaladım. Edip Cansever, başını masaya dayadı, sızmaya hazırlananlar gibi gözlerini yumdu ve o durumdayken bile canlı, parlak buluşlarla konuya katkıda bulunuyordu.

Bilge Karasu'nun gelmesi, üzerime çöken karamsarlığı biraz hafifletmişti. Gülümsüyordum gene. Edip Cansever'in içe işleyen, zehir gibi sözlerine, ilk andaki önemi vermez olmuştum. Bilge Karasu ile 'hikâyeciliğimiz'den, kendi çalışmalarımızdan, Ankara'daki arkadaşlarımızdan konuştuk, anılar sergiledik, içtik. Ama ben tedirgindim, kuşun dikende durduğu gibi duruyordum, Edip Cansever, hiç ummadığım bir sırada tatsızlık çıkarabilirdi... davranışlarını dikkatle izliyordum.

"İki hikâyeci bir araya gelince bize söyleyecek söz kalmıyor," dedi Asım Bezirci, Oğuz Halûk'la bir şeyleri alçak sesle tartışan Ergin Ertem'e baktı.

Edip Cansever, başını kaldırdı. "Bilge Karasu iyi bir hikâyecidir."

Bilge Karasu, 'bayram değil, seyran değil' dercesine bana baktı, başını yanlara salladı.

"Efendi bu akşam bi tuhaf!" dedim.

"Bunun hikâyelerini sevmiyorum," dedi Edip Cansever, çenesiyle beni gösterdi, kapadı gözlerini.

"Başladın mı gene?" dedim, "Kriz mi geçiriyorsun yoksa?"

"Sevmiyorum hikâyelerini!" dedi Edip Cansever.

"Sevmezsen sevme, Allah Allah!" dedim.

"Sevmiyorum," dedi Edip Cansever.

"Aman sev, ne olur, yalvarıyorum sana!" dedim, "Sen benim hikâyelerimi sevmezsen ölürüm sonra, kendimi intaaar ederim!" Güldüm.

Bilge Karasu, Asım Bezirci, Ergin Ertem de güldü, Oğuz Halûk sigarasını tüttürdü, "Edip, gidelim mi?" dedi.

"Benim beğendiğim hikâyeci Bilge Karasu'dur," dedi Cansever.

Bilge Karasu ne yapacağını şaşırmıştı, omuzlarını kaldırdı, ellerini yanlara açtı.

"Sen hikâyeci falan değilsin, Bilge'nin sana önem vermesine aklım ermiyor," dedi Edip Cansever.

"Senin daha pek çok şeye aklın ermiyor," dedim bozuk bir sesle. "Sen iyi bir insan değilsin, içinde sayısız kötülük var."

Bilge Karasu'nun yüzü asıldı, bakışları, sıkıştırılan bir insanın bakışlarıydı, böyle bir konuşmayı beklemiyordu. Ayrıca Bilge Karasu, bu tip konuşmalardan hiç hoşlanmazdı, ürperirdi. Ama ben onun yanında çok sevdiğim bir arkadaşım tarafından bana -küçültmek istenen bir edayla- saldırılması ve "Sen hikâyeci değilsin..." denmesi ağrıma gidiyordu ve beni müthiş üzüyordu... Uçurumlar, dikenli yollarla kuşatıldığımı sanıyordum, bir yanım kıyılıyordu. Beni aşağılayıp Bilge Karasu'yu yüceltmesinin nedenini anlayamıyorum, çünkü ortada öyle bir neden yoktu... Bir de yıllardan beri beni beğendiğini, birçok yazardan üstün tuttuğunu herkese söylemişti, söylüyordu... İçki beynindeki çalışmayı alt üst mü etmişti yoksa?

"Bilge, çok iyi hikâyeci!" dedi Edip Cansever aynı ses tonuyla.

"Evet, öyledir," dedim.

"Bu sözler beni kırıyor," dedi Bilge Karasu.

"Hem de Bilge çok çok iyi, sen hiçbir şey değilsin," dedi.

"Evet, akşam oldu, Atlas'ta Kara Panter oynuyor," dedim, güldüm.

Asım Bezirci de güldü ama çok rahatsız olan birisinin gülüşüydü, belki de bana hakaret eden kişiye neden karşılık vermediğimi düşünüyor, sabrıma şaşıyordu... bunları iletircesine baktı. Bilge Karasu, ağzını havayla doldurdu, avurtlarını şişirdi.

Oğuz Halûk, "Kalk, gidelim artık!" dedi. Edip Cansever, istifini bozmadı, o yokmuş gibi davrandı, sigara dumanını üfledi. Ergin Ertem, hem düşünüyor hem de parmaklarıyla masanın kenarına vuruyordu. Birden bana baktılar. Allak bullak oldum. Bir çıkış yapmam gerektiğini anladım ama onlar itmiyordu, ben, içimden, zedelenen duygularımdan itiliyordum. Edip Cansever'e, söylediği ve kanımı akıtan sözlerin hepsini fazlasıyla iade etmeliydim. Ama bir ilişkiyi yıkmak istemiyordum, duraksıyordum, çelişkilerle boğuşuyordum. Kararsızlıkların ellerinde tutsaktım. Bir daha ağzını açarsa suratının ortasına bir tokat mı yapıştırmalıydım? Yoksa şiirlerindeki derinliklerle, inceliklerle hiç bağdaşmayan bu korkunç kabalığını, bu korkunç kabalıktan ruhuma sızarak orasını yara bereyle dolduran kırıcılığını zarif bir

gülümsemeyle dondurmalı, duyarlığımı öldürmeli miydim? Masadakiler de o anda beliren izlenimlerle daha önceki kanılarını bozguna uğratan, övündüğüm kişiliğimin sağlam yapısından kuşkuya düşürten ve beni onlara pısırıklıkla, eziklikle suçlama fırsatını veren yeni bir karar aldım. "Boş verin, konuşsun dursun, nasıl olsa susacak!" Ama içim, yüreğimi sıkıp bırakan, sıkıp bırakan ve pelteleştiren bir hüzünle sırılsıklamdı. Dostluklarla, arkadaşlıklarla ilgili düzenler sarsılıyor, kopmalar, yuvarlanmalar, çürümeler izleyemeyeceğim bir hızla bilinmeyen bir mekâna doğru akıyordu. Ve Edip Cansever, on beş yıl önce varlığıma yerleştirdiği 'seçkin insan olma' malzemesiyle birlikte taşınıyordu benden. Gidiyordu, dört nala gidiyordu hem de. Bana getirdiği ve dağlaştırdığı acıları, onun için harcadığım yıllarımın boşuna harcanmışlığını unutmayacaktım, hayır, hiç unutmayacaktım. Yaratılan bir sürü olayla rayından çıkan arkadaşlığımız son saniyelerini yaşıyordu. Böyle bir sonuçla karşılaşacağımı kestirseydim, Edip Cansever adında birine elimi uzatıp elini sıkmazdım. Oysa güvenmiştim ona, kardeşimden çok sevmiştim. Kimsenin adam yerine koymadığı, önemsemediği, Orhan Veli'nin taklitçisi gibi gördüğü, dudak ucuyla gülümsediği dönemlerde boyuna avutmuştum, sıkıntılarını bölüşmüştüm, (İkinci Yeni) hareketinin lideri Cemal Süreya'ya mektuplar yazarak 'onu' kollamasını, 'hareket'e katmasını rica etmiştim. Şiirleriyle alay eden düşmanlarına tanıtmak için akla karayı seçmiştim. Şiirlerini övmüş, övdürmüş, okutmuş, savunmuş, peşin yargıları havaya uçurmuştum. Bir dize uğruna bin acıyla kıvrandığı günlerde baskısını hissettiği bunalımın ağırlığını hafifletmek amacıyla hiç yalnız bırakmamış, gittiği bütün meyhanelere gitmiş, evimi, işimi ihmal etmiştim. "Sen güçlü bir şairsin, en güzel şiirleri yazacağına inanıyorum," demiştim. Bunları yaparken kendisinden dostça bir ilgiden başka bir şey beklememiştim. Nereden nereye gelmiştik!.. O büyümüş, gelişmiş, şımarmış ve birinci Edip Cansever'i yadsıyan bir Edip Cansever kimliğine bürünmüştü. Eline palayı, saurı almış, önüne geleni kesiyor, biçiyor, doğruyordu; kırıyordu, yıkıyordu, çiğniyordu.

Bomonti'ye taşınınca, Fatihli insancıl Edip Cansever ölmüştü.

"Ben şaka yapmıyorum, ciddiyim," dedi.

Normal bir durumdan söz ediyormuş gibi öfkesiz bir sesle, "Farkındayım, saçmalıyorsun!" dedim.

Bilge Karasu'ya baktı sarhoş gözlerle. "Bilge, bunun hikâyeleri nasıl?"

"İyi, ben seviyorum," dedi Bilge Karasu.

Edip Cansever şaşırdı olumsuz bir karşılık beklediği için. Bana donuk donuk baktı. "Seni üzmek istemediğinden ötürü böyle söyledi, aslında senin hikâyelerin-"

Bir oyun mu oynuyordu? En yakınının yaralanan onuru Edip Cansever'in benliğine anlatılmaz güzellikteki tatları mı yığacaktı? O tatlardan devşireceği mutlulukla coşup taşacak mıydı? Ayrıca, yakaladığı bu maden damarının evreninde kendinden geçmiş bir biçimde sigarasını tüttüre tüttüre mi dolaşacaktı? Ve bu sevinci sonradan şiire mi dönüştürecekti?

"Ben gerçeği söylüyorum," dedi Bilge Karasu.

Sigara dumanını yüzüme üfledi Edip Cansever, "Senin hikâyelerini beğenmiyorum.

Beynimin tası atıyordu. "Senin sevmen de sevmemen de umurumda değil, vız gelirsin bana! Benim şu andan itibaren Edip diye bir meselem yok. Önceleri meseleydin, olaydın benim için, gece gündüz uğraştığım bir meseleydin hem de. Oysa şimdi... Kapa şu çeneni de milleti rahatsız etme, benimle kavga etmek niyetindeysen başka bir yere gidelim.

Sözlerim boşlukta kayboldu, hiç etkilemedi Edip Cansever'i. "Bilge seni üzmemek için böyle söyledi, eminim... Bilge çok iyi bir insan."

"Hatır için söz söylemem ben. Muzaffer iyi bir hikâyecidir," dedi Bilge Karasu.

Asım Bezirci, "Ne oluyor?" dedi yavaşça.

"Bilmiyorum valla," dedim, omuzlarımı kaldırdım, "Sen gelmeden önce Mahmut Makal'a saldırdı durup dururken, şimdi de bana yükleniyor. Doymadı herhalde."

"Sevmiyorum senin hikâyelerini," dedi Edip Cansever.

"İyi, güzel, anladık, sevme!" dedim.

"Benim sevmem çok önemli ama," dedi Edip Cansever.

Sinir dolu bir kahkaha attım. "Şeyhin kerameti kendinden menkul. Evet, evet, doğru, bir senin bir de Balat'taki Mişon'un sevmesi önemlidir." Bağırdım. "Sen kendini ne sanıyorsun be? Tövbe tövbe! Konuş-

turma beni, yoksa... Ya adam gibi otururşun ya da... Ben hayatımda senin kadar şımarık, senin kadar mütecaviz, senin kadar küstah birisini görmedim. Herkesi kırmak, üzmek için mi geldin yeryüzüne be?" Sokuldum. "Derdin nedir? Ne istiyorsun benden? Sen nasıl arkadaşsın yahu? 'Ben de senin şiirlerini sevmiyorum' mu dedirtmek istiyorsun bana? Şiirlerini seviyorum ama sen şiirlerin kadar iyi olamazsın." Dilim damağım kurumuştu, ellerim, ayaklarım, gözlerim, damarlarım boyuna öfke, nefret üretiyordu. "Çıldırmış bu!"

"Ben gidiyorum," dedi Oğuz Halûk.

"Doğru söylüyorum," dedi Edip Cansever, "Sen inanmıyorsun ama sevmiyorum hikâyelerini."

"Yalan!" dedim, "Benim hikâyelerimi okuyarak şiir yazdığını, hikâyelerimden ekilendiğini en azından yüz kere söyledin. Tanıklar var."

"Sevmiyorum hikâyelerini," dedi.

"Her şiirinde benim hikâyelerimin izleri vardır," dedim ve zıvanadan çıktım, haykırdım. "Benim hikâyelerimi sevmiyorsun, anladım, güzel, peki nasıl oluyor da hikâyelerini sevmediğin herife yazdığın her şiiri okumak mecburiyetini duyuyorsun? 'Şunlar, şunlar yapay, şunlar cansız, kupkuru' dediğimde o mısraları değiştiren sen değil misin? Bana sık sık 'Türkiye'de şairlerden bile daha çok şiirden anlayan sensin' diyen kim? Sen değil misin? Sevmiyormuş hikâyelerimi, sevme be, sevme!"

"Biz Asım'la bir yere gideceğiz," dedi Bilge Karasu.

"Haklısınız," dedim, "Bir hasta var burda, bir hasta."

"Oturun!" dedi Edip Cansever, eliyle işaret etti, gözleri kapalıydı.

"Gitmemiz gerek!" dedi Bilge Karasu.

El sıkıştık. Gittiler. Hesabı ödedim, sigaramı cebime koyarken, "Otur şuraya!" dedi Edip Cansever, Bilge Karasu'nun kalktığı iskemleyi gösterdi.

"Gidiyorum," dedim, "Bir daha-"

"Otur şuraya. Aptal, sen benim kardeşimsin," dedi.

"Bırak palavrayı, dedim, "Sen kim kardeş kim? On beş yıl sonra bana yapacağın bu muydu? Yazık, yazık! Yanılmışım ben!"

"Sen iyi bir yazarsın," dedi Edip Cansever.

"Çevir kazı yanmasın," dedim, "Peki ama neden bana hakaret et-

me gereğini duydun? Neden, neden, neden? Neden Bilge'nin yanında küçük düşürdün beni?"

"Tepkini ölçmek istedim, bakalım ne yapacaksın!" dedi.

"Oyun oynama!" dedim.

"Sen domateslerin dirilişini gözleyen ve yazan adamsın, nasıl sevmem seni," dedi.

"Kötü bir yazar beş dakika içinde nasıl iyi oluyor anlayamıyorum!" dedim, gözlerim doldu. "Ben yazar mazar bi bok değilim, hiçbir şey değilim, benim böyle olmamdan memnun musun bari?"

"Sen benim kardeşimsin," dedi. Başını kaldırmadan, yüzüme bakmadan konuşuyordu. Sesi bulanıktı, yalnızlıktan kurtulmak isteyen bir sesti. Birden başını kaldırdı, gülümsedi, ellerimi tuttu. "Sen benim bir tane arkadaşımsın, kardeşimsin. Temiz yüreklisin, safsın, sevmeyi, inanmayı biliyorsun... Şiir gibisin, hayat gibisin, benim kardeşimsin, bir çığlık gibisin, bir yangın gibisin, kardeşimsin. Sen hepsinden iyi hikâyecisin, en büyüğüsün!"

"Ben kendimin ne olduğunu biliyorum," dedim.

Öpmeye yeltendi ellerimi, çektim.

"Barıştık mı?" dedi.

Gülümsedim. "Hay Allah, ulan sen benim başımın belası mısın?

"Barıştık mı?" dedi.

"Barıştık, barıştık, tamam!" dedim baştan savar gibi. "Nen var senin? Bu akşam iyi değilsin... Acı çekiyorsun sen, anlat bana!"

"Ben iyi bir şairim değil mi? Çok iyiyim değil mi? Söyle bana, söyle, sen bilirsin, doğru söyle!" dedi.

"Güçlü bir şairsin," dedim.

"Büyük bir şairim ama," dedi.

"Ben gidiyorum," dedim, "Hadi, kalk!"

"Büyük şair olduğumu söylemezsen kalkmam. Ben, şair, fırtınaların üstünde rakı içen adam mıyım ben? Ötekilerden büyüğüm değil mi?" dedi. Sesinde, yüreğindeki bütün ağrılar kıpırdıyordu. "Söyle, sen biliyorsun benim şiirimi, acı lalelerimi..."

Şaşkınlığın uçurumlarında debeleniyordum. Bir yandan onun içinde bulunduğu duruma üzülüyor, bir yandan da hâlâ onunla konuşmayı sürdürdüğüm için kendimi suçluyordum. 'Niye duruyorum burda? Niye dinliyorum onu? Bana hakaret etmedi mi? Etmedi mi? Ama ufal-

mış gibi, bir virgül gibi.' Eğildim, yanağından öptüm, "Kalk, seni eve götüreyim!"

"Ben önemli bir şairim ama," dedi.

"Önemlisin elbet. Gidiyorum," dedim.

"Arkadaşımsın, beni bırakamazsın! Seni ne güzel kızdırdım ama."

"İçme artık!" dedim, bardağı aldım elinden. Direnmedi. Dirseklerini masaya dayadı, yumruklarını çenesinin altına yerleştirdi. "Biz seninle bir zamanlar Kumkapı'ya giderdik," dedi.

"Bir zamanlar..." dedim.

"Polo Kulübü'ne giderdik. O basit, rutubetli yere," dedi.

"Sen o günlerde gerçek Edip Cansever'din. Yürüyen, büyüyen ve insanlığın özünü arayan," dedim.

"Güzel şiirler yazdım ama! Dimi ama? Söyle, iyi şiirler yazdım dimi reis?

"Evet," dedim, *"Ben orda akşamına orospular dadanan* mısraını yazdın, *Aşk o benim en güzel hayvanımdır*'ı yazdın.

"Sen anlıyorsun şiirden!" dedi Edip Cansever, güldü, sevindi, sarhoşluğun perdesini yırtmışcasına gözlerini açtı. "Doğru söylüyorsun dimi? Şiirlerimi beğeniyorsun dimi? Ben büyük şairim dimi? Biz seninle her akşam Toma'ya giderdik. Balıkpazarı'ndaki küçük Toma'ya... Ancelo aryalar okurdu."

"Giderdik, evet. O günlerde birbirini seven arkadaşlardık. Benimle değil, başkalarıyla kavga ederdin ve beni hep el üstünde tutardın, dedim.

"Ben seni çok severim Muzaffer'cim... Çok, çok sevmeyi çoklaştırarak seviyorum seni," dedi... Bir telaş, bir heyecan, bir hıçkırmanın damlaları vardı sesinde.

"Beni çok kırdın Edip, artık dayanamıyorum, gücüm kalmadı, dostluğumuzu yaşatmak için boyuna taviz verdim ama tükendim," dedim. "Eskiden 'ben kırılayım, fedakârlığı ben yapayım, böylece onu bazı tedirginliklerden uzaklaştırırım' diyordum ama yoruldum, verecek bir şeyim de kalmadı..."

"Kırıldın mı gerçekten? Çok mu kırdım, oysa ben... İyi hikâyecisin. Sen benim kardeşimsin, ver ellerini!" dedi Edip Cansever, ellerini uzattı.

"Gidelim, hadi, çok sıkıldım, patlayacam nerdeyse," dedim.

"Otur!" dedi.

"Ne olacak?" dedim, "Biten bir şeyi sürdürmenin-"

"Otur da bana darılmadığını söyle. Beni sevdiğini söyle," dedi.

"Darılmadım," dedim.

"Sesin dargın ama, solan bir gül gibi dargın," dedi, sağ elini pantolon cebine soktu, katlanmış bir kâğıt çıkardı, güçlükle açtı. "Son yazdığım şir, okuyorum."

"Oku!" dedim, "Oku, oku! Yazgım mısın sen benim?"

Gülümsedi, bir sigara yaktı, okumaya koyuldu.

●

3.3.1970

Cemal Süreya'yla Papirüs'ün yönetim yerindeydik. İçerisi buz gibiydi, elektrik ya da gaz sobası yanmadığı için; paltolarımız sırtlarımızda, kaşkollarımız boyunlarımızdaydı, bizi etkileyen soğuğun gücünü azaltmak amacıyla sürekli deviniyor, vücutlarımızdaki sıcaklığı dengede tutmak umuduyla sık sık çay içiyor, bir yandan da abonelere yollayacağımız dergileri zarflara koyuyorduk.

Ve hayran olduğumuz Marilyn Monroe hakkında konuşuyorduk.

Cemal Süreya, ince belli çay bardağındaki son yudumu boşalttı ağzına, yüzüme baktı, "Onun gibi kadınların aşklarında, geçmiş çağlarda yaşayan bütün kadınların aşkları saklıdır" dedi.

"İyi bir saptama" dedim sevinçli bir sesle, "böyle bir ortaklığı temsil ettikleri için mi efsaneleşirler dersin?"

"Evet, öyle" dedi Cemal Süreya, bozuk bir dergiyi ayırdı.

"Efsane kahramanlarının çoğunun hayatında bir dram vardır ve gençtirler" dedim; ağzımdan çıkan bir tutam sis rengindeki buharı gördüm.

"Her efsanede kalkın temel trajiğinden bir parça vardır. Efsane kahramanlarını ölümsüzleştiren ise trajedi ve gençliktir", dedi Cemal Süreya.

"Yaşlı, beli bükülmüş bir efsane kahramanına da dayanılmaz doğrusu" dedim.

Kapı çalındı ve aynı anda kol yavaşça aşağıya büküldü, yazıhane-

ye dudaklarının sol ucunda tüten sigarasıyla (yarılanmıştı) Behçet Necatigil girdi. Dışardaki sert hava solgun yanaklarını kızartmıştı, gözleri sulanmış gibiydi. Sağ elinde dolu olduğu anlaşılan bir çanta vardı. Gülümsemesine gülümsemeyle karşılık verdik ve kucakladık.

"Hoş geldiniz üstat" dedi Cemal Süreya, oturması için koltuğunu gösterdi ama, "Hayır, burası uygundur" dedi Behçet Necatigil, kimseyi tedirgin etmek istemediğini belirten bir sesle; peykeyi andıran üstü kauçuklu sıraya ilişti, çantasını kucağına aldı, açtı, ellerini dirseklerine kadar soktu. Varlık Yayınevi, altı kısa oyununu *Üç Turunçlar* adıyla yayımlamıştı, yalnız yanlışlıklar çoktu, "radyo oyunu" olduğu belirtilmemişti, iç kapaktaki oyun sayısı beşti, kitap ansızın bitiyordu ve "İçindekiler" başlığı konulmamıştı. İlkin sinirlenmiş, sonra üzülmüştü; öfke, kırgınlık, hesap sorma durmadan yer değiştirmişti, şimdi ise sadece üzülüyordu. Yeni bir sigara yaktı iyice küçülmüş izmaritin ölgün ateşinden. "Yanlışlıkların getireceği acılar düşünülmez hiç."

"Oysa acıların çoğu yanlışlıkların eseridir", dedim.

"Dalgınlıklar, unutkanlıklar, sorumsuzluklar da doğurur yanlışlıkları", dedi Behçet Necatigil, başını önüne eğdi, bir tane bana bir tane Cemal Süreya'ya imzaladı.

"Dost Buyrukçu'ya

Gürültüsüz sürelerde. B. Necatigil 3.3.1970" yazısını tekrar tekrar okudum. "Teşekkür ederim, sağ olun, kutlarım!" Coşkuyla yanaklarından öptüm.

Cemal Süreya kitabı şöyle bir karıştırdı, "Baskısı iyi" dedi, kutladı.

Behçet Necatigil, birkaç kez gelmişti ama bizi bulamamıştı; kapı hep kapalı, oda hep sessizdi ve görüşme, konuşma isteği gerçekleşmediğinden ötürü canı sıkkın olarak geri dönmüştü.

"Matbaaya gidiyoruz, kâğıtçıya gidiyoruz, bayileri dolaşıyoruz", dedi Cemal Süreya, hikâye anlatıyormuş gibi bir dille. "Gelenler bulamayınca kızıyor."

"Gelenler, arayanlar bulmak ister", dedi Behçet Necatigil o sakin, etkileyen üslubuyla. "Dönerken götürecekleri pişmanlıklar, acılar olsa bile."

"Bence de," dedi Cemal Süreya, "önemli olan götürülendir."

"Sevinçler de götürülür ve birinci sınıf ağırlıklardır, değerlerdir"

dedim.

"Sevinçler azdır" dedi Behçet Necatigil. Sesi hüzünlü bir zarla kaplandı.

"Çay içer miyiz hoca?" dedim.

"Sıcak bir çay..." dedi Behçet Necatigil.

Recep'e seslendim: "Papirüs'e üç kaynar çay!"

Behçet Necatigil, sigarasını tüttürüyordu. Gri, bez ciltli, kalın bir kitap uzattı bana. "Bunu gördün mü?"

Açık kahverengi harflerle "Die Turkei" yazılı hikâye antolojisinden bir adet vardı bende. Horst Erdmann Verlag yayınıydı, Stuttgart'ta basılmıştı, "Yem" adlı hikâyemi Prof. Dr. Wilfrid Brands "Der Lockvogel" başlığı altında Türkçeden Almancaya çevirmişti. 1963 yılında Alman Konsolosluğunda düzenlenen bir törenle vermişlerdi. Evime gelen ve yabancı dillere çevirip çevrilmediğim sorusunu soran konuklara Rusça, Bulgarca antolojilerle birlikte onu da övünerek gösteriyordum. Duraksamalı bir sesle, "Bende var", dedim.

"Bu ikinci baskısı..." dedi Behçet Necatigil.

Şaşırdım: "Yaaa, güzel!"

"Bundan vermediler mi sana?"

"Vermediler", dedim, "İlk defa sizden işitiyorum."

"Havale de göndermediler mi?" dedi Behçet Necatigil.

"Hayır", dedim, "birinci baskıdan bir şeyler almıştım."

"Bundan da alacaksın", dedi Behçet Necatigil, yüzündeki hüzünlü anlamı örten bir gülümsemeyle. "Eline en az iki yüz mark geçer."

"Peki ama nasıl alacağım parayı? Konsolosluğa mı gideceğim?"

Behçet Necatigil, küçük bir bloknota adımı, soyadımı, adresimi yazdı, "Yayınevine mektup yollayacağım, verecekleri karşılığa göre davranırız."

"Sağol hoca! dedim sevinçle.

"Hadi hadi!" dedi Cemal Süreya gülerek, "Zenginleşiyorsun. Bana kalırsa şimdi alma parayı, bloke etsinler, oraya gittiğinde çekersin."

"Aman Cemaaal, Almanya'ya kimbilir ne zaman..." dedim.

"Hiç belli olmaz azizim, bir bakmışsın çağırmışlar", dedi Cemal Süreya, gözlerini gözlerime dikti. "Bulgaristan'a gitmeyi düşünüyorsun ya, ordan geçersin Almanya'ya."

"Zor iş!" dedim; bu, bin bir güçlükle dolu yolculuğu gözümde öy-

le büyüttüm, öyle büyüttüm ki günlerce, gecelerce otobüslerden trenlere, trenlerden otobüslere koşmuşum gibi yoruldum.

"İki yüz mark iyi para azizim", dedi Cemal Süreya.

"Daha çok da olabilir", dedi Behçet Necatigil; sigarasının dumanını buharla birlikte üfledi ve kıvrılan mavimsi dumanların boşlukta yaylanmasına, çizdiği biçimlere ilgiyle baktı. Bu dumanlar bu gece donmalı, yarın sabah çatırdayarak tavandan dökülmeliydi ve binlerce çatlamış kristalde Behçet Necatigil'in şiirlerinden sözcükler bulunmalıydı ve ben onları Behçet Necatigil'e götürmeliydim. Necatigil, dumanların yükselişini izliyordu hâlâ. Gerçekten dumanları mı izliyordu, yoksa dumanların açtığı bir kapıdan cümbüşlü bir evrene mi giriyordu? Sormadım, soramazdım. Kimi zaman ben de dalardım Necatigil gibi ve dumanların kısa süren devinimlerinde, çok sevdiğim düşlerden bir iki sahneyi başka bir kimlikte ve başka bir yaşamın eyleminde yakalardım; bir hikâyenin başlangıcını, bir adamın nicedir tanımlayamadığım bir davranışını bulurdum ve zihninde bir dize belirince coşup taşan Edip Cansever gibi heyecanlanırdım.

Behçet Necatigil, başını yana yatırdı: "Benim Berlin Radyosunda bir oyunum oynandı, bin mark aldım. Bana haksızlık yapmışçasına utançla kaçırdı bakışlarını, al basan sağ yanağını kaşıdı.

"Çok iyi!" dedi Cemal Süreya, "Nimet Arzık, Fransa'da yayımlanan Türk Şiiri Antolojisi'nden ne kadar almış biliyor musunuz? Bilemezsiniz." Sesini merak ve şaşkınlık uyandıracak öğelerle besledi. "Bizim paramızla iki yüz otuz beş bin lira!"

"Müthiş bir şey!" dedim. "Biz burada sürünüyoruz. Kitabımızı basmaları için neredeyse üste para vereceğiz."

"Fransa'da, Almanya'da, genellikle Avrupa'da yazarlar iyi kazanıyor, iyi yaşıyorlar", dedi Cemal Süreya. "O antoloji eksiktir."

"Ben beğenmedim", dedi Behçet Necatigil, "birçok arkadaş yok, alınmamış."

"Bir gün Nimet Arzık geldi buraya, 'Kapıyı kapat, kimseyi içeriye alma çalışacağız' dedi. Antoloji projesinden söz açtı, benden isimler istedi. Yahya Kemal dahil çağdaş şairlerin hepsinin, hatta bir iki iyi şiir yazıp önem kazanmaya başlayanların da isimlerini saydım. Antoloji yayımlanınca bir de baktım ki, yazdırdığım adların yüzde doksanı yok. Ne olduğunu, niçin kitaba alınmadıklarını bilmiyorum", dedi Ce-

mal Süreya, caddeyi gürültüye boğan motosiklet pat patlarına kulak kabarttı.

"Antoloji düzenlerken nesnellikten uzaklaşmayacaksın", dedi Behçet Necatigil.

"O başta gelen şartlardan birisi", dedi Cemal Süreya. "Ayrıca edebiyatı günü gününe izleyeceksin. Belirenleri, öne çıkanları saptayacaksın. Antolojiyi yapmaya karar verdiğinde seçme fikri kafanda doğmuş olacak."

"Her antoloji biraz eksiktir", dedi Behçet Necatigil.

Aklım ikinci baskıya takılmıştı: "Bu kitaptan da verecekler mi acaba?"

"Vermeleri gerekir", dedi Necatigil, "Bir kokteylle."

"Haturlıyor musun hoca, geçen kokteylde nefis bir şampanya içmiştik" dedim.

"Evet, Umran Nazif ölmemişti daha", dedi Behçet Necatigil.

"Sağlıklıydı, neşeliydi" dedim" "resim çektirmiştik."

"O hakkı yenmiş bir hikâyecidir" dedi Behçet Necatigil.

"Bence de", dedi Cemal Süreya, Behçet Necatigil'i süzdü, uzun kirpikli kahverengi gözlerinden fışkırırken yassılan canlı bakışlarla. "Üstat, militan şairlere ne diyorsunuz? Bizi defterden siliyorlar, bize -gerici- diyorlar."

Bıyık altından gülümsedi Behçet Necatigil. "Daha önce de Maviciler böyle bir karalamaya... Bunlar, inkâr çıkışları ama yersiz, tutarsız, tartışan edebiyata bir şey kazandırmaz. Bunaltı dergisi de aynı yoldaydı. Kaç kişi kaldı onlardan geriye?"

"Üstat, ben onlara -öğrenci hareketlerinin şairleri- diyorum. Şiir değil, marş yazıyorlar" dedi Cemal Süreya. "Şair marş da yazar ama asıl yazması gereken şey şiirdir."

"Çaylar..." dedi Recep, işaret etmemle önce Behçet Necatigil'e uzattı, Cemal'inkini, benimkini masaya koydu.

Demir Özlü girdi odaya. Sartre gibi bir balıkçı kazağı, o kazağı çekici kılan yarım bir palto vardı sırtında, yakalarını kaldırmıştı. Gözlüklüydü. Sevinç, heyecan, alay karışımı -mizahi- gülümsemesi, yüzünün ayrılmaz bir organı gibiydi ve kendine özgüydü.

"Oooooo!" dedi Cemal Süreya, elini sıktı Demir Özlü'nün.

"Ben işte böyle apansız gelirim" dedi Demir Özlü. Ağzı açılınca

dişleri göründü, üstçenesinde öteki dişlerden ayrı bir diş daha vardı ve tek başınaydı.

"Hoş geldin Demir, ne içersin?" dedim.

"Bir çay."

Çayımı ona verdim: "Bir tane bana getireceksin ama hemen!" dedim Recep'e.

"Hep bir aradayız haaa, ne güzel!" dedi Demir Özlü, bu birlikteliğin coşturup yükselttiği bir sesle güldü, piposunu dudaklarının arasına yerleştirdi.

1.5.1971

Beşiktaş'taki Barbaros Kafeterya'daydık.

Behçet Necatigil, Cemal Süreya, Dr. Halil İbrahim Bahar, Günel Altıntaş ve ben rakı içiyorduk. Sevimli yüzü vücudundan yükselen bir kan basıncıyla boyuna kızaran Mustafa Öneş, Efes Pilsen birasının beyazından yudumluyordu ağır ağır.

Kıyılmış taze soğan,kıvırcık, maydanoz ve kırmızı acı biberle karıştırılmış Arnavut ciğeri sıcak ve lezzetliydi, en çok ona yükleniyorduk. Beyaz peynir yağlıydı, kehribar gibi sararmış biber turşusu insanın ağzını sulandırıyor, iştahını kabartıyordu.

"Bana bir kuru fasulye getirir misiniz?"

"Sulu yemek pişirmiyoruz efendim" dedi garson.

"Burasını Tahtakale'deki (Bol Kepçe) lokantası mı sandın?" dedi Günel Altıntaş ve birisinin anlattığı tepeden tırnağa gıdıklayıcı bir fıkranın etkisi altında kalmış gibi, iri kahkahalarla gülmeye başladı.

Esprisine hemen karşılık veremediğim için öfkelendim, "Hıı" dedim, dişlerimi göstererek sırıttım.

Sırıtmama da bir kahkaha patlattı Günel Altıntaş.

Behçet Necatigil, Cemal Süreya, Halil İbrahim Bahar, beyin haşlama yiyorlardı. Onlar, bu bin kıvrımlı -şeyi- çatallarının ucuyla ağızlarına götürürlerken ve dillerinde bir saniye sonra duyacakları tadları düşünürken ya da düşünmezken ben ürperiyordum ve keskin bir diş kalabalığının beynime saplandığını hayal ediyordum, hayalimde tiksiniyordum, öğürüyordum. Kimi vakit de tabaklarına bakmıyordum görmemek için.

Bahar, her zamanki gibi sık sık bardağını "Hadi hoca, hadi Cemal, hadi Muzo!" diyerek kaldırıyordu, tokuşturuyordu; uzun saçlarının balta favorili yüzünü kapatmasına aldırmadan içiyordu. Biraz eskice siyah pardesüsünü omuzlarına atmış, boynundaki kırmızı fuları gevşetmişti. Onu bu haliyle servetini, samanını, mevkiini, dostlarını, sevgililerini yitirmiş ve çaptan düşmüş, yalnız, yalnız, yalnız, yalnız ve yapayalnız bir Baron'a benzettim. (Zaten eski arkadaşları -Baron Behar- diyorlardı) Bir de kan içiciliği ünlü vampir Kont Drakula'nın resimleri kıpırdadı belleğimde. Küçük gözleri, kalın camlı gözlüklerinin arkasında fıldır fıldır dönüyor, ağzından sesin görünmezliğine sığına-

rak çıkarken birtakım engellere takılıyormuş izlenimini uyandıran sözcüklerle, konuşuyordu. İkide bir başını önüne eğiyor, "Yah!" diyordu. Neydi bu? İçindeki şeytanlarla bir haberleşme mi, yoksa onaylanması gereken her şeyle alay mı?

Mustafa Öneş'in kızıl bir sakalla kuşatılmış yüzü, terliyor, parlıyor, belli belirsiz yakınmalar, bakışlarını anlamlandırıyordu. Konuşurken kekeliyor, söyledikleri anlaşılmıyordu. Kulağımı dudaklarına yaklaştırıyor, "Ne diyorsun, ne diyorsun? Efendim! Bir daha tekrarlar mısın?" diyordum ve en az onun kadar acı çekiyordum.

Behçet Necatigil, dudaklarının ucuna iliştirdiği ve boyuna tazelediği Birinci sigarasından tüten dumanların arasındaki kendisinin sınırlarını belirlediği bir ülkede ya da yeryüzüyle gökyüzünün arasında duran bir şiir ormanında geziniyor, konuşmadan önce ölümsüz bir cümle arayanlar gibi uzun uzun düşünüyordu. Sözlerini etkili kılmak amacıyla içinden fışkıran itilişleri davranışlarına yansıtıyor, ellerini, kollarını sallıyor, başını sağa sola yatırıyordu. "Yak Buyrukçu" dedi, bir sigara uzattı. "Teşekkür ederim hoca" dedim, aldım; kâğıtları soyulmuş, soyulan kısımlara Cemal Süreya tarafından mavi tükenmezle Köroğlu'nun atı gibi bir at, kedi bıyıklı bir kadın, bir minare, minareden aşağıya zincir gibi sarkan papatyalar çizilmiş bir kibrit kutusundan yaktım.

Behçet Necatigil, sigarasının külünü silkti, Cahit Sıtkı Tarancı'dan, Ziya Osman Saba'dan, Ahmet Muhip Dranas'tan, Necip Fazıl Kısakürek'ten, Orhan Veli'den ve Celâl Sılay'dan söz etti saygıyla. Celâl Sılay'ı biraz kayırdı, daha çok ilgilendi. Celâl Sılay -cins- bir şairdi, ama sanatçıyı tutumlarıyla yücelten ve küçülten edebiyat çevresinin dışındaki edebiyata karşı, magazine ve dedikoduya ve gösteriye aşık ve paranın değer yargılarını dilediği gibi değiştirdiği bir çevrede, varlığındaki çılgınlıkların hepsini seferber ederek yaşadığı için, yeterince anlaşılmamıştı.

Cemal Süreya, özgünlüğünü övdü Celâl Sılay'ın, bir hikâyesini anlattı. "Herkesin belleğinde bir Celâl Sılay hikâyesi vardır" dedi.

"Ben biliyorum bir tanesini meselâ" dedim. Celâl Sılay, Paristeydi. Caddeleri, sokakları arşınlıyor, gönlüne uygun kadınların peşine takılıyordu. Hep uzun boylu, etli-butluları seçiyordu, çünkü onlardan hoşlanıyordu. Gerçi çelişkili bir durumdu bu, kendisi çok kısaydı, yo-

luk yüzlü, kaşsız birisiydi, herhalde bu kısalığı bir kompleks yaratmıştı... Neyse, bir gün metrodaki hem tramvayı hem de treni andıran araca bindi. Tıklım tıklımdı içerisi, insan kıpırdayamıyordu ve sonuna kadar ilk ayak bastığı yerde çakılı kalıyordu. Ama Celâl Sılay, gözüne kestirdiği kısrak gibi bir kadına yanaşmanın yolunu bulmuş, kalçalarını ellemeye başlamıştı bile. Kadın, hiç tepki göstermiyor, Celâl Sılay'ın bu garip sıkıştırmasından tat aldığını belirtircesine memnun memnun gülümsüyordu. Bu gülümsemenin yüreklendirdiği Sılay, kadının eteğini kaldırarak elini külotundan içeriye daldırmış ve mıncıklamaya başlamıştı. Bir süre sonra kadının gözleri baygınlaşmış, kendini Celâl Sılay'a iyice teslim etmişti. Bundan umutlanan Celal Sılay, kadına arkadaşlık önerisini fısıldayacağı anı kollarken kadın elini sıkmış, "Her şey için teşekkür ederim, beni mutlu ettiniz" demiş, çekip gitmişti. Celâl Sılay, şaşırıp kalmıştı ama kimseye şikâyet etmemesine sevinmiş, "Uygar Fransız kadını işte budur" demişti ve herkese anlatmıştı.

Bir vakitler Celâl Sılay'ın yanından hiç ayrılmayan Bahar, "Hiç işitmemiştim bunu" dedi.

"Gözüpek bir adamdır Celâl" dedi Günel Altıntaş.

"Senin gibi" dedim.

"Ona -zampara Celâl– diyorlar" dedi Günel Altıntaş, "Hep zengin kadınları kolluyor."

"N'apsın, paraya ihtiyacı var" dedim.

"Yaşlı bir jigolo" dedi Altıntaş.

"Hep küfürlü konuştuğu, herkesi kırdığı için dostları uzaklaştı yanından" dedi Bahar.

"Kimi zaman gerçeği söylemek, dostluğu sürdürmekten daha önemlidir" dedi Günel Altıntaş.

"Sana katılmıyorum" dedi Cemal Süreya, "Dost için cinayet bile işlenir ama kime ne getirip ne götüreceği bilinmeyen bir gerçek için insan harcanmaz."

"Ben de öyle düşünüyorum" dedim.

"Celâl Sılay sizin gibi düşünmüyor" dedi Altıntaş.

"Ben terk edilmiş bir şehir gibi yaşamak istemiyorum" dedim.

"Yalnızlık yararlıdır sanatçıya, ama kalabalıktan kopmamak koşuluyla" dedi Behçet Necatigil.

"Bence de" dedi Cemal Süreya. "Üreten düşünce, kalabalıkla bes-

lenen yalnızlığın malıdır."

"Duygular genellikle hüzünlüdür yalnızlıkta" dedim.

"Yalnızlıktaki sıkıntıyı unutuyorsunuz" dedi Mustafa Öneş.

"Celâl Sılay konusu bize nerelere savurdu" dedim.

"Kuralları çiğnerken orgazm olmuş gibi heyecanlanır" dedi Cemal Süreya.

"Çok yerinde bir saptama" dedi Bahar. "Celâl'in kılıcı dilidir. Her gün birkaç kişiyi, birkaç durumu keser."

Güldü Günel Altıntaş. "Benim gibi."

"O senin gibi" dedim.

"İşte bu harika azizim!" dedi Günel Altıntaş, o çıngıraklı kahkahalarından birisini yuvarladı boşluğa.

"İstiklâl Caddesi'nde gördüm. Atlas sinemasının önündeydi, karşı kaldırımdaki Sait Faik'e bağıra bağıra sövüyordu" dedim.

"Onlar sık sık kavga ederler, barışırlardı" dedi Behçet Necatigil.

"İlginç adamdır Celâl Sılay" dedi Cemal Süreya, "Şiirimizin şimşek yağdırıcısıdır."

"Güzel bir benzetme" dedim, Cemal Süreya'nın elini sıktım.

"Hadi Celâl için" dedi Bahar.

Bardaklarımızı kaldırdık, içtik.

"Ziya Osman için neler söylersiniz üstat" dedim.

"Benim hocamdır, kendisine çok şey borçluyum" dedi Behçet Necatigil. "Geçmişle bugünün duygusal sarsıntıları üzerine kurmuştur şiirlerini."

"Kusura bakma ama biraz fazla mezarlık kokmuyor mu?" dedim.

"Ölüm teması her şairin su içtiği çeşmedir" dedi Behçet Necatigil. "Ziya Osman, Cahit Sıtkı'dan daha duyarlıklı şiirler yazmıştır. Anlamak gerek. Öyle..."

"Saba iyi şairdir" dedi Cemal Süreya.

"Dinamik değil, hareketi az" dedi Günel Altıntaş. "Fokurdamıyor hiçbir şey, kaynamıyor..."

"Aşure mi kaynatıyorsun oğlum" dedim.

Kahkahası önden, sözleri arkadan geldi Günel Altıntaş'ın. "Deminki takılmamın intikamını aldın."

"Yumuşaktır Ziya Osman'ın şiirleri" dedim. "Yumuşak olmak zorundadır ayrıca, çünkü anılardan, hayallerden, dileklerden söz ediyor...

bunları içeren bir dil öfkeli olamaz."

"Muzo'nun dediği doğrudur" dedi Bahar.

"Duyarlıkları inbikten geçiren bir şairdir" dedi Behçet Necatigil.

"Bir sandalcıdır o" dedi Cemal Süreya, "Bir kürekle ölümü, ikinci kürekle hayatı çekiyor."

"Enfes, harika!" dedi Günel Altıntaş coşkuyla, Cemal Süreya'nın boynuna sarıldı, yanaklarından öptü sevgi ve hayranlıkla. "İşte bu sözlere içilir."

İçtik.

"Hayattan herkes başka türlü yararlanır" dedi Mustafa Öneş.

Motor ve vapur seslerini aynı anda duydum ve iskeleye yanaşan vapurun boşalttığı yolcuları gördüm. Genç bir kadın, yanında yürüyen esmer, bıyıklı bir adamın koluna girdi, omuzunu çökertircesine asıldı, aşağıdan yukarıya doğru baktı. Yüreğim bir hoş oldu, nicedir böyle sevdalı görüntülerden uzak kaldığımı, onları özlediğimi, boşluklarını hissettiğimi düşündüm. Dün akşam saat altı sularında Beyazıt'a gidiyorduk, Bahar'ın gelin böceğine benzeyen arabasıyla. Çarşıkapı'nın oraları, insanı sersemleten bir devinimi sergiliyordu. Otobüs, taksi duraklarındaki kuyruklar upuzundu ve dalgalanıyordu. Yol kapalı olduğu için ağır ağır ilerliyorduk. Sağımızdan, solumuzdan, önümüzden, arkamızdan mini etekli, dolgun vücutlu, dişiliği ağızlarının aralıklarında taşıyan kızlar geçiyordu. Bel kırışları, çağırıcı bakışları, kalça sallayışları kışkırtıcıydı. Yeşil gözlü, sarı saçlı, kırmızı bluzlu, siyah etekli bir kadınla göz göze geldik. Israrla ve içime girmek istercesine bakıyordu. Heyecanlanmıştım. Bahar'a, "Arabayı durdur, ineceğim" diyeceğim sırada ızbandut gibi bir adam ortaya çıkmış, kolundan yakaladığı kadını sürüklercesine götürmüştü. Allak bullak olmuştum ama bir şey yapamamanın çaresizliği ve sinir gerginliğiyle yıpranmış, kendi içimde kendimi kırbaçlamıştım... Belleğimin en yeni konuğuydu ve serüvenler, güzellikler doğuracak bir kaynakken, yitirilmiş bir fırsata dönüşmüştü. Direnişini, sürükleyen adamı yumruklayışını, üç kez başını bana doğru çevirişini ve yardım istercesine boynunu büküşünü hiç unutmayacaktım. Bahar, sigara içirtmediği için acımı düğümlemiş, üstleri başları kirli, hırpani, sakallı Hipileri, Hipilerin ince bellerine sarıldıkları pantalonlu, bebek yüzlü, yürüdükçe sütyensiz memeleri inip kalkan sevgililerini izliyordum *etkisini* dağıtırım düşüncesiyle.

İnsanlar ırmaklar gibi akıyorlardı caddeden. İnsanlar, yiyecek toplamaya çıkmış karınca sürüleriydi.

Karşıdan vuran güneş, gözlerimle ruhumu kamaştırıyordu. Bütün gün kullandığı ve en girilmez pislik yığınlarının içine sızan ve oralardaki karanlıkları aydınlatan ışıkları hâlâ taptaze, hâlâ tertemiz, hâlâ yaşama sevinciyle yüklüydü.

O sırada boz bir ayı, sarkık bıyıklı, iri yarı çingeneyi bir çelmeyle yere yıktı.

Kalabalık güldü. Ben gülmedim, sürüklenen kadının ayak izlerini aradım.

Mustafa Öneş, Türkiye Defteri'nin saldırgan tutumundan söz etti.

Aslan Kaynardağ'ın dükkânında kitaplara bakıyordum. Selim İleri girdi içeriye. Giysileri siyah, kumral saçları kıvır kıvır, gülümseyen yüzü solgundu. Kasadaki delikanlıyla konuşmaya başladı. Beni görmemişti... görünceye kadar orda olduğumu belli etmeyecektim. Ama birden -herhalde sezdi- başını çevirdi, "Oooo, afedersiniz, biraz dalgınım da... dedi, kızardı, bozardı, elimi sıktı kibarca.

"Zararı yok, olur böyle şeyler" dedim.

Gözlerime dikkatle ve benim bilmediğim bir sorunun karşılığını ararcasına baktı, "Bana dargın mısınız?" dedi.

Gülümsedim. "Bunu da nerden çıkardın?"

"Beni beklemeden gitmişsiniz de..." dedi Selim İleri. (Altın Kitaplar Yayınevi'nde Selim İleri'yle karşılaşmıştım. Ayaküzeri bir çift söz etmiş, cümlelerimizi tamamlayamamıştık, acele ediyordu, Milliyet gazetesine gitmesi gerekiyordu. -Burda epey kalacak mısınız?- demişti. -On beş, yirmi dakika kadar- demiştim ve yarım saatten fazla beklemiştim. Gelmemişti. Gündeme getirilen durum oydu.)

"Doktor'a -Selim gelmeyecek galiba- dedim, işim vardı..." dedim.

"Yoksa Türkiye Defteri'ndeki yazıya mı kızdınız?" dedi İleri.

"Dergideki yazıya kızdım ama sana kızmış değilim. Sana daima sevgi duydum, yeteneğine inanıyorum. Yalnız derginiz yanlış değil, çelişkili bir politika izliyor. Hem toplumcu bir edebiyat yapacağınızı söylüyorsunuz hem de toplumcu edebiyat yapanlara, o alanda eser verenlere öfkeyle çatıyorsunuz. Eleştirmiyorsunuz, çatıyorsunuz, yerin dibine batırmaya kalkışıyorsunuz. Olmaz bu. Taylan Altuğ denen delikanlının kafası karmakarışık. Söyle de düzeltsin kendini!" dedim.

"Ben onların düşüncelerini paylaşmıyorum" dedi Selim İleri.

"Ama aynı kadrodasın" dedim. "Sonra o Naci Çelik'in küstahça saldırısına ne demeli! Beni E Yayınevi'nin yayımladığı kitapları övmekle görevli bir memur gibi gösteriyor. Ayıp bu. Sevdiğim, beğendiğim bütün eserleri överim herkesin yaptığı gibi, bunu gerçekleştirirken de kimseden emir almam, kimse de bana hesap soramaz, çünkü ben kimsenin dalkavuğu değilim, dalkavuk olmadığım için ne kadar klik varsa hepsinin dışındayım ve tek başıma yürüyorum yolumda."

"Biliyorum ve sizi takdir ediyorum. Benim çok sevdiğim bir yazarsınız" dedi Selim İleri.

"Yoksa beni yalnız gördü de -Bu nasıl olsa zayıftır, kimse arka çıkmaz- düşüncesiyle mi çullandı üstüme?" dedim.

"Tutumlarını beğenmiyorum, çirkin buluyorum" dedi Selim İleri, "Siz, kendine özgü bir hikâyenin kurucusu ve sürdürücüsüsünüz."

"Ama bu gerçeği Naci Çelik'le Taylan Altuğ'a ve başkalarına anlatmak gerekiyor."

"Çok üzülmüşsünüz, özür dilerim" dedi Selim İleri.

"Ben seni suçlamıyorum, dedim ya beğendiğim bir hikâyecisin" dedim.

Selim İleri'nin gözlerinde önemli bir olayla ilgili yumuşak ve meraklı bakışlar belirdi. "Leylâ Erbil'in bana yaptığını biliyor musunuz?"

"Hayır" dedim.

"Biz, Türkiye Defteri'ni yayınlamadan önce bir program üzerinde çalışmıştık. Dergiye sadece bizim yaştakiler yazacaktı. El ilanları bastırmıştık, benim adım da en üstteydi. Bu arada Naci Çelik'le Taylan -sadece biz gençler yazarsak dergi belki ilgi çekmez- düşüncesiyle Leylâ Erbil'den hikâye istemişler. -Benim adım ilk ad olursa size hikâye veririm- demiş. Kabul etmişler. Derken ilanlar iptal edildi, yeni ilanlar bastırıldı, Leylâ Erbil'in adı ilk sıraya yazıldı" dedi Selim İleri heyecanla.

"Ama Leylâ Erbil haklı burda" dedim. "Aslında usta hikâyecilere saygı göstermelisiniz."

"Ben, bizden önceki yazarların hepsine saygı gösteriyorum, anlayışla davranıyorum, biliyorsunuz" dedi Selim İleri.

"Biliyorum" dedim.

"O olay ayrı, ama bana yaptıklarından ötürü Leylâ Erbil'e çok kı-

rıldım" dedi Selim İleri.

"Hayrola?" dedim.

"Bir akşam Kemal Tahir'lerdeyim. Bir telefon... Semiha yenge - Selim, seni istiyorlar- dedi. Koştum. Leylâ Erbil... Bana bir hakaret etsin, bir hakaret etsin, bu kadar olur... Nerdeyse yıkılacaktım" dedi Selim İleri, o anı yaşıyormuşcasına sarardı güzel yüzü.

"Peki sebep?" dedim.

"Leylâ Erbil benim arkadaşımdır, sık sık evine giderim, oturur, konuşuruz... Bir keresinde onun yazılarının durduğu dosyaları karıştırmışım, gizli gizli hikâyelerini okuyormuşum, bazılarının konularını çalıyormuşum..." dedi İleri.

"Peki nasıl oluyor bu? Leylâ Erbil yanında değil mi?" dedim.

"Yanımda... Bazı hikâyelerini okumak istemişimdir. Telefonda çok suçladı beni. -Polis misin nesin? Bir daha evime gelme, istemiyorum- dedi. Şaşırdım, kahroldum!" dedi Selim İleri. Acı çekiyordu, nerdeyse ağlayacaktı.

"Polislik olayın aslı nedir Selim?" dedim.

"Şöyle" dedi Selim İleri, "Leylâ Erbil bana sordu, -Bugünlerde ne yazıyorsun?- diye, -Mustafa Suphi'yi- dedim. -A, a, a, raslantıya bak, ben de onu yazıyorum- dedi. Durum bu. Güya ben 'Mustafa Suphi'nin konusunu ondan çalmışım. Herkese anlatıyor bunu."

"Konuşun da anlaşın, bir yanlışlık varsa düzeltin" dedim.

"Evet, oysa Leylâ Erbil'in 'Gece'deki hikâyelerini sevmiştim" dedi Selim İleri.

"Üzülme ve üzme kimseyi" dedim.

Gülümsedi Selim İleri. "Doğru söylüyorsunuz."

Bir sigara yaktım ve 1945 yılından bu yana başımdan geçenleri düşündüm. Hiç önemsemediğim için ilişki kurmadığım, karşılaştığımızda soğuk davrandığım kişiler mi... beni göğe sığdıramayan, eşsizliğimi, dâhiliğimi gece gündüz dilinden düşürmeyen sevgili dostlarım mı... kimler, kimler cadı kazanlarını kaynatmadılar? Yollarıma mayın döşemediler? Yapıtlarımın yayımlanması için verilen kararları bozdurmadılar? Daha bir sürü kötülük, bir sürü tuzak. Belki de ölünceye kadar bıkmadan usanmadan çelme takmaya devam edeceklerdi. Ama önemli olan yılmamak, direnmek, ayakta durmayı başarabilmekti.

Plâki ekşimişti. Öfkelendim ama Behçet Necatigil'i kırmamak

amacıyla sesimi çıkarmadım. Meyhaneciye bağırmak demek Necatigil'e bağırmak demekti. Çünkü bizi Beşiktaş'a, bu kafeteryaya o çağırmıştı.

"Arnavut ciğeri güzeldi, ondan getirin!" dedim.

Getirdi.

"Atillâ Özkırımlı'dan haber var mı?" dedi Cemal Süreya, bana baktı.

"Mektuplaşıyoruz" dedim.

"İyi çocuk" dedi Cemal Süreya.

"Aaa, çok iyidir, aslan gibidir" dedim. "Yalnız son zamanlarda çalışamıyor."

"Neden?" dedi Cemal Süreya.

"Oğlu Umut, elini ayağını bağladı" dedim, güldüm. Birden sihirli seccademe bindim ve uçtum Ankara'ya. Cihan Sokak'taydım. Koltuğumun altında siyah çantam, -içinde hikâyeler ve kitaplar vardı- yaya kaldırımını işgal eden otomobillerin bıraktıkları daracık aralıklardan geçerek yürüyordum. Beynim, birtakım atılım taslaklarıyla çalkalanıyordu. 19 numaralı apartmanın tozlu merdiveninden tırmanırken, kalorifer sıcaklığının ev içi kokularını bütün ayrıntılarıyla harmanladığı boğucu havaya ağzımı ve ciğerlerimi kapamaya çalıştım, 9 sayılı kapının ziline bastırdım işaret parmağımı. (Cemal Süreya evinin zilini iki kez çalıyordu). Zil sesinin yankısı bitmeden kapı açıldı hemen; Atillâ Özkırımlı, esmer, küçük yüzünü aydınlatan ve beni gördüğüne memnun olduğunu sezdiren sevimli bir gülümsemeyle baktı, "Hoş geldin!" dedi. "Hoş bulduk!" dedim, kucakladım, yanaklarından öptüm, ayakkabılarımı çıkardım, Atillâ'nın önüme koyduğu terlikleri giydim. "Berrin nerde?"

"Mutfakta" dedi Özkırımlı.

Berrin, mutfağın kapısında belirdi, kolları ıslaktı, yemek pişiriyordu. "Merhaba, kolay gelsin!"

"Hoş geldin Buyrukçu" dedi Berrin, az kısık, az çizgili ve içtenlikli bir sesle. "Nasılsın?"

"Teşekkür ederim, demir gibiyim" dedim. "İşine bak sen. Salona geçip oturdum. Tavandan sarkan ve nerdeyse sehpaya değecek olan abajura diktim gözlerimi. Sıkıldım. Biri pekelâ dalgınlıkla başını çarpabilirdi. Atillâ'ya söyledim. "Bir şey olmaz, korkma!" dedi.

Işıkların yarattığı güvenle arabasında huzur içinde yatan Umut, tombul kollarını oynatıyor, cin gibi gözleriyle sağa sola bakıyordu. Eğildim, sağ elini tuttum, o da benim parmaklarımı sıktı. "Ne haber ikinci Atillâ?" dedim. Gülümsedi. "Hadi, çabuk büyü de seninle zamparalık yapalım" dedim.

"Daha şimdiden..." dedi Özkırımlı.

"Amcası değil miyiz? Elbet yol göstereceğiz" dedim. "Tamam mı Umut?" Gözlerini dikti gözlerime... Ben neydim acaba, neye benzetiyordu? Bilincine sızmalı, algıladığı ve orada biçim verdiği nesnelerin fotoğraflarını çekmeliydim, duygu oluşumlarını gözlemeliydim, sonsuz karmaşayı saptamalıydım.

Özkırımlı, Umut'u öptü, çocukça bir şeyler söyledi.

Berrin'in demlediği buruk çayı içmeye koyuldum, bir yandan da lezzetli kurabiyelerden ısırıyordum. Pillere bağlanan (canını sırtında taşıyordu. Çingene kadınlarıyla Yörük kadınları da öyle taşıyordu çocuklarını) radyo masada cızırdıyor, Amerikalı bir kız şarkı söylüyordu...

"Daldın..." dedi Cemal Süreya.

"Atillâ'yı anımsadım" dedim. "Şimdi Ankara'daydım, Atillâ'nın evinde, karısının demlediği çayı yudumluyordum."

"Öyleyse biz de Atillâ için içelim" dedi Cemal Süreya.

"Günlerin nasıl geçiyor, ne yapıyorsun Buyrukçu?" dedi Behçet Necatigil, bir sigara yaktı.

"Çalışıyorum abi" dedim. "Hikâyeler yazıyorum. Bugünlerde E Yayınevi'nden (Mağara) adlı kitabım yayımlanacak... diziliyor, ama piyasaya ne zaman verir Cengiz bilemiyorum."

"Giderek sağlamlaştırıyorsun yerini" dedi Behçet Necatigil.

"Teşekkür ederim" dedim. Hemen hemen her sabah erkenden E Yayınevi'ne geliyor, (Mağara)nın dizilen hikâyelerini dikkatle okuyor, yanlışları düzeltiyordum. Ayrıca yazarken gözümden kaçmış ama şimdi fark ettiğim bazı eksiklikleri gideriyor, yeni bölümler ekliyordum ve bu işi kotarırken Remzi Bengü'ye kan kusturan Ahmet Hamdi Tanpınar'ı düşünüyordum. (Huzur) basılırken öyle eklemeler, çıkarmalar yapıyordu ki kitap birden yüz sayfa büyümüş, asıl metinden bir şey kalmamıştı ortalıkta... Ama başa çıkılmazdı. Dün yazılan bir kitaba bugün katılacak paragraflar hep olacaktı, çünkü ilerliyordu insan dur-

madan.

Cengiz Tuncer'le Aydın Emeç, bana kardeşleriymişim gibi davranıyorlardı. İkisi de akıllı, zeki, bilgiliydi.

Son zamanlarda Kerim Korcan da girmişti aramıza. (Linç)in ikinci baskısı matbaadaydı. Kerim Korcan çok şişman, sevimli, tatlı bir adamdı; on yılı aşkın bir süre hapis yattığından genellikle hapisteki yaşamından ,tanıklıklarından, gözlemlerinden, siyasi ilişkilerden söz ediyordu ağzını açtığında. Tıpkı (Nizamiye Kapısı, Doğmayan Hürriyet) kitaplarının yazarı Hasan Amca gibi, bugünde değil, geçmişte yaşıyordu. Geçmişin etkili olaylarından, benliğinde yarattığı sarsıntıdan kurtulamamıştı... Yalnız, Hasan Amca yüzde doksan beş anılarının tutsağıydı. Cağaloğlu'nda karşılaşır karşılaşmaz "Sana bir şey söyleyim mi delikanlı, iyi dinle beni. Cemal Paşa'yla Enver Paşa'nın hatalı haraketleri olmasaydı Osmanlı kolay kolay yıkılmaz, komşularımız da böyle azmazdı" diyordu, ya da "Bir gün Yakup Cemil'le Horhor'da yürüyorduk..." diye başlıyordu söze.

Bir Cuma günü E Yayınevi'nde Kerim Korcan, Cengiz Tuncer, Aydın Emeç, ben çay içiyorduk. Keyfimiz yerindeydi. Ben, Mehmet Yeşiltaş adlı bir eşcinselin öteki dünyadaki ilginç serüvenlerini anlatıyordum bir masal diliyle. Kerim Korcan, ansızın öyle yüksek ve gürültülü bir biçimde gülmeye başladı ki, yudumladığı çayın birkaç damlası genzine kaçtı, birazını da püskürttü dışarıya. Tıkanır gibi oldu, geniş yüzüne kan saldırdı, kızardı, morardı... Telaşlandık, heyecanlandık, ne yapacağımızı şaşırdık. Ölecek diye ödüm koptu... Derken öksürmeye başladı ve açıldı.

Aydın Emeç, şakayla üzerime yürüdü, "Ulan az kalsın imamın kayığına bindiriyordun Kerim abiyi" dedi.

"Korkmayın, kolay kolay canımızı teslim etmeyiz. Çünkü biz olmazsak bu eylem durur" dedi Kerim Korcan.

"Anlattıklarınla Kerim abinin de dilini bozdun" dedi Aydın Emeç, sigarasının dumanını yüzüme üfledi.

"Benim ne kadar güçlü olduğumu anladın mı?" dedim gülerek.

"Beni de değiştirdin" dedi Cengiz Tuncer, "Büyük laf etmesini bilmezdim ama seninle tanıştıktan sonra megaloman oldum. Tehlikeli bir vatandaşsın sen."

"Aynen öyleyim ve de övünüyorum bu yanımla. Çünkü sizin ken-

dinize olan güveninizi kuvvetlendiriyorum" dedim. "Fena mı yani?"

"Biz, mütevazı insanlardık..." dedi Cengiz Tuncer.

"Tevazu kimi zaman zayıflıktır, ayrıca zararlıdır" dedim, "Mütevazı göründün mü, karşındakine -düzeyi çok alçak olsa bile- seninle tartışma, hatta doğruluğuna emin olduğun düşüncelerini eleştirme hakkını veriyorsun ki, bu senin aleyhinde bir durumdur. "Güldüm. "Hem büyük olmadıktan sonra niye yaşayayım bu dünyada."

Kerim Korcan, Cengiz Tuncer ve Aydın Emeç, çok güzel bir nükte yapmışım gibi kahkahayla güldüler.

Aydın Emeç, "Hoca" dedi Cengiz Tuncer'e, "Bu Arnavut prensi üşütmüş. Kafasına bir termostat yaptıralım mı, ne dersin?"

"Uygundur" dedi Cengiz Tuncer, "Hemen ölçüsünü al!"

Aydın Emeç, başımın çevresini ölçtü bir mezurayla. "Herifteki kafa kafa değil ki, şarap fıçısı büyüklüğünde."

"Kendi ağzınızla söylüyorsunuz benim büyüklüğümü, suçum ne?" dedim, güldüm, Kerim Korcan'a göz kırptım.

Yarın gece erken kalkacaktım. 'Mağara' Türkiye'de bugüne kadar yayımlanan hikâye kitaplarının en büyüğü olacaktı ve Cengiz Tuncer, 481 sayfalık kitaba 20 lira fiyat koyacaktı.

Günel Altıntaş, "Bir şişe daha içer miyiz." dedi.

"Ben ancak bir duble daha içebilirim" dedi Behçet Necatigil.

"Ben de..." dedim.

Günel Altıntaş, Mustafa Öneş'in omzuna dokundu. "Sen sonuna kadar bira mı içeceksin?"

Mustafa Öneş, mahçup mahçup gülümsedi, bir şeyler söyledi. "Eh, peki... Büyüdüğün zaman rakı içersin" dedi Günel Altıntaş. "Bir şişe rakı, su, erik, marul!"

"Muzo" dedi Cemal Süreya. "Şu askere ikinci gidişini anlatsana hocaya... Dinleyin, çok beğeneceksiniz."

"Birer yudum alalım da öyle" dedim, başıma diktim bardağı, bir sigara yaktım; bana bakan Behçet Necatigil'e, Halil İbrahim Bahar'a, Cemal Süreya'ya, Mustafa Öneş'e ve Günel Altıntaş'a anlatmaya başladım. "Bin dokuz yüz elli dört yılının Eylül ayıydı, bana aşık olan bir kadını sevmiyordum..."

●

7.12.1971

E Yayınevi'ndeydim. Cengiz Tuncer, bastıracağı kitaplar konusunda kendisine salık verilen bir basımevinin sahibiyle konuşuyordu. Aydın Emeç, başını önüne eğmişti; parmak uçlarıyla daktilonun tuşlarına hızla vuruyor, birinci hamur kâğıda az sonra bir yere yollayacağını bildiğim mektubu yazıyordu. Seramik küllüğün oluğunda yatan ve ince ince tüten sigarayı ikide bir el yordamıyla alıp bıyıklarının altında, sakallarının üstünde pespembe duran ağzına götürüyordu. Doyurucu solukları arka arkaya içine çekerken bana göz kırpıyor, "Ulan Buyruk, sen yok musun sen!" diyordu.

Gülümsüyordum ama neşeli değildim. Bir tuhaftım, yakın nedenlerini kestiremediğim bir yürek kırgınıydım. Hüzünlüydüm. Beynim hep acı, karamsar sözcükler üretiyordu. Doğduğumuz andan öleceğimiz ana doğru yürürken bizleri hırpalayan, yıpratan, küçülten, kişiliğimizi yaralayan durumları karmakarışık bir biçimde düşünüyordum, düşünürken de gece karanlığından daha koyu, daha ısırıcı bir karanlığın varlığıma sızdığını, beni dünyanın ilk zamanlarındaki vahşete sürüklediğini duyumsuyordum.

"Daldın bakıyorum" dedi Cengiz Tuncer. "Balık mı avlıyorsun, inci mi çıkarıyorsun?"

"Hiçbir şey avlamıyorum" dedim. "Av olmaktan nasıl kurtulurum, işte bu durumu indirip kaldırıyorum."

Başını salladı Cengiz Tuncer. "Boşuna çabalıyorsun. Av ile avcı çok uzun bir süre gündemde kalacaktır."

Bağırdım. "Bıktım bu eski, eski, eski, eski ve çürümüş hayattan."

"Hoca, bu Muzaffer'in Buyrukçu'ya dönüşmesidir" dedi Aydın Emeç, Cengiz Tuncer'e baktı.

"Bu tam anlamıyla bir boşalamama, isteklerinin bunde birini gerçekleştirememe krizidir" dedi Cengiz Tuncer, basımevi sahibini uğurladı.

"Doğru" dedim. "İnsan olma bilincine vardım ama insanlığımı yaşayamamıyorum. "Kalktım, yürüdüm küçük adımlarla, pencerenin önüne dikildim. Sokak gürültülü, kalabalık ve sıkıcıydı. Keyifle gezilecek, konuşulacak bir yer değildi, bir an önce kaçılması gereken bir yerdi bana göre. Necati Tosuner'in giysisi, gömleği, ayakkabıları, ço-

rapları, elleri, parmakları, saçları, yüzü, bıyıkları kahverengiydi. Bacak bacak üstüne atmıştı. Benliğiyle başka bir benlik, başka benlikler arasında verimli bir ilişkinin kurulmasını bekliyor gibiydi. Her vakitki gibi sessizdi ve hüzün denizlerinde yüzüyordu. (Behçet Necatigil de bir hüzün, bir derinlik anıtıydı) Sigarasını hiç söndürmüyordu. Bosc'un, Brügel'in tablolarında temel öğe olan düş-gerçek karışımı bir evrenin sisli alanlarında deviniyordu sanki. Usuna bir şeyler takılınca, bulunduğu ortamdan kopunca, daha önce çattığı kaşlarını kaldırıyordu.

Çalan telefonu Cengiz Tuncer açtı. "Bir dakika!" dedi, Aydın Emeç'e uzattı.

"Sağol hoca!" dedi Aydın Emeç, sigarayı dudaklarının sağ yanına iliştirdi.

Bir yere gitmeliydim, ama nereye? Belki de uçurumları bol bir ülkeye. Ve o uçurumlardan birisinin dibinde, ters dönen bir kaplumbağa gibi kıyamete kadar debelenmeliydim.

Necati Tosuner ansızın, "Bugünlerde ya Almanya'ya gideceğim, ya evleneceğim ya da intihar edeceğim" dedi.

"Saçmalama Necati!" dedim.

"İntihar edeceğim" dedi.

"İntiharı bir yana bırak da evlen!" dedim.

"Aradığım kızı bulamıyorum" dedi sıkıntıyla Tosuner.

"Bre Necati, hangimiz bulduk ki!.." dedim.

Günel Altıntaş geldi yüzünü kaplayan heyecanlı bir gülümsemeyle ve piposunu puflatarak, "Merhaba!" dedi. Charles Bronson'un uzun, kızılderili saçlarını andıran saçlarını kestirmiş, görmeye alıştığım, beğendiğim görüntü bozulmuştu. "Diyarbakır'dan İstanbul'a atanan küçük bir memura benziyorsun" dedim.

"Ben de hoşlanmadım" dedi Günel Altıntaş, elini ensesinde gezdirdi. Kendi berberi kapalıydı cenaze dolayısıyla, o da, Cağaloğlu'ndaki bir berberin koltuğuna oturmuştu.

"Bilmediğin berbere, bilmediğin meyhaneye gitmeyeceksin" dedi Cengiz Tuncer.

"İlk gittiğimiz yerler bilmediğimiz yerlerdir de sonradan bildiğimiz yerlere dönüşür" dedim.

"Dönüşmeyebilir" dedi Cengiz Tuncer, "Beğenmezsen, orası, hep

adımını atmadan önceki gibi kalır."

"Haklısın" dedim, Günel Altıntaş'a döndüm. "Taşra memuru havasının kaybolması için bir ay gerekir."

"Eh, ben de bir ay Diyarbakırlı memur rolünü oynarım" dedi Günel Altıntaş, güldü.

"Hocayla Buyrukçu'ya söylerim haaa!" dedi Aydın Emeç telefondakine, kapattı, Günel'i kucakladı. "Nasılsın bakalım?"

Cemal Süreya, siyah çantasıyla göründü, "Merhaba!" dedi yumuşak, kendisinin olan bir sesle, ellerimizi sıktı.

Aydın Emeç, bir kolu Günel Altıntaş'ın boynunda bir kolu benim boynumda, Cemal'e baktı, göz kırptı. "Cemal Süreya, niye bu Yenikapılıyla arkadaş oldun?"

Cemal Süreya, ortada birtakım hergeleliklerin döndüğünü sezdi, gülümsedi. "Ben Ankara'da, Mülkiye'de okuyordum bu, bana yazdığı mektuplarda İstanbul'la denizi anlatıyordu."

"Teşekkür ederim Cemal" dedim. "Aydın Emeç böylece meraktan kurtuldu." Cengiz Tuncer'e işaret ettim. "Başka sorusu olan?"

Cengiz Tuncer, sağ favorisini kaşıdı. "Sorar mıyım? Enayi miyim?"

Güldük. Yüreğimdeki ağırlık azalıyor, içimdeki karanlık zihnimden sızan ışıklarla aydınlanıyordu.

"Muzo hem prens hem de bökedir" dedi Cemal Süreya.

"Sağol Cemal, bugün övülmek istiyorum Edip Cansever gibi."

"Ama o her gün övülmek ister" dedi Günel Altıntaş.

"Evet" dedim, Edip Cansever'in gülümseyen soylu yüzünü anımsadım.

Günel Altıntaş, "Yazıyı bitirdin mi?" dedi.

"Bitirseydim on dakika geç gelir miydim?" dedi Cemal Süreya.

"Bu harika azizim!" dedi Günel Altıntaş, alıştığımız yüksek sesli kahkahalarından birisini savurdu, sonra duruldu. "Soyut gecikecek."

"Yetiştiririz" dedi Cemal Süreya, Cengiz Tuncer ve Aydın Emeç'le bir çeviri üzerinde konuşmaya başladılar. Altıntaş, Tosuner ve ben, onların konuşmalarını aksatmamak, ilgi odağı olmamak amacıyla ve seslerimizi seslerinin epey altında tutarak, söyleşmeye koyulduk.

Saat 18.00'de çıktık E Yayınevi'nden, Cağaloğlu yokuşunu öne eğilerek tırmandık. Necati Tosuner ile Günel Altıntaş yanyanaydılar,

Cemal'le ben arkalarındaydık. Eski günlerden, yeni günlerden, kitaplardan, ilişkilerden, kadınlardan, aşklardan söz ediyorduk.

19.30'da Aksaray'da, Günel Altıntaş'ın arkadaşları Utku ve Meral'le buluşacaktık.

Kapalıçarşı'nın kokulu ve ışıklı tünelinden geçerken bazı dükkânlar kepenklerini indiriyordu. Çırakların çoğu tozu toprağı, bizlere aldırmadan yolun ortasına süpürüyordu. Kuyumcular, vitrinlerine serdikleri altın takıları, mücevherleri James Bond çantalarına dolduruyorlardı.

Kapıdan çıkar çıkmaz gönüllerimizi sevindiren Beyazıt'ın aydınlığıyla karşılaştık.

"Şurdan bir arabaya binelim" dedi Günel Altıntaş.

"Aklıma bir şey geldi" dedim. "Sen Aksaray'a gitsen, kızları alsan, biz (Buluş)'ta beklesek..."

"Doğru" dedi Cemal Süreya, "Oraya kadar sürüklenmeyelim."

Günel Altıntaş fena halde kızdı ve sert bakışlarla belirtti varlığını sarsan fırtınayı. "Seninki resmen oyun bozanlık."

"Kızma arkadaş! Düşüncemi söyledim, kesinlikle -bu böyle olsundemedim ki..." dedim.

"Dört kişi iki kızı bekliyor, iyi bir şey değil bu" dedi Cemal Süreya, "En iyisi sen tek başına git!"

Biz (Buluş) lokantasına yaklaşırken Günel Altıntaş, öfkeli adımlarla Koska'ya doğru yürüdü.

Güzel bir masa seçtik, Günel Altıntaş'ın içerlemesini taklit ettik. Edebiyatın ve bizlerin hayranı olan ama aramızda özel hiçbir şey bulunmayan/sadece 'merhaba merhaba'/Utku'yla Meral'in okuma tutkusundan örnekler sıraladık. Necati Tosuner, suskun ve uzaktı. Arada bir bakışıyorduk ama beni görmüyordu.

Sekize beş kala Günel Altıntaş Meral'le birlikte geldi, Utku yoktu. Sinirlendim. Meral, saçlarını yaptırmış, duman rengi bir gözlük takmıştı. Giysisi kırmızıydı. "İyi akşamlar!" dedi.

"İyi akşamlar, Utku hanım nerde?" dedim.

"Utku gelemeyecekmiş, önemli bir işi çıkmış mış" dedi Günel Altıntaş, inanmadığını açıklayan bir sesle.

"Olmadı" dedi Cemal Süreya, gözlerini kıstı.

"Özür diledi" dedi Meral, Cemal Süreya'nın karşısına iğreti bir bi-

çimde oturdu. Bizimle ancak bir saat kalabilecekti, Bebek Gazinosunda kendisine yer ayırtan Nebahat Çehre'yle buluşacaktı çünkü.

"Bırakmıyorum!" dedi Cemal Süreya, "Gidemezsin!"

"Haklısınız ama gitmek zorundayım Cemal Bey. Söz verdim."

"Bize de söz vermiştin" dedi Cemal Süreya.

"Daha önce de öyle yapmıştınız, -geleceğim- demiştiniz gelmemiştiniz" dedim.

"-Atlatan kadın- rolünü oynuyor bunlar" dedi Günel Altıntaş dişlerinin arasından.

"Rica ederim, yanlış düşünüyorsunuz" dedi Meral, "Nebahat Çehre benim yakın arkadaşımdır."

"Biz değil miyiz?" dedi Cemal Süreya.

"Hiç hoşlanmam böyle durumlardan" dedim.

Benim bu suçlamamı yanıtsız bıraktı Meral.

"Ne içersin?" dedi Necati Tosuner.

Saatine göz attı Meral, "Bir küçük Dikmen içebilirim" dedi.

Cemal, Günel, ben gürültülü bir sessizliğe gömüldük. Oysa bu geceyi onlarla birlikte geçirmek için hazırlamıştık kendimizi, ama her şey altüst olmuştu. Küçük bir tepeyi -ele geçireceğim- diye didinen ve yüzlerce şehit veren bir kumandan gibi üzüntülüydük. Böyle çirkin oyunlar sergilenmemeliydi, çünkü zorlamamıştık onları, kendileri üstelemişlerdi.

Hem, bizi terk edecek birisiyle aynı yerde bulunmak ağrımıza gidiyordu ama ağzımıza geleni söyleme cesaretini gösteremiyorduk.

Halil İbrahim Bahar geldi de biraz rahatladık. İlkin Meral'in, arkadan da bizim yanaklarımızı öptü, yanıma oturdu, limonlu votka söyledi. Biz, yeni rakıdan ilk yudumları almıştık.

"Ben Nebahat'a bir telefon edeyim de arabasını yollasın!" dedi Meral övüngen bir sesle, kadınca bir yürüyüşle uzaklaştı masadan.

"Bir daha bunlarla konuşmam ben" dedi Cemal Süreya, "Gelecekler diye başka yerlere gitmekten vazgeçtim."

"Boş ver!" dedi Günel Altıntaş.

"Bizimle olmak onun için o kadar önemli değil demek ki" dedi Cemal Süreya, bakışlarıyla dili ateş saçıyordu.

Benim içimde ise böylelerini zehirleyecek bir yılan büyüyordu.

"Telefon ettim, şimdi arabası yola çıkıyor" dedi Meral, "Burasını

tarif ettim ama ya şoför bulamazsa?"

"Bulur bulur" dedi Günel Altıntaş, "Şoförler, kadınlar gibi açık gözdür."

"İnanın böyle olmasını istemiyordum" dedi Meral.

"Hem bizimle buluşacaksınız hem de başkasına söz veriyorsunuz. Kötü bir şey bu!" dedi Cemal Süreya, Meral'e bakmadan içti rakıdan.

"Casuslar gibi ikili oynuyor bunlar. Utku da kimbilir nerelerde. İki tarafa birden söz veriyorlar ki, biri olmazsa öteki olsun diye" dedi Günel Altıntaş.

"A, a, aaa, neler söylüyorsunuz, hiç aklıma gelmeyen şeyler bunlar" dedi Meral.

"Suç bizde. Bunlara güvenmeyecektik" dedi Cemal Süreya.

Meral, anlamlı anlamlı baktı, bardaktaki kırmızı şarabı güzelleştiren ışıklara dikti gözlerini. Hesapladığı sürede şoför görünmeyince yeniden telefon etti; saat 21.30'da giderken avutmaya kalkmıştı. Bundan böyle hep bizimle olacaktı, başka arkadaşlarını da getirecekti ve bu gecenin acısını çıkaracaktı; inanmalıydık, yemin ediyordu ve öfkelerimizi yatıştırmak amacıyla yanaklarımızdan öptü, ellerimizi sıktı, "Bağışlayın ne olur, çok üzgünüm!" dedi.

Karşılık vermedik ve bakmadık yüzüne.

"Ayıp be!" dedi Cemal Süreya.

"Aldırma!" dedim, "Bunlar bizimle arkadaşlık yapacak mizaçta insanlar değil."

Uzun boylu, sağlam yapılı, otuz beş yaşlarında, sarışın, iri adımlarla ve başını önüne eğerek yürüyen İsveç li şair Stefan, başıyla selamladı, sokuldu, "Merhaba!" dedi bir turist Türkçesiyle ve Günel Altıntaş'la Necati Tosuner'in arasına oturdu. Beş bira birden söyledi. Cemal Süreya, Fransızca, Necati Tosuner, Almanca, Günel Altıntaş, İngilizce sorular yönelttiler Stefan'a. Bu ayın sonunda İsveç'e uçacaktı. İstanbul'dan ve İstanbul'da tanıdığı dostlarından ayrılacağı için üzüntülüydü.

"Bu ayrılıklar hep olacak, bizler hep yaralanacağız" dedim, Günel Altıntaş'a İngilizce'ye çevirmesini söyledim. Çevirdi. Bir ayrılık şiiri yazacaktı Stefan.

"Yazıyı ne zaman vereceksin?" dedi Günel Altıntaş.

"Yarın. Hayır, pazar günü, saat beşte gel al!" dedi Cemal Süreya.

Sevindi Günel Altıntaş.

11.25'de içlerimizde ve gecede açılan bazı boşlukları dolduramadan kalktık. Necati Tosuner ile Stefan, briç oynamak üzere Marmara kahvesine gittiler.Halil İbrahim Bahar, evinin yolunu tuttu. Cemal Süreya, Fen Fakültesi'nin önündeki duraktan otobüse bindi.

Günel Altıntaş'la ben, içtenliği, ikiyüzlülüğü, kadınları içeren bir sorunlar kalabalığına daldık, Aksaray'a doğru söve saya, bağıra çağıra yürümeye başladık.

●

Yüreklerimizin uçsuz bucaksız boşluklarında sanki üzerine bastığımız sağlam, güvenli bir toprak zemin varmış gibi sevinçle koşuyorduk, mutluluğu yetmiş yedi odasında barındırdığını öğrendiğimiz kristal saraya doğru. Saraya varır varmaz kapısını açtığımız bir odada henüz hiçbir zekânın, hiçbir hayalin eşini benzerini yaratamadığı eşyalarla ve pembe ipeklilerle süslenmiş bir gelin yatağı vardı. Bize, kendilerini benimsetmek, değerlerini kanıtlamak için düşmanlarımız olan güçlerle kıyasıya vuruşan anlamlar, soluk aldığımız havanın iğde kokulu zerrelerine karışıyor, ordan da ciğerlerimize sızmayı başararak varlıklarımızla bütünleşiyordu.

Kişideki basitlikleri, adilikleri; iftiraların ve tuzakların ürünü yıkılmaları, onurların reddettiği küçüklükleri bir anda yok eden, bu evrensel temizliği bitirir bitirmez ağaçların gövdelerine yapışan masal böceklerini okşuyorduk.

Görünmezliğin en geniş ve en ince zarları arasından, "Hoş geldiniz gelincik çocukları!" diye seslenen elmas gözlü peri kızlarına ellerimizi uzatıyorduk. Çiçeklere söylettikleri şarkıların sesleri kulaklarımıza dalgalar biçiminde gelirken, soyunan sevgilimin ten kokularından sıçrayan altın renkli kıvılcımlar, gözlerime saplanıp bakışlara dönüşüyordu. Bakışların bazıları buharlaşıyor, gökyüzünün kahverengi bir noktasıyla ilişki kuruyordu. Gökyüzünün Hindistan'a rastlayan bölümünde birdenbire bir Pakistanlı yazar kimliğine bürünen, saçları gece karası sevgilim, beni, yaptığı büyülerle ve dualarıyla üstü sazlarla örtülü bir mabede sürüklüyordu. Dünya güzeli bir kızın nefis yüzüne, nefis vücuduna sahip olan on sekiz yaşındaki sevgilimin önünde diz çökerek Ağrı dağının karlı bahçelerinden kopardığım nar ağaçlarının tanelerini avuçlarımla sunuyordum. Sunma sırasında bütün dal uçlarından, bütün iğdelerden köpüre köpüre akan rakıları içerek esrikleşiyordum. Böyle bir esriklik, gerçek özünden ayrılarak konuk bir canlının özünde yeniden doğma olgusu, Himalâyalarda bir bayram heyecanıyla karşılanıyordu.

Yaşar Kemal'in söylediği sarı sıcak şarkılarla, kalın sesinden tuzlu diye sökerek kızarttığı çekirdeklerin patlayışlarıyla; Cemal Süreya'nın duvarlara tırnaklarıyla yazdığı şiirlerle; Doğan Hızlan'ın ışıklı bir ku-

lübeden Afrika'ya ettiği zenci telefonlarla gerdek odasına girdik sevgilimle. Birbirimizin içinde her an büyüyen, büyürken sararan gülümsemelerimizi, kalplerimizdeki eski yaraları diken, kara çalı dikenlerle diktik ve nilüfer kızlarının perçemlerine sürtünerek yüzmeye başladık Abant gölünün korkunç mavi, korkunç balıklı sularında köpüklerle saklambaç oynayarak. Sonra çırılçıplak uzandık otlara. Çimenlere beyinlerimizden damlayan düş şerbetleri, elimin kardeşi domates yapraklarına atladı ve orda ağdalaştı, derken mutluluğumuzun görkemini yağmur ırmaklarına taşıdı. Irmaklar kabardı rüzgâr kamçılarını ve düş şerbetlerini içerken. Sonra Edip Cansever, nükleer bir aydınlıkla düğünümüzün başladığını Sultanahmet'te toplanan kalabalığa bildirdi. Ve Melih Cevdet Anday'ın yönettiği bir orkestra (Bir gün kendini doğurdu) şarkısını çalmaya başladı.

Uyandım. Kalbim heyecanla çarpıyordu. Bu nasıl düştü? Hiç böylesini görmemiştim, şimdiye kadar. Mutluyken mutsuzdum, sevinçlerim katrana bulanmıştı. Pakistanlı sevgilimle birlikteydim ama elini tutamıyor, dokunamıyordum. Doğruldum, yataktan indim. Uzun süre kendime gelemedim, düşün sersemletici, içimi kanatan, hayal kırıklıklarımı, acılarımı yığınlaştıran etkisinden kurtulamadım. Aslında kurtulmak istemiyordum bu düşten. Sürmeli, başka durumlara, başka olaylara bağlanmalıydı, alanı genişlemeliydi ve ben ömrümü gerçekte değil düşteki yaşamda tüketmeliydim. Hiç uyanmamalıydım. Ama uyanmıştım işte ve günlük yaşantının varlığını duyumsuyordum.

Uyuyan oğlum Erdem Buyrukçu'nun yanağından öptüm. Hem gururlandım hem üzüldüm. Yirmi bir yaşına basmıştı. En az benim kadar okuyor, yazdığım müsvetteleri temize çekiyordu. Ayrıca bir yandan okula gidiyor, bir yandan geçici işlerde çalışıyordu. Gelecekte ne yapacaktı? Yaşamını nasıl bir temelin üstüne oturtacaktı? Toplumsal çalkantılar, kişisel tutkularıyla isteklerinin amansız savaşımı, nerelere itecekti? Kaygılıydım, kaygılanıyordum. Önü, sonu yoktu, tek oğlumdu. Çok seviyordum. İlerde evleneceği kızı benden de, annesinden de üstün tutup uzaklaşsa, bizi aramasa bile biz onu hep arayacak, hep soracaktık. Karısı birisine sevdalanır, boşanır, onu unuturdu, ama biz boyuna onu sevecek, hiç unutmayacaktık. 'Tanrım oğlumu koru, bana onun acısını gösterme!' Bir elma yedim, giyindim, havı dökülmüş ve -artık beni bırak- diye bağıran altı yıllık paltomu sırtıma, Bahar'ın biz-

de unuttuğu kasketi başıma geçirdim, bahçeye çıktım. Ilığa yakın bir rüzgâr esiyor, on gün önce yaz sıcaklarını andıran sıcaklar bastırınca aldanarak tomurcuklarını açtıran erik ağaçlarının beyaz çiçeklerini kar tanecikleri gibi uçurup, toprağı noktalarla beziyordu. Türkiye, gene Balkanlardan sarkan alçak basıncın etkisindeydi; Doğu'da kar yağışı başlayacaktı. Kömürümüz bitmek üzereydi. Kömür İşletmesi'nin "Sıranız geldi" çağrısını, altı aydır heyecanla bekliyorduk.

Boş rakı şişesi ilişti gözüme... gülümsedim. Dün gece sağanak taklidi şiddetli bir yağmur yağdığından bahçe ıslaktı; gökyüzünden kayarak geçen bulutların yansıdığı küçük su birikintilerinin yüzeyi, arada sırada ürperiyor, kırışıyordu. Arkadaşlığın, dostluğun ve insani bütün ilişkilerin deşildiği, bize düşenlerinin sergilendiği dün geceyi düşündüm. Biz içerde, rakı bardaklarını tokuştururken dışarda yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu. Bir ara oğlum Erdem'e, "Koş bana yağmur getir!" dedi Bahar ve Erdem'in bir şaka, bir oyun neşesiyle getirdiği avuç avuç yağmuru kutsal bir suymuş gibi yüzüne sürdü, rakı bardağına koydu. "Bu yağmur değil, gökyüzüne çıkan gözyaşlarımızdır. Binlerce yıldır ağlıyoruz" dedim.

"Ölümlerimize ağlıyoruz" dedi Bahar.

"Ölümün rengi sarı yeşildir ama gövdesi karadır ve şekilsizdir" dedim.

"O renk, yüzümüzü sardığı zaman bizi aşktan başka bir şey kurtaramaz" dedi Bahar.

"O kurtuluş değil, tam bir batıştır. Aşk dirilikten doğar. Canlılardaki en büyük, en üretken devinimin simgesidir" dedim.

"Biz yaşlandık Muzo" dedi Bahar, "Erdem'e sarı bir defter verip buruşuk sarı kalplerin sarı aşklarını yazmasını bekleyeceğiz bundan sonra."

"Bu gerçekten bir beklemek mi yoksa bir sonu, bir bitişi hiçbir şey yapamadan hüzünle izlemek mi olacak?" dedim.

"İzlemek" dedi Bahar. "Bu yaşa kadar her mevsimde yaprakların yeşerdiğini, çiçeklerin açtığını, meyvelerini olgunlaştırdığını gördük ve dallara konan kumruların mırıltılarını Vivaldi'nin konçertolarına benzettik. Bundan böyle anılara sığınacağız bize yeniden yaşama gücü versinler diye. Erdem, sana vasiyetimdir: Ömrünce hiç durma, Şile kıyılarını yontan denizi kesekâğıdına koyup sevdiklerine taşı. Taşı ki,

onlar yalnızlıklarını duymasınlar."

"Tamam doktor amca" dedi Erdem.

"Severek, ama çok çok severek hayatlarımızı berbatlaştıran her şeyden öcümüzü al!"

"Talihsizliklerin, kötülüklerin kaynaklarını kurut!" dedim.

"Bu, sana ve gençliğe bizim öğüdümüzdür" dedi Bahar.

"Bugünün karanlığı, yarının güzelliğini yaratacaktır doktor amca, hiç kaygılanma sen" dedi Erdem, "Yarını bugüne dönüştürmemek için uğraşacağız."

"Bugünden yarına sızan bütün casusları yok edin!" dedi Bahar.

"Bugünün cesedini kendisine benzeyen günlerin cesetleriyle birlikte gömün!" dedim.

Sonra şarkılar söyledik, Türk ailesinin yapısı ve sorunları üzerine konuştuk.

Yağmur yağıyordu.

Bahçe kapısını kapattım, yürüdüm. Alana geldim. Korkunç bir gürültü ile karşılaştım. Araçlar insanlara, insanlar araçlara saldırıyor, ama yalnız insanlar konuşuyordu ağızlarını açarak, dudaklarını dudaklarına değdirerek, birtakım şekiller çizerek, gözlerini, yüz çizgilerini kullanarak. Sözlerle sözlerin çarpıştığını, gün ışıklarının bu çarpışma sırasında yaralanan sözleri görünmezliğe dönüştürerek iyileştirdiğini sezdim. Yürüdüm, kereste deposunun kesilmiş ağaç kokan tahtalarına çömelmiş sigara içen Niyazi'ye "N'aber be Bulgaryalı?" dedim, postaneye girdim. Milliyet gazetesine telefon ettim. Akal Atilla'ya bir şeyler söyleyecektim. Zil sürekli çalıyordu, herhalde odada kimse yoktu ki, açmıyorlardı. Aygıtın koluna bastım, jetonu düşürdüm, tekrar attım kumbaraya, numaraları bir kez daha çevirdim. Bu sefer meşgul işareti veriyordu dııt dııt dııt'larla. Canım sıkıldı. Döndüm. İtişe kakışa mavi bir minibüse bindim, tel gibi gerilen sinirlerimin kanallarında yuvarlanan jetonu gördüm. Sanki bir anahtardı ve bir ilişkiyi başlatıyordu. Dilimiz (jeton düştü) deyimini kazanmıştı. Halk, durumunu, durumundaki açmazları, çıkmazları, ilişkilerindeki gelişmeleri açıklayan sözcükler, deyimler üretiyordu her an. Bu, doğurucuları ve yaratıcıları bilinmeyen harikalara hayrandım. Büyüleniyordum, sevinçten deliriyordum. İçimde bir çöküntü oldu, acılar belirdi. Beni hiçbir zaman anlamadığı için yanımdayken bile benden uzaklarda yaşayan yabancı arka-

daşlarını anımsadım. Acıdım hepsine, -anlamanın- gizini öğrenip yabancılıktan sıyrılamadıkları ve kendilerini tanıyamadıkları için.

Vezneciler'de indim, Kemal Tahir'in eskiden oturduğu tahtaları kararmış ahşap binaya baktım: Duygulandım. Beyazıt rüzgâr altındaydı. Güvercinler hayırsever ve günahkârların savurdukları yemlere üşüşüyorlardı kanat çırparak, guklayarak, birbirleriyle döğüşerek. Kestanenin altı boş, sahaflar tenhaydı. Aslan Kaynardağ'ı göremedim. Kapalıçarşıya elbiseciler kapısından girdim, ağır havayı solurken çürümüş bir balık kokusu çarptı burnuma, bir iki kez öğürdüm ve öğürürken gölgesinin denize vurduğunu ve o uçmaya devam ettiği sürece gölgenin varolacağını bilmeyen bir martının avladığı balığı yuta yuta havalanışını hayalledim. Gelinlikler, mobilyalar, altınlar ve hiç söndürülmeyen ampuller... Nuruosmaniye'de aydınlığa kavuştum. Ne acayip bir düştü gördüğüm! Pakistanlı bir yazar kadın ve ben! Ama yaşadığımızı, birbirimizin sevgilisi olduğumuzu kanıtlayacak hiçbir maddi şey yoktu ortada; bir düşün günlük yaşamdan devşirdiği malzeme değil de kendine özgü, sadece kendisini doyuran bir besindik. Gene de o eşsiz tabloların boyuna değiştiği, Yaşar Kemal'in şarkı söylediği, Cemal Süreya'nın şiir yazdığı, Melih Cevdet Anday'ın orkestra yönettiği, Edip Cansever'in düğünümüzün başladığını bildirdiği, Doğan Hızlan'ın Afrika'ya telefonlar yağdırdığı bir düş zamanında vücudumun ve sözcüklerimin izlerini bırakmak isterdim. Sağlı sollu bir sürü işyeri açılmıştı ve köylü, taşralı, lumpen, hamal, kaçakçı karışımı bir esnaf takımı, yazarların, sanatçıların memleketi Cağaloğlu'nu, Babıâli'yi ele geçirmişti. Babıâli yoktu artık. Yokuşu, hiçbir yazarla karşılaşmadan inerken hüzünlendim ve kendimi çok yalnız hissettim. Hilmi Kitabevi'nin az aşağısındaki Ankara hanına girdim. Asansör bekliyordu. Daracıktı. İnsan burda bir saat kalsa, havasızlıktan boğulurdu. Düğmeye bastım, hareket etti. Sarsılıyor, bir yerlere sürtünüyor, madeni sesleri çıkarıyordu. Aynada saçlarımı taradım, kravatımı düzelttim, dördüncü katta indim. Loş koridor, tutkal ve sigara kokuyordu.

Sait Maden'in odası sıcacıktı. Masasının başındaydı Sait Maden, uzun, kır saçlı başını önüne eğmişti, çalışıyordu sessizce. Ayak uçlarıma basarak yürüdüm ve bir muziplik düşünüyormuş gibi gülümsedim, paltomu çıkardım, astım, "Merhaba arkadaş!" dedim.

"Ooo, Buyrukçu, hoş geldin yahu!" dedi Sait Maden sevgiyle,

ayağa kalktı, kucaklaştık. Yanaklarımızı öptük. O anda söylenmesi gereken birtakım önemli sözleri arıyormuşcasına bakıştık bir süre içtenlikli bir gülümsemeyle. "Ne yaptın dün gece?" dedim.

"Şiir yazdım" dedi Sait Maden, "Sen ne yapıyorsun?"

"Ne yapacam, olayların etkisini silmeye çalışıyorum ama beceremiyorum. Sıkışıp kaldım kendi içimde. Sıkıntılar arasında salıncak kurdum, sallanıp duruyorum ve azim bir tükenişe doğru dolu dizgin koşuyorum" dedim.

Fırçayı bir şişeye batırdı, çıkardı, önündeki kartona çizdiği resmi boyamaya başladı Sait Maden. "Hepimiz tükeniyoruz çeşitli nedenlerle. Fazıl Hüsnü, -insan tükenmez- dese de tükeniyoruz, evet. Fazıl, insan soyunun sürekliliği hakkıda söylemiş bu sözleri, evet."

"Aslında pek çok insan hayatından memnun değil. Hup suratlı, hep acılı, hep gergin... dokunsan patlayacak nerdeyse. Davranışlarımızla, eylemlerimizle, sözlerimizle çıkardığımız sesler, yaşadığımız uygarlık çağının değil geçmiş çağların ilkel, iğrenç, kaba sesleri... Bir sigara yakabilir miyim?"

"Tabi Muzaffer, elbet... sana yasak yok" dedi Sait Maden. "Ben de duyuyorum o sesleri."

Sigarayı tüttürdüm. "Herkes herkese gözlerini oymak için bakıyor sanki. Herkes karşısındakini mutlaka öldürülmesi gereken birisi gibi görüyor."

"Evet Muzaffer, haklısın" dedi Sait Maden, "Kimseye bir düşmanlık yapmadığım halde bir sürü insanın bana düşman olduğunu biliyorum."

"İyi ama biz bu kadar hırpalanmayı hak edecek bir şey yapmadık ki. Tek istediğim, dostça, karşımdakine zarar vermeden, karşımdakinin de bana zarar vermesini önleyerek yaşamak. İnsanca el sıkışmak, insanca gülümsemek, insanca sevişmek. Bunları yaygınlaştırıp sürekli bir barış ortamı yaratmak. Ama yaratmamıza engel oluyorlar. Ayrıca kimi vakit göz göre göre, kimi vakit de gizli gizli parçalıyorlar amaçlarımızı. Oysa biz gerekliyiz bu memlekete. Bu memleketin beyni, ruhu, kültürü, duygularıyız" dedim, dumanı üfledim; camlar yağmur tanecikleriyle fiskelendi.

"Evet" dedi Sait Maden.

"Belli ki onlar bizleri adam yerine koymuyorlar, hatta, -bunların

hepsi gereksizdir- diyorlar. Peki ama ne yapacağız, gerekli olduğumuzu kanıtlayıncaya kadar uğraşmayacak mıyız? Yoksa, en iyi ipliği kullansan bile yapısından gelen kusurlardan ötürü çürük kumaşlar dokuyan makinelerin gürültülerine kulaklarımızı mı tıkayacağız?" dedim. Yağmur damlacıkları camları çiçek bozuğu bir yüze benzetmişti.

"Hayır" dedi Sait Maden, "İnsan herkesi tedirgin eden gürültüyü işitmezlikten gelemez."

"Yani küsmeyeceğiz, iğrendiğimiz pisliklerden kaçıp başka pisliklere sığınmayacağız, umudumuzu yitirmeyeceğiz" dedim.

"Hoş geldin yahu Buyrukçu, özlemiştim, gördüğüme çok sevindim" dedi Sait Maden, fırçayı temiz suyla yıkadı.

"Ben de" dedim. "İşte bu sade ilişkilerin bir yaşam tarzına dönüşmesini, ilkeleşmesini istiyorum, başka bir şey değil."

"Evet, Muzaffer bizim yanlışımız belkide bu çok basit insani ilişkilerin bile farkında olmayan kimselerin kapılarında beklemek" dedi Sait Maden.

"Güzel söyledin" dedim, dışarıya baktım. "Yağmurun sesini dinle!"

"Dün gece çok dinledim" dedi Sait Maden, başını kaldırdı.

"Eh sihirli seslerden birisi" dedim.

"Yağmur değil de şiir yağıyordu içime" dedi Sait Maden.

"Epey zevkli çalıştın öyleyse?" dedim.

"Harika azizim!" dedi Sait Maden, "Verimli bir çalışma oldu. Damla berraklığında, damla yoğunluğunda ve de bereketinde mısralar buldum."

Kalktım, sevinçle, coşkuyla yanaklarından öptüm. "Sağolasın sen, bin yıl yaşayasın!" dedim.

Bu davranışım etkiledi Sait Maden'i. Bakışları yumuşacıktı, sıcaktı, bana bakarken içime işleyen seçkin anlamlar üretiyor gibiydi. "Bir kahve söyleyeyim mi sana?"

"Teşekkür ederim Saitçim, içmeyeyim, canım çekmiyor. Dilim paslı, ruhum gibi" dedim.

"İşte o pas silindiği anda büyük durumlar, büyük koşullar, büyük insanlar doğacak" dedi Sait Maden.

"Haklısın" dedim. "O pasın silinme olgusunun peşindeyiz. Bu yürüyüşümüzün bedelini de kanlarla, işkencelerle ödüyoruz. Doktori ta-

rikatıyla konuştun mu?"

"Hayır" dedi Sait Maden, saatine baktı. "Bana telefon etmedi ama belki de şu sırada birilerine telefon ediyordur. Sen Halil'i eskiden tanır mıydın?"

"Tanımazdım" dedim. "Şurda on yıllık bir geçmişimiz var."

Gülümsedi Sait Maden. "1945'lerde kont gibi giyinirdi. O zaman da saçları şimdiki gibi uzundu."

"Gözlük takar mıydı?" dedim.

"Takardı. Papyon da takardı. Kırmızı saten, kelebek cinsinden" dedi Sait Maden.

Her akşam beşle altı arasında Beyazıt'tan Aksaray'a ya da Aksaray'dan Beyazıt'a yürüyen, zaman zaman durup çevresini, özellikle güzel kızları seyreden, gökyüzüne kısık gözlerle bakarken bir şeyler mırıldanan gözlüklü, "Bobsitilin biri bu! Züppe!" dediğim, ince uzun dal gibi bir genci anımsadım. "Rastlardım. Şair ya da müzisyen derlerdi."

"O sırada Tıp öğrencisiydi" dedi Sait Maden. "Gene bugünkü gibi deli doluydu ama şiir yazmıyordu, okuyordu sadece. Boyuna tramvaya binerdi. İstanbul'u bir baştan bir başa dolaşırdı. Çapkındı!"

"Tramvay çapkınları çıkmıştı ortaya. Elverişli tramvay kadınları da vardı" dedim. "Ben de arkadaşlarımla birlikte tramvaydan inmezdim. Söylemeye alıştığımız ve sevdiğimiz bir şarkıyı yasakladılar. Tanışma yerimizdi tramvaylar..."

"Tramvay duraklarında buluşulurdu" dedi Sait Maden.

"Evet" dedim. "Tramvay duraklarında randevu verirdim kızlara. Tramvaylar kaldırılınca kolum bacağım kırılmışcasına sakatlandım, acı duydum. Hele o bir sürü aşkların başladığı, bir sürü aşkın öldüğü durakların boş, ıssız, terkedilmiş halini görünce ağlamaklı olurdum."

"Güzeell!" dedi Sait Maden, hüzünlü bir sesle.

"Bazı akşamlar sığınırdım o duraklara. Tahtalara yazılan yazıların arasına yazılar yazardım ben de, sevdiğim, ayrıldığım kızların adlarını... Resimler yapardım. Sofya'da tramvayla karşılaşınca sevinçten uçtum, uçtum, bir olaydı benim için. İlkin gerçek mi değil mi diye elimi sürdüm Sait, rayları gördüm, raylardaki güneşi gördüm, tekerleklerin gıcırtısını duydum."

"Bindin mi bari?" dedi Sait Maden sevecen bir sesle.

"Bindim sekiz on kere. Özlemimi gideremedim ama, tadı damağımda kaldı" dedim.

"Öylesi daha iyi, hep anımsayacaksın" dedi Sait Maden. "Birçok Avrupa ülkesinde tramvay var. Ben Londra'da bindim."

"Bir zamanlar vatman olmak isterdim" dedim.

"Bütün çocuklar isterdi o dan dan dan seslerini işitince" dedi Sait Maden.

"Ben birkaç kere rica ettim vatmandan, çaldırdı dan dan'ları. Neyse, bir gençliği besleyen kaynağı kuruttular" dedim. "Ungaretti'nin şiirlerini beğendim, ince bir şair."

"Önemli bir şairdir" dedi Sait Maden saygılı bir sesle. "Ben kelimeleri onun kadar ekonomik kullanan bir şair bilmiyorum."

"Gözlemleri, saptamaları dehşet!" dedim. "El attığı insani sorunların hepsi geçerliğini yitirmeyen beşeri sorunlar."

"Belki de Nobel'i ona verirler" dedi Sait Maden. "Deminden beri soracağım ama unutuyorum, o kasketi yeni mi aldın?"

"Benim değil, Bahar'ın, bizde unutmuş. Ben şapka kullanmam."

"Yakışıyor ama" dedi Sait Maden, boyaya bandı fırçayı.

Duyarlığın ve düşüncenin süzülmüşü, damıtılmışıyla yüklü şiirlerini beğeniyordum. Kişinin varlığında onun bir parçasıymış gibi duran ve o anlaşılmaz gibi görünen kaosu kavramaya çalışan, gizlerini, uzandığı alanlardaki edimlerini irdeleyen ürünlerdi. Sanki hiç aşılmayacakmış, hiç aşılamazmış gibi bir konumu bulanan engelleri ortadan kaldırdıktan sonra derin tatlara, yücelik kıpırdayışlarının tanıklığına sürükleyen dizelerden kurulmuştu. Aragon'dan, Lorca'dan, Neruda'dan, Baudelaire'den ve daha birçok şairden çevirdiği şiirlerdeki dikkatli çalışması övgüye değerdi ve çeviri edebiyatına, dolayısıyla edebiyatımıza katkıda bulunmuştu. Ama o kadar alçak gönüllüydü ki, hiç kendinden söz edilmesini istemiyordu; bir köşede, bir kuytuda sessiz sedasız, bir edebiyat sorununa, bir edebiyat tartışmasına bulaşmadan yaşamaktan hoşlanıyordu. Övgüleri de, yergileri de aydınlık, güven veren yüzünden eksilmeyen o çelebi gülümsemesiyle karşılıyordu. Bu yönden birbirimizin karşıtıydık. Ben, yaptıklarımın beğenilmesini, benimsenmesini, yüceltilmesini, ünümün yayılmasını ve dünyayı tutmasını, yapıtlarımın bütün yabancı dillere çevrilmesini istiyordum. Sık sık radyolarda, gazetelerde, dergilerde konuşmalar yapılmalıydı, resimlerin

basılmalıydı, en büyük edebiyat armağanlarıyla ödüllendirilmeliydim. Yurt dışına, yurt dışındaki toplantılara çağrılmalıydım.

Sait Maden, geçimini sağladığı grafikerlikte de ilerdeydi. Kitap kapağına yeni bir öz, yeni bir içerik kazandırma açısından yayımcılığa azımsanmayacak bir beğeni getirmişti. Kendimde eksikliğini saptadığım ve yakındığım kararlı bir kişiliğe sahipti. Verdiği sözü sektirmeden yerine getirmekle tanınmıştı. Ciddi, ağırbaşlıydı. Babıâli'de dönen bütün dolapların, bütün çirkinliklerin, bütün dedikoduların, bütün kancıkça oyunların dışındaydı. Eski şiirimizi İsmet Zeki Eyüboğlu gibi, Cemal Süreya gibi, Sezai Karakoç gibi biliyordu. Doğaya tutkundu. Doğadaki sessiz ve dilsiz yaşamın yapısında, herkesin yararlanacağı gizli birtakım güzellikleri yakalıyordu. Rüzgârla titreyen, güneye yüzünü çevirerek cansuyu dileyen bir yaprak; mimarinin başlangıcından bugüne kadar geçirdiği evreleri çağrıştıran heykel görünüşlü bir dal, bir gövde, yabani bir çiçeğin hem çekici hem de tedirgin edici rengi yüreğini güçlü ışıklarla aydınlatıyordu. Saksılarla, doğadan evine ve yazıhanesine küçük bahçeler taşımıştı. Eviyle yazıhanesinin her yanını cins cins, ince, süs çiçekleriyle, Türkiye'de benzerine rastlanmayan bitkiler kaplamıştı. Onlara çocukları gibi bakıyor, seviyordu. Akşamları aynı vapurla Kadıköy'e gider, yemeğini yer, çalışma odasında şiirler yazar, çeviriler yapardı ve bir yandan da rakısını yudumlardı. Örnek bir aile reisiydi. Çoklarımızın bin dağa uğrayıp bin dereyi bulandırarak, kurtlarla, sırtlanlarla savaşarak ardından koştuğu mutluluğu, evliliğe ilk adımını attığı dönemde bulmuş, değerli eşinin saygı duyulan özverileriyle, anlatılmaz büyüklükteki sevgisiyle bu mutluluğu çoğaltmış, pekiştirmişti.

Benim gibi o da Babıâli'nin eskilerindeydi.

"Doktor geliyor, evet" dedi Sait Maden, gülümsedi.

Nerden anlamıştı Bahar'ın geldiğini? Çok yönlü ilişkilerindeki uslûptan, bu uslûbun sağa sola taşan ve oralarda üretime başlayan bazı uzantılardan mı, uzantıların, kendi sezgi merkezine fısıldadıklarından mı kestirmişti arkadaşının geldiğini? Yoksa benim işitmediğim ayak seslerini, birtakım belirtilerin gürültülerini mi işitmişti? 'İnsanlar, birbirilerini böyle tanımalı, böyle anlamalı işte.' Sevindim Sait Maden'deki bu özelliğe. Ve Bahar, o dimdik, rüzgâr yaratan delikanlı yürüyüşüyle girdi içeriye. Siyah bir kazak, gri bir elbise giymişti, ince,

uzundu. Kollarını kartal kanadı gibi yanlara açtı, başını önüne eğdi, yüzünü örten temiz ve kumral saçlarını arkaya itti, "Vaziyet vaziyettir!" dedi.

Kasketi uzattım. "Al şunu. Senin unuttuğun bana acı veriyor" dedim.

"Çek lan acıları! Acılarımızın hepsini sen çek ki, bizim yüreğimiz yazı yazılmamış bir kâğıt gibi bembeyaz kalsın" dedi Bahar, Sait Maden'in önündeki kitapları, dergileri karıştırdı. "Yağmur dehşet!"

"Ben çekiyorum sizin acılarınızı, ben çekiyorum milyarlarca insanın acılarını ve onlar ağırlıklarını benim sırtıma yükledikleri için rahatça gülüyorlar" dedim.

Çalan telefonu Sait Maden açtı, "Merhaba Sami" dedi.

Sait Maden'in söylediklerini dinliyor, yüzüne, gözlerine bakarak konuştuğu kişiyi tanımaya çalışıyordum. Sonunda dayanamadım. "Sami Karaören mi?" dedim. Başını (evet) anlamına salladı Sait Maden. "Selamlarımızı söyle. İşleri yoksa Şehir lokantasına gelsin" dedim. Selamları söyledi, çağrıyı yaptı Sait Maden. "Sami Karaören teşekkür ediyor, Melih Cevdet'le bir yere gideceklermiş, başka zaman."

"Eh, ne yapalım, öyle olsun" dedim, gözlerimi yağmurun döğdüğü camlara diktim.

●

30.8.1976

Üniversite öğretim üyelerinden oryantalist, yazar, incelemeci, çevirmen İbrahim Tatarlı'nın öğrencilerinden Türkoloji mezunu, Türklere yapılmaya başlanan baskılar nedeniyle lise öğretmenliğine son verilen edebiyat hayranı Burhan Hacısaroğlu ile çevirmen Gülçin Çeşmecieva'yı bekliyorduk Sofya'nın bir pastanesinde. Yakıcı bir kara sıcağı şıpır şıpır terletiyordu beni; tenimin gözeneklerinden boyuna vücudumda biriken sular, iğne başı büyüklüğündeki damlalar halinde boşalıyordu. Boynumu, alnımı mendille siliyor, yaka düğmelerini çözdüğüm göğsüme, (Gürültülü Birkaç Saat) adlı kitabımı yelpaze gibi kullanarak serin hava yolluyordum. Bir yandan da halis koyun sütünden yapılan ve cam kâselerde getirilen fıstıklı, nefis dondurmamı kaşıklıyordum. Daha önce hiç görmediğim, hiç karşılaşmadığım Gülçin Çeşmecieva sözleştiğimiz saatten on beş dakika sonra gelmişti. Orta boylu, kumral saçlarını kısa kestirmiş, yeşil gözlü, otuz beş yaşlarında bir kadındı. Güzel ve özenli giyinmişti. Sofya'da doğmuştu. (Işık) gazetesinin kurucusu gazeteci Hüseyin Çeşmecief'in kızıydı. Yüksek öğretimi Leningrad Üniversitesi'nde yapmıştı. Evliydi.

O sırada Burhan'ın yanındaki boş yere -oysa bir sürü yer vardı- "Ben polisim" diye bas bas bağıran tıknaz, yuvarlak yüzlü, kırkbeş yaşlarında, sevimsiz mi sevimsiz bir adam oturmuş, bir saniye ara vermeden bakışlarıyla yüzlerimizi taramaya başlamıştı. Evet, büyük bir görev tutkusuyla davranışlarımızı izliyor, konuşmamızdan, hepimizin canına okuyacak nitelikte birkaç düşman sözcük kapmak istiyordu resmen. 1950'den sonra sivil polislerimiz biz sanatçı makulesini kahvelerde, meyhanelerde, caddelerde izliyor, suçlu sandalyesine oturtacak bir açığımızı yakalamaya çalışıyorlardı. Karşımızdaki Bulgar polisi de, kendi düzenleri hakkında çirkin bir iki sözü ağızlarımızdan kaçırmamızı bekler gibiydi. Ama o sözleri söylemiyorduk. Söylemeyince de üzülüyor, sıkılıyor, öfkeleniyordu.

Türk ve Bulgar edebiyatları üzerine tartışmıyor, söyleşiyorduk. Yazarlarımızın Bulgarca'ya çevrilen yapıtlarına halkın gösterdiği ilgi büyüktü. Kitabevlerinin önünde uzun kuyruklar oluşuyor, bir haftaya varmadan tükeniyordu.

Dondurmadan hoşlanmayan ben, bu defa kaymaklı bir dondurma

ısmarlamış, polis sevinsin de raporuna geçirsin diye "Harika bir dondurma!" sözlerini etmiştim.

Adam memnun değildi. Bakışlarının kerpeteniyle varlığımızdan iri parçalar koparıyordu. (Bir Olayın Başlangıcı) ile (Gürültülü Birkaç Saat)i Gülçin Çeşmecieva'ya imzalarken, yazdıklarımı okumak amacıyla kıvranmaya başlamıştı. Asabım bozulmuştu. "Sıkıldım, kalkalım burdan!" Kalkmıştık. Şimdi de peşimizdeydi ve gizlenme gereğini duymadan arkamızdan geliyordu.

Ve 1974 yılında bir saat kadar konuştuğumuz Gülçin Çeşmecieva'yla Koza Yayınevi'nde buluşacaktık birazdan.

Tarık Dursun K hastaydı; belinden arada sırada yükselen dayanılmaz bir ağrı bütün sırtına yayılıyor, soğuk terler döktürüyordu. Mehmet Harmancı, Avrupa gezisinden yeni dönmüştü. Faturaları dosyaya yerleştirirken Tarık Dursun K.'ya Almanya'daki yiyecek içeceklerin pahalılığından yakınıyordu. Çoğu dökülmüş ince saçları ve çenesindeki kır düşmüş sivri sakalıyla bir hipnotizmacıyı andırıyordu. Sesi yumuşak, esprili, yakınmalı ve kahkahalıydı.

Ağrı bastırınca Tarık Dursun K, gözlerini yumuyor, ağzını sımsıkı kapıyordu.

Dibinde iki parmak su bulunan bardağa diktim gözlerimi. Öyle, kımıltısız duruyordu ve iradesi yoktu, dokunmadıkça kalıp değiştiremezdi. Filibe'de, alttan yukarıya doğru fışkıran ve damağa çarpan soğuk, lezzetli sulardan kana kana içmiştim. Susadıkça yanaşıyordum böyle bir çeşmeye. Bulgaristan'a gittiğimin ikinci günüydü; Filibe'ye yakın bir köyde kalıyordum. Gece yarısı -homurtusundan tanıdığım- bir gürültü patırtıyla sıçradım yataktan: Köy, askeri araçlarla kuşatılmıştı, 27 Mayıs'ta Demokrat Partililerin çoğunlukta olduğu Taşlıtarla'nın tanklarla kuşatılması gibi. Ayrı bir odada yattığım için ev sahiplerini uyandırıp "Ne oluyor?" sorusunu sormadım ama önemli bir şeyler olduğunu da sezdim. Sabah, durum herkesin ağzında en açık bir biçimde duruyordu. Bulgar asıllı müslüman Pomaklar'ın adları değiştiriliyor, daha önce yetkililerin uygun gördükleri adlar empoze ediliyordu. Kırk yıllık Kâni'ler, bir anda Yani'ye dönüştürülüyordu. (Kendi isteğimle adımı değiştiriyorum) yazısı bulunan belgeler, zorla imzalatılıyordu. İmzalamamakta direnenler dövülüyor, hapsediliyordu. Ses duvarını aşan söylentilere göre, Pomakların çoğunlukta olduğu dağlık

bölgelerde çarpışmalar, katliamlar başlamıştı. Ormanlara sığınanlardan üç bin kişi askerler tarafından öldürülmüştü. Pomaklar da onları öldürüyordu, en son bir albayı öldürmüşlerdi. İntiharlar da birbirini izliyordu. Bir kız kendini asmış, elli yaşlarında bir adam evinin en üst katından aşağıya atlayarak yaşamına son vermişti.

Hükümet binaları karşı koyanlarla doluydu.

Bu operasyonu önceden öğrenenler, arayanların bulamayacakları yerlere kaçıyorlardı. Kadın Pomak, kocası -Temiz Türk- ise boşanmaları ya da ikisinin de Bulgarlaşmaları gerekiyordu. Bizim tanıdıklardan birisinin Pomak gelini, canını kurtarmak için bir semti meçhule gitmişti. Çocukları zırıl zırıl ağlıyordu. Kocası, anası, babası, kaynanası da ağlıyorlardı, geceki karanlık, eve girmişti. Bütün köy yaslıydı, kaygılıydı; Pomak denenlerle birlikte yaşıyorlardı yüzyıllardan bu yana, iç içeydiler, kız alıp kız vermişler, kaynaşmışlardı. Ayrıca Pomakları Bulgarlaştırmayı başardılar mı, yarın sıra -Temiz Türklere- gelecekti. İki iki dört gibi kesindi bu; aklı erenler, Bulgarı tanıyanlar böyle bir sonuçla karşılaşacaklarını ileri sürüyorlardı. Mademki ben yazardım, olanı biteni acele tarafından Türkiye'ye iletip önlem almalarını sağlayamaz mıydım? Gözlerimin içine bakıyorlardı yardım edeyim diye. Çok üzülüyordum, kahroluyordum ama elimden bir şey gelmiyordu. Sofya'daki Türk Büyükelçisi Yıldırım Keskin'e dertlerini hemen anlatabilirlerse belki Türk hükümeti harekete geçer, Bulgar hükümetini uyarırdı. Gazetelere duyurulabilirdi yalnız. Pomakların Bulgarlaştırıldığını yazarlar, dünya çapında bir kampanya başlatabilirlerse, etkili olabilirlerdi ama bu konuda da Türk hükümetinin iznini almak gerekiyordu. Bakalım hükümet, siyasi, ekonomik ilişkilerini yeniden gözden geçirmek amacıyla Bulgarlarla bir masaya oturmak ister miydi?

Çenesini bastonuna dayamış bir ihtiyar, "Desene ki gitti bizim Pomakçıklar maale bokluğuna!" dedi.

Yanıtlamadım, önüme baktım.

Dünyanın en sahipsiz, en yalnız insanları olan Çingenelerden başlamışlardı işe. Bu doktormuş, bu mühendismiş, bu bilmem neymiş ayrımını yapmadan adreslerini bildikleri, öğrendikleri bütün Çingeneleri Bulgarlaştırmışlardı. Filibe sokaklarında mavi tulum giyerek çalışan çöpçüler, bu korkunç, insanlık dışı işleme boyun eğmediklerini, eğmeyeceklerini, "Abe Mustafa, onlar istedikleri kadar Vasil desinler bana,

Boris desinler ben gene Hasanım be, çok şükür Türküm, müslümanım! Ancak Allah alır bunları benden" sözleriyle belirtiyorlardı.

Hamamdaki tellâklar da aynı sözleri söylüyorlardı.

Çokları Türkiye'ye turist olarak gittiklerinde kalmadıkları, buraya döndükleri için bin pişmandı. Kimileri, Türkiye'ye gitmenin yollarını arıyordu.

Sofya'da beni yemeğe çağıran bir yazarın hanımı iki gözü iki çeşme, Bulgarlaştırılmaya katlanamayan ablasının intihar ettiğini anlattı. Allak bullak oldum, lokmam ağzımda büyüdü, yutamadım. "Şimdi beni de Bulgarlaştıracaklar, ne yapacağım bilmem ki..." dedi kadın. Acıdan taş kesildim. Yazar, "Belki biz de asarız kendimizi" dedi Stefan Zweig'ın çaresizliğiyle. Avutmak, bu kararlarının anlamsızlığını kanıtlamak istiyordum ama ağzımdan tek sözcük çıkmıyordu. Yazar, ya karısıyla birlikte Bulgarlaştırılmayı kabul edecek ya da boşanacaktı. "Boşanmam hiçbir zaman. Sen nereye ben oraya!"

Evlerinden ayrılırken hıçkıra hıçkıra ağladım.

Pazarcık'ta bir düğüne gitmiştim. Ama cansız, sönük, az önce sanki birileri ölmüş gibi yaslı bir düğündü. İlgi gösterdiler, baş köşeye oturttular, rakı koydular önüme. İçerken gözleri bendeydi; kararsızlık ve korkuların arasına sıkışmış bakışları, titrekti. Yüreklerindekilerini dökemiyorlardı bir türlü. Deştim yaralarını ve kan oluk oluk aktı. Biri kucağında, biri karnında, ikisi de yanlarında dört çocuklu genç ama bir gecede yaşlanmış perişan bir kadın, kimbilir kaçıncı kez hüngür hüngür ağlıyordu. Pomakmış, damadın abisinin karısıymış. Dün sabah Belediyeye götürmüşler, belgeyi imzalatmaya kalkışmışlar. İmzalamamış. Yarın sabaha kadar düşünme süresi tanımışlar, gene -olmaz- derse başına nelerin gelebileceğini kimse bilemezmiş. "Abe ben anayım, dayanırım ama kızanlarımın gâvurlaştırılmasına dayanamam. Kocam da müslüman elhamdülla, ben de. Onlar da Türk doğdu ama Türk olarak yaşatmak istemezler. Ayşe'dir, Ayten'dir, Osman'dır adları. Yapacaklar onları şimdi Tançe, Kiril, Sofka... kızandırlar, bilmezler, sanacaklar ki biz Bulgarız. İşte vermeyecem onların Türk konsolosuğlundan aldığımız nüfuslarını Bulgarlara, koyacam bir kutuya, gömecem toprağa da, büyüyünce üğrensinler diil Bulgar, olduklarını Türk."

Herkes ağlıyordu.

Ve Bulgarlar, kendi mutluluklarını, başarılarını, yengilerini yük-

seltiyorlardı bu harabeye dönmüş insanların varlıkları üstüne.

Sofya'da konuştuğum birkaç yetkiliden "Bu tabu bir konudur, konuşmanın yararı yoktur. Bu hükümetin mutlaka çözümlemesi gereken bir sorundur" karşılığını aldım. "Sosyalist bir yönetim nasıl oluyor da böyle ırkçı, şovenist bir politikayı benimser?" dedim.

"Ama onların aslı Bulgar'dı."

"Bulgar da olsa size onların adlarını, hayatlarını değiştirme hakkını vermez" dedim. "Kendi istekleriyle olurlarsa ne alâ."

"Uyum sağlamıyorlar, yönetime katılmıyorlar."

"Katılmalarını sağlayacak biçimde davranın!"

"Hükümet böyle istiyor."

"İyi ama yarattığınız düşmanlığın farkında değil misiniz? Aileleri içine ittiğiniz dramların korkunçluğu hakkında bilginiz yok mu?"

"Biz de onaylamıyoruz ama..."

"Yaraladığınız, sakatladığınız, kötürümleştirdiğiniz insanlardan nasıl size insanca davranmasını beklersiniz? Nasıl verimli bir çalışma beklersiniz? Doğru değil mi?"

"Doğru da, sonra unutulur hepsi. Biz, yaşlılardan bir şey ummuyoruz, çocukları kazanmaya çalışıyoruz."

"Hayal kırıklığına uğradım. Buradan öfkeli olarak ayrılacağım ve yaptıklarınızı herkese anlatacağım" dedim.

"Burda konuşma yalnız! Konuşursan başın belâya girer."

"Ne yaparsınız? Alt yanı sınır dışı edersiniz."

Bir yazarla tartıştım bu konuyu. "Canım ad çok mu önemli?" dedi.

"Evet, önemlidir" dedim. "Adı, insanın kimliğidir, kişiliğidir."

"Bin yıl sonra, belki de sadece numara kullanacak insanlar."

"O da bir addır. Siz niye adınızı değiştirmiyor sunuz? Niye çocuklarınıza Türk adı vermiyor sunuz?"

"Adlarını değiştiriyoruz ama sosyal durumlarını güçlendiriyoruz, Bulgarlara tanıdığımız hakları tanıyoruz onlara."

Bu mantığın karşısında akan sular dururdu.

Ve Türkiye'ye ayak bastığımda, "Nasıl, Bulgaristan'ı beğendin mi?" sorusu soranlara bunları, tanıklıklarımı, hiçbir şey katmadan, hiç abartmadan anlattım. Ve hepsinin gözleri faltaşı gibi açıldı.

Ama bugün Gülçin Çeşmecieva'ya bu konuda bir şey söylemeyecektim. Bir sigara yaktım, "Bayan Çeşmecieva gecikti" dedim.

"Sakin ol, gelir!" dedi Tarık Dursun K., belini tuttu.

"Telefon etti, burda olup olmadığımızı sordu. Bugün bayram ya, -Açığız, bekliyoruz- dedim. Gelecek, korkma" dedi Mehmet Harmancı.

Oktay Akbal gri saçları, gri giysileri, kendisine yakışan tombulluğuyla göründü. O da Gülçin Çeşmecieva'yla görüşmek istiyordu ama vakti yoktu, fazla kalamayacaktı, gazeteye gitmesi gerekiyordu. İznini ev taşımaya harcadığından asabı adamakıllı bozuktu.

"Lütfü Özkök burdaymış ha..." dedim.

"Bugün gitti" dedi Oktay Akbal, kalktı. "Selâm söyleyin!"

Bekir Yıldız, eşikte belirdi. Bej bir kanadyen vardı sırtında. Camları dumanlı gözlükleri, gözlerinin görülmesini engellemiyordu. Sinekkaydı tıraş olmuştu. Yüzü parlıyordu. Geniş alnının bittiği noktadan başlayan kumral saçları azalmıştı, yanlardaki saçlar kıvrık kıvrıktı. Ceketinin önü açıktı. Koyu kahverengi uzun yakalı gömleğinin üstüne bir sürü çizgi çekilmişti yanlamasına. Kemeri, siyah deridendi. "Gelmedi mi daha?"

"Belki de gelmeyecek" dedim kuşkulu bir sesle.

"Gelecek" dedi Bekir Yıldız, "Telefonla aradım, yirmi dakika önce çıkmış. Yolldadırlar." Birer sigara yaktık ve onların -söze- büyük önem verdiklerini konuştuk. Ağrı nöbetine yakalanan ama belli etmemeye çalışan Tarık Dursun K.'ya baktım. Siyah saçları sıktı, sadece favorilere birkaç tel ak sıçramıştı. Füme gözlüklerinin arkasındaki gözleri net bir biçimde seçilmiyordu. Doğuştan esmer yüzü, Temmuz'u denizde ve güneş altında geçirmiş gibi daha bir esmerleşmişti. Sakalsız bıyıksızdı Bekir Yıldız gibi, benim gibi.

Benim saçlarımda beyaz teller çoğunlukta, siyahlar azınlıktaydı. Yuvarlak yüzüm bozulmamış, çizgilenmemişti ama gıdığım sarkmıştı biraz. Onlara göre hem şişman hem de yaşlıydı. Giysim havai mavi, gömleğim beyaz, kravatım lâcivertti.

"İşte geliyor!" dedi ayak seslerini değerlendiren Tarık Dursun K. Ve taş merdiveni tırmanan ayakların sesleri (bütün hanlarda olduğu gibi asansör haftanın üç, dört günü çalışmıyordu ve -bozuktur- levhası asılmıştı, son basamağı aştı, odaya yöneldi. Ayağa kalktık. Soluk soluğaydı Gülçin Çeşmecieva; göğsü inip kalkıyor, ağzı açılıp kapanıyordu. Buraya gelirken herhalde böyle dik bir yokuşu tırmanacağını düşünmemişti. Elini sıktık, "Hoş geldiniz!" dedik.

"Abe emşerim neredesin sen?" dedi Tarık Dursun K.

"Şaşırdım yolu, başka yerlere girdim" dedi Çeşmecieva.

"Alla şaşırtmasın içbir zaman!" dedim.

"On dakika kadar dinlen de gidelim" dedi Tarık Dursun K.

Koltuğa çekinerek ilişen Gülçin Çeşmecieva'nın saçları kumraldı ve dalgalıydı. Kısa kestirmişti. Burnunun düzgünlüğü oval yüzünü sevimli, anlamlı kılıyordu. İnce kaşlarının altındaki mor çukurlarda devinen gözleri yeşildi. Kırmızı, mavi, siyah çizgili ve bisiklet yakalı tişortunun kolları dirseklerine erişemiyordu. Son günlerin modası mavi bir kot etek giymişti. Boynunda, kollarında hiçbir takı yoktu, topuksuz iskarpinleriyle uyum sağlayan çantası kırmızıydı. Göz bebeklerinden başlayan hilesiz hurdasız içtenlikli bir gülümseme, ağzını germiş, dudaklarını aralatmıştı. Sanki bir anda bin sözcüğü birden söyleyecekmiş gibi bir izlenim uyandırıyordu.

Alt dudağının sol köşesinde mercimek büyüklüğünde ve mercimek renginde bir ben vardı.

"Hava çok sıcak" dedi Çeşmecieva, "Rutubetli."

"İstanbul'un sıcağı böyledir, benzemez Sofya'nın kuru sıcağına" dedi Tarık Dursun K. Saatine baktı. "Gidelim!"

Cağaloğlu'ndaki ünlü Dörtler Et Lokantası'na gittik. Gülçin Çeşmecieva, İstanbul'a geldiğinden beri bütün kebap çeşitlerinden tatmıştı. Dörtler'in özel kebabını merak ediyordu. Bekir Yıldız'la ikimiz, bol pilâvlı birer köfte söyledik. Bekir Yıldız, ayrıca sirkeli, limonlu bir salata istedi. Tarık Dursun K. yoğurtla pilâv yiyecekti, beliyle birlikte midesinde de bir şeyler döneniyordu, rahatsızdı.

Gülçin Çeşmecieva, Sofya'daki Narodna Kultura Yayınevi'nde redaktör ve çevirmen olarak çalışıyordu. Yayınevinin, Sovyet edebiyatı, Sosyalist ülkeler edebiyatı, Batı edebiyatı ve yalnız şiirle ilgilenen dört şubesi vardı. Çeşmecieva, Melih Cevdet Anday'ın (Aylaklar)ını, Halide Edip Adıvar'ın (Sinekli Bakkal)ını, Haliskarnas Balıkçısı'nın (Merhaba Akdeniz)ini, Sait Faik'in (Lûzumsuz Adam)ını, Haldun Taner'in bazı hikâyelerini (Kırmızı Saçlı Amazon) adı altında çevirmişti. Nevzat Üstün'ün (Akrep Çiftliği)ni, Tevfik Fikret'in şiirlerinden de en ünlülerini de çevirmişti. Bekir Yıldız'ın hikâyelerinden yaptığı bir seçme bugünlerde yayımlanacaktı. Ayrıca, (Çağdaş Türk Şairleri Antolojisi)nde yer alan şairlerden Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın, Edip

Cansever'in, Atillâ İlhan'ın, Metin Eloğlu'nun, Suat Taşer'in şiirlerini o çevirmişti.

"Şimdi kimleri çeviriyorsunuz?" dedim.

"Çok var" dedi Çeşmecieva. Tarık Dursun K.'nın (Denizin Kanı)nı, Sevgi Soysal'ın (Şafak)ını ya da (Yenişehirde Bir Öğle Vakti)ni, Aziz Nesin'in (Şimdiki Çocuklar Harika)sını, benden (Gürültülü Birkaç Saat)ı çevirecek, Mehmet Seyda'nın hikâyelerinden bir derleme yapacaktı. Otecestvo (Vatan) adlı yeni bir yayınevi kurulmuştu. Yalnız çocukların dünyalarını aydınlatan, onlara bir şeyler verebilen kitaplar basacaktı. "Aganta Burina Burinata'yı bu yayınevi için çevirmek istiyorum."

"Çocuklar ondan bir şey anlamaz, ağır gelir" dedi Tarık Dursun K., yoğurttan bir kaşık aldı.

"Bu çocuk edebiyatının sınırları nerde başlar nerde biter, belli değil" dedi Bekir Yıldız, "Samet Behrengi'nin masallarını büyükler okuyor bizde."

"On beş-on altı yaşındakiler için de kitap basacak yayınevi. (Aganta Burina Burinata)yı anlarlar" dedi Gülçin Çeşmecieva. "Türk halk masallarından bir seçme yapmayı düşünüyorum."

"Türk klâsikleri hakkında bir programınız var mı?" dedim.

"Var" dedi Gülçin Çeşmecieva, "Ömer Seyfettin'le başlamak istiyoruz."

"Ondan önce Ahmet Mithat Efendi var" dedi Tarık Dursun K. "Kebabı beğendiniz mi?"

"Beğendim, güzel" dedi Çeşmecieva.

"Tatlı ister misiniz?" dedi Tarık Dursun K.

"Kavun karpuz kaldı" dedi garson.

"Ben kavun yiyecem, çok severim kavunu" dedi Çeşmecieva, sevinçle gülümsedi.

"Yayınevleri, yayınlayacakları yabancı yazarların eserlerinde ne gibi özellikler, nitelikler ararlar?" dedim.

"Sanatla içerik" dedi Çeşmecieva. Bir de insana, insanlığa getirdiği bildirideki evrensellik rol oynuyormuş yapıtın seçilmesinde. Kitapları seçen ve okuyan çevirmen, okuduğu kitaplara ilişkin düşüncelerini bir raporla sunuyormuş kitaplara ekleyerek. Bu kez, yayınevi görevlilerinden ve dışardan üç dört yetkili raporu inceliyor, kitapları okuyor,

çevirmenle fikir birliğine varırlarsa basılmasına karar veriyorlarmış. Karar çıktı mı yapıtlar yıllık programlara alınıyor, sırasıyla yayınlanıyormuş.

"Programa alınanların hepsi yayınlanıyor mu?" dedim.

"Biri kesin öteki perspektif, iki program vardır" dedi Çeşmecieva, "Kesin programa girenler bir iki yıl içinde yayımlanıyor, perspektif programdakiler her zaman değişebilir... önceki bir kitap sonradan gelenle yer değiştirebilir."

"Nasıl yani?" dedim.

"Çok ünlü bir yazarın kitabıdır... önemli birisinin salık verdiği bir kitaptır" dedi Çeşmecieva.

"Bu tartışmaya elverişli bir konu. İlk seçilen beğenildiği için seçildiğine göre, nasıl ikinci plana atılıyor? Neyse... herhalde tanıdık manıdık giriyor araya. Türkçeden çeviri yaparken güçlüklerle karşılaşıyor musunuz?" dedim.

"Evet, elimdeki sözlükler, malzeme yeterli değil, yazarlarla ilgili inceleme, biyografi az, yok gibi. Türkçenin gelişmesini, değişmesini çok yakından izleyemiyorum" dedi Çeşmecieva, çatalın ucundaki sulu kavunu ağzına götürdü.

"O vakit çeviriniz eksik oluyor" dedi Bekir Yıldız.

"Nasıl?" dedi Çeşmecieva, şaşırmış gibi.

"Şöyle" dedi Bekir Yıldız, "Bir edebiyatın tümü bilinmeden, o edebiyatın dilinin tümü bilinmeden başka bir dile aktarma yapılamaz, yapılırsa eksiktir. Türk edebiyat tarihini, çağdaş edebiyatı değerlendiren incelemeler, araştırmalar bulunmalı elinizin altında ki, başarı sağlayasınız."

"Bunlardan yoksunuz" dedi Çeşmecieva.

"Öyleyse rastgele bir çevirme yapılıyor. Kim eline ne geçirirse onu kullanıyor... Bu da sağlıksız bir çalışma" dedi Bekir Yıldız, "Terazisiz edebiyat meyvesi satıyorsunuz demektir. Bana kalırsa, çevireceğiniz bir hikâyenin, bir romanın, yazarını temsil edecek güçte, düzeyde olmalı. Yazarın dünya görüşü, edebiyat alanında ne yaptığı, oraya nerelerden geldiği bilinmeli. Ama dediğim gibi sizler rastgele bir çalışma içindesiniz."

"Bekir doğru söylüyor" dedim. "Bulgarca ve Türkçe yayımlanan iki antolojideki hikâyelerim, benim ilk hikâyelerimdir ve benim kişili-

ğimi, tutumumu yansıtmazlar. Hikâyelerim hem değişti, hem gelişti, başladığım yerden çok ötelerdeyim. O zaman siz benden değil benim de tanımadığım birisinden çeviri yapmış sayılırsınız."

Sıkıştı Gülçin Çeşmecieva. "İşte ne bulursak, elimize ne geçerse, yazarlar bize ne yolluyorlarsa onları esas alıyoruz. Eksiklerimiz çok."

"Olmaaaz!" dedi Bekir Yıldız, "Elinizde mutlaka bir edebiyat terazisi bulunmalı. Bu sorunu çözmelisiniz. Çünkü bizim zararımıza oluyor. Okuyucu yargılıyor bizi. Bir iki cılız örneğe bakıp -demek Türk edebiyatı böyleymiş- dedi mi, bizim işimiz bitiktir... Peki bu yanlışlığı yapan ve bizi bu durumna düşüren kim? Sizsiniz... Onun için bu çok önemli bir iştir. Bir edebiyatı kendi memleketinde nasılsa öyle tanıtmalısınız."

"Yıldız haklı" dedi Tarık Dursun K. "Size bazı kitaplar alalım da çevirilerinizdeki eksiklikler azalsın. Rauf Mutluay'ın -Elli Yılda Türk Edebiyatı- var mı?"

"Yok" dedi Gülçin Çeşmecieva. "Roman, hikâye, şiir, epey kitap aldım. Türk Dil Kurumu'nun yeni sözlüğünü aldım. Bir de Argo sözlüğünü aldım."

"İyidir o" dedi Tarık Dursun K. "Size Behçet Necatigil'in, Şükran Kurdakul'un sözlüklerini, Behçet hocanın Eserler Sözlüğü'nü de alalım."

Karpuzu Bekir Yıldız'la bölüştük.

"Kavun tatlıymış" dedi Gülçin Çeşmecieva. "Bu aldığım kitapları okumaya başlayacağım, beğendiklerimi yayınevine teklif edeceğim."

"Kalkalım mı?" dedi Tarık Dursun K.

Ellerimizi, ağızlarımızı yıkadık. Dışarıya çıkarken Gülçin Çeşmecieva, Dörtler Et Lokantası'na dönüp hayran hayran baktı.

"Türkiye'ye ilk olarak mı geliyorsunuz?" dedim.

"İlk" dedi Gülçin Çeşmecieva, "Türkçeyi hiç bilmediğimi burda, İstanbul'da anladım."

O zor basamakları tırmandık gene göğüslerimiz daralarak. Oturduk. Tarık Dursun K.'nın söylediği kahveleri içmeye koyulduk.

"Kahve falına bakar mısınız?" dedi Çeşmecieva.

"Ben bakarım" dedi Tarık Dursun K.

Çeşmecieva, fincanı ters çevirdi.

"Şimdi bir de resim çektirelim" dedi Tarık Dursun K.

"Ben resim çektirmekten hoşlanmam, iyi çıkmıyorum" dedi Çeşmecieva.

"Bizim fotoğrafçımız iyi çıkartır" dedi Tarık Dursun K.

Gülçin Çeşmecieva, masanın arkasına geçti, Tarık Dursun K.'nın sandalyesine oturdu, güneş yanığı kollarını göğsünün altında kavuşturdu. Bekir Yıldız, Gülçin'in solundaydı ve sağ elinin baş parmağını sol eliyle yakaladı, öyle poz verdi. Ben, sağındaydım Çeşmecieva'nın, kollarımı sarkıttım aşağıya. Tarık Dursun K. benim sağımda, masanın başındaydı, sağ eliyle masanın kenarını kavradı, sol elini kapalı fincanın arkasına şöyle, yumuşak bir biçimde yatırdı. Ben gülümsedim, Gülçin Çeşmecieva benden daha çok gülümsedi. Bekir Yıldız'la Tarık Dursun K. gülümsemediler; ağızlarını sımsıkı kapattılar, objektife dimdik baktılar.

"Dikkat! Kıpırdamayın! Çekiyorum!"

Mevlane havası bitince haberler başladı. (Humeyni'yi Paris'ten getirecek uçağın havalanmasına İran Başbakanı Şahpur Bahtiyar Fransızların izin vermemesini istedi...)

Arı Maya'nın çekirge Pilip'le olan ilginç serüvenlerini seyrederken karım, "Bu tombul toramana bayılıyorum, benim çocukluğuma benziyor" dedi, "Sen nasıldın?"

Sigaramdan bir nefes çektim, yarı kederli, yarı kederle matrak geçen bir sesle. "Bay iskelet" dedim. "Çırpı gibiydim. Kocaman bir kafam, yelken kulaklarım vardı. Açlıktan kaburga kemiklerim sayılırdı." Karım, o yıllardaki resmini çizdiğim çocuğu görmek istercesine baktı yüzüme, acıdı, "Vah canıım!" dedi.

"Sefalet içinde yüzüyorduk, doğru dürüst beslenemiyorduk. Yaşar gibi görünüp can çekişiyorduk" dedim.

"Dışarda silah mı atıyorlar?" dedi kayınpeder.

"Bu egzoz patlamaları her gün yüreğimi ağzıma getiriyor. Korku beynimden kalbime, kalbimden beynime asansör gibi inip çıkıyor boyuna" dedi karım.

Kayınpederin karısı Raife hanım güldü. "Siz şeerliler ne kadar korkaksınız."

"Can pazarı bu Raife abla, bu sırada korkmayan mı var" dedi karım.

"Benim tüyüm bile oynamıyor" dedi Raife hanım.

Onun bu çağdışı davranışını bakışlarımızla değerlendirdik. Halk müziği programında gözlüklü bir tahsildarı andıran Ali Gürlü, "Söğüdün erenleri/Misket/Bahçede gül ağacı/Çambaşına çıkım/Kiremide su düştü) türkülerini söyledi. "Yandı yürek tutuştu" dedi karım.

"Yıllardır bir sürü ana baba yüreği yanıyor" dedim.

(Bir konu bir konuk)ta Jülide Gülizar, Ord. Prof. Enver Ziya Karal'a kitle katliamlarıyla ilgili sorular soruyordu. Enver Ziya Karal, tatlı, dinlenmiş, deneylerden süzdürülmüş sesiyle olayları sergiliyordu. Haçlı orduları Mısır'da yetmiş bin kişiyi kesmişler, aç kalınca da ölüleri kızartarak yemişlerdi. Kudüs'ü işgal ettiklerinde ise, iki gün iki gece kime rastlamışlarsa öldürmüşlerdi. Mescidi Aksa'ya sığınan kadınların kucaklarından zorla aldıkları çocukları duvarlara çarpa çarpa par-

çalamışlardı. Fransa'da ünlü Sen Bartelemi kırımında, Katolikler iki yüz bin Protestan'ın cesedini sokaklarda sürümüşlerdi. Kimilerini diri diri toprağa gömmüşler, mahpusların bulunduğu koğuşların çevresinde kalın duvarlar örerek ölüme terketmişlerdi. Ödürmekten bıkan ve düşmanlarından yararlanmak isteyenler, "Bunları artık ödürmeyelim de Osmanlılara tutsak olarak satalım, çok para kazanırız" demişler, dediklerini yapmışlardı. Birden anımsadım. Türk Dil Kurumu çalışmalarıyla ilgiyi toplantılardan birine katılmak üzere Salâh Birsel, Ceyhun Atuf Kansu, Tahsin Saraç, Enver Ziya Karal, Macit Gökberk İstanbul'a gelmişlerdi. Salâh Birsel'le Macit Gökberk üniversitedeki bir konferansa gitmişlerdi bizden ayrılarak. Kitapçı dükkânında buluştuğumuz Fazıl Hüsnü Dağlarca "Sizi bir Vezir lokantasına götüreceğim" demişti. İstanbul'un kıyısını köşesini, ilginçliklerini, kalûbelâdan kalma güzellikleri, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi, Sait Faik gibi bilen ve tadan bir sanatçıydı Fazıl Hüsnü Dağlarca. Milliyet gazetesinin arkasındaki dar, eski, oraya eskilik havasını veren Vezirhan'ın kunt duvarına oyulmuş bir mağara izenimi uyandıran Vezir lokantasına girmiştik.Tavan kubbeli, kapılar ve bölmeler kemerliydi: kendimi bir hamamda sandım ve bir saniyelik bir sürede garsonları tellâklar gibi gördüm, irademin oyununa yenilseydim sesimin yankılanacağı bir şarkı söyleyecektim. Cilâlı ceviz masalar pırıl pırıl, yüksek arkalıklı sandalyeler görkemliydi. Tarih boyunca birbirlerini gırtlaklayan İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan turistler dostça gülümsüyor, şiş kebaplarını yerken şaraplarını yudumluyorlardı. Tahsin Saraç'la Ceyhun Atuf Kansu'nun arasındaydım. Kırpık bıyıklı, tatlı bakışlarından akan yumuşak şiirleri içtenlikli ve yalın sözcükleriyle belleklerimize yazan Ceyhun Atuf Kansu, küçük bir şişe Dikmen şarabı açtırmıştı. Koca şair Fazıl Hüsnü Dağlarca ile Enver Ziya Karal karşımızda oturuyordu. Biz bira ile Vezir ızgarası söyledik. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın tombul yüzü tansiyonu yükselmişcesine kızarmıştı, iri gözleri kısılıp açılıyordu. Zihninde o anda doğan şiirleri mısralaştırıyor, düzene koyuyordu sanki bu kısılıp açılmalarla. Seçkin bir aydın olduğunu terbiyeli, olgun davranışlarıyla hissettiren Enver Ziya Karal, geniş ve derin kültürünü devşirdiği kaynaklardan unutulmaz, uyarıcı örnekler veriyordu. Bir saat kadar söyleşmiş, sonra Sultanahmet'e yürümüştük.

(Bulanık Resimler) kitabımın Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü'nü

kazandığının ertesi günü Ankara Radyosu'nda benimle bir konuşma yapan Erdal Öz'ün tanıttığı Jülide Gülizar'ın "Esen kalın" diyen sesi sıcaktı. Ve reklamlar... (çalmadan girebileceğiniz bir kapı, Türkiye Vakıflar Bankası. Eti Burçak, tadı damağınızda kalacak. Sami Hazinses, hazin yüzü hazinleşirken komikleşen mimikleri ve tüysel yürüyüşüyle Türkiye Ticaret Bankası'na girdi elinde bir sobayla. Şaşıranlara, "İkinci adresime geldim, bizim ev akıyor" dedi. Gümüşsuyu, yaşayan halı. Yediğiniz ekmeğin özünde T.C. Ziraat Bankasının emeği vardır. Ziraat Bankası asırlık bankadır. Hangi tıraş bıçağı üstündür? Duglâs bıyıklarıyla ve yakışıklı yüzüyle ekrana bakan Ayhan Işık tok bir sesle "Permaşarp dünya markası" dedi. Pilma hayat doludur. Kıpır kıpırdır Pilma, hareketlendirir. Sandalyesinde uyuklayan bir ihtiyar Pilma pili yaklaştırılınca birden canlandı ve kollarını yanlara açarak kemençeli bir Karadeniz oyununu oynamaya başladı. İhtiyar bir kadın da çiftelliyle göbek attı. Sağlığınız için, Lezzo portakal için.)

"Hadi Raife abla, yemek derametine bakalım" dedi karım.

Silinen masaya bardaklar, tabaklar, takım taklavat dizildi, kırmızı acı biberle karabiber kondu, domates hıyar turşusu dilindi. Sulu köfte lezzetliydi, karınlarımızı iyice doyurduk. Bir sigara tellendirdim, kanepeye yerleştim. Ayşegül Karaca ile Erkan Oyal sunuyordu haberleri. İran'da tüm hava alanları Şahpur Bahtiyar'ın buyruğuyla kapatılmıştı. Humeyni taraftarlarıyla Şah taraftarları bıçak, sopa ve taşlarla kavga etmişlerdi, yaralananlar olmuştu.

"Bu Humeyni sakallısı dehşet!" dedi kayınpeder.

"Şah'a kök söktürüyor" dedim.

"Şah gidici mi yoksa?" dedi karım.

"Evet" dedim, "Durum onu gösteriyor."

"Farah Diba'ya yazık, güzel kadındı..." dedi karım.

Carter, dünyanın jandarması olmayı amaçlamadıklarını, Amerikan halkının güvenliğini tehlikeye sokacak hiçbir anlaşmayı kabul etmeyeceklerini söylemişti. Katsayı artıyordu.

Lodosta kabaran bulanık dağlarla güneşin aydınlattığı Beşikçi sokağı kapladı belleğimi. Delikanlılığımın olaylarına, serüvenlerine tanıklık eden sokağı özlemiştim. Şöyle ağır ağır yürümeli, bütün anılarımın ilk doğduğu anları, kişileri düşünmeliydim. Ahpaplarımla, komşularımla konuşmalıydım, ürpermeliydim, hüzünlenmeliydim, sevin-

meliydim, o dönemden varlığımda kalanları incelemeli, yitirdiklerimle kahrolmalıydım ve Cahit Sıtkı'nın dediği gibi gençliğimi yeni baştan yaşamalıydım.

Kapının zili çalındı. Ortam gereği gidiş gelişler, ziyaretler, konukluklar gündüzleri yapıldığından ve gece ilişkilerini tatil ettiğimizden hepimiz,merak karışığı bir tedirginlikle birbirimize baktık. "Hayırdır inşallah!" dedi karım. Kayınpederin üvey oğlu lise öğrencisi Yaşar ayağa kalktı. "Sormadan açma!" dedim. Yaşar, kapıya yaklaştı. "Kim o?" Karşılık verilmedi sorusuna. Huylandım, tabancalı, maskeli resimler ve vahşet tabloları allak bullak etti benliğimi. "Belki yanlış çaldılar" dedim. Gene çalındı. Yüreğim ağzımda; ağzımın kuruluğunda, korkunun şiddeti, damarlarımdaki kanı coşturan hızda atarken Yaşar'ın arkasında durdum. Ansızın ateş ediyorlar, kapıyla birlikte beni kalbura çeviriyorlardı... kendi kanıyla ıslanan bir ceset, çığlıklar, ağlamalar!.. Cesaretimi topladım ve kedi gözünden baktım. Biri uzun boylu, esmer kara bıyıklıydı, otuz yaşlarındaydı, öteki merdivenin tırabzanına abanmıştı sarhoşmuş ya da karnı ağrıyormuş gibi. Karım geldi, "Kim?" dedi yavaşça. "Yabancı adamlar" dedim. "Çekil ordan, beklesin beklesin gitsinler" dedi, Yaşar'la beni kollarımızdan tutarak salona götürdü. Dayanamadım ama. "Kimi arıyorsunuz?" Korkumun soğukluğunu çoğaltan bir homurdanma çalındı kulağıma. Yüzü sararan karım "Numara yapıyorlar, sakın açma!" dedi.

"Amcayla konuşacağız!"

"Raife abla, bak bakalım, senin akrabalarına benziyorlar" dedi karım. Raife hanıma arada sırada Erzurum köylerinden akrabaları gelirdi. Raife hanım bizleri titreten korkuyu umursamıyormuş gibi sokuldu kapıya, "Çıkaramadım" dedi, "Ne istiyonuz?"

"Amcaylan görüşecektik de..."

Raife hanım, kocasına döndü. "Seni arıyorlar" dedi.

Kulakları ağır işittiğinden çoğu kez söylenenleri yanlış anlayan kayınpeder, "Çay mı ıslayacaksınız. İyi, ala. Demleyin de ikişer bardak içelim" dedi. Raife hanım sinirlendi. "Hey Allah, ne çayı, seni çağırıyorlar."

"Kim?" dedi kayınpeder, başını salladı.

"Hiç görmediğim iki herif" dedi Raife hanım.

Kayınpeder terliklerini giyip bastonuna davranınca karım omzun-

dan basurdı, "Baba, kıpırdama, kapıyı açmayacağız" dedi.

"Angara'ya kar mı yağacakmış?" dedi kayınpeder.

Karım sesini yükseltti. "Kapıyı açmayacağız."

"Bana niye söylüyonuz, ister açın ister açmayın" dedi kayınpeder, ama bakışları bulandı durumda bir pislik sezdiğinden.

(Bölgelerimize göre hava durumu şöyle olacak değerli izleyiciler) dedi Ayşegül Karaca. (Marmara'yla Akdeniz bölgesi yağmurlu...)

Yaşar, "Halinize gülüyorum" dedi.

"Hata ediyorsun" dedim. "Kan gövdeyi götürürken korkmamız normaldir."

"Titreye titreye yaşamaktansa yiğitçe ölmek iyidir."

"Saçmalama!" dedi karım, Yaşar'a sert sert baktı.

Mücap Ofluoğlu, (Genç Pamukbank, iyi bankadır) dedi.

Raife hanım, karımı süzdü. "Bize kim ne yapar? Anarşik deeliz, altınımız neyimiz de yok, acın yatıp gücün kalkıyoruz."

"Öldürülmek için anarşik olmak şart değil, listeye almışlarsa işimiz bitiktir" dedim.

"Yavaş konuşun!" dedi karım, "Peki niye ses çıkarmıyorlar?"

(Bacanak geliyor bacanak.)

Yaşar, müjdeyi ulaştırdı. "Gitmişler. Korkmayın artık!"

Karım gözlerini yumdu, sağ elini kalbinin üzerinde gezdirdi. "Ohhh, rahatladım!" dedi, derken hareketlendi, "Yaşaaar, su koştur yavrum, hadi gözelim." Yaşar, dört adımda mutfağa vardı, küpten maşrapayla aldığı suyu bardağa boşalttı. "Dilim damağıma yapışmış" dedi karım, "Sen de iç. Yüzün kâat gibi olmuş."

"Yazısız kâğıt gibi demek istiyorsun" dedim.

"He, onu diyorum" dedi. İçtim. Kapınpeder de içti.

(Efes Pilsenciler, biralarınıza mukayyet olun, bacanak aramızda.)

Kayınpeder şaşkındı. "Aklım ermedi, gecenin bu vaktinde beni kim, niçin arar? Seksen yaşında adamım."

"Neyse, deflendiler ya, sen ona bak" dedi karım.

(Ali, Veli, Selâmi pil getirin!") tezgâhtarın getirdiği dev gibi bir pil sihirli bir değnekle dokunulmuşcasına ufaldı. (Yok diğerlerinden farkımız ama biz Osmanlı Bankası'yız.)

"-Amcayı çağırın- mı dediler" dedi kayınpeder.

Yaşar, efelendi, kamburunu çıkararak dolaştı, "Mühim değil baba,

takma kafana!" dedi.

"Nasıl takmam? Bu mesele bir çapraşık mesele ki, remil atsan çözülmez. Böğrüme kurt düştü, uyuyamam gayri."

Yaşar, sırıttı: "Babamın haline bakın!"

"Korkarım elbet" dedi kayınpeder, "Hayatı seviyorum ben. Allah izin verirse yüz elli sene yaşamak istiyorum. Can tatlı oğlum Yaşar, alır beni boşar... İsim demediklerine göre bunlar kötülük için gelmiş."

"İsim söyleyenler de kötülük için gelebilirler" dedim. "Falanı arıyoruz diyorlar, aranan kapıya geliyor, boşaltıyorlar kurşunları üstlerine."

"Geçenlerde kendilerine polis süsü verenler bir ailenin canlarını almadılar mı?" dedi karım.

(Elida kremi ellerin yıpranmasını önler.)

Selim Naşit, eşi rolünü oynayan kadınla göründü. (Nereye baksam Yıldız. Evet hanım Yıldız.) Selim Naşit'in omuzlarına çıkan kadın ipe serili çamaşırlara yaklaştı. (Bunlar da mı Yıldız? Evet hanım Yıldız. Yıldız. Yanılmadınız.)

"Yahu, unuttuk, aşağıda beklemesinler bunlar" dedim.

Raife hanım, kendisini gizleyerek perdeyi araladı, "Aşşaha doğru gidiyorlar" dedi.

(Pereja kolonyası, avuç dolusu ferahlık.)

"Ya gene gelirlerse" dedi karım kaygıyla.

"Gelsinler. Kapı açılmayacak, odalara gireceğiz ve durumu müdüriyete bildireceğiz" dedim.

"Müdüriyetten polis gelene kadar bizi imamın kayığına bindirirler" dedi Yaşar.

"Eee, alnımıza öye yazılmışsa..." dedi karım.

(İster şişeyle ister bardakla/canın çektikçe için yandıkça Elvan içelim, bir oh çekelim.)

Hesap sormaya hazır kararlı ve kavgacı bir sesle, "Kapıcıya ünleyin de gelsin, sokak kapısını niye örtmüyor anlatsın!" dedi kayınpeder.

"Amaan bırak şimdi, döğüşür möğüşür" dedi Raife hanım.

"Döğüşürüm ya, hepimiz can derdindeyiz, vazifesini bilsin, dünyanın parasını alıyor."

Yaşar, babalığına karşı çıktığını belirten bir sesle, "Kapı kapatılamaz, çünkü her saatte gelen giden var" dedi.

"Bundan böyle gelip gitmesinler, biz insan değil miyiz? Gelen giden olursa da Murtaza'yı uyandırsın, açtırsın kapıyı!" dedim.

"Açar mı? O bizden çok korkuyor" dedi Yaşar.

"Yüreğim kabardı, ikirciklendim, ne istiyorlardı acaba?" dedi kayınpeder.

Yerlerimize iliştik. İçlerimizdeki uyumu sarsan olay asaplarımızı bozmuştu. Yıllardır her türlü güvenlikten yoksunduk. Yasalardaki can mal dokunulmazlığı rafa kaldırılmıştı. Öldürülme korkularıyla yatağa giriyor, etkilendiklerimizle ilgili rezil düşler görüyor, heyecanla fırlıyorduk. Sakin, rahat uykular tarihe karışmıştı. Günün her anında korku, çeşitli biçimlerde ve dozlarda egemenliğini sürdürüyordu. Benliğimin bütününü kuşatan, kuşatmakla kalmayıp beni tutsak ettiğini, ancak tutsak olarak yaşayabileceğimi belirten korkuların düşlerimizdeki geçici korkulara benzemediğini anladığımdan beri kendimi bir ölü adayı gibi görüyor, boyuna öldürülme sahneleri üretiyordum. En önemsiz bir çıtırtı ödümü patlatıyor, paniğe kapılıyordum.

Uğur Dündar, Ürgüp mağaralarından birinde ömür tüketen laborant Musa'yı anlatıyordu. Böbreklerinden hastalanan Musa'ya o mağarayı -havası iyi gelir diye- bir arkadaşı salık vermişti.

Zil, biraz yatışan sinirlerimizi allak bullak etti. Deminki korkuyu aşan bir korkuyla çil yavrusu gibi dağıldık evin her yanına. Ama zil, aralıksız çınlatıyordu ortalığı. Sararmıştık, gözbebeklerimizde, davranışlarımızda iyice somutlaşmıştı korku. Hepimiz birbirimize bakıyor, medet umuyor, içimizden birinin kelleyi koltuğa almasını, belki de canına mal olacak bir yiğitlik örneği vermesini istiyorduk. Bu gönüllü kahramanlığı Yaşar üstlendi ama karımın, "Otur yerine be, salak mısın nesin!" demesiyle vazgeçti.

"Ya apartmandan biriyse, ekmek falan isteyecekse, hastası varsa?" dedi Yaşar.

"N'apalım, kendi başlarının çaresine baksınlar" dedi karım.

Raife hanım o ilk şok'u atlattıktan sonra konuşmalardan sıkılmış ya da bu edilgin tutumumuza içerlemiş gibi kapıya yöneldi. "Kimsin?"

"Ben Mehmet dezze..."

Kulaklarım seslerde, bakışlarım televizyondaydı. Musa'nın mağarası dayalı döşeliyli duvarlara bir sürü resim yapıştırılmıştı; radyo su, tüp gazı, kilimleri, minderleri tekmildi. Yerli yabancı ahbapları hiç

yalnız bırakmıyorlardı. Üç aydan üç aya maaş almak için Ürgüp'e giden Musa'nın annesi, karısı, çocukları Ankara'da oturuyordu. Eski yaşamını reddetmiş bir küskündü.

"Kim Memmet?"

"Murtaza efendinin oğlu."

Ben, -Murtaza efendi- sözlerine gülerken Raife hanım sevinçle "Memmetmiş gı" dedi.

Karım mutfağın ordan seslendi. "Memet, sen misin güzelim?"

"Benim dezze..."

"Sesi benziyor ya, gene de belli olmaz" dedi karım, kedi gözünün camından baktı. "Memet gibisin de değilsin, senin bıyığın ney yoktu, ne vakit bıraktın?"

"Çok oldu dezze" dedi Mehmet, güldü.

Karımın beyni, tanıdığını yabancı gibi görecek kadar bulandığından duraksaya durakaıya açtı kapıyı. Mehmet utana sıkıla girdi içeriye, ayakkabılarını çıkardı, selâmladı, salona geçti.

"Nedir bu zillerin ötmesi oğul?" dedi kayınpeder.

"Ay, bu akşam ödümüz yarıldı, ömrümüzün on senesi aktı" dedi karım.

"Ben de onu demeye geldim amca" dedi Mehmet.

Kuşköy'de ıslıkla konuşuyordu insanlar. Müjdat Gezen, parklarda geceleyen işsiz bir vatandaşı canlandırıyordu. Üsküdar'da 1.40 metre genişliğinde, elli metre uzunluğunda bir sokak vardı, evler çatılardan birleşmişlerdi.

"...Siz çağırmışsınız, onlar da gelmişler" dedi Mehmet.

Açıklama yapması için gözlerimizi kayınpedere diktik.

"Ben mi? Allah Allah, hatırlayamadım!" dedi kayınpeder.

"Nakliyeciymişler. Siz bir şeyler taşıtacakmışsınız."

Kayınpeder elini dizine vurdu. "Vay başıma, onlar mıymış?"

"Hem çağırıyorlar hem de konuşmuyorlar dediler, kızdılar."

"Gece gelin de ortalığı birbirine katın demedim ki bilâder, gün çuvala mı girdi?"

Deniz kıyısından topladıkları çakıllarla geçimlerini sağlayan Eynesil'li kadınlar.

"Öğleden sonra işleri varmış" dedi Mehmet.

"Neyse... Şu sokak kapısının bir icabına bakın" dedi kayınpeder.

"Kilit bozuk amca."

"Bu lâf gibi bir lâf mı, değiştirin bilâder."

"Yöneticiye söyledik ama pahalıymış kilitler, en azından beş yüz lira masraf olurmuş."

"Olsun. Masrafı herkese bölüştürsün. Han kapısı mübarek, gelen giriyor, gelen giriyor. Ne huzurumuz kaldı ne rahatımız" dedi karım.

"Korkmayın!" dedi Mehmet, izin istedi.

"Korktuk bir kere, kaç para eder" dedi kayınpeder.

Yaptığı heykelleri çay suyu, soğan kabuğu ve gazete kâğıdını kaynatıp boyatarak, Helenistik döneminin yapıtlarıymış gibi turistlere satan biri..."

"Bir çay kaynatın da kuruyan ağızlarımızı ıslatalım!" dedi kayınpeder.

Raife hanım mutfağa girdi.

Kolsuz, tek ayaklı bir genç, sağlam ayağının parmaklarıyla boyacılık yapıyordu. -Evlenmeyi düşünmüyor musunuz?- diye sordu Uğur Dündar. -Babam ev de verecek ama kız bulamadım- dedi delikanlı.

Kokulu, dillerimizi buran çayı içerken "Bugünü de atlattık, peki yarın!.." dedi karım.

"Allah büyüktür, masum, günahsız kullarını bütün musibetlerden uzak tutar" dedi kayınpeder, bir dua mırıldandı.

Evet, yarın ne olacaktı? Akşama sağ çıkacak mıydık, yoksa bu salon öldürülenlere yakılan ağıtlarla mı inleyecekti?

Bir sigara yaktım.

Uğur Dündar, çekildi ekrandan. "Susun" dedi karım. "Aşk gemisi başlıyor."

Müzik, gemi ve deniz belirince karımın yüzü aydınlandı, omuzlarıma hırkasını attı.

Dikkatle (Aşk Gemisi)ni izliyorduk ama içimizde kıyamet kopuyordu.

●

Sait Maden'e, "Abi, şimdi hareket ediyorum, bir yere ayrılma!" dedim telefonda. Güldü -abi- sözcüğüne. "Ayrılmam abi, sen de sağa sola uğrama!"

Aynaya baktım, kravatımı düzelttim, çıktım. Sonbaharın başladığını müjdeleyen dün geceki sık ve sürekli yağmurla sulanan bitkiler dipdiriydi; ılık güneş ışınları ıslaklıklarını parlatıyordu. Bu parlaklık sağlıklı, yaşam dolu, cıvıl cıvıl bir genç kızın resmini canlandırdı gözlerimin önünde; onun delişmenliklerini, sınırsız tutkularını, gerçeklerin ötesinde kurduğu renkli hayal evrenini, taze heyecanlarını, tükenmeyen enerjisini düşündüm. Konuştum, ellerini tuttum tülsü uçuşlar arasında... Öten bir kuşla o kısa dalgınlıktan sıyrılıp kendime döndüm. Yapraklardan yapraklara billur damlacıklar düşüyordu sessiz seslerle ve gövdeler kıpırdıyordu. Akşamları açıp baygın kokusuyla duyguları devindiren, belleklerdeki bütün anı kapılarını ardına kadar geren sarı ezan çiçekleri, gündüzden nefret eden gece safaları, koyun gözleri, kadifeli aslan ağızları, mor hünkar baltaları, begonyalar, sevdalı kasımpatları, uzun boylu yıldızlar, iyice azmanlaşmıştı. Yüreğimin tansiyonu yükseldi, bin kollu bir sevgi doğdu, varlığımın dışına taştı. Sait Maden'e anlatacaktım bu durumu. Büyümesi henüz durmamış eşek fesleğeniyle minicik beyazlıkları kar parçacıklarını andıran zarif saksı fesleğininden birer dal, kocaman kafalı bir yıldız, azıcık ısıranı "Acıssooo!" diye bağırtan ve havaya sıçratan, adını -dinamit- koyduğunu çuçka biberlerinden avuç dolusu kopardım. "Gidiyorum" dedim. Ortalık serinlemişti, soğuk hafifçe ürpertiyordu ama hızlı hızlı yürüyünce ısındım. Tenha sokak; evleri, bahçeleri, duvarlardan sarkan ağaçları ile enfes bir tabloydu. Zihnimi bir kıvılcım aydınlattı. Birikimler, deneyler, olaylar, tanıklıklar, yaratıcılığımın irili ufaklı depolarını tıkabasa doldurmuş, yapısına uygun dilini oluşturmuş, imgelerini üretmişti. Daha fazla beklemenin anlamı yoktu, Gaziosmanpaşa'nın romanını yazabilirdim artık. La Paloma'yı ıslıkla çaldım. Yolcuları inince, vinileksleri çatlamış koltukları issizlaşan, başından trafik serüvenleri geçmiş yaralı minibüse, mazotlu, yağlı ve benzinli duraktaki yolculardan önce davranarak bindim, bıyıkları yeni terlemiş on altı on yedi yaşlarında bir delikanlının yanına oturdum. Ama hemen tedirginleştim. Bakışları

ürkütücüydü; vurmak, kırmak, öldürmek gibi insanın ilkelliğini, canavarlığını yansıtıyordu. Ya kavgadan dönüyor ya da kavgaya gidiyordu. Kimbilir belki de cinayet işlemiş bir katildi, bir katil adayıydı. Bombalamalar, tuzaklar, sabotajlar, otobüslerin, kahvelerin, evlerin taranması, her gün canlarını yitirenlerin çoğalması nedeniyle güven duymuyordum bu yarının yöneticilerine, büyüklerine! Topçular'da inince sinirlerim yatıştı, rahatladım, camın kenarına yerleştim. Bu kez lumpen yaşantısının diplerindeki karanlıklarda mutluluk arayan hiç eğitim görmemiş cahillerden, bencillerden biri, ahırdaki hayvanların tepinmelerini anımsatan bir kaykılma, bir dirsek vuruşuyla elimdeki güzelim yıldız çiçeğinin boynunu kırdı, derinin ucunda sarktı yıldız.. Öfkeyle baktım, kinlerimi, öçlerimi akıttım bu öküz vurdumduymazlığındaki mahlûk'a, Mehmet Kemal'in alayla -Necip- diye tanımladığı şeye... yalnız ağzımı açmadım, düzeyimi düşürmemek benden olmayan bu yaratıktan bir çizinti almamak için...

Zavallı yıldızı okşadım, parmaklarımın alçısına koydum, dikleştirdim. Evden çıkarken ruhumu kaplayan sevinç, o genç ve bu ayı tarafından üzüntüye dönüştürülmüştü. Gelişmemiş bir toplumda duyarlıklı aydınların, duyarlığı tanımayan mağaralılardan her an yedikleri darbelerdi bunlar... Birlikte yaşamalarının bedeliydi. Çatır çatır yarılıyordum, içim kan ağlıyordu.

Şehzadebaşı'nda indim. Tekerlekli tezgahlarda üzüm, elma, armut, domates, karpuz, kemik çekirdekli hıyar satan -köy kaçkınları-nı süzdüm, söyleşilerine kulak kabarttım. Tek dertleri paraydı, aşırı kârdı, kazıklamaydı, dükkândı, evdi, arsaydı, otomobildi. Elektrik İdaresi'nin altındaki tünel desem değil, köprü desem değil bir yerdeki yarı karanlık -yol pazarı-na girdim, çöp yığınlarıyla örtülmüş tarihi kazılara; sidik ıslaklığını benimsemiş rezil duvarlara diktim gözlerimi; ayakkabıcılar, gömlekçiler, kasetçiler, lahmacuncular, köfteciler ve Yılmaz Güney, Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Bülent Ersoy postercileri arasından geçtim.

Hürriyet Alanı rüzgârlıydı. Solumda yükselen İstanbul Üniversitesi'nin kapılarında tomsonlu askerler, polisler vardı. Sağımdaki Beyazıt Cami'sinin görkemli yapısı saygı uyandırıyordu. Avlusundaki şadırvanın muslukları önüne çömelmiş abdest alanları, yüzlerce yıllık kestanenin altında oturup çay içenleri, ders çalışanları ve iş konuşanları (ya-

zarlar olay çıkıyor diye terk etmişlerdi kahveyi) görmeyecek, Sahaflara uğramayacaktım. Kül renkli, yeşil başlı, mercimek gözlü, besili güvercinler, yoksul hayırseverlerin, günahlarının bağışlanmasını isteyenlerin, dileklerinin gerçekleşmesi için dua edenlerin savurdukları yemlere kanat çırparak, dövüşerek, gurklayarak, toz kaldırarak saldırıyorlardı. Geniş kaldırım taşları pisliklerivle kirlenmişti. Masal artığı, hangi çağdan devredildiği kestirilemeyen eğri büğrü yemcilerin yanında yerli ve yabancı turistler poz poz resim çektiriyorlardı. Geze geze yorulanlar, caminin gölgesine sığınmışlar, sigaralarını tellendiriyorlardı. Dini kitapları, hacı yağlarını, ağır kokulu esans şişelerini, tesbihleri türbenin kenarına dizen çember sakallıları, yeşil takkelileri; Yugoslavyalı göçmenlerin Yahudilere taş çıkartan bir açıkgözlülükle şip-şak çatıp ettikleri pırtı dükkânlarını seyrettim. Atnalı biçimindeki kapısından kocaman bir devin midesine dalar gibi Kapalıçarşı'ya daldım. Binbir kokunun karıştığı hava kalındı. Altından yapılan takıların sergilendiği kuyumcu vitrinleri, göz kamaştıran bir aydınlıktaydı, bir sürü ampul yanıyordu; villalı, şişkin banka cüzdanlı, otomobilli, bir ayakları Avrupa'da tok ve mağrur sahipleri, dinlenmiş tombul yüzleriyle meslektaşlarına gülücük dağıtıyor, velinimetleri müşterilere tepeden bakıyorlardı. İki ayağı kalçadan kesik piyango biletçisi Hamparsum'a selam verdim, "Merhaba Muzaffer" dedi. Çeşmeden yudumladığım su ılıktı. Giysileri hışırdayan, birbirlerine bilerek ya da bilmeyerek sürtünen, laf atılan, göz süzülen, kalçaları ellenen kadınlara ve satın aldıklarıyla övünen tüketici kalabalığa içerleyerek yürüdüm. Budanmış ıhlamurları kolsuz bacaksız heykelleri andıran Nuruosmaniye Camisi'nin avlusunda yakışıklı, uzun saçlı bir kılavuz, esmer, etli butlu kadınlardan oluşan bir topluluğa İtalyanca bir şeyler söylüyordu. Çok genç, çok güzel, fıkırdak, sevişme önerilerini geri çevirmeyeceği sezilen bir kadının yeşil gözlerinden ayırmıyordu gözlerini. İşittiğime göre bu kılavuzlar, antikacılar, kırtıpil tezgahtarlar, gömlek değiştirir gibi yabancı kadın değiştiriyorlardı. Hepsinin Fransa'da, Almanya'da, İtalya'da, İngiltere'de bir sürü sevgilisi vardı. Kızdım onların sahip oldukları olanaklara sahip olamadığımdan ötürü. "Ayı seni yemiş oğlum!" dedim. Ortaları kızarmış ve yanık lekeleriyle bezenmiş, öteki yanları tüylü kabuklarının içinde duran kestanelerle kömür ateşinde pişirilen mısırlar iştahımı kabarttı. İkisinden de mi alsaydım?.. Duraksamadım, mısırcı-

ya yaklaştım, sütlü bir mısıra parmağımı dokundurdum. "İyi pişir!" Nicedir yakmadığını için özlediğim meşe kömürünün fiyatını sordum. Kilosu, 15-17, 50 lira arasında değişiyordu. Yirmi yıl önce eş dost bizim bahçede toplanırdık haftada bir iki kere. Kapaklı mangalın üstündeki kızgın ızgaraya ellerimle yoğurarak sıraladığım yassı köfteler cızırtılarla pişerken, eriyen yağ damlaları, büyülü bir rengi ve yakıcılığı olan korlara değer değmez oraları karartıyor, alevleri harlatıyordu. Kokular çevreye dağılıyor, burunları çektirip ağızları sulandırıyordu. Gebelere, hastalara, çocuklara birkaç tane veriliyordu. Kızartılmış domateslerle, biberlerle, iri fasülyeli piyazlarla yeniyor, rakılar içiliyordu. Yaşanan gerçek hikâyeler ustalıkla, sanatçı gücüyle anlatılıyor, yaşam yeniden tanımlanıyor, her şey yerli yerine konuluyor, abartmalı, renkli, fantezisi yapısından taşan hayaller sergileniyordu. Bir köşe taşı sözcüğü, bir görüntü, bir çağrışım bizleri en uzak ve en yakın anı yığınlarını yağmalamaya sürüklüyordu. Toplumsal, sosyal konuları kurcalıyorduk ama baş konumuz edebiyattı. Boyuna konuşuyor, ilerde kitlelere sunacağımız harikaların tasarılarını heyecanla anlatıyorduk. Ciddiyetle çalışırsak toplumun her kesimine yüce insancıllığımızı egemen kılacak, "Dünya uygarlığında biz de varız" diyecektik. Evet, öyleydi. Ama ereklerimize ulaşamamıştık, binlerce yıldan beri bozma mekanizmasının kendine ve her şeye yabancılaştırdığı insanı düzeltme olanağına kavuşamadığımızdan, onların önlerine çekilen kapkaranlık duvarları aşabilecek önemli mevkilere geçemediğimizden. Sadece bir şey yapmıştık: Her türlü düşüncenin söylenebilmesi, yazılabilmesi ortamının temellerinin atmıştık. İnsan özüne varmak için hangi savaşım yöntemlerinin kullanılacağını göstermiş, bilinçlerdeki dinamizmi pekiştirmiştik.

Artık o neşeli köfte şölenleri bitmişti, o lezzetli rakılar içilmiyordu. Gene rakı masalarında birleşiyorduk, gene söyleşiyorduk ama eski hazlardan, eski güzelliklerden eser yoktu. Tedirgindik. Karamsardık. Öfkeliydik. Barut gibiydik. Çelebiliğimizi, hoşgörümüzü yitirmiştik, hemen parlıyorduk. Kırıyorduk, üzüyorduk birbirimizi. Darılıyorduk... Konularımız değişmişti. Siyaset, edebiyatın koltuğuna yaslanmıştı. Tuzaklardan, cenaze törenlerinden, yaralamalardan, yakınlarımızın ocaklarına dikilen incirlerden ve kan ırmaklarından konuşuyorduk. Yalnız, umutsuz değildik. Çünkü, bu düzensizliği, bir avuç ortaçağ ka-

falının çıkarını koruma çabası, başarı sağlamayacak, tarihin tekerleği tersine döndürülemeyecekti.

Haşlanmış mısıra özenmememi öğütledi adam. Eminönü, Karaköy gibi semtlerde tuzdan tasarruf etmek için deniz suyu ile kaynatıyorlardı kazanlarını. On lira verdim, milletin acayip acayip bakmasına aldırmadan (Topluluğun diken gibi batan müthiş bir bakışı vardır. Bireylerinin hepsi, sesli ya da sessizce eleştirdikleri kimselerde kusur diye nitelendirdikleri şeylerin daha çoğunu varlıklarında taşıdıkları halde kendilerini görmezler) mısır tanelerini zarlarından sökerek kemirdim, koçanını yol kenarındaki bir çöplüğe atarken utandım. Ağzımı mendille sildim, uğultularla yürüdüm. Otomobillere, otobüslere, yolculara baktım, bazılarının bütününü, bazılarının yüzlerini, davranışlarını belleğime kazdım, gözgöze geldim. Aktım gittim aralarından. Halkevinin biraz aşağısında, çoktan unutulan ve toza toprağa,bakımsızlığa terk edilen Turan Emeksiz'in büstü önünde Ankaralıların (lâci) adını taktıkları lâcivertlerini giymiş, saçları benim gibi beyazlaşmış Bülent Habora'yla karşılaştım. Durduk. "Bunlar ne böyle Muzaffer abi, barış mı getiriyorsun?" dedi Bülent Habora, çiçekleri işaret etti. "İnsan öldürmekten başka bir şey bilmeyenlere, -kendinize gelin çocuklar, hayata saygı duyun- demek istiyorum.

"Anlayacaklar mı abi?" dedi Bülent Habora.

"Şimdi anlamasalar bile bir gün..."

"İyi günler!"

"İyi günler!"

Bülent haklıydı galiba. Mısır yememi yadırgayan, insanlıklarını yüreklerinden kovmuş kimseler, çiçekleri de yadırgadıklarını, gereksiz ve gülünç bulduklarını sezdiriyorlardı sert, alaycı bakışlarıyla. Ben de boş durmuyordum elbet; bu, benliklerini cıvıklaşturanları, ruhlarındaki ceninleri boğanları; adilliklerle, kötülüklerle bezeli evrenlerini savunanları cezalandırıyordum hayalimde. Zimmetlerine para geçirtiyor, tutuklatıyordum, rezilleştiriyordum. Silah, mermi, esrar, eroin, sigara kaçakçısı, yağ, kahve, şeker, çimento, demir stokçusu yapıyor, yüzlerine tükürtüyordum. Kızlarını, karılarını baştan çıkartıyor, dram bataklıklarına itiyordum. Yoksulluğa, bilgisizliğe tutsak ettiriyordum. Dayalı döşeli bir evin, her yanından mutluluk fışkıran bir sevgilinin, yurt içi ve yurt dışı gezilerin ve bütün bunları kapsayan bir yaşantının özle-

mini duyura duyura delirtiyordum. Kalp krizleriyle, felçlerle, kanserlerle, çeşitli hastalıklarla süründürüyordum. Korkunçtum. İnsafsızdım, gaddardım, zalimdim, kapitalist düzenin doğurduğu eşsiz bir canavardım!... Ama bu aşağılık düşünceleri üreten kişiliğe ancak üç dört saniye dayanabildim. Hızla, milyarları sevgiyle kucaklayan, saf, içtenlikli, özverili, acıyan, uysal, -ağzına vur lokmasını al- azapların en müthişleriyle terbiye edilen karakterime döndüm. Böyle iğrençlikleri zihnime sokan hınçlarımı, düşmanlıklarımı yumrukladım, yüzüme o çok yakışan sevimli gülümsememi iliştirdim. Gazeteciler Cemiyeti'nin köşesinde araçların sokağı boşaltmasını beklerken başımı yukarıya kaldırdım. Mavi derinliği anlamlandıran bulutlar, bir yerden bir yere göçüyorlardı hiçbir vakit çözülemeyecek gizleriyle. Gözlerim, Gazeteciler Cemiyeti'nin lokantasına ilişti. Ve bir anı belleğimde köklerinden söküldü... Sıcakların ağdalaştığı, gömleklerin vücutlara yapıştığı, alınlarda boncuklaşan terin burun uçlarından, sırtlardan çıkanların ise kuyruk sokumlarına doğru sık sık yuvarlandığı; yazla ilgili söyleşilerin öteki söyleşileri cılızlaştırdığı; boyuna soğuk şeyler içilip dondurma yalandığı günlerde her sabah, kırk yıllık ülkem Cağaloğlu'na koşuyor, başıboş dolaşıyordum. Türkiye'deki dehşetli kargaşa ve yozlaşmalardan aldıkları yaralarla bıkkınlık, umutsuzluk ve nefretin beslediği inzivalarında artık geçmişin malı olan görkemli edebi olayları anarak güncel etkilerin baskılarından kurtulmaya çalışan eski yazarların birbirlerini saygıyla selamladıkları, bir rastlantıyı en iyi biçimde değerlendirdikleri, kimileri hâlâ gerçekleri yorumlama görevini sürdüren özdeyişleri, ilke gücündeki cümleleri yarattıkları dönemleri düşünüyordum içim sızlayarak. Şimdi çoktan toprak olanların ve yaşamın geriliminde hayali fener gibi yaşayanların bazılarıyla tanışmak onuruna ermiştim. Efendiydiler, naziktiler, merttiler. İyiydiler. Küçük toplulukların ilişkilerini bireyci bir anlayışla yansıtıyorlardı yapıtlarında, toplumun ve dünyanın farkında değillerdi ama genç kuşaklara kol kanat geriyorlardı. Arkalarından gelenler de -o üstatların- efendiliklerini benimsediler, devraldıkları güzellik ve yardım mirasını gururla taşıdılar; toplumsal, evrensel sorunlara yöneldiler, edebiyatın özünü de, biçimini de değiştirdiler, kalabalıkları bilinçlendiren bir görüşün temsilcisi oldular... Evet, oldular ve derken Cağaloğlu adlı ülkelerinin işgal edildiğini gördüler, görmekle kalmadılar, sürüldüler... Nüfus patlamasının yırtıcı

gerçeği, adam gibi bir ekonominin uygulanmaması nedeniyle meydana gelen eşitsizlikler, korkunç boyutlara varan işsizlik, alavere dalavere, serserilik, -gemisini kurtaran kaptan- felsefesi, kabalığın kabalığı, yasa tanımazlık, hırsızlık, uğursuzluk, soygunculuk, sömürücülük temsilcileri; lotaryacılar, Malborocular Samsuncular, dolar ve mark fetbazları, hamalların kâğıtçılığa sıvanarak kurdukları dikta; bilek gücüne dayanan lumpen egemenliği; kaos çağı karanlığını ruhlarında taşımaktan hoşnutlar, kaplamıştı ortalığı. Sosyal, kişisel, çıkarsal anarşi, ilkelliği, erdemsizliği kapkara bir yaşam tarzına dönüştürüyor, büyütüyor, devleştiriyor; yüce sorunların çözümleriyle birlikte fışkırdığı bu kocaman cenneti, cehennemleştiriyordu. Kötü paranın sağlam parayı kışkışlaması gibi, cehalette mutluluk ve doyum arayanlar da bilgiyi, inceliği, zerafeti, estetiği, kültürü yaratanları kovmuştu bu ülkeden. Şimdi de kaynakları kurutmaya çalışıyorlardı. Haklıydılar... İstilacılar, işgalciler karakterleri gereği benzerleriyle işbirliği yaparlar, her alanda düzeylerini aşanları, reddedenleri boyun eğdirirler ya da sürerlerdi. Büyük, küçüğün yanında barınamaz, dev cüceyle anlaşamazdı aynı dili konuşmadıklarından... Her adım başında karşılaştığı yazarları bindebir görüyordum artık. Hüzünden, kederden sırılsıklamdım. "Vay Cağaloğlu vay, sen bu duruma mı düşecektin!" diyordum; gözlerim ıslanıyordu. Çöp yığınlarına basmamaya, çöp yığınlarını andıran lumpenlere bakmamaya, gürültüleri ve vahşetin sesini işitmemeye çabalıyordum. O mezbeleliğe sıkışurdığı bir dizgi makinesiyle nafakasını çıkarmak için didinen Bekir Yıldız'la hanın önüne konulan boyacı iskemlelerine ilişiyor, tek şekerli çaylarımızı yudumlarken konuşuyorduk. Hikâyeci-liğimizi, romancılığımızı, şiirimizi kurcalıyorduk.

Edebiyat kulislerindeki iğrençliklerden, yaşamlarımızdaki özel dalgalanmalardan, canlarımızı lime lime eden cenderelerden, dibinde çırpındığımız dramlardan, çıkmazlarımızdan, ilişkilerimizdeki dengesizliklerden paragraflar sergiliyorduk. Seslerimizi yükseltiyor, öfkelerimizin üstüne öfke yığıyorduk. Sövüp sayıyorduk. Ellerimizi, kollarımızı sallıyor, gözlerimizi açıyor, safi devinim kesiliyorduk. Bekir Yıldız, (Evlilik Şirketi)nin paralelinde, ama evliliğe, bu tarihi çok eski, bütün belâların ve bütün mutlulukların anası soruna, daha değişik bir açıdan yaklaşan yapıtlar tasarlıyordu. Ben de on yılımın her saniyesini acılarla bulandıran sorunu, birkaç roman halinde yazmayı düşünüyor-

dum. Ayrılıyorduk. Ertesi günü gene buluşuyorduk Bekir Yıldız'la ve değinilmemiş konuları harmanlıyorduk. Ordan, Hamit Turan'ın Ertur Basımevi'ne giriyor, (Edebiyat Cephesi)nin hazırlanışını izliyorduk. Demirtaş Ceyhun Hasan İzzettin Dinamo'ya, Bülent Habora'ya, Bekir Yıldız'a, bana çay ısmarlıyordu. Demirtaş Ceyhun sıkıntılıydı, bunaltılıydı. Kâğıt yokluğu (Edebiyat Cephesi)nin vaktinde basılmasını engelliyordu. Ayrıca Yazarlar Sendikası'nın ağır yükü omuzlarını çökertiyordu. Yabancı ülkelerden gelen konukları, bazı görevliler hastalandığından, bazıları yan çizdiğinden, bazıları da dinlenceye gittiğinden o ağırlamak zorunda kalıyordu. Herkesle, her şeyle ilgileniyor, telefonlara karşılık veriyor, sigaranın birini söndürüp birini yakıyordu. Unutmaktan anımsamaya (dalgınlıkları, duraksamaları çiğneyerek, konuşmaları tamamlamadan başka konuşmalara kayarak) sıçrıyordu. Kafasının içi kırkanbar gibiydi. Uykusuzdu, sinirliydi. Nicedir hikâye, roman yazamıyor, kendine ait zamanı, o, özlem ateşiyle yandığı saatleri yalamak için çırpınıyordu. Hasan İzzettin Dinamo tombuldu, saçlarına kar yağmıştı; yuvarlak, çizgisiz yüzü sağlıklıydı ama yaşlanmıştı. Sözler ağzından yavaşça dökülüyordu. Gücünü yitirmemişti. Bir delikanlı gibi heyecanlı, duyguluydu; sanki lirik şiirler, soneler yazıyordu.

Herkese kol kanat geriyor, teşvik ediyordu.

Gene bir gün Ertur Basımevi'ne uğradığımda Demirtaş Ceyhun, beni, (Sevinci Yok Eden Gerçek) hikâyemi Lehçe'ye çeviren Türkolog Hensel'le tanıştırdı. Sarışın, mavi gözlü, kırmızı yüzlü, yapılı bir gençti. Sevimli, kültürlüydü. Sanatçı bir ailenin oğluydu. Tatlı tatlı gülümsüyor, yabancılık duvarını yıkarak içtenliğin, sevginin cömertçe sunulduğu ilişkilerimizin ortasına yerleşmek istiyordu. Öğleydi. Demirtaş Ceyhun, Hensel, ben, mürekkep, çöp, sigara kokulu dar sokaklardan bobin patlaklarına, çemberlere basarak, kamyonların,taksilerin aralıklarından sıyrılarak geçtik. Gazeteciler Cemiyeti'nin en üst katındaki lokantasına tırmandık. Cam kenarında alçak bir masayı seçtik, yumuşak koltuklara oturduk. Manzara harikaydı. İran Konsolosluğu'nun bahçesindeki iri ağaçların tepe dallarını rüzgâr eğip büküyor, kahkahalar attırıyordu. Kiremitli, kiremitsiz damlar, teraslar, basamak basamak, Eminönü çukuruna iniyordu. Mevsimine göre renk değiştiren ama maviliği ölümsüz deniz, durgun ve cıva ağırlığındaydı. Yüzeyini örten süt kaymağının kırışıklıklarını şilepler, yolcu gemileri bozuyor-

du. Yontulmuş bir kurşun kalemdi Galata Kulesi ve yüzlerce yıldan beri Türkleştiremediğimiz Ceneviz mahallelerinin göbeğinde, gelmiş geçmiş uygarlıkları simgeleyen kunt bir anıt gibi dikiliyordu. Pencereden vuran sert yel alınlarımızı donduruyor, saçlarımızı dağıtıyordu.

Rakı, köfte, beyaz peynir, kavun getirttik. "Şerefe" kaldırdık bardakları. Demirtaş Ceyhun, Çukurova'yla ilgili bir roman yazacaktı, bazı belgelere gereksinimi vardı. Başvurmuştu. İstemeye istemeye Adliye'nin -şimdi jandarmaların koğuş haline getirdikleri- bir mahzenini göstermişlerdi. Eskimiş, yıpranmış ciltleri incelerken bazılarının yok olduğunu saptamıştı. Söz gelişi 1830 tarihlisi sapasağlamdı da 40, 50, 60 tarihli ciltler kayıptı. 70, 80, birbirini izliyordu.

"Peki, ötekileri ne yapmışlar?" dedim.

"Havalar soğuduğunda jandarmalar yırtıp yırtıp sobaya tıkmışlar, yakmışlar" dedi Demirtaş Ceyhun.

"Yazık! Tarihi belgeler olduğu, el sürülmemesi gerektiği söylenmemiş mi jandarmalara?"

"Kim söyleyecek? İlgililer başlarından atmak istiyorlar."

"Korkunç bir sorumsuzluk."

"Sorumsuzluk da değil, ihanet bu... Bir sürü toprak yasaları, sorunlar, olaylar kül oldu gitti. Kültür kopuklukları işte böyle doğuyor."

"Kalanları korusalar bari."

"Korumazlar... Bir değerin değer olduğu bilinci verilmemiş ki..." dedi Demirtaş Ceyhun.

Aklıma, toplatılan kitapların kamyonlara dolturtularak İzmit Kâğıt Fabrikası'nın kazanlarına atılması geldi. Ürperdim!

İçtik.

Güncel konu Skaylab Uzay Laboratuvarıydı. İnceleme görevini bitirmiş, dönüyordu. Atmosfere girerken yanacak, binlerce parçaya bölünerek dünyaya düşecekti ama nereye düşecekti? Her memlekete, İstanbul'a, lokantaya, evlerimize piyango isabet edebilir, bizleri, gömüldüğü çukurların dibine yapıştırabilirdi. Herkes korkudan titriyordu. Korku, hiçbir çağda böylesine genelleşmemiş, böylesine müthiş boyutlara ulaşmamıştı. Kıyametin kopması gibi bir şeydi. İnsanlık en trajik anları yaşıyordu. Vedalaşmalar, acılı sevişmeler, bağışlamalar, barışmalar birden artmıştı. Espriler gırlaydı.

İki-üç duble yuvarlayınca Skaylab'ın tedirginliğini bastırdık.

Neden sonra kumral, diri, dağınık saçları, bıyıkları ve giysileriyle bir İngiliz centilmenini anımsatan Hikmet Altınkaynak'ı gördük. Tezgâhın yanındaki loş bir masada tek başınaydı, bazı kâğıtları karıştırıyordu. Demirtaş Ceyhun, "Hikmet!" diye seslendi, eliyle çağırdı. Birilerini bekliyordu ama bizim masada da bekleyebilirdi, geldi. Demirtaş Ceyhun, Hensel'le tanıştırdı, bardağına rakı koydu. Hikmet Altınkaynak, (Eleştiri) adında bir dergi çıkaracaktı, 15 günlük, gazete biçiminde olacaktı. Girişimi yerindeydi, nicedir özleniyordu böyle bir şey. Yazı yazmamızı istiyordu. Yazacaktık. Hensel'den, hikâyemin yayımlandığı antolojiyi nasıl edinebileceğimi sordum. "Tükendi. Bende bir tane var ama veremem. Dilerseniz fotokopisini çıkartayım" dedi.

"Olur mu?" dedim. "Yayınevi yazarlara birer tane göndermeliydi."

"On beş, yirmi tane gönderilmiş, onları da almışlar."

"Kime gönderilmiş? Kim dağıtmış? Hem adamın hikâyesini çeviriyorsun, hem bir tane vermiyorsun" dedim. Yabancı ülkelerin kültür ateşeleri görev yaptıkları memleketin edebiyatını iyi izlemiyorlardı, yazarlarla ilişkileri gevşekti ya da kimbilir kimin salık verdiği iki üç yazarla görüşüyor, ötekilerle ilişki kurmaya gerek duymuyorlardı. Yanlıştı bu. Sovyet Büyükelçiliği'nde tanıştığım Polonyalı ateşeden, başka bir ateşe aracılığıyla antolojiyi istetmiştim ama adam oralı olmamıştı. Hastaymış ya da Türkiye'ye ateşe diye atanmasına içerlemiş, ilgililere sürtüşüyormuş gibi bir şeyler çalınmıştı kulağıma. Aslında şu yapılmalıydı: Kitap yayımlanır yayımlanmaz antolojide adları bulunan yazarlara bir davetiye yollanır, çağrılır, düzenlenen bir kokteylle verilirdi.

"Haklısınız..."

"Ben sadece haklı olmamalıydım, siz de üstünüze düşeni gerçekleştirmelisiniz" dedim.

"Fotokopisini çıkartacağım. Polonya'ya döndüğümde bir tane bulursam postalayacağım. Yarın buluşalım mı?" dedi Hensel.

"Buluşalım saat 10 iyi mi? Gazeteciler Cemiyeti'nin kapısında..."

"Peki..." dedi Hensel.

Birçok konunun özünü, ayrıntılarını allak bullak ettik, çevrelerindeki çeperleri, kıymıkları ayıkladık. Arkadaşlarımızı eleştirdik, karikatürize ettik, bazı olaylarını fıkralaştırdık, kahkahalar savurduk. Bir şişe daha... Demirtaş Ceyhun, saat üçte kalktı. Hensel, Hikmet Altınkay-

nak, ben üçlü bir konuşmayı sürdürdük. Hensel, Varşova'yı, Polonya edebiyatını anlatıyordu. Savaş, kıyım, direniş, yeni düzenin yaşantısı, kişisel durumların ağır bastığı hareketli, dünyaya açılan bir edebiyattı. Türk edebiyatı bilinmiyordu. Dünya gazetesinde tefrika edilen (Haftanın Sekizinci Günü'nü, Bencil'i, Küller ve Elmas'ı, Eylül'ü) okuduğumu söyledim. Haa, bir de (Boyalı Kuş) vardı. Hensel, (Boyalı Kuş)un gerçek dışı, hayal ürünü, salt Polonya toplumunu kötüleyen malzemeyle dolu olduğunu, yazarının dengesizliğini, tutarsızlığını açıkladı. Kosinski, ruh hastasının biriydi. İtiraz ettim. Belki abartıyordu, belki yetiştiği toplum tarafından horlanması, kişiliğini zedeleyen birtakım sorunlar nedeniyle öfkeliydi Kosinski, ama kitabındaki çarpık, akıl almaz olaylara her toplumda rastlanabilirdi. Bizde de babalarının iğfal ettiği kızların hikâyeleri gazeteleri uzun zaman uğraştırmış, davaları adliyeye intikal etmişti. İşte Kosinski, bu -tek-leri devşirmişti.

Lokanta kalabalıklaşıyordu. Tanıdığım gazeteciler selâm veriyor, iki satır bir şeyler söylüyorlardı. Ama kimilerini ilk kez görüyordum. Adreslerimizi, telefon numaralarımızı yazdık. İçkinin pancarlaştırdığı, yaşamın, bilginin kabalıklarını yontup inceliklerini işleyerek soylulaştırdığı yüzü içtenlikli bir gülümsemeyle gerginleşmişti Hensel'in. "Geç kaldım" dedi, ellerimizi sıktı. "Hoşçakalın!"

"Yarın saat 10.00'da kapının önünde" dedim.

"Gelirim" dedi Hensel.

"Güle güle."

Sallanmadan yürüyen Hensel'in arkasından baktık. Hikmet Altınkaynak'la (Eleştiri) hakkında konuştuk. Esen Yel yaklaştı. Nazikti, saygılıydı, sessizdi. Saat 5'te Basın İlan Kurumu'nu denetlediğini, görüşmediğimiz aylar içinde bir kere daha evlendiğini öğrendiğim Cemal Süreya geldi. Böyle bir yerde karşılaşacağımızı ummadığımızdan, şaşırdık. Heyecanlandık, kucaklaştık. İlhami Bekir Tez'in 55'inci sanat yılı ile 75 yaşına basması kutlanacaktı. Bilmiyordum... Şenlik vardı bu gece ama ben eğlenemeyecektim, çünkü kafam dumanlaşmıştı, dilim henüz sürçmüyordu, sözcüklerim yalpalamıyordu gerçi ama bir iki duble daha yuvarladım mı, işim bitikti. Bilincim uyuşacak, unutmaların kuyularından içgüdülerimle balık avlayacaktım. Kendimi kontrol etmeliydim...Hikmet Altınkaynak, -abi-liğimizi her saniye vurguluyor, efendiliğini her davranışıyla belirtiyordu. Uluorta konuşmayı, boş söz-

leri geride bırakan bir olgunluk, bir tutarlılıktaydı düşünceleri, uyarıcıydı. Esen Yel, arada bir, utanıyormuş gibi söze karışıyordu. Cemal Süreya, formunun doruğundaydı. İlginç benzetmeleri kasıp kavuruyordu ortalığı, eski hayranlığımızı perçinliyordu.

İlhami Bekir Tez, biraz şişmanlamış ve irileşmiş Osman Saffet Arolat'la girince, ayağa kalktık, (buyur) ettik. SEK Dergisi'nin Şeyh'i, kıvırcık gümüşsü saçları, çizgilenmiş Ortadoğulu yüzüyle etkiliydi. Afşar Timuçin, Ahmet Köksal geldi. Saatlerce karanlıkta, karanlığın kendi ışığında çalıştıktan sonra, ansızın aydınlığa çıkmış gibi gözlerini kırpıştırarak bakan (dumanların sürekli tüttüğü, anafor yaptığı bir yüzü var dediğim) Afşar Timuçin, 1959 yıllarından arkadaşımdı. Eray Canberk, Ömür Candaş, Aydın Hatipoğlu, Bülent Habora'nın oluşturduğu topluluğun lideriydi. Şiir yazıyordu. Son zamanlardaki denemeleriyle, felsefe alanındaki çalışmalarıyla edebiyatçılığının yanında düşünürlüğünü de benimseten Afşar Timuçin, bir bilge ağırbaşlılığı içindeydi. Dedikleri, davranışları ölçülüydü. Zaten aşırılığa delikanlılık döneminde bile iltifat etmemişti. Eleştirilen, yıkılan, işlevlerini yitiren görüşlerin ve ilkelerin yerine koyduğu düşünceleri, ilginçti. Toplum sorunlarının girdi çıktısında, aralıklarında, çıkmazlarında bocalayan ama bir şeyler arayan insanımızın önünde uzanan doğru yolu gösteren, sarsaklığını gideren güçteydi. Ahmet Köksal, ellisini aştığı halde durmuş oturmamıştı; bir delikanlı coşkusuyla kendi içinde ve dışında boyuna zıplıyor, yakaladıklarını ya da yakalanacak öğelerin kıpırdadıklarını evreni, rengiyle, değişimiyle çocuksu grafiklerle yansıtıyordu. Resimle uğraştığından bu yana şiir yazmayı bırakmış gibiydi. Osman Saffet Arolat, dikkati çeken bir durgunluktaydı, yalnız dinliyor, izliyordu.

En az elli kişi İlhami Bekir Tez'in kutlama törenine katılır hesabıyla geniş salonlu bu lokanta seçilmişti; ayrıca gazetelerle de ilan edilmişti ama sonuç sıfırdı... Bizden başka gelen giden yoktu. "Memo Emrah niye gelmedi?" dedi İlhami Bekir Tez. Cemal Süreya'nın oğlu Memo Emrah, SEK'in tek çocuk üyesiydi ve İlhami Bekir, onun yapacağı bir açış konuşmasıyla törenin başlamasını istiyordu. Ders çalışacaktı, bir de Kadıköy'den buraya gelmesi, geç saatlere kadar oturması sorundu, uyurdu. Tören yeri yanlıştı. Kadıköy'deki bir meyhaneye gidilseydi orada bulunan bütün sanatçılar gelirdi. Gene de umutluyduk,

on beş yirmi dakika sonra gürültülü bir grup paldır küldür girebilirdi içeriye. Peki, Eray Canberk, Aydın Hatipoğlu, Behzat Ay, Ercüment Uçarı, Osman Serhat neredeydi? Dediler ki: Ercüment Uçarı, evine geç kalma korkusu nedeniyle İstanbul yakasına geçemez... Behzat Ay, yola çıkmadan önce karşılaştığı doktor arkadaşlarıyla bir meyhanede kafayı çekmektedir... Osman Serhat'ın durumu bilinmiyordu. Aydın Hatipoğlu mutlaka sözünde dururdu. Vakit erkendi. Hepsi, şu ya da bu nedene dört elle sarılabilirdi ama Eray Canberk, gökten taş yağsa, çamur, çelik, bomba yağsa, iki eli kanda olsa gelmeliydi, çünkü tören fikrini ortaya atanlardan biriydi. İlhami Bekir, kızıyor, köpürüyordu. Bağışlamayacaktı. "Eray hakkında yanılmışım" dedi. Üzüntülüydü. Cemal Süreya vardı, Afşar Timuçin vardı, Ahmet Köksal vardı, Osman Saffet Arolat vardı, Hikmet Altınkaynak vardı, Esen Yel vardı, ben vardım ama hiçbirimiz Eray Canberk değildik ve -beklenenin- boşluğunu kimse alamaz, -bekleyenin- varlığındaki fırtınayı kimse dindiremez, ruhundaki merak, kuşku, önemsenmeme karışımı tedirginlik ayaklanmasını bastıramazdı. "Bir işi çıkmıştır, belki gelir!" avutmasının karşılığını hemen yapıştırıyordu Hoca: "Bu saatten sonra gelmez." Eray'a kızmaya başlamıştım. Burda olan bitenden habersiz kimbilir hangi rahatlıklarda, hangi zevklerdeydi. İlhami Bekir'den bize bulaşan ve etkileyen sıkıntı, çoğalıyordu. "Eray şöyle Eray böyle" sözleri evrilip çevriliyor, sırat köprülerinden geçiriliyordu. Kapıdan ayrılmayan yorgun, usta, genç, acemi, miyop, hipermetrop, sağlam, uzun ve kısa bakışlı, milyarlarca nesneyi görmüş, gördüklerini beyin değirmenlerimize aktırmış gözlerimiz, Eray Canberk'in fiziğiyle koşullandığından eşikte dikilenleri ona benzetiyor, yüreklerimiz hopluyordu. "O değilmiş, yanılmışız" diyorduk kırgınlıkla. Bu elimizi ayağımızı bağlayan durumu sürdürürsek gece berbat bir biçimde bitecekti. Bu sefer, İlhami Bekir'in Eray'a takılan aklını tutsaklıktan kurtarmaya çabaladık. Sorular sorduk, o anın dışındaki yabancı konuları sergiledik. Övgüleri sıraladık ve İlhami Bekir'in kederini hafiflettik.

Osman Saffet Arolat, arka tarafta bir masa donattırdı.

Yerlerimizi aldık. Bu sırada Aydın Hatipoğlu sevinç taşan bir yüz ve çiçek buketiyle masamıza yönelince ansızın deliren neşe, sevgi, Eray'ın programı aksatmasından doğan soğukluğu, silip süpürdü. Osman Saffet Arolat, diz çökerek, eğilerek, uzaklaşıp yakınlaşarak pro-

filden, cepheden poz poz resmini çekti İlhami Bekir'in. Üstad pek gönendi, pek sevindi. Gazeteciler de, soyadını bilmediğim İlker de sıkışarak açtığımız yerlere iliştiler. İlker, sanki masadakiler sağırmış gibi bağıra bağıra konuşuyordu. Beni çok seviyordu.

İlkin 75 yaşına basması onuruna kaldırdık bardaklarımızı. Alkışladık. Elini sıktık. Başbakan Bülent Ecevit'in çektiği telgrafı Osman Saffet Arolat okuyunca avuçlarımız alkıştan kızardı. İlhami Bekir, bu kadir bilirlikten çok duygulandı, kendini tutamayarak ağladı. Öyle ya, yazarların, sanatçıların yüzlercesinden ses seda çıkmazken Başbakan Bülent Ecevit, onca devlet işinin arasında İlhami Bekir'i anımsamıştı. Bardaklarımızı zarif şair Ecevit için tokuşturduk. İlhami Bekir, Libya'nın Trablusgarp kentinde başlayan, uzun yaşamının ve şairlik serüveninin özetini yaptı (Altın Destan Mustafa Kemal Atatürk) kitabındaki şiirlerden ve

Ölüm bir kerre çalacak kapımızı;
Hayatın öncesi sonrası yalan;
Kalçası, göğsü ve altın başıyla
Ne güzeldir ayakta duran insan!

dizelerini okudu.

Hikmet Altınkaynak gitti.

Aydın Hatipoğlu, bana gülümsüyor, takılıyordu. Ben de ona... 1960-65'lerdeki dopdolu günlere yenilerini ekleyememenin suçlusu engelleri, hepimizi çil yavrusu gibi dağıtan ve birbirimizden devşireceğimiz olayların, anıların akışını durduran koşulları, eleştiriyorduk. Yurt dışında gezmişti epey. Toplumsal içerikli şiirleri, etleniyor, güçleniyordu. Osman Saffet Arolat'ın babası şair Ali Mümtaz Arolat'tan söz ettik. Dürüst, romantik bir şairdi. Heceyle yazdığı şiirlerle kişiliğini kabul ettirmişti. Şiirlerini mayalandıran aşkı hayal tülüyle örtmüştü ve kitlelere mal olamadan yalnız köşesinde göçmüştü.

Cemal Süreya konuştu kıvrak cümlelerle, kavrulan mısır gibi patlıyordu sözcükleri ve ruhları, zihinleri delik deşik ediyordu... Afşar Timuçin konuştu aklını döküp saçarak; belleklere, yaşamının yüzeyi ile sonsuz derinlikleri arasındaki tabakalarda gizli gerçeklerin damarlarından sızdırdıklarını, o uyarıcı, dürtücü, itici ve atılım yaptırıcı düşüncelerin çivilerini çakarak... Aydın Hatipoğlu, halk hikâyeleri ve deyimleriyle yoğrulmuş bir sıcak dilin içinde bilimsel katılığı ve soğukluğu

eriterek konuştu. Ahmet Köksal konuştu duyguların tahterevallisini uçarılıkla sallayarak, mozaik sözcükleri sofraya serperek... Osman Saffet Arolat, uçları törpülenmiş sivri esprilerle dokundu her birimize ve bizden çok kendi dediklerine güldü. Esen Yel, konuşurken hep suç işlemiş gibi mahçuptu.

Bardaklara doldurduğumuz rakılar tükenince yenilerini getirttik. Beyinlerimiz keyiflenince coştuk. Kuytu, güvenilir gibi bir izlenim bırakan, bu izlenimi sarsacak dalgalanmalara rastlanmayan ama genellikle tuzakların, tehlikelerin... talihleri altüst edecek olayların -nöbet tuttuğu sulara daldık. Gemilerimizi demirledik; zavallı, çaresiz kalabalıkların kumsallarında yuvarlandığı, diz çökerek yakardığı kıyılara bir kurtarıcı tavrıyla ayak bastık. Arabı Zengi'nin kellerden saray yapması örneği düşüncelerden, ilkelerden, başkalarının da barınacağı evler yaptık. Seslerimizi, aramızda zaman zaman belirip kaybolan dağlardan tepelerden aşırdık, kulaklarımızdan içerilere ittik, yaşamımız boyunca biriktirdiğimiz seslerden ölmeyenleri aldık, korolara getirdik, sunduk. Koronun birleşmiş ve gövdeleşmiş sesleriyle kendimizden geçtik. Sonra tek tek çalgılara, esintilere, düşlere, gürültülere, saydam tellere ve ipliklere dönüştürdük. Sevgi iğnesinin deliğinden geçirdik iplikleri ve yüreklerimizdeki yırtıkları ustalıkla diktik. Sevindik. Derken özgün, bizleri açıklayan şarkılara sıvandık, solistlik görevini üstlendik. Ama Cemal Süreya ile ben uzun süre assolistliği terk etmedik. Hep söyledik, dinlettik, alkışları, hayranlıkları bölüştük. Anlatımın bütün biçimlerini denedik. Hikâyeler, şakalar, fıkralar, nükteler döktürdük. Zekâ denen delifişeği kızdırdık, oyunlara saldık. Oyunlardan oyunlar türettirdik. Kıvılcımlar, şimşekler çaktırttık, göz kamaştırıcı ışıklarıyla gece ve gündüzlerin kavuşmalarını, bağımsızlıkta direnen anların değerlerini, büyüklüklerini haykırmalarını saptadık. Yarattığımız enfes tablolarla büyülendik.

Rakı bardaklarımız sislendi durdu. Sigara dumanları başlarımızın üzerinde mavimsi bulutlar oluşturdu. Sadece duman yuttuk, duman soluduk, küh küh öksürdük... İzmarit küllükleri boşalınca iştahla yaktık yeni sigaralarımızı, o alkolün sergilediği acıkmayla...

Zaman, varlıklarımıza sindi, taştı.

Lokanta kapanırken, terlettiğimiz sandalyelerden kalktık. Gözlerimiz kanlanmış, küçülmüş, yüzlerimiz kızarmış, salakça anlamlara bü-

rünmüş, sözcüklerimiz şişmanlamıştı. Onları, postaneye kıvrılan dirsekte uğurladım. "Ah be Muzaffer abi!" diyen İlker'in boynuma sarılan kollarını okşadım, yanaklarından öptüm. Arkalarından, eve gitme güdüsü dürtünceye kadar baktım. İlhami Bekir Tez, ortalarındaydı. Semtler arası futbol maçından yengiyle dönen, neşeli, sevinçli futbolcuları andırıyorlardı. İlhami Bekir antrenörleriydi sanki.

Sabah, saat 10'da Gazeteciler Cemiyetinin önündeydim. Ayılmıştım ama bakışlarımda, davranışlarımda akşamdan kalmanın sarsak, uyumsuz izleri vardı. Hasta çağrışımların mıknatısıyla bir yerlere, somutun soyutlaştığı aleme sürüklenmesem de; duyguları isyan ettiren, sulandıran durumları anımsamasam da gözlerimden şapır şapır yaş akıyordu ve hiç nedensiz gülüyordum. İçtiğim ayran midemdeki zehiri dilime yaydığından, canım çektiği halde sigarayı yakamıyordum. Düşüncelerim kopuk kopuktu, dengesizdi; boşluklarda gecenin görüntüleri titreşiyordu. Aslında uyumam, dinlenmem gerekiyordu ya, Hensel'e söz vermiştim. Onu yirmi geçti, otuz geçti, Hensel görünürlerde yoktu. Kalkmamış mıydı, unutmuş muydu, bindiği otomobil kaza mı yapmıştı? Meraktan çatlıyordum... Bu benim yazgımdı. Sözleşmelerde hep durağa ilkin ben geliyor, bekliyor Allah bekliyordum. Beklediğim çoğu kez gelmiyor ya da iki saat sonra -belki de benim sadık bir bekleyici olduğumu bildiğinden- fıstıki makamla, sorumluluk denen önemli şeyi tanımadan teşrif buyuruyordu. Derken 11'de indi otomobilden Hensel, "Özür dilerim!" dedi, elimi sıktı.

"Geciktin arkadaş!" dedim.

"Sizin hikâyenin fotokopilerini çıkardım da..."

"Mersi!.."

Parlak kâğıtlarda Lehçe hikâyem... Bir kırıntı heyecanlanmadım. Böyle -fotokopi rezaletiyle- ilk kez karşılaşıyordum. Yürüdük Nuruosmaniye'ye doğru. Hava şurup gibiydi. Tavukpazarının şamatalı, bilmeceli sokaklarını tanıttım, kaldırımları kaplayan araçların arasından yılan gibi kıvrıla kıvrıla geçirttim. "Ticaret konserine kulak ver" dedim. Mallar alınıyor, satılıyor, kamyonlara yükletiliyordu. Yöredeki aşevlerinden, arabalı köftecilerden kebapçılardan mis gibi kokular geliyordu. Bursalı Eşref ustanın köfteci dükkânına girdik. Müşteriler henüz akın etmediğinden iyi bir masa bulduk. Eşref Usta, beyaz önlüğü, beyaz kukuletasıyla ocağın önünde dikiliyor, kömür ateşiyle kızan geniş ız-

garaya kıyma yuvarlaklarını diziyor, dizdikleri hemen eşit seslerle cızırdıyordu.

"Kolay gelsin Eşref Usta!" dedim.

"Ooo, hoş geldiniz beyefendi" dedi, gülümsedi, yüzü solgun, dişleri takmaydı.

"İşler nasıl?" dedim.

"Şükür! Geçiniyoruz. Ortalıkta yoksunuz?.."

"Ankara'daydım da..."

Eşref usta, yardımcısına döndü, "Beyefendi benim otuz yıllık müşterimdir" dedi.

"İhtiyarladık Eşref Usta" dedim.

"Ya, ilk karşılaştığımızda çocuktuk."

"Bize birer buçuk... Domates, biber de kızartın!.."

"Hay hay! Piyaz ister misiniz?"

"Evet. Şıranız var mı?"

Başını salladı üzüntüyle. "Koka kola falan çıkınca..."

"Her şey değişti" dedim.

"Maalesef!" dedi.

Hensel'e Eşref Ustanın eski dükkânını, şırayı anlattım. Varşova'da da buna benzer dükkânlar olup olmadığını sordum. "Var ama başka türlü" dedi. Köfteler de piyazlar da lezzetliydi. Bir porsiyon daha söyledim. Parayı ödedim, on lira bahşiş bıraktım. Alayı valâyla uğurlandık... Yürüdük gene, Cağaloğlu yokuşunu indik, Sirkeci'deki Filibe köftecisinin yanındaki sokağa saptık. Sağlı sollu kuyruklara baka kaldı Hensel. Güldüm. "Yağ veriyorlar." Hensel, -kuyrukları- başka bir şey sandığından şaşırmıştı ama nedenini belirtince olağan karşıladı. "Biz de bunları yaşadık" dedi.

"Siz savaştınız ama..." dedim.

"Bu da bir savaş" dedi.

"Doğru, ekonomik bir savaş."

Lastikçilerin oturdukları bir kahvenin küçük iskemlelerine iliştik, çay istedik.

Bir kuyrukta yağ alan öteki kuyruğa koşuyordu.

İkişer çay içtik ve ayrıldık.

Trafik polisi araç akışını durdurunca karşı kaldırıma geçtim, İran Konsolosluğu'nun her adımda yükselen duvarlarının gölgesine sığın-

dım. Eray Canberk'e uğrasaydım ya... Hay Allah! Bütün Türklerin aklı gibi aklım tutukluk yapıyordu. Korku şöyle bir anaforlandı içimde, Konsolosluğun yöresi tekin değildi; bahçeye bomba atmışlar, polislere ateş açmışlardı. Hızlandım -belâ- bölgesinden çıkmak için. İşte Eray Canberk. "Şimdi seni düşünüyordum" dedim. "Sağol abi, nerelerdesiniz, hiç görünmüyorsunuz?" dedi kendine özgü bir ses yumuşaklığıyla. "Görünmediğime göre içimdeyim Çünkü en emin yer orası" dedim, güldüm. "Asıl sen görünmüyorsun. Kaç kere aradımsa bulamadım." Bağışlamamı dilercesine, "Bundan sonra yayınevi hep açık duracak" dedi. "Pekala, gelirim" dedim. "Çiçekler ne güzel abi!" dedi. "Yağmurla, fırtınayla -geliyorum- işaretini verip milleti korkutan sonbahara kızdım. -Dur bakalım, öyle kolay kolay yazı ortadan kaldıramazsın- dedim ve çiçekleri kopardım ki -yazık, yaz sona erdi- diye hayıflananlar görsün de sevinsinler."

"Sonbaharla da uğraşmak gerekir abi" dedi Eray Canberk.

"Bundan sonra uğraşacağız. Duygularımızın sarnıçları dolmaya, hüzünler ruhlarımıza üşüşmeye başladığında, sonbahar mevsimi hayatımıza girmiş demektir" dedim, Eray Canberk'in bakışları şiirleşti. Sakindi, kibardı, inceydi, özlenen niteliklere sahipti. Şiirleri kişiliğinin yansıması, dizeleşmiş haliydi. Estetikle özün kaynaştığı benzetmeleri, gözlemleri zengin ama yalındı. Sertlikleri yapıda erimişti, bağırıp çağırmıyordu. Afşar Timuçin gibi evrensel bir dilin yumaklarını çözüyordu. Ben Eray Canberk'i hep tanıdığım çevreden alıyor, hayallerimin uzantılarıyla püsküllü fesli, İstabulinli, kanun, ut, tambur çalan, İsfahan tömbekisiyle nargile fokurdatan; mühür gözlü, ok kirpikli, ceylan bakışlı dilberlere sevdalı bir Osmanlı efendisi kalıbına sokuyordum. Sevdalandığı ve kendisine tutkun konak terbiyeli, zarif hanımefendileri Göksu'ya, Küçüksu'ya, Kâğıthane deresine götürürdü çift beygirli Landonuyla. Saz sesleri sandallardan suya damlayıp ordan buharlaşarak arşı alâya yükseldiğinde, güzel başını sinesine yaslayan cananıyla, Boğazın çırpıntılı ve akıntılı ama o an için durgunlaşan denizinin derinliklerinde yatan Yahya Kemal'in -geçmiş gecelerinden birini- seyrederdi. Kır sefasına çıktığında, tepe yaprakları pırpırlı ulu ağaçların dantelli gölgelerinde dinlenirken, yaprak hışırtıları arasından süzülen içli (ah) çekişler yüreğini paralardı. Zengin giyimli, ince belli, bir dal gibi kırılmasından korkulan narin, vereme -müstaid- maşukala-

rının kollarını dirseklerine kadar örtüp namahrem bakışlardan saklayan eldivenli ellerini diz kırarak; kainattaki kaynağı bilinmez sırların toplandığı tirşe yeşili gözlerine alevlenmiş gözlerini dikerek, on yedinci yüzyıl soyluları gibi öperdi. Baklavalı tüllerle çekiciliği artan güneş değmemiş pembe-beyaz çehrelerini, tülleri ılık bir yel zerafetiyle kaldırıp soluklarıyla okşardı ve varlıklarından fıskiye suyu gibi fışkırıp yanaklarındaki mahçubiyet kızarıklıklarında tomurcuklanan ballı isteklerini emerdi gizli ağızlarla. Mum ışığında tüylü kalemle nameler, gazeller yazar, geceyi sim işlenmiş siyah bir kadifeye döndüren parlak yıldızların altında iki tek atardı. Sonra ortadan kesilmiş bir armutu andıran koca karınlı ut'a mızrap vurur, duygulu sesiyle Şevki Bey'den dertli şarkılar okurdu...

Eray Canberk'le bezediğim bu görüntüyü sevdim. Önemsediğim, beğendiğim bir arkadaşımdı. Bir zamanlar yürüyüşlerde mitinglerde, dergilerde, meyhanelerde, kahvelerdeydik. "İyi günler Eray!"

"İyi günler abi!"

Güneşi, yağmur serinliğini, sesleri, seslerin renklerini, soluklarını, yaşamın güm güm atan nabzını tepemden tırnağıma kadar duyarak ve gün görmüş, eyyam sürmüş udebalardan, kalemşörlerden bir tekine bile rastlamayarak Babıâli yokuşunu tamamladım. Remzi Bengi sağken yeşile boyalı olan Remzi Kitabevi'nin rengi değişmişti. Daldım... Anılarım, izlenimlerim, belleğimin göklerinde uçuşan sözler, birden saldırdı, bir tuhaf oldum.

Her katında başka başka kokuları içime çektiğim Ankara Hanı'nın küçük bir odasında Sait Maden'le, Ümit Yaşar Oğuzcan'la sarılıp sarmaştık dostluğumuzun sürekliliğini onaylarcasına. Kapak konusu üzerinde konuşuyordu Sait Maden bir müşteriyle. Boş koltuğa mahsus oturmadım ve bir büyükelçinin Cumhurbaşkanına itimatnamesini sunmak için hazırol durumunda beklemesi gibi, elimde çiçeklerle bekledim. Adam gidince Sait Maden, sevinçle gülümsediği çiçeklere uzandı, sulu bir bardağa koydu. "Ne olmuş buna?" dediği yıldızın serüvenini anlattım öfkeyle; ilkellere yağdım, estim, gürledim. Hem yıldızın başına gelene, hem de benim öfkelenmeme üzüldü Sait Maden.

"Gidiyor muyuz?" dedi Ümit Yaşar, doğruldu.

"Gidelim" dedi Sait Maden.

Birbirimize yol vererek caddeye çıktık. Gürültü kulaklarımızı sa-

ğırlaştırdı, onbinlerce görüntü ve nesne gözlerimizi şaşırttı. Meserret Oteli'nin köşesinden Ebussuud Sokağı'na, o nakliyecilerin kaba haykırışlarıyla inleyen sokağa girerken Ümit Yaşar "Yahu Muzaffer, parmakla sayılacak denli dostu olan Orhan Kemal'in dostlarının öldükten sonra çoğalmasına ne dersin?" dedi.

"İyidir derim."

"İyidir de, ben başka bir şey söylemek istiyorum. Dost diye boy gösterenler, gece gündüz üstatla beraberlermiş gibi bir sahiplenme havasında. Oysa çoğu resmini bile görmemiştir."

"Ne biliyorsun, belki de gerçek dostlar onlardır" dedim.

"Öyleyse niye aslanın ağzındaki ekmeği almaya çalışırken ilgilenmediler?" dedi Ümit Yaşar.

"Saklamışlardır kendilerini" dedim. "İlk ve yakın dostlarının eskimelerini, uzaklaşmalarını beklemişlerdir. Uzaklaşmayınca da sabırları tükenmiş, kabuklarını parçalamışlardır."

"Gırgırı bırak!" dedi Ümit Yaşar, kekeledi.

"Gırgır değil" dedim. "İnsanın iki türlü dostu vardır. Yaşarken hayatımıza karışanlar, öldükten sonra anılarımızı taşıyanlar ve bizleri savunanlar. Savunmayıp batıranlar, kötüleyenler, intikam almak için her an yerden yere çarpanlar."

Ümit Yaşar, gülümsedi. "Doğru."

Ciddileştim. "Bütün ünlülerin ortak yazgısını kurcalıyoruz. Şöyle açıklayayım sorunu: Sanatçının ömür masalının her döneminde bulunan ve onunla özdeşleşen kişileri biryana bırakalım, onlar hep sanatçıyı yansıtırlar sözleriyle, davranışlarıyla isteseler de istemeseler de; ama bir de uzaktakiler var. Bir kere selamlaşan adam sanata yatkınsa, bu yüzeysel ama kendisine müthiş onur veren selamlaşmayı -öyle olup olmadığını kanıtlamak güçtür- bin kere selamlaşmış gibi bir ilişkiye dönüştürür, öyle davranır. Konuşur, yazar... Bilinenleri sergilerse, bilinenlere mantıki katkılarda bulunursa mesele yoktur. İyidir hatta. Benimsemektir bu. Sanatçının hayatıyla ilgili her türlü sorumluluğu üstlenmedir... Onu uzak çevrelere aktarması, ününü yaygınlaştırması bakımından olumludur."

"Ben başka bir şey diyeceğim" dedi Ümit Yaşar, kekeledi. "Bir gün öğle üzeri üç-dört arkadaşla Meserret'e girdim, baktım Orhan Kemal istakoz yiyor."

"Niye? İstakoz yemek olağanüstü bir şey mi?" dedim.

"Değil tabi. Yer, niye yemesin? Yalnız hakkında yapılan sefalet propagandası ile istakozu bağdaştıramadım propagandanın etkisinde kaldığımdan ve inandığımdan. Davet etti, -arkadaşlar var üstat- dedim, birlikte oturmamızı söyledi ve istakoz ısmarladı. Hesap pusulası kabarıktı, cüzdana el attım, vurdu elime, -Adana'nın adetini bilmiyor musun oğlum, oturanın üstüne gelenler hesap ödemez- dedi. Ben tuttum bunları Güney dergisinde yazdım. Vay sen misin yazan! Kıyamet koptu. Orhan Kemal nasıl istakoz yermiş... İstakoz burjuvaların, kapitalistlerin lüks yiyeceğiymiş, estek de köstek... Ev kirasını bile veremeyen yoksulların yoksulu Orhan Kemal'e iftira atıyormuşum, yalan söylüyormuşum, küçültüyormuşum. Neler neler..." dedi Ümit Yaşar kırgın bir sesle.

"Derler arkadaş" dedim. "Bu milletin tutumu acayiptir, akıl sır ermez. -Küçülttün- derken ve küçültüleni savunurken küçültür. Överken yerer. Emekçi sınıfın haklarını kazanma ve sosyalizmi kurma eyleminde bilinçlendirme savaşımını destekleyen ya da doğrudan doğruya bu savaşımda yer alan gerçekçi yazarlar, aydınlar, işçiler, Nazım Hikmet'le üç buçuk yıl hapis yatan; kimseye boyun eğmeden, dünya görüşünden ödün vermeden en kritik dönemlerde bile patronlarla uzlaşmaya yanaşmayan Orhan Kemal'i, bağırlarına basmış, bayraklaştırmışlardır. Hikâyelerine, romanlarına gösterdikleri ilgi yerindedir. Tamam! Ama Orhan Kemal'in özel hayatını üstünkörü tanıtmak, sefaletin doruğunda çırpınıyormuş, açlıktan ölüyormuş gibi acımak, acındırmak yanlıştır. Hatta onur kırıcı bir tavırdır. Orhan Kemal, Babıâli ve Yeşilçam esnafınca sömürüldü; parasız kaldı, borçlandı ama ailesini de kendisini de aç açık bırakmadı, yatağa aç girmedi. Arı gibi çalışıyordu çünkü. Tefrika, sinopsis, senaryo, kitap derken kesesine akmıyorsa da damlıyordu. Hele 1960'lardan sonra mali durumu iyice düzelmişti. Romanları tekrar tekrar basılıyor, yabancı dillere çevriliyordu. Romanlarından uyarladığı oyunlar beğenilmişti, aylarca sahneden indirilmiyordu. Taksitle maksitle Basınköy'de bir de ev almıştı. (Ev kirasını bile veremiyor, sürünüyor) dendiği- kesinlikle sürünmemiştir. Ev kirasını da, verilen para sözleri tutulmayınca üç ay falan geçirmiştir- sırada, her gün Adana Kebapevi'nde, Beyoğlu'ndaki seviyeli lokantalarda, meyhanelerde karnını doyuruyordu. Arkadaşlarına da ısmarlıyordu.

Talât Kılıç, Mustafa Kutlu, Nurer Uğurlu, Fikret Otyam ve daha başkaları buna tanıktır. Senin, istakoz yerken gördüğünde cepleri para doluydu."

"Belki de bilmeden konuşuyorlar..." dedi Ümit Yaşar.

"Hayır, biliyorlar..." dedim.

"Amaçları ne?" dedi Ümit Yaşar, kekeledi.

"Amaçlarıyla ilgili tahminler yürütülebilir, yorumlar yapılabilir. Söz gelimi İstakoz yiyen yazar, ezilen, sömürülen kitleyi, eksiksiz, içtenlikle, heyecanla anlatamaz, rahatlayıp gevşediğinden ve o rahatlamayı sağlayan durumlarla koşullandığından davasına bile gereği gibi hizmet edemez. Orhan Kemal, aynı hırsla yazdığına göre -istakoz hikâyesi uydurmadır- demek istiyorlar herhalde. Bir de şunu demek istiyorlar sanıyorum. (Orhan Kemal'in Adana'dan İstanbul'a göçtüğü zamanki sıkıntılarının hep devam ettiğini düşünüp örnekleyerek) -Ancak daracık ve yoksunluklarla ağırlaşmış bir hayatın çerçevesi içinde kalırsanız o zaman savaştığınız, bir şeyler üretmeye çabaladığınız alanlarda başarı kazanırsınız yoksulluk öfkenizi bilediği için. Bu çizginin dışına düşerseniz hiçbir olumlu şey yapamazsınız- Benim anladığım bu."

"Belki..." dedi Ümit Yaşar.

"Aklıma bir de şu geliyor: Senin istakozla ilgili yazın, o zatı muhteremlerin Orhan Kemal hakkında yaydıkları sefalet hikâyeleriyle çelişiyor. Bu sefaletin varlığına inandırılan kimseler -ne oluyor arkadaş?- sorusunu sormayacaklar mı yazılanları okuyunca, söylenenleri işitince? Soracaklar... Sormuşlardır da. İşte zor durumda kalmamak, kendilerini aklandırmak için senin anılarına yüklenmişlerdir..."

"Bak bu olabilir" dedi Ümit Yaşar, kekeledi. "Ama gene de sakat bir tutum."

"Sakat kere sakat hem de... Gerçek uğruna kurşunlanmayı göze alanlar, nedense bazı gerçeklerin gün ışığına çıkıp parlamasını istemiyorlar. Biraz kafa yorsalar düşüncelerinin yanlışlarını elleriyle tutacaklar... Gorki'nin, London'un villaları, uşakları, hizmetçileri vardı, yedikleri önlerinde yemedikleri arkalarındaydı. Binbir gece masallarıyla yarışan şölenler yaşıyorlardı. Ama o başdöndüren yaşama, seçtikleri ve doğruluğuna inandıkları yoldan saptırmamıştır onları, sosyalist gerçekçiliğin ötelerine fırlatmamıştır, büyük yapıtlar yaratmalarını engellememiştir. Bizden de birkaç örnek gösterilebilir. İşte, ünlü res-

samımız Abidin Dino... Paris'te krallar gibi yaşıyor. "İşte Yaşar Kemal!.. Avrupa'ya yerleşecekmiş işittiğimde yalan yoksa. İşte Aziz Nesin!.. Kazanan fırçalar, kalemler bunlar.

Keşke ben de onlar gibi kazanabilsem, benim gibi niceleri de kazanabilse! Neden onların sofralarındaki yiyecekleri hesap etmiyorlar da Orhan Kemal'in istakozunu mesele yapıyorlar? Boş ver? Önemli olan sanatçının her koşulda bir şeyler ortaya koyabilecek güçte, yetenekte olmasıdır, gerisi palavradır, lâfı güzaftır. Yok onu yemiş de bunu yememiş... Dedikodu aşılmadıkça derlenip toparlanmak, insanlaşmak mümkün değildir. Bir vakitler Çetin Altan'ın viski içmesine de takmışlardı kafayı... Parası varsa elbet içecektir. Bulduğumda ben de içerim.. Toplumculuk sefaleti değil refahı bölüşmektir."

"Kızma Muzaffer!.." dedi Sait Maden.

"Bazı durumlarda kızmak ve konuşmak gerekir" dedim.

Şehir lokantası tenhaydı. Sait Maden, duvar dibindeki, bir gün Sabahattin Kudret Aksal, Turan Oflazoğlu, Güngör Dilmen'le oturduğumuz masaya yöneldi, Ümit Yaşar'a dönerek, "Bizim masamız burası" dedi. Ellerimizi yıkadık, bobin kâğıdıyla kuruladık. Sait Maden'le Ümit Yaşar, bir sürü yemeğin sergilendiği ve beyaz külahlı yaşlı aşçıların tabaklara dolu kepçeleri boşalttıkları üstü açık mutfağa gittüler.

Ben oturdum ve başımı duvara dayadım. Yorgundum. Vücudumda soğuk algınlığına benzer kırıklıklar vardı. Dün akşam, "Terleyen Duvarlar" adlı kitabıyla hapishane yaşantısından kesitler veren, ilginç tipler çizen A. Rahim Balcıoğlu, eşi Süheyla hanım ve eski arkadaşım, 1963 yılından beri yazdığı hikâyeleri kıvamını bulmadığı gerekçesiyle yayımlamayan, demlendirdikçe demlendiren Abdullah Turgay, bizdeydi. Aniden bastıran ve sağnak halinde yağan yağmurun kiremitlerdeki tıpırtısını, hırçın rüzgârın ağaçlarla camları kırbaçlamasını dinleyerek rakılarımızı içiyor, konuşuyorduk. Belki de bir milyon gerçeğin, karnından doğan, etinden kopartılan sözcüğü; dünyanın varoluşundan bu yana doğanın, insanın ve insanın el sürdüğü her şeyden çıkardığı bütün sesleri oburca yutan boşluğun ağzına atmıştık. Çok azı kök salacak nitelikteki sözcük, geçinişin biriktirdiği malzemeyle zenginleşmiş belleklerimizde çekirdeklerini filizlendirecek toprak bulmuştu.

A. Rahim Balcıoğlu'nun (Filozof) dediği Abdullah Turgay, kişiliğinin damgasını vurduğu üslubuyla yüksek düzeydeki evrensel sorun-

lara yaklaşıyor, o sorunların bireysel ve toplumsal yaşamımızdaki etkilerini, işlerliğini belirtiyordu. Ekonomik, sosyal, siyasal hataların bizleri sürüklediği durumlardaki debelenmelerimizi sergiliyordu geniş bilgisiyle. Bizden önceki kuşakları mahvedip yücelten tecrübeli rastlantıların varlıklarımıza sızdırdığı ve serüvenler tarihimize imzasını atan (ilk)lerin, ömürlerimiz boyunca meydana getirdiği güzellikleri, boşlukları, sarsıntıları; önce tad veren başlangıçların, atılımların, gizlerin en küçük bir sürçme sonucunda nasıl ilişkileri kesip biçerek azgınlıklara dönüştüğünü anlatıyordu. Atalarımızın İmparatorluk zamanındaki birkaç gereksinimle tanımlanacak yaşantılarını düzene soksun diye icat ettikleri, ama Cumhuriyette değerini yitirdiği halde hâlâ yürürlükten kaldırılmayan ölçülerle, bir durumu, bir tavrı yargılamaya yeltenenlerin karakterlerindeki, özü arıyordu. Gözlemleri, saptamaları, betimlemeleriyle dışardaki olaylar, dramlar, komediler gözlerimizin önüne seriliyordu.

Adı küçücük bir çevre tarafından bilinen bir sanatçıydı Abdullah Turgay...

A. Rahim Balcıoğlu, duyguların dans ettiği sahneleri kolluyor, moraran, kızaran, alev ve ışık saçan sözcükleri, ağzından sarkan heyecan ipliklerinin ucunda kuklalar gibi oynatıyordu. Anlatımını beyitler, manzumeler, hamasi şiirlerle süslüyordu. Söylevci edasının, vurduğu yeri tozutan bir görkemi vardı. Arada sırada ton değiştiren sesi genellikle yüksekti, gerilimliydi; yakınmayla, kıyasıya eleştirmekle, başkaldırmakla ve cezalandırmakla kalınlaşmış bir bağırına çınlatıyordu ortalığı. Konuşmuyordu da kuşatıldığı olaylardaki yorucu devinimlerin, davranışların buyruğundaki amansız bir kavgayı betimliyordu sanki. Uyuşmuş beyinlerle gevşemiş yürekleri ayaklandıran, dirilten bir kavgaydı ama. Kendisini ve çevresindekileri mutsuz kılan durumları üretenlere saldırıyor, alaşağı ediyordu.Toplumun soysuzlaşan katmanlarını, o katmanlardaki dışları parlak içleri utançlı bireylerin manevi midelerini şişirdikleri yoz ahlakı, acımasızca gözler önüne sererken, tarihteki büyük eylemlerle, onurlarla, korumayı beceremediğimiz değerlerle yüklü yaşantılardan örnekler veriyordu. Kimi vakit bir politikacı tavrı takınıyor, vatan millet arasındaki binlerce yıllık eski ama sağlam köprüden geçiyor, Fırat'tan su içirdiği rüzgâr yeleli atını Altay'lara doğru dört nala koşturuyordu. Cengiz Han'a, Timurleng'e, Kaşgarlı

Mahmut'a ve daha birçok ünlüye rastlıyordu. Onlarda evreni evren yapan kahramanlığı, gözüpekliği, övülesi saygıyı buluyor, esrikleşiyordu. Esrikleştikçe atını kamçılıyor, zamanların karartığı ebedi geceleri nal kıvılcımlarıyla tutuşturuyor, ölüme terkedilmiş yaşamları gösteriyordu. Pişmanlıklara, hüzünlere bulanıyordu. "O yücelerin torunları böyle cüce mi olacaktı?" diyor, yine bir hırsla ileriye atılıyordu. Altay'lardan geriye dönerken Anadolu'yu Türklere armağan eden kumandanlarla, Osman Bey'le, Orhan Gazi'yle, Fatih'le, Yavuz'la, Kanuni'yle el sıkışıyordu. Balkan topraklarına, adem azmanı Yeniçeri ordusuyla dalıyor, mehter marşları ve savaşlarla inletiyordu ortalığı. Yahya Kemal'e şiir söyletiyor, yengi üstüne yengi kazanıyordu. Gökyüzünden yıldızları, güneşi, ayı indiriyor, mızrağının sivrisinde taşıyordu.

Ama çağımızdaki Türk varlığının hikâyesini anlatırken asabı bozuluyordu.

Geniş alınlı, pembe yüzlü, kır saçlı, atletik yapılıydı. Sinirliydi, alıngandı, tedirgindi. İnatçılığını, her saniye volkanlar gibi lav püskürten tutkularını duyurtan kemikli, sert çenesi ve ince dudaklı genişçe ağzıyla Romalı bir senatörü andırıyordu.Tartışırken yanakları allanır terlerdi; siyah camlı gözlüklerinin arkasındaki çeşitli bakışların dumanlaşıp tüttüğü gözlerini açardı sonuna kadar. Kalp krizi ya da beyin kanaması geçirecek diye korkardık, "Sakin ol!" derdik. Serüvenlerini, tanıklıklarını öyle canlı, öyle inandırıcı bir dille iletirdi ki, dinleyenler hemen bulundukları yerle ilişkilerini keserler, o olayların,tanıklıkların içinde solumaya başlarlardı. Konuyu dallandırıp budaklandırırken ellerini, parmaklarını birbirine geçiriyor, cambazlık yaptırıyordu sihirbazlar gibi. Bilinen geometrik biçimleri yaya bırakan çok ayrı, çok ilginç ve henüz -tescil- edilmemiş, edilmeyecek ama hep kişiliğinin bir tanımı olarak kalacak biçimler yaratırdı. Pagetini usulûyle sallayıp çalgı görevini verdiği sözcüklerden çıkarttığı harika bir müzikle ruhları erince kavuşturan usta bir orkestra şefiydi sanki...

Ayrıntıların dikkatli bir izleyicisiydi A. Rahim Balcıoğlu ve ayrıntılar ona göre yaşam denen hazineden kişilerin varlıklarına serpiştirilmiş mücevherlerdi. Bu mücevherleri bir araya getirdi mi, yaşadığının ve anlamının tadına varırdı. Sevinirdi. Saman altından su yürütenlerin düşmanıydı. Açıklığa, dürüstlüğe, mertliğe aşıktı ve onuru her şeyin

üstündeydi.

Coşkun akan bir ırmak, boyuna dalgalanan, çırpınan bir deniz; yüzyılımızda önemsiz şeyleri önemli sanan zavallılarla birlikte acı çekmeye mahkum edilmiş şövalyeli çağların bir sürgünüydü. Bu nedenle hep yaralı, hep isyan halindeydi.

Halil İbrahim Bahar'la yaptığı bir Kilyos yolculuğu cinlerini delirtmişti. Darıldığı Bahar'la fena halde tartışmışlardı.

"Tartışmaya dikkat etmek gerekir" dedim. "İyi ayarlayacaksın. Duyguları karıştırmayacaksın işin içine, aklın bütün olanaklarını kullanacaksın ve kişiliği, özel hayatı parmağına dolamasına izin vermeyeceksin. İzin verdin mi karşındakine de saldırma olanağı tanırsın. Bu da daha başlangıçta dostluğu kemiren tohumlar eker varlığımıza. İlişkilerimizi zayıflatır, giderek yok eder."

"Doğrudur Muzo" dedi A. Rahim Balcıoğlu, "Yalnız tartışmaları sen-benin dışındaki alanlara kaydıramadık bir türlü. Düşüncelere, sorunlara yaklaştıramadık."

"Çabalayacağız, yılmayacağız. Nitekim çabalayanların kazandıkları başarılar var" dedim.

"Bırak şimdi, sen bu hayattan birşey anlıyor musun?" dedi.

"Elbet anlıyorum" dedim, "Bilinçlendiğimden beri anlıyorum. Tabak gibi ortada her şey. Nereden bakarsam bakayım, gürültü patırdıyla çalışan, çalışırken öğüten, var eden dev mekanizmayı, -gövdeyi- organlarını görüyorum. Dünyayı sarsan olaylar, devrimler; uygarlıkların zenginliği, ileri adımlar ve korkunç savaşlar, beynimde yumulmuş gibi duran akıl gözlerinin tamamını açtı. Hele memleketimizde on yıldır kaynakları iyice belirginleşen toplumsal karmaşa, ekonomik, sosyal, siyasi sorunlar... baskılar, savaşımlar, olumlu olumsuz atılımlar, maskelenen gerçekleri su üstüne çıkardı. İyiliklerin, güzelliklerin, erinçlerin, arkadaşlıkların etkinliklerini yitirmesi, korkunun gündeme getirilmesi, her an nedenli nedensiz ölümün beklenmesi ve güvensizlikler ve bireyciliğe sığınmaklar ve insanlarımızı sıcaklıkla kucaklayan geleneklerimizin silinmesi karşısında kollarımızın bağlı durması, anlamamı derinleştirdi. Karamsarlığı, acıları, umut ve umutsuzlukları ve bu arada özelliklerinden sıyrılan boyunları bükük sevinçleri, iyi tanıyorum şimdi."

"Ben onu kastetmemiştim Muzo" dedi A. Rahim Balcıoğlu. "Ha-

yat bana anlamsız geliyor, kupkuru, tatsız geliyor. Saman gibi geliyor. Çocukluğumda, gençliğimde kurduğum hayaller gerçekleşmedi, gerçekleştiremedim. Fırsatların bazılarını yoksulluğumun yoksunlukları nedeniyle kullanamadım. Bazılarını da cahilliğimden, beceriksizliğimden ötürü yanlış kullandım, amaçlarıma hizmet ettiremedim. Boşlukların, sıkıntıların yoğunlaştığı, benliğimi tırnaklayıp kanattıkları yerdeyim. Bu yeri değiştirecek olanaklara dolanaklara sahip değilim. Umutlarım, amaçlarım, tükendi."

"Belki hayat bağların zayıfladı ama umutların, amaçların tükenmedi. Tükense ölürdün. Hepimiz kırgınız, hepimiz küskünüz. Hangimiz aradığını buldu, istediğine kavuştu? Eğer vur patlasın çal oynasın topluluğunun bir üyesi olsaydın, binbir isteği zahmetsiz elde edebilseydin, dilediğini dilediğin anda mutluluk sunan bir duruma dönüştürebilseydin, yengilerin, başarıların birbirini kovalasaydı, sanıyorum böyle kızıp köpürmeyecektin" dedim.

"Anlatamıyorum birader, anlatamıyorum" dedi A. Rahim Balcıoğlu, başını salladı, dişlerini gıcırdattı. "Yoksulluklardan doğan acılar, karamsarlıklar tamam, şikayetler tamam, dostluklardaki çöküntüler, ilişkilerdeki beceriksizlikler tamam, ama beni bunların dışındaki şeyler kahrediyor. İkiyüzlülüklerin, yanardönerliklerin, gözboyamaların, göz oymaların, cinayetlerin, kirliliklerin, söyle şunu... huzursuzlukların dağını aşamıyor, kirpi gibi büzülüyorum. O tertemiz, o saf, o mayıs damlası gibi pırıl pırıl insanımız çirkinleşti, çirkefleşti. Hırs, bencillik, -bütün nimetler benim olsun, ben hükmedeyim, benden sonra tufan- anlayışı canımın özünü didikliyor. -Ben, ben, ben- tutumu, şanlı tarihimizi şanlı tarih yapan yapımızı bozdu, insanlığımızı aşındırdı. Eller sıkılası, yüzler bakılası değil. Maddeye buyuran maddenin buyruğunda. Ahlak sıfır! Küçüğün büyüğe büyüğün küçüğe saygısı, sevgisi yok. Hele sevgi hiç yok... -Hayat kupkuru anlamsız berbat- derken zihnimde bunlar var. Neyse geçelim."

"Hayır, geçmeyelim" dedim. "Ortaya koyduğun şeyler yüzümüze gözümüze bulaştırdığımız çarpık kapitalizmin eseridir. İnsan çirkinleştiren, canavarlaştıran bu sistemdir. Kalabalık, yakındığın durumu sergiliyorsa suçlusu egemen güçlerdir. Neyi vermişlerse onu alıyorlar. Sen kötü koşullar altında bunalan ve güzelliği, soyluluğu hayal bile edemeyen kalabalığın mı, yoksa egemenlerin yaldızlarla gizlemeye

çalıştıkları çirkinliklerden mi söz ediyorsun?"

"Topyekün çirkinlikten söz ediyorum."

"Olmaaaz" dedi Abdullah Turgay. "İkisini bir kefeye koyamazsın. Biri çirkinliği yaratan ötekisi de etkilenen ve sürdürendir. Ama merak etme, kalabalık kurtulacaktır bu pislikten. Silkinmeler başlamıştır bile."

"Ya doğuştan getirdikleri?" dedi A. Rahim Balcıoğlu.

"Eşitliği gözeten, sömürüye olanak tanımayan bir düzen -getirdiğini- ileri sürdüğün şeyleri geliştirmez" dedi Abdullah Turgay.

A. Rahim Balcıoğlu, gözlüklerini sildi ve bağırdı. "Kini, hırsı, kıskançlığı, öç alma duygusunu sökebilir misin insanın içinden?"

"İnsanın düzenden aldıklarını zamanla atmak mümkündür" dedi Abdullah Turgay, "Kaynaklarını değiştirirsin, olumluya çevirebilirsin."

"Sizinle konuşulmaz ki. Nerden nereye. Demagoji yapıyorsunuz. Ben..." dedi A. Rahim Balcıoğlu bezginlikle.

Gülümsedim. "Bak Rahim" dedim.

"Baktım" dedi.

"Ha, iyi öyleyse. Senin memnuniyetsizliğin, karamsarlığın -son-a yaklaştığını sezmenden ileri geliyor. Yaşlanıyorsun. Her saniye eksiliyorsun. Fiziksel ve ruhsal kayıplarının artması nedeniyle otuz-kırk yaşına kadar tat veren, büyüleyen her şey tat vermiyor artık. Yavanlaştılar. Yoğunlukları, sevinçleri, heyecanları kaçırdın..."

"Tamam birader, tamam! Bunu demek istiyordum işte."

"Bu beşeri bir sorundur Rahim. Ellisine merdiven dayayanların hepsi öyle. O dizginlenmez coşkuları duruldu. Sevinçler, öfkeler yerli yersiz kullanıla kullanıla bir deri bir kemik kaldı. Kazanç döneminden kopuldu, dereler gibi kayıpların aktığı döneme girildi. Sonra kuşağımızın adamları her gün azalıyor, her gün duyuyoruz, okuyoruz ölümlerini ya da omuzlarımızda taşıyoruz cenazelerini. Taşırken de bir gün bizleri de taşıyacaklarını düşünüyoruz" dedim.

"Deminden beri bunu bekliyordum" dedi A. Rahim Balcıoğlu.

"Buna çare yok" dedim. "Yalnız hayata dönük uğraşlarla unutmaya çalışabilirsin. -Çalışalirsin- diyorum, -unutursun- demiyorum."

"Hayallerim bitti Muzo."

"Benim bitmedi. Her an güçleniyor, tazeleniyor. Çünkü umudum

var" dedi Abdullah Turgay.

"Benim bitti" dedi A. Rahim Balcıoğlu.

"Bitemez" dedim. "Hayalleri besleyen isteklerdir. -Yarın şu işi yapacağım ya da Bahar'ı göreceğim- demiyor musun?"

"Diyorum."

"Öyleyse dediğin sürece bitmeyecektir. Oğlunu evlendireceksin, torunlarını gezdireceksin ve bir şeyler söyleyeceksin onlara."

"Oh-hooo" dedi A. Rahim Balcıoğlu.

"Evet... Çıkmayan canda umut vardır" dedim. "Bu deyim senin bir fanteziyle oynadığını gösteriyor."

Böyle sürüp gitmişti konuşmamız.

Sait Maden'le Ümit Yaşar dönüp oturuncu arkalarından yeşillikli, domatesli, turşulu, ağız sulandıran bir salata, peynir, kavun geldi. Sait Maden, genç, uzun boylu garsona rakı, su ve düz ekmek, iki ızgara köfte, kemikleri ayıklanmış bir incik kebabı söyledi.

"Orhan Kemal için!" dedi Ümit Yaşar.

Bardaklarımızı kaldırdık.

Cumhuriyet gazetesindeki bir karşılaşmaları gözlerinin önündeydi. Yeni binaya taşınmamışlardı henüz. O eski, tarihi, ferah, gıcırtılı binadaydı Cumhuriyet. Ümit Yaşar anılar, taşlamalar yazıyordu gazeteye. Merdivenden inmiş, kapıdan çıkmak üzereyken Orhan Kemal'le burun buruna gelmişti. Ayaküstü söyleşiyorlardı. O anda Yaşar Kemal belirmişti eşikte ve kollarını yanlara açarak içtenlikle Orhan Kemal'i kucaklamaya yeltenmişti, Ümit Yaşar'a da 'Ne haber pepe?' demişti. Orhan Kemal kızgınlığından mı yoksa şakayla mı ne, elinin tersiyle itmişti Yaşar Kemal'i. "Yaklaşma! Öte taa!" Yaşar Kemal şaşırmış, tırnağını kemirmeye koyulmuş, Orhan Kemal gülümseyince sarılmış, ayaklarını yerden kesmişti.

Yaşar Kemal'le bir anısı vardı ki ilginçti. On yıldır görüşmediği Yaşar Kemal'le 27 Mayıs'tan sonra Ankara'da yürüyordu. Yaşar Kemal, Büyük Millet Meclisi'ne gidecek, bir takım reform planları hazırlayan ve İnce Memet'le Beyaz Zambaklar Ülkesi kitaplarını ellerinden düşürmeyen Milli Birlik Komitesi üyeleriyle bir şeyler konuşacaktı. Belki de röportaj için randevu isteyecekti. "Bekle beş dakka sonra burdayım" diyen Yaşar Kemal, bir saat geçtiği halde görünmemişti. Buna içerleyen Ümit Yaşar hemen yazdığı bir yergiyi görevlilerden birine

vermiş, iletmesini rica etmişti. Yaşar Kemal yergiyi okuyunca başına gelecekleri kestirdiğinden derhal sıvışmıştı oradan. Yergideki sözlerle çılgına dönen Yaşar Kemal, üç gün üç gece Ankara'nın her yanında Ümit Yaşar'ı aramış, ama Ümit Yaşar öyle saklanmıştı ki bulamamıştı.

"Nasıl barıştınız peki?" dedim.

"Ortadirek yayımlandıktan sonra. Bir de şu beyti yazdım. İri kıyım bir adamdır romancılık faslında / İnce Memet diyorlar Ortadirek aslında."

"Kızmadı mı?"

"Niye kızsın? Övdüm onu... Epey yergi, taşlama yazdım."

Radyoda çalışmak amacıyla idareye başvurmuş, işlemleri tamamlamıştı. Göreve başlamasına ramak kalmışken -gizli eller- döndürdükleri dolaplarla, fırıldaklarla engellemişlerdi çalışmasını. Uğraşıp, didinmiş, öğrenmişti engelcileri. Bunlardan biri Behçet Kemal Çağlar, biri de Baki Süha Ediboğlu'ydu. Baki Süha, Behçet Kemal'e, Behçet Kemal Baki Süha'ya yıkıyordu suçu! Suyu bulandıran bir türlü ortaya çıkmıyordu. Ümit Yaşar, tiksinmişti ikisinden de... 10 Kasım 1963 günü Park Otel'deydi Doğan Nadi, Yaşar Kemal ve Mücap Ofluoğlu ile. O sırada salona gülücükler, selamlar dağıta dağıta giren, Ümit Yaşar'a kötülüğü dokunmamış gibi bir duygusuzluk, bir pişkinlikle masalarına yaklaşan Behçet Kemal'e yüksek sesle

Uyan bak Mustafa Kemal şimdi ne hale düştük
Koca Yahya Kemal'den Behçet Kemal'e düştük

deyince Behçet Kemal donmuştu. Kızarmış, bozarmış, şundan bundan medet ummuş, dikiş tutturamayacağını anlayınca dönüp gitmişti. Ama Ümit Yaşar, ekmeğine kan doğrayanların arkasını bırakmayacak, öç ateşini kolay kolay söndürmeyecekti. Park Otel berberinin adı da Kemal'di. Müşterilerin, ünlülerin çoğunu, bu arada Behçet Kemal'i de tıraş ediyordu. Ümit Yaşar'ın zekâsını bir buluş çimdirmişti.

Doyurdular yıllardır şiirle kalbimizi
Namık Kemal bir yanda Yahya Kemal bir yanda
Ve yıllardır hünerle tıraş ettiler bizi
Behçet Kemal bir yanda berber Kemal bir yanda

dörtlüğünü berber Kemal'e çerçeveletip duvara astırmıştı. Bir gün tıraş olmaya gelen Behçet Kemal dörtlüğü görünce öfkelenmiş, bir da-

ha berberin eşiğinden atlamamıştı.

"Hâlâ duruyor orda" dedi Ümit Yaşar.

Baki Süha Ediboğlu için de

Biraz poz biraz tavır biraz eda radyoda
Dün bir istifham idi bugün nida radyoda
Faniliği unutmuş kendini baki sanır
Baki Süha adında bir boş seda radyoda

yergisini yazmış, Cumhuriyet gazetesinde yayımlamıştı.

Acılarından, oğlunun ölümünden, yaşamındaki değişikliklerden söz etti. Yemeklerimizi yedik, bardakların dibindeki ılımış rakıları yudumladık. "Bir akşam uzun oturalım" dedi Ümit Yaşar, Sirkeci'de ayrıldı.

Sait Maden düşünceliydi. Sağa sola bakınarak yürüdük, asansörle yukarıya çıkarken aynada gördüğüm yüzümün anlatımını beğenmedim. Birtakım pırıltılı anları kıstırmış ama pırıltıların aldatıcılığını, yaldızlarının o saniyede döküldüğünü anlayınca bırakmış, ruhlarımıza erinç getiren güzelliklere dokunamamıştık. Saatlerce konuların yüzeyinde gezinmiştik algılarımızın kapıları açık olmadığından. Sait Maden, işe koyuldu. Ben dergileri karıştırdım. Zeki Okar'a telefon ettim. Zil çaldı çaldı hüzünlü seslerle, kimse açmadı. Derken A. Turan Oflazoğlu göründü. Kucaklaştık ilişkilerimizin taze gıllığışsız sevgisiyle. Beyazıt Camii'nin arkasındaki genellikle öğrencilerin, üniversite hocalarının Kapalıçarşı'dan alışveriş yapan yorgunların, önünden geçerken beğenip -şurda bir çay içelim- diyenlerin, sakallı sakalsız dinibütünlerin ve yazarların oturdukları açık hava kahvesini ve (asırdide) kestanenin serin gölgesini, kimselere vermediğim, minarenin dibindeki tenhalığa çekilerek o şamatada tutkuyla yazı yazıp kitap okuduğum 1960'dan sonraki yıllarda, benim gibi oranın keyfinin çıkara çıkara arkadaşlarıyla vakit geçiren, sürekli konuşan esmer, siyah kıvırcık saçlı, orta boylu bir genç dikkatimi çekmişti. Sorduğumda A. Turan Oflazoğlu olduğunu söylemişlerdi. Dergilerde adına rastlamış, geniş bir bilginin ürünü yazılarını okumuştum ve sevgiyle karışık bir hayranlık duymuştum ama gururlu tavırları ve içe kapanık görünümü nedeniyle tanışma girişiminde bulunmaktan çekinmiştim terslenirim diye. A. Turan Oflazoğlu yakınımdaydı hep ama yakının içindeki gizi zor anlaşılan erişilmez uzaklıklardaydı. Boyuna onu evirip çeviriyordum kafam-

da. İlgilendiğim birinci derecede insanlardan biriydi. Sorunlarıma katılan çözümsüz bir sorundu. Birkaç kere gözgöze gelmiş, bakışlarının kudretinde; kocaman projektörlerle her yanı taranmış, en küçük, en önemsiz öğeleri bile aydınlatılmış yaşamdan yansıyan izlerin kımıldadığını görmüştüm. Bir de düşüncelerin karmaşık evreninde ve insan karakterinin kaypak labirentlerinde dolaşırken saptadığı ölümsüz gerçeklerin lezzetiyle büyülenen beyninin dalgınlıklarda dinlendiğini, erimenin doruğuna tırmandığını, bu dalgınlıkların yoğunlaştığını, hülyalı renklerle tatlılaştığını görmüştüm. Bizim Cağaloğlu çevresinden değildi. Başka yerlerdeydi ve söyleştiği kişilerle ortamı yüceleştiriyordu.

Nice kışlardan, yazlardan sonra Sait Maden tanıştırınca sevinçten ellerimi nereye koyacağımı bilememiştim. Amaçlarımdan birine ulaşma mutluluğuyla göklerde uçuyor, bulutlarda dans ediyordum. Karşılaşmalar sıklaşınca, tanışıklık masalarda etlenen ahbaplığa dönüşünce birbirimize kitaplarımızı imzalamıştık. (Kezban-Allahın Dediği Olur/Sokrates Savunuyor/Elif Ana/Genç Osman/Deli İbrahim/Dördüncü Murat) oyunlarını ve büyük emek verdiği sezilen Shakespeare, Molière, Kafka, Rilke, Lorca, Nietzsche, Strindberg çevirilerini okumaya koyulmuştum hemen. Dünyasına girdim. Hüznü, acıyı, dramı, trajiği buldum. Osmanlı hayatının sergilendiği Anadolu'nun ve İstanbul'un köylerinde, sokaklarında... binbir entrikanın düzenlendiği; padişahların, beşikteki çocukların, arkadaşların, dostların öldürüldüğü, destansı aşkların yaşandığı görkemli saraylarda, gezindim. Yaralandım. Kanım aktı, öfkelendim. İnsanların içlerindeki esrarlı bölgelerde önüme çıkan iyi, kötü, sevecen, özverili tepecikleri aştım. Dünkü insanla bugünkü insanın ortak yönlerini, onlardan devredilen mirasları, kendimi yakaladım. Gönendim. A. Turan Oflazoğlu'nu bir kere daha sevdim.

Büyük bir yazar keşfetmiştim.

Akşamları bu büyük yazarla Sait Maden'in yazıhanesinden çıkıyor, ağır ağır yürüyorduk. Saraçhanebaşı'na kadar. Yürürken ayaklarımızın altından fışkıran eski ve yeni ölülerin seslerini işitiyor, hayale dalıyor, insanların karmakarışık ruhlarına süzülüyorduk. Yahya Kemal'in her aşamadan devrişip sunduğu şiirlerinden, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın İstanbul'u yeniden yaratan benzersiz nesirlerinden, Osmanlı uygarlığının simgesi tarihi anıtlardan, ilgisizlikten ve değerbil-

mezlikten gittikçe özelliğini yitiren Türk mimarisinden, sanatından söz ediyorduk. Parkta oturuyorduk.

A. Turan Oflazoğlu, Şile'de on beş gün geçirmişti. Zindeleşmişti. "Genç Osman faciası ürpertti beni!" dedim.

Merakla, "Ne zaman aldın?" dedi.

"Yayımlanır yayımlanmaz. Bu milletin başı hiç dertten kurtulmamış" dedim.

"Garip bir yazgısı var" dedi A. Turan Oflazoğlu, "Üçlünün ilk oyunu o."

"Oyunların hakkında bir yazı yazmak istiyorum Turan. Müthiş bir yazarsın. Bizim Şekspirimizsin" dedim.

Güldü, elini omzuma koydu, "Yapma Muzaffer!" dedi.

Genç Osman şimdi sahneye konursa olağanüstü bir yankı uyandırırdı. İmparatorluğun çöküş dönemindeki şiddetli depremleri andıran kargaşalıklarla, kişilerin ilişkilerindeki kokmuşluklarla, çürümüşlüklerle ve de iğrençliklerle yaşadığımız günlerin benzerliği hayret vericiydi. Eski hamam eski tastı; su dökünenler, yıkananlar da değişmemişti, dedelerinin -yürüyenlerin ayaklarına çelme takılan- yollarında ilerliyorlardı. O zamandan kalma küçük hesaplar, şimdi iç ve dış kaynakların yardımıyla yeni boyutlara ulaşmıştı.

"Devlet Tiyatroları'na verdim. Repertuara aldılar, oynanacağını söylediler."

"Ne zaman oynayacakmış?"

"Bilmiyorum" dedi A. Turan Oflazoğlu ve kuşkulu bir sususa girdi. Yoksa oyalıyorlar mıydı Oflazoğlu'nu? Sormadım...

Sait Maden'e "Hoşçakal" dedik. Sol kaldırımları izleyerek Vilâyetin önünden; o rahatlatıcı açıklık ve doğanın genişliğinden yansıyan gökyüzü, hava, boşluk özgürlüğünü iliklerimizde hissederek geçtik. Sonbaharın hışırtısını kulaklarımıza dolduran ağaçlara baktık. Nemli, yağmurlu, sisli, karlı günlerin yaklaştığını sezdik. Kalabalıkların (çıldırmış, kardeş kanına susamış canilerin, vampirlerin varlığını umursamadan) yaşama telaşını, kendilerini hem silen hem de canlandıran çeşitli devinimlerini seyrettik. Düzde biraz soluklandık. A. Turan Oflazoğlu, sigara içmediğinden hızlı yürüyordu. Nuruosmaniye'ye kıvrıldık. Ticaret, altın, kandırma, aldatma, zenginlik, fiyaka (parra da parra) kokan Kapalıçarşı'nın, o tünel biçimindeki kollarıyla ve vantuzla-

rıyla dev ahtapotlara taş çıkartan böğründen fışkıran tüccar güreşçilerin el ense çekmeleriyle şaşkına dönerek, dışarıya attık kendimizi.

Bitpazarı'na saptık ama kıvır zıvırın paslarıyla gözlerimizi bulandırmadık. Sahaflar'daki sarmaşıkların, asmaların altında, sağ ve solumuzda sıralanan kitapçıların raflarında duran bilgi, hayat yüklü kitapların yanında erince kavuştuk. Bizim köyümüz, kasabamız, kentimiz burasıydı. Burda büyüyor, burda küçülüyorduk. Burda yaşıyor, burda ölüyorduk.

İlkin tezgâhtaki kitaplara göz attık, sonra Elif Kitabevi'ne girdik. (Sevgiler de Gündemdedir) yazarı Aslan Kaynardağ, içtenlikle ellerini uzattı, dostça gülümsedi, oturttu, "Çay söyleyin bize!" dedi adamlarına.

Küçük, büyük her çeşit kazaya elverişli sisli, puslu, cani bir hava vardı dışarda ve kömür dumanlı soğuk, ısırıcıydı.

Çayımı yudumluyor, gazetelere göz gezdiriyordum. Yaralamalar, tutuklamalar, atamalar, öldürmeler; İranlı yetkililerin, Şah geri verilmeden rehineleri serbest bırakmayacağını tekrarlaması, Amerika'nın savaş çıkarma tehdidi... İç açıcı, yaşamı sevdirici bir kırıntı haber yoktu. Üçüncü Dünya Savaşı Ortadoğu'da mı patlayacaktı? Bu kargaşa ortamında savaşa girdik mi cayır cayır yandığımızın resmiydi. Köylerimiz, kasabalarımız, kentlerimiz bombalanacak, ömürlerimiz boyunca sahip olmak için çırpındığımız evlerimiz, Devletimizi ayakta tutan yüce kurumlarımız, tiyatrolarımız, sinemalarımız, hastanelerimiz, eski uygarlıkların ve kültürlerin temsilcisi anıtlarımız yıkılacak, milyonlarca canın defteri dürülecekti. Sonra? Sonrası hayal edemeyeceğim korkunçluklarla yüklüydü. Gazete satırlarından zihnime sıçrayan bu kuşkular, kuşkuların uydusu görüntülerle sinirlerim iyice gerildi, yumruk yemiş gibi sersemledim, yalnızlığın anlatılmaz boşluğuna yuvarlandım. Derken öfkelendim. Bu kıskaçlar, bu kuşatmalar, bu cendereler, bu korkutmalar, bu beni benden uzaklaştıran iğrençlikler bitmeyeek miydi? Şöyle göğsümü gere gere "Oh be, yaşamak ne tatlı!" demeyecek miydim? Sevginin sürekliliğini sağlayan insancıl yaklaşımların yaratıcılarıyla ilişkilerimi pekiştirip hep iyiyi, güzeli üreten uyumların evreninde soluk alamayacak mıydım? Yaşım elliye merdiven dayadığı halde hâlâ neşenin ve gülmenin lezzetli ayrıntılarını iliklerimde, kılcal damarlarımdaki hızlı akışlarda duya duya gülemiyordum. Zaten gülme olgusunu toplumumuzdaki, dünyadaki erinci erinçsizliğe dönüştüren iniş çıkışlar, dengesizlikler, haksızlıklar nedeniyle tanıyamamış, öğrenememiştim. Düşlerimdeki uçaklarla, gemilerle, trenlerle yeryüzünün dört bir yanına taşınan özlemlerimin binde biri; kişiliğimi sarsan rahatsızlıkların kökenindeki isteklerimin en kıytırıkları bile gerçekleşmemişti. Doğduğumdan beri çelmelenmiştim. Düzlüklerde tökezlemiş, çukurlara batmış, tuzaklara düşürülmüş, şu kadarcık bir nimet uğruna yığınlarca mihnete katlanmış, yolumu şaşırmıştım. Hep yücelere, doruklara tırmanmaya çalışırken olanaksızlıkların engelini aşamamış, aklımın kıyısından geçmeyen uçurumlara, en berbat, en rezil karanlık-

ların, sefilliklerin, maddi yoksunlukların cirit attığı ve bunların yaşam diye benimsendiği cehennemlere gömülmüştüm. Çelişkilerden, kararsızlıklardan yakamı kurtaramamıştım. Kıskançlıklarla, düşmanlıklarla, horlanmalarla, küçümsenmelerle yıpranmıştım. Gırtlağıma kadar yükselen acıların tiryakisi olmuştum. Acılarla yatıyor, acılarla kalkıyor, acı alıp acı satıyordum. Yetmeliydi artık! Silkindim birden. Bu itirafımı beğenmedim, çapraz çizgiler çekerek karaladım. "En mutsuz durumlarda dahi karamsarlığa boyun eğmemelisin. Güçlü yanlarına tutunmalısın. İyimserliklerin, inanışların eseridir uygarlıklar. Bunu düşün!" dedim. Salonda gezinmeye koyuldum. Ahmet Say, nerdeyse gelirdi.

Sis yoğunlaşıyordu. Ama süt renginde, sulu rakı renginde değildi. Griydi. Ruhum gibi. Sıkıntılarımı kışkırtıyordu, kışkırtılan sıkıntıların parmakları boğazıma saplanıyordu. İstanbul bu mevsimde sabah-akşam sislenir, göz gözü görmezdi. Hayal şehir kimliğine bürünür, masallaşırdı. İnsanlar, evler nesneler, kaypak, seyrek dokulu ve devinen tüllerle örtülürdü. Vapurlar işlemezdi. Kadıköy yakasındaki memurlar, sevinçten uçarlardı dehşetli lodosların denizi kabartıp çıldırttığı günlerde olduğu gibi. Hâlâ Osmanlı başkenti kimliğini koruyan yemyeşil ve supsulu Bursa da sisliydi. Uludağ'ı kaplayan dumansı bulutlar apansız ovaya yayılır, her şeyi silerdi ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın eşsiz betimlemeleriyle ortaya koyduğu görkemli tablo, bütün kaynaklarıyla canlanırdı. Vuk Vuço'nun "Ateş Hırsızları" romanında kovalanan biri, gölün yüzeyinde pamuklu şeker helvası örneği duran sise karışarak kurtuluyordu. Korsan gemileri sis mucizesine dört elle sarılıyor, izlerini kaybettiriyorlardı. Bolu Dağı da sisliydi. Kaç kez rastlamıştım. Bir kezinde muavin yere inmiş, buğulanan camları silmiş, iki metre ilerisini seçemeyen şoförü, "Sağ yap, sol yap, doğru yürü! Tamam!" sözleriyle yönetmişti. Yolun kenarındaydık. Altımız uçurumdu. Koltuklara sımsıkı yapışmış, korkudan küçülmüştük. Çıt yoktu. Sadece sigaralarımızı emiyor, heyecanla tüttürüyorduk. Düze vardığımızda ağızlarımız açılmış, anlamlı anlamsız konuşmuş, topraktan kalkan ve parça parça dağılan sisi kızgınlıkla seyretmiştik.

Atilla Özkırımlı, bir İstanbul-Ankara yolculuğunda yoğun sis perdesini yırtamayıp saatlerce beklemelerinin hikâyesini yazmıştı bana. Resimli, şiirli hülyalı bir yanı bulunsa da sisten hoşlanmıyordum.

Nemliydi, soğuktu, pis pis kokuyordu, soluk aldırmıyordu.

'Saat dokuz, Ahmet Say evden çıkmıştır.'

On'a doğru gelecekti. Boş durmayayım, bir şeyler yazayım, dedim, müsvette tomarını serdim masaya. Hikâye taslakları, özdeyişler, rüyalar, yarım kalmış romanlar, sürüyle günlük notları vardı. Birisini okumaya koyuldum. İki ay önce Özdemir İnce'yle Sakarya'da buluşmuş, bir ufak rakı ve öteberiyle evine gitmiştik. Karısı Ülker'le oğlu Aydın'daydı. Çalışma odasında, pencereden vuran güneşin ısıttığı koltuğa ilişmiştim. Özdemir İnce, Seferis'in, Ritsos'un ve Nobel'i alan Elitis'in şiir dosyalarını çıkardı. Yayıma hazırladığı ve ciltlediği şiirlerini okuyordum. (Bir Taşın Anısına) şiirinin üzerinde uzun uzun düşünmem dikkatini çekti, "Yaşadım o durumu" dedi. "Nasıl?" dedim. Piposunu ateşledi Özdemir İnce, gözlerini gözlerime dikti. "Siros Adasının kıyılarında dolaşıyordum. Bir taş buldum.Belki bin yıllık, belki beş bin yıllık. Aldım elime. Taşın durumu değişti. Fırlattım denize sonra. Şimdi orda. Milyarlarca yıl kımıldamadan kalacak. Duygulandım. Şiirin tohumları patladı. Yalnız bu şiiri orda yazamadım da Santorini'de yazdım ama Santorini'yi yazamadım. Müthiş bir şey!.. İnsanın elini ayağını, dilini bağlayan bir ada Santorini. Doğasından ürküyorsun. Tarihi, geçmişi, şimdiki zamanı farkediyorsun aynı anda. Zamanın, zamanların bütünü ise insanın içini titretiyor. Bir ayna gibi zaman, kendini görüyorsun. Bütün yücelik ve hiçliklerinle kendini görüyorsun. Görünce de ilkel insanın bilgisizliğiyle her şeyden korkuyorsun. Bu duyguyu çözümlemeden şiir yazmak olanaksız. Çünkü yazdığın takdirde bir çeşit dinsel metin, ilahi yazarsın. Böyle bir şey de benim dünya görüşüme aykırı. Bu yüzden Santorini'yi varlığımdaki normalleşme sürecine bıraktım. "Santorini'yi gösteren kartpostala baktım. Dört yanı keskindik yarlarla çevrili kayalık bir tepedeydi. İç içe geçmiş taştan evleriyle Kazablanka'yı, bizim Mardin ilini andırıyordu. Mendil kadar bahçelerde çiçekler vardı. Güneşin kavurduğu tenha yollar beyazdı. Ürperdim... Omuzlarım sallandı. (İonion Gemisinde) şiirine yumulmuştum ki "Bak, o şiiri anlatayım" dedi Özdemir İnce, "Beni Yunan adalarına kitaplar ve yazarlar götürdü. Buna, haritaya ve tarihe olan tutkunluğumu da ekleyebilirim. Yazarlar: Paul Nizan, Lawrence Durrell, Henry Miller, Seferis, Kavafis ve Ritsos. Yalnız Ritsos'un sürgün edildiği adalara Sisam hariç, gidemedim. Girit'ten gemiye bin-

miştim. Kendisini dinlemeleri için herkese zorla bira ısmarlayan sarhoş bir Amerikalıyla karşılaştım. Bu Amerikalıyı karşısındakinin İngilizce bilip bilmemesi ilgilendirmiyordu, hiç önemli değildi. Amacı kendini anlatmaktı. Kendini araştırmak, incelemek, tanımaktı. Mevlana'nın şu sözünü anımsadım o sırada. (Dile kulaktan başka müşteri yoktur.) Bu ilişkisiz ilişki, şiirin temellerini attı. Günlük yaşamın durum ve konumundan hareketle kendi özüne, başkalarının özüne dönerek, durumu ve konumu evrenselleştirerek insana ait bir an'ı, yitmeyen bir şeyi belirtmek... İşte bu."

(Sallanan Bir Denizde İzlenimler)i şöyle anlatıyordu. -25.8.1978 saat 15.00 Santorini'den Ios'a kadar iki saat deniz iyiydi. Ios'tan açılınca deniz var. Sallıyor gemiyi. Ülker uzanmış yatıyor.-

Gezdiği yerleri tanımlaması ilginçti.

Gümülcine	: Göçmen
Selanik	: Şaşkın ve atılgan.
Atina	Bencil ve orospu.
Siros	Pişman ve sinirli.
Santorini	Saldırgan ve ürkek.
Paros	Hasta ve korkak.
Samos	Ritsos ve direnme.

Salonda yemek yerken telefona uzandı, gülümsedi, "Üstada telefon edeceğim" dedi.

"Ritsos'a mı?"

"Evet" dedi, santrala numarayı söyledi, Yannis Ritsos adını özellikle belirtti. "Bu saatte uyur ama, bakalım."

Dünya çapında büyük bir sanatçıyla Özdemir İnce'nin konuşmasına tanıklık edeceğim, belki de sesini işiteceğim için sevinçliydim. Özdemir İnce, bu sevinci çok yaşamıştı, mutluydu ama ben böylesine tarihi bir olayı yaşamıma katamamıştım. Heyecandan titriyordum.

"Belki de uyumamıştır..." dedi Özdemir İnce, piposunu puflattı. Zırrr... "Atina, görüşün!"

Özdemir İnce'nin yuvarlak Özbek yüzü kızardı. "Müsü Yannis Ritsos." Kızarıklık sararmayla yer değiştirdi, söylenenleri dinledi, Fransızca karşılıklar verdi, üzüntüyle kapattı telefonu. "Yanlış bağlamış."

"Neyse, sonra ararsın" dedim.

"Sonra" dedi ama ne düşündüyse düşündü, gene santrala Yannis Ritsos'un numarasını yazdırdı. Yakında Ataol Behramoğlu ve Azer Yaran'la birlikte Bulgaristan'a gideceketi. Dönüşte Atina'ya uğrayacak, görüşecekti Ritsos'la. Kartpostalları yaydı önüme, gezdiği, oturduğu yerleri parmağıyla gösterdi. Akşam bastırdı bastırıyordu. Bir kahvenin dışındaki masalardan birine abanmış şiir yazıyordu. Kahveyi işletenler şair olduğunu anlayınca müşterileri yavaş sesle konuşmaya davet etmişler, kahvenin de, kahvenin bulunduğu alanın da ışıklarını yakmışlardı. Bu saygıdan, bu sıcak ilgiden kıvanç duymuştu.

"Atina, konuşun!.."

"Aloo... Zil boyuna çalıyor. Evde yok. Olsa, yatak odasından salona gelirdi şimdiye kadar."

"Üstadın şerefine içelim" dedim.

"İçelim" dedi Özdemir İnce.

"Ritsos da içer mi?" dedim.

"Doktorlar yasaklamış ama bize verdiği yemekte perhizi bozdu, içti" dedi Özdemir İnce. İzlenimlerini, gözlemlerini kocaman bir deftere notlar, paragraflar halinde kaydetmişti. "Sakıncası yoksa versene şunları okuyayım" dedim.

"Bazı satırları karışık, sökemezsin. Yeniden yazayım da..."

"Peki.

Saat beşe doğru Orhan Duru telefon etti, çağırıyordu Özdemir İnce'yi.

"Ben gideyim" dedim, "Her şey için teşekkür ederim."

"Güzel bir gün geçirdik, asıl ben teşekkür ederim" dedi. "Birlikte çıkalım, seni Kızılay'da bırakırım."

Çıktık ve bıraktı.

Kâğıtları karıştırmayı sürdürüyorum. İşte bir tane. 16.11.1979 gününden dağınık parçalar... Veysel Öngören, Metin Altıok, Günel Altıntaş, Mehmet Taner, Azer Yaran, Hüseyin Atabaş, Nebahat Çetin. Buram buram İstanbul kokan Günel Altıntaş kahkahalara dans ettiriyor. Her kafadan bir değil yüzlerce ses, bakış, sözcük çıkıyor, hikâyeler, sorunlar, davranışlar karmakarışık yığınlar halinde. "İç dünyamın üzerinde çalıştım hep. Yıkmaya çalıştım o dünyayı. Ruhsal destek ihtiyacındayım. Bundan sonra temelde yeni bir yıkıma mı giderim, bilmiyorum. "Bunları söyleyen Metin Altıok mu Mehmet Taner mi?

Kim? Nebahat Çetin, aralıksız sigara içiyor. Gövdesini öne eğip ellerini masaya dayayan Veysel Öngören, heyecanla bir şeyler anlatıyor. Dudaklarının sağ ucuna kıstırdığı sigaranın izmariti hareket ediyor, dumanı titretiyor. "Rasyonel düşüncenin kurucusu Kirkegard: -Bir şey meydana getireceksin ama o sen olmayacaksın, onun önüne beni koyacaksın- diyor."

"İstemi boşluğa atıp boşlukta yeniden yaratmak mı?" diyor Mehmet Taner.

"Kendine ait olmayanı boşaltmak" diyor Veysel Öngören. "Sanatçıların çoğu objeyi kullanırken süjeyi yıkıyor. Ben ise süjeyi yıkarak yola çıkıyorum."

"Acaba sanat kendisini neyin üzerinde kurmaktadır" diyor Azer Yaran.

"Ankara'dan sıkılmadın mı?" diyor Günel Altıntaş.

"Burada yaşamayı kendim seçtim. Kendim ettim kendim buldum."

"Harika!" diyor Günel Altıntaş.

"Sait, bir hamsi!"

"Baksana, soda getirir misin?"

"Bir şey görülmediği zaman anlatılamaz" diyor Veysel Öngören.

"Gönül gözünü kastetmiyorsun ya!" diyor Mehmet Taner.

"Salata nerde kaldı yahu? Bu garsonlar da..."

"İşte bu Ahmet Bey, (Aşk Gemisinin) kaptanına benzemiyor mu?"

"Tıpkısı."

Ahmet Bey'e dikiliyor gözler. Ahmet Bey memnun.

"Burda Komiser Kolombo gibi konuşan bir garson vardı."

"Şimdi Sandal Meyhanesi'nde."

"İstanbul'da günlerini nasıl geçiriyorsun Günel?"

"Bildiğin gibi. Yayınlanacak kitaplar, kâğıtçılar, gazeteye verilecek ilanlar... Ama bilmediğin bir şey var: Evleniyorum."

"Çok güzel!"

"Ekmek, ekmek!.. Kuru fasulye var mı?"

"Rembo'yu saygın kılan, şımarıklığını da saygın kılan öğelerdir" diyor Veysel Öngören.

"Kız kim?"

"Bir öğretmen" diyor Günel Altıntaş.

"Nebahat, şiir yazmıyor musun?" diyor Mehmet Taner.

"Her kültürde maddi olan bir şey vardır. Yalnız bu maddi olanın arkasında başka birşeyin olup olmadığı önemli. Berkeley, -Hiçbir zaman idealizm gerçeğe yansımadı- diyor."

Metin Altıok, gülüyor, bardağı gösteriyor, Veysel Öngören'in kolunu tutuyor, "İdealizm asla bardağa yansımamışur."

"Tartışma bu değil ama..." diyor Azer Yaran.

Soruyorum: "Ne vakit evleniyorsun Günel?" Hüseyin Atabaş'la konuştuğundan sorum ona ulaşamıyor. Karşımızdakilere ulaştıramadığımız, yanıt alamadığımız, gürültü patırtıda kaynayıp giden talihsiz sorularımızı düşünüyorum. Milyarlarca soru. Şanslı şanssız diye ikiye ayırmalıyız soruları. Yaşam serüvenimizdeki eğrilikler, dramlar, hikâyelerimizdeki eksiklikler, kültür birikimlerindeki boşluklar belki de bu şanssız sorular yüzünden meydana gelmiştir. Gözlerim bir gruba ilişiyor. "Bu masa iyi, buraya oturalım işte."

"Sait, bir otuz beşlik verir misin?"

"Ben bir şey diyeyim mi, materyalizm idealizmin vülgarize edilmesidir."

"Recai, peyniri Dursun'a mı söyledin yoksa?"

"Üretim, bizzat işliğin, bizzat ürünün, iş gücünün doğduğu yerdir" diyor Veysel Öngören.

"Bu söylendi mi?" diyor Mehmet Taner.

"Söylüyoruz ve anlatacağız" diyor Veysel Öngören. "Birey kendi konumunu parçalayarak bir şey yapamaz, konumunu bütünüyle ortaya koyar. Bir tek ilke var: Zihni üretim, maddi üretime göre değerlenir."

"Kaptan, bir pilav rica etmiştik."

"Nebahat Çetin, sen İstanbul'a hiç gelmez misin?" diyor Günel Altıntaş.

Nebahat Çetin, renkli gözlüklerinin arkasında gözlerini döndürüyor, sesini hiç yükseltmiyor sanki boşu boşuna harcanmasından hoşlanmıyormuş gibi, ağzının içinde hapsediyor, sözcüklerle birlikte eziyor, tedirgin tedirgin gülümsüyor. Belki de bu gülümsemenin derinliklerinde pınar suyu gibi berrak şiirlerden birinin ilk dizeleri biçimleniyor.

Kibritler, çakmaklar çakılıyor, sivri uçlu kavuniçi alevler onlarca sigarayı birden yakıyor ve ciğerlere çekilen, burunlardan salınan ma-

vimsi dumanlarla kaplanıyor ortalık; konuşmalar hararetleniyor. Zifir saçlarıma, ellerime, yüzüme, giysilerime siniyor. Yarın bu rezil kokulara nasıl dayanacağım?

"Ali Özoğuz -Bir objektif hakkında bu kadar sübjektif konuşulamaz- derdi. Sen Ali Özoğuz'u tanıdın mı aile babası?"

"Tanımadım.

"Büyük kayıp!" diyor Veysel Öngören.

"Kayıp bir değil ki, yüzbinlerce. Rastlantıların bize sunduklarıyla yaşıyor, hayatlarımızı anlamlandırıyoruz" diyorum.

"Allahvekil doğru!" diyor Veysel Öngören.

"Bir de bizi tanıyamadıkları ve hiçbir zaman tanımayacakları için acı çekenler var."

Günel Altıntaş, "Günlüklerindeki gibi konuşuyorsun Buyrukçu" diyor.

"Yani konuşulması gerekeni" diyorum.

Veysel Öngören, Dil Tarihteki anıların yumağını çözüyor. Bir düşünceyi benimsetebilmek amacıyla Metin Altıok'la birlikte verdikleri zorlu savaşımı, Nusret Hızır Hocanın eşsizliğini anlatıyor.

Hepimiz safi kulak kesilmişiz, dinliyoruz. O günü başlangıcından sonuna kadar yazmadığım için pişmandım.

'Ahmet Say, şimdi Kızılay'dan geçiyor.'

İki paket Birinci sigarasını yeleğimin cebine koydum, açık pencereye yaslandım. Yapraksız akasyalar, üzgün görünümlü apartmanlar, mutsuzluğun özünde mutluluk aldatmacasını eşeleyen yayalar... Motor gürültüleri, motosiklet pat patları bir dakika bile caddenin sessiz durmasına izin vermiyorlardı; araçlar hızla geçip gidiyordu. Kimilerinin yalnız arkasını, kimilerinin de bütününü görüyordum sürücüleriyle, bizim sokağa sapanları da dikkatle izliyordum.

Birkaç gün önce çalınan kapıyı aralayınca Ahmet Say'ın (Kocakurt) gülümsemesi, içimdeki gülümsemeleri ayaklandırmıştı. "Hoşgeldin, gir!"

"Yoooo, uğrayayım dedim, n'apıyorsun?" dedi Ahmet Say.

"Bir şeyler karalıyorum."

"İzmit'e gidelim mi?"

Damdan düşer gibi! Şaşırdım! "Bilmem ki..."

"Bilmeyecek ne var, atlayıp gidelim işte."

"Ne zaman?"

"Şimdi."

"Hoppalaa!.. Bu saatten sonra yola çıkılır mı?"

"Dört saatte ordayız" dedi Ahmet Say, yollara, olaylara ve belirecek olumsuz durumlara egemenmişcesine güvenle.

"Hemen otobüse binsek bile altı buçuk saat sonra İzmir'deyiz. Sen hesap bilmiyorsun galiba."

"Benim arabayla gideceğiz, Ruşen Hakkı'dan mektup aldım, Buyrukçu'yu da İzmit'e getir, bana söz verdi- diyor" dedi, mektubun o kısmını okudu.

"Ruşen Hakkı'ya teşekkür ederim ama havalar döla berbat, düzeldiğinde -ver elini İzmit- deriz."

Düşündü, taşındı, yolculuğu birlikte gerçekleştirebileceğimizi ve itiraz etmeyeceğimi planladığından hayal kırıklığına uğradığını belirten dokunaklı bir sesle, "İşim vardı, kâğıt alacaktım" dedi.

"Çok önemliyse derhal git!"

"Bir iki günden bir şey çıkmaz, bu hafta mutlaka Ruşen'i görelim" dedi, Ahmet Say.

"Otobüs ya da trenle."

"Bedava otomobil varken niye otobüs ya da tren?"

"Kıştayız. Yağmur, sis, yerler kaygan."

"O dediğin araçlara binersek kaza olmayacak mı?"

"Olur elbet, olur ya ölüm tehlikesi daha az."

"Korkma, ben iyi şoförüm" dedi Ahmet Say inandırıcı bir sesle. Ama bu inandırıcı ses, nice pahalı deneylerin üst üste yığılmasından sonra oluşan ve bir tutuma dönüşen kararımı istediği yönde değiştirebilecek güçten uzaktı. "Nevzat Üstün de kırk yıllık şofördü."

"Canın amma da tatlı haaa!" dedi.

"Tatlıdır" dedim. "Bütün tatların anası olduğu için tatlıdır. Herkesin tatlıdır. Bugüne kadar üzerine titredim arızalanmasın da dünyayı zindana çevirmesin diye. Canımı kaybedersem dünyadaki zindanı da yaşayamam."

"Hep bir dengeyi kollarsan hiçbir şey yapamazsın" dedi Ahmet Say.

"Tam tersi, dengeleri kollayarak bir şeyler yapılır" dedim.

"Yap öyleyse. Yalnız hayattan büyük garantiler almış gibi davra-

nıyorsun" dedi Ahmet Say.

"Yok arkadaş, garanti kullanılır ama sürekli değildir. Yazılı, mühürlü sözleşmeler, anlaşmalar bile gün gelir yırtılır" dedim.

"Elbet öyle, doğanın uzantısıdır insan" dedi Ahmet Say.

"Canlılarının tatsızlığından yakınanlar, intihar ederler. Senin canın acı mı?" dedim.

"Tatlı tabi, ama kazayı, ölümü önlemek elimizde değil ki, Buyrukçu."

"Elhak doğrudur" dedim, "Ama dikkatli hareket edersek bazı kazaları atlatırız."

"İzmit'te bize araba gerekli" dedi Ahmet Say.

"Taksi tutarız."

"Su koyveriyorsun ama!.." dedi Ahmet Say.

"Bu konuyu bana açtığına pişmansın değil mi?"

Güldü Ahmet Say, "Onun gibi bir şey... Neyse, dediğin doğru, bugün olmaz. Yarın Remzi'ye uğra da konuşalım."

Merdivenden inerken bir basamakta durup baktı, "Ne korkaksın be Buyrukçu" dedi, kahkahayla güldü ve gülmesi azala azala sürdü, taşlıkta tükendi. Yukardan baktım. Tığ gibiydi. Çantasını sallaya sallaya yürüyordu.

Ertesi günü Remzi İnanç'ın dükkânında buluştuk. Veysel Öngören de ordaydı. Tütünün sararttığı kır bıyıkları, püskül kaşları ve hafif göbeğiyle tam bir feodal beydi. Çıktık, Tavukçu'ya gittik. Sağ köşedeki masaya kurulduk. Bir küçük rakı, salata, tulum peyniri, koç yumurtası, hamsi, köfte, söyledik. Camlı bölmenin öte yanında bir arkadaşıyla oturan Öner Ünalan'la selamlaştık.

Veysel Öngören'in ilk şiir kitabı (Remo ve Salo) yeni çıkmış, gül kurusu kapağı beğenilmişti. Doğuda binlerce yıllık kalın bir karanlığın tabakaları arasında el yordamıyla yürüyenlerin ve -uygarlık, uygarlıkdiye bağıranlarınkine eş bir hayatı arayanların, aklı başında kimseler tarafından Allahın günü konuşulan, tartışılan, yazılan, çizilen, değişik çözümler önerilen çileli serüvenleri, iki kişinin, çevreyi temsil eden, çevredeki tüm sorunları üstlenebilecek değerdeki iki bireyin yaşantıları, irdelenerek veriliyordu. Yer yer yapıyı güçlendiren hikâyelerle destansı bir havaya sokuluyordu. Yerelden evrensele uzanan çizginin her metrekaresi dopdoluydu, canlıydı. Veysel Öngören, garsonlar dahil ki-

mi tanıyorsa, kiminle merhabası varsa (Remo ve Salo)dan birer tane imzalayıp sunuyor, bu davranışını sevgiyle izlediğimi bildiğinden "Bu işler böyle, aile babası" diyordu. Rakılarımızı alışkanlığın ve tekrarın azalttığı bir lezzetle içiyor, beş kıtanın insanını kapsayan geniş bir alanda toplanan siyasi, iktisadi, sosyal, edebi ve felsefi konuları deşiyor, söyleşiyorduk.

Özdemir İnce ile Mehmet Keskinoğlu'nu -buyur- ettik. Özdemir İnce, yorgun ve bezgindi. Çok çalışmak, programlanan amaca ulaştırmıyordu kimi vakit çalışanı; sonuçta terslikler başgösteriyor, -elde edilen şey benim hakkım- diyen üzüntü, sevinci kovuyordu. Böyle bir karışıklığı mı yaşıyordu? Yoksa yaratıcılığının karnına düşen bir şiirin doğumdan sonra ne olacağını, nasıl gelişip serpileceğini, insanlara hangi duyguyu, hangi isteği ileteceğini mi düşünüyordu? Bazen bir yapıt tohum halindeyken bile gelecekteki karakterini, konumunu sezdiriyordu. Sezdirdiği, sanatçının anlayışına ters düşerse sıkıntı başlıyordu. Böyle bir durumda mıydı acaba Özdemir İnce? (Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz)dan bu yana her filmini, her oyununu kaçırmadığım Mehmet Keskinoğlu'nun uykusuzluk rengindeki yüzünü, favorilerden başlayıp çenede odaklaşan ince bir sakal kuşatıyordu. Titrek kirpiklerinin gerisindeki gözleri hüzünlüydü. Oysa ben onun oynadığı rollerdeki komikliğiyle koşullandığımdan, ağzını açar açmaz patlayacak kahkahaların çekirdeğini arıyordum bakışlarında. TRT ödüllerinden birini Mehmet Keskinoğlu'nun şiirlerine vermişlerdi. Ayrıca bazı şiirleri Dost dergisinde yayımlanmıştı. Özdemir İnce'nin sevdiği on şair arasındaydı Mehmet Keskinoğlu. Bir kitapta toplamayı tasarlıyordu ürünlerini. "Ben basamam" dedi Ahmet Say.

"Basın demedim ki..." dedi Mehmet Keskinoğlu, votka istedi.

"Basardım ama sen şair olarak tanınmıyorsun, sürekli yazmıyorsun" dedi Ahmet Say.

"Sürekli yazmak ne demek?" dedi Mehmet Keskinoğlu, "Toplumda bir sıfat elde etmek, o olmak için hep tutulan işi sürdürmek mi gerekir?"

"Öyle... Herkesin şair diye benimsediği, yazar diye benimsediği biri olmalı" dedi Ahmet Say, şiirlerine ilgi duymadığını belirten bir sesle.

"Şair bilinen ama şiirleri değersiz kimseler de var" dedi Mehmet

Keskinoğlu.

"O ayrı" dedi Ahmet Say, "Ben, yeni yeteneklerin, tabii bu arada ustaların da kitaplarını basıyorum."

"Benim usta olmadığımı nerden biliyorsun? Okudun mu hiç?"

"Yazmıyorsun, yayımlamıyorsun ki okuyayım, karar vereyim."

"Bir dosya dolusu şiir var, verelim oku!" dedi Özdemir İnce.

"Mehmet Keskinoğlu, oyunculuğuyla kazandığı üne güveniyor. Ama onun şiirlerini basarsam umut veren şairlerin hakkını çiğnerim" dedi Ahmet Say.

"Ben, diyelim öteden beri şiir yazıyorum ama hiçbir dergide görünmüyorum da bir kitapla birden çıkmak istiyorum ortaya. Olamaz mı?" dedi Mehmet Keskinoğlu.

"Olur belki. Şiirlerin güçlüyse... Oysa bir edebiyat geleneğimiz var, ilkin dergilere yazacaksın, beğenileceksin, eleştirileceksin, adın, şiirin tartışılacak, ondan sonra" dedi Ahmet Say.

"Mehmet de TRT ödülünü almış, Dost dergisinde yazmış" dedi Özdemir İnce.

"Dergide yazmış ama ilgi çekmemiş. Daha önemlisi sürdürmemiş" dedi Ahmet Say.

"Biri birkaç yapıt verir, verdiklerini yeterli bulur, bırakır. Bu verdiklerinin değerlendirilmesi bir görev değil midir?" dedi Mehmet Keskinoğlu.

"Rembo yirmi yaşında şiir yazmaktan vazgeçmiş" dedim.

"Ama o, Rembo" dedi Ahmet Say.

"Mehmet Keskinoğlu'nun şiirlerini basacak bulunur" dedi Özdemir İnce kırgınlıkla.

Ahmet Say, susarak konuyu kapattı.

Kırlaşmış saçları, karakteristik yüzüne çok yakışan bıyıkları, uzun boyu, levent endam yapısıyla Haluk Öktem geldi. Gözlerinin içi bir yerlerde dinlediği ve hoşlandığı bir fıkranın güzelliğiyle gülüyordu sanki. Ya da yüreğinde öyle gür, öyle büyük kaynaklar vardı ki her an -engel olmak istese de- sevgiler, sevinçler üretiyor ve bu ürettiklerini karamsar, iyimser, aç, tok herkese sebil ediyordu. Sözleri, davranışları sıcak, içtenlikliydi. İlişkilerimizde yokluğunu saptadığı çok önemli öğeleri bize taşıyor, mutlu kılıyordu. Yorumları, tanımları arka arkaya sıralıyordum. Bir (baba), bir (abi) koruyuculuğundaydı. Saygım, sev-

gim sonsuzdu Haluk Öktem'e. Arkadaşlarım da öyleydi. Güç, güven saçan bir varlıktı. "Nasılsın be Buyrukçu?" dedi, elini omuzuma koydu, oturdu. "Seni gördüm daha iyi oldum" dedim. Bir şişe rakı ısmarladı, (Arkası Yarın)ı uzattı bana. İmzalarken adetim üzre belleğinde kalacağını sandığım özdeyiş gibi bir şeyler yazdım. Okudu, gülümsedi, "Sağol!" dedi.

İzmit yolculuğu gündemdeydi.

"Gidiyor muyuz?" dedi Ahmet Say.

"Mavi trenle" dedim.

"Arabamla..."

"Biliyorsun.

"Seni sağ salim götürüp getiririm."

"Trenle."

"İnat etme işte!.."

"İnat etmiyorum, araçta anlaşırsak mesele yok."

"Otomobilin arkasına biz iki baba yerleşiriz, iyi olur" dedi Veysel Öngören.

Bu kadar üsteleme, içimdeki korkuya dokunmadan kararımı değiştirmemi sağladı. "Bir şartla: Çok yavaş süreceksin!"

"Yüz yirmi iyi mi?" dedi Ahmet Say.

"Efendim! Altmış neyine yetmiyor."

Ahmet Say, alayla güldü. "Yürüyelim daha iyi. Yahu altmışla gidersek motor bozulur."

Veysel Öngören. "Çok güzel!" dedi.

"Niye korkuyorsun? Kazada ölmek kanserden ölmekten evladır."

"Allah Allah! Durup dururken niye öleyim arkadaş?" dedim, dediklerimin saçmalığını bildiğim halde. İnsan ekmek yerken de, su içerken de, birisiyle konuşurken de kıkırdayabilirdi.

Ahmet Say, alayın dozunu yükselttikçe yükseltiyordu. "Merak etme, uçuruma yuvarlanmayız, bir kamyonun altına gireriz."

"Lafı bile asap bozucu" dedim.

"Onu bunu bilmem, gidiyoruz Buyruk, Ruşen Hakkı çağırıyor."

"Tamam! Altmıştan yukarıya çıkmak yok. Sonra lokantaların önünde duracaksın."

"Kafayı mı çekeceğiz? İşte o vakit parçalanırız."

"Kafayı çekmek için değil, senin hızını kesmek için."

"Durmam ki..."

"-Su dökecem- derim."

"Onun da kolayı var. Lazımlık alırım sana anasını satayım."

"Çok güzel!" dedi Veysel Öngören.

Haluk Öktem'le Mehmet Keskinoğlu söyleşiyorlardı. İlginç bir gerçeği işittirmek istercesine "Keskinoğlu'yla akrabaymışız" dedi Haluk Öktem. Bakişlarında yoğunlaşan sevincini kibar gülümsemesiyle çoğalttı. Mehmet Keskinoğlu, akrabalık derecesini anlattı. Epey yakınmışlar...

"Gidelim yahu, matrak olur. Ruşen Hakkı sevinir" dedi Ahmet Say.

"Ruşen Hakkı'yı sevindirmemizi ölmemize bağlıdır" dedim. "Ölürsek vicdan azabı çeker -benim yüzümden öldüler- diyerek."

"Amma da ince eleyip sık dokuyorsun Buyruk?" dedi Ahmet Say.

"Eee, kumaşın dayanıklı olması için ince eleyip sık dokumak şarttır. Ne dersin Veysel Baba?"

"Allah vekil doğru!"

"Benim arabayla ama..."

"Peki, kabul. Ya herru ya merru deyip kendimizi bir kere daha ateşe atalım, görelim mevla ne eyler" dedim, güldüler. Bardakları tokuşturduk. Bardaklarla birlikte ağır ağır kaldırılan ve arkaya kaykılan başlar, bazı dişleri çürümüş, bazıları çektirilmiş ağızlara dökülen rakılar, dillerin acıya gösterdiği tepkiyle buruşan yüzler ve saldırılan mezelerini oluşturduğu manzarada, bir yenilik yoktu. Klâsikti. Veysel Öngören, rakıyı taşlıymış gibi süze süze içerken, Kadim Baal şölenlerinde devinirken gördüm kendimi. Dünyayla bağlarını kopartıp yaptığı işe bütün varlığını katıyormuş gibi gözlerini yumuyordu Veysel Öngören. Ve o anda dört yüz kent birden yanıyor, halkı bağıra çağıra göç ediyordu.

"Yarın sabahtan yola çıkarız" dedi Ahmet Say.

"Fotoğraf makinen var mı?" dedim.

"Var ama film yok, neyse alırız, poz poz resim çekeriz."

"Geziyi de böylece belgelemiş oluruz" dedim.

Ahmet Say, kumral saçlı başını sağa eğerek ve yumruğunu masaya vurarak, "Bu geziyi bölüm bölüm birlikte yazalım mı?" dedi.

"Yazalım" dedim.

"Evliya Çelebi'nin yazdıkları gibi bir şeyler çıkar ortaya bakarsın."

"Ben normal yazarım, sen de kendi bölümlerini Çelebi'nin diliyle yazarsın."

"Anlaştık yahu" dedi Ahmet Say, "Ahmet Haşim'in Frankfurt Seyahatnamesi'nden sonra bir de İzmit Seyahatnamesi doğsun bakalım. Ahmet Haşim'de çevreyle ilişki cansız, trendeki yolcularla konuşuyor boyuna. Birkaç küçük izlenimle yetiniyor."

"Bizimkinde gördüğümüz her şey yer alacak" dedim.

Ahmet Say, abartmalı bir kahkaha savurdu. "Ağaçları, çalılıkları da not edersek ancak iki günde varırız İzmit'e."

"Amacımız gezi değil mi? Gözümüzü, gönlümüzü doyurmak, bunları anlatarak başkalarını da gezi dünyasının içine sokmak değil mi?" dedim.

"İşimiz var Buyrukçu" dedi Ahmet Say.

"Her şey iştir. Yaşadığımız her an iştir. Ağacın yaprağına baktık mı,baktık, o da iştir" dedim.

"Çok güzel!" dedi Veysel Öngören ince ince gülümseyerek.

Nezih Danyal, küçük bir çantayla belirdi. Kahverengi deri ceketi, kumral düz saçları, kumral yüzündeki çekiciliği artıyordu. "Dünyanın en yakışıklı ve de en tatlı delikanlısı geldi" dedim.

Mizahi bir bakış fırlattı. "Ne oluyor bakalım?"

"İzmit'e gidiyoruz" dedi Ahmet Say.

Çenesini oynattı Nezih Danyal. "Hadi yaa!.." Sesi okşayıcıydı, ipek yumuşaklığındaydı.

"İzmitliydin değil mi?"

"İzmitliyim.Basketbol oynadım. Ruşen Hakkı'yla (Sanat Sevenleri) kurduk."

"İsporcusun yani?"

"Hem de en meşhurlarından!" dedi Nezih Danyal, kollarını yanlara açarak göğsünü şişirdi.

"Sen de gelsene!" dedi Ahmet Say.

"Ne zaman gidiyorsunuz?" dedi Nezih Danyal. "Merhaba Haluk Baba."

"Merhaba" dedi Haluk Öktem.

"Yarın" dedi Ahmet Say.

"Perşembeye gitseydiniz gelirdim, gırgır olurdu."

"Perşembe geç" dedi Ahmet Say.

"Sakin olun, ben de geliyorum, unutmayın" dedi Veysel Öngören.

"Sen programdasın" dedi Ahmet Say.

"Perşembeye ertelerseniz..." dedi Nezih Danyal.

"Ertelemeyiz, halledeceğim işler var."

"Sen gelmesen de biz, sen yanımızdaymışsın gibi davranacağız" dedim.

"Nasıl olacak bu?" dedi Nezih Danyal, göz kırptı.

"Tanıdığımız Nezih'i anlatacağız. -Şöyle yapardı, böyle yapardı, şimdi şunu söylerdi, gülerdi- diyeceğiz."

"Benim gelmeme gerek yok öyleyse" dedi Nezih Danyal, "Döndüğünüzde benim yaptıklarımı anlatırsınız."

Güldük.

Öner Ünalan geldi, Mehmet Keskinoğlu ile benim arama oturdu, bir Efes Pilsen istedi. Azer Yaran, coşkulu bir tavırla hepimizi selamladı. Geniş alnına doğru akan dalgalı kızıl saçları, hep kanlı canlı, sağlıklı yüzüyle, hep deliren heyecanıyla devinimlerin bütün ayrıntılarını simgeliyordu sanki. Bana, sanattan, yaratmaktan başka şeyleri bir yana iten delikanlılığımı anımsatıyordu. Yerimde duramazdım. Sessizlikleri bozar, gürültüleri sessizliğe dönüştürür, gençliğin acemilikleriyle olgunlarına akılcı örneklerindeki yaşamın derinliklerinde, yeni ışıklarla, yeni yürüyüşlerle koşardım. Varlığımda büyür, genişler, taşar, hem bellekleri zenginleştirecek hem de yazdıklarımı ilginçleştirecek olayları üst üste yığardım. "Nasılsın Azer?"

Gözleri ve dişleriyle güldü. "İyiyim abi" dedi, iyiliğini sözcüklerinin de dışında kanıtlamak istercesine uzun uzun baktı.

Özdemir İnce, bir şey içmiyor, sıkıntısının örgüsünü örüyordu.

Haluk Öktem'den de uzun olan Öner Ünalan, namı diğer Ragıp Gelencik, Ankara'nın uzun boyluları arasında bir yarışma yapılsa dereceye girerdi. Herhalde masallardaki devler ancak bu kadar uzundu. Böylelerinin kendilerinden kısalara tepeden bakmaları doğaldı. Yalnız bu doğallık iç yapılarda birtakım sakatlıklar meydana getirir, çevresindekilerin üzerinde güce dayanan bir egemenlik kurmaya, psikolojik bir küçümsemeyi kullanmaya dönüşürdü. Öner Ünalan, bu tanımımın dışındaydı. Yanyana yürürken ve konuşurken başımı kaldırıp bakmaktan

boynum ağrır, ancak oturduğumuzda bu fiziki dengesizlik kaybolurdu. Şimdi, her zamanki ciddi tavrıyla Mehmet Keskinoğlu'na oyunculuğu ve oyun hakkında sorular soruyordu. Yaşamın bazı anlarında, belki de varlıklarının rahatça devinmesini, baskılardan sıyrılmasını sağlamak için gevşek davranan, zararsız, sudan, yormayan konularla oyalanmayı da bir çeşit beslenme sayarak zihin çalışmasını ikinci plana iten kişiler, Öner Ünalan'ın bu ciddiyetinden, en basiti bile önemseyip basitteki büyüklüğü aramasından ürkerlerdi. Çünkü Öner Ünalan, bütün bilgi ve düşünce güçleriyle insanı abluka altına alırdı. Kaçak güreşmesine; örgütsüz, dağınık ve zayıf duygu, düşünce öğelerine, onların yandaşı tutamaklara el atarak savunmaya geçmesine, ablukada yarıklar açmasına izin vermez, sıkıştırdıkça sıkıştırırdı. Söylenen gerekli miydi? Doğru muydu? Edebiyat ve kültür evrenine ne gibi yenilikler getiriyordu? Yoksa mevcut kısırlıklara göz boyayan birtakım şarlatanlıklar katarak kandırıyor muydu milleti? Evet, fikirlerinin sağlamlığına güvenip caka satanlarm beyinlerindeki tabakaları (Melih Cevdet Anday gibi, Edip Cansever gibi, Cemal Süreya gibi, Veysel Öngören gibi) ustalıkla kaldırır, oralarda gizlenen çağdaşla çağdaş olmayan verimleri, gerekli sanılan gereksizlikleri ayıklar, benliklerini çırılçıplak bırakıncaya dek soyardı. Ansızın kendileriyle başbaşa kalınca bütün değerler sisteminin yıkıldığını gören ve -hiçlikleri- içinde bocalayan bu bireyleri hırpalardı. Tozu dumanı atılmış ilkelere bağlanmalarının nedenini inceler ve nedenleri, gerçekliği tartışılmaz kanıtlara dayanarak sergilerdi. İleri sürülen düşüncelerle ne yapılabileceğinin hesabını isterdi. Kırıp dökerken sarıp sarmalar, düzeyli bir tavıra, bir tutuma ve disipline sokardı.

Mehmet Keskinoğlu, seyirciye neleri sunduğunu, neler sunmayı tasarladığını açıklıyordu Öner Ünalan'a.

"Kaçıyorum babalar, hoşçakalın!" dedi Nezih Danyal, sağ elini kaldırdı, "Ruşen Hakkı"ya selam.

"Ederiz" dedim.

"Ben komedyen değil palyaçoyum" dedi Mehmet Keskinoğlu.

"Seni kutlarım yeğenim" dedi Öner Ünalan. "Ünlü bir oyuncu - ben palyaçoyum- diyemez kolay kolay. Çoklarının ulaşmak için çırpındıkları bir durumu reddetmek, küçümseneni överek kendini onunla özdeşleştirmek büyük bir aşamadır." Elini sıktı Mehmet Keskinoğ-

lu'nun.

Özdemir İnce, tedirginliğini sürükleyerek gitti.

"Palyaçoyum ben" dedi Mehmet Keskinoğlu.

Birbirimizi sözlerimizle, davranışlarımızla, buluşlarımızla uyardık, aptallıklarımızla ve beceriksizliklerimizle uyuşturduk, o anlarda fışkıran geçmiş insanın ilkelliğine taş çıkartan ilkelliklerimizle yüksek düzeydeki ölçülerin altına düştük. Kazançlarımızı çoğaltıp azalttık ve belli saatlerden sonra ölerek anılaşacak günün bir bölümünü yaşamaya çalıştık. Öner Ünalan'ı, Mehmet Keskinoğlu'nu, Azer Yaran'ı ve Haluk Öktem'i bırakarak kalktık ve bugün İzmit'e gitme kararıyla ayrıldık.

'Ahmet Say, bir yere mi takıldı?'

Sis dağılmış, gökyüzünün bir yerlerine raptedilmiş güneş, çiftlik yumurtasının sarıya benzemeyen sarısıyla görünmüştü; mahzun ve mükedderdi.

'Matbaaya uğramasın.'

Numaraları çevirdim "Ahmet Say orda mı acaba?"

"Burdaydı, az önce gitti."

"Tekrar gelirse beni arasın" dedim, adımı söyledim.

'Eee, nerde bu aslan marka?'

Tedirginlik elimi ayağımı bağlıyordu. Sanata ilişkin düşüncelerim, üretimden kopmuş, Ahmet Say sorununa yönelmişti. Ahmet Say'ın serüvenindeki konumunu irdeliyor, ihtimaller kalabalığına dalarak bir ihtimali, Ahmet Say'ın gecikmesine bağlamaya çabalıyordum. 'Veysel Öngören'in yanında olabilir!' Rehberden Otel Sultan'ı buldum, telefonu açtım. "Veysel Bey'le görüşebilir miyim?"

"Bir dakika efendim.

Üç dakika bekledim lobideki yabancı seslere karışan "Veysel Bey'i istiyorlar" çağrısını dinleyerek. Bir çocuk ağlıyordu bu düzenden memnun değilmiş gibi. Sinirli, kimbilir hangi eksiklikleri, hangi açlıkları olan bir ana, çocuğa "Geber!" diye bağırdı. "Alooo!"

"Veysel, ben Buyrukçu."

"Eyvallah!"

"Ahmet sana gelmedi mi? Saat onda buluşacaktık."

"Gelmedi. Ben de bekliyorum."

"Vazgeçti öyleyse. Ben burda heyecandan eridim."

"Sakin ol aile babası! Otele gel de bir çay içelim."

"Biraz daha dokuz doğurayım, zili çalmazsa on bir buçuk on ikide zatıalinizi rahatsız ederim."

"Çok güzel... Kapının arkasından yolunu gözleyeceğim."

Kendisi, karısı ya da çocuğu piyanist Fazıl, hastalanmışsa? Tutuklanmış da olabilir... Birisiyle dolaşıp sorunlarını karakola götürebilirler sanki orda barış sağlamak mümkünmüş gibi. Kaza yaptı da trafikçilerle mi boğuşuyor? İyice bunaldım, dumanım tepemden çıkıyor ve kızmanın binbir dehlizinde ilkçağ canavarlarını kıskandırırcasına homurdanıyorum. Bir sigara yaktım. Daldım zihnimin derinliklerine. İlişkiler zincirimizi tamamlayan kişiler, acılarla sevinçlerin kaynaklarıydı. Belki de bu acının bal eylediği işlevi sürdürmek, o tadı oburca her yanımıza bulaştırmak için birbirimizi arıyorduk. Bir sürü otomobil aşağı yukarı gidip geliyor, renklerini, plaka numaralarını, tekerlek dönüşlerini gözbebeklerimde bırakıyordu ama, onunki yoktu. (Sultan Otel'e gidiyorum, Veysel'le orda bekleyeceğiz) pusulasını dolabın üstüne koydum. "O uzun boylu, çantalı, gülerek konuşan arkadaş beni ararsa ona verirsiniz" dedim evdekilere. On bir buçuktu. Elektrik, rızkımız gibi kesildiğinden ve yüreğim işsizlerin, işten atılanların, Almanyalara sürgün edilenlerin yürekleri örneği karardığından, ayakkabılarımı güçlükle bağladım, fırçaladım, kadifeyle parlattım, paltomu giydim. İkinci basamağa sol ayağımın burnunu değdirmek üzereydim ki Ahmet Say, merdiven loşluğuna gözlerini alıştıra alıştıra ve yalpalaya yalpalaya bizim kata ulaşmaya çalışıyordu.

"Maşallah, maşallah!" dedim öfkeyle.

Sıçradı birden. "Korkuttun yahu!" dedi, "Hayallerimdeki bir masal gibi dikildin karşıma.

"Sen beni bin kere korkuttun. Saat kaç? Sabahtan beri Ahmet Say'la dolup taştım" dedim. "Hayatında mevcut olan ve mevcut olacak bütün durumları yaşadım.

Kocakurt esprisiyle, "Yormasaydın kendini!" dedi.

"Elde değil" dedim, "Birbirimizi bazı nedenlerden, bazı olaylardan ötürü çok yoğun bir biçimde düşündüğümüz zamanlar vardır."

"Vardır" dedi Ahmet Say. "Bütün bir ömür boyunca onu düşünür dururuz. Yalnız bir saat tayin etmedik, -öğleye kadar gelirim- dedim."

"Al bakalım! Oğlum, evladım, sarhoş musun sen? Söylediklerini hatırlamıyor musun? -Sekizde gelirim, erkenden yola çıkarız- dedin de

-Hayır, dokuzda hazır olurum, dokuz buçuk onda nara at- karşılığını vermedim mi?"

"Sahi, öyle mi dedin? Aklımda yanlış kalmış" dedi.

"Peki nerelerin eşiklerini aşındırdın?"

"Matbaada dergiyle ilgilendim, kuyruğa girip benzin doldurdum depoya" dedi.

"Canımı çıkardın ama. Ben böyle sözleşmeli durumlarda müthiş heyecanlanırım" dedim.

"Yapma!" dedi, "Ben seni, serinkanlı biri diye bilirdim, ama..." dedi Ahmet Say.

"Bildiğin yanlış" dedim, "Ben serinkanlılıkla sıcakkanlılık telinde herkes gibi, ama herkes gibi cambazlık numaralarıyla ortalığı şaşırtan bir vatandaşım. Yani, iki ayağım bir pabuca girer, unutmamam gereken şeyleri unuturum. Kapı kapalı mı, pencere kapalı mı, gazocağı sönük mü, defalarca bakarım. En önemlisi de yolculuk psikolojisine girmek için günlerce uğraşırım. Eyleme geçme olgusu yer, bitirir beni. Kafamı hayallerle, tasarılarla doldurur ve ilk yolculuğu zihnimde yaparım. Bu zihinsel yolculukta, pürüzleri, engelleri silip süpürmüşsem rahatlığa kavuşurum ve ancak o zaman somut, hikâyeli yolculuğa çıkarım."

Güldü Ahmet Say, "Senin gibi halktan bir adamda bu apartman çocuğu problemleri ne arıyor?" dedi.

"Apartman çocuğu, gecekondu çocuğu, işçi çocuğu problemi değil bu, çağımız insanının normal tavrı."

Her vakit kullandığım ve üslûbumun köşetaşları sözcüklerle bir cümle kurdu. "İnsanın asabını bozma Buyrukçu!"

"Ben bozmuyorum. Hep benim asabımı bozan depremler oluyor."

"Amma da korktum haaa!"

"Su getireyim istersen! Damağını da başparmağımla kaldırayım! Biz, göğsümüzü hançerleyene gül veren aptallardanız."

"Fena halde öfkelenmişsin. İyi yau, beğendim!" dedi Ahmet Say kahkahayla güldü.

"Bu halinle belleğime kazıldın artık. Ahmet Say'ı, Ahmet Say'la ilgili defteri karıştırdığımda, ilkin, onu tanımlamaya yardımcı olan bu olayı anımsayacağım."

Güldü ha ha ha diye. "Teşekkür ederim."

"Yaşadığımı yaşamadığın için alay etmekte haklısın" dedim.

Bir sigara yaktı. "Şimdi burdan Çark Dağıtım'a gideceğiz, orda Dinçer Sezgin'i, Mutlu Parkan'ı bekleyeceğiz, gelir gelmez Veysel Öngören'i alacağız, sonra da yola çıkacağız."

"O minik arabana nasıl sığışacağımızı düşünüyorum."

"Mutlu Parkan Bolu'da inecek."

"O zaman oldu" dedim.

Fitilli kadifeden kahverengi giysileriyle pek zarifti. Anahtarı çevirdi, gaza bastı. Yollar tenha, Kızılay güneşliydi, her şey biçimleri ve renkleriyle seçiliyordu. Taa Sıhhıye'ye kadar uzanan genişlik ferahlatıyordu kişiyi. O necip, o güzel, o akıllı, o fedakâr, o saf, o kandırılan, o zeki, o yaratıcı; o Köroğulları, Şeyh Bedreddinleri, o Nasreddin Hocaları, o Pir sultanları, o Battal Gazileri, o Yunus Emreleri, o Mevlanaları, o Karacaoğlanları, o Nazım Hikmetleri ve nice dervişanları, nice abdalları, nice bilgeleri baştacı eden milletimizin küçük bir kalabalığı karınca sürüleri gibi kaynaşıyordu. Ahmet Say, arabayı sağa yanaştırdı. "Veysel'i otelden kap, Çark Dağıtım'a gel!"

"Nerde bu Çark Dağıtım?"

"P.T.T'nin oralarda."

"Buluruz Allahın izniyle" dedim.

Kapıyı kapattım. Mehmet Kemal'in birkaç yıl işlettiği, Kalem Meyhanesi'nin bitişiğindeki Otel Sultan'a doğru gayet neşeli adımlarla yürüdüm. Veysel Öngören camlı bölmenin arkasında benim gözlerime gözlerini dikeceği anın telaşı içindeydi. "Şükür kavuşturana beyefendi!" dedi, elimi sıktı. Durumu, hali keyfiyeti elifi elifine anlattım.

Çark Dağıtım bir hanın zemin katındaydı. Hangar gibi bir yerdi. Dağınık uzun saçları ve sarkık bıyıklarıyla, rüzgâr kanatlı atından inmeyen Asyalı bir cengâvere benzettiğim Necati'yi kutladım. Mumlar yanıyordu ama yarı karanlıktı içerisi. Necati'nin getirttiği kaynar çayları içerken konuşuyorduk. "Saat birde yola çıksak ancak akşama varabiliriz İzmit'e" dedim.

"Mutlu Parkan gelsin de..." dedi Ahmet Say, düşünceliydi.

"Erteleyelim istersen" dedim.

"Öyle olacak galiba. Hem otobüs ya da trenle gitmek daha iyi."

"Hah şöyle, imana gel!"

"Bugün biletleri alır, pazartesi de..." dedi Ahmet Say, "Yalnız

Mutlu Parkan'la Dinçer Sezgin üzülecekler, çünkü otomobile göre ayarlamışlardı kedilerini."

"Ne yapalım, her zaman evdeki hesap çarşıya uymaz ki..." dedim.

Veysel Öngören elinde çay bardağıyla dolaşıyor, kitap raflarına bakıyordu. Ahmet Say, bazı kitapların satışlarını soruyordu. Mutlu Parkan yarım saat sonra geldi, Ahmet Say ağzını açıp -böyle böyle- diyecekken bizimle gelemeyeceğini söyledi, özür diledi. Çünkü Bolu'da görüşeceği adamın Ankara'da olduğunu öğrenmişti. "İyi oldu, biz de vazgeçmiştik zaten" dedim, "Ruşen Hakkı'ya telefon edip durumu bildirelim."

"Sahi yau!" dedi Ahmet Say.

"Otelden açarız telefonu" dedi Veysel Öngören, (Kapitalizm Öncesi Ekonomi Biçimleri) kitabını aldı. Necati'ye bereketli satışlar diledik, otele yöneldik. Veysel Öngören, "Arkadaşlar telefon edecekler" dedi resepsiyondaki memura. "Hay hay, numaraları söyleyin." Ahmet Say, Ruşen Hakkı'nın numarasını verdi. "Otomatikten lütfen." Bir dakika geçti geçmedi, memur ahizeyi Ahmet Say'a uzattı. "Alo, Ruşen, ben Ahmet Say. Evet geç kaldık ya. Buyrukçu, Öngören, ben, pazartesi trenle geliyoruz."

"Bizi istasyonda bando mızıkayla karşılasın" dedim.

"Bak, bak ne diyor Buyrukçu, işittin mi? -Bando mızıkayla karşılasın- diyor. Öğleden sonra üç buçukta ordayız. Güle Güle. Onların da selamı var. "Kapattı. "Bekleyecek istasyonda."

"Şimdi de karıma haber vereyim, gittiğimizi sanıyor" dedim.

"Ben de Zerrin'e edim yau!" dedi Ahmet Say.

Durumu bildirdik.

Tavukçu'da karınlarımızı doyurduk. Veysel Öngören'i Zafer Çarşısı'nda bırakırken pazartesi günü sabah yedi buçukta Gar'da bulunmasını tembihledik. Maltepe, Tandoğan yoluyla istasyona geldik, gişenin önündeki kuyruğa girdik, kumanyalı üç bilete beş yüz lira verdik.

"Tahsin Saraç'ı görmem gerekiyor" dedi Mutlu Parkan.

"Götüreyim" dedi Ahmet Say, "Sen Buyrukçu?"

"Mahzuru yoksa ben de geleyim, özledim Tahsin'i."

"Saklı bir şey konuşmayacağız ki" dedi Mutlu Parkan.

"Hadi atlayın!" dedi Ahmet Say. Mutlu Parkan arkaya bindi, ben öne bindim. "Treni ayarlamamız iyi oldu yau" dedi Ahmet Say, oto-

mobili hızla sürdü, köprünün altından geçerken kahkahayla güldü. "Buyrukçu beni öyle korkuttu ki..."

"Neden?" dedi Mutlu Parkan.

"Anlatayım da dinle!" dedim, olanı biteni bütün ayrıntılarıyla sergilemeye koyuldum.

●

Oktay Rıfat'ın (Bir Cigara İçimi)ni okurken anılarımı, geçmişimi kıpırdatan maddesel, saf olmayan bir heyecan duydum. Sorunların dağlar gibi yığıldığı bölgelerinde emekleyerek, beni ben yapacak şeyleri tünel karanlıklarında el yordamıyla arayarak, kırk türlü ipte hüner gösteren bir cambaz kimliğine girerek, alttan almayı kullanıp üste çıkmayı başararak, bir yerlerine oturmak istediğim yaşamın, özünden damıttığı şiirlerle büyülendim. (Mehmet Kemal, Cumhuriyet'te yazdığı bir yazıda bu şiirleri beğenmediğini belirtti) İçimdeki, güzele özlem ve şiddetli açlık, bir süre giderildi, varlığım yeni uyumlar yeni dengeler kazandı.

Oktay Rıfat, bilgilerini, deneylerini ustalıklarını büyük yeteneğinin potasında (Pota Babıâli deyimidir) eritmiş, özgün bir yapı kurmuştur. Sevincim, hayranlığım, bütün hücrelerimde, kanımda, beynimde, duygularımda zıplayıp duruyordu. İlk bölümdeki kısa şiirlerin estirdiği rüzgâr, uzun dizeli şiirlerden oluşan ikinci bölüme geçerken azaldı, dağıldı. Bir dinginlik başladı. Tenhalarda, kuytulardaydım şimdi; başdöndürücü, sersemletici devinimlerden iz yoktu. Ama doğa, doğayla içiçe bulunan nesneler, köyler, köylüler, doğadaki insan capcanlıydı. Evler, tarlalar, ağaçlar, sular, geceler, yıldızlar, gökyüzü, elle tutulacak gibi gerçekti, Oktay Rıfat'ın sihirli fırçasıyla yaratılan o sonsuz ve görkemli tablodaki yerlerini alıyorlardı özleriyle, biçimleriyle, konumlarıyla. Durumlar, durumların meydana getirdiği gizli, açık, sezgiye dayanan ilişkiler, ince elenip sık dokunuyor, hiçbir ayrıntı savsaklanmadan yanstılıyordu. Bir bakış, bir bekleyiş, bir dalgınlık, bir düşünmeme anı duygulanmaların kökleri, nedenleri, karmaşıklığı yanyana dizilerek evrensel bir mozaik oluşturuluyordu. Biz bu mozaike insan eti yiyen, insanın değerlerini sıfırlaştıran (uygarlığın en kötü ürünü) beton kentlerin kıskacından kurtulan ya da doğadaki mekânla özdeşleşerek bozulmamışı arayan bir aydının bakışıyla yaklaşıyorduk ama kendi gözlerimizle görüyorduk, değerlendiriyorduk; güzellik fışkıran kaynaklara eğiliyorduk. Yüreklerimizdeki dolup boşalmaları, alış verişleri duyumsuyorduk. Her adımda, her köşede soluyan, çalışan, üreten tertemiz, kirlenmemiş insanlarla birlikte yürüyorduk. Onlar oluyorduk.

Oktay Rıfat, hem çarpıcı hem yumuşak imgelerle zenginleştirdiği

şiirini soylu bir ressam titizliğiyle işliyor, bu eşsiz resimleri, görüntüleri, gözlem gücünü de katarak belleklere çakıyordu. (Çobanıl Şiirler)le başlattığı bu tarzın en seçkin, en gelişmiş örneklerini veriyordu. 'Sağol Oktay Rıfat usta' dedim, (Bir Cigara İçimi)ni başucu kitaplarımın en üstüne koydum. Neşelendim ıslık çaldım, sokağa fırladım. Bazı dizeleri tekrarlaya tekrarlaya, görünür görünmez tehlikeleri umursamadan yürüyor, gazinoların, barların vitrinlerindeki artistlerin yarı çıplak fotoğraflarına bakıyordum. Bu, çokları takma ad kullanan artistleri görmek, iki satır konuşmak, cinsel bir kışkırtmanın hazzıyla coşmak için her gece binlerce liraya kıyan doyumsuzları, onların bunaltılarını düşündüm. Zavallılar! Mutsuzlar... Yazın sıcak günlerinde şenlikli birkaç saat geçirmiştim bir yerde. İş adamı arkadaşım Durmuş Karagül'ün elime sıkıştırdığı bir davetiye ile ve "Sen yazarsın, böyle şeyleri yaşamalısın" sözleriyle Çakıl Gazinosunda düzenlenen (Aksekililer Gecesi)ne gitmiştim. Upuzun, sahneye yakın bir masadaydım. Komşularım birbirlerini tanıyorlardı, ben ise yabancıydım ve sıkıntılıydım. Sigara, içki içerek, fiks-menü'nün uydurma mezelerinden çöplenerek, yüzlerindeki anlamları, davranışları gözlemleyerek eğleniyordum, bu sıkıntı çemberini parçalama girişimine eğlence denilirse...

Mikrofon ayarlandı "Bir, iki, üç..."

Prof. Yusuf Gökşen, bu gecenin anlam ve önemini belirten, Aksekilileri öven bir konuşma yaptı. Ömer Durugöl konuştu. Akseki Kaymakamı ilçenin özelliklerinden, insanlarının yapıcılığından, açıkgözlülüğünden, becerikliliğinden söz etti. Belediye Başkanı belediye işlerinden, ilçenin eksikliklerinden, plandan, programdan başlayarak Aksekililerin cömertliğine kadar uzandı. Deniz Baykal'ın, Rıfat Kaplan'ın, Samsun Valisinin, İhsan Ataöv'ün bir tümamiralin tebrik telgrafları okundu, alkışlandı. Ünlü bilim adamları, sanayiciler, fabrikatörler, tüccarlar, parlamenterler yetiştiren bereketli bir yerdi Akseki. Varlıklıları ilkokullar, sanat okulları, imam hatip okulları, hastaneler ve Kuran kurslarıyla toplumun sosyal yaşamına katkıda bulunmuşlardı, bulunuyorlardı. (Akseki Eğitim ve hayratı Derneği)ne bağış toplamak amacıyla piyangoya televizyonlar, radyolar, teypler, pikaplar, şofbenler, ocaklar, buzdolapları, ütüler vs. konmuştu. Bir bilet yüz liraydı. Küçük bir kız torbadan çekiyordu numaraları. Kazananlar sevinçle haykırıyorlardı.

Çekilişler sona erince şarkıcılar sahnede göründü. Azra Balkan, güzel bir kadındı ama sesi özgün değildi. Sinema artisti Elif Pektaş, açık sarı saçları, kırmızı tül giysisiyle Romalı bir dilberdi. Sesi cansızdı, duyguları kıpırdatmıyordu. Gülistan Okan da kırmızılara bürünmüştü, saçları kumraldı, yüzünün en güzel yanları gözleriyle etli dudaklarıydı. Çok hareketliydi. (Kanım kaynadı sana) şarkısını söylerken dans ediyor, kusursuz vücudunu çeşitli kıvırmalarla sergiliyor, gözlerde ve gönüllerde, şimşekler çaktırıyordu. Selçuk Ural, bal renkli giysileri, ciddi tavırlarıyla gençleri etkiliyordu. Harbiye'de otomobiliyle bir binbaşıyı ezdiği olaydan bu yana öfkeliydim. (Bir şarkı çal/Derdlerimi zincir yaptım/Aç şişeyi doldur be meyhaneci) şarkılarını söyledi. Alkışlar müthişti, dakikalarca sürdü. Alkışların arasından fırlayan hayranlık sesleri birbirini izliyor, eller kollar sallanıyor, çiçekler koşturuluyordu. Birkaç kere eğilerek nazikçe selamladı, parmaklarının ucuyla öpücükler yolladı. Türkücü Nuray Akın, Hış hışı mı fış fışı mı ne ona başlayınca henüz hafif batı müziğinin tadını yitirmemiş kulakların sahipleri, külhanbeyce sözlerle sevgilerini sundular, avuçlarını çatlatırcasına alkışladılar. Nuray Akın da sarındığı siyah, ince giysisini dalgalandırarak Selçuk Ural gibi boyalı dudaklarına değdirip çektiği parmaklarıyla öpücüklerini yolladı. Mini etekli garson kızlar, gül saksıları, çukulata, çerez, sigara satıyorlardı. Gazinocu Behzat, bu yer aile bahçesiyken tanıştığım biriydi, içtenlikli değildik ama görmek istedim. Gelmiş, gitmişti... Süleyman, Sami (öldüler), öküz Ahmet, ben, erkenden bahçeye damlar, oynadığımız pişpiriklerle öğle yemeklerini, sigaraları, kahveleri, çayları yabancılara ısmarlatırdık... Yaşar Özel, kalın ama içli, dokunaklı sesiyle (Sormadın halimi hiç/İçimde kim vardır bir bilebilsen) şarkılarını okudu usulü erkanıyla. İnce bıyıkları, kıvırcığa yakın saçlarıyla bir Venedik gondolcusunu andırıyordu. Çağrışımlarla, anılarla allak bullak oldum. Akşam karanlığı bastırınca el ayak çekildiği için boşalan Yenikapı'nın daracık, rutubetli Bizans kokan sokaklarında buluştuğumuz Rum ve Ermeni kızlarını düşündüm. Ufacıktık. Ağızlarımız sütlüydü. Aşk sandığımız derin bakışmalar, kol kola dolaşmalar, saç okşamaları, kaçamak öpücükler, yürek kalkınmaları ve tir tir titremeler, bizleri delirtiyordu... Bardaktaki rakıyı bir dikişte bitirdim. Yaşar Özel'i ayağa kalkarak alkışladım. "Bravo, yaşa" diye bağırdım... Yalnız mikrofon bozuktu. Şarkıcıların seslerini made-

ni cızırtılar, çizgiler bölüyor, özelliklerini siliyordu. Müjdat Gezen, Başbakan Bülent Ecevit'in (olasılık, olanak) sözcüklerine yüklenerek, Süleyman Demirel'in (dün dündü bugün bugündür, va mı çaresi) sözcüklerini yayarak, suya sabuna dokunmadan taklitlerini yaptı. Ama seyircileri en çok Necmettin Erbakan'ın (inşallah bu anahtarla yüz bin tank, sekiz yüz bin traktör yapan fabrikaların kapılarını açacağız) demesini tekrarlamak güldürdü. Müjdat Gezen tahsildarları, spikerleri karikatürize etti, göçmen şivesiyle güreş anlattı. Millet gülmekten kırılıyor, yerlere yatıyordu. Alkışlar, alkışlar!.. İnsanları sevindirmek, rahatlatmak böylesine kolayken bu zulüm, bu baskı, bu cinayetler ne oluyordu? Niçin onlara mutluluğun Kaf Dağı'nda bulunduğunu söylüyorlar, niçin boyuna yokuşa sürüyorlar, yarları tırmandırıyorlardı? Kelâj, mangıraj deyimleriyle ünlenen, kabak kafası ve Çinli bıyıklarıyla, komiğin bütün ayrıntılarını içeren Öztürk Serengil'le Müjdat Gezen (Lüküs Hayat Operası)nı söylediler.

Bu şamata sürerken içkiler şişelerde durduğu gibi durmamış, gencini, yaşlısını zıvanadan çıkarmıştı. Masaların önlerinde, aralarda kendileri çalıp kendileri oynuyor, dengesini sağlayamayıp yuvarlanıyorlardı. Kimileri sık sık podyuma fırlıyor, şarkıcılara karanfiller, güller, kır çiçekleri uzatıyor, isteklerini fısıldıyorlardı. Hava kararıyordu, dehşetli bir kavganın tohumları atılıyordu. Sezdim. Nerden sezdim... Gençler ayrı kümeler oluşturmuşlardı, bir kümenin şarkılarını bastırmak amacıyla düşmanca onlara bakarak bağırıyor, saçma sapan şeyler söylüyorlardı. Gök gürleyecek, yağmur yağacaktı. Gerçi Aksekili büyükler, heyecanlı kümeleri yatıştırma girişimiyle sağa sola seğirtiyorlardı ama, uzaklaşır uzaklaşmaz gene bağırmaya başlıyorlardı. Neşe Karaböcek, gecenin yıldızı, assolist şarkıcı projektörlerin dolunay biçimindeki sarı, yuvarlak ışıklarıyla aydınlandı. Alkış, ıslık, gösteri, sallanan kollar... Böyle yerlerin müdavimleri, günün beğenilen, sevilen şarkılarının adlarını ulaştırdılar Neşe Karaböcek'in kulaklarına. Neşe Karaböcek, gülümsüyor, baş sallıyordu. Podyumu baştan aşağıya geçti hızlı hızlı, dinleyicileri selamladı. Alkışladılar, aynı anda boşlukta uçan çiçekler renk kavisleri çizerek küçük ayaklarının dibine düştü. Gövdesinin sırtını açık bırakan parlak siyah giysisiyle, kızıl kumral saçlarıyla Ece'lere benziyordu. Göğsünün altı gözalıcı pullarla bezeliydi. Sol yanında siyah bir devekuşu tüyü, sağ elinde siyah bir pelüş var-

dı.

Herkes sustu ve Neşe Karaböcek'in sesi çağladı. Yaşar Özel'den sonra ilgiyle izlediğim tek şarkıcıydı... Alkışlar, şarkı, alkışlar, şarkı, çiçekler, küçük kızların yanaklarında Neşe Karaböcek'in öpücükleriyle dönüşü, saz takımının alkışlanması, şarkılar... Ona yakın şarkıyla doyurdu milleti. Programını bitirmeye beş dakika kala, podyuma yalpalayarak çıkan sarhoşu ilgililer indirmeye kalkışınca ortalık karıştı... Neşe Karaböcek, korkudan sahnenin gerilerine çekildi, sandalyelerin bacakları başların üzerinde yükseldi, yumruklar, naralar savruldu, masalar devrildi, şişeler, tabaklar şangırtılarla parçalandı, kavganın olduğu yerdekiler kaçıştılar. Ağızlar, burunlar kanlandı. Herkes ayaktaydı ve kavganın ne yana doğru akacağını dikkatle izliyor, ona göre önlem alıyorlardı.

Aksekililerin ileri gelenleri, bu kez daha büyük sorumlulukları üstlendiler, canlarını dişlerine takarak kavgacıların aralarına daldılar. Polisler epey uğraştılar, kimilerini karakola, kimilerini hastaneye götürdüler...

Neşe Karaböcek söylüyordu, ürkek bakışlarla, neşesi kaçmış dinleyicileri tarayarak... Bu kavganın bıçaklısı, tabancalısı gündemdeydi; her an gelebilirdi. Usulca sıvıştım "Yangını var zelzelesi var" diyerek.

Kızılay'a vardım. Eksi üç derece soğuk burnumu, kulaklarımı kızartmış, vücudumu katılaştırmıştı. Zafer çarşısına girdim, Doruk Kitabevi'nin her daim açık kapısından baktım kafamı muzip bir çocuk gibi uzatarak, tezgâhın arkasındaki Hasan'a. Dinçer Kişioğlu'nun koltuğunda rahatlayan TRT'ci Yusuf'a, selam verdim. "Patron nerde?" Yusuf, kaşlarını -biz istesek de böyle bir şey yapamayız- dercesine kaldırdı, "Gelmedi."

"Gelmeeez, patrondur çünkü, Özgürdür. Onlardan arta kalan özgürlük kırıntılarıyla da biz geçiniyoruz" dedim.

"Yapma, Dinçer abiyi harcama!" dedi Yusuf, güldü.

"Dinçer'e sözüm yok, çok severim kendilerini... Genel olarak konuşuyorum. Patronlar özgür değil midir?" dedim.

"Özgürdür" dedi Yusuf.

"Eh, biz de başka bir şey demedik zaten. Kahveniz var mı?"

"Brezilya'dan gemiye binmiş" dedi Hasan.

"Güzeeel, zeki bir kuşak yetişiyor" dedim, el salladım. Karşıdan

tepsiyi çayla doldurmuş kahveci İsmet geliyordu, yolunu kestim, "Kahveyi ne zaman içeceğiz kumandan?"

"Kahve var ama pahalı..." dedi İsmet.

"Ne kadarsa verelim" dedim.

"Ben burda fincanı on liradan kahve satamam, bırakmazlar."

"Peki, bir çay alayım bari." Aldım çayı; yudumlaya yudumlaya gezindim, kulağıma "Meşgulüm, görmüyor musun?" diyen sert bir ses çarptı... İstanbul kazan ben kepçe iş aradığım yıllarda -kâtiplik- için başvurduğum bir şirketin hizmetlisi, "Bey gelmedi daha" demişti. "Beklerim." Hayalleri hayallerin üzerinden aşırıyor, katipliği kaparsam neler yapacağımı tasarlıyordum. Üç saat sonra dev bir Japon güreşçisini anımsatan (Bey) yanını yöresini alan, arkasından finolar gibi koşturan, el oğuşturan "Hakkı aliniz var beyefendi!" diyen dalkavuklarıyla görünmüştü, kapılar açılmış, odasına giren (Bey)e su bardağı dolusu kahve yetiştirilmişti. On beş, yirmi dakika alacağım yanıtın heyecanıyla boğuşmuş, dalmıştım içeriye. Mandanın trene baktığı gibi bakmış, "Ne istiyorsunuz?" sorusunu yöneltmişti. Kekelemiştim. "Ben, kâtiplik..." Gazetenin ikinci sayfasını hışırtıyla çevirmiş, "Görmüyor musunuz, meşgulüm" demişti. "İşe alınıp alınmayacağımı öğrenmek istiyordum da..."

"Meşgulüm, başka zaman gelin!..

İçimden en güzel küfürleri arka arkaya dizmiş, adamın başına çorap örme sorununu şeytana havale etmiştim. Arkadaşım A. Rahim Balcıoğlu'da bir gün Akbaba dergisinin yolunu tutmuştu, Yusuf Ziya Ortaç'a yazı vermek için. Odasının kapısını tıklatacağı sırada korkunç bir bağırmayla sarsılmıştı. Üstat birilerini A. Rahim Balcıoğlu'nun yüzünü kızartan ağır sözcüklerle azarlıyor, itin kıçına sokup çıkarıyordu. Balcıoğlu, pişman olmuştu, ayrıca kafasında büyüttüğü Yusuf Ziya mitinin iskambil kâğıtlarından kurulan şatolar örneği yıkıldığını anlamıştı. Görürse, yanılma, hayal kırıklığı olguları daha başka boyutlar kazanacak, adamdan iyice tiksinecekti. Ama birtakım duygular odaya doğru itiyordu Balcıoğlu'nu, yazı işleri müdürü Ahmet Koçer'in de yürüklendirmesiyle eşikten atlamıştı. Maroken koltuklarda Halk Partili ünlü bir milletvekili, kalantor üç konuk kahvelerini höpürdetip sigaralarını tüttürüyorlardı. Azarlanan karikatürist eriyip bitmişti... Yusuf Ziya Ortaç, öfkesini ötekilerden ağır bir sözle noktalarken gözleri A.

Rahim Balcıoğlu'na ilişmişti. "Siz ne istiyorsunuz? Görüyorsunuz ki meşgulüm..."

A. Rahim Balcıoğlu, çıldıran sinirlerini dizginlemiş, "Yusuf Ziya Bey'i, o büyük yazarı görecektim" demişti.

"Yusuf Ziya benim..."

"Hayır efendim, Yusuf Ziya Bey siz olamazsınız" diyerek çıkmıştı. Arkasından seslenilmişti, çağrılmıştı ama A. Rahim Balcıoğlu geriye dönmemişti.

Çay bardağını, kenara koydum. Bir kitabı çantasına sığdırmakla uğraşıyordu Adalet Ağaoğlu. Nereye basacağını bilmenin güveniyle önüne bakmadan ilerliyordu. Kitap konusunu halledip başını kaldırdığında gördü beni, şaşırdı -sen buralarda ne arıyorsun?- gibilerden... Derken, kırık, dalgın, bir sürü yaşantının, bir sürü bir şeyler devşiren işçi düşüncenin çengellerinden güçlükle sıyrılan bir gülümseme, sarışın yüzünü aydınlattı. "Merhaba, nasılsınız?"

"Teşekkür ederim. Siz?" dedi.

"Eh işte" dedim. Beğendiğim bir yazardı. Geçen yıl Sanatseverlerde kitap imzalamamızdan, sahnede konuşturulmamızdan beri rastlaşmamıştık. Neydi o seyyar mikrofonlu bir masanın çevresindeki durumumuz? Bir iki tek atıp akıllarına gelen soruları soranlara doğru karşılıklar verebilmek amacıyla didinmemiz, birbirimizden güç aktarmak istercesine bakışmalarımız? Ağızlarımızın kuruması, ter dökmemiz ve memnun edemediğimiz seyirciler... -Sanatın işlevini anlatır mısınız?- Dünyanın irili ufaklı edebiyatlarında boyuna tartışılan, her tartışmadan yeni tanımlar çıkartılan, bir değil, birkaç sonucu içeren ve hepsi de mantığa uygun olan böylesine geniş kapsamlı, yüzlerce yapıtın bile altından kalkamadığı bir sorunu yarım ya da bir saatte nasıl yufka gibi açarsın? Adalet Ağaoğlu, dişe dokunur bir şeyler söylemişti ama ben kem-küm etmiş, kısacık bir tanımla paçayı kurtarmıştım.

"Görüşemiyoruz" dedi Adalet Ağaoğlu, "Hoş ben de pek..."

"Bazı yazarlar sık, bazıları seyrek görüşüyorlar... Kader gibi bir şey bu" dedim. "Armağanı kutlarım." Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Armağanını kazanmıştı (Bir Düğün Gecesi) romanıyla. Kahverengi giysileri vücuduna bol geliyordu, zayıflamıştı sanki. "Sağolun!" dedi, "Lüks bir salonda tören yapılıyor ama bir yandan da cenazesine gidemediğin bir ölü var." Adalet Ağaoğlu'nun cenazesine gidemediği ölü

Cavit Orhan Tütengil'di. Cenaze kaldırılırken kargaşalık çıkmış cemaat dipçiklenmiş, Ümit Kaftancıoğlu yaralanmış, güvenlik kuvvetleri cemaatin mezarlığa kadar gitmesini engellemişti. "Armağanı alırken durgundunuz" dedim, "-Bu tören yaşadığımız ortamla bağdaşmıyor mu yani- der gibiydiniz."

"Evet, tuhaftım, biliyorum. -Biliyorum- diyorum ya, -biliyorum- karışıklıklarla dolu. Neyi, hangi duyguyu biliyordum? Anımsamıyorum. Necatigil de oyunu hasta yatağında vermiş..." dedi Adalet Ağaoğlu, hüzünlüydü sesi.

"Yaa, kocaman Behçet Necatigil'i de kaybettik" dedim.

"Onca insanı, değeri yitirdiğimiz, yitireceğimiz bir dönemdeyiz" dedi Adalet Ağaoğlu. Gözbebeklerinin civalı pırıltılarında Güner Sümer'in babacanlığını gördüm ilkin... arkadan da omuzlarımda taşıdığım tabutunu, mezara götürülüşünü, kazılan çukura indirilişini, üstünü örten yaş toprağın oluşturduğu tümseği, kamyon dolusu çelenkleri, acıdan bitmiş karısını...

Bağırıyormuş gibi, "Yılmaz Çolpan'ın öldürüldüğünü biliyorsunuz değil mi?" dedi Adalet Ağaoğlu, çantasını sıktı.Yüzü, acıdan, öfkeden, ilençten, nefretten ve yitirilene duyulan şeylerden öyle bir gerildi ki derisinin ve yüreğinin çatırdadığını hissettim. "Korkunç bir cinayet! Ermeniler vurmuş galiba. Tanıyor gibiyim, bana hiç yabancı gelmedi resmi."

"Tanırsın herhalde, bizim çevremizdeydi" dedi Adalet Ağaoğlu, "Benim yakın arkadaşımdı. Haberleri dinlemedim, dinleseydim, gazetelerdeki kaldırıma yuvarlanmış halini görünce o kadar sarsılmazdım, alıştırırdım kendimi. Tutuldum, hiçbir şey diyemedim.

"Bir şey diyemememiz de bir tepki... Sonra ne diyebilirdiniz ki?"

"Denecek bir şey olmalıydı.

"Ben haberlerde öğrendim, bir de resmini yayınladılar. Ne kadar güzel, ne kadar yakışıklı bir adammış" dedim. "-Böyle insana kıyılır mı bre utanmazlar- diye kükredim."

"Dünya tatlısı bir insandı, iyi, melek gibi bir insandı. Geçen yıl görüşmüştük. Çok çile çekti, uzun zaman işsiz kaldı, iş vermediler. Daha yeni yeni yerleşiyor, toparlanıyordu. Vesikalık bir resmini yayınlamışlar alay edercesine; kaçak resimleri, mahkum resimleri gibi. Yüreğim oyuldu. Üzüntümü anneme söyledim, ilgilenmedi, -benim

acım bana yeter- dedi. Bir ölüm karşısında annemin böyle davranması irkiltti beni" dedi Adalet Ağaoğlu. Son yıllarda kendisi bir baba, iki kardeşi, annesi bir koca ile iki oğlunu toprağa gömmüşlerdi. Yılmaz Çolpan'ın öldürülmesi de tuz biber ekmişti bu sürekli yaşanacak, anıları tazelenecek olayların üstüne. "Anneniz haklı" dedim. "İnsanın öz acısı öteki acılara benzemez. Acılar içimize döndürür bizi, toplumsal ilişkilerimizi tavsatır."

"Bu tavsama da kanıksamayla yer değiştirir sonra" dedi Adalet Ağaoğlu, "Baba, kardeşler... her olay bir tokat attı."

"Benim de kardeşlerim öldü" dedim.

"Yaa, başınız sağolsun!" dedi Adalet Ağaoğlu.

"Siz sağolun!" dedim.

"Ölümler öyle çoğaldı ki söyleyecek söz bulamıyorum" dedi Adalet Ağaoğlu. Çaresizlikle kıvranıyor gibiydi.

"Söyleyecek söz bulsak bile yeni olmayacak" dedim, "Normal ölümlere alışmıştık...

"Normal ölüm ha!.. Ölümü nasıl da basitleştirdik" dedi.

"Mecburuz" dedim. "Ötekilerden ayıracağız. Ana, baba, kardeş, akraba, arkadaş ölümlerinin bizdeki yerleri başka olsa da acıları birbirlerine benziyordu. Törenler, konuşmalar, ağıtlar öncekilerin eşiydi. Ama bu ölüm biçimi yeni. Henüz dilini yakalayamadık. Bu yüzden duyduklarımızı gereği gibi anlatabilecek durumda değiliz."

"Tanımlayacak kelime arıyorum. Nerde? Yok. Yalnız bir şeyler duyuyorum ama duyduklarım, duymam gerekenler mi acaba? Kuşkuluyum" dedi Adalet Ağaoğlu. Kapkalın sıkıntıların bir odakta birikip yoğunlaşmasıyla başlayan rezil bir çıkmazın aralıklarına sıkışmış gibiydi.

"İlerde bunları öğreneceğiz" dedim.

"Yerde yatıyordu, başının çevresinde bir kan gölü vardı."

"Cavit Orhan'ın kaldırımdaki kısa kesilmiş beyaz saçlı başı gözlerimin önünden gitmiyor" dedim, "Kolundaki saat, çantası... Öldüğü yerde çimen olsaydı uyuyor sanırdınız."

"Yaa, evet, çok kötü!.." dedi Adalet Ağaoğlu, bu konulardan bıkmışçasına başını şöyle bir salladı, saçları hareketlendi, gözlerini gözlerime dikti, "Ne yapıyorsunuz?"

"Hiç. Beynim kilitlendi" dedim.

"Ben de çalışamıyorum. Hava da soğuk, kalorifer yanmıyor, hırkalarla, kazaklarla, battaniyelerle oturuyoruz."

"Bizim şimdilik kömürümüz var. Buyrun, bize gelin, çalışın!" dedim.

Güldü Adalet Ağaoğlu. "Teşekkür ederim. Ben pek bir yere gitmem, gitsem bile rahat edemem."

"Ayakta durmayalım, yoruldunuz, Remzi'nin dükkânına geçelim."

"Oradaydım, epey oturdum" dedi Adalet Ağaoğlu, eldivenlerini çıkarmaya hazırlandı, "Zahmet etmeyin" dedim, eldivenli elini sıktım.

"Hoşçakalın!" dedi.

"Güle güle, her şeye rağmen iyi günler dilerim" dedim.

"İyi günler" dedi.

Demir kapıdan çıkıp merdivene kıvrılıncaya kadar izledim Adalet Ağaoğlu'nu. Karşılaştığıma sevinmiş ama acılarla didiklenmesine üzülmüştüm. Bu arka arkaya sökün eden ölümler nedeniyle eski yeni dertlerini boyuna anımsayacak, aldığı yaralar hep kanayacak, en dengeli, en uyumlu zamanlarda beliren bir çağrışım, bir ses, bir görüntü, bunalıma sürükleyecekti.

Suratım bir karış, Remzi İnanç'ın dükkânına girdim.

●

"Aşkla şiir arasında gizli bir bağ vardır; çünkü her ikisi de, kimle olursa olsun konuşmak, anlaşmak, ona içini açmak isteğidir. Yerini başka bir şeyin alamayacağı dizginlenmez bir istektir bu. İçki de buna benzeyen düzmece bir durum yaratır; gerçekten de sarhoşların durmadan konuşmaları bunun bir kanıtı değil midir?"

(Cesare Pavese, Yaşama Uğraşı, Cevat Çapan çevirisi)

- Kimle olursa olsun konuşmak, anlaşmak, ona içini açmak değil, sevdiğim kişileri bulmak, o kişilere içimi dökmek isteğini duyuyordum sabahtan beri. Belleğimde hayaller, görüntüler, olaylar ve yüzlerce kilometre uzunluğundaki söz dizileri kıpırdıyordu. Bu kıpırdamalar, Cağaloğlu'na sürüklüyor, yokuşu indiriyor, Sirkeci'ye götürüyordu. Sirkeci'deki yoğun, renkli, cıvıl cıvıl iş yaşamının soluk aldırmayan deviniminde sevinçten şaşkındım, ordaki beşeri orkestranın küçük ama vazgeçilmez bir çalgısıydım. Uyumlu sesler çıkarmaktan başka bir şey düşünmüyordum. Birden gözlerimin önünde Dr. Erdal Atabek'in kırçıllaşmış sakal ve kara bıyıklarla kaplı yüzü belirdi. İnsancıl, sevgi yüklü gülümsemesi içime aktı ve ruhumdaki dağıtılmış, şuraya buraya savrulmuş parçaları birleştirdi. Kaldırımı titretircesine yürüyordu Erdal Atabek. Son kez Şehir Lokantası'nda buluşmuştuk. Erdal Atabek, konferans verdiği Beyoğlu'ndan gelmiş ve Tarık Buğra'dan, Sait Maden'den, Halil İbrahim Bahar'dan, Turan Oflazoğlu'ndan, İsmet Zeki Eyüboğlu'ndan, Güngör Dilmen'den, Ender Gürol'dan ve Tuncer Uçarol'dan oluşan topluluğumuza katılmıştı. Erdal Atabek, sadece tıp alanının kapsadığı sorunlarda değil çağımızı besleyen bütün sorunlarda derinleşen, karmaşık düğümleri çözebilecek akla, beceriye sahip olan yüksek düzeyde bir aydındı. Zekâsı, bilgisi, hayranlık uyandıracak nitelikteydi. Zihnin ve duyguların labirentlerinde gizlenenleri ortaya çıkartarak yaşantının gövdesine yerleştiren, -tescil eden- kocaman bir projektördü. Dikkati müthişti. Kaypak bir zeminden kaydırılıp sağlam bir zemine oturtulmak istenen gerçekler kitlesi hakkında sergilenen şaşırtmacaları, düzenlenen oyunları anında yakalıyor, doğruya yaklaşma yöntemlerinin çeşitliliğini açıklıyordu. Doğu ve Batı kültür ürünlerini, birikimlerini özümlediğinden ve bir senteze vardığından benzersiz, özgün fikirleri sıralıyordu. Mevcut yüceliklerin ötesindeki

yüceliklere insanımızı eriştirme olanaklarını arayan pırıl pırıl bir beyindi.

Yıllardır görüşmemize karşın ilk kez bir aradaydık. Rahattım, erinçliydim. Sait Maden'in karşısında Tarık Buğra, Tuncer Uçarol'un karşısında İsmet Zeki Eyüboğlu, benim karşımda Halil İbrahim Bahar, Erdal Atabek'in karşısında Ender Gürol, Erdal Atabek'in sağında Güngör Dilmen, yanında Turan Oflazoğlu vardı. Birbirlerini -şahsen- tanımayanlar tanışınca yabancılık, -o geçici ama varlığı her zaman duyulan, ortadan kaldırılması konusunda savaşılan duvar- aşılmıştı. İlk kadehlerle doğan sıcak, coşkulu hava, söyleşilerle, etkileyen buluşlarla gerilimini artırarak sürüyordu. Boyuna üretiyorduk. Necdet Ökmen masamıza yaklaştığında üç-dört konu değişik seslerle tartışılıyordu. İsmet Zeki Eyüboğlu, Farsça, Arapça bazı terimleri Türkçeleştirenlerin yaptıkları yanlışları açıklıyordu. Sait Maden, beyitler okuyordu Tarık Buğra'ya. Şiir üstüne günlükler yazan Tuncer Uçarol, sorular soruyordu bana. Meyhaneleri artık sevmeyen Halil İbrahim Bahar, bu gürültü patırtıda kaybolan özlü sözlerinin ilgililere ulaşamamasından ötürü sıkılıyordu. Ben Tarık Buğra'nın güçlü hikâyelerinden söz ediyordum. Saçları pamuk beyazlığındaki Tarık Buğra, ilgiyle dinliyor, büyük bir alçak gönüllükle "Abartıyorsun, o kadar değil" diyordu. Ama düşüncelerimi, övgülerimi, gerekçelerle, hikâyelerinden örnekler vererek belirtiyordum.

Tiyatro edebiyatımızı zenginleştiren oyunlarından ayrı kimi ilginç düşlerini de yazan Turan Oflazoğlu, göze çarpan bir durgunluk içindeydi. Ruhundaki sessiz çığlıkların kaynağı birtakım gizlerin tutsağıydı sanki. Arada sırada gülümsüyor, durgunluğunun nedenlerini merak edenleri üzüntüden kurtarıyordu. Gene tiyatro edebiyatımıza taze bir kan taşıyan Güngör Dilmen, çok neşeliydi. Attığı kahkahalar, beraberliğimizdeki güzelliğin sınırlarını genişletiyordu. Kırmızı yüzü daha bir kızarmıştı dünyadaki bütün utanç verici olayların ağırlığıyla eziliyormuş gibi. Katlı tütün kesesini açıyor, piposunu dolduruyor, ters çevirip ateşliyordu. Hollandalı bir kaptanı andırıyordu. Erdal Atabek, Ender Gürol, Turan Oflazoğlu ve Güngör Dilmen, Freud'un öğretisiyle ilgili bir konuyu deştiler. Bilimsel psikolojinin kurucusu Freud'un insana yaptığı küçümsenmeyecek hizmeti irdelerken, Marks'ın öğretisi karşısındaki durumunu kurcaladılar. Marks, (Mutluluğun önkoşulu gibi gö-

rünen hayallerden kurtulma dileği, aslında bizi hayallere tutsak duruma düşüren koşullardan kurtulma dileğidir) derken, Freud (Hayır, bilimimiz bir hayal değildir. Fakat, bilimin bize veremediği başka yerde bulmak umudu, işte hayal olan budur) düşüncesinin doğruluğunda ısrar ediyordu. Bu tartışma, her sözcükle hararetleniyordu. Freud, kalıcı olan ve olmayan gerçeklere değişik bir açıdan bakmıştı. Olguların kökenindeki karmaşık düzende çalışmış, gizleri incelemiş, bilinçaltı dünyasında kaynaşan mağmanın üzerindeki örtüyü kaldırmıştı... Saptadıklarım bu kadardı. Çünkü topluluğumuz ikiye bölünmüştü ve ben bir yandan Erdal Atabek'in, Ender Gürol'un, Turan Oflazoğlu'nun, Güngör Dilmen'in, Necdet Ökmen'in dediklerine kulak kabartırken, bir yandan da Tarık Buğra'ya, İsmet Zeki Eyüboğlu'na, Sait Maden'e, Halil İbrahim Bahar'a ve Tuncer Uçarol'a -laf- yetiştiriyordum ve serüvenlerden, tanıklıklardan, olaylardan, edebiyattan damıttıkları şölene katkıda bulunmak için çabalıyordum. Bu yüzden o harika tartışmayı gereği gibi izleyemiyordum.

Derken, altı buçukta Tarık Buğra, Sait Maden, Necdet Ökmen, Tuncer Uçarol, Ender Gürol kalkmışlardı.

Biz, masayı tekrar donatmıştık. Yabancı ve yerli fıkraları dökü yor, gülme ediminin bütün öğelerinden yararlanıyorduk. İsmet Zeki Eyüboğlu'nun (Tekkecilik) günlerinde yaşadığı her şey, bir ders niteliğindeydi. Osmanlı uygarlığının dinamiğini değil de durağan yönlerini ilkeleştirenlerin, doğal, gerçeklerle kuşatılmış çok çelişkili, çok uzantılı bir yaşamın içinde solurken metafizik bir yaşamla uğraşanların İslamlığı, tasavvufu -tarikatçılık- anlayışıyla yorumlamaları, hurafelere bel bağlamaları şaşırtıcıydı. İsmet Zeki Eyüboğlu, atasözleriyle, şiirlerle, deyişlerle süslediği durumları tatlı tatlı anlatıyordu. Bu anlatışıyla büyülenmişken Latince bir cümleyi araya sokuşturuyor, Homeros'u, Vergilius'u, Ovidus'u, Lucretius'u, ölümsüzlüğün evreninde gururla dinlenen bu büyükleri, alıp getiriyordu.

Turan Oflazoğlu, bilmediğimiz karanlığını parçalamış, biraz açılmıştı.

Erdal Atabek, etkili sesiyle bu tür toplantıların bilgi alış-verişinde oynadığı önemli rolden, ilişkilerdeki bağları güçlendirmesinden söz ediyordu.

Güngör Dilmen bir şarkı mırıldanıyordu.

Halil İbrahim Bahar, "Gidelim Muzo, bir tarhana çorbası içelim" diyordu.

Sonra -bugünlük- içkiye ve konuşmaya doyarak hesabı ödemiştik. Erdal Atabek ile Güngör Dilmen ayrılmıştı dışarda. Biz bir otobüsle Halil İbrahim Bahar'ın arabasını park ettiği Sultanahmet'e gelmiş, kaplumbağaya binmiştik. Turan Oflazoğlu ile İsmet Zeki Eyüboğlu'nu Fatih'te indirmiş, Gaziosmanpaşa'nın yolunu tutmuştuk.

TRT'ye telefon ettim. "Özdemir İnce'yi rica ediyorum."

"Yurtdışında efendim."

"Acaba ne zaman..."

"Belli değil."

"Mersi."

(Merci) sözcüğünü soylu bir ailenin (Çalıkuşu, Vadideki Zambak, Kamelyalı Kadın, Pol ile Virjini) romanlarını okuyan gençkızından işitmiş, hemen dağarcığıma atmıştım. Çiçeği burnunda, ondört yaşında bir yazardım. Yalnız bu sözcüğü, işçilerin, küçük esnafın, lumpenlerin bulunduğu mahallemizdeki bağnaz ortam nedeniyle kullanabilmek için cesaret isterdi. Kullanmaya yeltenenlere iyi gözle bakmıyorlar, züppelikle, gâvurlukla suçluyorlar, uzaklardaki apartmanların, hanların, fabrikaların sahiplerine takındıkları düşmanca (iç güdüsel), bilinçsiz bir düşmanlıktı bu) tavrı takınıyorlardı. İtiyorlardı dünyalarının dışına. Ama ben, her saniye bir bölümünü sergiledikleri serüvenlerinden, yaşantıyla dopdolu hikâyelerinden kopmak istemediğimden ve çocuklukla delikanlılık arasındaki geçitlerden herhangi birini seçemeyip bocaladığımdan, henüz kendime yetecek bir evren yaratamadığımdan, (merci) sözcüğünü, konuşurken ağzımdan kaçırmamaya özen gösteriyordum. Oysa İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yakılmış yıkılmış memleketlerde hızlı bir kalkınma başlayınca ve bu kalkınma olgusu Türkiye'yi de derlenip toparlanmaya zorlayınca, iş değişmişti. Çoğalan nüfusla çoğalan istekler, gereksinimler, yapay ve doğal engelleri kaldırmaya yönelmişti. Çemberlerle sıkıştırılan benlikler artık baskıya dayanamıyordu. Bu sorunlar ve başkaları Batı'ya açılmayı, Batı uygarlığının nimetlerinden yararlanma girişimlerini hızlandırınca, tavandaki -iyi yaşama- dileği tabana doğru inince, köşeye bucağa sinmiş bağnazlıkların egemenlikleri kırılmıştı. Önceleri reddedilen bir sürü şey gibi (merci) sözcüğü de benimsenmişti. Her türlü yoksunluğa boyun eğme-

yen, uygar, bilgili, aklının ve iradesinin sahibi, özgür davranan insan tipinin oluşturulması sorunu bütün yurdu sarmıştı.

Düşünüyorum da, nice aşamaları arkamızda bırakmıştık. Bir sigara yaktım. Şubatta TRT'ye gittiğimde hem program Yayın Planlama Müdürlüğünü hem de Genel Müdürlük danışmanlığını üstlenen Özdemir İnce'yi, işi başından aşkın bir halde görmüştüm. Dur durak bilmiyor, oradan oraya seğirtiyor, Kurumdan ve dışardan gelenlerle ilgileniyor, buyruklar yağdırıyordu. Binlerce düşünceyle kuşatıldığını, sıkışık durumda olduğunu, küllüğün kenarında sigara tüterken onu unutup bir başkasını yakmasından anlamıştım. Bu unutkanlıklar, dalgınlıklar, yorgunluklar birbirini izlerse uzun süre şiir yazamayacak, sanatsal faaliyet havasının dışına düşecekti. Tekrar yoğunlaşması, şiirin donduruluş damarını ısıtarak hareketlendirmesi, boğulmuş seslerle biçimleri canlandırması epey güçtü. İsteği üzerine getirdiğim (Mağara) ile (Kavga)'yı Özdemir İnce'ye teslim etmiş, o da yapımcı Ünlen Demiralp'a vermişti okuması için. Türk yazarlarıyla ilişki kurmak, dizi filmler yapmak amacındaydı. (Kavga) ile (Mağara) elverişli bulunursa senaryoları yazılıp filmleri çevrilecekti. Ayranla birer peynirli sandviç yemiştik. Ordan hikâyeci Dinçer Sezgin'in odasına inmiştim. Dinçer Sezgin, İstanbul'dan yeni dönmüştü. (Bir Kadının Penceresinden) romanını filme çekmek konusunda Oktay Rıfat'la anlaşmıştı. Güneşli sokağa çıktığımızda, ayaklarımızın altında çıtırdayarak ezilen buzlar eriyor, kirli sular kendine özgü şarıltılarla akıyordu.

'Dinçer'i arayayım. TRT'de yoktu. Evinin numarasını çevirdim. Açtı. "Selâmın aleyküm" dedim.

"Aleyküm selâm..." dedi duraksayarak.

Güldüm. "Elbet, -kim bu?- diyorsun ve hafızanı zorluyorsun."

"Dur, dur, bulacam."

"Demek ki sesim iz bırakmamış sende"

"Muzaffer abi..."

"Tamam. Kendileri..."

"Nasılsın abi?"

"Türkiye nasılsa ben de öyleyim."

"O zaman durum iç açıcı değil."

"Senin durumun iç açıcı mı arkadaş?"

"Peki ne yapacağız?"

"Her halûkârda yılmayacağız ve hayata dört elle sarılarak bozuklukları düzelteceğiz."

"Bu umutsuzluk, karamsarlık belâsından sıyrılmaya iyi niyet yetmez abi."

"Ama niyet olmazsa hiçbir kötülüğün üstesinden gelemeyiz. Umutlarımızı kuvvetlendireceğiz, umutsuzluk denen rezili kepaze edeceğiz. Karabasanlı bir düş gördüğümüzü ileri süreceğiz ve o yolda çabalayacağız."

"Düş biter, uyanırsın, rahatlarsın. Oysa yaşadığımız gerçek!" dedi Dinçer Sezgin.

"Gerçeklerdeki dalgalanmalar daha çabuk uyandırır insanı. Bütün dünya, bu yükselme çağına nasıl geldi?"

"Biz de geldik bu çağa ama hastalandık" dedi Dinçer Sezgin.

"Toplumsal bir hastalık bu, yanlışlıklardan, hatalardan doğan bir hastalık. Yanlışlıkları, hataları belirtip doğruyu ortaya koyarsak çabuk geçer..." dedim.

"Kim koyacak doğruları ortaya? Toplumla birlikte herkes hasta" dedi Dinçer Sezgin.

"O hastalar koyacak... Çünkü herkes hastalığından şikâyetçi ve bir an önce kurtulmak istiyor."

"Senin bu iyimserliğine bayılıyorum abi" dedi Dinçer Sezgin, güldü. "Geçenlerde Vecihi Timuroğlu ile Gazeteciler Cemiyetindeydik. Hep kulaklarını çınlattık."

"Kimbilir nasıl kesip biçtiniz" dedim.

"Eh biraz!"

"Neler dediniz?"

"Güzel şeyler konuştuk. Timuroğlu, -insanlık galerisi gibidir onun yapıtları, laboratuvar çalışmasını andıran bir çalışması vardır- dedi. Katran'la edebiyatımıza yeni bir tarz getirdiğinden söz etti. Epey zamandır hikâye yazmamandan yakındık."

"Teşekkür ederim. Yalnız hikâye yazıyorum."

"Yayınlamıyorsun ama abi!"

"Uzun hepsi, dergi sayfalarına sığmayacak alamet şeyler."

"Kitaplaştırabilirsin."

"Hikâye basmıyor kitapçılar... Daha neler söylediniz arkadaş?"

"Timuroğlu: -Bir de kendini beğenmese- dedi."

"Anlamadım. Hırsız, uğursuz değilim, namuslu bir insanım. Haksızların, sömürülerin, eşitsizliklerin, kavgaların, savaşların karşısındayım. Barışçıyım, karıncanın bile incinmesini istemem. Yurdumu, insanlarımızı seviyorum, edebiyatımıza hizmet etmeye çalışıyorum. Bu mu kendini beğenmek?" dedim.

"Timuroğlu, beğenmekten başka şey kastediyor sanıyorum."

"Narsislikle mi suçluyor yani?"

"Onun gibi bir şey..."

"Dinçer'ciğim, herkes biraz narsistir" dedim.

"-Ben edebiyat mareşalıyım, prensim, soyluyum- diyorsun ya" dedi Dinçer Sezgin.

Güldüm. "Ne var bunda? Bu rütbeyi, bu ünvanı bir güldürü havası meydana getirmek, kendi kendimle alay etmek için kullanmam demek ki arkadaşlarımca yanlış yorumlanıyor, bu payelerle üstünlük tasladığım sanılıyor. Ve batıyor onlara, rahatsız ediyor. Peki ben kendimle alay etme özgürlüğüne sahip değil miyim? Ama soyluluğu savunurum bak. Çünkü kabalıkların yarattığı tedirginliklerden sıyrılmış, ince, duyarlığı ağır basan, yüce, kirlilikten, pislikten arınmış ilişkilerin peşindeyim ve bu erdemleri bağrında toplayan bir kişiliği oluşturma çabasındayım. Her yapılan işte, her eylemde güzelliği arıyorum. Bana göre -soyluluk- budur, aristokrat kökenli olmak, mezar taşlarıyla övünmek değildir."

"Öyleyse değerlendirmede bir eksiklik var" dedi Dinçer Sezgin.

"Var tabii. Eğer, herkese tepeden bakıyorsam, önemsemiyorsam, gururumla çevremdekileri eziyorsam, kendimi seçkin bir örnek diye gösteriyorsam, -benim düşüncelerim, yargılarım doğrudur, her şeyin iyisini ben biliyorum, ben yapıyorum- diyorsam, bu tip karalamalar haklılık kazanır. Ama bütün bunların dışındayım ve insanın her an değişen bir varlık olduğunu, bu nedenle mükemmele erişemeyeceğinin bilincindeyim."

"Neyse..." dedi Dinçer Sezgin.

"-Neyse- deyip geçiştirmemeliyiz. Hepimizi ilgilendiren ve hep gündeme getirilen bir sorun bu. Ayrıntılarına inmek, ortak noktalarını saptamak, konumunu incelemek zorundayız. Bence kendini beğenme, insanın eski ve önemli özelliklerinden biridir; yetişme tarzıyla, yaşadığı koşullarla, kültürüyle ilgilidir. Beğenen, yeteneklerine, bilgisine,

toplumdaki yerine, tutumuna güvenendir aynı zamanda. Olgundur, erişkindir, verilen görevleri titizlikle gerçekleştirendir, kitlelerin çıkarlarını çoğaltma yolları ararken kendi çıkarını arka planda tutandır. Beğenmezse hiçbir alanda başarı sağlayamaz, başarı sağlayanları kıskanır, içi içini yer ve ot gibi yaşar. Ot gibi yaşamak da bunca uygarlıkları tarihine armağan eden insana yakışmaz" dedim.

"Tuhaf karşılayanlar var da..."

"Tuhaf karşılayanlar da esasta kendilerini beğeniyorlar. Tuhaf karşılamaları ise o kişi ya da kişilerin yanında kendilerini zayıf bulmalarından, birtakım komplekslerinin su yüzüne çıkacağı korkusundan, su yüzüne çıkarsa zihinlerde yarattıkları imajların yıkılmasından, küçülüp tozlaşacaklarını sanmalarından doğuyor... Yani, birçok şeye sahip olanlar, birçok şeye sahip olmayanlar tarafından beğenilmiyor ve kendini beğenmişlikle damgalanıyor. Ana-babaların hepsi, çocuklarının öteki çocuklardan üstün olduklarını söylemiyorlar mı?"

"Söylüyorlar."

"Ana-babalar da sık sık kendilerini komşularıyla, akrabalarıyla, yakınlarıyla kıyaslamıyorlar mı? Kıyaslıyorlar. Kıyasladıklarından daha değerli olduklarını belirtmiyorlar mı?"

"Belirtiyorlar ama çevrelerindeki bazı bireylerin haklarını da yemiyorlar, onları beğendiklerini içtenlikle ortaya koyuyorlar" dedi Dinçer Sezgin.

"Sevgili Dinçer, bir -beğenme- sorunu var, bütün insanlar bu sorunu bir türlü çözemedikleri için dalaşıp duruyorlar. Yalnız aklımızı başımıza devşirmeliyiz. Çağımız insanına, çağımızın geliştirdiği açılardan bakmalıyız. Sınırları belirlenmiş, kalıplaşmış, devingenliğini ve üretim gücünü yitirmiş kavramlar, yaşadığımız yoğun gerçeklerin arkasında kalmıştır artık. Dostlukları, arkadaşlıkları, sevgileri de ekliyorum buna. Dün, üç dört istekle dünya sahnesinde dolaşan insan, bugün yüzlerce isteğinin ayrımındadır ve her şeyi başka türlü algılamakta, başka türlü değerlendirmekte, öz benliğindeki binbir giysiyle acayipleşmiş canlıya varmak, onu soymak ve gereksinim duyduğu giysilerle donatmak istemekte, şunun bunun önerilerine kulak asmamaktadır. Yeni bir insanla, yeni bir karakterle yüzyüzeyiz, unutmayalım. Onu modası geçmiş ölçülerle tanımlayıp hırpalayamayız, -bizim istediğimiz gibi hareket edeceksin- diyemeyiz. Tamam mı?"

"Tamam!"

"Eee, sen bu edebiyat çevresinde kendini beğenmeyene rastladın mı? Hepsi birbirinden büyük, hepsi -dahi- değil mi? Konuştuklarında mangalda kül bırakıyorlar mı?"

"Bırakmıyorlar abi. Timuroğlu diyor ki: -Sanatçı alçakgönüllülüğü elden bırakmamalı-."

"-Alçak gönüllü davranmasın- diyen kim? Alçakgönüllülük, kendini beğenmenin karşıtıdır. Demin de söylediğim gibi bir sürü değere, özelliğe sahip olduğun halde sahip olmayanları -hiç- yerine koymamak, aranızdaki uyumsuzluğu ortadan kaldırmak, eşit davranmaktır. Ama bu davranışın adı içtensizliktir bana sorarsan. Aslında alçakgönüllülüğünü sergileyen kişi bir çıkar uğruna yapmaktadır bu işi. Gerçekte ise ötekilerle sürdürdüğü ilişkilerdeki derin uçurumu bilir ve kendini beğenmekten vazgeçer" dedim.

Öksürdü Dinçer Sezgin. "Alçak gönüllü davranışlarda bir sahtekârlık mı var diyorsun?"

"Hayır, öyle bir sav ileri sürmedim. Ama alçakgönüllülük insanın her anını yöneten sürekli edimlerden değildir. Durumlara, olaylara, koşullara, bize bir şeyler getirme bir şeyler götürme hesaplarına göre kullanılır. Sana alçakgönüllü davranan biri bana pek âlâ despotça davranabilir."

"O vakit insanın her şeyini tartışacağız" dedi Dinçer Sezgin.

"Elbette tartışacağız. Bize devredilen geçmiş kuşakların biriktirdiği mirası aynen kabul etmek, çerini çöpünü ayıklamadan hayatımıza katmak, mantığa, bilince vurmadan üstüne atılmak yok arkadaş! Karanlıklarında debelendiğimiz müthiş çıkmazlar, acılar, dramlar bu gözükapalı tutumumuzun, kolaylıkları seçmemizin, doğrunun saklandığı zorluklarla mücadeleden kaçınmamızın eseridir. Sonuca vardıramadığımız konuyu tekrar deşelim. Kendisini beğenenle başkasını beğenmeyeni birbirine karıştırmamalıyız, ayrı ayrı ele almalıyız."

"Başkalarını neden beğenmediğimizi ben şöyle açıklayabilirim: Biz, konuşmamızla, giyinmemizle, yemek yememizle, zevklerimizle, fikirlerimizle, yaşama tarzlarımızla ters düşenleri, aramızdaki boşluğu kapatma olanağından yoksun olanları beğenmeyiz" dedi Dinçer Sezgin.

"Doğrudur" dedim, "İkiyüzlüleri, aleyhimizde konuşanları, şarla-

tanları, dalkavukları, pire için yorgan yakanları beğenir misin?"

"Beğenmem elbet" dedi Dinçer Sezgin.

"Aldatanı, kandıranı, kuyularımızı kazanı, kötülük, düşmanlık yapanı, saygısızlık edeni?"

"Nasıl beğenirim?"

"O da kendisine benzemediği için seni beğenmez. Toplumdaki durumlarınız, hayatı kavrayışınız değişik çünkü."

"İyi bir yere geldik" dedi Dinçer Sezgin, "Beğenme olgusunun çekirdeğindeki -beğenme- sorunu ağır basıyor demek ki..."

"Evet, birçok noktalarda benzerlik bulduğumuz kimselerle arkadaşız, onları severiz."

"Bir bakıma, benzerliklerimizi çoğaltmak amacıyla ilişkiler kurarız, öyle mi?" dedi Dinçer Sezgin.

"Öyle. Bir kadını beğenirsek aşık oluruz, beğenmeyi meydana getiren benzerlikler yüzünden. Tanıdığın kimseler, kendilerini beğeniyorlar mı?"

"Beğeniyorlar" dedi Dinçer Sezgin.

"Gördün mü? O vakit kendini beğenmenin beşeri bir duygu olduğunu kabul edeceğiz ve kendilerini beğenenleri sanki başka bir dünyanın yaratığıymış gibi horlamayacağız."

"Oldu abi, gelsene, evde sürdürürüz konuşmayı" dedi Dinçer Sezgin.

"Adresini söyle de yazayım" dedim.

"Yukarı Ayrancı minibüslerine bin, Hoşdere Caddesi ikinci durakta in... Minibüsün gittiği yöne yürü!"

"Bulurum" dedim, kapattım telefonu. Giyindim, iki paket Birinci sigarasını yeleğimin ceplerine soktum. Azalıyordu sigara. Bayilerde de satılmıyordu, bakalım kime yalvaracaktım gene!.. Karamürsel'in oraya kadar yürüdüm, birkaç yolcuyla bekleyen Yukarı Ayrancı minibüsüne atladım, şoföre Hoşdere Caddesi ikinci durağı sordum. "Burda durun, indiririm sizi" dedi. Sıcak ağırdı, pelteleştiriyordu. Camlardan vuran öğle güneşi hamama çevirmişti içerisini, soluk aldırmıyordu. Hareket ettik. Güven parkındaki kulakları sağır eden patlamayı kimse umursamadı. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin, Emekli Sandığı'nın önünden geçtik, tanımadığım semtlere geldik. "İkinci durak" dedi şoför. En eskisi yirmi yıllıktı yapıların. Birden tarihi düşündüm. Tarih, insanın

yeryüzünde görünmesi, doğa egemenliğine adaylığını koyması ile başlayan ve yeryüzünden silininceye kadar değişerek sürecek yaşamın bütününü kapsayan bir olguydu. İnsanoğlunun her alanda yaptığı işleri, gelişmeleri, ilerlemeleri, icatları, toplumlardaki yükselme ve alçalmaları, savaş ve hastalık dönemlerini, yarattığı uygarlıkları, mücadeleleri saniyesi saniyesine, hiçbir şey atlamadan sayfalarına kaydeden bir defteri kebirdi. Somutluğun soyuta dönüştüğü, birikimlerin ve her çeşit üretimlerin değerlendirildiği, içinden insanla dünyaya ilişkin hikâyelerin çıkarıldığı bir malzeme yığınıydı. Bu yığına boyuna yaşantılar ekleniyordu, eklenecekti. Sadece, önemli sayılan -önemlinin kısıtlanışı, sınırlandırılışı, anlamından kaydırılıp daraltılışı- durumları, İsa'dan önce İsa'dan sonra gibi dönüm noktalarını kalın çizgilerle sunan kitapların yerini (tabletler yazıtlar da dahil) Homeros'tan bu yana edebiyatçıların yapıtları, masallar, destanlar, şiirler, oyunlar, romanlar, hikâyeler almıştı. İnsanın geçmişini, bugününü, geleceğini bu tür yapıtlarda bulmak ve oralardan çıkarmak, yeniden ve doğru olarak yorumlamak, eksiksiz bir insanlık serüvenini sağlam temeller üzerinde yükseltmek mümkündü. Edebi yapıtlar bir bakıma yaşananı ölümsüzleştiren canlı belgelerdi. Bu nedenle edebiyatçıya büyük bir iş düşüyordu. Sorumlulukları müthişti. Bugünü yarına hiçbir konuda dalga geçmeden, -bu yazılır şu yazılmaz- seçmesini yapmadan aktarmak zorundaydı... Zihnim ansızın bulandı ve düşüncelerim birbirine karıştı. Bir sigara tellendirdim. Ağaçlar yemyeşildi. Rüzgâr esiyor, akasyaların beyaz salkımlarından dağılan mis gibi kokular, burnuma çarpıyor, başımı döndürüyordu. Gözlerimi kamaştıran güneş alnımı ısıtıyordu. Çocuklar top oynuyor, uçurtma uçuruyorlardı. İçlerindeki analarının, babalarının varlıklarından kaynaklanan körpe evrenlerde duygular kaynaşıyor, bilmenin, görmenin, anlamanın ve öğrenmenin eşsiz tadıyla yaşamanın derinliklerine, olgunlaşa olgunlaşa akıyorlardı. Bir zaman üzüntüyle, kaygıyla seyrettim memleketimizin küçük temsilcilerini ve "Tanrım onları her türlü beladan koru, yüreklerini acılarla karartma, ocaklarını söndürme!" dedim. Kok kömürü kümesinin birkaç adım ilerisinde ayaküstü söyleşen orta yaşlı adamlar topluluğuna yaklaştım, selâm verdim, sokağı sordum. Uzun boylusu, kasketlisi hac işi bir tesbihi çekiyordu. Kolumu tuttu dostlukla. "Şu bayırdan aşşaa gidecen, sağa sapacan!" Bu yakınlığından etkilendim, gözlerim yaşardı,

teşekkür ettim, el salladım; Ajda Pekkan'ın (Aman Petrol) şarkısını ve ayak seslerimi dinleyerek, Ajda Pekkan'ın kışkırtıcı bel kıvırmalarını, omuz atmalarını hayal ederek indim yokuşu. Adresteki apartmanın taze çimenle kaplı bahçesinde biri genç, güzel, dolgun, ötekiler geçkince üç kadın birbirlerinin işiteceği seslerle, söyleşiyorlardı. Gözlüklü ve hırkalı, tığlarla örtü kenarı işliyordu. Sepetli bir motosiklet ürkütücü patpatlarla toz kaldırarak geçti. Demir kapıyı ittim. Hol karanlıktı, film başlayınca sinemaya girenler gibi karanlığa alışıncaya kadar sakınarak sürüdüm ayaklarımı, kibriti çaktım, numaraları, adları okudum... Dinçer Sezgin yoktu. O sırada öteberi doldurduğu sepetiyle beliren ve düşürdüğü Sana paketini eğilip alan kapıcı, "Kimi aradınız?" dedi.

"Dinçer Beyi.

"Alt katta. Durun sesleneyim!"

"Sana bol mu?"

"Üç tane zor alabildim. Her şey berbat, canımız cenderede.

"Düzelir" dedim.

"Hiç umudum yok, belki biz öldükten sonra... dedi, karanlığın koyulaştığı basamaklarda tak takları bırakarak en alt kata vardı, kapıyı yumrukladı. "Dinçer Beey, misafiriniz var."

Gün ışığı aydınlattı taşlığı ve Dinçer Sezgin'in sıktığı pilli fenerin sarı yuvarlakları duvarları taradı. "Muzaffer abi, sen misin?"

"Benim ama sana nasıl ulaşacağım? Öyle uzaksın ki...

Güldü yüzünü görmediğim Dinçer Sezgin. "Abi, şarkıdır o." Feneri oynattı. Epeydir silinmemiş trazbanı kavradım. Bir maden kuyusunun rutubetli derinliğine iniyordum sanki. "Orfe'nin sevgilisini aradığı cehenneme benziyor" dedim.

"Neye, neye?" dedi.

Aklıma başka bir şey geldi. "Yedi kat yerin dibindeki masal dünyasını andırıyor."

"Ama burası cennet gibidir."

Kucaklaştık, ayakkabılarımı çıkardım, terlik giydim. Küçük bir salona aldı beni. Dayalı, döşeliydi. Koltuklar, kanepeler, sehpalar, karşılıklı iki kitaplık, pencere önünde bir çalışma masası, üstünde telefon... İliştim. Sigaramı yaktım. Geniş, ağaçlıklı bir bahçeye bakıyordu salon. Bahçedeki ağaçların yaprakları pır pırlanıyordu.

Kalorifer yanmadığından serindi içerisi. "Evi gezeceksin galiba"

dedi. Kalktım. T biçimindeki bir koridordan sağdaki şirin mutfağı görerek büyük, yalnız salona geçtim. Konukların dekoruyla, bezemesiyle, televizyon, müzik, teyp aygıtlarıyla, tablo ve seramiklerle ilgilenip rahat davranacakları ya da -eşyalara zarar veririz- düşüncesiyle her an tedirginleşecekleri salonun mobilyaları daha yeni, daha ciddiydi. İçlerindeki viskiler Dinçer Sezgin'in hastalığı arasında yoklamaya gelen dostlarınca içilmiş boş eşantiyon şişeleri, eşinin çerçeveli bir resmi dikkatimi çekti. Eşi sarışın, beyaz yüzlüydü. "Balkanlı mı?" dedim.

"Evet, hemşerin olur" dedi Dinçer Sezgin.

"Öyleyse iyidir" dedim, "Ne kira veriyorsun?"

"Ev benim abi."

"Bak, buna sevindim. Bu zamanda ev sahibi olmak meseledir."

"Satacağım ama. Otomobili de satacağım. İki buçuk, üç milyonu Banker Kastelli'nin tahvillerine yatıracağım, alacağım faizin yirmi bin lirasıyla Çankaya'da bir daire tutacağım, geri kalanıyla da sıkıntısız yaşayacağım" dedi Dinçer Sezgin, bu sorunu çözümlediğini belirten bir sesle.

"İnsan çok mecbur kalmadıkça malını satmamalı. Fiyatlar boyuna yükseliyor, paranın değeri düşüyor, düşecek. Bugün sattığını yarın beş kat fazla ücret ödesen de alamazsın. Bu ortamda satan kaybeder" dedim.

"Kesin bir kural değil bu" dedi Dinçer Sezgin, bir sigara yaktı, "Bir malı satan bir amaçla bu işi yapmışsa, atıldığı ticaret alanında başarı sağlarsa pekala kazanır, gelirini çoğaltır. Ben tekrar daire almayacağım ki. Yaşantımı değiştirmek istiyorum."

"Yaşantının ancak kabuğunu değiştirebilirsin, iç yaşantı kolay değişmez" dedim.

"Dış koşullar elverişliyse iç de değişir. Tebdili mekânda ferahlık vardır."

"Tersi de olabilir. Ferahlık ararken tedirginliğe toslayabilirsin."

"Yanılmalar, pişmanlıklar her zaman gündemdedir" dedi.

"Türkiye kritik bir durumda. Eğer alelacele çare bulunmazsa şimdi soluduğumuz sisli hava rezil bir karanlığa dönüşecektir."

"Aman abi, herkese ne olacaksa bize de o olacak, boş ver. Sonra bu yer eskidi. Buradaki tatlar da güzellikler de eskidi, yavanlaştı. Durumumu değiştirirsem başka tatlara, başka güzelliklere ulaşacağımı sa-

nıyorum. Elime hazır fırsat geçmişken niye bu isteğimi gerçekleştirmeyeyim?"

"İstekler sonsuzdur. Hangi birini gerçekleştireceksin? Biri tükenir, biri başlar ve sürer gider. İsteklerini tüketmeye çabalarken kendini tüketir insan" dedim.

"Hayatın yasaları böyle, tükete tükete tükenmek."

"Eh, bir atılımda bulun bakalım!.."

"Hep ileriye, olumluya, güzele gitmek değil mi parolamız. İşte ben de o yolda yürüyeceğim" dedi Dinçer Sezgin kararlı bir sesle.

"Yalnız, tökezlersen üzülürüm."

"Yürümekte tökezlemek de vardır abi. Tökezlemeler, sevinçler, acılar, yıkılmalar, düşmeler eylemin bütününde yer alır."

"Haklısın" dedim, "Şu anda tasarıları olan Dinçer'le konuşuyorum. Tasarılarını, gerçekleştirecek Dinçer Dinçer'i tanımıyorum.

"O Dinçer'i de tanıyacaksın ve gördüklerinden, söylediklerinden memnun olacaksın."

"Belki...

"Kamın aç mı? Yemeğe oturalım mı?"

"Açım."

Mutfaktaki küçük masayı birtakım mezelerle donattı, ben de sirkeli bir salata yaptım. Pişirdiği etli yemek lezzetliydi. Birer yudum rakı aldık. "Edip Cansever'i beğenir misin?" dedi.

"Beğenirim, büyük şairdir."

"Sana onun (Gül kokuyorsun) şiirini okuyacağım. Günlerdir o şiiri yaşıyorum" dedi, daktilo edilmiş iki sayfayı serdi önüne.

Gül kokuyorsun bir de
Amansız acımasız kokuyorsun
Gittikçe daha keskin kokuyorsun daha yoğun
Dayanılmaz bir şey oluyorsun biliyorum
Hırçın hırçın pembe pembe
Öfkeli öfkeli gül
Gül kokuyorsun nefes nefese

Ve acı ve yiğit ve nasıl gerekiyorsa öyle
Sen korktukça düşümde görüyorum onu
Yani her yerde

Gül kokuyorsun amansız kokuyorsun
Bu koku dünyayı tutacak nerdeyse
Gül gül diye bağıracak bütün
Herkes hep bir ağızdan gül
Ve her şeyin üstüne bir gül işlenecek
Saçların alınların göğüslerin üstüne
Yüreklerin üstüne
Bembeyaz kemiklerin
Mezarsız ölülerin üstüne
Kurumuş gözyaşlarının
Titreyen kipriklerinin üstüne
Kenetlenmiş çenelerin
Ağarmış dudakların
Unutulmuş çığlıkların üstüne
Her şeyin üstüne bir gül işlenecek

Bir rüzgâr bir fırtına gibi esecek gül
Yıllarca esecek belki
Ve ansızın dünyamızı göreceğiz bir sabah
Göreceğiz ki biz dünyamızı gerçekten
Görmemişiz daha
Geceyi gündüzü yıldızları
Görmemişiz hiç
Tanışmaya komamışlar bizi
Güzelim dünyamızla

Birden coşkunun bile sessiz kaldığı, yaşamın damarlarındaki kanın gürül gürül aktığı bir havaya girdim. Duygularım, düşüncelerim, çağrışımların onbin kola bölünerek yaşanan olayların, durumların gövdelerine uzandı ve yaşanan cümbüşü ayrı ayrı yerlerden ayrı ayrı kaynaklardan koparıp getirdi, fokurdayan varlığıma yığdı. İmgeleri, mısraları öyle bir ustalıkla serpiştirmiş, olgulardan öylesine zenginlikler fışkırtmıştı ki, Edip Cansever'e bir kez daha hayran oldum. Dinçer Sezgin'in dudaklarından içe işleyici bir ses tonuyla dökülen sözcüklerle, gözlerimin önünde bütün görkemiyle kapıları açılan evrenin engel-

leri kaldırılmış yollarında güvenle, her şeyi severek, umutlarımı, hayallerimi yeni umutlar ve hayallerle güçlendirerek yürüyordum. Güneşler, yıldızlar parlıyor, ışıklar en karanlık köşelere sızıyor, oraları aydınlatıyordu. Peki ama bu cana can katan şiiri nasıl unutmuştum? Çocukluğumdan bu yana yaşadığım kötülüklerle iyilikleri, çirkinliklerle güzellikleri yan yana barındıran ama güzellikleri yakalayınca ötekileri -tasfiyeye- tabi tutan belleğim, demek kimi zaman dikkatini güdükleştiriyor, uykuya dalıyordu.

Edip Cansever'in sağlığına, onuruna içtik. "Cemal Süreya'nın kitapları var mı?" dedim. "Var" dedi Dinçer Sezgin. (Beni öp sonra doğur beni) kitabını getirdi. İlk şiirinden başladı okumaya. Zihinlerdeki, ruhlardaki eskimiş kalıpları parçalamaya zorlayan ve yaşamın derinliklerinde bize ait olan ama yaşadığımız koşulların baskısından ötürü göremediğimiz ayrıntıları gösteriyordu Cemal Süreya. Ayrıca sezdirme yöntemiyle beyinlerimizi, duygularımızı, benliklerimizi sürekli uyarıyordu. Bir anlamlar, bir tadılmamış tatlar, doyulmayan hazlar yaratıcısıydı. Seçtiği sözcükleri büyü balına banıp etkinliklerini yoğunlaştırarak mısralara yerleştiriyordu. Bir sihirbazdı Cemal Süreya, gerçeklerin aralıklarına sıkışanları kurtaran. İnsanın kendi ağırlığını koyduğu, damgasını bastığı alanlardan, o alanlardaki eylemlerinden, işlevlerinden, sonsuz çabalarından ürettiği bereketli bir dille şiirin özgün, yüce dilini kuruyordu. İnce dokunuşların ucunda şimşek gibi çakan ironisiyle, en ciddi durumların özündeki çelişkileri sergiliyordu. Toplumdaki nabız atışlarını, bireylerin yüreklerinde taşıdıkları değerleri, canlılıkları, birbirlerini besleyen devinimleri belirtirken cinsellik sorununa eğiliyordu. Cinselliğin varolmakla, somut ve soyut doğurganlıklarla olan ilişkisini evrenin merkezi haline getiriyordu. Haklıydı Cemal Süreya. Cinsellik yaşamımızın anlamı, kalbiydi. Sevdaların, sevgilerin, bir şeylerin, birlikte pişirip kotarmaların eskimeyen serüvenlerini, dalgalanan izlenim ve anılarının birikimlerini; atılımların ereklerini, karakterlerini, geçirdiği evreleri didik didik ediyordu. Gizlerin ağlarıyla, utançlarla ve yiğitliklerle bezenmiş varlıkların düğümlerini çözüyordu. Eleştiriyor ve çok az eleştirilecek şeylerin bulunduğu düzenleri hayal ettiriyordu. Zekâya cambazlıklar yaptırıyor, yapısında bulunan açılıp saçılmaları, çılgınlıkları, kural tanımaz özgürlükleri, sıralıyordu. Başka zekâlarda da rüzgârlar estiren üstün bir zekâydı. Şahane

benzetmelerle, gözlemlerle, saptamalarla, yüklü çok boyutlu tablolar çiziyordu. (Güneşin altında yazılmayan şey yoktur) savını çürüten ve yazılmayanı keşfedip sunandı Cemal Süreya. Müzik içeriğin bir parçasıydı şiirlerinin. Fonda bir gölge, bir süs değildi. Ritmi yöneten dinamik bir güçtü. Yaşanan anları duyuruyor, her şeyin bilincine vardırıyordu.

Cemal Süreya, şiirden anıtlar yapan kocaman bir mimardı.

Dinçer Sezgin, "Hadi abi Cemal Süreya'nın onuruna!" dediğinde ben orda değildim. Cemal Süreya'nın temeline harç koyduğu dünyadaydım. Renkli seslerin senfonisini dinliyordum. Zihnimden sıçrayan sayısız görüntünün şiirlerindeki görüntülerle birleşip halay çektiği bir düşteydim. Kitleler, Cemal Süreya'nın, Edip Cansever'in ve daha başka ustaların şiirlerini okusalar da sevgiye dört elle sarılırlar, nefreti kovarlardı.

"Bizleri -biz- yapanlar için" dedim, bardağımı kaldırdım.

Dinçer Sezgin de kaldırdı. "Şarkı ister misin?"

"Alaturka var mı?" dedim.

"Hem de en iyileri."

"Derhal çal öyleyse!"

Zeki Müren, (Bir muhabbet kuşu da ben olsam)ı söylüyordu.

"Salata çok güzel olmuş abi!"

"Sağol... Senin yemeğin de enfes."

"Abi, sıkılmazsan bir hikâye okumak istiyorum."

"Niye sıkılayım? İşim bu. İnsan işinden sıkılır mı?"

Dinçer Sezgin, çocuk doğurmak için çırpınan bir kadınla onu aldatan adamın hikâyesini okurken yüzüne bakıyordum. Sütlü çikolata rengindeki yüzüyle bir Güney Amerikalıyı andırıyordu. Az sonra kapkara saçlı başına geniş kenarlı hasır şapkasını geçirecek, omzuna işlemeli heybesini atacak, Aztek ve Maya uygarlıklarının İspanyollar tarafından yok edilen dağlık bölgelerdeki tapınak kalıntılarını ziyarete gidecekti sanki. Kederli, acıyla kemirilen bir sesi vardı. Olaylardan olaylara, durumlardan durumlara geçerken coşuyordu, heyecanlanıyordu o ses. Sürekli yazan ama seyrek yayımlayan bir hikâyeci olduğundan, pek az kişi bilirdi adını. Oysa bugün edebiyat alanında ünlenmiş birçok yazardan daha yetenekliydi. Yalnız, yeteneksizliklerini kamufle etmeyi becerenlerin ünlenmek için girişikleri birtakım bezir-

gânca ilişkilerin dışındaydı. Hikâyelerinde duyguya önemli bir yer ayırıyordu. Duygunun nerelerde yoğunlaşıp nerelerde azaldığını; ayrıntılar arasındaki bağları saptarken ortaya çıkan boşlukları başk a bir duygu öğesiyle doldurmayı iyi biliyordu. Hüznü hikâye yapısının tamamına yayıyor, dinleyeni, okuyanı içerden kavrıyordu. Cümleleri, tekniği sağlamdı. Hayattan hikâyeye aktarılan ve değişik bir yorumla ele alınan konular akar giderdi. Betimlemeleri, benzetmeleri, gözlemleri ilginçti. Düzeni, kişileri, sorunları, bütün girdi çıktılarıyla tanıyordu. Bana kusur gibi görünen bir yazma tarzı vardı. İç örgüyü oluştururken abartmalara, modern gerçekçiliğin sadeliğini, yalınlığını örten süslere sığınıyordu sık sık. Bu tutumu da, romantizmle gerçekçiliğin karıştığı bir noktaya sürüklüyordu okuru. Süslerden, abartmalardan arınması, yeni bir anlatım biçimi bulması gerekiyordu.

Ayrıca denemeler, şiirler üzerinde de çalışıyordu.

TRT'deki işini bitirince Gazeteciler Cemiyeti'ne gidiyor, pin-pon oynuyordu.

"On beş sayfa, daha yarısındayım" dedi Dinçer Sezgin.

"Okusana! Yoruldun mu yoksa?"

"Yoruldum... Son paragrafı okuyayım.

Adam metresinin evinden döndüğünde karısının ölüsüyle karşılaşıyordu. Vurucu bir sahneydi. "Sürdürsen iyi olur. Sonuçtaki gerilimi adamın psikolojisinde beliren çöküntüyle birleştirmelisin" dedim.

"Roman başlangıcı aslında, ama sıkıldım, bıraktım" dedi Dinçer Sezgin.

"Sıkıntın geçinceye ve seni tekrar çağırıncaya kadar beklet."

"Mektubu yazalım mı?" dedi Dinçer Sezgin.

"Nasıl istersen.

(Kavga)yı dizi film yapmak istiyordu TRT için ve bu nedenle senaryoyu yazacak, rejisörlüğünü üstlenecek birini arıyorduk. Bir kokteylde tanıştığım Erden Kral'ı anımsamış, Orhan Duru'dan adresini almıştım. Dinçer Sezgin, uygun görmüştü. Beyaz bir kâğıt çıkardı, tükenmez kalemle (Sayın Erden Kral...) diye başladı.

Pencerenin önüne dikildim, bahçedeki güneşi ve otları seyre koyuldum.

●

Bektaşi bıyıklı adamın *"Hayırlısı olsun!"* dediği çeyrek bileti özenle katlayıp cebime soktum. Büyük piyango bana vurursa ilk yapacağım iş, tepeden tırnağa giyinmek, gözlüklerimi değiştirmek, salon duvarlarını boydan boya kaplayan ceviz bir kitaplık ısmarlamak olacaktı. Arkadan da tükenenlerle nicedir yazıp biriktirdiğim hikâye, roman, düş ve günlüklerimi bastıracaktım. (Hüzünlendim birden.Otuz beş yıldır elimden kalemi düşürmediğim, on bir kitabımın bazılarıyla armağanlar, ödüller kazandığım, yabancı dillere çevrildiğim halde ne yazık ki yayınevlerinin peşinden koştuğu aranan biri düzeyine erişememiştir). Ayın yirmi dokuzunda ya bu tasarılarım gerçekleşecek ya da... Azıcık serin mayıs rüzgârı okşar gibi esiyor, kimbilir hangi kavaklardan koparttığı tüylü pamukçuları tatlı tatlı uçuruyordu. Başlara, omuzlara, araçlara konan bu ağırlıksız pamukçukların yarattığı şiirsel görüntüyü ilgiyle izliyordum. Pamukçuklar ortalığı tutmuşken bir film çevrilmeli, bahardan yaza geçerken sergilenen son çılgınlığı, son büyüyü canlandırmalıydı. Bu canlandırmaya sevişmeler, dostluklar, gülmeler, şakalar, meyhaneler, kahveler, nikâh-lar, düğünler, hastalıklar, grevler çalışma yaşamındaki çeşitli ilişkiler, kavgalar, evlerdeki olaylar, cinayetler, vuruşmalar, cenaze törenleri, mezarcılar, çiçekçiler, bağıran kalabalıklar, gözlerinden yağmur misali yaş akıtanlar, ağıt yakanlar da katılmalıydı. Bir katil öldürdüğünün tabutunu taşırken kederli görünmeli, gene öldürdüğünün anasını, babasını, karısını, kocasını, kardeşlerini teselli etmeliydi. Kentteki her evin önüne konan hoparlörlerden yöneticiler, politikacılar ve güvenliği sağlamakla görevli kimseler, seslerini duyurmalıydılar. Şarkılar söylemeliydiler, hikâyeler, fıkralar anlatmalıydılar, nutuk çekmeliydiler, öfkeyle sövmeliydiler, beş dakikada bir "Dikkat, dikkat!" demeliydiler. Ve para kazanma, adam kandırma, büyük adam olma konusunda bilgi vermeliydiler... Yürüdüm. Gönlümü ferahlatan diri yeşilliğiyle beton kuşatmaya başkaldıran Güven parkına, dik bir kibrit kutusu gibi duran binlerce camlı Gökdelen'e, yıkılan sevimli binaların yerlerinde hızla yükselen biçimsiz hanlara, Zafer Çarşısının karşısındaki Atatürk'ün mareşal üniformalı tunçtan heykeline, Sıhhiye'nin başlangıcındaki göbeğe oturtulan Hitit anıtına baktım. Yürüdüm. Çevresinde manavlar, balık-

çılar, bakkallar, dönerciler bulunan birahane bomboştu. Masalarda bardakların kurumuş yuvarlak izleri vardı. Ağdalaşmış yiyecek, içecek, yağ kokuları çözülmemişti daha; Erzurum'un dehşetli soğuğunu simgeleyen ve bir damdan bir dama atlarken donan kedi örneği boşlukta asılıydı. Bir süre önce insanla doluydu burası. Devinip duruyorlar, çocukluklarından bu yana yaşadıklarını, yaşadıklarının en önemli parçalarını döküyorlardı ortaya. Bardakların sayısı arttıkça yüzleri kızarıyor, aptallaşıyor, korkunçlaşıyordu. Mahmurlaşan, kanlanan gözlerinden düşünceli, kaygılı bakışlar, bastırılan delice tutkuların ve tutkuları rahatlatmanın anlamları damlıyordu. Boynuna gürültü patırdı üretiyorlar, döğüşüyorlar, kızlara, kadınlara, ailelere laf atıyorlardı.

Şimdi kapatmışlardı bu rezalethaneyi.

Bilgi Kitabevi'nin vitrinindeki kitapları (Ahmet Küflü yoktu. Mustafa Bey telefonla konuşuyordu) boyalı tablalarda cansız yatan balıkları, manavların tezgâhlarını renk cümbüşüne dönüştüren sebze ve meyveleri istekle seyrettim. Hakiki zeytinyağla kızartılan patlıcanların, kabakların, biberlerin üzerine bol sarmısaklı domates sosu boca edilse... kuzu eli boncuk Ayşe'yle birlikte iri taneli pirinçten lezzetli bir pilav pişirilse... Edin Cansever'lerde yediğim tadı hâlâ damağımda (Oğlu Ömer o zamanlar ufacıktı) koruklu, kıymalı zarif bamyaları kaşıklasam... erik kompostosunun ekşiliğiyle yüreğimi soğutsam... pudra şekerine bulanmış çileklere şöyle bir yanaşsam... Ağzım sulandı ama iştahım kursağımda kaldı. Çünkü hepsi ateş pahasıydı, adamın dilini yakıyordu. Yalnız değirmenlerinin nasıl döndüğünü kestirebildiğim serbest meslek erbabı ve ticaretle uğraşan kimseler, cüzdanlarından para tomarlarını çıkarıyor, birkaç kilo birden alıyorlardı. Eh, sağ kalırsam temmuzun sıcaklarında benim gibi dar gelirlilerle birlikte bolluk nedeniyle düşecek fiyatlardan yararlanarak eve bir şeyler götürebilirdim. Yürüdüm. Sakarya'nın parke kaldırımlı düz sokaklarında volta attım, derken bir sıraya iliştim. Saat 10.30'du. Yaktım Birinci'yi... Sabah erkenden kapılarını çarpıp dışarıya fırlayan, gittikleri kahvelerde, sinemalarda, parklarda, istasyonlarda, arşınladıkları caddelerde konu arayan eski yazarlarımızı anımsadım.

Rastlantıları, tanıklıkları; bir emekliden, sersefil bir çocuktan, dilenci bir kadından ya da bir işsizden dinlediklerini yazarlardı. İzlenimlerini, gözlemlerini yerleştirirlerdi yazdıklarında beliren boşluklara.

Röportaj tekniğiyle bir duyguyu, bir davranışı, bir sözü elekten geçirerek toplumdaki özel yada genel bir aksaklığı, ilişkilerdeki bir sarsıntıyı, bir -melodram- çerçevesi içinde yansıtırlardı. Ayrıca yüzlerini gördükleri ama tek satır konuşmadıkları kişilerin kılık kıyafetinden hareket ederek ve bir sürü olasılığı yan yana sıralayarak durumlarıyla bağdaşacağını sandıkları hikâyeler uydururlardı. Derinliksizdi yapıtları, yüzeyde şeylerdi ama içtenlikliydiler. Yazmayı deneyerek, çabalarını yoğunlaştırarak öğreniyor, gerçek olsun diye canlı modeller kullanıyorlardı. Oysa bugün yazar, yaşamın somut ve soyut yapısını bilmek, o yapının özünü besleyen diyalektiği bütünüyle kavramak, karmaşık, çelişkili durumların kökenine inmek, köklerdeki ayrıntının hiçbirini ihmal etmeden ortaya koymak zorundaydı. İnsan serüvenindeki aydınlık ve karanlık çeşitli sahnelerin oluşumunu hazırlayan nedenlerin birbirleriyle çatışmalarını yakalamak zorundaydı. Toplumsal ve evrensel kaynaşmalardaki trajiğe mutlaka el atmak zorundaydı. Eksiksiz, olgun bir bilinçle, inandırıcılığı ön planda tutarak işine sımsıkı sarılmak zorundaydı. İnsanlığı insanlık yapan öteki uğraşlar gibi yazarlık da ciddi, savsaklamaya gelmeyen, kanla, canla, sabırla, bilgiyle ve araştırmayla yoğrulan bir uğraştı. Sorumluluğu müthişti.

Kalktım. Hikâyeci, şair Abdullah Nefes, yeni açtığı çiçekçi dükkânının önünde bacak bacak üstüne atmış sigara içiyordu. "Merhaba" dedim.

Toparlandı, "Merhaba abi, hoş geldin" dedi.

"Hoş bulduk. Ne güzel!.. Sanatçılığınla denk düşen bir iş yapıyorsun."

"Temiz iş, ince iş."

Karanfillere, güllere, sümbüllere, zambaklara, kır çiçeklerine bir göz attım. Küçük, avuç içi kadar dükkân ışıl ışıldı. "Nasıl alıyorsun bunları?"

"Çiçek pazarından. Müzayedeyle..." dedi Abdullah Nefes, güldü, gözlüklerini düzeltti.

"-Sattım, satıyorum- oyunuyla mı?"

"Öyle" dedi Abdullah Nefes.

"İşler nasıl?"

"İyi, iyi, geçinip gidiyorum. Çiçek alan çok."

"Tabii, cenazeler, düğünler, törenler, doğum günleri birbirini ko-

valıyor."

"Toplum devinim halinde. Her an çiçeğe gerek duyulan bir şeyler oluyor."

"Sen bir zamanlar meyhane gibi bir şey işletiyordun galiba."

"Evet. Sıkıldım o işten. Belâlıydı. Bir sürü sarhoşla, ruh hastasıyla uğraşıyordum. Dinlenemiyordum, sabaha karşı eve gidiyordum ve zamanımı, zamanlarını değerlendirmek isteyenler için harcıyordum" dedi Abdullah Nefes, o günlerin tedirginliğini üstünden atmanın sevinciyle baktı.

"Yalnız meyhane önemli bir kaynak değil midir?" dedim.

"İtiraf edenleri dinlemek, hayatlarını karma karışık eden olayları öğrenmek bakımından öyle ama ben de o havaya uyuyor, hizmet ettiklerime benziyordum. Belki malzeme yönünden zengindi ama enerjimi tüketiyordu. Oysa çiçekçilikte böyle bir şey yok. Geliyorlar, gül karanfil, bilmem ne alıp gidiyorlar. Akşam olunca kapatıyorum dükkânı, ohhh!" dedi Abdullah Nefes. Baskılardan, cenderelerden, sorumluluklardan kurtulmanın rahatlığıyla iki çay söyledi. "Vakitsizlikten yazı yazamıyordum. Yazı yazamayınca da üzülüyor, kahroluyordum.

"Sonra bin türlü insan gelir meyhaneye... Onlarla çoğunu beğenmesem bile iyi geçinmek zorundasın" dedim.

"İyi geçinmek zorundasın, alttan almak zorundasın, kişiliğini, onurunu silmek zorundasın. Bir de dikkat etmek zorundasın" dedi Abdullah Nefes.

"Neye?"

"Gözlerin hep üstlerinde olacak bir şeyler yapıp yapmayacaklar mı diye. İzleyeceksin boyuna."

"Fena mı, psikoloji konusundaki bilgin artıyor," dedim gülerek.

"Eksik olsun öyle bilgi. İnsanın aklı başka yerdeyken nasıl bilgi edinebilir? Konsantre olmadan... Ben kendimi veremiyordum ki. İşi sevseydim, belki."

"Hikâyeler var mı?"

"Var... İki kitap yayınevlerinde bekliyor" dedi Abdullah Nefes.

"Bu gidişle daha epey bekleyecek" dedim.

"Sen neler yapıyorsun abi?" dedi Abdullah Nefes .

"Hiç. Olayların bana yansımasını yaşıyorum.

"Hepimiz öyleyiz" dedi Abdullah Nefes.

"İçimdeki bütün dengeler, bütün uyumlar bozulduğundan yaratma faaliyetinin dışındaki boşluklarda yuvarlanıp duruyorum. Yazmadan duramayan biriyken yazmaktan zevk alamayan, acayip, bana yabancı biri oldum. Hiçbir şeye istek duymuyorum. Konuşmam yarım, düşünmem yarım, gülmem yarım, ilişkilerim düzensiz" dedim.

"Elbet bu böyle sürmeyecek" dedi Abdullah Nefes.

"Sürmeyecek de, o bitme noktasına kendimi dağıtmadan varabileceğim kuşkulu."

Omzumu okşadı Abdullah Nefes. "Sen kuvvetlisin, dağıtmazsın."

"Bakalım" dedim, "Telefonun var mı?"

"Henüz almadım. Hitit Kitapevi'nin telefonunu kullanıyorum."

"Muammer Uygur orda mı?"

"Ordaydı."

Kalktım. "Bir selam vereyim."

"Gene gel abi!" dedi Abdullah Nefes.

"Gelirim" dedim, yürüdüm, Hitit Kitabevine girdim. Serindi. Ali gazete okuyor, Muammer Uygur hesap yapıyordu. "İşittiğime göre beni özlemişsiniz."

Güldüler. "Seni hep özlüyoruz" dedi Muammer Uygur.

"Sağol!"

Ali, "Erkencisin," dedi.

"Sakarya'yı bir teftiş edeyim dedim. Satışlarda bir kıpırdama var mı?"

"Yok" dedi Ali.

"Kitaplar ateş pahası. Ben alamıyorum artık. Evdekilerle idare ediyorum. Okumadığım bir sürü kitap varmış."

"Zam kızgınlığı geçince alacaklar elbet" dedi Ali.

"Ama -zam- denen canavar boyuna semiriyor" dedim.

Muammer Uygur, çekik -uygur- gözlerini gözlerime dikti, sevgi dolu bir sesle, "Nasılsın?" dedi.

"İyi değilim."

İlgilendi. "Ne oldu, hasta mısın?"

"Bedenim değil, ruhum hasta."

"Bir doktora...

"Ruhumu iyileştirecek doktor barıştır" dedim, "O ise çıkıp gitti memleketimizden."

"Ne zaman döneceği de belli değildir" dedi Muammer Uygur.

"Hemen dönebilir ama dönmesi bazı güçleri rahatsız ediyor. Çünkü dönerse öldürmelerle, korkutmalarla ve iradesiz, direnmeyen, her şeye boyun eğen bir -sürü- oluşturmak istekleriyle amaçlanan durum gerçekleşemez. Barış, savaşın yaşamasına izin vermez" dedim.

"Barış, savaştan sonra doğar" dedi Ali.

"Ama barışın bozulması da savaş ortamını yaratır" dedi Muammer Uygur.

"Bizdeki gibi" dedim. "Yalnız barış niye bozuldu? Bunu düşünmeliyiz."

"Çıkarlar çatıştı, çıkarlar çatışınca düzen sarsıldı" dedi Muammer Uygur.

"Peki, niye çatıştı çıkarlar? Bir azınlığın tekelindeydi gereksinim duyulan maddi ve manevi değerler. Azınlık, bu gereksinim duyulan değerlerle tepeden tırnağa donatılmıştı, keyfi yerindeydi, parasıyla puluyla, konumuyla, kendinden yana yasalarla saltanatını sürdürüyordu. Gereksinim duyulanları alın terini dökerek, emeklerini harcayarak üretenler, her şeyden yoksun kitleler, -biz de isteriz- deyince kıyamet koptu. Azınlık, bütün güçleriyle harekete geçti."

"Bunlar doğru da başka işler var işin içinde" dedi Muammer Uygur.

"Her iş, kendisinden önceki işin uzantısıdır, bağımsız değildir" dedim.

"Bir taraf kazanmak zorundadır barışın sağlanması için" dedi Muammer Uygur.

"Ama o zaman da barış kazananlara ait olacaktır. Yenilenler ise yenilgiye uğrayanlara öteden beri uygulanan işlemlere tabi tutulacaktır. Yani, horlanacak, küçümsenecek, onurları ayaklar altında çiğnenecektir ve kazananlara köle gibi hizmet edeceklerdir" dedim.

"Yenilenlerin yazgısı bu" dedi Muammer Uygur.

"Kitlelerin ağırlığını ortaya koymasıyla kavga önlenir, barış gelir. Böylece kazanan kaybeden gibi bir sorun çıkmaz" dedi Ali.

"Ben önlenmesinden yanayım" dedim.

"Ben de" dedi Muammer Uygur, "Bu yaz ne yapıyorsun?"

"Bilmiyorum" dedim.

"Gel Bodrum'a götüreyim seni. Gümüşlüköy'de bir evim var."

"Teşekkür ederim, sağol!"

"Bir ay dinlenirsin... Mutfak, buzdolabı, odalar, her şey."

"Ev kendine göre Muammerciğim, biz de gelirsek sıkılırsın."

"Senden sıkılmam ben. Dost dosttan rahatsız olmaz."

"Tam tersi, asıl dost dostu rahatsız eder. Rahatsızlıkların çoğu yakın ilişkilerde meydana gelen sürtüşmelerden kaynaklanır" dedim.

"Canım bir odada siz, bir odada biz..." dedi Muammer Uygur.

"Neyse, hele yaz gelsin de..."

Çiçekçiye telefon ediyorlardı. Ali, Abdullah Nefes'i çağırdı. Abdullah Nefes soluk soluğa ahizeye sarıldı, söylenenleri not etti, kapattı, "Bir nikâh sepeti istiyorlar" dedi, gitti.

"Tüyüyorum" dedim, ellerini sıktım, Saat tam 12.30'du. Barışla ilgili söyleşilerimizi düşündüm. Milletler, yeryüzünde kendi bünyelerini oluşturan, küçük toplulukların aralarındaki ayrılıkları, dalaşmaları yok etmeye, sık dokulu bir düzenin temellerini atmaya çalışıyorlardı. Çünkü bir topluluğun öteki toplulukla bir davası, bir anlaşmazlığı vardı, birtakım nedenlerden ötürü kavgalıydı, zarar görmüştü o topluluktan, ya da zarar vermişti. Hasımdılar, düşmandılar. Yayın organlarının açıkladığı ve açıklamadığı birçok olayın üreticisiydiler. Herkes birbirinin kuyusunu kazıyordu onda olanın öbüründe olmaması yüzünden. Kıskançlıklar, beceriksizlikler, kışkırtmalar yüzünden. Çözümlenemeyen, çözümlenmek istenen davalar dağ gibi yığılmıştı. Her gün binlerce insanın eşiklerini aşındırdıkları karakolları, mahkemeleri şöyle bir dolaşmak, dosyalara göz atmak yeterdi. Öyleyse genel anlamda barış yoktu. İlişkilerini dengede tutan küçük toplulukların her an kavgayla sürgüne gönderilecek bir öğesiydi. Asıl önemlisi, bu birimlerdeki barışı yaygınlaştırmak, güçlendirmekti. Eğer yaygınlaştırılır ve güçlendirilirse, o zaman toplumsal barış bir anlam kazanırdı. Tabandan tavana gitmek, tabandaki aksaklıkları gidermek gerekiyordu ki tavanın tuzaklarına, oyunlarına düşülmesin. Ama bu durum da gene tavandaki, insana değer veren, insanı her şeyden üstün tutan bilinçli bir kadronun işiydi.

Körfez'in önündeki ağaca yaslandım, caddeye diktim gözlerimi. İşte Özdemir İnce geliyordu. Gülümsedi, gülümsedim. "Nassın be ağa?" dedim.

"Eylık be kardaşım" dedi Özdemir İnce. "Çok bekledin mi?"

"Sürtüp durdum şurda burda."

"Girelim mi?"

"Haydi!"

Girdik Körfez'e. Uzun bir masada oturan Haluk Tuncalı'yı selâmladık, tahta basamakları sarsa sarsa yukarıya tırmandık, duvar dibindeki bir yere iliştik. Ufak bir yeni rakı, tulum peyniri, salata, şaşlık söyledik. Ayçiçeği gibi yuvarlaklaşan yüzüne baktım. "Şişmanladın mı sen?"

"Gâvur memleketlerinde yedirdiler, içirdiler, aldık kiloları."

"Sakal bırakşana. Yakışıyor."

"Sakal da bırakacam, perhize de girecem, atacam fazlalıkları."

"İyi. Eee, Evropa'dan hoş geldin."

"Hoş bulduk Muzo...

"Yorgun gibisin."

"Gibisin değil, yorgunum. Ordan oraya gezip durdum. Gece yarılarına kadar süren toplantılar, uykusuzluklar..."

Özdemir İnce, Stuttgart, Heidelberg, Nice, Cannes ve Paris'e gitmişti. Birden Yüksel Pazarkaya adı takıldı aklıma. "Yüksel Pazarkaya'yı gördün mü?"

"Gördüm" dedi, bir sigara yaktı. "İlkin sana Stuttgart'ı çizeyim kalın çizgilerle. Kent, bağlar, bahçeler içinde, yemyeşil. Temiz, pırıl pırıl. İnsan orasının bir sanayi kenti olduğuna inanamaz. Huzuru elle tutuyorsun. Yalnız Türkler, özellikle aydınlar ürkek, insani ilişkileri eksik, zor, kompleksli, sinirli, olumsuz ve mağrur. Türkiye'nin küçük bir modeli."

Sözünü kestim Özdemir İnce'nin. "İşçilerin durumları nasıl?"

Yarasına dokunmuşum gibi yüzü sarardı. "İşçiler, iddia edilenin aksine köksüz, boşlukta. Mide, ulusal duygu diye bir şey bırakmıyor. İlkel insanda ulusal duygu yok. Ulusal duygu gelişmiş kişinin niteliği. Bilmem ne ilinin bilmem ne köyünden hiçbir konuda tutarlı bir fikir, bir düşüncesi bulunmayan vatandaş kaçak olarak Almanya'ya geliyor, -politik iltica hakkı- istiyor ve ülkemizi karalayıp yerin dibine batırıyor. Kimse beni bunların yurtseverliğine inandıramaz. Çoklarının proletarya umurunda değil, aç kalmamak, burjuvaların nimetlerinden yararlanmak, burjuvalaşmak için her şeyi yapmaya hazır. Almanya'da çalışan yabancılaşmış yabancı işçi prototipini sevmiyorum. Dış ülke-

lerdeki Türk aydınları ulusal kalabiliyor. Örnek Yüksel Pazarkaya ve ailesi. Yüksel Pazarkaya sanki Türkiye'de yaşıyor, bozulmanın, köklerinden kopmanın tuzağına düşmemiş. Karısı da öyle. Elinden dikiş dahil her şey gelen aydın bir (gelin.) Üç çocukları var. Üçü de Türkçeyi eksiksiz, kurallarına uygun konuşuyor. Almancada da kompozisyon birincileri, teniste de, jimnastikte de birinciler... Bazılarının yazdıkları gibi ulusallığın, kurufasülye, pilav yemekle ilgisi yoktur. İşçilerin çocukları Türkçe bilmiyor Muzo..."

"Deme! Korkunç bir şey! Hani gelenek, görenek, vatan millet?"

"Hepsi palavra!.. Sen adama -insansın- dememiş, öyle eğitmemişsin ki, hangi koşullar altında olursa olsun kendisini koruyabilsin" dedi Özdemir İnce.

"Doğru. Sağlam kişilikler, o kişilikleri besleyen özler, bütün alış verişlerinde terazilerin kefelerini ayarlamışlarsa dağılmazlar... Türkiye'nin, bu, kendilerini kurtarmak isteyen vatandaşlarımıza bir döviz makinesi gibi bakmasına, bütçe açığını kapatma çabasını bunlardan beklemesine, ne dersin?"

"Türkiye değil, onları işsiz bırakan ve leyleğin artık yavrusu gibi dışarıya savuran yöneticiler bekliyor ne bekliyorsa. Bu ne insani açıdan ne de ekomonik açıdan tutarlı bir şey değil. Çalıştıran ülke zaten yabancı işçiye köle gözüyle bakıyor, en düşük ücreti ödeyerek en kötü koşullarda yaşatıyor. Onları oraya yollayan yönetim de -çalıştıranlar gibi- düşünerek durumu resmileştiriyor, meşrulaştırıyor. Yeryüzünde böyle bir yöntemle kalkınmış, gelişmiş tek ekonomi gösteremezsin. Ama onların varlığından yarar umarsan ve zorlarsan onlar da, insanlıktan çıkar. Yüz kızartıcı bir durum bu! Utanç verici!"

Rakıyı bardaklara boşaltım yeteri kadar, su koydum ve beyazlaştıramadım ama sigara dumanı rengine dönüştürdüm.

"Ayde şerefe!.. Islatalım boğazlarımızı!"

"Islatalım be yau!.."

"Başka ne yaptın?"

"Ararat Yayınevi'nin sahibiyle konuştum. Türkçeden çeviri yaptırıp iki dilde yayımlıyor. Ayrıca Almanya'daki yazarların eserlerine yer veriyor."

"Almanya'da bağımsız bir Türk edebiyatı var mı?"

"Yoksa bile, olacak mutlaka. Buradan gidenlerin çocukları futbol-

cu da olacak, şarkıcı da olacak, gangster de olacak, sanatçı da olacak, yazar da olacak ve bu durumdan çok ilginç bir hayat tarzı çıkacak. Çünkü ordaki Türklerin sorunları Anadolu'daki insanların sorunlarından ayrı. Gerçek kültür çatışmasını orda yaşayacaklar. Yalnız ben bir şey söyleyeceğim: Almanca yazarlarsa bir edebiyat, özgün bir edebiyat doğar... Zaten orda dünyaya gelen ikinci, üçüncü kuşakların Türkçe yazabileceklerini sanmıyorum. Dilerim yanılmış olayım."

"Niye, -dilerim yanılmış olayım- diyorsun? Almanca yazarlarsa başarı kazanmayacaklar mı?"

"Evet. Ama ben Kanada'da yaşayan Fransız azınlığını düşündüm. Onlar dillerini koruyarak bir şeyler yapıyorlar... Bizimkiler de anadillerini korurlarsa, Almanca yazarak sağladıkları başarıdan daha da üstününü sağlarlar."

"Anladım" dedim. "Yalnız nasıl tanımlayabileceğiz o edebiyatı?"

"Türklüğü ağır basan melez bir edebiyat... Bol acılı, bol eleştirili bir edebiyat" dedi Özdemir İnce, fırından yeni çıkmış uzun ekmeği elleri yana yana kopardı, bir parçasını uzattı bana. Tulum peynirini üstüne bastırdım, ısırdım. "Melez edebiyat deyimi ilginç geldi bana Özdemir. Yeryüzünde kimler bu edebiyatın kurucusu, temsilcisi, sürdürücüsü?"

"Samuel Beckett, Jozef Kessel, Ionesco, Elsa Triolet, Senghor. Kanadalı Fransız yazarları, bir de eski sömürgelerdeki İngilizce ya da Fransızca yazan yazarlar."

"Yurdumuzda olduğu gibi yabancı ülkelerde yaşayan Türklerden de büyük yazar çıkması çok sevindirecek beni" dedim.

Sigarasının külünü silkti Özdemir İnce. Zihnindeki çalışmanın hızlandığını, düşüncelerini derleyip toparlayarak bir yeni tanıma hazırlandığını sezdiren bakışlarla parladı gözleri. "Büyük yazarlar bireysel ve toplumsal bunalımlardan, çılgınlıklardan doğar. 1980 ortamı hem Türkiye için hem de başka ülkelerdeki Türkler için bu tanıma eldiven gibi uyuyor. Sonra büyük yazarlık Türk olmaktan önce gelir. Neden gelir? Her yazar, (alçakgönüllülüğü bir yana bırakalım) yazdıklarıyla tüm evrene seslenmek zorundadır. Benim açımdan bir Ritsos, bir Vallajo, bir Yevtuşenko, bir Hemingway, bir Lorca bir Türk yazarından daha Türktür. Dikkat edersen Ritsos, Türk ozanlarını, okurlarını Yunanlı olduğu için değil büyük olduğu için etkiliyor."

"Sesinden Ritsos'u özlediğin anlaşılıyor" dedim.

"Özledim. Ağustos ya da Eylülde Yunanistan'a gideceğimi sanıyorum. Eşsiz bir insan, eşsiz bir sanatçı. İlk görüşmemiz sona erip ayrılırken elini öptüm. O da başımı okşadı, -güle güle oğlum- dedi. Bu anı, anılarımın en değerlilerinden biridir insani ilişkinin evrenselliğini vurgulaması bakımından" dedi Özdemir İnce, daldı. Dalgınlığı, yaşadığı Ritsos'lu günleri, olayları içeriyordu sezdiğime göre. Belki de konuşuyordu ya da Ritsos'un şiirlerini saygıyla dinliyor, ona şiirlerini okuyordu.

Şaşlık masaya kondu. Etler, domatesler, biberler, soğanlar hâlâ cızırdıyor, pişiyordu. Parça soğanların kenarları yanmıştı. "De buyur!" dedim.

"Yiyelim da aklımız başımıza gelsin" dedi Özdemir İnce.

"Bosquet'yi gördün mü Paris'te?"

"Gördüm. Benden bir hafta önce Yevtuşenko ondaymış, bütün voktaları silmiş süpürmüş, son şişeyi devirirken -Yeter -demiş Boske, -Türkiye'den bir şair dostum gelecek, biraz da o içsin.- Yevtuşenko da -Şairlerin hepsi kardeştir- diyerek şişeyi bitirmekten vazgeçmiş."

"İçtin mi o votkayı?"

"Buzdolabından aldım içtim."

"Almanya'dan Paris'e mi geçtin?"

"Önce Cannes, Nice, arkadan Paris... Paris'te on gün kaldım."

"Allah bilir ya, günlerin dopdoluydu."

"Hem de nasıl!" dedi Özdemir İnce, "Günün içinde en küçük aralık kalmadı. Bak anlatayım: Paris'in sonu yoktur, orada yaşayan herkesin başka başka anıları vardır. Kim olursak olalım, Paris nasıl değişmişse değişsin, ne gibi güçlüklerle ya da kolaylıklarla uğraşılırsa uğraşılsın sonunda hep oraya döndük, Paris buna her zaman değerdi, çünkü ona ne verirseniz verin karşılığını alırdınız mutlaka. Fakat çok yoksul, çok da mutlu olduğumuz ilk günlerde Paris böyleydi işte. Hemingway'in (Paris Şenliktir) adlı öyküler kitabının son öyküsünün son cümlesi bu. Mutlu anlarımda, mutsuz anlarımda, umutlu anlarımda, umutsuz anlarımda okuduğum bir kitaptır bu."

"Bir dakka Özdemir, -ne verirseniz verin karşılığını alırdınız mutlaka- diyorsun. Peki, burada verdiğinin karşılığını almadın mı hiç?"

"Almadun. Hep verdim, hep veriyorum. Sen de vermiyor musun?

Var mı karşılığı? Seni yücelten şeylere kavuştun mu? Biz veririz boyuna, kendimizden harcarız. Verdiklerimiz, harcadıklarımız bir yerde birikip gene bize dönmez, yiter gider. Oysa..."

"Belki de gelecek kuşaklar bizim verdiklerimizi alacaktır" dedim.

"Geleceği bilmiyorum. Ama verdiğimle yoksullaştığımın, boşaldığımın, güçsüzleştiğimin farkındayım. Dakikalar, saniyeler, gözler, ağızlar, kulaklar, eller, ilişkiler, bağlantılar durup dinlenmeden sömürüyor bizi" dedi Özdemir İnce, öfkelenmişti.

"Toplum yapılarımızın değişikliğinden mi geliyor bu?"

"Toplum, insan, uygarlık, anlayış, her şey... Anlatıyorum: En çok sevdiğim bir arabanın içindeyiz: 2 CV. Oyuncak. Arabayı Renè Gaudy kullanıyor. Prag'da aklına esip Aydın'a beni görmeye geldiğinden bu yana tam on dört yıl geçti. Hep aynı küçük ince yüz, bol saçlar, gövdesini kullanmadaki korkunç acemilik. Her an bir arabaya çarpar diyorum ya, o bayağı iyi kullanıyor arabayı. Arkada Brigitte Dreyfuss ile Tristan Cabral. Tristan'la Türkiye'de sayısız defa bir arada olduk: İstanbul, Ankara, Bodrum, Marmaris, Mersin... Hemen hemen Türkiye'nin bütün karayollarında ve meyhanelerinde. Brigitte de iki kez geldi. İkisi de ailemin bir parçası. Paris'e girmeden, çevre yoldan, Charles de Gaulle havaalanından Ivry-Seine'e, Renè'nin evine gidiyoruz. 'Benim hocamdı Renè. Institut des Professeurs de français a l'Etranger'de ne öğretirdi unuttum. Ozan, oyun yazarı, yönetmen Paris'i bana açan, bizi uzlaştıran insan.

"-Bizi uzlaştıran- güzel! İnsanlarla uzlaşırsın da kentlerle uzlaşamazsın" dedim.

"Hayır, o kenti simgeleyen bir varlığın gülümsemesiyle uyum sağlarsan hemen uzlaşırsın kentle" dedi Özdemir İnce, ete çatalını batırdı.

"O gülümseme, kentlerin konumuyla, iklimiyle, yapısıyla, karakteriyle önüne yığdığı engelleri aştıracak güçte değildir her zaman."

"Aştıracak güçtedir. Sevdiğin insanın bulunduğu kenti de seversin" dedi Özdemir İnce.

"Sevdiğim bir sürü insanın yaşadığı kent korku veriyor bana, sokulamıyorum" dedim. "Eee, ayrıca konuşuruz bunları. Paris'teydin."

"Paris'e bakıyorum. Birtakım yeni yapılar var çevre yolunun iki yanında, değişiklik mi? Belki. Ama her yeni yapı ne kadar yeni olursa

olsun hemen Paris'e uyar. Birdenbire eskir. Mutluyum. Ama bu kez açgözlü değilim, sabırlıyım, hemen sokaklara atılmaya niyetim yok. Renè'nin karısı, babasıyla buluşacakmış, gitti. Yemekte çatlayacak kadar şarap içtim. Renè'nin bir sendika başkanına söylev yazması gerekiyormuş. Hayatını biraz da böyle kazanıyor. O da gitti. Brigitte, Tristan ve ben yola ve metroya koyulduk. Paris haccına Moufftard sokağıyla başlayacaktım. Brigitte, ikide bir -hayal kırıklığına uğrarsan karışmam, uyarıyorum seni- diyordu. En son beş yıl önce görmüştüm bu sokağı. İlk kez de on beş yıl önce görmüştüm. Dar, yukarı doğru, yokuşça, yukarıda Paris'in en eski alanı Contrescarpe'a çıkan, iki yanı eski evli, evlerinin çoğu kalın kalaslarla payandalanmış binbir renkli bir sokaktı: Manavlar, küçük kasaplar, küçük elbiseci dükkânları, hem odun kömürü hem de şarap satan koltuk meyhaneleri. Bir iki tane caz müziği dinlenen yer. Günde iki kez yürürdüm okula gidip gelirken. Bazen birine dalıp bir iki bardak şarap içerdim. Yalnızdım, parasızdım; politik, felsefi, şiir sanatıyla ilgili bir yığın sorunum vardı. Sanki eklemlerim birbirinden ayrılmış, tekrar yerlerine takmaya uğraşıyordum. Amaa Paris'te hiçbir şey sürekli değildir bir açıdan bakınca. Kaç kez ölüm noktasında kederle girdiğim bu sokaktan, kaç kez mutluluktan uçarak çıktığım olmuştu. Son gördüğümde Yunan lokantaları sokağına dönüşmek üzereydi. Şimdi birkaç tane kalmış. Bir (Boutique)ler sokağına dönüşüyor şimdi. Kederlenmedim. Önüne geçilmez bir değişimdi bu. Hiçbir şeyi yerinde tutmanın olanağı yoktu. On beş yıl önceki adam da değildim artık. O zamanlar her şey benim istediğim gibi olsun isterdim. Her şeyi -hizaya sokmak isterdim. Kadın mı? Kafamdaki prototipe uygun olacaktı. Yoksa ilgilenmezdim bile. Hoşuma gitmeyen sokaklardan, caddelerden geçmezdim, insanları -çekmesabrım hemen hemen yok gibiydi. Şimdi artık, özellikle kırk yaşıma gireli, her şeyi olduğu gibi kabul ediyordum, dünyayı değiştirmek istiyordum ama insanların, düzenin, olması gerektiği gibi olmalarını, geleceği -şimdi- de yaşamak istemiyordum. Ne geçmiş ne gelecek, -şimdi- de yaşanmalıydı. Birbirinden kopuk şeyler değildi bunlar, ama artık önemli olan gerçekle doğal ilişki kurabileceğim -şimdi-ydi."

"Delikanlılıkta insan her şeyin değil, çünkü her şey bir dolu çirkinliği, pisliği de kapsar, bütün güzelliklerin sahibi olmak ister. Ben de istiyordum. İsteklerim gençti, tutkuluydu, coşkuluydu ve oburdu

Özdemir" dedim.

"İstediklerinin arasında neler vardı?"

"Neler yoktu ki? Dünyanın en güzel kadınları, saraylar, köşkler, yalılar, adalar, gemiler, yatlar, çiftlikler, kralların, kraliçelerin, milyarderlerin salonlarında parmakla gösterilen, kendisinden akıl alınan adam... Tek konu ben olmalıydım, ben konuşmalıydım. Öyle düşünceler ileri sürmeliydim ki, en büyük filozoflar bile düşüncelerimin sergilediği problemleri çözmekte güçlük çekmeliler ve karşımda şapka çıkarmalıydılar...."

"Çok mu yoksuldun o sırada?" dedi Özdemir İnce.

"Yoksulluk ne kelime!.. Yoksulluk kelimesi benim zavallılığım yanında zengindir. Düşler görüyordum, hayal ettiğim her şeyi gerçekleştiren düşler... Ve düşlerdeki evren daha zenginleşsin, daha geniş boyutlar kazansın diye erkenden yatağa giriyor, uyuyordum ve annem, -kalk, işe geç kalacaksın- dediğinde çıldırıyordum uyandırıldığım için."

"Sonra Muzo?"

"Sonra baktım ki düşlerde, havalarda, hayallerin on birinci katlarında dolaşmak beni hasta edecek, yaşadığım olanaksızlıklarla yüklü hayatın yalınlığına döndüm. -Başkalarının yaşadığı cazip şeyler, dünya nimetleri, senin erişemeyeceğin şeylerdir. Erişeceğin şeylerle ilgilen ve kendin ol! Durma, acele et! -dedim ve o zamandan bu yana kendimle çevremin, giderek toplumun ilişkilerini incelemeye koyuldum."

"İstekler ne oldu?"

"-Durumum, budur, ötesi yok. Öteye sıçramaya çabalarsan yıkılırsın- dedim egemenliğimin altına aldım, çoğunu öldürdüm..., sadece birkaç tanesini diri tutmaya, onların karınlarını doyurmaya çalıştım."

"Desene için bir istekler mezarlığı..." dedi Özdemir İnce.

"Öyle... Senin de içinde istek ölüleri yok mu? Vardır... Herkesin vardır. Hadi dostluğumuza, dostlarımıza" dedim.

"Hadi" dedi Özdemir İnce.

Karşımızdaki masaya saçlı sakallı, blucinli, şile bezli Fransız turistleri oturmuş, yanlarındaki yeşil yosunlu yeşil sulu, içinde lamba yanan akvaryumdaki şiş karınlı ipeksi balıkları seyrediyorlardı neşeyle. Balıklar hapisteki mahkûmlar gibi bir o yana, bir bu yana seğirtiyor, derinlere dalıyor, birbirini kovalıyor, bir yem bulunca kuyruk sal-

lıyorlardı. Özdemir İnce, turistlerin garsonla olan anlaşmazlıklarını araya girerek halletti. Teşekkür ettiler. "Ne güzel Fransızca konuşuyorsun" dedim.

"Sağol... Nerde kalmıştık? Haa, Contrescarpe alanında bir kahveye girdik. Birden 1966 Noel gecesi... Jean-Claude ve Jacqueline, Tristan ve Brigitte'le yer değiştirdiler. Jacqueline'le Sirkeci'den Paris'e kadar uzun, upuzun bir tren yolculuğu yapmıştık. Pipo içmemi, tütün kokusunu ve Lawrence Durrell'ı seviyordu. Yol boyunca (İskenderiye Dörtlüsü)nden konuşmuştuk. Her zaman az ışıklı evinde binlerce boş koku şişesi vardı, şişelerde kalan kokuları koklardı. Bir şeyler yazardı ama göstermezdi. Yves Bonnefoy ile Nicolas Guillen'i bu evde çevirmeye başlamıştım. Sanki üçümüz birlikte yaşardık. Bazen kapıyı vurup çıkar, bir süre sonra hiç tanımadığımız bir kadın ya da erkekle dönerdi eve. Yoktu artık. Almanya'ya gitmişti. Jean-Claude ondan ayrıldıktan sonra sekreteriyle evlenmiş, iki çocuğu vardı. Bunları düşünüyordum. Başka şeyleri, tekrar aynı biçimde yaşamak istediğim şeyleri.

- Sartre öldü-, dedi Tristan.

- Kim? dedim. Dalgındım.

- Sartre.-

Yaklaşık iki haftadır gazete okumuyordum. Almanya'da, Stutgart ve Heidelberg'deydim, Almanca bilmiyordum ve Almanya'da yayınlanan Türkçe gazetelerden hoşlanmıyordum. Bu yüzden ölümünü bilmiyordum. Zaten birkaç saat önce ölmüştü. Sartre, Camus ve Rilke'yle birlikte bizim kuşağın yazarıydı. Son yıllarda haksız yere üçünü de küçümser olmuştuk. Özellikle bizden sonrakiler, özellikle yaşları henüz yirmilerde yazılanlar, bu yazarları bilmiyor gibiydi. Hiç üzülmedim. -N'apalım- dedim, -zaten gözleri görmüyordu. Yazarlık yaşamı bitmişti. Üzüleceksek Roland Barthes'ın ölümüne üzülelim. Daha çok şey yazabilirdi. - Ama asıl üzüldüğümü akşam, Brigitte'in küçük odasında televizyon seyrederken anlayacaktım. Televizyoncu bir lisede röportaj yapıyordu gençlerle. Biri: -Bir dönemdi o. Tıpkı J-J, Rousseau gibi, Victor Hugo gibi. Bir dönemin simgesiydi. Özgürlük ve kuşkuydu- dedi. Sevimli bir kız: -Artık şimdi öldü Camus- dedi, -Camus'nün gerçek ölümü bu, Sartre yaşarken o da yaşıyordu.- Bizim öğrencilerimizi düşündüm. Kimbilir neler söylerlerdi. Sartre Türkiye'de yaşasaydı, canına okurlardı. Dönek derlerdi, küçük burjuva aydını der-

lerdi, canına okurlardı adamın."

"Tanıştın mı Sartre'la?" dedim.

Dilini ıslatan bir yudum aldı rakıdan Özdemir İnce. Öteki olaylardan ayrı tuttuğu ve özelliği bulunan seçkin bir olaya sıçrayacağından, o olayı unutulmaz ve görkemli kılan büyük yazarla ilgili anılarıyla izlenimlerini sergileyeceğinden yuvarlak yüzünü onurlu bir parlaklık aydınlatmıştı. "Oraya geliyorum şimdi" dedi, "On beş yıl önceydi. Pazar günleri saat ona doğru Montparnasse bulvarı bomboş olurdu. Kahveler yeni yeni açılırdı. Bulvardan bazı yaşlı Hıristiyanlarla iyi giyinmiş genç burjuvalar pazar ayini için geçerlerdi. Select kahvesinin ilk müşterisi ben olurdum. Mektup yazardım, Humanite Dimanche okurdum, bütün pazarı nasıl geçireceğimi tasarlardım.

O saatlerde Sartre, yanında evlatlığı kızla birlikte Delambre Sokağı tarafından gelir, kahveye girerdi. O girince içeri, yüreğimi bir utanma duygusu kaplardı, sanki Sartre'ı seyretmeye gelmişim gibi. O zamanlar bir ayağını hafifçe sürürdü. Sartre'ı Selecte'te ilk gördüğümde ben kendi pazarlarımı çoktandır yaşamaya başlamıştım kahvede. İlk gördüğümde de tanımamıştım zaten. Piposunu doldurmuş, ceplerinde kibrit arıyordu. Yorgun bir görünüşü vardı, yalnızdı, bir yerden tanıyor gibiydim. Kibritimi verirken tanıdım. Teşekkür etti. Ben de hemen masama döndüm ve tuhaf bir duygunun etkisiyle bir kez bile bakmadım ondan tarafa... Görüntünün üzerine Sandıklı'dan, Aydın'dan görüntüler bindi. 1960 güzüydü. Ankara-İzmir postası sabaha karşı dört ya da beşte geçerdi. Ve ben (Özgürlüğün Yolları)nın bilmem hangi cildini kapatır, ışığı söndürür, onun anlattığı ama benim henüz görmediğim, görmek için yanıp tutuştuğum Paris'i düşünerek uyurdum. Sonra Aydın. Kucağımda birkaç aylık oğlum Tan, elimde gene Sartre ya da Durrell..." Sustu, terli alnını sildi, bir sigara yaktı.

"Kendini hep o kahvede görüyorsun değil mi?" dedim.

"Yoo, anım evlatlığıyla yürürken başlar, kibrit verirken yoğunlaşır, özgünleşir" dedi Özdemir İnce.

"Paris'in adı geçince ilk anımsadığın Sartre mıdır?"

"Önceleri öyleydi. O kaybolmadı ama başka adlar sıralandı yanyana. Kentler ve yazarlar karışmıştı yaşamıma. Her kentin bir yazar karşılığı vardı yaşamımda ya da tersi. Kentleri ve insanları kitaplara göre değerlendirirdim o sıralar. İskenderiye'yi görmek isterdim, çünkü Ka-

vafis oralıydı; Naxos adası için deli olurdum, çünkü Paul Nizan'ın (Fesat)ının en sevdiğim bölümü bu adada geçerdi; New York; Blaise Cendrars (New York'ta Paskalya)yı yazdığı için vardı. İzmir'i severdim, çünkü hafta sonlarında Yusuf Atılgan, Manisa'dan gelir, birlikte maça gider, ne tanrıya ne de duaya inandığım halde totoda 12 tutturup sevdiği kızla evlenmesi için dua ederdim. Yıllardır huysuzluğunu çektiğim İlhan Berk, Ankara'da oturduğu için severdim Ankara'yı. Eskisi gibi değil, ama şimdi de biraz öyle. Yoksa niçin yurtdışına çıkınca dönüş yollarını Atina'dan ya da Sisam adasından geçirmek için türlü hesaplar yapayım?.. Ertesi gün ve ertesi günler, günde ortalama yirmi kilometre yürüdüğümü sanıyorum. Bir zamanlar buralarda yaşadığımın tanıklarını aramaya başlamıştım. St. -Etienne du Mond kilisesinin basamakları. Demek ki ılık bir bahar sabahı karşısında bu basamaklarda Françoise'la oturup tartıştığım doğru. Mabillon kahvesi, demek ki Nicolas Naumov, şu, -içgüdüsel Kalmuk- dediğim insan da, gerçek. Belki Moskova'da şimdi, belki de değil, yıllardır haber almıyorum. Sensier Mahallesi: Demek ki Juan Salgado Vera da, Çen Çao Ti de gerçek. Dostluklar da bu belki, sevgi ve bağlanma da bu: yaşadığının tanıkları. Demek ki sadece -eylem-den ibaret değil yaşam. Yaşamı paylaşmak, birlikte yaşamak gerek ki tanığın olacak. Bunlar eskiden düşünmediğim şeyler...

"Tanıksız yaşamanın olanağı var mı? Yoktur.Herkes birbirinin tanıklığını yaparak yaşar" dedim.

"İlk tanıklarımız, analarımız, babalarımız, çevremiz, doğumumuzu bilenlerdir. Sonra tanıkları çoğaltarak yürür gideriz" dedi Özdemir İnce.

"İşte o çoğalanların bazılarıyla arkadaş oluruz ve yaşamı paylaşırız. Hatta sadece kendimize ayırdığımız gizli yaşamın bile tanıkları vardır" dedim.

"Öyledir. Bu olayın tanığı yoktur demek soruna yüzeysel bir açıdan bakmak demektir. İşin kolayına kaçmak, insan gerçeğini tartışan ama o gerçeğin henüz özüne ulaşmayı bırak bir yana -eteklerinde dolaşan, pek büyük yanlışlıklar yapan yasaların ağzından konuşmak demektir. Bu da saptırıcı bir tavırdır. Çünkü mutlaka bir tanık vardır. Bir ağaç, bir kuş, bir kedi, bir taş, herhangi bir nesne, bir başka canlı. Ya da failin kendisi. Yani hem fail hem tanık" dedi Özdemir İnce.

"İyi söyledin ve açık bir yorum yaptın" dedim.

"...Bir sabah saat dokuzda Alain Bosquet'ye telefon ettim. Bugün onun işi var, bense ertesi günü güneye, Cannes'a gidiyorum. Dönüşümde 26 Nisan günü telefonlaşacağız. Evi pek sevmediğim bir mahallede, Sağ Kıyı'da St-Augoustin dolaylarında. Asansörle üçüncü kata çıktım. Yanlış kapıyı çalmışım. Saat 12.30 tam. Bosquet'nin dairesi karşıda. Gülerek açtı kapıyı. Loş bir ev. Küçük bir salon. Duvarlarda resimler var. İkinci cümlede, -Pazarları sevmiyorum burada, her şey sessiz oluyor- diyor. Düşündüğüm gibi bir adam. Ölçülü. -Fransızca ölü, kuralları katı bir dil, özgür yaratıyı sınarlandırıyor. Rusça ile ancak klasik metinler yazılabilir. İngilizce belki. Belki Türkçe gibi durmadan gelişen dilleri seviyorum. Hiç olmazsa ileriye dönük umudu olabilir insanın. Türkçe bilip benden çevirdiğiniz şiirleri ve (Bir Rus Ana)yı okumak isterdim.- diyor... Yevgeni Yevtuşenko gelmiş birkaç gün önce, hemen hemen bütün votkaları bitirmiş. Sonra -Yeter, bir şair dostum gelecek- diyerek kapmış bir şişeyi, ikimizi de doyuracak kadar votkası var. Göz belleğim yok sanki. Çünkü evi genel olarak anımsıyorum. Ayrıntılar neydi, kaç koltuk vardı, masa nasıldı, renkler neydi, percerelerin perdeleri kapalı mıydı (oda loş olduğuna göre kapalı olmalı), içkiler nerede duruyordu? Bunların hiç birini doğru dürüst hatırlamıyorum. Roman ve öykü yazmaya kalkışsam demek ki iyice zorluk çekerim. Anlaşılan sadece Bosquet'ye dikkat etmiştim. İki işi birden yapamam. Milliyet Sanat Dergisi'ni verdim (Nedim Gürsel'in kendisiyle yaptığı konuşmanın yayınladığı sayı) şaşırdı boyutlarını görünce. Zaten bizdeki gibi bir -dergi edebiyatı- yok Fransa'da. Örneğin Tristan Cabral ilk şiir kitabını yayınlayıncaya kadar bir tek satır yayınlamamıştı. Şaşılacak bir şey, ilk kitabı dokuz baskı yaptı. Fransa'da inanılmaz bir şey! Birkaç ozan dışında kitapların satışı birkaç yüzle sınırlı, en kabadayı ozanlar için bile. Bosquet'nin eşi yoktu evde, annesini görmek için California'ya gitmişti. Bu yüzden lokantada yiyeceğiz öyle yemeğini. Bu nedenle özür diledi benden. Ama ben lokantada yemeyi daha çok severim. Çünkü lokanta bir çeşit özgürlüktür. Bosquet, domuz eti yeyip yemediğimi sordu. Ben bayılarak yerim. Ama biraz kırıldım galiba. Bizi hep öteki Müslüman uluslarla karıştırırlar. Ben de hemen bu alıngan genellemeyi yaparım. En çok Türkiye'deki terör sorununu konuştuk. Cezayir'de bir profesör, Tunus'ta bir

romancı Fas'ta bir ilerici öğrenci, İspanya'da bir sendikacı, Nepal'de bir din adamı öldürülse gazeteler ve kamuoyu ayağa kalkar. Türkiye'ye karşı bir vurdumduymazlık içindeler. Sanki Türkiye bu dünyanın bir ülkesi değil, Mars gezegenindenmiş gibi, -böyle böyleymiş, insanlar öldürülüyormuş- diyorlar. Bunu anlatıyorum Bosquet'ye. -Fransızlar hırttır- diyor. Aynı şeyi Renè de, Tristan da, (Action Poetique)in başyazarı, ozan Hery Deluy de söylüyor. Ben Fransızları tanımıyor muyum? Bazı Fransızlar kendi kendilerine -Hırt- demekten çok hoşlanırlar... Dış ilişkilerde yabancıları değil de kendimizi suçlamalıyız.

Biz Türkler birer bencillik anıtı sayılabiliriz, kibirli, çekingen, hatta ürkek, hatta korkak bile sayılabiliriz, bu yüzden içimize kapanır, kaplumbağa kabuğumuzu çekeriz ve kendimizi savunuruz. (Türklük kompleksi)ne, kendini dünyanın merkezi sanmaya dönüşür bu. Bu kompleksi gıdıklayan, şerbetleyen herkese de güveniriz. Yabancılarla nasıl konuşuyoruz Muzo hiç dikkat ettin mi? Örneğin bir lokantada. İnsanlar, -dikkat, bizim masamızda bir yabancı var- der gibi davranırlar. Yabancılara karşı da eşit davranmayız, sınıflara ayırırız. Batılı insanlara, sosyalist dünya insanlarına, üçüncü dünya insanlarına, eski (Vilayet)lerimizin insanlarına hep değişik davranırız. Bizim kadar eleştirilmekten korkan, özeleştiri yapmayan, yeryüzündeki varlığını irdelemeyen bir başka ulus var mı, bilmiyorum. Bu zırhın içinde ve dışında da başka zırhlar vardır, meslek zırhları; herhangi bir mesleği gırgıra alan roman yazamazsınız, oyun yazamazsınız, hele filmini hiç mi, hiç yapamazsınız...

"Bunların hepsi doğru Özdemir, ama bunları ortadan kaldırmak için çaba göstermememiz yanlış" dedim.

"Korkuyoruz, bu bir gerçek. Hatta o sorunlarla ilgili düşünceler zihnimizde belirir belirmez yitireceğimizi sandığımız şeyler, -işimiz mevkiimiz, durumumuz, cezalandırılma, hapse girme, öldürülme- elimizi kolumuzu bağlıyor, titretiyor" dedi.

"Korkuyu, yani birbirimizden, meslek gruplarından, kurumlardan gelen korkuyu aşamazsak, eleştirmeyi, eleştirilmeyi en doğal hakların arasına yerleştiremezsek, insan olarak da toplum olarak da yücelemeyiz. Bırak yücelmeyi, şimdiki durumumuzu bile koruyamayız o durumda her şey aksadığı halde. Evet, mutlaka aşmamız ve ortadan kaldırmamız gereken korkunun, korkutmanın varlığından yarar umanla-

rın, bunların yaşaması için vargüçleriyle çalışanların yüzlerindeki maskeyi düşürmezsek, arkalarında gizlendikleri tabuları yıkıp tabu denen yasaklarla, dokunulmazlıklarla kuşatılmış güçlerin kirli çamaşırlarını ortaya dökmezsek, sorumluluktan kaçmış, yazarlık görevimizi yapmamış oluruz" dedim.

"Üstüne üstüne mi gidelim diyorsun?" dedi Özdemir İnce.

"Öyle diyorum. Söz gelimi, Adliye mekanizmasının nasıl işlediğini ortaya koyan romanlar yazalım... Emniyet örgütünü, hastaneleri, doktorları, üniversiteleri, bankaları, eğlence yerlerinin yaşamını, yeraltı dünyasını ve daha başka kurumları anlatalım. Fransa'da yazarın üzerinde kalem oynatmadığı bir şey var mı?" dedim.

"Yok. Her şey yazılıyor ve her şey yazıldığı, eleştirildiği için aksaklıkların çoğu giderilmiş, toplumsal bir denge kurulmuştur" dedi.

"Demek ki bir şeyi cesaretle eleştirdin mi o şeydeki gizli kötülük ya da aksaklık silinir gider. Ve yeni bir dönemdeki olumlu aşamalar başlar" dedim.

"Eleştiri ilerletir, susma geriletir insanı" dedi.

"Tamam! Birtakım tepkileri, birtakım acıları hesaba katarak o zırhları parçalama girişiminde bulunacağız" dedim.

"Parçalama girişimi kayıplarımızı artıracak ama" dedi.

"Artıracak da geçici olarak artıracak. Sonuçta hem bizim hem de ulusumuzun kazancı büyük olacak... Peki, kusura bakma sık sık araya girdiğim için" dedim, rakıdan içtim, ağzıma attığım eti çiğnemeye koyuldum. Körfez dolmuştu. Gördüğümüz ve görmediğimiz kişilerin birbirine benzemeyen sesleri, kahkahaları, doğar doğmaz gürültüye karışan ve bozulan ve dağılan sözcüklerin esintileri kulaklarımıza, tüten sigara dumanları da burunlarımıza çırpıyor, kalabalıkla bir arada bulunma duygumuzu uyarıyordu. Oysa bu kalabalık aslında -birleşmiş- bir kalabalık değildi. Çıkarlarıyla, düşünceleriyle ayrı ve uzaklardaydı. Beğenmediği, uygun görmediği düşüncelerin sahiplerine yükleniyorlardı, savaşıyorlardı.

Biz ise bu -birleşmemiş- kalabalığın birleşeceği kanısındaydık küçük bir çabayla... Bir bilinçlenmeyle, kimlerin hangi dolabı niye döndürdüğünü, neden döndürdüğü gerçeğini kavramakla -Ben sen yok, biz varız- ilkesine dört elle sarılabilirler, hep bunu, sadece bunu savunabilirlerdi.

Özdemir İnce, maden suyu istedi. "Birkaç gün sonra Renè'nin evine geldi Henri Deluy, öğle yemeğine. Yattığım odada (Action Poètique) kolleksiyonu vardı, uyumadan önce aşağı yukarı hepsini gözden geçirmiştim. İyi bir dergiydi, ama içinde Türkiye'ye, Türk sanat ve edebiyatına, özellikle de şiirine ilişkin tek satır yoktu. Henri'ye söyledim. Öyle, dedi, Ne yapacaktım yani, Türk şiiri nasıl, iyi ozan var mı, yok mu diye remil mi atacaktım? Biz bir tek Nazım Hikmet'i tanıyoruz. Nazım gibi bir ozan çölde değil, bahçede yetişir. Demek ki Türk şiiri diye bir şey var. Ama ben Paris'te hiçbir Türk sanatçısıyla tanışmadım, bir ozanla hele hiç. Bu durumda girişim neden sizden gelmedi şimdiye kadar? İstersen Eylül sayımızda senden birkaç şiir yayınlayalım (tabii Fransa'da yayınlanacak olan şiirlerimin daktilo yazmalarını okuduktan sonra söyledi bunu), daha sonra da bir Türk Şiiri Özel Sayısı hazırlarız.

- Tamam, -diyorum.

- Bana bak, güneyli işi, Akdenizli işi olmasın diyor.

- Neden o?- diyorum.

- Ben Marsilyalıyım, Marsilyalılar palavracı olur, sen de Mersinlisin, güneyli ve Akdenizlisin... yani palavracı değil misin?-

- Tabii,- diyorum, -her Akdenizli, her güneyli gibi ben de palavracıyım.

Henri Dèluy, yemek pişirmesini, yemesini ve içmeyi seviyor. Şiirlerimiz birbirine benzemese de önemli değil, bu üç nitelik arkadaş olmamıza yeter. Bir Türk mutfağı olduğunu söylediğim zaman -Atmadiyor, -ben yemek tarifesi özel sayısı yayınlamış bir dergiyi yöneten adamım. Türk mutfağı diye bir şey yok- Ben de, -Gel, gör, var mı yok mu anlarsın- diyorum. Gelecek. Bir sabah kapınızın zilini çalıp -İşte ben geldim- diyecek cinsten, has bir adam Henri Dèluy.

Akşam, bu özel sayı işini Türk arkadaşlara açıyorum. Kimisi -Zor iş, çok zor iş- diyor. Geçen yıl Sartre'ın dergisi Les Temps Modernes'den böyle bir öneri almışlar, ama hazırlayamamışlar, çünkü kimse bedava çalışmak istemiyormuş, (para) istiyormuş bu işi becerebilecek Parisli Türkler... Başka ulustan insanlar böyle bir öneri almış olsalardı, özel sayı çoktan hazır olurdu. Ve Sartre'ın dergisi Les Temps Modernes'de böyle bir özel sayının yayınlanması bize itibar getirirdi. Tabii bu sorunu konuştukça, Nermin Menemencioğlu'nun İngilizce antoloji-

sinin anıtsal değerini kavrar gibi oldum. Gene (Türklük kompleksine) giren bir davranışla kadıncağızın canına okuyacaktı İstanbullular. Neden falanca varmış, neden filanca yokmuş. Diyelim ki bu özel sayı işini kotardık ve sayı yayınlandı, sen seyreyle o zaman gümbürtüyü. Türkiye'de öznel bir seçim sonucu ortaya çıkan antolojilere girmek konusunda (hak) iddia edecek kadar komik insanlar var.

Muzo, sen çok güzel bir yabancı kadınla evli kaç Türk erkeği biliyorsun? Sadece işçiler değil, diyelim ki onlar mazur. Kaç aydın, kaç bilim adamı, kaç bilmem ne? Sanayici falan, tüccar filan, demiyorum, onları bilmiyorum. Ama ben çok az gördüm güzel bir yabancı kadınla evli olan Türk. Neden? Güzellik o kadar önemli değil belki, hepsi de dünyanın en iyi kadınlarıdır. Sadece ilginç bir durum bu."

"Ohhooo, daha bir yığın ilginç durum var" dedim. "Sonra?"

"Avrupa'nın birçok havaalanında uçaktan indim, uçağa bindim. Bizim ülkemize hareket edecek uçakların bekleme salonları kadar dokunaklı bir durumla az karşılaştım" dedi Özdemir İnce, bardağını kaldırdı. "Sağlığına!"

"Sağlığınıza! En kötü gönümüz böyle olsun!" dedim.

"En kötü mü?" dedi yüzünü avuçladı, ovaladı, burnunu çekti, turistlerin masasına baktı. Kaygılıydı.

●

16.7.1980

CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun yazıhanesinde otururken yaylım ateşe tutularak öldürülmesi haberini işitir işitmez yüreğim ağzıma geldi, beynimden korku ve şaşkınlık şimşekleri sıçradı. Çünkü iç savaşın yaygınlaştırılması, kitlelerin birbirlerine kırdırılması olgusunu hemen eyleme geçirecek büyük bir olaydı bu. Nicedir ilk kez bir parlamenter katlediliyordu. -Vuruculuk- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini hedef aldığına göre bunun arkasında birtakım darbe planlarının hesabı yapılıyordu. Sağcılar darbeyi gerçekleştirirlerse aşırı, ılımlı ayırmadan bütün solu temizleyecekler, hatta liberalleri de kıracaklardı. Onlar başaramaz da askerler yönetime el koyarlarsa 'Kardeşi kardeşe ezdirmemek' düşüncesiyle sadece aşırı uçları budarlardı. Sokağa çıkma yasağı konurdu. Havaalanları kapatılırdı, yurtdışına çıkışlar yasaklanırdı...

Asabım fena halde bozuldu. Öyle bir şey olursa Almanya'da çalışan ve şu sıralarda hasta yatan oğlum Erdem'in yanına gidemezdim. Hemen hemen her akşam telefon ederek ne zaman geleceğimizi soran Erdem, üzüntüden çıldırırdı.

Gece pencereleri sıkı sıkı örttük, kapıların arkasına dayaklar koyduk, baltaları, keserleri, bıçakları, lobutları hazırladık muhtemel saldırganları karşılamak üzere. Geç vakitlere kadar bu cinayeti konuştuk, kulaklarımıza bir (çıt) sesi çarpınca sustuk, ayağa kalktık, katillerimizi bekledik.

Hepimiz birer ölü adayıydık.

Çünkü terör canavarı -can- istiyordu, -kurban- istiyordu yaşayabilmesi için.

Sabaha karşı uykuya daldığımda (bu durum hiç değişmiyordu) ağaçlara tünemiş salkım saçak ölüler gördüm düşümde.

Kahvaltıdan sonra Misli'yi pasaportlarımızı almaya yolladım.

Masama oturdum, bir türlü tamamlayamadığım hikâyemle uğraşmaya başladım. Yaşamımdaki ve ruhumdaki dengesizliklerden ötürü tam anlamıyla kendimi yazıya veremiyordum, veremeyince de hikâye, kendine özgü iç engelleri aşıp ilerleyemiyordu. Tedirgindim, heyecanlıydım. Üzerime çevrilen silâhları hayalliyordum.

Sıkıntıdan patlıyordum ve rezil bir sezgi ummadığım şeylerle kar-

şılaşacağımı belirtiyordu sinyalleriyle.

Öğleye doğru Misli, öfkeyle girdi eve, yüzü allak bullaktı, sinirden dudakları titriyordu.

"Hayrola? Parayı mı çaldırdın yoksa?" dedim.

"Ne parası? Pasaportunu vermediler" dedi kızgınlıkla.

Afalladım. "Anlamadım, sebep?"

"Bilmem. Şikâyet etmişler seni galiba."

"Ne şikâyeti yahu, kim etmiş?" dedim.

"Öyle söylediler."

"İhbar var ya da soruşturma yapacağız demişlerdir."

"Evet, soruşturma yapacaklarmış, öyle dediler. Ne soruşturması bu böyle? Katil değilsin, hırsız değilsin.

Yumuşadım. "Usuldendir. Siyasi yönden bir takıntım var mı yok mu bakacaklar."

"Ama senin partilerle ilgin yok ki?"

"Yok, evet, tutuklanmadım, hapis yatmadım, sabıkalı değilim ama yazarım" dedim.

"Yazar olmak suç mudur?" dedi Misli bağırarak.

"İktidardakilerin anlayışlarına göre değişir" dedim, "Neyse, pasaportu ne zaman vereceklermiş?"

"Bir hafta sonra -bir kere uğra- dediler."

"Yandık!" dedim, "Döviz aldık, otobüs biletlerini aldık, gün belli."

"Ya gidemezsek?" dedi Misli, "Erdem hasta, Emel doğuracak."

"Dur, hemen çözülme, bir çaresini bulacağız" dedim. Bütün başvuru kapılarını, -bu işi yola koyacak nitelikteki- kişileri anımsamaya, yardımcı olanakları düşünmeye başladım. Ama berrak değildi zihnim, sağdan soldan yüklenen sorunlarla arap saçına dönmüştü. Bir sigara yaktım, Aydınlık gazetesinde sanat sayfasını düzenleyen Nezih Coş'a telefon ettim. "Bazı arkadaşlara da böyle davrandılar, soruşturdular, sonunda pasaportlarını verdiler" dedi Nezih Coş.

"Ama benim biletlerim hazır, en geç bir haftaya kadar yola çıkmalıyız" dedim. "Bu işin üstesinden gelecek bir arkadaş yok mu orda?"

"Yok" dedi Nezih Coş, "Ya da ben bilmiyorum. Siyasi şubeye havale etmişlerse bekleyeceksiniz."

"Ya -Yurtdışına çıkamazsın- derlerse?"

"Geciktirebilirler ama vermeyeceklerini sanmıyorum. Vermezlerse bir kampanya açarız" dedi Nezih Coş.

"Teşekkür ederim" dedim. Bitkindim. Avanak avanak gezindim, kapılara, sandalyelere çarptım, çaresizliğin çelik pençesinde kıvrandım. Ansızın Demirtaş Ceyhun'un resmi doldurdu gözlerimi. Sevindim. Numarasını çevirdim. Açtı. "Demirtaş, ben Buyrukçu, merhaba!"

"Merhaba baba, nasılsın?" dedi Demirtaş Ceyhun.

"İyi değilim. Senden bir ricam var. Bugün pasaportumu vereceklerdi, vermediler. Soruşturma yapacaklarmış."

"Allah Allah, bilebildiğim kadar senin herhangi bir suçun yoktur" dedi Demirtaş Ceyhun.

"Onlara göre var demek ki... Oğlum hasta, Almanya'da, gelinim doğuracak... Yoksa kovsalar gitmem, Almanya'nın meraklısı değilim.

"Yusuf Ahıskalı'nın pasaportunu da iki ay salladılar, sonra Aziz Nesin, Başbakan'a telgraf çekince verdiler" dedi Demirtaş Ceyhun.

"Bütün programım altüst oldu birader" dedim.

"Üzülme, düzelir her şey" dedi Demirtaş Ceyhun.

"Sendikayı araya sokamaz mıyız iş çatallaşırsa?"

"Pazartesi günü saat 11'de Sendikaya gel, Aziz Nesin orda olacak. Gerekirse Ankara'ya telgraf çekeriz" dedi Demirtaş Ceyhun.

"Teşekkür ederim, sağol!" dedim, "Ben bu arada bir torpil arayayım mı?"

"Ara. Zararı yoktur" dedi Demirtaş Ceyhun.

"Seni de rahatsız ettim" dedim, kapattım telefonu. Küçük bir umut ışığı ama ışık işte... Şimdi de dostum Hasan Pulur'u aramalıyım. Hürriyet gazetesindeydi ama bir toplantıdaydı. "Bir notunuz var mı efendim?" dedi sekreteri. "Ben tekrar telefon ederim" dedim. A. Rahim Balcıoğlu'nun tanıdıkları çoktu. "Ben küçücük biriyim oğlum, kim takar beni" dedi.

"Her yerde adamın varmış gibi geliyordu bana" dedim.

"Yanılmışsın" dedi Balcıoğlu, "Sen Mustafa Demir'le bir konuşsana. Adam, AP Eminönü İlçe Başkanı..."

"Yapar mı dersin?"

"Niye yapmasın, arkadaşın değil mi?" dedi Balcıoğlu.

"Bilmiyorum. En gerekli durumlarda arkadaşlar kimlik değiştiriyor" dedim, "Hayır, Erdem üzülecek."

"Formalite tamamlanmadı diye yazarsın."

"İşe bak sen, devletin elinde tutsağız" dedim.

"Bunun böyle olduğunu bilmiyor muydun?"

"Bazı şeyleri yapma hakkına sahip bir vatandaş olduğumu biliyordum ama..."

"Neyse, bırak karamsarlığı da Mustafa'yı ara, bakalım ne sonuç alacaksın" dedi Balcıoğlu.

Mustafa Demir'in telefon numarasını bulamadım. Ahmet Bahar'a sordum Mustafa Demir'in gücünü. "Dün gece Mustafa'daydım" dedi Ahmet Bahar, "Haberim olsaydı söylerdim ama Mustafa yapamaz böyle şeyleri. Çalıştığı hanın kahvecisine iki aydır pasaport almak için uğraşıyor, beceremiyor."

"Sen bir kulağını bük bakalım" dedim.

"Söyleyeyim ama umutlanma" dedi Ahmet Bahar.

"Canım, araştırsın, niye soruşturmaya gerek duymuşlar."

"Solcusun ya amca" dedi Ahmet Bahar.

"Solculuk suç değil ki. Yasaların karşısında solcusu da sağcısı da eşittir, ikisi de bu ülkenin vatandaşıdır" dedim.

"Sen meşhur solculardansın ama amca" dedi Ahmet Bahar.

"Ahmet, güldürme beni, bana gelinceye kadar Üsküdarda sabah olur!"

Burdan da iş çıkmayacaktı anlaşılan. Hürriyet'i yeniden aradım. Hasan Pulur karşımdaydı. "Hasan'cım seni de rahatsız ediyorum ama benim şöyle bir sorunum var" dedim, hikâyeyi olduğu gibi sergiledim. "Nuran hanım vardı pasaport dairesinde ama şimdi ayrıldı. Çok iyi insandır, yazarları, sanatçıları da sever, okur. Ayrılmasaydı durumu öğrenirdik ama yerine geleni tanımıyorum. Kusura bakma!" dedi Hasan Pulur.

"Sağol, teşekkür ederim" dedim.

"Gözlerinden öperim" dedi Hasan Pulur.

"Ben de..."

Sait Maden'i aradım. Yoktu. Herhalde yazlığa gitmişti. Gene A. Rahim Balcıoğlu'na duyurdum kederli sesimi. "Yazı yazdığın gazeteye rica et, polise, kambiyoya birer mektup yazsınlar, -gazetemiz yazarlarından falan Almanya'ya inceleme için gönderilecektir, gereğinin ifasını...- desinler, birkaç gün içinde verirler pasaportunu" dedi A. Ra-

him Balcıoğlu.

"Ben o gazeteye bağlı değilim ki..." dedim.

"Olsun. Yazı yazıyorsun ya."

"Mersi. İyi günler!" dedim. Canım burnumdaydı. Bağırıp çağıracaktım, tuttum kendimi. Allah kahretsin! Hep tutmuştum, hep dengeli, hep mantıklı, hep duygularını yöneten adam olmaya çabalamış, bir kez bile çılgınlaşmamış, cam çerçeve indirmemiş, bir yerleri yakmamış, birilerini denize atmamıştım... "Bir duble rakı ver bana!" dedim.

Sabahı zor ettim. Erkenden yola çıktım. Saat dokuz buçukta Cumhuriyet gazetesindeydim. Doğan Hızlan'ın odasına girdim, henüz gelmemişti. Stajyer kız fotoğraflara bakıyordu. Oturdum. Biraz sonra hızlı bir yürüyüşle Doğan Hızlan girdi içeriye. "Hoş geldin Buyrukçu" dedi, hemen telefona sarıldı, numaraları çevirdi, konuşmaya başladı. Tombul ve güler yüzlüydü. Saçları siyahtı. O bitti, bir başkasına telefon etti. Kalktı, gitti, döndü, birileriyle söyleşti. Sürekli bir devinim halindeydi. Bir şeyler yazıyor, çiziyor, gülüyor, takılıyor, hikâyeler anlatıyor, dışarıya çıkıyor, radyo dinliyor, telefonları açıp kapıyordu. "Mehmet Kemal nerde?"

"Haftada bir uğruyor buraya. Ne var?" dedi Doğan Hızlan, bana baktı. Anlattım.

"Bizim polis bölümünün şefi Selâhattin Güler'le bir konuşsan ama izinli pazartesi günü gelecek" dedi Doğan Hızlan.

"Ben de ne şanssız bir herifim ama!.." dedim.

"Sıkılma Buyrukçu, sakin ol!" dedi Doğan Hızlan.

"Kırk yılda bir Almanya'ya gidelim dedik, rezil olduk."

"Ne içersin?" dedi Doğan Hızlan.

"Soğuk bir şey."

Telefonu açtı. "Cemal, soğuk neyin var? (Ahizeyi eliyle kapadı, Coca Cola olur mu? Başımı eğdim) Bir Coca Cola getir, çabuk!" dedi Doğan Hızlan. "Şimdi de Selim'i arayayım."

"Doğan, kaşar peyniri alacak mısın?" diye seslendi koridorda dolaşanlardan biri.

"İyi mi?"

"Geçenlerde almıştın ya, ondan."

"Yaramaz!" dedi Doğan Hızlan, "Kaşar peynirinin güzeli keserken dağılandır."

Milliyet Sanat Dergisini'ni sayfalarını çevirmeye koyuldum. Yaşar Kemal'in uzun bir hikâyesi vardı. Okuyamadım. Hikâyeyi beğenmediğimden değil, ruhsal durumum karmakarışıktı ve dikkatimi belli noktalarda toplamamı, yoğunlaştırmamı engelliyordu. Yeteneklerimi ve yetkilerimi kullanamıyor, çevremdekilerden yardım bekliyordum. Güden olma olanağını yitirmiştim, güdülendim. Bir yandan da ölüm korkusuyla çalkalanıyordum. Şimdi bir grup makineli tüfeklerle saldırır, hepimizi kurşunlardı. Sık sık sokak kapısına bakıyordum. Gerçi bir polis nöbet tutuyordu ama azgınlaşmış kişilere ne yapabilirdi... hem o zavallıları da öldürüyorlardı boyuna. Tam bir batağa saplanmıştık. Nadir Nadi, İlhan Selçuk, Oktay Akbal, ağır bir yürüyüşle bahçeye girdiler, yapıda kayboldular.

Behçet Necatigil'in (İsimler Sözlüğü)'nün onuncu baskısını Doğan Hızlan hazırlayacaktı. Öteki baskılarda yer almamış kimi yazarlara telgraflar çekti, mektuplar yazdı, telefonlar yağdırdı. "Benim için de bir not al!" dedim, "Doğum tarihim 1930 olacak, ama 1928 diye yazılıdır. Yıllardır bu iki tarihle uğraşıyorum.

"Sakin ol Buyrukçu!" dedi Doğan Hızlan, tarihi not etti.

Türkiye Yazarlar Sendikası, Türk hikâyecilerinden seçilen hikâyelerle bir antoloji hazırlayacak, sonra bu antoloji Rusça'ya çevrilecekti. Hazırlama göreviyle önsöz yazma görevi Doğan Hızlan'a verilmişti.

Ünlü Rus yazarı Radi Fiş İstanbul'daydı. Dün gece Doğan Hızlan, Radi Fiş'le birlikteydi, bu akşam da buluşacaklardı Perapalas'ta.

Zeki Okar da Boğaz'da bir yemek yemişti Radi Fiş'le.

Çoklarının yakından tanıdığı, ahpaplık ettiği bu yazarı ben tanımıyordum, kimse de tanıtma gereğini duymamıştı. Öyle yapıyorlardı, dışardan konuk bir sanatçı geldi mi derhal çembere alıyorlar, ilgileniyorlar, yapıtlarını dillerine çevirtmeyi başarıyorlar, kendilerini de memleketlerine çağırtmanın yordamını buluyorlardı.

Ben, hikâyelerimle, günlüklerimle edebiyatın içindeydim ama dış ülke ilişkilerinin dışındaydım.

Sağlık olsun!

Kemal Sülker, şişman, esmer yüzü parlak, çizgisiz ve saçları beyazdı. El sıkıştık. Övücü sözler söyledi. 1954 yılında -o zaman bir sendikanın başkanı, sonra da Çalışma Bakanı olan- Bahir Ersoy'u, Or-

han Kemal'i, beni, Paşabahçe'deki çocuk kreşini göstermeye götürmüştü. Sevinmiştik ve harika bir rakı içmiştik. Sonra Orhan Kemal'in kızı Yıldız'la evlenince ilişkilerimiz daha bir pekişmişti ama ortaya ayrılma sorunu çıkınca ve aramıza soğukluk girince, uzun bir süre görüşmemiştik. "Radi'yle birlikteydik, bu akşam saat altıda seni Perapalas'ta bekliyor" dedi Doğan Hızlan'a sevinçle.

"Biliyorum" dedi Doğan Hızlan.

Kemal Sülker, ben Coca Cola içerken ayağa kalktı, gitti. "Bizim vatandaşlara bir bakayım, n'apıyorlar" dedim, üst katın basamaklarını tırmandım. Kemal Özer, Konur Ertop, Vecdi masalarındaydı, sayfa kolonlarını okuyorlar, yanlışları düzeltiyorlardı. "Merhaba millet!" İçtenlikle kucakladılar, buyur ettiler, çay söylediler.

"Eee Buyrukçu?" dedi Konur Ertop.

"Vaziyet döla berbat" dedim ve pasaport olayını öfkeli sözcüklerle canlandırdım.

"Bu olur abi" dedi Vecdi, "Selâhattin Güler az önce burdaydı."

"On dakika oldu gideli" dedi Konur Ertop.

"Yarın burda olacak erkenden. Senin durumunu anlatırım" dedi Vecdi. "Önemli bir şey yoksa Selâhattin Bey alır."

"Teşekkür ederim" dedim.

Agop Arad, gülümsedi beni görünce, "Oooo Muzaffer, nasılsın be?"

"Yaramaz" dedim, "Bizim delikanlının yanına gitmek istiyorum ama pasaportu vermekte nazlanıyorlar."

"Bizim Selâhattin nerde?" dedi Agop Arad, masasına baktı.

"Çıktı" dedi Vecdi.

"Ona bir telefon et, halleder. Dur, sana telefon numarasını bulayım. Rehberi karıştırdı, getirdi, yazarken "Sağol!" dedim. "Oğlandan ne haber?"

"Bırak eşşeoğlu eşşeği, lokantacı oldu" dedi Agop Arad.

"Deme! Hani doktor olacaktı?" dedim.

"Siktiret!.. Çocuk tarafından hiç şansım yok" dedi Agop Arad.

"Ben de öyleyim" dedim. El salladı, yürüdü.

Yazı İşleri Müdürü Orhan Erinç, elimi sıkarken nezaketle eğildi, "Nasılsınız?" dedi.

Aynı biçimde karşılık verdim. "Teşekkür ederim, siz nasılsınız?"

"Teşekkür ederim" dedi gülümsedi. "Görüşelim!"

"Görüşelim!"

Uzaklaştı. Beğendiğim bir gazeteciydi Orhan Erinç.

"Çayları şirketten içen Refik Durbaş nerelerde?" dedim.

"Yarın gelecek" dedi Konur Ertop.

"Adnan Özyalçıner?"

"İzinli" dedi Konur Ertop, "Kemal Özer de Bulgaristandan yeni döndü."

"İyi be, yol yaptınız Bulgaristanı!" dedim bütün yüzüyle gülümseyen Kemal Özer'e.

"Davet ediyorlar, gidiyoruz" dedi Kemal Özer, "Bugünlerde de yüz elli yazar çağıracaklar."

Gözlerimi açtım. "Niye öyle?"

"Tek tek çağırmak ağır geldi herhalde, hepsini birden çağırıp bu işi bitirmek istiyorlar" dedi Kemal Özer.

"Olacak iş değil" dedim. "Kimse çağıramaz. Fahri Erdinç ne yapıyor?"

"Sağlığı bozuktu ama düzeldi."

"İbrahim Tatarlı?"

"O karısıyla birlikte köyde dinleniyor... Yazlarını köyde geçiriyorlar. Karısı ilginç bir kadın. Partizanlık da yapmış" dedi Kemal Özer.

"Ben tanıştım" dedim, "Sert, otoriter bir kadın."

Bir çay, üç sigara içtim, kalktım. Akşam sekizden sonra Selâhattin Güler'e telefon ettim, "Efendim, bendeniz Muzaffer Buyrukçu" dedim, herkese anlattığımı tekrarladım.

"Yarın Müdüriyeti ararım, sonucu da Doğan Hızlan'a bildiririm" dedi Selâhattin Güler.

"Yarın gazeteye gelecek misiniz?" dedim.

"Yarın değil, pazartesi" dedi Selâhattin Güler.

"Acaba yarın halledemez misiniz?" dedim.

"Pazartesi!" dedi Selâhattin Güler soğuk ve kesin bir sesle.

"İlginize teşekkür ederim, iyi geceler!" dedim.

"Size de..."

Birden, ısrarımdaki basitlikten, yaltaklanmaktan nefret ettim! Ama zorunluluklar kişilikleri kemiriyordu. Erdem, telefon etti Bonn'dan, durumu sordu. "Biraz gecikeceğiz galiba" dedim, canı sıkıl-

dı. Annesiyle konuştu uzun uzun.

Vecdi, "Abi, ben Selâhattin Güler'e söyledim, sen de söylemişsin. Yarın ilgilenecek, olup biteni Doğan Hızlan'a bildirecekmiş" dedi telefonda.

"Seni de üzdüm" dedim, "Teşekkür ederim. İyi geceler!"

"İyi geceler abi!" dedi Vecdi.

Çok az taze fasulye yedim, erik hoşafından içtim, gölgeleri, ayak seslerini kolladım, korktum ve yattım.

Uyanır uyanmaz Doğan Hızlan'ı aradım. Selâhattin Güler, ilgililerle konuşmuştu... pek önemli bir pürüz sayılmazdı, Pazartesi günü pasaportumu alabilecektim. Sevindim. "Sağol, varol, nurol ey Hafız Burhan!" dedim. Coşkumu çevreme de bulaştırayım diye düşündüm ama ya bir aksilik çıkar da alamazsam... Yarın Cumartesi, öbürgün Pazar, daha öbür gün...

Dayanacaktım.

Cumartesi günü öğleye doğru Abdullah Turgay geldi elinde bir bebek hırkasıyla... Yüzü yara bere içindeydi, üç dört gün önce fitil gibi sarhoşken kazılan bir hendeğe düşmüş, başını çarpmış, çirkef sularıyla kirlenmişti. "Ne oluyor böyle Abdi?"

"Sıkıntı, baskı, bilmem ne... Bir de olay var" dedi.

"Ne olayı?" dedim, merakla sokuldum.

Sigarasını yaktı çakmakla, dumanı ciğerlerine yolladı. "Bundan bir ay önce bizim kız, arkadaşlarıyla Belgrat ormanlarına gezmeye gidiyor. Önden yürüyen mi, oralarda çalışan mı, yoksa bir ağaç altında kafayı çeken mi her ne boksa iki kişi yolunu kesiyor, sürüklemeye çalışıyorlar... Resmen ırzına geçecekler kızın, tecavüz edecekler... Allahtan kalabalıkmışlar da çullanıyorlar saldırganların üstlerine yakalıyorlar... Kızı hastaneye götürüyorlar... Dava açtık, yakında mahkememiz var."

"Allah Allah, şu işe bak sen!" dedim, "Ne aşağılık şeyler var."

"Kızın suçu, arkadaşlarından sekiz on metre ilerde yürümesi" dedi.

"Canı öyle istemiştir" dedim, "Tabii, sonra çığlığı basmış değil mi?"

"Hem de nasıl" dedi Abdullah Turgay.

"Aslında oralara gitmek doğru değil ama..." dedim.

"Gençler eğlenmek, deşarj olmak istiyor... Hem sonra başına gelecekleri nasıl kestirsin?" dedi.

"Birtakım namussuzlar soluk aldırmıyorlar millete, her an eziyorlar, korkutuyorlar... Kendileri yaşamak isterken başkalarının yaşamını öldürüyorlar" dedim.

"Kalabalık her yönden yabani ve aç. Sanki böyle olmalarının suçlusu bizmişiz gibi bir tavır takınıyorlar, öç almaya kalkışıyorlar" dedi.

"Ama yoksullar yoksullara zindan ediyor hayatı" dedim.

"Ötekilere güçleri yetmez ki... dedi Abdullah Turgay.

Rakı içmeye başladık. Saatlerce yaşamdan, bozulan, bozdurulan ilişkilerden, havaya uçurulan erinçten, düşünülerek, taşınılarak işlenen cinayetlerden söz ettik. Gecenin ucu görününce kalktı Abdullah Turgay, "Hadi bakalım helâl et" dedi.

"Helâl olsun!" dedim. "Belki bir daha... Kucakladım, bağrıma bastım. "Rezaletin daniskası bu! Her an ölecekmişiz gibi vedalaşıyoruz.

"Canları öyle istiyor, hoşlanıyorlar ve para kazanıyorlar bu işten."

"Canları çıksın!" dedim.

"Almanya'ya gitmeden önce ölmez sağ kalırsak gene görüşürüz!" dedi.

Arkasından kaygıyla baktım.

Pasaportu alıp otobüse binseydim, Kapıkule sınır kapısından kazasız belâsız geçseydim, derin bir soluk alacak, daralan, sıkıştırılan varlığımdaki genişlemeyi yaşayacaktım. Yorgunluk, sinir gerginliği derken alkolün uyuşturuculuğuyla uyudum hemen. Güneş perdeyi sarartınca uyandım, bahçeye çıktım. Çiçekleri, gülleri, erikleri seyrettim, temiz havayı ciğerlerime doldurdum. İkinci çayımı yudumlarken bomba gibi bir olay patlak verdi. Çok genç yaşta siyasete atılan ve devlet grafiğindeki durumu hızla yükselen, iki kez Bakanlık, 1971 döneminde de Başbakanlık yapan Prof. Nihat Erim, Dragos'taki evinden karısı ve koruma polisi Ali Kartal'la çıkıp plaja gideceği sırada kapının önünde park edilen bir otomobilden dört kişi inmiş, tabancalarını ateşleyerek Nihat Erim'le Ali Kartal'ı öldürmüşlerdi. Erim'in eşi Kâmile Hanım yara almadan kurtulmuştu. Saldırganlar kaçmıştı.

Komşularım da heyecanlanmışlardı.

Bir sürü (Ah vah, ne olacak bu memleketin hali? Kan gövdeyi gö-

türüyor, birisi dur demeyecek mi?) sözlerinden sonra herkes işine gücüne döndü. Biz de, geçenlerde yakaladığımız ve oynasınlar diye çocuklara teslim ettiğimiz kirpinin dipten kesip mahvettiği dereotu ve maydanozları sulamaya başladık. Yaprakların arasından süzülen güneş, betonda ilginç resimler çiziyordu. Misli, bir kedi çevikliğiyle tırmandığı ağaçtan kızaran, ballanarak ekşiliklerini yitiren eriklerden topluyor, büyük bir naylon torbaya atıyordu. Bazı dallar öylesine yüklüydü, erikler öylesine sıktı ki daha parmağını değdirir değdirmez kopup düşüyordu. Yarım olmuşlar çatlayıp yarılıyor, iyice olanlar ise eziliyor, tatlı sularını akıtıyorlardı. Ben, betonu kaplayan eli yüzü düzgünleri, kiracımız, Bulgaristan göçmeni Mustafa amcaya veriyordum. Annesi, babası, kardeşi Bulgaristan'a geziye giden Gülten, çamaşır yıkarken sular kesildi. "Ne olacak şimdi?" dedi. "Bekleyeceksin" dedim.

"Makine bozulacak ama" dedi Gülten, "Televizyonumuz bozuldu. Voltaj bir yükseliyor bir düşüyor."

"Bu işler böyle" dedim. İşletme Fakültesini bitiren çok zayıf ve çok uzun, gözlüklü (toplu iğne) adını taktığım Yusuf'la nişanlıydı. Kızkardeşi Ayten'i, şurda burda sürtmesin, fingirdemesin diye Terkos gölünün yakınındaki Balaban köyüne yollamışlardı.

Erikler pat pat düşüyordu yukardan.

Mustafa amca tozlarını üstüne silerek iştahla yiyordu erikleri. "Tam komposto yapılacak zaman... Olacak düzenler (aletler) de basacaksın iki kasa erik rakısı."

"Erikten rakı yapıldığını hiç işitmedim" dedi Mihriban.

"Erbir şeyden olur rakı. Duttan, armuttan, elmadan" dedi Mustafa amca.

"Mislabla, bu tarafta çok var. Uuuu, ne büyük" dedi Mihriban.

"Toplayacam hepsini, merak etme" dedi Misli.

Torba dolunca bana uzattı, eve girip boşalttım, gene doldurduğunu eriğin altında dolanan Vasfiye'ye, Sevim'e, Nefis ablaya, Mustafa amcaya verdim. İlerdeki apartmanın teras katından boyuna güvercin uçuran on iki yaşlarında iki çocuk kapıya dayandı. "Amca erik satıyor musunuz?"

"Satmıyoruz, bedava dağıtıyoruz" dedim. Koştular. Derin bir tas, çinko bir tabak getirdiler, tepeleme doldurdum, uzattım, elimi öptüler, sevinç zıplamalarıyla uzaklaştılar.

Nihat Erim'in öldürülmesi korkunç bir şeydi, ortalık iyice kızışacaktı. Bu olay yüzünden ya pasaportumu vermezlerse?

Bir sigara yaktım ve karanlık bastırana kadar hiçbir şeyle ilgilenmedim.

●

18.9.1982

Hava kararsızdı, bir açılıp bir kapanıyordu. Serinliği tatlı bir rüzgâr esiyordu. Güzün habercisi sararmış yapraklar her yerde görülüyordu; başıma, omuzlarıma, önüme düşüyordu... hüzünleniyordum, yüreğim sancılanıyordu, gözlerim ansızın sulanıyordu. Güzü "aşkların bittiği, duygusal hesapların kazanç ve kayıpları ile birlikte karalandığı, kalplerin derin yaralar aldığı, hastalıkların çoğaldığı mevsim" diye tanımlıyorlardı. Oysa ben kimi sevdaların bu mevsimde doğduğunu, pek uzun yaşadığını biliyordum... Şimdi elli iki değil de yirmi yaşlarında olmalıydım. Tutulmalıydım beni cinayet işleyecek kadar seven güzel bir kadına, nicedir boş bir ev gibi kederli duran gönlümü doldurmalıydım. Bu gürültü patırdının yadırganmadığı, bu acıların, kıyımların sürdüğü ve Yahudilerin binlerce yıllık birikmiş bir kinin sonucu Müslümanların kanlarını döktükleri, katlettikleri bir dönemde, birbirimize sığınarak, her anımızı sevinçlerle, güzelliklerle örerek, içimizde ve dışımızda sadece kendi dillerimizi konuşarak, sadece kendi dünyamızın değil bütün dünyanın ürünleriyle beslenerek ama hiçbir savaşımdan geri kalmayarak yaşamalıydık. Öf beee!.. serüvenlerimizden kaynaklanan romanlar, hikâyeler, manzum şiirler, operalar, oyunlar yazılmalıydı... Özlemlerimin isteklerimle anlaşarak geliştirdiği hayalleri beğendim. (Haftanın Sesi) başına taktığı perukla şık ama yırtık bir kadına dönen Bülent Ersoy'un resmini basmıştı. Bayan Bülent Ersoy, "Anayasa Komisyonu Başkanı Sayın Orhan Aldıkaçtı benim için -intihar edecek- diyor. Bazı yayın organları nedense hep ölmemden söz ediyorlar. Böyle düşünenler avuçlarını yalasınlar. İntihar etmeyeceğim işte... demiş ve eklemişti. "Otuz yaşındayım. Önümde yirmi yıl var. Sahneye bugün çıkmazsam üç yıl sonra, beş yıl sonra yine çıkacağım." Bir başka resimde saçlarını bastırarak arkaya taramış, koskoca bir gözlük takmıştı... Porselen dişlerinin parlaklığını göstermeyi amaçlayan (bundan alınacak zevkin değeri ne ise) ama kırgınlığı sezilen bir biçimde boyalı dudaklarını iyice gererek gülümsemişti. Gönül Yazar, Nükhet Duru için şöyle konuşmuştu. "Bu karıyı bir gün döveceğim, bozuk para gibi harcayacağım." Bedia Akartürk'ün küçük kızı Funda, körpe vücudunu gözler önüne sermekten, çıplak pozların en ilginçlerini vermekten çekinmiyor, "Gerekirse onu evlâtlıktan reddedeceğim"

diyen annesine "Şöhret olmak, para kazanmak uğruna her yolu deneyeceğim. Ve göreceksiniz annemden daha ünlü bir sanatçı olacağım"karşılığını iletmişti. Son günlerin flaş ismi Güngör Bayrak, peşini bırakmayan konfeksiyoncu sevgilisinden dert yanmıştı. "Kovuyorum gitmiyor." Güzin Abla, "Türkiye'de kızlık zarı yüzünden hayatlar zindan oluyor" sözlerini etmişti. Ajda Pekkan, "Çocuğuma baba arıyorum" demişti. Ahu Tuğba ağda kullanıyordu. Şarkıcı büyük anne Sevim Tuna'yı genç kocası aşktan öldürecekti nerdeyse... Bıraktım onu, gazeteleri karıştırdım. Ali Ulvi'nin karikatürü enfesti. Alman hükümeti çatlamıştı, Helmut Şimit iktidardan düşüyordu. İsrail, Sovyet Büyükelçiliği'ni işgal etmişti, ayrıca solcu örgütlerin en büyüğü olan Murabitun'un genel merkezini havaya uçurmuş, batı Beyrut'ta sokağa çıkma yasağı koymuştu. Yaser Arafat, Filistin devletini kurma konusundaki girişimlerini, siyasi çalışmalarını yoğunlaştırmış, en son Papa'yla görüşmüştü.

Oktay Akbal, (Evet-Hayır) köşesini Aziz Nesin ile Mehmet Seyda'nın tartışmalarına ayırmıştı. Mısır'da Enver Sedat'ı öldüren örgütün çok sayıda üyesi tutuklanmıştı. Özdemir İnce'nin şiirleri Fransa'da yayımlanmıştı. Metin Eloğlu üçüncü kez ameliyat edilecekti. Hikâye kitabım (Şarkılar Seni Söyler)'le ilgili cık kadar bir haber vardı. Atillâ Dorsay, (Ağız Tadıyla) da, Abdullah lokantasını tanıtıyordu. Monako Prensliği, güzel Prensesi Gres Kelli'yi, sinema dünyası da (Kuğu)sunu yitirmişti.

Giyindim, kuşandım, çıkacakken telefon çaldı. Dr. Halil İbrahim Bahar'dı. "Napıyorsun Muzo?"

"İstanbul'a gidiyorum, Doğan Hızlan'la buluşacağım."

"Doğan atlatır seni."

"Ben sözümü yerine getireyim de..."

"Ama o getirmeyecek" dedi Bahar.

Güldüm. "Bazıları da yerine getirmesin, ilişkileri aksatan birisi bulunsun ki öfkelenelim."

"İyidir Muzo. Akşama ne yemek var?"

"Karnıyarıkla pilav."

"Oooo! Birbirine uygundur ama sen karnıyarığa basmışsındır biberi."

"İftira, büyük iftira!.."

"Koyarsın, koyarsın, ben seni bilirim acısız yaşayamazsın."

"Ne yapayım, hamurum öyle."

"Ula sen tarhana mısın ki hamurunu biberle yoğursunlar?"

"Değilim ama biber atmışlar harcıma... Biber, domates, soğan, aşk, gözyaşı, ıstırap, his, heyecan ve otuz iki kısım tekmili birden bu sinemada."

"Neşelisin, güzelll, sana altı mısralık bir şiir okuyayım mı?"

"Sevinirim."

Sesi değişti hemen Bahar'ın.

"İşte onlar gece safası çiçekleridir
dönerler
anayurtlarına güneş doğunca
Bizce nereye sığınabiliriz artık
kopmuşken köklerimizden
aynı acıyla"

"Bu böyle kalsın, dokunma!" dedim.

"Dokunmayacam" dedi Bahar, "Erken dönersen bir telefon et, bakarsın atlar gelirim."

"Ederim... Sahi yahu, elinin ağrısı geçti mi?" dedim.

"Geçti... kaşınıyor. O eriklerin korkunç şovalyesi keskin kılıç arıyı yakalamadın mı daha?"

"Yakalayacağım ve sırtına iğne saplayarak cezalandıracağım, sonra da adamlarım karıncalara teslim edeceğim kavurma yapsınlar diye."

"Sen cezalandırma, Ağaca Tüneyen Baron olarak onu ben Edgar Allan Po yöntemiyle cezalandıracağım."

Gülüştük. "Tamam" dedim.

"Hadi hoş kal!" dedi Bahar, kapattı telefonu. Bahçemizdeki erikler iyice olgunlaşmıştı. Kızaranların çoğu (kabuğun altındaki et şıralı suya dönüşmüştü) en küçük bir sallantıda pat pat yere düşüyor, dağılarak betonu kirletiyor, ballandırıyordu. Arılar, sinekler, karıncalar üşüşüyordu oralara ve vızıltılar hiç eksilmiyordu. Halil İbrahim Bahar bizdeydi, önüne konan eriklerden birkaç tane yemiş ve topladıklarımızı ne yaptığımızı sormuştu. Komşulara veriyorduk, çoluk çocuğa dağıtıyorduk, akrabalara yolluyorduk ama tüketemiyorduk. "Kaynatın, şurup, marmelat edin" demiş ve kaptığı naylon torbalarla birlikte bir maymun gibi tırmanmıştı kocaman ağaca. Aşağıda duruyor, onun he-

yecanını coşkusunu, izliyor, takılıyordum. Daldan dala geçiyor, beğendiklerini ısırıyordu. Çocukluğu Trabzonun bahçelerinde, çayırlarında, fındıklıklarında, ağaç tepelerinde beslendiğinden ötürü, alışıktı böyle şeylere, yadırgamıyordu Doldurduğu torbaların bir kısmını tepsiye boşaltıyor, bir kısmını da kapının önünde kediler örneği bekleşen çocuklara, genç kızlara, dişsiz kocakarılara, böyle durumlarda sanki bir bağbozumu şöleni yaşanıyormuşcasına hayallerinin sırtına binerek köylerine koşanlara, taze gelinlerle, taze gebelere veriyordum şakalaşarak, istek yüklü kahkahaları attıracak sözler söyleyerek. Bu sırada "Ula yaktın beni!" diye bağırmıştı Halil İbrahim Bahar. Olgun bir erik başını daldırarak balını emen arının ekmeğini elinden almaya yeltenince o da iğnesini saplamıştı. "İn artık, yeter!" Dinlemiyordu. Hem arı sokması iyiydi. Ama beş dakika geçmeden sol elinin işaret parmağını başka bir arı sokmuştu. Bir yandan bağırıyor, bir yandan gülüyordu. "Ula köpeoğlusu, ula arimisun yoksa karimisun nesin, deseydun ya banaa... Ağaca Tüneyen Baron'u arı arıladı la Muzo, göreymisun!"

Erikler kaynatılmış, Bahar'a küçük bir kavanoz marmelat vermiştik. O da Kadıköy yakasındaki arkadaşlarına tattırmış, canını yakan bu olayı anlatmıştı.

Bindiğim otobüsten Çemberlitaş'ta indim. Zurnacı Emin'in zurnasına benzeyen Çemberlitaş'a gülerek baktım, eski Eminönü Halkevi'nin önünde Orhan Şaik Gökyay'la karşılaştım. Beyaz saçları beyaz gömlek, gri pantolonla uyum sağlamıştı. Tıraşlı yüzü pırıl pırıldı, bu pırıltıyı içten taşan sevinçler, neşeler, memnuniyetler çoğaltıyordu. Gözleri sevecen, iyilikçi, dost bakışlar üretiyordu. El sıkıştık. "Nasılsın Buyrukçu?"

"Sağolun, iyiyim, sizi de iyi gördüm. dedim.

"Öyleyim." dedi ve sözünü onaylarcasına, hatta belirtilenden daha ilerde olduğunu anlatırcasına gülümsedi. Bir canlılık, bir coşku akıyordu her yanından ve sürekli deviniyordu.

"İçkiyle aranız nasıl?"

"Kötü değil Buyrukçu. Sen hiç sabah rakı içtin mi?"

"İçmedim hoca." dedim. Bir gün Atilla Tokatlı'ya rastlamıştım. Saat on falandı, içkiliydi. "Ne o, uyumadın mı?" diye sormuştum. Cebinden çıkardığı rakı dolu şişeyi uzatmış, "İç de keyiflen." demişti.Kuru kuruya, yani yumruk mezesiyle rakı içme alışkanlığım yoktu, mut-

laka çeşitli yiyeceklerle, arkadaşlarla donatılmış bir masaya oturmalıydım; tabak, çatal, bardak, su gibi şeyler elimin altında bulunmalıydı. Bundan ötürü Atillâ Tokatlı'nın isteğini yerine getirememiş, teşekkür etmiştim.

"İçelim bir gün, güzel oluyor." dedi Orhan Şaik Gökyay. "Ahmet Rasim, sabah erkenden papazın bağına gider, bülbül dinleyerek rakı içermiş.Ama şimdi İstanbul'da ne bağ, ne bahçe kaldı...Elbet bülbül de kalmadı."

"Benim ufacık bir bahçem var, ama bana göre kocaman bir ülke." dedim.

"Has bahçe desene..." dedi Orhan Şaik Gökyay.

"Has değil hoca, bir avuç toprak... bahçıvansız, duvarsız." dedim.

-Has- sözcüğünü yanlış anladığımı sandı Gökyay, açıkladı. "Has senin malın yani."

"Evet hoca, biliyorum, biliyorum da benim kafamdaki (Has bahçe) padişahların insandan bakımlı, genç kızdan çekici, binbir çiçeğin iç içe yaşadığı mis kokulu yerlerdir" dedim.

"Onlar bizde bitti, dışarda var" dedi Gökyay.

"Haklısınız, söz gelimi Avusturya bakımlı bir bahçe gibi. İşte asıl -Hasbahçe- o.

"Almanya'da öyle" dedi Gökyay, "Üzülüyorum... Biz onlardan daha öndeydik, sonra neden bu hale geldik!"

"Birtakım hayat yanlışlıkları yaptık hoca" dedim.

"Hâlâ da yapıyoruz" dedi Gökyay, biraz daha sokuldu, gülümsedi. "Acı biberlerin büyüdü mü, kızardı mı?" Sait Maden, Halil İbrahim Bahar, ben Kumkapı'daki bir meyhanede içki içiyorduk. Biber mevsiminde İstanbul'a indiğimde, bir lokantaya, bir köfteciye gideceğimi düşünerek her zaman yanımda taşıdığım çuçka biberlerinden üç dört tanesini cebinden çıkarmış, koymuştum ortaya. Üstad birisini ısırmış, beğenmişti. "Kızardılar hoca, yemeye başladım" dedim.

"Ne yana?" dedi Gökyay.

"Bir arkadaşı göreceğim" dedim, "Elverişli bir günde Sait, İsmet Zeki falan içelim..."

"Bayramdan hemen sonra. Biber de getirirsin" dedi Gökyay.

"Getiririm hoca" dedim, kucaklaşıp ayrıldık. Araçların caddeyi boşalttıkları bir sırada dimdik yürüyerek karşı kaldırıma geçti, köşeyi

döndü.

Mehmet Kemal'le de Gökyay'dan ayrıldığım noktada karşılaşmıştım iki hafta önce. Sağanak halinde yağmur yağıyordu. Islanmayı umursamayarak, belki de delikanlılığımızdan kalan bir alışkanlıkla; doğaya, doğanın bütün güçlerine karşı koymayı amaçlayan bilinçaltı dünyasının önemli bir itişiyle ağır ağır yürüyorduk. Dökümcüler sokağının çarşı yönünde bulunan bin yıllık Çuhacıyan hana girmiş, bin yıllık merdiveninden çıkarak ve bin yıllık dükkânlarının önünden geçerek Mehmet Kemal'in Ankara'dan tanıdığı Dikran'ı (İskender)'i görmüştük. Sevimli, davranışlarında, sözlerinde dikkatli, Mehmet Kemal yaşında bir adamdı. Tam da öğle zamanıydı. Kürkçüler'e yakın daracık, pis, çöplüklü, sigara, rakı, çiriş, kösele, deri, ispirto, esnaf kokan sokaklardan birisindeki Ocakbaşı kebabçısına postu sermiştik. İskender, buranın gediklisiydi.Üç basamak indikten sonra ortada bulunan üstü kapalı ocağın iki yanındaki müşteriler, önlerindeki hafif küllenmiş ateşte (yüzleri kızarmıştı korların sıcaklığından) pişen yağlı, dumanlı şişleri dilleri yanarak yiyor, rakılarını yudumluyorlardı. Pirzola, beyti, ünlü kaburga kızartması, ezme, cacık ve rakı söylemiştik. Dükkândaki yanık et, yağ dumanı gözleri yaşartacak, genizleri tıkayacak, soluk almakta güçlük çekenleri boğacak yoğunluktaydı. Gözlerim, nezleliler gibi sürekli yaşarıyordu. Ankara'nın bilmediğim, bilemeyeceğim, hayallesem bile yaşananı aynen canlandıramayacağım, tanıklarının öle öle azaldığı bir döneminden söz ediyorlardı Mehmet Kemal ile İskender. O vakitler Ankara'nın bağcılığı Ermenilerin ellerindeymiş, rakı kaynatırlarmış... Mehmet Kemal, bağlara testilerle rakı almaya gidermiş. Bir gün dolu bir testiyi kırmış... Tenha, sessiz, insani ilişkilerin derinliğine ve seçkin örnekler üreterek yaşandığı; dostlukların, komşulukların, ahbaplıkların çıkar kaygıları ve tutsaklıklarıyla alçaltılmadığı yıllarmış. Bir de Yahudi mahallesi varmış... Mehmet Kemal, çocukluğunu, delikanlılığını, olgunluğunu sayısız anılarla bezeyerek güzelleştirdiği Ankara'nın içine kapanık bir kasabayken nasıl karakter değiştirdiğini, nasıl dışa açık, modern, atılımları hem gerçekleştiren hem de başka kentleri arkasından sürükleyen etkili bir kente dönüştüğünü görmüş... bir bakıma Ankara'yla bütünleşmiş, Ankara'nın tarihine adını yazdırmıştı. Söyleşi tatlıydı. Erinçsiz, mutsuz, çelişkilerle didişen paralı, gösterişçi esnaf zengini bir delikanlı arkamızdaki

masaya oturduğunda -dut- gibiydi ama doymağından yarım şişe rakı daha söylemişti. İkide bir bizlere "Afiyet olsun" diyordu. Tedirginleştirici bir dilekti bu. Köşeye sıkışan ve oğlanla karşı karşıya bulunan Mehmet Kemal, defi belâ kabilinden "Teşekkür ederiz, teşekkür ederiz" karşılığını veriyor, sigarasını tüttürüyor, sulu herifle gözgöze gelmemek için duvara bakıyordu. Bize yanaşmak, övünmek, anlatamayacağından ötürü anlayamayacağımız dertleriyle kafalarımızı şişirmek, içtiğimiz iki dirhem rakıyı zehirleştirmek istediğini biliyorduk. Mehmet Kemal'in "Sustur şunu!" dercesine işaret ettiği kebabçı, onbeş dakika sonra delikanlıyı uzaklaştırmayı başarmıştı alttan alan, gönül okşayan, ödün veren sözlerle. Rahatlamıştık. İskender, Mehmet Kemal'le bana birer kilo pastırma çemeni yaptıracaktı karısına. Çemenleri yiyememiştik İskender'le buluşamadığımızdan. Yalnız Cumhuriyet gazetesinden çıkıp evine giderken karşılaştığım Mehmet Kemal, "İskender aradı, Ocakbaşı'na bekliyor. Seni de sevmiş" dedi.

"Ben de hoşlandım, tatlı adam" dedim. "Ne zaman emredersen gideriz!"

"Bir Salı günü, öğle üzeri..."

Öyle kaldı, öyle kalan pek çok şey gibi.

Gazeteciler Cemiyeti'nin köşesinde, Öner Ciravoğlu ile burun buruna geldim. Zayıf, güler yüzlü, kumral bıyıklı, hüzün ile mizahı her Karadenizli gibi (hüzünsüzler ve mizahsızlar da vardır elbet) bakışlarında taşıyan bir gençti; saçlarını kısa kestirdiğinden hastaneden ya da hapishaneden yeni çıkmış izlenimini uyandırıyordu. Çalıştığı Yazko'da tanışmış, içtenlikli bir ilişkiyi başlatmıştık. Gözlerini kısarak sevgiyle baktı gözlerime. "Nasılsın abi?"

"Sağlıklıyım, güçlüyüm. Hava güzel, hayat güzel, seninle karşılaştım, daha ne!"

Güldü Öner Ciravoğlu. "Teşekkür ederim."

Gösteri dergisinde bir şiiri yayımlanmıştı. İnce, zarif, duygusal nabız atışlarıyla yüklü bir şiirdi; dört beş dizede yürekleri ısıtan sıcaklıklara rastlamış, sevinmiştim. "Şiirinin içinde ipek kanatlı ama kederli bir kuş uçmaktadır"dedim. Bu tanımı övgü olarak kabul ettiğinden yanakları kızardı Öner Ciravoğlu'nun. "Sağolun!" dedi, "Ben şiirle fazla ilgilenmiyorum. Yılda bir, iki yılda bir yazıyorum. Devinimlerin yoğunlaşmasını yakaladığımda oluyor bu. Yoksa -ille şiir- diye diretimi-

yorum. Ben değil, o benim peşimde; kendini zorla yazdırıyor."

"Yooo, olmadıı, peşinden koşturmayacak, içiçe olmasa bile yanyana yürüyeceksin. Hayır, içiçe, benliğinin, duygularının, beyninin bir uzantısı biçiminde ve sürekli üretime geçebileceği bir durumda tutacaksın. Boş bırakırsan, ayda, yılda bir elini uzatırsan şiirinin birikimi başka bir yaratımın malzemesine dönüşecek, yitip gidecektir" dedim. "Türlerin ilgisizliklerden dolayı yatak değiştirmesine izin vermemeli. Kendi yatağında, kendi kişiliği içinde doğurtmalı.

"Tamam abi, tamam!.. ama ben incelemelerle, eleştirilerle uğraşmaktan hoşlanıyorum" dedi Ömer Ciravoğlu.

"Fark etmez. Şiir konusunda söylediğim ötekiler için de geçerli."

"Evet...

"En iyi şair, en iyi eleştirmen, en iyi... "Bir vaiz edasıyla konuşuyordum. Disiplinsiz, bencil, dinleyenleri sinirlendiren söylevciler gibi başımı sağa sola çevirerek, ters yönlere akan insanların arasında eski bir arkadaş, dilimi bilen bir dost, doğduğumuzdan bu yana her şeyi bölüştüğümüz, binlerce ortak yanımızın bulunduğu bir -kuşakdaş-, gözlerimin zevkini okşayacak nitelikte genç kızlar, kadınlar arıyordum. Babıâli'nin meyhanelerinde ve öteki meyhanelerde sanatçıların çevresinde gezinen turşuya dönmüş alkolik,sevgisiz, cinsiyetsiz kadınlar, canımı sıkıyordu. -Rastlantılar, mutlulukları cömertçe sunan bir Ece'yi beğendiğim kimselerin arasına sokacak mıydı, yoksa aşk özlemini canımın bülbülünde duyarak ama kendisini tanıma onuruna erişemeden geberip gidecek miydim?- Öner Ciravoğlu'yla karısı ve çocuğu yanımıza gelene kadar söyleştik.

Sağımdan boyuna araçlar geçiyordu, asfalta sürtünen lastik tekerleklerin sesini, gazları, kokuları ve belleğime çakılan kimi ilginç resimleri bırakarak.

Geniş bahçeli ve kunt yapılı İran Konsolosluğu, İstanbul Erkek Lisesi... eski Duyunu Umumiye Merkezi, parmaklıklar, duvarlar, Tabibler Odası, (El çekme tabib yaremden) sola saptım. O daracık sokak, malı indirip yükleyen kamyonlarla, kamyonetlerle, hamallarla tıklım tıklımdı. Sağdaki dükkânların iki karışlık kaldırımlarında yürürken cambazlık yapıyordum. Sarmaşık gibi duvarlara tırmanıyordum, yılan, kertenkele, sinek, salyangoz örneği yapışıyordum. Sinirlerim iyice geriliyordu. Tozun, toprağın bir sürü görülen ve görülmeyen pisliklerin,

mikropların, ciğerlere çekilen havaya karıştığı bu rezil sokakta dilim dilim kavun, midye, balık, kokoreç satılıyordu açıkta ve satılanları iştahla mideye indiriyorlardı, işçiler, boşta gezerler, yolcular... Hızlandım. Altın Kitaplar Yayınevi'nin rafları kitaplarla doluydu, kimi kitaplar paketlenmiş, postalanmak üzereydi. Bölümlerdeki elemanlar, kendilerine düşen görevi bir an önce ve eksiksiz tamamlamaya çalışıyorlardı. Mürekkep, kâğıt ve iş kokusuna karışan emek kokusu bir başkaydı. Yayınevi yöneticisi Dr. Turhan Bozkurt'un odası, önemli bir toplantı yapıldığını iç ve dış ziyaretçilere duyururcasına kapalıydı. Dangalaklığımın elinde oyuncak mıydım, yoksa ne kadar kaba davranırsam davranayım davranışlarımın bağışlanacağı yanılgısının kurbanı mıydım bilmiyorum, yalnız bilinçsiz bir tavırla "Bekleyeceksin!" diyen kapıyı araladım, girdim. Dört kişi vardı. Konuşmanın bıçak gibi kesilmesinden, karşısındakinin Dr. Turhan Bozkurt'a "Bu hıyar da nerden çıktı?" sorusuna uygun bir biçimde bakmasından etkilendim, utandım. "Sonra görüşürüz" dedim Bozkurt'a; gerisin geri giderken her zaman, her yer ve koşulda arkadaşlarına, dostlarına kibarlık, incelik örnekleri veren, sesini yükseltmeyen, iç uyumunu hiç bozmayan Dr. Turhan Bozkurt, "Buyrukçu, dur, gelmişken bir yanağını öpeyim!" dedi. Kucaklaştık. Tanıştırdı ordakilere. Ordakiler zoraki gülümsediler, ellerini uzattılar. Bozkurt, sırtımı okşadı. "Uğur'un yanında beş dakka beklersin değil mi? Kusura bakma!"

"Rica ederim" dedim.

Ama utancım yoğunlaşıyor, yüreğimi bir kedi gibi tırmalıyordu. 'Amma da salağım haaa!' Terlemiştim. Acı çektiren, onurumu parçalayan bu tutumumun kökeninde yatan neydi? -Bütün kapılar bana açıktır, benim için gizli, saklı, yasak yoktur- gibisinden iğrenç bir kendine tapınışın, kendini dev aynasında görüşün güdüsünde miydim? Yanıt bulamıyordum. Derken derken acılar azaldı, yangın söndü. 'Ne olmuş yani? Kıyamet kopmadı ya? Girdiysek arkadaşımızın odasına girdik, özür dileriz, kapanır mesele. Niye büyütüyorsun sanki?' Gene de birkaç dakika sarsıldım ve -olay-ı zihnimin derinliklerine sürdüm çürüsün de bir bilgiye, bir deneye dönüşsün, birtakım hatalardan, yanlışlıklardan beni korusun diye.

Sekreter hanımla selamlaştık.

Uğur Bey, "Nasılsınız?" dedi elimi sıkarken.

"Iyiyim ve yaşadığımın tadına varıyorum, bir saniyesini boşa harcamıyorum" dedim.

Şaşkınlık ve sevgi karışımı bir sesle, "Kutlarım sizi" dedi Uğur Bey, "İyimserliğinizin gerçekliğine inanıyorum ama ben her vakit iyimser olamıyorum.

Gülümsedim. "İyimserlik, düzenli bir hayatı sürdürmek için gereklidir."

Telefonla konuşmaya başladı Uğur Bey. Kumral saçlarını arkaya taramıştı, sakalı da kumraldı ve içinden doğan aydınlık bir gülümsemenin güvenilir kıldığı çizgisiz, genç yüzüne yakışıyordu. Altın Kitaplar'ın önemli kişilerinden biriydi. Konuşmayı bitirdi. "Evet, iyimserlikten..."

"Ben aslında kötümserin kötümseriydim. Çünkü bunalımların en büyüklerini yaşamış, en korkunçlarının ağına düşmüştüm. İntihar girişimlerini uygulamaya koymanın eşiğine kadar gelmiştim, hatta intihar uçurumunun boşluğuna sarkmıştım. Ama bunlar, çözümlenmesi olanaksız sorunlara bir çözüm getirmiyordu, sorunların yapısı kaçmaya değil, uğraşmaya, didinmeye, olanak aramaya açıktı..." dedim.

"Sorunların yapısı, bu çok önemli..." dedi Uğur Bey, araya girerek.

"Ancak sorunların hayatımda meydana getirdiği bunalımları yok edecek, engelleri aşacak birtakım koşullara, ortamlara muhtaçtım. Bu ortamlar, bu koşullar belirirse, çözüm anahtarları, yepyeni, denenmemiş yöntemler doğarsa, dağıtabilirdim karabulutları. A, a, a, baktım ki ne olanak var ne ortam... Sorunlar desen dağ örneği durmakta, çırpındıkça batacağım, -çekiver kuyruğunu- dedim, zamana bıraktım her şeyi ve böylece acılarımı azalttım" dedim.

"İlginç..." dedi Uğur Bey, "Sıkıntının kökü kurumuyor ama etki alanı daralıyor... Yalnız bazı sıkıntıları ortadan kaldırmak zordur."

"Katılıyorum da, kötümserlik, sıkıntı dramın bir uzantısıdır; kötümser de, bu dramın içindeki karanlıkta gündüzden umudunu kesen, bağlandığı geceyle bütünleşen bir varlıktır" dedim.

Uğur Bey, sağ elini cebine soktu, bir adım attı, yüzüme baktı. "Haklısınız ama karamsarlığın da olumlu yanları vardır bence: Uygarlık birçok buluşu karamsarlara borçludur."

"Doğrudur. Ama benim sözünü ettiğim karamsarlığın buluşlarla

uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Sizinkiler, çaresizlik karamsarlarıdır, aşılır bu karamsarlık, aşılınca da eski kimliğinden sıyrılır, iyimserliğin kimliğine bürünür. Benimkiler küskündürler, öfkelidirler, nefretle doludurlar; umut, gelecek denen şeyi tanımazlar... Sanki küskünlüğü, nefreti, öfkeyi temsil etmek için yaşarlar" dedim.

"Karamsarlık gerçeklerimizden biridir" dedi Uğur Bey.

"Hatta en güçlülerindendir" dedim. "Mademki hayatımız hiçbir bombanın ortadan kaldıramayacağı ama her şeyi, bombayı bile ortadan kaldıracak kudretteki (ölüm) tarafından sona erdiriliyor, öyleyse bu beşeri karamsarlık insanlığın tamamını ilgilendirdiğinden bütün çağlarda varolacak, yaşayacaktır. Bir de kişilerin kendi kurdukları toplumların mekanizmalarından, ilişkilerinden fışkıran, işlerin, durumların tersliklerle kuşatılmasından üretilen karamsarlıklar vardır ki kalabalıkların çoğu bu tip karamsarlıkların tutsağıdır."

"İyi açıkladınız" dedi Uğur Bey, "Evet, güncel karamsarlıklar, birbirini doğuran düğümler, açmazlar... Beni bunlar düşündürüyor da iyimserliği benimseyemiyorum bir türlü, yüzeyde bir tavırmış gibi geliyor bana."

"Hayır, yüzeyde değildir Uğur Bey... Bana göre iyimserliğin özünde ölüm gerçeğini, ölüm korkusunu, ölüm korkusunun yaşadığımız her anda atan nabzını duyurmamak, kamufle etmek gibi bir amaç var... Ölümün saltanatını yıkamayacağımız için kısacık hayatımızı (bir sürü yıkımlarla, başarısızlıklarla, talihsizliklerle dolu olsa da) olumluluklarla bezememiz, zenginleştirmemiz gerekmektedir. Dünyaya, çevremize, işlerimize, ilişkilerimize o açıdan bakmalıyız, öyle algılamalıyız. Yani bu -Olmaz- dememeliyiz de -Olmaz.olmaz- demeliyiz ve bu ilkeye inanmalıyız" dedim.

"Afedersiniz, sormayı unuttum. Ne içersiniz?" dedi Uğur Bey.

"Orta şekerli... bir bardak da su."

Söyledi Uğur Bey ve gülümsedi. "Diyorsunuz ki, karamsarlık bir kanser korkunçluğuyla dolaşırken mutlu olabilmemiz, iyimserliğin ellerindedir. Öyle mi?"

"Öyle" dedim.

"Zamanı hep kendimiz, yaşamamız, çıkarlarımız, bize yarayışlı ilişkilerimiz için değerlendirmeliyiz. Tat alma alanlarının sınırlarını genişletmeliyiz. Sevmeliyiz, sevilmeliyiz, kavga etmemeliyiz, dört el-

le bağlandığımız hayatın bizi güzelliklerle doyuracak kaynaklarının da bulunduğunu bilmeliyiz... çirkinlikler de var ya... Ama bana bu iyimserliği aksatmadan sürdürmek zor gibi geliyor" dedi Uğur Bey.

Kahveyi höpürdettim. "Valla istenirse sürdürülür. Karamsarlıkta direnip ölümü, öfkeleri, düşmanlıkları, yenilgileri, alçaklıkları düşünmektense iyimserliğin aydınlık alanına sıçrayıp hayatın hep tatlı yanlarını, yumuşaklıkları, sevgileri, sevinçleri, dostlukları, başarıları, sevdaları düşünmek (insanla insan arasındaki kötülüklerin, tutkuların geçmesine de izin verilen köprüleri yeniden yapmak) doğru geliyor bana. Acıların (doğadan, hastalıklardan, kazalardan kaynaklananlar hariç) bizi kemirmesini önlemek elimizdedir."

"Savaşma seviş gibi bir slogan bu!" dedi Uğur Bey.

"Daha yüz binlerce slogana gereksinimiz var" dedim.

Hava epey sıcaktı. Fanilam sırtıma yapışmıştı; doğru dürüst denize girememiş, derimi tuzlayamamıştım. Gezi konusunu Uğur Bey açtı. Bodrum'da unutulmaz günler yaşamıştı. Grafikçi asker Mehmet'le (Mehmet Sönmez miydi acaba? Sormadım. Uğur Bey de herhalde benim -Asker Mehmet-i tanıdığımı sanarak öyle konuşmuştu) bir meyhanede içiyorlardı. Mehmet, bir hapishane hikâyesini on yıllık bir zamana bölerek ve böldüğü yılların iktisadi, sosyal, siyasal karakterine uydurarak anlatmıştı. Bu buluşuna bayılmıştı. "Özgün, kural tanımayan, hayata yeni olanaklar getiren sanatçılardan hoşlanıyorum" dedi Uğur Bey.

"Özgün olmayan sanatçı, sanatçı değildir, sıradan biridir" dedim.

Uğur Bey'i çağırdılar.

Doğan Hızlan'ı gördüm; holdeydi, çözümleyemediği bir işin tedirginliğiyle bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Kafası binlerce düşünceyle ağırlaşmış ve bu düşüncelerle bunalmış gibi dalgınlıkla kuşatılmıştı. Gözleri bana iliştikten bir dakika sonra o dalgınlık çemberini bir an için parçaladı, uzak, gündeminde bulunmadığımı belirten bir sesle "Hoş geldin Buyrukçu, bir dakka!" dedi.

"Bekliyorum" dedim.

İşaret parmağıyla boşluğun bir yanını tombullaştırdı, dediğini anımsamıyormuş, ilk kez konuşuyormuş gibi dudakları açıldı. "Bir dakka!"

Gösteri'den sakallı Faruk'la, Cumhuriyet'te Hızlan'ın yönettiği sa-

nat servisinde muhabirlik stajını yapan Dilek, yanyana duruyorlardı. Dilek, sıkıntılıydı. Siyah kıvırcık saçları, matruş besili yüzü ve göbekli iri gövdesiyle Romalı bir Konsül'ü andıran Doğan Hızlan'ı seyrederken, Halil İbrahim Bahar'ın sözlerini düşünüyordum. Bugün kimbilir kaç kişiyi atlatacak, kaç kişinin yüreğine su serpecek, kaç kişiyi umutlandıracaktı... Doğan Hızlan, birileriyle konuşuyor, bana dönüyor, "Bir dakka" diyordu. Gülüyordum. İlk zamanlar kızıyordum verdiği sözü yerine getirmiyor, atlatıyor diye. Bir yazım, bir yıldan beri yayımlanacağı ayı bekliyordu Gösteri'nin dosyasında. "Yayımlıyorum, yayımlayacağım, dizdirdim" demiş ama hâlâ yayımlamamıştı. Oysa yazı yazmamı isteyen kendisiydi. Beni ya da başkalarını -uyuturkenmutlaka birilerinin işini yapıyordu; sevindiriyordu onu, sıkıntı balonunu söndürüyordu. Özellikleri, özgünlükleri olan biriydi. (Ben buyum) diyordu tavırlarıyla, edimleriyle, (İşinize gelirse...) Ve bir sürü yazar çizer, aralarında ben de vardım, kızıp köpürdüğümüz, aleyhinde atıp tuttuğumuz halde çıkarlarımıza ters düştüğü için uzaklaşamıyorduk yanından. O değildi iki yüzlü, bizdik... yani dedikodusunu yapanlar, yani kitaplarını imzalayanlar, haklarında iyi şeyler yazması için yaltaklananlar, dalkavukluk çirkinliğini sergileyenler...

Ya onunla ilişkilerimizi kesecek ya da sürdürecektik, sürdüreceksek her şeye katlanacak, olduğu gibi kabul edecektik.

İlişkimi kesmeyecektim ve -belki yazılarımı yayımlar- umuduyla peşini bırakmayacaktım.

Dr. Turhan Bozkurt, konuklarını yolcu ettikten sonra beni (Buyur) etti odasına. Koltuğa oturdum, omzumu okşadı. "Kusura bakma Buyrukçu, bir iş..."

"Asıl sen kusura bakma!" dedim, "Bazen kapı kapalı olduğu halde içerde kimse bulunmuyor da... Özür dilerim."

"Ben özür dilerim" dedi Turhan Bozkurt, "Doğan'ı gördün mü?"

"Gördüm. Boyuna -Bir dakka- diyor. Ben de eşref saatini kolluyorum. Yalnız hali pürmelali kötü" dedim.

"Hayrola?" dedi Turhan Bozkurt.

"Sanki kafasındaki cinlerle konuşuyor... Yazıktır!" dedim.

"O -Bir dakka-lar var ya, cinlerin kuşatmasını onlarla yarmaya çalışıyor" dedi Turhan Bozkurt, güldü. "Sen kork o -Bir dakka-lardan."

"Neden?"

"Bir saat da olabilir, bir gün de, bir ay da..."

"Şu anda çekip gider de değil mi?"

Güldü Turhan Bozkurt. "Evet, sonra da -özür dilerim, unuttumder."

"Unutur mu gerçekten?" dedim.

"Unutur, unutur, samimidir. Beyni çeşitli sorunlarla kaynıyor."

Sekreter hanım Turhan Bozkurt'a seslendi.

Arka odalardan birinde Aynur Sezer düzeltmenlik yapıyordu. Değişikti belleğimdeki resimleri; hafif alaycı gülmeleri ve bakışları. 1968-70 yıllarında sarı saçlıydı, sağlıklıydı, yanaklarından kan damlıyordu; devinimlerinden yaşamaya duyduğu sevginin canlılığı fışkırıyordu ve deli doluydu. Remzi İnanç'ın dükkânında -oraya geleceğini ummadığımdan- anımsatmalarla yeniden tanıştığımızda, saçlarını siyaha boyamıştı. Ankara'ya yerleşmesi, hikâye yazmaya sıvanması sevindirmişti beni. Sık sık görüşecektik. Ama göreşemedik. Geçen kış, yağmurun bardaktan boşanırcasına yağdığı bir akşam birlikte çıkmıştık Yazko'dan. Adnan Özyalçıner ile ben Sennur Sezer'in şemsiyesinin altına sığınmıştık. Aynur Sezer, halimize kikir kikir gülüyor, üstümüze düşen damlaları buharlaştıran esprileri sıralıyordu. Gazeteciler Cemiyeti'nin manzarası eşsiz lokantasında, yağmur dinene kadar oturmuş, bir şeyler içmiştik. Olayları olaylara bağlayarak, durumları durumlara ekleyerek o anımıza gelmiş, anılı, anısız konuları deşmiştik ve uyumlarımızı çoğaltan söyleşileri seçmiştik. İlk maaşını alan Aynur Sezer ödemişti hesabı. Gene karşılaşmıştık. "Bir yağmur yağsa da sana rakı ısmarlasam" demiş, mücevher parlaklığındaki gözlerini içtenlikli bir gülüşle anlamlandırmıştı. Acaba "Yazacağım" dediği hikâyeleri yazıyor muydu? İşimi bitirince arayacak, soracaktım.

Doğan Hızlan, tepeme dikildi. "Birisini mi bekliyorsunuz?" dedi şakacı bir sesle.

"Hayır."

"Güzeel, beğendim" dedi.

Yüzüne bakıum. "Saat kaç? Saatten haberiniz var mı?"

Eğildi üstüme doğru. "Acele etme Buyrukçu, biraz işim var" dedi.

"Biraz mı?"

Burnundan güldü Doğan Hızlan. "Biraz çok... biraz. Buyrukçu, Buyrukçu, beni işletiyorsun."

"İşittim ki halk otobüsüne biniyor, halk lokantasında yemek yiyor muşsun" dedim.

"Pek tabii Buyrukçu, halkla bütünleşmek gerekiyor" dedi Doğan Hızlan, dipteki odaya yürüdü; yürürken bir kahkaha attı.

İç çektim ve beklemeye başladım.

●

29.3.1983

Halil İbrahim Bahar'ın Çiftehavuzlar, Cezmi Or Sokak'taki (bol çiçekli, sakin, rahat yürünen bir sokaktır) beş yıl önce satın aldığı evdeyim. Daire, yeni, bakanlarla oturanları tedirgin etmeyen eşyalarla döşenmişti. Devetabanı, kauçuk, adlarını bilmediğim çeşitli çiçekler, balkon penceresinin önüne, bahçeyi gören odaya konmuştu. O odada kitaplarla, gün ışığıyla, sessizlikle birlikteydi çiçekler; büyüyorlardı boyuna, büyürken saldıkları bir filiz, bir tomurcukla, yeşili koyulaşan bir yaprakla Halil İbrahim Bahar'ı sevindiriyorlardı. Yalnız yaşayanların çoğu yalnızlıklarını kedilerle, köpeklerle unutmaya çabalıyorlardı, oysa Bahar, çiçeklere düşkündü. Küçük bir çocukla ilgilenir gibi ilgileniyordu onlarla. Susuz kalacaklar ,sararacaklar diye İstanbul'da, İstanbul dışında bir yere gittiğinde tedirginleşiyor, hemen dönmek istiyordu ve dönüyordu.

Dirseklerimi dayadığım normal uzuklukta, kahverengi cilâlı masanın sol yanında kâğıt takılı (şiir yazdığı kâğıtlar dardı, kitap sayfası boyutundaydı) küçük bir yazı makinesi, yayımladığı bini aşkın şiir, okunmuş, okunmamış bir sürü kitap: Elitis, Aragon, Cemal Süreya, Oktay Rıfat, Neruda, Seferis, Ritsos vb. duruyordu. Karşımdaki değişik ölçülerde raflarıyla, gözleriyle yükselen modern kitaplığın boşlukları ciltli ciltsiz kitaplarla; viski, cin, konyak, tekila şişeleriyle; radyo, teyp ve kasetlerle doldurulmuştu.

Bahar, kâğıt peçeteleri sermiş,tabakları, bardakları getirmişti. Şimdi peynir, zeytin, domates gibi mezeleri taşıyordu. İki yumurtayla dört patates kaynatacaktı.

Binde bir kullandığı televizyonun üstündeki büstü, kahverengi değil, Anadolu dükkânlarında satılan bulama tatlısı rengindeydi; Bahar'dan çok on yedinci yüzyılın ünlü düşünürlerine, müzisyenlerine benziyordu. Siyah, ağır telefonu, eskiydi.

Dergiler, sehpaya gelişigüzel konmuştu.

Geniş camlardan, o genişliğin tamamından yararlanarak giren güneş ışınları gri kadife kumaştan yapılmış koltukları, yastıklı, parçalı kanepeyi aydınlatıyordu. Bu kadınsız evde, kişiyi etkileyen derin bir hüznün varlığı; solunan havanın katmanları arasında geziniyor, şuraya buraya gizlenen eski, yaşlanmış hüzünleri de uyandırıp uçuşuyordu.

Garipsedim bu durumu. Omuzlarım sallandı, üşür gibi oldum. Yoksa evdeki en egemen güçlerden biri sayılan -yalnızlığın- tuzağına mı düşmüştüm? Toparlandım ama sulu, incecik duyguların içimdeki sarmışlarda çoğalmasını engelleyemedim. Buraya üçüncü gelişimdi. Hem uzaktı bana, hem ters düşüyordu; üç saatlik bir zamanı yolda harcamam gerekiyordu ama otomobilli dostları, hastanedeki ahbapları, çocukluk arkadaşları, akrabaları ziyaret ediyorlardı sık sık. Yeğeni banker Ahmet Bahar, hemen hemen her gün uğruyordu. Çocukluk arkadaşı ve Karadenizli hemşehrileri Adnan Reşit Günay, Mustafa Demir, haftanın bir -iki günü kapısını çalıyorlardı. Adnan Reşit Günay, uzun yıllar Tekelde çalıştıktan sonra emekliye ayrılmıştı. Bir vakitler Varlık dergisinde şiirler yayımlamıştı. Duyarlıklı heceyle serbest veznin aralıklarında sıkışan temiz şiirlerdi. Devam etseydi Mustafa Seyit Sütüven'in, Niyazi Akıncıoğlu'nun, Hamit Macit Selekler'in, Nahit Ulvi Akgün'ün yanlarında yer alır, belki de daha yukarlara tırmanırdı. *Mutlu Gerçek* şiirinden bazı dizeleri anımsıyorum.

Dalın tomurcuğun tazeliğinde yüreğim
Kanımda dipdiri yaşama gücü
Cümle düşlerden anılardan ırak
Öylesine güzel ki türkü

Tepeden tırnağa aşk içindeyim
Kapılar ardına dek açık
Tüm canlılar bahar içinde
Dost düşman yıllar yılı barışık

Mustafa Demir, iş adamıydı, çok varlıklıydı, siyasetle de uğraşıyor, particilik yapıyordu. Dünyayı gezmeye, fotoğraf, film çekmeye meraklıydı. Onun, uçaktan çektiği Bering boğazının, kutupların durumunu yansıtan filmiyle Walt Disney'in düşler ülkesi Disneyland filmini seyretmiş, beğenmiştim. İyi yürekliydi ama sinirliydi, ölüm korkuları yakasını bırakmıyordu. Dr. Halil İbrahim Bahar, bu eski arkadaşının yakınmalarını sabırla dinliyor, "Sana bir şey olmaz Mustafa, ölmezsin" diyordu. Ama Mustafa Demir, bu sözler söylendiğinde bile içindeki ölümü anımsatan sarsıntıların etkisi altındaydı.

Aynı hastanede çalışan Sündüs'le kocası İlhan, Çiğdem'le kocası Şükrü gelirlerdi. Bahar, İlhan'la Sündüs'ün iki oğlunu çok severdi ve

çocuk konusu açıldı mı onlardan söz ederdi övgüyle, sevinçle; yaptıklarını bir fıkra diliyle anlatırdı.

Bir band koydu Bahar radyoya. Ağlayan, sızlayan, kapkara renkleri acıların bünyesine gergef gibi işleyip daha da acılaştıran, yüreklerdeki hüzünleri dağlaştıran, dereler gibi akıtan yaşlı bir ses, Flamingolar söylüyordu. Gözlerimin önünde çeşitli ülkelerin akşamlarıyla sabahlarını iliklerinde yaşayan kırık kalpli, yalnız insanlar deviniyor, "Of!" çekiyordu; sularda taş sektiriyor, bir şeyleri tekmeliyor, sigara üstüne sigara yakıyorlardı. Müzik benliğime akıyordu, akma hızlanınca kendi içimdeki ve dışımdaki tedirgin görüntüleri bol, konuşmaları dertli, duyguların şişirilip şişirilip patlatıldığı evrenlere sürükleniyordum.

Saat 17'yi 34 geçiyordu.

Bahar, mutfağa girip çıkarken şakacı bir sesle "Amerika'da Mario Puzo, Türkiye'de Buyrukçu Muzo!" diyordu. Onu hoşnut eden bu oyuna Cengiz Tuncer, (Baba) romanını yayımladığı günlerde başlanmıştı.

Sait Maden, "Domates henüz tatlanmadı" demişti ama domates domatestir, gene de kendine özgü bir tadı vardır düşüncesiyle iri bir domatesi kesti, dildi, arkadan hıyara uzandı; hıyarın pürtüklü koyu yeşil derisini; öteden beri her yaşantı eyleminin bir yama yapıştırdığı, aslından uzaklaştırılan bir gerçeğin üzerindeki bu ilginç giysiyi sıyırırcasına hırsla sıyırdı, iç çıplaklıkta saklı güzelliği yakalayan bir sanatçı gibi gülümsedi. "Ve dahi hıyar kendini tanımayacak hale geldi" dedi.

Bir kâsede, etli siyah zeytinler göz alıcı bir biçimde parlıyordu. Delikli beyaz peynir, Edirne taklidiydi, tuzu buruk ekşiliğini örtememişti.

Buz kristallerini andıran bardaklardaki rakı buharlı suydu, İstanbul sisinden çalınmış bir iki yudumluktu.

Önüne dökülen siyah, uzun saçlarını eliyle arkaya iten Bahar, gözlüklü gözlerini pencerelere dikti. "Camlar kirlendi."

"Normaldir" dedim, "Uzun zamandır genç kızların genç ve istekli bakışları değmediği için kirlendi herhalde. Değseydi şimdi pırıl pırıldı ve çiçeklerin şarkı söylerdi."

"Benim gözlerim onların bakışlarını başkışlarıyla erittiği için camlara bir şey kalmıyor" dedi Bahar.

"Akşama başladık mı?" dedim, bardağı kavradım.

"Başladık" dedi, bardağını bardağıma dokundurdu, içti.

Sokaktaki kavakların yapraklarını hışırdatan rüzgârı, körpe bir kızın sesini duydum. Güneş, tepelerden aşağıya yuvarlanıyordu bir kocaman kar topu gibi. Yüreklerimiz, beyinlerimiz; karmakarışık, düzenli, ağırbaşlı, uçarı ve sayısız duygu ve düşünceyle fokurduyordu.

İncecik bir çiçek sapıyla geçti denizi
gün batımı durdurumadı onu
birdenbire boşaldı kıyılar

Ben, su aktığı günlerde kovalarını, bakırlarını doldurmaya çabalayan gecekondu halkı gibi zihnimin gürültüyle açılan kapılarından yetişilmez bir hızla fışkıran özdeyişleri, izlenimleri, zekâ patlayışlarını belleğime not ediyordum.

"Kıvamımızı bulamadık Muzo, başlangıç gecikecek" dedi Bahar, bardağı alt dudağının hizasına kadar kaldırdı, içti. "Ben, içimde kıstırıldığımı anladığım zaman, başlangıcın doğacağından kuşkun olmasın."

"İyi ama kim kıstıracak seni; hangi sorun, hangi acı, hangi düşünce? Sen nerelerde kıstırılabilirsin?" dedim. Birden zengin bir sözcük damarına rastladığımı, o damarın çığlıklardan, isyanlardan, karşı koymalardan ve boyun eğmelerden oluştuğunu anladım; benliğimin sınırsız boşluklarını doldurmaya koyuldum bunlarla.

Domatesi ısıran Bahar, koklamam için daire biçiminde doğradığı hıyarları uzattı.

"Kendisi gibi kokuyor" dedim, havaya karışan taze kokuyu da içime çektim. "Kendisi gibi kokmayan, bütün dünyadaki bitkiler, canlılar gibi kokan tek yaratık insandır."

"Öyledir" dedi, "İnsan yediğine, içtiğine, ilişki kurduğuna kokar."

İçtim. "Kıstırıldığını söylüyordun."

Yüzüme baktı Bahar. "Şu anda cehennemin saçak altına sığınmış durumdayım. Büyük bir asit yağmuru yağıyor, kemiklerime kadar parçalanıyorum. Bu saçağın altına baktığında beni göremeyeceksin. Ancak dünyayı kaplayan çılgın, azgın dalgalarla kendi kendini döğen deniz olduğumu anlayacaksın. İşte ben dünyaya ya da kendi dünyasına kıstırılmış asitten bir denizim. "Gözlüklerinin arkasındaki küçük kahverengi gözleri cilâlanmış gibi parlıyordu. Sanki, zihninin yarattıklarını resimleriyle birlikte taşımaktan kıvanç duyan bakışları tarafından

cilâlanmıştı. Şeytanımsı çizgileri olan yüzündeki dinginlik bir rahatlamanın değil, bir doğumun tedirginliğini bastırmaya yönelik ama bu işi henüz tamamlayamamış bir dinginlikti. "Kalk la Muzo!" dedi bana, kolumdan çekti. Sessiz ama düzensiz adımlarla izledim. Pencerenin önünde durduk. Yol kenarındakilere, bahçelerdeki ağaçlara baktık. Bir Mimoza'yı gösterdi. "İşte bütün sarışınları yutan mimoza budur." Sonra da beyaz, kar gibi çiçekleriyle gelinliğini giymiş bir erik ağacını işaret etti. "Erikler apartmanları itiyor, çıkıyor bahçelerden. İstanbul bir çiçek salgınına yakalanmış." Boğazındaki gıcığı temizledi, sesini kalınlaştırdı yapay bir biçimde. "Bir çiçek salgınının yok ettiği kente girdim. Düzlüklerde, tepelerde yalnız erikler vardı. Büyük şaşkınlık! Demek ki bu kentin insanları çiçekten böyle ürküyor, ağır bir depremden kaçar gibi uzak dağların arkasına çekiliyorlar. Kutsarım onları ki bana çiçeklerle döşeli bir dünya bıraktılar."

"Erikler isyan ediyor betona. Çünkü işgal edildi toprakları apartmanlar tarafından" dedim heyecanla. "Çelişkili tavırlar var burda. Uzun zaman doğayla birlikte yaşayanların, doğadan hem yararlanan hem de zarar görenlerin doğaya besledikleri ilginç bir kinin eseridir bu apartmanlar. Koptukları doğayı kentlerinde barındırmamakla öç alıyorlar sanki."

"İnsan ancak insanlardan öç alabilir. Doğa ise her zaman insandan öç almıştır. Alacaktır da" dedi Bahar. "Bizim Ahmet gelecek."

Şaşırdım. Yaratmanın büyülü ortamında dolaşırken birden gündelik yaşantının soluk aldığı yere inmesini yadırgadım. "Bugünün dışındaydın demin, şimdi bugünün içindesin, nasıl becerdin bu işi?"

"Ben hep burdaydım Muzo, hiç ayrılmadım. O ayetimsi sözlerimiz bu dünyanın bütün topraklarında bitebilen güzel yumrulardır" dedi.

"Yumrular dedin de aklıma geldi. Yumurtalar ne oldu?"

"Pişti" dedi Bahar. "Mutfağa gidelim de soyalım."

Genişti mutfak, rahattı, tıkış tıkış eşyayla doldurulmamıştı. Lâvabonun bitişiğindeki cam kenarında, yoğurdu yenmiş plastik kaplarda yetiştirilen taze soğanları, maydanozları, çimenleri sevdim. Musluktan akan parmak kalınlığındaki dipdiri suya günışığı vurdu, aydınlanan ve güneşle karışan su, sarardı.

"Ellerinden akan ışıklı su kimin içine dökülüyor? Yoksa döküldü-

ğü yer, dünyanın arka yüzündeki bir çöl müdür?" dedim.

"İşte o çöldür" dedi Bahar. "O çölü suladıktan sonra gideceğim ben. Dört yol var önümde yürüyeceğim. Kuzey kutbundan güney kutbuna, doğudan batıya. Belki örtüsü kaktüs olan yeni bir dünya bulurum. Kuşkusuz ki daha güzeldir senin hiçbir zaman bulamadığın dünyadan.

"Arıyorum daha" dedim, "Benden öncekilerin çıkarlarına uygun bir biçimde düzenledikleri ve yönettikleri bir dünyaya, kendi irademin dışında, istemeyerek katılan bir kimseyim. Acım da, hiçbir şeyini beğenmediğim, onaylamadığım bir dünyada, o dünyayı beğenenlerin arasında bir konuk gibi iğreti yaşamaktan doğuyor."

"Anlaşılıyorki senin dramın trajediye doğru koşuyor. Ben ise bir düşün arkasında bulunan çalılıkta, kendi karabasanlarımın dikenlerini biçerek yol açmaya çalışıyorum.

Sesimi yükselttim. "Çalış İbrahim çalış! Vur kazmayı Ferhad! Cüneyt, sen mercimeğin özündeki sırrı bilir misin? Rab sever kendine benzeyeni.

Yumurtaların soyulması bitmişti.

"Gecenin kabuklarını da soyalım böyle" dedim.

"Soyalım da girelim birer melekle gerdeğe!" dedi Bahar, bir çöl şairi kimliğine büründü. "İşte onlar akşam sefası çiçekleridir ki dönerler anayurtlarına güneş doğunca. Bizse, nereye sığınabiliriz artık kopmuşken köklerimizden aynı acıyla. Bir yudum içti rakıdan. "Gerçeğimiz budur Muzo. "Parmaklarını kenetledi. Kalbiyle beyni arasında ağlar gerip en etkili, en özgün sözcükleri yakalamak amacıyla ava çıkmıştı gene. Coşkuluydu. Biliyordum, şimdi gövdesini baltacılar, hızarcılar ve dünyanın bütün kesicileri biçiyorlardı ama ne keresteydi, ne kalastı ne de çivi çakılmamış bir tahtaydı. Dünyanın yellerinde savrulan bir avuç talaştı. Tozutmuş bir arı peteği gibi balını nereye koyabilirdi bundan sonra... Yağan karın, tepeden ovaya inen ırmağın kıyısında yürüyordu. Güneşin yeşilliklerini sararttığı güz çayırlarının otsu kokusunu eğilerek, üstlerine yatarak kokluyordu. Bir gürgen ağacının gövdesine dayıyordu sırtını. Geçmiş yaz, olaylarıyla, görünümleriyle kıpırdıyordu belleğinde. Bir gün, iyi bir gün ama, öteki günlerden daha uzun boylu bir gün, birlikte olmuştu onunla. Rastlantı mıydı, bilinçaltı oyunu muydu, neydi, sormamışlar, araştırmamışlardı başlarının

dönmesini sağlayan ve önü arkası olmayan öpüşmelere iten şeyi. Ama bu anı'nın doğup büyüdüğü, genişlediği, hırçın dalgaların hışırdattığı denizin kıyısına bir daha gitmek istemiyordu, kumsalda bıraktıkları mutlu ayak izlerinin silindiğini görmekten korktuğu için.

Ayrıldı geçmişin sularından Bahar ve o geçmişten Tagore'un olgun meyvelerini andıran meyvelerle döndü. "Bütün ilişkilerin, bütün varlıkların anlamsız olduğuna, gelip geçiciliğine, iğretiliğine inanıyorsan, kendini boşlukta duyuyorsan işte bu trajedidir. Çürük bir ipe tutunduğunu, ipin her an kopacağını bilmenin tedirginliği; depremin şiddetli sarsıntısını sürekli algılamak, boyuna sarsılan, boyuna didiklenen bir insan olduğunu anlamak oluşturur trajiği."

"Ama bu tanımlar trajiği bizim hayatımızın dışına çıkarmaz ki" dedim.

Başını salladı Bahar, "Haklısın Muzo, doğru söylüyorsun ama yok edemeyeceğinin gücünü tanırsan ona göre önlem alırsın.

"Ahmet Bahar ne zaman geliyor?"

"Gelir Muzaffer, telaşlanma!"

"Telaşlanırım. Söz verdim mi tutan birisiyim, verilen sözlerin de tutulmasını istiyorum" dedim.

"Birbirimize benziyoruz" dedi, içti.

"Birbirine benzeyenler arkadaş olabilir ancak" dedim, "Ahmet atlatmaz değil mi?"

"Atlatmaz da kendi dünyasındaki ticari nimetlerden bir iki saatliğine koparsa zarara uğrar kaygısıyla gelişini geciktirebilir" dedi Bahar.

"Bizim dünyamızda Ahmet'i doyuracak nimet yok mu?"

"Bizim nimetlerimiz düşüncelerden, duygulardan, şiirlerden, ilkelerden yoğrulmuştur. Onu yorabilir" dedi Bahar, tavana baktı. "Ya İbrahim, dün sabah yola çıkarken Rabbın tırpanıyla kötülük çiçeklerini biçmedin mi? Aşkolsun o tırpana ki yaptıklarına sol omzunda öten serçe tanıktır."

İçtik.

Alaturka kasetler koydu Bahar. Bülent Ersoy söyledi o hıçkıran, yalvaran, lânetleyen Müzeyyen Senar sesiyle. Üçüncü Selim döneminin çağımıza atlayan bir kıvılcımı diye tanımladığım yakışıklı Ahmet Özhan söyledi; yağ gibi kayan pürüzsüz sesi ve kendine özgü

uslûbuyla Muazzez Abacı söyledi. Bizim kuşağımızın övüncü, bizim kuşağımıza, bizden sonraki kuşaklara yıllarca en güzel, en etkili şarkıları armağan eden, dünyalar içinde yeni dünyalar yaratan, sevdalıların gönüllerindeki yaraları sağaltan; bütün dargınlıkları patlama noktasına getiren ve bu patlamaların sonunda yok olacaklarını anlayıp barışanlara yumuşak, içe işleyen sesiyle öpücükler yollayan büyük Zeki Müren söyledi. Şarkıları dinlerken yüreğimde iz bırakan yürekleri, kulaklarıma unutulmayacak sözleri fısıldayan ağızları, gözlerimden bir sürü bakışı çalan gözleri düşündüm. İçlendim. Bir dikişte bardağı boşalttım.

Muazzez Abacı bu kez, delikanlılığımızın ünlü şarkısı Yasemen'i söylemeye başladı. Bu şarkı yüzünden cinayet işlenmişti bir gazinoda.

Ahmet Bahar da söylerdi Yasemen'i. Güzel söylerdi. Başka şarkıları mevlût okumaya elverişli sıcak bir müslüman sesiyle söylerdi.

"Bu şarkı hoşuma gidiyor benim" dedi Bahar.

Ahmet gecikmişti, kırgınlıkla öfke duyguları içimi delmeye başlamıştı. "Bir küskünlük doğdu içimde Ahmet'le ilgili."

"Para oyunlarının büyüsüne kaptırmıştır kendisini. Oysa burda insanlığın alfabesi yeniden yazılıyor" dedi Bahar.

"Ayıp etti ama..." dedim.

"Hep ayıp eder" dedi Bahar, hapşırdı arka arkaya. Ben de hapşırdım ve korktum. Soğukalgınlığına yakalandım mı mahvoldum demekti, en azından iki ay sürerdi, sabahlara kadar öksürterek, gözlerimi yaşartarak, sövdürerek, bir saniye bile rahat soluk aldırmayarak, tat alma ve koklama duyularımı iptal ederek, paçavraya döndürürdü beni. Gerçekten de soğumuştu içerisi. Kaloriferi hava güneşli diye yakmamışlardı.

Eve nasıl döneceğimi düşündüm ve birden sıkıldım. Sigara içilen bir dolmuşla Aksaray'a gidecektim, sigara içilen bir minibüsle Gaziosmanpaşa'nın yolunu tutacaktım, Gaziosmanpaşa'nın merkezindeki Cumhuriyet Alam'nı dolduran sarhoşlarla köpeklerin arasından geçecektim, ara sokaklardan bir ya da birkaç köpek çıkar da saldırır olasılığıyla ceplerimi taşlarla dolduracaktım. Allah kahretsin! Hâlâ şu ilkel yaşantıdan kurtulamamıştım.

Şiirimizin büyük yıldızları Cemal Süreya ile Edip Cansever'den, İlhan Berk'ten, karanlıkta akan gizemli bir su gibi şiirler yazan Hilmi Yavuz'dan, edebiyatımızın gerçek eleştirmenleri Memet Fuat'tan, Fet-

hi Naci'den söz ettik.

Ahmet Bahar, sekizde telefon etti. Bahar konuşurken anlamlı anlamlı bana baktı. "Geliyorlarmış!"

"Kiminle? Senin hoşlanmadığın o geveze arkadaşıyla mı?"

"Evet, onunla" dedi, kapattı telefonu. Keyfi kaçmıştı. İçtik.

"Ne yapacaksın? Dargınlığını sürdürecek misin?"

Bir yudum içti rakıdan Bahar, kararsızdı. "Bilmem."

"Barış gitsin, boş ver" dedim, "Barış ama ilişkini sürdürme, merhabaya, nasılsına indir.

Lâz inadı tuttu. "Barışmam. Ama Ahmet'in Ahmetliği... Bilmiyor mu ondan hoşlanmadığımı, sevmediğimi, küstüğümü?"

"Biliyor da barıştırmaya getiriyor işte, anlamadın mı? Evine gelen birisine düşmanın bile olsa iyi davranmak zorundasın. Kovamazsın ya... dedim.

Sertleşti. "Kovarım!"

"Kovarsan beni kırarsın" dedim.

"Sinirlendirdi beni eşek, havamı bozdu."

İçtik.

"Bozuk hava da güzeldir" dedim. "Her hava bizim için iyidir, her havadan iş çıkartırız biz. Bir başka türlü görünür, başka sorunların temellerini dinamitleriz. Kendimizin ve onların bilinmeyen bir yanını öğreniriz."

Biten Yasemen'i tekrar başlattı. "Sıkıntım, kalbim, Dante'ye bir mektup yaz/İkimiz için bir intiharname göndersin."

"Seninle birlikte intihar edecek kimse kalmadı ne yazık ki" dedim.

"İşte buna içilir" dedi Bahar, bardağını tokuşturdu bardağıma. "Bir zamanlar vardı. Bir zamanlar çok vardı."

"Benim için de kendini öldürmeye, zehir içmeye yeltenenler vardı ama bitti her şey. Biz tek başına intihar edecek bir yaştayız artık" dedim.

"Bize kimse aşık olmaz mı bundan sonra diyorsun?"

"Olmaz Bahar... olamaz. Elli yaşına kadardır aşık olma sınırı, o yaş yukarlara çıktı mı kadın için de erkek için de hayatlarını anlamlandıran en önemli eylem ölür" dedim.

"Biz olabiliriz ama, biz sanatçıyız" dedi Bahar, yitirdiği bir şeylerin bir bölümünü geri almak istercesine.

"Elbet olabiliriz, olacağız da, ama olduklarımız kanlarımıza karışıp akmayacak" dedim.

Biraz düşündü, sonra, "Bu Yasemen şarkısını çok seviyorum" dedi.

"Güzel de!.. tekrar tekrar dinlenecek kadar kaliteli, insancıl öğelerle dolu değil. Ben bıktım. En iyisi sana bir demet yasemen getireyim de bitsin bu dehşetli özlem" dedim.

"Buna da içilir" dedi Bahar, bardağını kaldırdı.

Telefon çaldı. Koştu. "Yanlış" dedi.

"Neyin nesiymiş?"

"Her gün tanımadığım, tanımayacağım bir sürü insanın sesini işitiyorum" dedi.

"Ben de" dedim, "Telefonda, yolda, otobüste, vapurda, her yerde. Bundan kaçınamayız."

Gözlerini kıstı Bahar. "Yasemenden biçilmiş bir giysiyle geldi. O, uzaktayken, sarhoş olduk."

"Başlayacam yasemenine ama" dedim gülerek, "Sustur şunu, kafam şişti."

"Sonra dolunaydan bize indirilen ip merdivene tırmandık. Sonsuz bir salkım üzüm gibiydi yüreklerimiz bir arada. Ansızın -Bakhus'un iskeleti çalındı- diye bağıran borazan sesleri çarptı kulaklarımıza. Bre çılgınlar, bre gafiller! İskelete ne gerek var. Bakhus biziz işte. Doldurmuşuz yerle gök arasını. Hırsız nasıl olsa ezilip gitmiştir ayaklarımızın altında. İşte bu yüzden en olgun şarabını akıtıyor Nil nehri. İşte kendi elleriyle mumyasını söken kırk birinci Tutmazeus, Kleopatra'nın deltasını yıkayan kırmızı şarap köpüklerine saldırdı. Oysa biz Kleopatra'yı çoktan dolunayın yaylasına çekmiştik merdivenimizden" dedi Bahar. "İçelim Muzo, bu gece Ahmet tarafından yara alsa da güzel bir gece olacaktır."

Yüzüne baktım. Aylarca sürecekti bu verimli üretim.

Konuştu Bahar. "Geçen yıl ölmeyen sevgilinin giremediği mezarı düşünüyordu başka birisini oraya yatırmak için."

"Birisi bunları dinlese -amma da saçma sapan şeylerle uğraşıyorlar- der" dedim.

"Diyebilirler. Özgürdürler. Ama bizimle onların yaşamlarını taşıyan gemi, bu saçmalıkların milyarlarcasıyla yüklüdür" dedi.

"Hani bana düşünü anlatacaktın?" dedim.

"Haa, şöyle bir şey" dedi Bahar, küçük bir yudum aldı rakıdan. "Açıklık gibi bir yerdeyiz. Aramızda söyleşiyoruz seninle. İçimde bir tatlılık oluşuyor küçük dalgaların sesiyle birleşince bu konuşma. Boğaz mı yoksa başka bir deniz mi kestiremedim. Dalmışım. Düşümde uyumuşum. Birden uyandım, -La Muzo, ne kadar uyudum?- dedim. -Yüz yıl- dedin. -Yüz yıl iyidir ama iki yüz yıl olsa sevindirir beni- dedim, senin bana kurduğun ince tuzağı fark ettim. -Merkez yüz yıllık yalnızlık tamam mı?- dedin. -Tamam tamam, her saniyesi bin yıl- dedim, ekledim. -Sonrasını da Günel anlatsın.- Böyle konuşuyorduk ama senin yanıtlarını da kafandan geçtiği anda geçtiği gibi ben duyuruyordum ortalığa. Bu bilgiçliğimle övünüyordum. Sonra bunları Varlık dergisinin boş sayfalarına yazıyordum. Yazarken yazarken sayfalar ince kanallı, kartonumsu bir kâğıt oluyor, yazmayı da güçleştiriyor bu. Küfrediyorum. Bunu niçin yapıyorlar, yoksa makine sanayiinde mi kullanıyorlar. Varlık'ta Tarık Buğra'nın bir hikâyesi var. Şöyle başlıyor. -Babam pırasayı ikircaklı bir şey sayardı.- Arkasını da ben getiriyorum -anladık- der gibi, -yarısı yeşil yarısı beyaz.- Bir de yasemen yüzlü bir kızla derinlemesine bakışıyoruz. Ona -Seni seviyorum- diyeceğim ama sözcükleri bastırıyorum. Bu kadar değil ama anımsadıklarım bu kadar."

"İlginç" dedim.

Yumurtalara tuz ekti Bahar. "Bu akşam epey sarsıldık. Ama denge bize zararlıdır, yaratıcılığımızı öldürür. Biz bitiren değil başlatanların yanındayız."

"Neyi başlatacağız?" dedim.

"En azından başlatmayı başlatacağız. Tedirginliğin varlığını duyuracağız, acıların su içtikleri çeşmeleri göstereceğiz. Yaşama hızı, geriye dönüp eski yaşamı yeniden duymayı engelliyor çünkü."

"Evet" dedim, yumurta saman gibiydi.

"İnsanın bilinci ellerinden, ayaklarından, bakışlarından hızlıdır. Yaşadıklarımızla yaşamadıklarımız arasında büyük kopukluklar vardır. Asıl göçebe toprak değiştiren, bölge değiştiren, ülke değiştiren değil bilincinin hızına yetişmeye çabalayandır. Hızarla odun kesen, balyozla taş kıran adamın bilinciyle işi arasında bir uyum vardır ama trajiği yoktur. Trajik uyumların değil uyumsuzlukların ürünüdür. Bu

uyumsuzluğu yaşayan da gerçek yaşamı, anlamlı yaşamı yaşamış oluyor" dedi Bahar.

"Bilinç düzeyi, algılama düzeyi neyse kişi o kadar yaşar. Bilinç düzeyi düşükse duyduğu acılar da yüzeydedir, derinliği yoktur. Gözlerinden sel gibi yaşlar akar ama beyni sancımaz" dedim.

"Belâyı bilinçsiz hissetmez, bilinçli hisseder" dedi Bahar, "Ortada olan her şey bize karşıdır. Çünkü ortalıkta olan her şey bizim reddettiğimizdir."

Güldüm. "Ne güzel! Kendimizi, birbirimizin aynasına bakarak tanımaya çalışıyoruz."

"Kendimizi değil Muzo, herkesi.

İçtik.

"Ahmet gelmekten caymasın?" dedim.

"Cayabilir" dedi Bahar.

"Sen biraz soğuk davrandın da..."

"Soğuk davranmam onu üzmüşse Ahmet'i daha çok seveceğim.

Zil çalındı ve Ahmet Bahar, içeriye girdi. Tek başınaydı. Maddi manevi bütün zenginliklere sahip olanlar gibi, isteklerinin pek çoğunu gerçekleştirenler gibi, açlıkların sarsıntılarını dindirmeyi başaran doyum uzmanları gibi, kendine duyduğu güvenle yürüdü bize doğru ve yeşil karışığı mavi gözleriyle öyle bir gülümsedi ki...

Ansızın, rüzgârlı bir yağmur bastırdı.

●

3.6.1983

Yazko'daydım. Karabasanlar gibi bütün ağırlığıyla çöreklenip benliğimi sıkıştıran bir erinçsizlik vardı içimde. Düşmanca, faşistçe bir erinçsizlikti. Öner Ciravoğlu'yla konuşurken bu erinçsizlik derinlerde bir yerde siniyor ama varlığını terk etmiyordu. Az sonra kalkmayı, Nuruosmaniye'ye doğru yürümeyi, gürültücü turistlere bakarak oyalanmayı, Sahaflar Çarşısı'nda Aslan Kaynardağ'la görüşmeyi, (Anıt Ağaç ilân edilen) yaşlı kestanenin altında dinlenmeyi, masaları dolduran öğrencilerin yerli yersiz gülmelerinde, cıvıldayan sözlerinde delikanlılığımın uzak günlerini yakalamayı kuruyordum. Ama tek başımayken, hep öyle bir ortamı kolladıkları için zihnime üşüşen düşüncelerin insafsızca yargılamalarından, yüreğimde fırtınalar estirmelerinden korkuyordum. Bu yüzden bana dereden tepeden sorular soracak ya da güldürücü bir şeyler anlatacak birilerinin bulunmasını istiyordum yanımda. Edip Cansever uzaklardaydı artık. Cemal Süreya'yla ayda yılda bir karşılaşıyorduk. İsmet Zeki Eyüboğlu'nu göremiyordum. Ve onlarsız Cağaloğlu'ndan Beyazıt'a gitmek tatsız tutsuz bir şeydi. 'Bütün dünyayla yıldızı barışık gibi görülen bir yalnızın acıklı itirafı!'

Saat üç buçuk falandı. Perdesiz camlardan vuran güneş, bizi, masaları, kitapları, ayak izleriyle kirlenmiş zemini aydınlatıyordu. 'Şimdi yirmi yaşında olsaydım. Her şeye yeniden başlasaydım!' Ömer Ciravoğlu, "Beş dakikalık bir işim var, kusura bakmayın" dedi, bitişikteki koca salona geçti. Düşümde Orhan Kemal'leydim. Orhan Kemal ölmüştü. Zar gibi bir pelur kâğıdına bastırılan defin ruhsatı cebimdeydi. Eşi Nuriye Öğütçü, Orhan Kemal'in ölmeden önceki dakikalarını anlatıyordu bana heyecansız bir sesle. O sırada Orhan Kemal belirdi eşikte ve yüzünü buruşturdu. "Romancı karısı öyle mi anlatır yahu? Sesini biraz ıslatacaksın, acıklı olacak." Ve ölüme yaklaştığı saniyelerle ölüm sahnesini sergilemeye koyuldu yeniden. Sahne şuydu: Orhan Kemal, neşeli bir fıkranın kahkahasıyla girdi içeriye, çalan telefonu açtı, konuşmaya başladı kızı Yıldız'la. Aralarında geçen bir olay nedeniyle Yıldız babasına küstü. Orhan Kemal, Yıldız'ın kendisini yanlış anladığını, hiçbir zaman üzmeyi düşünmediğini söylüyordu özürlü bir sesle. "Sen benim canımsın, hayatımsın, bir tanemsin, bir tanemsin, bir ta-

nemsin, yıldızımsın! "Konuşmayı tamamlamadan fenalaştı, gövdesi sarsıldı, midesi ağrıyormuş gibi kıvrandı, aygıtı bırakmadan sağ elini masaya dayadı. Solukları daralmış, sararmıştı. "Yıldız'la konuşmasaydı ölmeyecekti" dedim ama henüz ölmemişti. Nuriye hanıma baktı açılıp kapanan gözlerle, "Yıldız'a, onun yüzünden öldüğümü söyle" dedi. Gene telefon çaldı. "Alooo, Sami Paşa siz misiniz. Sami Paşa seni istiyor" dedi karısına ve yığılıp kaldı. Ölmüştü. Orhan Kemal'in ölüsünü Adalet Ağaoğlu ile birlikte kaldırdık, papatyalı bir çimenliğe yatırdık, üstüne yabani nanelerle maydanoz tohumları, gül yaprakları, reçelli çilekler, kızılcık kabukları serptik. Adalet Ağaoğlu, Orhan Kemal'in başucunda bağdaş kurdu, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun (Hüküm Gecesi) yapıtından -Roman nasıl yazılır- bölümünü okumaya başladı ağıtlı bir sesle ve saydam sözcüklerle... Sütçünün bağırmasıyla uyanmıştım. Belki de sıkıntım, bu düşten kaynaklanıyordu. Orhan Kemal'in kendi ölümünü oynaması sahnesi, aklımdan çıkmıyordu.

'Yirmi yaşında olsaydım, fırlasaydım sokağa, koşsaydım durmadan!'

Öner Ciravoğlu, daktilo edilmiş yazılarla döndü. Dalgındı. Aklından baskıya verilecek bir kitabın kaç sayfa tutacağını hesaplıyor gibiydi.

Özdemir İnce, daldı odaya ve taşıdığı ağır çantayı omzundan sıyırıp yere koydu, kollarını yanlara açtı, kucaklaştık. "Nerelerdesin be yau?" dedi gülerek.

"Burdayımm!" dedim harfleri sesimle yassılaştırarak.

"Gelmiştir çok göreceyim seni!" dedi Özdemir İnce.

"Benim de seni be Özdemirçe" dedim.

Öner Ciravoğlu, tatlı bir gülümsemeyle izliyordu bizi.

"Arada sırada kumandanla işte böyle göçmence konuşuruz" dedi Özdemir İnce. Derken şair ve yazar kimliklerimize büründük. Özbekimsi yüzü aklı karalı kocaman bir sakalla çevrilmişti, uçları sakalla birleşen bıyık kılları siyahtı, kıvırcıktı. Lütfü Özkök'ün en son çektiği fotoğraflardan çıkmıştı sanki. "Eee baba!" Gözlerime baktı içtenlikle, bir sigara yaktı.

"Yaşıyorum ve yirmi yaşında olmak istiyorum" dedim.

"Ben seni hep on sekizinde görüyorum!" dedi Özdemir İnce.

"Doğrudur" dedim.

"Kitabımın kapağını nasıl buldun?" dedi.

"Kitabın mı çıkıyor?" dedim şaşkınlıkla ve Öner Ciravoğlu'nun uzattığı vişneçürüğü beyaz karışımı dar, uzun (Yedi Deryalar Geçsen) yazılı kapağa bir göz attım. Beyaz bölümde siyah kıymıkların -kıymık mıydı, ayın ilk halinin küçültülmüşü müydü, tel kesiği miydi, kıvılcım mıydı, kestiremedim- arkasında, fonda, orta yaşlı bir adamın portresi silikti. Soluk almıyor gibiydi.

Artık bu sessizlik
en verimli tarlamızdır bizim
bir avuç sessizlik
dünyayı ısıtabilir

Unutmayalım
ölülerimizin de sessizliği bizimdir
ilk ve son kalıtımızdır
bu sessizlik sağlığımızdır bizim

şiirini okudum. "Basılma işi bitti mi?"

"Onbeş güne kadar çıkar" dedi Öner Ciravoğlu.

"Çoğu hiç yayımlanmadı" dedi Özdemir İnce, bacak bacak üstüne attı.

"Güzeeel!" dedim, "Nedense dergilerde yayımlananları okumazlar genellikle okurlar. Oysa aradan geçen zaman içinde bir sürü olay, durum, duygu meydana gelir. Ayrıca ilk okuyuşla son okuyuş süresinde algıladıklarımız farklıdır. Ama hep ilkleri, ilk duygulanımları, ilk izlenimleri koruyor okur, o izlenimlerin bozulmasından korktuğu için okumak istemiyor. Tamam mı?"

"Tamam hocam!" dedi Özdemir İnce.

"Dikkat etmek zorundayız" dedim, "Bu durumu gözardı etmeden yayımlanmamış yapıtlara ağırlık vereceğiz okurun ilgisini azaltmamak için. İlgi azaldı mı biz de azalırız."

Öner Ciravoğlu, hoşlandı bu sözlerden, güldü, "Ey beee, Muzaffer abime bak!" dedi coşkuyla.

"Kumandan" dedi Özdemir İnce, "Yalnız sanatçı değil, sıradan insan da korkar ilgisizlikten. İlgisizlik, bize sunulanın, verilenin geriye alınması demektir. Kimse katlanamaz buna. Kimse boşlukta yaşamayı göze alamaz. "Sigarasını tüttürdü. "Bize çay söylemeyecek misin?"

Kapıya doğru baktı Öner Ciravoğlu. "Şimdi söylerim.

"Aynen katılıyorum" dedim Özdemir İnce'ye. "Birçok sanatçı, edebiyata ilk adımlarını attıklarında kazandıkları başarıları sürdürememişlerdir okurların ilgilerini canlı tutamadıklarından. Bir kere ilgilerin dışına düşme talihsizliğine uğradın mı, tepetaklak gittin demektir. Senden umut kestiklerinden, aradıklarını bulamadıklarından hemen başka sanatçılara yönelenlerin arkalarından bakakalırsın. Uğraşsan da, beğenilerini aşan yapıtlar ortaya koysan da kendine döndürüp bağlayamazsın eskisi gibi ya da çok zor döndürürsün sana inanmadıkları, güvenmedikleri için."

"Bir de şu var hocam" dedi Özdemir İnce. "Sanatçının yazdıklarında bir tekrar, bir düzey düşüklüğü görüldüğü an ilgisizlik sorunu gene gündeme gelir. Bu da sanatçının isteneni karşılayamadığını, yaşanana ayak uyduramadığını belirtir."

"Haklısın Özdemir" dedim, "Sanatçı tel üstünde yürüyen bir cambaz gibidir. Hesabını kitabını kılı kırk yararak yapacaktır, yapmazsa yuvarlanır aşağıya.

Özdemir İnce, dumanları savurdu. "Bu konuya başka bir açıdan da bakabiliriz. Diyelim sanatçı yaptığı bir atılımla, bir yenilikle okurların kültür, bilinç ve çağla kurduğu ilişkilerin düzeyini fersah fersah aşan bir olay yarattı; ilgisizlik bu sefer de yapışır yakasına. Yalnız bir şansı var sanatçının. Böyle bir atılımı, böyle bir yeniliği bekleyen daha elit ama daha az bir okur kitlesine ulaşır. Bu da iyidir."

"Bu başka bir konu" dedim. "Sanatçı, bir sürü sırat köprüsünü korkmadan ve ayağı kaymadan geçerse, o gücü, o cesareti kendisinde bulursa erişir amacına. Yoksa..."

Genç, sağlıklı, kara saçlı, kara bıyıklı, sessiz, efendi, saygılı Abdülkadir Bulut geldi. Kucaklaştık. Umudun, sabrın, direnmenin şiirini duygulu sözcüklerle yazan Abdülkadir Bulut, Özdemir İnce'nin enişte siydi. "Çay içtiniz mi?" dedi.

"Öner söyleyecek" dedim.

"Ben söyleyeyim" dedi Abdülkadir Bulut, söyledi.

"Buradan çıkınca ne yapacaksın?" dedi Özdemir İnce.

"Kararsızım" dedim.

"Ben Erdal Öz'e gideceğim. İşin yoksa, gel!"

"Bakarız" dedim.

Çayları yudumladık. Özdemir İnce, bir sigara daha içti. "Hadi kumandan!" Çantasını sırtlandı. Öner Ciravoğlu'na, Abdülkadir Bulut'a, (Acı Türkücü) kitabıyla Akademi Kitabevi 1981 şiir birincilik ödülünü kazanan Hüseyin Haydar'a, incelemeler, eleştiriler yazan mavi gözlü Atilla Birkiye'ye, İnci hanıma, "Hoşçakalın!" dedik, el salladık ayrıca, Yazko'dan çıktık. Günlük güneşlikti Türkocağı Caddesi. Uyumayan, dinlenmeyen, yorulmayan, yükseklerde ve alçaklarda boyuna devriye gezen bir rüzgâr, mavi mavi esiyordu. Gökyüzü, bulut, yıldız, derinlik, gizem ve sonsuzluk kokuyordu. Taş duvarlı, demir parmaklıklı İstanbul Erkek Lisesinin önünden geçen bu asfalt, Cumhuriyet gazetesine, Nadir Nadi'ye, İlhan Selçuk'a, Oktay Akbal'a, Mehmet Kemal'e, Melih Cevdet Anday'a, Sami Karaören'e ve öteki arkadaşlara giderdi. Şu sola sapan daracık gürültülü, araçlı, ticari hesaplı yol da Altın Kitaplar'a, Dr. Turhan Bozkurt'a, Doğan Hızlan'a, bazen rastladığım Selim İleri'ye, Uğur Beye, Aynur Sezer'e giderdi... ve ilerde ikiye ayrılır, soldaki lotaryacılara, kırpıntıcı kürtlere, Mahmutpaşa camisine, sağdaki Mahmutpaşa yokuşunda sıralanan tüccarlara giderdi.

Ziya Osman Saba'ya benzeyen elli yaşlarında bir adam, aynen onun gibi başı önünde, sigara içerek yürüyordu. Sık sık Nuruosmaniye'de rastlardım Ziya Osman Saba'ya. Sessiz, düşünceli, dalgın ve yalnızdı. Hüzünler, acılar, çığlıklar, -vah vah-lar dökülüyordu sanki her yanından. Ama bu izlenimin yarısı yanlıştı. Okuduğum şiirlerinde hiç de karamsar, bezgin, yalnız, umutsuz değildi. Tam tersi deliler gibi seviyordu yaşamı. Tutkundu. Gördüğü her şey, her kımıltı, varolmanın kutsallığı, heyecanlandırıyordu onu, coşturuyordu. Yaşamaya, güzellikleri aramaya çağırıyordu herkesi. Ölüm temasını (bana kalırsa hastalığı başladıktan sonra duyguları, düşünceleri iyice değişmişti) işleyen epey şiiri vardı ama en iyi şiirleri yaşamanın sıcaklığını, büyüsünü işlediği şiirlerdi.

Nefes almak, kolunda bir sevgili.
Kırlarda,bütün bir pazar tatili.
Bahar, yaz, kış.

Nefes almak, akşam, iş bitince,
Çoluk çocuğunla artık bütün gece,
Nefesin nefeslerine karışmış.

Yatakta rahat, unutmuş, uykulu,
Yanında karına uzatıp bir kolu,
Nefes almak.

Sürahide ışıl ışıl, içilecek su.
Deniz kokusu, toprak kokusu, çiçek kokusu.
Yüzüme vuran ışık, kulağıma gelen ses.
Bir de
Mesut olmak vardır,
Doğmuş olmanın adına,
Damağı, gözbebekleri, elleriyle,
Doyasıya göğe, yere, kadına.
şiirleri, yargımı destekleyen şiirlerdi.

Ne yazık ki tanışmak mutluluğuna erememiştim. Behçet Necatigil, Oktay Akbal, Yaşar Nabi Nayır anlatmıştı özelliklerini, bir yerlerde okumuştum. Şirketi Hayriye vapurlarını severdi, hepsini düdük çalışlarından tanırdı; onların, savaş gemilerinin sulu boya, yağlı boya resimlerini yapardı. Tahin helvasına bayılırdı, Birinci sigarası içerdi. Kibar, alıngan, saygılıydı. Bekârlığında pantalonlarını yatağının altına kor, üstüne yatıp ütülenmesini sağlardı. Evine kimseyi çağırıp konuk etmezdi ya da çok yakınlarına açıktı evinin kapısı. İspanyol nezlesine tutulan hizmetçisini iyileştirmeye çabalarken aynı hastalığa yakalanan annesi öldüğünde, Ziya Osman Saba on yaşındaydı. Kendi vakitsiz ölümü de bir yanlışlık sonucuydu. Kalp krizi geçirmişken doktorlar -romatizma- tanısı koyduklarından hastaneye yatmamış, rapor almamış, o haliyle işe gidip gelmişti ve sonra bir gün kimseyi rahatsız etmeden yaşadığı gibi kimseyi rahatsız etmeden ölmüştü.

Ziya Osman Saba'yı bana anımsatan o belki bir daha hiç göremeyeceğim adama teşekkür ettim içimden... Yabancıların, tanıdıklarımızın bizde, ilişkilerimizde ansızın yarattıkları öyle patlamalar, öyle fışkırmalar vardı ki, şaşıp kalıyorduk unuttuğumuz bir yaşantıdan anılar getirdikleri ve ilişkilerimizi dolaylı bir biçimde sürdürdükleri için... Çekingen davranmayıp tanışabilseydim Ziya Osman Saba ile, dostluğunu kazanabilseydim... Tüh be, yaşamımda kaçırılmış binlerce fırsat vardı. O fırsatları kaçırmasaydım şimdi belki de olumlu yönden çok başka bir durumda olacak, yoksunluğundan öfkeyle yakındığım sürüy-

le dünya nimetini, duygu ve düşünce zenginliklerini, yükseklikleri, yükseklikleri ve sayısız erdemi ele geçirecek, daha derin, daha geniş yaşayacaktım. Mutluluğa, sevgiye, aşka, güzelliklere doyacaktım. Kimi fırsatları eşin, dostun, verdiğim sözlerin, kötü rastlantıların, kötü koşulların yüzünden kaçırmıştım ama önüme engelsiz dikilenleri, gözlerimi oyarcasına yakınıma sokulanları da neden görmezlikten geldiğimi, neden reddettiğimi ve ne uğruna arkamı döndüğümü, hangi aldatıcı, hangi kancık an'ın bu oyunu oynadığını anlayamamıştım! Yalnız acılarını duyuyordum. Bunda böyle de doğacak birkaç fırsatı -Elli üç yaşındayım ancak birkaç fırsattan söz edebilirim- kaçıracak, bir gün gene kafamı taştan taşa vuracaktım.

Karacan Yayınevi, Gazeteciler Cemiyeti... "Yukarıya çıkıp iki tek atalım mı?" dedim, "Hem manzara seyreder, hem de konuşurduk.

"İyi olurdu ama Erdal bekleyecek" dedi Özdemir İnce.

Bir akşam Arif Damar'la köşeye, pencerenin önüne ilişmiştik. Arif Damar bira içiyordu. Ben de rakı, peynir ve içleri iyi pişmemiş, kıymasının taneleri iri, kıkırdaklı, kemikli köfteyle birlikteydim. Arif Damar'la tanıdıklarımızdan, şundan bundan, şiirden ukalâlık yapmadan söz ediyorduk. Derken kocaman sakalıyla, Uludağ büyüklüğündeki içtenliği, Uludağ büyüklüğündeki coşkusuyla Can Yücel gelmişti. Arif Damar, saatine bakmış, "Geç kaldım, gitmem gerekir" demiş, kalkıp gitmişti. Can Yücel'le ben lokanta kapanacakken, son kadehleri yudumlamıştık.

'Yirmi yaşında olsaydım ve bir dergiye hikâyeler götürseydim.'

İran Konsolosluğu'nun köşesini döndük. Solda polislerin nöbet tuttukları kulûbenin çevresinde birikenler, duvara asılan islâm devrimiyle ilgili katliam, savaş resimlerini seyrediyor, Humeyni'nin buyruklarını, ilkelerini okuyorlardı. İran'ın ve Türkiye'nin düşmanları, bizleri zor durumda bırakmak amacıyla bir terör havası estirirler, bombalarla saldırırlar, makineli tüfeklerle tararlardı. Korktum ve hızlandım, koluna girdiğim ama hiçbir şeyden (İstanbullu olmadığı ve burdaki yaşamın nasıl dalgalandığını bilmediği için) habersiz yürüyen Özdemir İnce'yi de hızlandırdım. Kolumun, bacağımın havaya uçmasını, pisi pisine ölmeyi istemiyordum doğrusu. Araç selinin trafik polisince kesildiği bir sırada Milli Eğitim Müdürlüğü'nün kaldırımına geçtik ve Vilâyet'e giden yokuşu inmeye başladık. Rahatlamıştım. Özdemir İn-

ce, dudaklarının arasına kıstırdığı sigarasını keyifle tüttürüyordu. Bu sağlam yapılı, içkiyi, sigarayı, pipoyu, disiplinli çalışmayı seven, biraz kilo alınca ekmeği azaltıp içkiyi bırakan; hırçın, dürüst, namuslu, ödün vermeyen, uzlaşmayı defterinden silen (eleştiriyordum bu yanını), kendine özgü bir kişiliği olan, dur durak bilmeden yaratan Akdenizli, Akdeniz güneşi gibi çarpıcı şair, edebiyat dünyasının seçkin temsilcileri arasındaki yerini, hem yaşamın soluk aldığı şiirleriyle hem de şiir sorunlarına getirdiği açılımlarla güçlendiriyordu. Beyni, ağzı, solukları, bakışları, adımları şiir yüklüydü. Yüreğiyle yazıyor, yüreğiyle üretiyordu etkileriyle varlıkları delip geçen dizeleri. (Kargı)dan (Kentler)e uzanan çizgiyi olgunlaştıran, geliştiren sekiz kitap dolusu şiir, okuyanların evrenlerindeki nesnelerle, öğelerle, kendilerine benzeyen ve benzemeyenlerle kurdukları ilişkileri çoğaltıyordu. Gerçekten de kişilerin yaşamla olan doku birlikteliğini; kopan ve başlayan ilgileri, duygulanımları, yaşantılardaki sonsuz devinimlerden algıladıklarını; eylemlerini, direnmelerini, başkaldırmalarını, olguların içlerde estirdiği çelişkili fırtınaların etkilerini; güzellik, öfke, onur yoğunluklarını harmanlayıp yoğuran bir söyleyiş biçimini yakalamıştı. (Yedi Deryalar Geçsen)le devam edecekti yoluna.

Akademi Kitabevi'nin sahibi Hadi Olca, Derleme Müdürlüğünün önünden Cağaloğlu'na doğru çıkıyordu. Dalgındı, düşünceliydi. Seslenecektim ama vazgeçtim dalgınlığından aldığı çeşitli tadları, o kolay açıklanamayan ülkedeki gezintisinin düzenini bozarım diye. Ayrıca içkili bir gecenin yorgununu andırıyordu. 24 Aralık 1982 Cuma gününü anımsadım. O gün Akademi ödüllerini kazananlara ödülleri verilecekti. Hikâye ödülünü Hüseyin Akyüz'le bölüşen öğretim üyesi Erendiz Atasü, arkadaşım Dr. Ergin Atasü'nün eşiydi ama ne yalan söyleyeyim edebiyatla uğraştığını, hikâyeler yazdığını bilmiyordum. (Kadınlar Da Vardır)la bir ödül kazandığını işitince sevinçli bir şaşkınlığa düşmüştüm. Gelecek arkadaşlarla ayak üstü bir iki satır konuşuruz diye saat üçte gitmiş, merdivenle inilen bodrumdaki kitabevine girmiştim. Her yan kitap doluydu. Hadi Olca, Muzaffer Olca, Can Gürzap, Erendiz Atasü'yü bekliyorlardı. Onbeş yirmi dakika sonra geldi Erendiz Atasü. Çizgili bir tayyör giymiş, saçlarını yaptırmıştı. Kutladım. Titrekti gülümsemesi, ama başarısının sevinciyle kendine güveninin gururunu yansıtıyordu yüzündeki sıçramalarıyla. Ödül töreni Gazeteciler Cemi-

yeti'nin toplantı salonunda gerçekleştirilecekti. Hadi Olca, caddeden bir taksi çevirdi. Can Gürzap öne, biz arkaya oturduk. Can Gürzap'a babası değerli aktör Reşit Gürzap'ı sordum. Emekliye ayrıldığını, sağlığının iyi olduğunu, kiracılarla başının derde girdiğini, bu durumun da canını fena halde sıktığını söyledi. Dur kalk, dur kalk falan, dar sokaklara sapmaklar, yana çekilmekler derken Eminönü'ne vardık. Hadi Olca, dört yüz lira uzatınca şoför itiraz etti. "Beş yüz lira bile az."

"Ben her gün gidiyorum Cağaloğlu'na üç, üç yüz elli liraya. Hava iyi değil diye dört yüz lira veriyorum" dedi Hadi Olca.

"O paraya kimse gitmez" dedi şoför sertçe.

"Yalan mı söylüyorum?" dedi Hadi Olca, sinirlendi.

"Baştan dört yüz lira vereceğinizi bilseydim kabul etmezdim" dedi şoför, parayı isteksizce aldı, yaktığı sigarayı içmeye koyuldu.

Biz sessizleştik. Cadde gürültüden çıldırmıştı.

"Sağda, karşıya geçmeden" dedi Hadi Olca, İran Konsolosluğunun önünde indik. "Adamı kızdırdın."

"Asıl ben kızdım. Enayi yerine koymak istiyor. Parayı sokaktan toplamıyoruz" dedi Hadi Olca. Yüzü kızardı.

Törene çağrılıların yarısı gelmemişti. Salondakilerin çoğu tanıdıklarımızdı. Hasan İzzettin Dinamo, A. Kadir, Asım Bezirci, Bekir Yıldız, Demirtaş Ceyhun ordaydı. Erendiz Atasü'yü ön sıranın başına oturttum, Demirtaş Ceyhun'la bir süre konuştum. Tören, Can Gürzap'ın açılış konuşmasıyla başladı. Erendiz Atasü, Hüseyin Akyüz, Ahmet Çakır, Asım Bezirci ve başkaları konuştu. Ödülleri A. Kadir, Bekir Yıldız, Asım Bezirci ve ben verdik. Fotoğraflar çekildi şak şak ve ışıklar gözlerimizi kamaştırdı. Gene geldiğimiz gibi ama bu kez birkaç taksiyle kitabevine döndük, orda biraz durduk; eski, kunt, rahat, asansörü alengirli bir apartmanın ikinci katına çıktık. Eşikten adımlarımızı atar atmaz keskin bir yağlı boya kokusu burunlarımızın direklerini sızlattı. Yeni sürülmüştü ve koku müthişti. Üç dört odalı bir daireydi ve Hadi Olca (Sanatevi)ni burda açacaktı. En dipteki, bahçeye bakan odaya yürürken (herhalde yatak odasıydı) öteki odaların ortalarına konulan böreklerle, tatlılarla, peynirli, salamlı kanepelerle, fındık fıstıklarla donatılmış masalar ilgimi çekti. 'İyi, bravo Hadi, aferin!' Herkes ayakta yesin içsin diye olacak iskemle falan getirilmemişti. Eşyaları sonradan taşınacak bomboş bir kat görünümündeydi. Bizim

odanın pencereleri dar ve uzundu, çift çerçeveliydi. Boya kokusunun baskısını azaltmak için camları açtım. Masanın duvar yönünde eski bir koltuk vardı yalnız. Derhal o koltuğa el koydum yorulunca otururum ya da yorulan bir arkadaşıma veririm diye. Bu boya kokusu nafileydi. Karnım zil çalıyordu ama ağzımı ve açlığımı delirten böreklere el sürmeyecektim vakti gelmeyince.

Tek tek, gruplar halinde gelenler odalara dağılıyordu. Kim kimden hoşlanıyorsa, kimin yıldızı kiminle barışıksa, onun yanına gidiyordu. 'Şimdi yirmi yaşında olacaktım da bu börekleri silip süpürecektim.' Zeyyat Selimoğlu'yla merhabalaştık. Karşıda durdu sessizce, kollarını göğsünde kavuşturdu. Üstat Salâh Birsel, eşi Jale Birsel'le göründü. Birbirimize gülümsediğimiz Salâh Birsel'le kucaklaştık. Türkiye İş Bankasının Edebiyat Ödülünü (Paf ve Puf)la kazanmıştı. Kutladım. Jale Birsel'e koltuğu işaret ettim. "Ayakta durmak istiyorum, teşekkür ederim" dedi.

Şakalı bir gülümsemeyle bana bakan Salâh Birsel, "Sen gene de o koltuğu kimseye kaptırma!" dedi.

"Kaptırır mıyım abi, kırk yılda boş bir koltuk yakaladık" dedim.

"Kötü kokuyor" dedi Jale Birsel.

"Ben camları açtım ama..." dedim.

"Yukardakileri de açmak gerek" dedi Salâh Birsel, pencerelere baktı.

Kemal Özer, uzun boyuyla hemen seçiliyordu. Yanında eşi, bir kız, bir delikanlı vardı.

"Hoşgeldin şef!" dedim ilkin eşinin, sonra da kendisinin elini sıktım. "Kızımla nişanlısı" dedi Kemal Özer.

"Öylemiii!" dedim bebekken bir kez gördüğüm kızının yüzüne baktım.

Kemal Özer güldü. "Börekleri gözaltına almışsın bakıyorum."

"Eee, ne yaparsın, göz altına almak bizim gerçeklerimizden birisidir. Bu önemli geleneği sürdürüyorum" dedim.

Salâh Birsel, vücudunu hoplatan bir gülüşle, "Muzafferrr!.." dedi.

Kemal Özer'in gülmesi, ağzına, yüzüne, gözlerine dağılarak epey uzadı. Azer Yaran odaya girdi, birilerini arandı, beni görünce bulmanın sevinciyle gülümsedi, hızlı adımlarla yaklaştı, gözlüklü gözlerini kırpıştırdı, koluma girdi içtenlikle. "Seni çok özledim baba, nerelerde-

sin?"

"Evdeyim" dedim. "Sen nerdesin?"

"Şey, Yurt Yayınlarındayım, Büyükdere'de oturuyorum. Eşyalar hâlâ üst üste. Yerleşeyim de bir akşam..." dedi Azer Yaran neşesiz, önemli sorunlarla boğuştuğunu belirten bir sesle. Terete'den istifa etmek zorunda kalması, Ankara'da duramaması, iş için İstanbul'a gelmesi, yaramamıştı anlaşılan. Ne de olsa bir düzen değişikliğini, bir kentten başka bir kente göçmeyi yaşamıştı. Göç sarsıntısı kolay kolay kaybolur muydu? Ayrıca İstanbul'da anlaşabileceği kimselerle karşılaşmamıştı, yalnız sayılırdı, sıkıntısı biraz da ordan kaynaklanıyordu. "Şiirler nasıl gidiyor?"

Azer Yaran, koltuğunun altındaki maroken kaplı çantamsı bir defteri açtı kapadı, "Yazıyorum ama yayınlamıyorum" dedi.

"Neden? Olmalarını mı bekliyorsun?"

"Hem o, hem de dergiler... dedi Azer Yaran; tutumunun doğruluğunu vurgularcasına mırıldandı. "Böylesi daha iyi.

İyice kırılmıştı bu genç. Sırılsıklam hüzün ve sırılsıklam öfkeydi.

Hadi Olca, ortalıkta dolaşıyor, herkese "Hoşgeldiniz" diyordu. Muzaffer Olca, ellerimizi sıktı kibarca.

Kemal Sülker, kıvırcık saçlı, güler yüzlü, capcanlı bir kızla geldi. "Tanıştırayım, kızım Tanzer."

Ağzım bir karış açıldı. "Kızın mı? Ne zaman? Hay Allah!"

Tanzer, benim halime tatlı tatlı gülüyordu.

"Sen de benim gibi şişmanladın" dedi Kemal Sülker.

"Öyle, hayat akıp gidiyor. Biz şişmanladık, çocuklar büyüdü..."

Kemal Sülker, gözlerime -söyleyim mi söylemeyim mi kararsızlığını yenerek- baktı. "Varlık'taki hikâyeni tutmadım."

"Olabilir" dedim ama "Niçin?" sorusunu sormadım. Böyle, çoklarının burada geçecek birkaç saati yoğun bir biçimde yaşamaya hazırlandığı bir sırada, hikâyemle ilgili bir tartışma açmanın anlamı yoktu. Acemiliğimde, bu konuda bir eleştiri yapıldı mı kızardım yapıtımın güzelliğine ve gücüne inandığım için, o kişi ya da kişileri eleştirisinin yanlışlığını kanıtlayıncaya ya da susturuncaya kadar çırpınır, yapıtımı can başla savunurdum. Şimdi o dönemler gerilerde kalmıştı. Herkes istediği gibi düşünmekte özgürdü. Beğenmeyebilirdi, yerden yere vurabilirdi, iler tutar yanını bırakmayabilirdi. Bu davranışlarında yaratı-

cılığıma katkıda bulunacak bir doğru bulursam sevinirdim, bulamazsam susardım. Oysa (Herkesin Bildiği Şeyler) hikâyemi hiç tanımadığım kimseler beğenmiş ve içeriğini meydana getiren örgünün durum ve olay ünitelerinde; ruh dalgalanmalarıyla serüvenlerinin büyük bir bölümünün yansıtıldığını itiraf etmişlerdi.

Boya kokusu burun deliklerime sokulan iki şişti.

Saat yedide tepsilere doldurulmuş rengârenk içkilerle garsonlar göründü. Cin, votka, şarap, bilmem ne... Gözlerin dikildiği bardakları eller kaptı birden. Azer Yaran bir cin aldı. "Rakı yok mu?"

"Var" dedi garson.

"Getirsene oğlum, ne duruyorsun. Şöyle şişman bir bardak getir de sevindir beni! Su koyma ama, suyu, buzu ayrı getir!" dedim.

Garson bana baktı, -Senin gibi mi?- dercesine güldü. İçerledim. Bu cahil cühelâ takımıyla içtenleşmeye gelmezdi, hemen lâubalileşirlerdi.

Böreklere birbirimizi kollayarak, çekindiğimiz belirterek değil, çekirgeler gibi saldırdık. Bu kıtlıktan çıkmış halimizin, bu aç gözlülüğümüzün mutlaka resimlerinin çekilmesi gerekirdi. Eller ellerin üstünde, yanında, altında, aralıkta, omuzlarındaydı; dokunuyordu eller, sürtünüyordu, "Pardon" deniyordu. Lezzetliydi ıspanaklı, peynirli börekler... -Rakı- adı işitilince gedikli Cin'ciler hariç herkes bardağına rakı doldurdu, buz koydu, sulandırdı. Küçük, yuvarlak, kürdanlı köfteler, kürdanlı küçük sosisler, arnavut ciğeri, damaklarımızdaki tada tat katıyordu. Bu bir ağrı gibi zonklayan boya kokusu olmasa, keyfime diyecek yoktu. Sevdiğim dostlar, sevdiğim yiyeceklerle birlikteydim. Sarışın, tombul bir hanım elini uzattı. "Merhaba Buyrukçu." Tanıyamadım ilkin ve belleğimdeki yüzleri kepçeledim. Nafile... çıkaramayacaktım. "Ben Melisa!" dedi. Elimi alnıma vurdum. "Bağışla, aradan o kadar zaman geçti ki..." Evet, hem aradan yıllar geçmişti hem de buraya geleceğini düşünememiştim. "On beş yıl" dedi Melisa. Gene sarışındı ama hayalimdeki dal gibi vücudu kalınlaşmıştı. Evlenmişti, üç çocuğu olmuştu, Erdönmez soyadı Gürpınar'dı. 1960'lı yılların yıldız şairelerindendi, (Umut Pembeleri) genç kız duyarlıklarını oya gibi işlediğinden pek beğenilmiş ve ilgi uyandırmıştı. Melisa Gürpınar 1975'de de (Yeni Bir Gün Şarkısı)nı yayımlamıştı. "Kusura bakma arkadaş" dedim Melisa Gürpınar'a. "Haklısın" dedi Melisa Gürpınar, "Uzun süre

görüşemeyince unutmak doğaldır. "Geçen yıl çıkan (Geceyarısı Notları)nı imzalayıp verdi, teşekkür ettim. "Bir şey içer misin?" Başını salladı, "Perhizdeyim" dedi Melisa Gürpınar. On söyleşiden oluşan (Geceyarısı Notları)nın ilk dizelerini mırıldandım.

sen bir ozan kızısın

bir kral ya da dilenci kızı olabilirdin

"Bu şiirlerde iş var" dedim. Utandı Melisa Gürpınar. "Aman Buyrukçuuu!"

"Okuyacağım" dedim.

Kümelerden kümelere kaymalar başlamıştı. "Bir dakka, geliyorum" diyenler, kollarını havaya kaldıranlar selamlaştıkları, selamlarını aldıkları kimselere seğirtiyorlardı. Bir kokteyl, bütün kurallarıyla yaşanıyordu.

Füruzan, bir göründü, "Merhaba Muzaffer" dedi, gitti birilerini arayan tedirgin bakışlarla. Aziz Nesin'in küçük oğlu (doğumlarını biliyordum) Ahmet Nesin, sokuldu yavaşça, kucaklaştık. Uzun süre kapalı, havasız bir yerde kalmışcasına yuvarlak, güzel yüzü beyazdı. "Nasılsınız?"

"Gayet iyi Ahmetçiğim. Rakı içiyorum, börekleri yiyorum, konuşuyorum. Sen ne yapıyorsun?"

"Yayına başlayacağım" dedi Ahmet Nesin.

"Çok iyi, ne tür şeyler?.."

"İlkin ünlü sanatçıların yazdıkları mektupları yayınlayacağım. Sonra anılar, günlükler, biyografiler..."

"Kutlarım" dedim.

"Gelin de görüşelim" dedi Ahmet Nesin.

"Gelirim" dedim. Bu boya kokusu boğuyordu beni. İkisi de altmış altmış beş yaşlarında tıknaz, kır saçlı, kısa boylu, saraylıyı andıran kadınlar nerden aldıklarını göremediğim sandalyelere oturdular, masanın kenarına kollarını dayadılar. Hadi Olca, tanıştırdı kadınları bana ama dumanlı kafayla adlarını unutuverdim hemen. Kısa saçlısı erkek yüzlü, erkek sesliydi. "Annadın mı" diyordu sık sık bir külhanbey gibi. Müthiş rakı içiyordu. Ötekisi solgun yüzlüydü ve daha bir dişiydi, eski sopranolardandı, arkadaşının koruyuculuğundaydı. "Ben gazelhanını" dedi erkek seslisi. "Patlatayım mı bir tane!"

"Bilmem ki... biraz sonra isterseniz" dedim böyle bir şey bekleme-

diğim için. Gözgöze gelmemeye, ilgilenmemeye çalıştım. İsteyenin beğendiği içkiyi, arkadaşlarını bulması ortalığı şenlendirmişti. Sanki birileri uzun zaman konuşmalarını yasaklamış da ansızın "Konuşabilirsiniz" buyruğunu vermiş gibi iştahla konuşuyordu kalabalık. En çok devinen ağızlardı, gözlerdi, ellerdi. Kahkahalar, gülümsemeler, sırıtmalar boyuna değişiyor, patlayan ve en yükseğe tırmanan bir kahkaha öteki kahkahalarla birleşip düğümleniyor, bir durumu, bir anıyı çağrıştırıyordu. Herkesin birbirine soracağı sorular, anlatacağı hikâyeler, olaylar vardı. Sorular soruluyor, yanıtlar alınıyor, hikâyeler sergileniyordu. Nicedir karşılaşmayanlar özlem gideriyor, özlemlerini giderenler boşalıp sakinleşiyordu. Ve bir anda yirmi sigara birden yakılıyordu. Boya kokusu, tütün kokusu, rakı kokusu acayip bir koku oluşturuyordu.

"Erdal..." diye seslenmemi Erdal Öz, işitmedi, bitişikteki odaya girdi. Öteki odalar, koridor tıklım tıklımdı ve bir arı kovanı gibi uğulduyordu.

Ferruh Doğan'ı kucakladım. "Nasılsın Buyrukçu?"

"Her şey çok güzel, uçuyorum" dedim.

"Ben öteki odalara bir bakayım, geleceğim" dedi Ferruh Doğan.

Of bu boyadan. Sarhoşlarsam belki duymazdım. İçtim. Genç hikâyeciler arasında kendime en yakın bulduğum, yapıtlarındaki içtenliği, gözlemleri, gerçeğin yalın bir biçimde anlatımını beğendiğim, yeteneğine güvendiğim Necati Güngör, geldi sevimli Faruk Şuyun ve bir toplulukla. Faruk Şuyun, kara sakalını kaşıdı "Nasılsınız efendim?" derken. Necati Güngör'le kucaklaştık. "Demek sonunda gelebildin ha?" dedim.

"Eee, ancak abi!" dedi Necati Güngör, yumuşak ama alaylı bir sesle. "Kalabalığı atlatmak zor oldu."

"Bana ulaşmak için engelleri aşman gerektiğini bilmeliydin" dedim gülerek.

"Size ulaşmak her zaman zordur üstat!" dedi Necati Güngör, güldü.

"O atlattığın kimseler arasında Doğan Hızlan var mıydı?"

Necati Güngör'ün gülmesi sesliydi. "Doğan Hızlan'ı atlatmak mümkün mü üstat? Atlatmak ona yakışan bir tavırdır."

"Ve bu tavrın uzmanıdır değil mi?" dedim, "Adam iki yıl bekletti

koymadı yazımı gene."

Necati Güngör, "Bilmiyorum. Bu sözleri siz söylediniz" dedi.

"Yani Doğan Hızlan -Yağmur yağacak- dediğinde yağıyor öyle mi?"

"Hayır üstat" dedi Necati Güngör, yüzündeki uç vermiş sivilceye dokundu işaret parmağıyla, "Herkes -Yağacak- dedi mi o, -Bu yağmurdan hayır gelmez- diyor."

"Biliyor musun ben ne yaptım Necati, Doğan Hızlan'ı rüyalarıma sokmama kararı aldım."

Necati Güngör, çok komik bir fıkra işitmiş gibi güldü. "Fevkalade bir ceza! Azim bir ceza!"

"Ebediyen kurtulamayacak bu cezadan" dedim.

"O bir yolunu bulur üstat, sıyrılır cezadan. Sizi görür rüyasında. -Hayırdır inşallah, Padişah olmuşsun- der."

"Ben de -Hemen boynunu urun şu nabekarın!- emrini veririm" dedim.

Faruk Şuyun güldü. "Yazıktır, Doğan Beyin başını kesmeyin!"

"Bakalım, düşüneceğiz" dedim, Necati Güngör'e baktım. "Bazılarını da sık sık rüyamda görerek cezalandırıyorum."

Necati Güngör, heyecanlanmış gibi, "Bu talihsiz kurbanlar kim acaba, öğrenebilir miyim?" dedi.

"Hayır Necaticim, adlarını söylersem önlem alırlar, rüyalarıma girmemeye çalışırlar sonra" dedim.

Necati Güngör, ıspanaklı börekten ısırdı, "Nefis!" dedi, "Sanki siz hazırlamışsınız gibi."

"Kalitesinden mi anladın?" dedim.

"Ben sizin kalitesiz bir şey yapacağınızı düşünemiyorum üstat!" dedi Necati Güngör.

"Köfteler de leziz. Şurdan Faruk'la üç duble rakı kapın da gelin! Hatta dört duble olsun!" dedim.

Necati Güngör, duraksadı. "Üç dubleyi anladım da dördüncü ne oluyor?"

"Yedek" dedim, "Rakıya susamış bir vatandaş, arzı endam edebilir."

Necati Güngör'ün arkasından sevgiyle baktım. Pek çok konuda anlaşıyorduk. Benden yirmi yaş genç bu yazarın varlığında; edebiyata

birtakım değerler katmak amacıyla ama gürültüsüz patırdısız bir biçimde giren bir kuşağın yeteneklerini, bilgilerini, dünyayı kavrayışlarını, yaşamın derinliklerine inebilmenin yollarını arayışlarını, insana yaklaşabilme yöntemlerini görüyordum. Umutluydum. Necati Güngör'ün durgun, sessiz, içine kapanık görünüşünün altında pırıl pırıl, coşkulu, duyarlıklı, tutkulu, cömert, sevecen, özverili bir kişiliği vardı. Saygılıydı. Öksüz, yalnız, kimsesiz çocukların, çırakların, işçilerin, zorluk dağlarını aşmaya çabalarken önlerine dikilen bütün engellerle savaşan babaların, birbirleriyle çakışan olayların, durumların, koşulların yıprattığı dar gelirli ailelerin dramları, Necati Güngör'ün el attığı kaynaklardı ve bu kaynaklar da Malatya'daydı. Hikâyelerini okurken Necati Güngör'ün insan sevgisiyle donatılmış yüreğinin sızlanmalarını, gerçeği sertleştiren acılarını hissediyordum. Kişileri canlı, yılmayan kişilerdi ama hüzünlüydüler... İlkin bıyıklarını, sonra da havaya kaldırılmış rakılı bardaklarını gördüm Necati Güngör'ün, Faruk Şuyun onu izliyordu. "Sağolun!" dedim, "Bu hizmetiniz hak dergâhına yazılacaktır." Vecihi Timuroğlu'nu anımsadım.

"Buna eminim üstat" dedi Necati Güngör.

"Hadi merhaba!" dedim, tokuşturduk bardakları.

Salâh Birsel, Necati Güngör'e baktı. "Necati nerelerdesin?"

"Burdayım üstat, emredin!" dedi Necati Güngör, Salâh Birsel'in yanına gitti.

Emil Galip Sandalcı, masanın öte yanından el salladı. "Seni çok göreceğim geldi" dedi.

"Ben de..." dedim. "Bir şeyler duydum.

Güldü Emil Galip Sandalcı. "Önemsiz. Yatıp çıkmaya alıştık artık."

Zayıftı ve sarışındı Emil Galip Sandalcı. Yanakları şarap içenler gibi pembeleşmişti.

Demirtaş Ceyhun, "Bakıyorum, suyun başını tutmuşsun" dedi.

"Tutmazsan başkası bir bardak su vermiyor" dedim.

Salâh Birsel, gülümseyerek, "Buyrukçu döküp saçma bu özdeyişleri!" dedi.

"Üzülme abi, bende bitmez tükenmez bir özdeyiş damarı vardır."

Demirtaş Ceyhun, "Vay sen özdeyiş madeninin sahibi misin?" dedi.

"Bir tane değil ki..." dedim, "Altın damarı olacağına..."

Salâh Birsel, "Sana da o yakışır Muzaffer" dedi.

Melisa Gürpınar, o iki kadınla, Kemal Özer, Zeyyat Selimoğlu, kızı ve damadıyla konuşuyordu.

Edip Cansever, içeriye girdi sallanarak. İçkiliydi. Doğrudan yanıma geldi, sarmaş dolaş olduk. Yüzüme yarı baktı yarı bakmadı. "Sen burda mısın Ankara'da mısın, nerdesin?"

"Şimdilik Ankara'dan İstanbul'a, İstanbul'dan Ankara'ya sefer yapan binlerce otobüslük iki terminalim var... Üçüncü terminalin peşindeyim" dedim.

"İzmir, İzmir... diye bağırdı Kemal Özer.

"Ciddi ol!" dedi Edip Cansever.

Güldüm. "Senin karşında sululuk yapmak mümkün mü üstat?"

"Aferin! Kalk da oturayım!" dedi Edip Cansever.

"Zaten bu koltuğu senin için saklamıştım" dedim, yanağından öptüm. Kırmızı, sarı, beyaz kıllardan oluşan kalın bir bıyık, aydınlık yüzünü kapatmış, karartmıştı. Gözlerinin altındaki torbalar sanki gözlerinden akan bakışları biriktirmiş gibi iyice sarkmıştı, alnını çiller basmıştı. Yaşlanmıştı. Bir tuhaf oldum. "Rakıyı nerden alıyorsun?"

"Sen şunu iç, şimdi getiririm" dedim, yedek bardağı sürdüm önüne Edip Cansever'in. Yürüdüm. Karşılaştıklarımla şakalaştım. Öteki odalara kimler var kimler yok çok merak ettiğim halde girmedim, aralıktaki büfeden iki viski bardağı dolusu rakı aldım, döndüm. "Bir şeyler öğrenmişsin" dedi Edip Cansever.

"Sayende üstat!" dedim.

"Hiç değişmemişsin... hep o düğün serserisi."

"Niye değişeyim arkadaş, halimden memnunum" dedim.

Edip Cansever bir sigara yaktı. "Ankara'da kimleri görüyorsun?"

"Vecihi Timuroğlu'nu, Mustafa Şerif Onaran'ı, Ali Püsküllüoğlu'nu, Cahit Külebi'yi, Kenan Somer'i, Tevfik Çavdar'ı... Dinçer Sezgin'i. Vecihi Timuroğlu senin hayranındır" dedim.

Tokuşturduk bardakları. Rakıyı ağzına götürürken, "Öyle mi?" dedi.

"Evet, bir araya geldik mi hep senden söz ederiz. Bir hayranın daha var. Dinçer Sezgin, şiirlerini ezbere biliyor."

"Tanışmıştım" dedi Edip Cansever, "Füsun Akatlı'yı görüyor mu-

sun?"

"Seyrek."

"Bilge Karasu'yu?"

"Remzi İnanç'ın dükkânına gelince..." dedim.

"Edip merhaba, hoşgeldin!" dedi Salâh Birsel.

"Merhaba" dedi Edip Cansever, bardağını kaldırdı.

"Sen neler yapıyorsun?" dedim.

"Şiir yapıyorum" dedi, sanki burdakiler onun şiirden başka bir şeyle uğraştığı kanısındaymışlar da bu yanlışlıklarını düzeltmek istiyormuş gibi. Yüzüme baktı, tatlı tatlı gülümsedi. Otuz yıl önce tanıdığım sarı, dolgun bir gülümsemeydi bu. Bir sigara yaktı. Bol dumanları salıverdi ağzından burnundan... dumanlar kıvrılıyor, -gecelerden sabahlara usulca kayanları, üşümüş, yorgun ve bütün gün adres soranları, hangi telefonu açsalar gökyüzüyle konuşanları, yalnız kendilerine gömülenleri, buz tutan içlerinde bembeyaz aşkları koruyanları- sürüklüyordu öteki dumanlara doğru.

"Edip Bey, nasılsınız?" dedi Kemal Özer'in eşi. Edip Cansever, baktı baktı, "Özür dilerim tanıyamadım" dedi.

"Ben Kemal Özer'in eşiyim."

"Öyle mi? Sevindim" dedi Edip Cansever.

"Beni nasıl tanımazsınız?" dedi Kemal Özer'in eşi.

"Özür dilerim. Bağışlayın!" dedi Edip Cansever.

Kulağına fısıldadım. "İhtiyarlamışsın sen arkadaş."

"Beni çok iyi tanıyorsunuz" dedi Kemal Özer'in eşi, "Kemal'le nişanlanacağımız gün size gelmiştik Kapalıçarşı'ya... Nişan yüzüklerimizi tanıdığınız bir kuyumcudan siz seçerek almıştınız."

"Anımsayamadım" dedi Edip Cansever, böyle önemli bir olayı unutan belleğini suçlarcasına bir yudum aldı rakıdan.

"Bakın Edip Bey, şöyle olmuştu" dedi Kemal Özer'in eşi, anlatmaya koyuldu.

İçki etkisini gösteriyor, dilleri damaklara yapıştırıyor, dipdiri sözcükleri yaralıyordu. Gerilip gevşeyen, kızaran, solan, kireçleşen yüzler, derinleşen çizgiler, küçülen, kısılan, kanlanan, mahmurlaşan gözler; bu gözlerden fışkıran kısa ve uzun bakışların döküp saçtığı anlamlar, bazı noktalarda yoğunlaşıp dağılıyordu. Sesler, insanın bu çok büyük, çok güçlü eseri, taşıdıkları sözcüklerin ağırlığına dayanamamış,

esnemiş, bel vermiş gibi, kulaklar arası gezilerini sürdürüyordu. Gerçekten de ağızdan çıkınca, işitilince varolan ve kendisinden müzik yapılan, şarkılar üretilen ama gölgeler gibi ağırlıkları bulunmayan seslerin bir ağırlıkları olsaydı bu yapı bir saniyede çökerdi... Birden durdurdum kendimi oyalayan güçlerin bazılarını. Dikkatimi topladım, kulaklarımı etkilerden kurtardım, öteki odalardaki gürültünün arasında tanıdığım yazarların kimliklerini hemen ele veren sesleri aradım ama bulamadım. Ya gerçekten yoklardı ya da gürültünün yoğunluğu, seslerinin kişiliğini kendi bünyesinde eritmişti. Oysa bulsaydım, (merhaba) alış verişinde bulunacak, gülerken güldürecek, birkaç saniye de olsa yüzleriyle birlikte yüreklerini de aydınlatacaktım. 'Böyle gevezelik yapacağına gidip baksana!' Hayır, burdaki dostlarımla yabancılık öğelerini ortadan kaldırdığım sıcak havayı bırakamazdım, bir, geldiğimden beri çeşitli çabalarla oluşturduğum -ilgi çeken, ilgilenilen adam- durumunu yitiremezdim, iki...

Kemal Özer'in eşiyle konuşmasını bitiren Edip Cansever'e, "Azer Yaran'ı tanıyor musun?" dedim.

Edip Cansever, -O da kim?- dercesine baktı. Azer Yaran, "Tanışmıştık Edip Beyle" dedi.

Edip Cansever, söyleyeceği sözlerin arasında bir seçme yapıyormuşcasına duraksadı bir süre, "Şiirin geleneği sizleri pek ilgilendirmiyor" dedi.

Azer Yaran, böyle bir soruyu beklemediğinden şaşırdı, derken şaşkınlığını yendi. "İlgilendiriyor."

"Senin çıkış noktan hangi şair?" dedi Edip Cansever.

'Tartışma başlayacak, yumruklar konuşacak' diye kaygılandım. Çünkü Azer Yaran da inatçı, atılgan, sinirli bir gençti.

"Ahmet Haşim'i kendime yakın buluyorum" dedi Azer Yaran.

Edip Cansever, sigaradan bir nefes çekti, "Bizlerden hareket etmelisiniz. Çağdaş şair Ahmet Haşim'den yola çıkamaz, çıkmak isterse başarı sağlayamaz" dedi.

"Size saygım var Edip Bey, ama kaynak olarak ya da başlangıç olarak sizi seçmek zorunda değilim" dedi Azer Yaran kızmadan, sakin bir sesle, "Çünkü beni etkilemediniz."

Edip Cansever, bir yudum aldı rakıdan ve güvenli bir sesle konuştu. "Güçlü bir şiir koyduk ortaya ama anlayamadınız.

Azer Yaran, tartışmanın anlamsızlığını kavramış gibi yanıt vermedi, kenara çekildi, içkisini pencerenin önünde içmeye koyuldu.

Hadi Olca, "Hepiniz iyisiniz değil mi?" dedi.

"Teşekkür ederiz. Sayende güzel bir gece geçiriyoruz" dedim.

Sigarasının külünü silken Edip Cansever, "Senin oğlan ne iş yapıyor?" dedi, içkinin, sigaranın zayıflattığı bir sesle.

"Almanya'da" dedim, "Evlendi. İki de torunum var."

"Ömer evlenmedi ama benim de bir torunum var" dedi Edip Cansever. "Hacer'in, evlendirdim onu... Damat da iyi çocuk. O doğurdu, çok seviyorum.

"Ömer nerelerde?"

"Amerika'ya gitti, bir arkadaşının yanında" dedi Edip Cansever.

Erendiz Atasü geldi, yabancı yabancı durdu, kendisini tanımayanların arasında bir tanıdık aradı.

"Hoşgeldiniz!" dedim, "İşte hikâye ödülünü kazanan arkadaş, Erendiz Atasü.

Başlar ona çevrildi, eller arka arkaya kutlamak için uzandı.

Edip Cansever, "Rakı getir bana!" dedi.

Yanağını öptüm "Hay hay paşam!.." dedim bir Rum garsonu taklit ederek, Hadi Olca'yı trafiğin yoğun olduğu koridorda yakaladım, "Rakı" dedim.

"Varsa versinler" dedi Hadi Olca.

"Bitti" dedi genç garson.

"Bir ton rakı içildi" dedi Hadi Olca, canı sıkılmış gibi.

"Yazarlar içer, bilmez misin?" dedim, "Sen bir iki şişe daha aldırsan iyi yaparsın."

Zoraki güldü Hadi Olca. "Doymadın mı daha?"

"Doydum ama doymayanlar var" dedim.

"Ben alayım baba!" dedi Muzaffer Olca, fırladı, bir koşuda gitti, üç şişe rakı getirdi. Teşekkür ettim. Edip Cansever'in ,Demirtaş Ceyhun'un, Necati Güngör'ün bardaklarına koydum, gülümseyen Muzaffer Olca'ya baktım. "Ne varsa sizde var. Dünyayı ayakta tutan sizin varlığınızdır. Aşklarınızla, şarkılarınızla, danslarınızla, güzelliklerinizle, gençliklerinizle anlamlandırıyorsunuz hayatı."

"Siz kendinize almıyor musunuz?" dedi Muzaffer Olca.

Bir tek koydum. "Savaşlar, kavgalar, anıtlar sizin eseriniz."

"Savaşları yaşlılar çıkartıyor, bizleri sürüyorlar ölümün ağzına" dedi Necati Güngör.

"Kendileri savaşamıyorlar da ondan" dedim. "Hiç yaşlıların meydana getirdiği bir ordu gördün mü, var mı?"

Edip Cansever, konumuzun dışındaydı ve Melisa Gürpınar'la konuşuyordu.

"Öyle bir ordu olsaydı kimbilir ne gülünç olurdu" dedi Demirtaş Ceyhun, güldü. "Belleri bükülmüş, romatizmalı, basurlu, lumbagolu, aksırıklı tuksırıklı birsürü pimpon... tüfekleri bile taşıyacak güçleri kalmamış. Gözleri de görmüyor."

"Bir gün iktidara geleceksiniz ve insanlık biraz daha ilerleyecek" dedim.

Edip Cansever'in alaycı sesini duydum. "Muzaffer, ne ukalâlıklar... gene!"

"Her zamanki gibi Edipçiğim ve sen iyi bir şairsin" dedim.

Kolumu çımdırdı Edip Cansever ve o iki kadının gösterdiği yakınlığa gülümsedi. "Kimsiniz siz?"

"Ben sopranoyum" dedi solgun yüzlüsü.

"Bir arya söyler misin?"

"Hangisini istiyorsunuz beyefendi?"

"En beğendiğinizi..."

Ve kadın Konsolos operasından bir parça söylemeye başladı yavaşça. Salâh Birsel'le Jale Birsel gittiler, Kemal Sülker'le kızı Tanzer gittiler... Biz de geç vakit çıktık ordan Necati Güngör, Azer Yaran ve çocuk yüzlü sakallı Faruk Şûyun'la. Bir taksi çevirdik, Gaziosmanpaşa'nın yolunu tuttuk, bize geldik. Masa kuruldu, rakı kondu bardaklara, birer tabak etli kuru fasulyeyi dillerimiz yan yana ama iştahımıza iştah katan turşuyla yedik. Bir ara Necati Güngör'le Azer Yaran, tek sesli çok sesli müzik sorununu kurcaladılar. Sakin sakin konuşan -biraz da kızdırmak istercesine- Necati Güngör'ün ileri sürdüğü savları yıllarca Terete konusunda çalışan ve sürekli müzikle uğraşan Azer Yaran, çürütmek istiyordu. Kokteyl'in başlangıcından buraya kadar sarsılma eğilimi gösteren ama bozulmayan neşeli havanın bozulacağını, kavgaya dönüşeceğini sandım, korktum. Ev sahibi olmanın bana verdiği yetkiye dayanarak, "Bırakın şimdi bunları, edebiyat konuşalım, eğlenelim!" dedim ve onlara (Drama Köprüsü) türküsünü söyledim,

sarhoş bir külhanbeyini taklit ederek (Bahriye Çiftetellisi)ni oynadım.

Sonra Necati Güngör'le Faruk Şûyun gittiler.

Bizde kalan Azer Yaran'la çeşitli konuları eşeledik. Azer Yaran, yeni şiirlerini okudu.

E Yayınevi'nin eski yönetim yerinin ordan "Buyrukçu!" diye seslendi Konur Ertop. Yanında iki sakallı gençten birisi İsa Çelik'ti, ötekini tanımıyordum. Bizim kaldırıma geçtiler. Kucaklaştık Konur Ertop ve İsa Çelik'le. Özdemir İnce'yle de sarmaştılar. "Tanıştırayım" dedi Konur Ertop, sakallı delikanlıya baktı. "Nazım Timuroğlu". Elini sıktım. Yeni uyanmış ama uykusunu alamamış gibi mahmurdu gözleri Nazım Timuroğlu'nun. Sevimliydi. Kumral taze sakalı, kumral saçlarıyla uyum içindeydi. Hoşlandım. "Vecihi Timuroğlu ile bir akrabalığınız var mı?"

"Bilmiyorum" dedi Nazım Timuroğlu, omuzlarını kaldırdı.

"Neyle meşgulsünüz?"

"Fotoğrafçı olmaya çalışıyorum" dedi Nazım Timuroğlu çekingen bir sesle.

"İsa Çelik gibi yani?" dedim, İsa Çelik'e baktım.

İsa Çelik, o hüzünlü ama humor yüklü gülümsemesiyle başını -Yapma- dercesine eğdi yana.

"Orhan Kemal roman armağanına gelenlerin fotoğraflarını çekecek" dedi Konur Ertop.

"Ne zaman?"

Konur Ertop, yüzüme -böyle saçma soru olur mu- dercesine baktı. "Şimdi... Oraya gitmiyor muyuz?"

"Benim bir şeyden haberim yok" dedim.

"Ben biliyorsun sanıyorum" dedi Özdemir İnce, "Tören, Erdal Öz'ün yayınevinde düzenlenecek."

"Ben sandım ki Erdal Öz'ü görmeye gideceğiz."

"Bir sakıncası mı var?" dedi Konur Ertop.

"Yooo" dedim ama tedirginleştim. Çünkü Orhan Kemal'in adına konulan ödülün hiçbir töreninde bulunmamıştım. Orhan Kemal öldükten sonra ailesini ne aramış ne sormuştum. Karısı Nuriye hanımla çocuklarının bana kırıldıklarını, kızdıklarını öğrenmiştim. Haklıydılar elbet... Neyse... Cem Yayınevi'nin bulunduğu yapıya girdik. Dimdik merdiveni soluklarımız darala darala tırmanmaya başladık. O hantal,

Nuhu Nebiden kalan asansör bozuktu... Bozuk olmadığı zamanlar da binmekten çekiniyordum deprem sarsıntısını andıran sarsıntısından, aşınan tellerinin kopmasından ürktüğüm için. Buraya Oğuz Akkan sağken birkaç kez gelmiştim, birkaç kez de Erdal Öz'le konuşmuştum. Oysa İşçi Partisi ilk kurulduğu yıllarda her akşam işten çıkar çıkmaz koşuyordum. Hepimiz koşuyorduk. İsmet Sungurbey, Fethi Naci, Edip Cansever, Leylâ Erbil, Demir Özlü ve daha birçok arkadaş, sanatla ilgili sorunları tartışıyorduk... Can Yayınevi temizlenmiş, pencereler boyanmıştı, pırıl pırıldı, odaların kapıları açıktı. Masalara konan tabaklarda can eriği, kiraz, fındık, fıstık, leblebi vardı. Dişlerim kamaştı. Rakı, votka, cin şişeleri açılmamıştı. Bardaklar, sular çağırıcıydı. Camlardan giren güneşli, dinlendirici günışığı zaten aydınlık olan salonu daha bir aydınlatmış, gölgeli, esrarlı bir köşe bırakmamıştı. Erdal Öz, coşkulu bir ilgiyle karşıladı bizi. Orhan Pamuk, bir yanda sessiz duruyor, heyecanla sigara içiyordu. Elini sıktım, kutladım. Nazikçe teşekkür etti. Rauf Mutluay, masanın öbür ucundaydı. Ayaktaydı. Özlemle kucakladım, "Nasılsın abi?" dedim. "İyiyim Buyrukçu, daha iyiyim" dedi. "Ne zaman geldin?"

"Epey oldu" dedim, hastalandığını işitmiştim ama sağlıklı yüzünde hastalık belirtisi yoktu. Hatta şişmanlamıştı biraz. "Orhan Kemal ailesinden kimse yok mu?"

"Işık burda. Bak!" dedi Rauf Mutluay.

"Onunla konuşayım" dedim, "İzninle. Rauf Mutluay, göstermeseydi tanıyamayacaktım Işık'ı. Boyu uzamış, tombullaşmış, bıyık bırakmıştı, çocukluğunu anımsadığım Işık değildi. "Merhaba Işık."

"Merhaba!" dedi ciddi bir sesle, uzattığım elimi sıktı.

"Benim kim olduğumu biliyor musun?" dedim.

"Biliyorum" dedi Işık, "Ama küskünüz size."

"Haklısınız" dedim, "Ankara'ya gittiğimden..."

"Babam sağken bizden çıkmayanlar, kapımızı çalmıyorlar artık!"

"Doğrudur" dedim ve Çetin Öner omuzuma dokununca döndüm.

"Nasılsın baba?" dedi Çetin Öner.

Bir gecede beyazlaşmış gibi bir izlenim uyandıran saçlarına baktım Çetin Öner'in. Enver Gökçe'nin cenazesinden beri karşılaşmamıştık. "Durum nasıl"

"Boştayım" dedi Çetin Öner.

"Reklam filmleri çekiyormuşsun diye duydum."

"Çekecektim ama anlaşamadık" dedi Çetin Öner.

Aydın Emeç, Celâl Üster'le birlikte fırtına gibi girdi içeriye, kapının eşiğinden gözlerini diktiği Rauf Mutluay'a doğru yürüdü, kucaklaşıp öpüştüler. Aklı karalı sakalı yakışmıştı yüzüne, şiş görünmesin diye karnını içine çektiğinden sırtını kamburlaştırmıştı. Uzattığı elini sıktım. "Nasılsın bakalım Buyrukçuzade Muzaffer Bey?"

"Yuvarlanıp gidiyoruz Aydıncım.

"Sen mi yuvarlanıyorsun? Bırak şimdi!" dedi Aydın Emeç gülerek.

"Evet" dedim, "Ankara'dan İstanbul'a, İstanbul'dan Ankara'ya."

"Seni Daltaban yokuşundan yuvarlamak lâzım" dedi Aydın Emeç.

"Buyrukçu bu işleri nasıl beceriyor, anlamıyorum" dedi Rauf Mutluay.

"Tam tersi, beceremiyorum" dedim.

Aydın Emeç, "Bakın size ne getirdim" dedi, çantasından çıkardığı oğlunun renkli resimlerini Rauf Mutluay'a verdi. Kendisine eşsiz, baha biçilmeyen bir hediye sunulmuş gibi sevinçli bir gülümseme ışıttı Rauf Mutluay'ın uzun favorilerle yakışıklılığı daha bir artmış yüzünü. Ve o içtenlikli, gerçek, yüreğinin sevgi mesajını yansıtan gülümsemenin soylu düzeyi hiç bozulmadan, başını eğdi, seyretmeye başladı. "Torunum büyümüş."

Aydın Emeç, "Koca herif oldu" dedi gururla.

Rauf Mutluay, özlemle, yalnız kendisinin açıklayabileceği duygularla bakıyordu resimlere. "Senin torunun var mı?"

"Bir kız bir oğlan" dedim.

"Benim yok" dedi Rauf Mutluay; sesinde bir yakınma, yakınmayı da aşan, karşılıkları verilmemiş önemli isteklerin tedirginliği vardı.

"Evlenmediler mi çocuklar?"

"Evlenmediler" dedi Rauf Mutluay.

"Ne haber?" dedim.

"İyilik abi" dedi Celâl Üster, gözlerinin içi gülüyordu.

Can ve Görsel Yayınları'nın Ankara temsilcisi Burhan Bey'in karısı Zeynep Hanım'ı karşımda bulunca şaşırdım. Elini sıktım. "Nasılsınız?" dedi, "Ankara çok büyükmüş gibi İstanbul'da karşılaşıyoruz. Ne tuhaf!"

Güldüm. 'Belki de İstanbul küçüldü. Burhan Bey, buralarda mı?"

"Hayır, ben yalnız geldim. Can Yayınlarıyla bir işimiz var da..."

"Sizi özledik" dedim.

"Biz de" dedi Zeynep Hanım, "Ankara'ya ne zaman geliyorsunuz?"

"Yakında."

"Ankara'da görüşelim ama, olmaz mı? Hanımefendiye selamlarımı söyleyin!"

"Baş üstüne. Siz de Burhan Bey'e."

Zeynep Hanım, benden ayrılınca Erdal Öz'le konuşmaya başladı. Sevindim Zeynep hanımı gördüğüm için. Aydınlık yüzlü, sevimli, temiz bir kadındı, gözlerinin içi dünyaya boyuna iyimserlik, güven, barış yaymakla görevliymiş gibi gülümserdi. Zekiydi, şakacıydı. Olgundu gençliğine karşın, sözü sohbeti tatlıydı. Aranılan bir dosttu. Ahmet Say, oğlu yetenekli piyanist ve besteci küçük Fazıl Say, karısı Zerrin Say'ın bulunduğu bir akşam yemeğinde tanışmıştık Burhan-Zeynep çiftiyle. Yıldızlarımız barışmış, kanlarımız kaynamıştı. Burhan Bey, giyimi, kuşamı, davranışları, kalkıp oturması, konuşması, duglas bıyığı, yandan taralı siyah saçları ve ağzından eksik etmediği piposuyla Batılı bir aydın tipi, tam bir beyefendiydi. Çiftliklerinin, fabrikalarının yönetimini adamlarına bırakarak ve yeryüzünü karış karış dolaşarak gününü gün eden, yaşamın tadını çıkaran, gönlü gani, sevinmekten çok sevindirmeye çabalayan bir gezgin izlenimini uyandırmıştı bende. Zeynep Hanım, ünlü plânlamacı Prof. Memduh Aytür'ün kızıydı.

Yemeği veren ev sahibi hikâyeci, Tetereci Dinçer Sezgin ile karısı Türkân Sezgin, dört ailenin bir arada bulunmalarından ötürü mutluluk duyuyorlardı. Gösterdikleri aşırı ilgiyle bizleri utandırıyorlardı. Dinçer Sezgin, rakılarımızı dolduruyor, fıkralar anlatıyor, teybe aldığı alaturka şarkıları dinletiyordu. Neşe çoğalınca biz de çoğalmıştık. Çıkarsız, gıllığışsız insan sevgisini, seçkin örneklerle sergiliyorduk. Ahmet Say, Dinçer Sezgin, ben boyuna konuşuyor, eğri, doğru, abartmalı, betimlemeli, süslü, düşsel, imgesel, çağrışım yüklü bir dille coşturuyorduk ortalığı. Sonra karımla beni Burhan-Zeynep çifti Çankaya'daki evlerine çağırmışlardı. İçinde güzel, uyumlu bir birlikteliğin yaşandığını, yaşanmakta olduğunu duyuran içtenlikli bir havası vardı dairelerinin. Durmuş, oturmuş, yerleşmiş bir evliliğin izleri vardı her yerde. Geniş

odalar, kocaman bir salon, eski yeni zevkleri temsil eden eşyalar güvenime güven katıyordu. Burhan Bey, beyaz gömlek giymiş, kravat takmıştı. Zeynep hanımın giysisi en son modanın ürünüydü ve yepyeniydi. Yiyecekler, (buradaki gibi) duvara yaklaştırılan bir masaya konmuştu. Karnı acıkan beğendiğinden dilediği kadar alıyordu tabağına. Bu self-servis usulü kokteyllerden evlere sıçramıştı artık. Uzun uzun yanıbaşımdaki çerçevede duran Memduh Aytür'ün yüzüne bakmıştım. Karım, Zeynep Hanım'dan bir yemek tarifi almıştı. Saatlerce konuşmuştuk.

Nuriye hanımla Kemali geldiler. Nuriya hanım ağır ağır yürüyordu. Pencerenin önündeki bir sandalyeye oturdu. Zayıflamıştı, gözlüklerinin arkasındaki gözleri yorgun gibiydi. "Merhaba yenge!" dedim, elini öptüm. "Nasılsın Muzaffer?" dedi hasta bir sesle. "Sağol yenge, uğraşıyoruz, siz nasılsınız?" dedim. Başını salladı. "Eh işte. Kemali'yle kucaklaştık. "Hiç görünmüyorsun?" dedi Kemali.

"Ankara'dayım" dedim.

"İstanbul'a yerleştiğini işittim.

"Hayır, yerleşmedim ama yerleşeceğim" dedim.

"Benim Kocamustafapaşa'da eczanem var, gel de konuşalım!"

"Gelirim Kemali" dedim, "Nazım nerde, Yıldız nerde?"

"Gelemediler."

Nurer Uğurlu'yu, Fikret Otyam'ı, Yaşar Kemal'i, Demirtaş Ceyhun'u, Çetin Altan'ı aradı gözlerim. Yaşar Kemal'le Çetin Altan Avrupa'da olabilirlerdi ama Fikret Otyam'ın, Nurer Uğurlu'nun, Demirtaş Ceyhun'un mutlaka burda bulunmaları gerekirdi.

Kalabalık, kendiliğinden sesini azalttı, Rauf Mutluay ileriye doğru bir adım atınca. Rauf Mutluay, rahat, özgün ve uzun cümlelerle Orhan Kemal'in hakkında konuştu ve ödülün niçin Orhan Pamuk'a verildiğini açıkladı. Alkışladık.

Nuriye Hanım, kadife kaplı bir kutu içindeki plâketi Orhan Pamuk'a verirken Nazım Timuroğlu resim çekti.

Orhan Pamuk'un konuşması bir satırlıktı. Alkışlandı. Nazım Timuroğlu, Orhan Pamuk'un da resmini çekti, ayrıca Nuriye Öğütçü'nün, Işık Öğütçü'nün, Kemali Öğütçü'nün, Rauf Mutluay'ın, Orhan Pamuk'un oluşturduğu topluluğun resmini çekti. Benimle Aydın Emeç'in, Celal Üster'in, Özdemir İnce'nin, Konur Ertop'un, Erdal

Öz'ün, Çetin Öner'in resmimizi çekti. "Tek olarak birkaç pozumu çekebilir misiniz?" dedim.

Nazım Timuroğlu, yaklaştı, uzaklaştı, diz çöktü, yana eğildi, doğruldu, artistik hareketler yaptı, çekti.

"Teşekkür ederim" dedim.

"Sonra gene çekeceğim" dedi Nazım Timuroğlu.

İçkiler insafsızca içiliyordu. Erikler kültür kütürdü. Kırmızı, derileri parlak kirazlar tatsızdı. Pencereden baktım: Rüzgâr ağaçların dallarını eğiyordu. Keyifliydi. Sarhoştu; pek çok dilberin saçlarını, canları yakan yüzlerini, dudaklarını okşayıp öpmekten geliyormuş gibi yalpalayarak esiyordu. Rauf Mutluay içmiyordu. Erdal Öz'le, Konur Ertop'la, İsa Çelik'le, Özdemir İnce'yle konuştum. Konur Ertop, Ali Yüce ile beni Dünya gazetesinin sokağında bulunan bir lokantaya götürmüş, dönerle bira ısmarlamıştı. O günü anımsadık. İsa Çelik, Ali Yüce ile benim sürüyle pozumu Yeni Caminin merdivenlerinde, arkasındaki sevimsiz, harap, soğuk, otuz kırk kedinin oynaştığı, boğuştuğu, daha çok işsizlerin, sarhoşların, oğlanların, oğlancıların, serserilerin cirit attıkları parkta, sıralarda, ağaç altlarında çekmişti.

"Ben gidiyorum kumandan" dedi Özdemir İnce.

"Nereye?"

"Bebek'e doğru" dedi Özdemir İnce.

Kucaklaştık. "Güle güle" dedim. "Dostlara, düşmanlara selam götür ki üzülsünler ve sevinsinler."

"Sen kimseyi üzmezsin" dedi Özdemir İnce, gitti.

Acaba gördüğüm düşü Nuriye Hanıma anlatsa mıydım? Ama yarasını tazeleyecektim. Vazgeçtim. Üçüncü dubleyi içtim. Nuriye Hanımı Kemali götürdü koluna girerek.

Oturduk Erdal Öz ve Konur Ertop'la. Çetin Öner'le Orhan Pamuk geldi yanımıza. (Cevdet Bey ve Oğulları)nı eleştirmeye başladık ve ağabey yazarlar olarak sözler söyledik. Orhan Pamuk, eleştirilerimizin kimine katılıyor, kimine -hayır- diyor, romanını savunuyordu.

Nazım Timuroğlu, "Şu pencerenin önünde durur musunuz, bir resminizi daha çekeceğim!" dedi.

Kalktım. Dikildim pencerenin önüne ve gülümseyerek baktım Nazım Timuroğlu'na.

Halil İbrahim Bahar, mutfakta patates kaynatıyor, ben salonda, gazetelerdeki ilginç haberleri okuyordum.

"Ben İsa'yım" gibi çıkışlarla dünya kamuoyunun ilgisini ve dikkatini üstüne çekmeyi başaran Mehmet Ali Ağca, "Beni Mataracı kaçırdı" demişti. İlaç fiyatları artmıştı. Novalgine ölüm saçıyordu. Servis minibüsü kamyonla çarpışmıştı. Kaza dün sabah saat 7'de, Dudullu Çayırönü mevkiinde meydana gelmiş, kömür yüklü kamyonla çarpışan minibüs yolcularından dördü ağır yaralanmış, Sabri Budak, Süleyman Ateş parçalanarak ölmüştü. Tavuk ziyafetinde 16 konuk zehirlenerek hastaneye kaldırılmıştı. Al Bano-Romina Power çifti , Evgenio-C. yolcu gemisiyle İstanbul'a gelmişti. Felicita şarkısıyla ünlenen karı-koca, pavurya, ıstakoz, karides kılıç traçtan oluşan Termidoru çok beğenmişti. Al Bano yemekte beyaz şarap, Romina ise su içmişti. Türk-İş Genel Sekreteri Şide, "İneğe günde bin, işçiye sekiz yüz on yedi lira veriliyor." demişti. Sally Martinez adlı kadın, kızının katiliyle evlenmişti. 9.6.1985 günü Saraçhanebaşı'nda düzenlenecek "Pahalılık ve Demokrasi ve İşsizlik" mitinginde Erdal İnönü konuşacaktı.

Hayat, Pınar ve Sultan sularının bir buçuk litrelik şişeleri, 150 liradan satılacaktı. Özel otomobiliyle, İzmit'ten İstanbul'a gitmekte olan Selahattin Sarı, aşırı hız nedeniyle virajı alamayıp kayalara bindirmişti. Şirinyalı'daki kazada 20 yaşında olan Sabriye Sarı ile 1 yaşındaki yavrusu Sevcan Sarı olay yerinde can vermişlerdi, Selahattin Sarı yaralanmıştı.

Bulgarlar, Türkler için toplama kampları kurmuştu. Müjde Ar ile Nükhet Duru, Paris'ten şapka alarak dönmüşlerdi. İlk Hedef 85 Tatbikatı başlamıştı. (Aydınlar Dilekçesi) davasında sanıklara üç ay ile bir yıl arasında hapis istenmişti.

Daha bir sürü haber, daha bir sürü yaşamı çirkinleştiren olay vardı...

Birden (Ey gaziler yol göründü) şarkısını mırıldanmaya başladım. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki Osmanlı askerleriyle cepheden cepheye koştum, yaralandım, kanımı döktüm, özlem ve acılarla geriye döndüm ve memleketimde viran olmuş haneler gördüm. İncecik, toz yağmuru andıran bir hüzün içimin gökyüzünden içimin topraklarına

yağıyordu ve ben kendi yağmurumla ıslanıyor, titriyordum. Bu gece saat on bir Mavi treniyle Ankara'ya gidecektim ve yolculuğun hiçbir şeyde, hiçbir eylemde bulunmayan sıkıntı sağanağına şimdiden yakalanmıştım. Sesim zayıflamış, bakışlarım dalgınlaşmış (dörde çeyrek vardı) bulanıklaşmıştı. Varlığımı canlılıklarıyla besleyen, coşturan bazı durumların, olayların, damarlarından yaşama sevinci yerine kahreden üzüntüler akıyordu. Dilimde bu kez Faruk Nafiz'in dizeleri gezindi. (Gidiyorum gurbetin acısını duya duya/Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya) Ulukışla yolundan da başka yollardan da gitmiştim Orta Anadolu'ya ve çok eski yerleşim bölgesinin kavruk, İstanbullulara hiç benzemeyen insanını tanımıştım. Peri bacalarının tepelerindeki külâhlardan çok etkilenmiş, hepsini de birer Derviş'e benzetmiştim. İri yarı, son adımlarını attıkları noktalarda ansızın taş kesilen Dervişler... Kayalara oyulan evlerle kiliselere girmiş, oralarda doğup büyüyen kuşakların binbir serüvenli hikâyeleri dinlemiştim ve duvarlara tasvirleri resmedilen Hıristiyan azizleri uzun uzun seyretmiştim. Bağlarda, bahçelerde, tarlalarda izler, sesler, bakışlar ve kahkahalar aramıştım.

Bahar, soyulmuş, dumanı tüten dört adet patatesle geldi, oturdu masaya. İki tanesini aldım, tuz, karabiber ektim, bıçakla parçalara böldüm, ağzım yana yana yemeğe başladım.

Lokmalarımızı yuttuktan sonra "Birer yudum içelim" dedi Bahar, "Patatesler iyi pişmiş mi?"

"Merhem gibi, eline sağlık" dedim.

"Demek gidiyorsun" dedi Bahar.

"Kader..." dedim ve göğsüme saplanan ağrıyı duydum. Duygularım, ilk kez karşılaştığım bir çemberin geniş alanında düşüncelerimle kıyasıya döğüşüyor, birbirlerinin ölülerini ruhumun karanlık dehlizlerine sürüklüyorlardı. Beynim, yüreğim görünmeyen yaratıklar tarafından kırbaçlanıyordu. Bahar yanımdaydı ama yalnızdım, yalnızın yalnızıydım, öksüzdüm, kimsesizdim, henüz insanın tarihine kaydedilmemiş bunalımların oyuncağıydım.

"Ben durgunlaşırım yolculuklarda" dedi Bahar. "Bir ölüyüm, omuzlarım yoktur kendimi taşımaya.

"Ben de durgunlaşırım ama bu değişikliklerden sadece bir tanesi. Heyecanlanırım, ağlamaklı olurum, yumuşarım, sertleşirim, sinirlenirim, sanki ölecekmişim, bir daha hiç görmeyecekmiş gibi her şeyle,

çatıdaki bacayla, savrulup giden dumanla bile vedalaşırız" dedim, "Belleğimin bütün galerilerinde yaşadığım tabloları, olayları sergilerim."

"Korkuyla yolculuğun bir yakınlığı vardır" dedi Bahar, "Korku yolculuğu, yolculuk korkuyu taşır içinde."

"Evet öyledir. Korkunun arka yüzü de ölümle ilgilidir, korkunun arka kapısı ölüme açılır. Bir de ölümden önceki kayıplarla da bağlantısı vardır. Belki de bu yüzden zihinler, duygular delirir, belki de bu yüzden -vedalaşma- ortamı doğuyor" dedim, içtim bir yudum. Ayrılık, ayrılığın boğazımda dolaşan ağıtsı şarkıları binlerce tonluk ağırlığıyla çöktü üstüme. Her yanıma serin, üşütücü sular saldırıyordu. Gülümsememem, neşem, iyimserliğim yapaydı ve dağarını bu geceyi dokuyacak bütün saniyelerde kullanacağım maskelerle doluydu.

"Bu güz döneminde bir gün ayrılık yaralarının sürgünlerini örseleyen rüzgâr, görünmez parmaklarıyla geçerse saçlarından, tanı onu kokusundan" dedi Bahar.

"Sadece saçlarımdan geçmiyor o ayrılık rüzgârı doktor, gözlerimden, bakışlarımdan da geçiyor yıllardır" dedim. "Çok iyi tanıyorum ayrılığı.

"Öylesine derin yaşadım ki senden ayrı olmanın acısını şimdi bir damla sevinç duymuyorum seni kucaklarken" dedi Bahar.

"Tekrar tekrar yaşanan ilk belirdiği sıradaki çekiciliğini, duyarlığını, ilginçliğini yitiriyor... Sonra da görevini tamamlamış gibi alışkanlıklarımıza karışıyor, hikâyelerimizi yöneten güçlerle birleşiyor" dedim.

"Demek birkaç saat sonra sen yoksun" dedi Bahar.

"Hayır, varım" dedim. "Ama başka yerlerde, başka ortamlarda, başka koşullarda olacağım. Sen evde başını yastığa koymuş uyurken ben karanlıkları hızla yarıp geçen bir trende gözlerimi kırpmayacağım.

"Ben de rüya göreceğim Buyrukçu. Yüreğimden geçen su baskınlarını bilmeyeceksin, yüreğimde patlayan yanardağları bilmeyeceksin. Şeytanların tırnaklarından kayan bulutların yağmuruna tutulduğumu bilmeyeceksin" dedi Bahar.

"Sen de bilmeyeceksin beni Bahar. Neler duyduğumu sabaha kadar, neler düşündüğümü anlamayacaksın ve biz, iki dost, iki ayrı yaşa-

mı ayrı ayrı sürdüreceğiz" dedim. "Hadi burdan kalkıp başka bir yere gidelim."

"Gidelim" dedi Bahar, "Yolculuğa hazırlamak istiyorsun kendini. Bir yolculuk alıştırması bu. "Kalktı, kara telefonun başına dikildi, sonra incecik hafif vücuduyla kanepenin kenarına ilişti, numaraları çevirdi. Biraz bekledi. "Süreyya Berfe'yi rica ediyorum. (Biraz daha bekledi) Berfe, ben Bahar... Evden telefon ediyorum. Buyrukçu burda. (Bana baktı) Seni istiyor."

Aygıtı aldım elinden, kulağıma, ağzıma yaklaştırdım." İyi akşamlar Süreyya" dedim.

"Baba, sen misin?" dedi Süreyya Berfe sevinçle.

"Bilmiyorum" dedim, "Bana benzeyen birtakım parçaları bir araya getirmeye çalışıyorum. Sende benden kalan bir şeyler var mı?"

"Var, var" dedi Süreyya Berfe gülerek, "Yoksa bile yapındırırız bir şeyler. Geliyor musunuz?"

"Nereye geleceğiz?" dedim.

"Galatasaray Kulubü'ne. Bahar bilir" dedi Süreyya Berfe.

"Tamam, geliyoruz" dedim.

Bardaktaki rakıları diktik kafalarımıza, patatesleri yedik çabuk çabuk. Merdivenden indik ayak seslerimizin mermer basamaklardan yükselişlerini duyarak. Kimbilir kaç ay bu basamaklar ayak seslerimden mahrum kalacaktı! Kısa, sevimli, güllü, kavaklı, narlı sokağa çıktık. Henüz kararmamıştı ortalık ama gölgeler uzamıştı. Bağ bozumu mevsimiydi. Üzümler tatlarını çoğaltıyorlardı. Aşıklar, gönülleri yaralılar, bir avuntu aramaya koşuyordu yaprakları sararmış ağaçların dallarına ve yollarını kesiyordu sis ormanları, arsız dikenler, anıların takıldığı ve çürüyeceği kara çalılar... Yürüdük çevreye, balkonlara, bahçelere bakınarak. Kara dutun topraktaki kara lekeleri hâlâ kaybolmamıştı. Bahar, coşkuyla konuşuyordu. "Yüreğimden fışkıran ışık senin merceğinden geçerek benim kavlamış gövdemi tutuşturuyor./Onlar gölgedeki gerçekleri görmekten kaçınırlar ve gölgeleri yok eden güneşin doğuşunu severler./Benim yüreğim geçmişin değil geleceğin çobanıdır. Bu yüzden çaldığım kavalla dağlar doruk değiştiriyor ve dağlar dağlarla aynı hizaya geliyor. Çünkü evrensel gerçek çukurdur./Denizin farkında değil, yani bizi fark etmiyor. O kendisini sürükleyen dalgayı kalbimizin ağacı altında incelenen bir akarsu sanıyor. Sordular: Hiç

yoktan iyi dedik. Çünkü her akarsu bir ölüyü cehennemine taşır..."

"Seni konuşturan benim durumumdur" dedim.

"Herkesin durumu birilerini konuşturur" dedi Bahar.

Duraktan bir dolmuşa bindik.

Dilimiz burda da üretime başladı. Durumları eşeledik. Çoğaltmak istediğimiz tutkular, ilişkilerimizdeki derinlikler, toplumdaki egemen anlayışın ve kendilerini sevdiren kadınların olağanüstü baskısıyla anlam ve kimlik değiştirmişti. Bir eve, bir evin odalarına, eşyalara, perdelere, mutfağın aydınlığına dönüşmüştü ve böylece sevgi bitmiş, piramit Firavun'u aşmıştı.

Yanlışlıktan korktuğumuz için en büyük yanlışlıkları yapmıştık. Ama insanı başarıya götüren çabalardan biri yanlışlık yapmaktı. Bir çeşit bozulmaya yönelmek, o bozulmadan yeniden doğmaktı.

Dolmuş bizi bırakır bırakmaz gitti. Bir süre kalakaldık öyle. Yürüdük. Oraya intihar etmeye gidiyormuşuz gibi bir duygu kapırdadı içimde. Oturulacak yerin bahçesine girdik. Mimar Selçuk Batur'la grafiker Ferit Erkmen, kapıya yakın bir masada, yedi sekiz kişilik bir toplulukta birlikteydiler. Ferit'in kırlaşmış sakalı epey uzamıştı. Birden delikanlı yüzünü anımsadım. Saçları sarı, bıyıkları sarı, gözleri yeşildi; sevgiyle yüklü gülümsemeler, bakışlarından, karşısındakinin gözlerine sıçrıyordu. Sevindiler bizleri görünce, ayağa kalktılar, ellerini uzattılar. Kucaklaştık, yanaklarımızdan öptük ve bir şölen havası içinde sözlerimizin en şakacılarını savurduk birbirimize. Daha sonra -görüşmek üzere- ayrıldık. Süreyya Berfe'nin heyecanla yanlara açtığı kollarına atıldık. "Ey beee, kimler gelmiş?" dedi Süreyya Berfe, sırtlarımızı tıpışladı, yüzlerimize, unuttuklarından ya da alıştıklarından birtakım ipuçları görmek istercesine baktı birkaç kez. Ben, ondaki değişikliği onun bende saptamaya çalıştığından önce yakaladım. (Yıllardır görüşmüyorduk). Kısa kestirdiği saçları azalmıştı. 1965'in incecik, dal gibi Süreyya Berfe'si şişmanlamış, boyu uzamış, irileşmiş, devleşmişti. Kalın çerçeveli gözlükler takmıştı. Tanıştığımız günden beri koruduğu çekingen sıcaklığını, içtenliğini, her an kullandığı tavırlarına, davranışlarına yedirmiş, kişiliğiyle bütünleştirmişti. "Vay beee! Demek sen buralara da gelirmişsin!" dedi gene.

"Bahar getirmeseydi, bulamazdım. Hem bana çok uzak burası" dedim.

"Uzak değil" dedi Süreyya Berfe, gözlerini gözlerimden ayırmadan sağ elini salladı. "Otobüs, vapur, uçak, tren, her şey var gelmek istersen... Taşlıtarla'dan burası iki saattir."

"Üç saat" dedim. "Ayrıca buraya gelmek bir serüvene atılmaya benzer. Bir sürü -yol sıkıntısına- katlanacaksın, koşulların, mevsimlerin tünellerinden denizlerden, köprülerden geçeceksin. Avrupa'dan Asya'ya ayak basacaksın. Üç saatte iki kıtanın hayatını yaşamak dehşet bir şey!"

"Doğru baba" dedi Süreyya Berfe, "Biz Asyalılıktan kurtulamadık." Güldü. Ben de güldüm, "Eeee takdiri ilâhi, n'aparsın"dedim.

"Erdem Buyrukçu'dan ne haber?" dedi Süreyya Berfe.

"Erdem Buyrukçu, Badgodesberg kentinde çocuk yetiştiriyor" dedim.

"Deme! Vay beee, şu kadardı. Kaç tane oldu?"

"Üç" dedim, "İki kız, bir oğlan."

"Desene ki senin de hayatın kaymış, dedelerin arasına karışmışsın" dedi Süreyya Berfe alayla.

"Yalnız bir farkla" dedim. "Ben yaşlanan dedelerden değilim, sanatçı dedeyim.

Kahkahayla güldü Süreyya Berfe. "Bak, bak, sıyırdı gene."

"Sen nasılsın? Gerçi görünüşün iyi ama görünmeyen bölgelerde neler oluyor?" dedim.

"Ohhooo, neler olmuyor ki. Boş ver" dedi Süreyya Berfe, sağ elini salladı. "Ne yersiniz, ne içersiniz? Sizin karnınız açtır."

"Pek aç sayılmaz, doktorun evinde biraz patatesle peynir..." dedim.

"Ağacım, hiç telaşlanma sen" dedi Bahar.

"Rakı içiyoruz dimi?" dedi Süreyya Berfe.

"Rakıyla başladık, rakıyla sürdürelim. Yaparlarsa domatesli, biberli, kaşarlı bir omlet yapsınlar" dedim.

"Yaptırırız" dedi Süreyya Berfe, el ettiği garsona istediklerimi söyledi. "Başka? Bahar sen?"

"Ortadan yerim" dedi Bahar.

"Bunları, bir büyük yeni rakı, su peynir getir!" dedi Süreyya Berfe, uzaklaşan garsona bir şeyler daha söylemek için ileriye doğru uzattı kolunu, sonra vazgeçti, beni süzdü. "İyisin bakıyorum, aslan gibi-

sin!"

"Herhangi bir hastalığım yok. Okuyorum, yazıyorum, düşünüyorum, rüya görüyorum, büyük sözler söylüyorum" dedim.

Benden yakınırcasına Bahar'a dikti gözlerini, "Bak şimdi, bak şimdi hiç rahat durmuyor..." dedi Süreyya Berfe, gülümsedi.

"Niçin beğenmedin? 'Aslan gibisin'i ayrıntılı bir biçimde açıklamak istedim" dedim.

"O yanının hiç değişmemesine seviniyorum" dedi Süreyya Berfe. "Her zaman olaylarla, gerçeklerle, kendisiyle tatlı tatlı matrak geçen adamsın."

"Teşekkür ederim" dedim. "Bazı akışların benden alıp götürdüğü kimi şeyleri kurtaramadımsa da kişiliğimi ayakta tutan temeli korudum."

"Az şey mi bu baba!" dedi Süreyya Berfe, parmaklarının arasındaki sigarayı dudaklarına yaklaştırdı, değdirip geri çekti, değdirip geri çekti, değdirip geri çekti, derken bir nefes aldı dumandan, savurdu.

Rakıları beyazlattık.

"Sağlığınıza!" dedim.

"Yarasın baba!" dedi Süreyya Berfe.

"Berfe her akşam burdadır" dedi Bahar.

"Temizdir, iyidir, neşelidir, hesaplıdır burası" dedi Süreyya Berfe. "Öteki uğrak yerlerinden uzak olduğu için fazla bozulmamıştır. Belli bir müşterisi vardır."

"Ben severim böyle yerleri... Meyhane kalmadı ortalıkta. Lâhmacuncular, kebabçılar meyhaneleri öldürdüler" dedim.

"Ekonomik ve kültürel yönden kalkınıyoruz baba" dedi Süreyya Berfe, güldü.

"Demek burası senin ilticagâhındır ha?" dedim.

"Evet baba, öyle" dedi Süreyya Berfe. "Evim gibi, dost evi gibi bir yer."

"Buyrukçu bu akşam Ankara'ya gidiyor" dedi Bahar.

"Yok canım, sahi mi? Bıkmadın mı hâlâ bu git-gel Konya altı saatten? dedi Süreyya Berfe.

"Bıktım, bıktım da isteklerimin rüzgârlarına göğüs geremiyorum" dedim.

"Geremeyince de ufuklara doğru yelken açıyorsun..." dedi Berfe.

"Aynen öyle" dedim. "Bir sorunu bitiremeyince sorun seni bitirmeye başlar."

"Peki baba, nasıl katlanıyorsun sorunun seni kemirmesine?" dedi Berfe.

"Acısız yaşayamaz bu adam" dedi Bahar.

İçtik.

Süreyya Berfe, Yazko hakkında sorular sormaya başladı Bahar'a. Hoşlanmadığım, pek çok yazarın asabını bozan bir konuydu Yazko konusu. Verimli bir çalışma, küçük hesapların beyne vuran sancılarıyla, kaprislerle, beceriksiz kurcalamalarla yerle bir edilmişti. Tedirginliğime eski ama etkisini yitirmeyen bir tedirginliği eklememek için ilgilenmedim. Çevreme bir göz attım. Tenhaydı içerisi. Birbirinden uzak dört-beş masada, kavgalıymış ya da çevrilen bir filme figüranlık yapıyormuş gibi duran erkek müşteriler vardı. Önlerindeki tabaklarda yarısı yenen, tükenen, yağları donan mezelerden kimilerinin epey önce geldiği anlaşılıyordu. Orta yaşlı bir adam, konuşmaktan yorulmuş olacaktı ki karşısındakinin sorularına ağzını açmadan, sadece başını sallayarak karşılık veriyordu. Şurdan burdan yükselen mırıltılar temiz havaya karışıyordu.

Ilık bir rüzgâr esiyordu.

Ferit Erkmen'le Selçuk Batur, kahkahalarını boşlukta güreştiriyorlardı.

Gene böyle bir akşam, Süreyya Berfe'nin çağrılısı olarak Yelken Kulubü'ne gitmiştik. Süreyya Berfe, köşede, bir yanı duvara dayalı upuzun bir masanın -uzunlaştırılmış masaların- başına kurulmuş, büyük Yeni Rakı şişesini açmıştı. Yanındaki ufak tefek, zeki bakışlı genç, Tıp sondaydı. Siyah bir giysiyle kocaman bir şirketin müdürüne benzeyen Süreyya Berfe, bizi, şiirlerinin özünde bulunan bir coşkuyla karşılamıştı. Cemal Süreya, Halil İbrahim Bahar, Atillâ Özkırımlı ve beni ayırdığı yerlere oturtmuştu. Bilgiliydi, görgülüydü elbet, ne yapacağını, nasıl davranacağını biliyordu ama sanki bildiklerine bağlı kalmak istemiyormuş, değişik memnun etme biçimleri arıyormuş gibi koşuşturuyordu; adlarıyla seslendiği garsonlara boyuna bir şeyler ısmarlıyordu. Behçet Necatigil gibi sigara tutkunuydu, dudaklarından eksik etmiyordu. Ve ne zaman yüzüne baksam, burun deliklerinden duman püskürttüğünü, ağzıyla çenesinin sık sık mavi bir sisle örtüldüğünü

görüyordum.

İçiyorduk ve söyleşiyorduk. Cemal Süreya, Bahar ve ben -laf-ı kimseye kaptırmıyorduk. Düşünce, serüven, duygu, eylem, olay, siyaset, yaşam, şiir, edebiyat ve kişiler, dillerimizde bir kez daha varoluyordu... Biz her yerdeydik, bütün gürültü patırdılarda vardık. Ağızlarımız bir yandan rakıya, suya, yiyeceklere, ekmeğe açılıp ellerimizle uzattıklarımızı yutarken, bir yandan da kıpırtıların, nesnelerin devinimlerini kollayan, yakaladıklarının niteliklerini, düzeylerini saptayarak değerlendiren, değerlendirdiklerinden de sayısız tanım, özdeyiş, betimleme üreten zihinlerimizin gür, verimli akıntısını sözcük dizileri halinde dışarıya atıyordu.

Cemal Süreya ile Süreyya Berfe, yarışıyorlarmış gibi hırsla sigara içiyorlardı.

Bahar'la ben sigara içmediğimiz için sağdan, soldan karşıdan yapılan duman salvosuyla perişandık, boğuluyorduk, ellerimizle dağıtmaya çalışıyorduk, öfkeleniyorduk, güçlükle soluk alıyorduk. Bu tütün tutsaklığından doğan ve kitleleri etkileyen erinçsizliğin bizdeki uzantıları, sözcüklerle, anlatılan hikâyelerle oluşan mutluluğa bütünüyle katılmamızı engelliyordu. Bu duman işkencesinin dışında neşem yerindeydi, yaratıcılığım tavındaydı. Bir iki cümlede bir, sanki daha önceden tasarlamışım gibi pırlanta değerinde ve parlaklığında birtakım düşünceleri zihnimin uzak bölgelerindeki maden ocaklarından çıkarıyor, seslendiriyor, renklendiriyor, anlamlarla donatıp salıyordum ortalığa. Hele, kadınlarla, sevişmeyle, cinsellikle ilgili konuların kapıları aralandı mı, tepeden tırnağa istek, sevgi, heyecan kesiliyor, hayalleri ve zekâları tutuşturan tablolar yapıyordum. Herkesin yakından tanıdığı, bildiği, hoşlandığı, yargıladığı, dalga geçtiği, beğendiği, bellekleri-nde resimlerini barındırdıkları Muzaffer'e, o deli dolu, iradesiz, kural mural tanımayan, hiçbir art niyeti olmayan safın safı herife, üç dört Muzaffer daha ekliyordum. Gerektiğinde yedek kaynakları da seferber ediyor, ödünç, hırsızlık malı, iğreti, gasp yoluyla üstüne oturulmuş ve de özgün deyimlerin, benzetmelerin tamamını kullanıyordum. Şiirlerle, düşsel görüntelerle ve insan varlığını bir anda kırk yerinden delip geçen, kırk yerine düğüm atan duygu depremleriyle süslüyordum. Olayların, eylemlerin, ilişkilerin serüvenlerimizde oynadıkları oyunları, atılımların, ölümlerin, yükselişlerin, hastalıkların, doğumların, bin-

bir çukurlu ve tümsekli durumların tünellerinden geçirerek sergiliyordum. Dinleyenleri güldürüyordum, yaşanmışlıklara yolluyordum, anılarını uyandırıyordum; sövgülerimle, müstehcenin müstehceni sahnelerle yüzlerini kızartıyor, utandırıyordum ve "Çevremizde aileler var, kadınlar var, yavaş konuş biraz" dedirtiyordum.

Süreyya Berfe, on dakikada bir kalkıyor, başka bölümlere gidiyor, biraz oyalanıp dönüyordu.

"Telefon etmeye gidiyor" diyordu Atillâ Özkırımlı gülerek.

Melisa Gürpınar'ı seçtim, ötelerden geliyordu "Ara Beni Sevgilim Sözcüklerin İçinde" adlı kitabındaki fokur fokur fokurdayan şiirleriyle birlikte kaplanlarıyla yürüyen eski ve gururlu kraliçeler gibi. (Ben gülünce kış güneşidir açan yüzümde. İçim kar topluyor sevgilim. Hazırol gelecek tipiye. Bir balıkçı kayığının bordası kadar soğuk olan gövdeme değen suya düşmüş bir yıldızdır. Donmuş bir bahar dalıdır elimde. Eski bir kent kalıntısı gibi gizliyim yüzümün yosunlu mermerinde. Korku gezinmiş ıssız bir gecede ve silik anılar kazınmış hüznün çivisiyle. İncecik bir av gibi dansa kaldırdım geceyi. Gökle deniz birbirinden habersiz uyuyordu kederli insanlar gibi yanyana). Bunları ve daha başka şeyleri söylüyordu sanki herkese bakışlarıyla. Ve Melisa Gürpınar yaklaştıkça, gözlerinde yağmurlu bir kış günü üzerine gökyüzünün tekir bir kedi gibi eğildiği sırada bir pazar yerinin çamurları içinden bir tuzaktan kaçarcasına geçen, kendisini yırtık paralarla, ucuza kapatılmış mallarla özdeşleştiren kadını görüyordum. Ve kadın koşuyordu zorlukla omzuna çarpan sonsuz kadının arasından.

Sonra bakışları bize ilişince şimşekli bir sevinçle gülümsedi, pembe ve sarışın renklerin aydınlattığı geniş yüzü gerildi, "İyi akşamlar!" dedi. Ayağa kalktık. "Hoşgeldin, nerden böyle, buyur, otur, sizin havanızı bozmayayım, yok canım, eh biraz oturayım... Cemal Süreya'nın soluna oturdu.

İstanbul'u çok iyi tanıyan, seven ve Bahar gibi bir doğa tutkunu olan Melisa Gürpınar'a, "Bebek'teki manolya ne yapıyor?" dedim.

"Pembe manolya" dedi Melisa Gürpınar, "Yakında açar."

"O açıncaya kadar da Muzo burdan kaçar" dedi Bahar.

Şaşırdı Melisa Gürpınar. "Sahi mi Buyrukçu, gidiyor musunuz?"

"Ben günde belki bin kere içimden dışıma, dışımdan içime ve yanlara ve uçurumlara ve havaya ve evrenin sonsuzluğuna..."

"Hop, hop, bize yer bırakmadın baba" dedi Süreyya Berfe.

"Göklerin hakimi Gordon sana yer bulur" dedim ve sürdürdüm konuşmamı "...gidiyorum, kaçıyorum, saklanıyorum, yolculuk yapıyorum. Bu da işte küçük bir otobüs yolculuğu."

Atillâ Özkırımlı eğildi kulağıma, "Küfür edemeyeceksin ne haber?" dedi.

"Punduna getirir -affedersiniz- diyerek gene basarım gamatoyu" dedim gülerek, Bahar'a döndüm. "Susma doktor, susmak ölülere yaraşır."

"Dinleyen susmak zorundadır, ölü mü yani şimdi?" dedi Süreyya Berfe.

"O dinliyor, eylemdedir ve eylemde olansa yaşıyor demektir" dedim.

"Ben dinlemiyorum da konuşmuyorum da, ölü de değilim" dedi Bahar.

"Senden ancak bu beklenir, alkışlayın arkadaşlar!" dedim.

Güldüler.

"Siz gülüyorsunuz ama benim içimde cinayetler işleniyor" dedi Bahar.

"Hemen polise haber verelim" dedi Süreyya Berfe, "Nerede, kaç kişi öldürüldü?"

"Onların cesetleri gövdemin mezarlarında büyüyor" dedi Bahar.

"Kimin gerdanlığı koptu acaba?" dedi Süreyya Berfe.

Melisa Gürpınar, bir şey anlamak istercesine baktı Berfe'ye. Cemal Süreya espriyi anladı, ben anladım. "Hayır, masanın üstüne bir sürü inci saçılmış da."

İçtik.

Maşa birlikteliğimiz yavaş yavaş kendini buluyor, hiç unutulmayacak, sonradan pek çoğu anımsanınca mutluluk duyulacak tatlar ve anlamlar topluluğunun ortasına yerleşiyordu gece. Evet, gürültü, patırdı, kahkaha derken gemi yükünü almış gidiyordu. Üçüncü dubleyi bitirdiğim sırada Ferit Erkmen geldi, kapkara balıkçı giysileri vardı sırtında. Yas tutan Ermenileri, Rumları düşündüm. Yakınları ölünce karalar giyerlerdi, kollarına, yakalarına band takarlardı... Yenikapı'daydım. Pazar günleri Büyük Langa kilisesinin çanı dann, dannn, dannn diye çalmaya başladı mı karı kocalar, dullar, yaşlılar evlerinden çıkar,

çevreye mis gibi kokular yayarak kilisenin yolunu tutarlardı.

Ve bir türküde -karalar- bağlanırdı.

Ferit Erkmen'in göğsüne değen uzun sakalı kırlaşmıştı. Yeşil gözlerinin içi sevgiyle, hoşgörüyle, insancıllıkla şimşekleniyordu. Kucaklaştık. "Sen düşer miydin buralara?"

"İlk geliyorum, hoşlandım" dedim.

"Taşlıtarla'ya benzemez burası" dedi Süreyya Berfe gülerek, "Tamam mı, kibar yerdir, ona göre!"

"Anlıyorum. Senden belli değil mi kibar olduğu..." dedim.

Başını salladı Süreyya Berfe, bardığını bardağıma dokundurdu, "Hadi baba!"

Masamıza gelen ve selam vererek oturan kısa boylu, saçları boyalı adamı tanıştırdı Süreyya Berfe. Buranın -müdavim-lerindenmiş, yetmiş altı yaşındaymış, her akşam içermiş, neşeliymiş, gazete-kitap satıyormuş, dükkânı varmış... Adam içkiliydi ve içkili insanın laubaliliğe kaçan içtenliğini sergiliyordu biz onun yabancısı değilmişiz gibi. Melisa Gürpınar'a daha bir ilgi gösteriyordu. Ceket cebinde taşıdığı (Atilla Tokatlı gibi) yassı ve üstünde -Bayer- yazılı şişeyi çok değerli bir armağan sunuyormuşcasına Melisa Gürpınar'a uzattı, "Buyurmaz mısınız hanımefendi?" dedi. Bu sokulma ve iltifatın canını sıktığını, omuzlarını kaldırıp indirerek belirten Melisa Gürpınar, "Ne dersiniz?" gibisinden sorular sordu bakışlarıyla. "İç bakalım neymiş?" deyince Süreyya Berfe, şişeyi aldı, duraksayarak ağzına götürdü, sonra büyük bir yükten kurtulmanın rahatlığıyla gülümsedi, "Ben Cin'i severim" dedi.

"Ben de periyi" dedim ama bu ruhsuz esprime kimse gülmedi, ben de gülmedim ve o ana kadar söylediğim birkaç tane peş para etmeyen sözlerin kuyusuna fırlattım, ölüme terk ettim.

Yaşlı adam çakırkeyifti. Kendisini Süreyya Berfe'nin dışındaki bu yabancı topluluğa benimsetmek için yaşına uymayan birtakım aşırılıklar yapıyor, ipe sapa gelmez sözler söylüyordu. Birer yudum rakının arkasından koparttığımız limonlu, kütür kütür marul yapraklarını -sanki o ısmarlamış ya da bostanından getirmiş gibi bir tavırla- kopartmaya, sırayla herkese sunmaya, hatta ağızlarına sokmaya başladı. Elimin tersiyle ittim öfkeyle, "Kendim alırım" dedim. "Demek siz sevmiyorsunuz" dedi vurdumduymazlıkla.

Dişlerimi gıcırdattım bir süre.

Derken düğün, iki basamak aşağıdaki salonda gelinle güveyin dansıyla doğumunu tescil etti. Alkışlar, ıslıklar, kahkahalar... Oraya sığmayıp taşanlar, masamızın önüne kadar geldiler, birbirlerine sarılarak, gözlerinin içine ve ağızlarına büyülenmiş gibi bakarak ve parfüm kokularını salarak dönmeye koyuldular. Kısa, ipekli, kırmızı, devindikçe ışıl ışıl yanan pantalon giymiş kadının kalçalarını uzun süre görüş alanımda tuttum. Çirkin, uzun, adem elması fırlak bir adamın karısıydı bu otuz yaşlarında, etine dolgun, ince belli, kahkahaları kız kahkahaları gibi kışkırtıcı ve sağlıklı kadın. Bir kez gözgöze geldiğimizde ama arada sırada uzun uzun bakıştığımızda titredim vücuduma ceryan girmiş gibi.

Ama bir serüvene imza atma olanaklarından yoksunduk ve görselliği ağır basan bir anı olarak kaldı bu gizli ilişkimiz.

Beş şişe büyük Yeni Rakı içtikten sonra kalktık.

Ama gecenin enfes tadı damaklarımızdaydı ruhlarımızın.

"O gece bir başkaydı Süreyya..." dedim.

"Bizim bütün gecelerimiz harikadır baba" dedi Berfe.

"Evet de kimi geceler derinlere kazınır, bir daha benzeri bile yaşanamaz" dedim.

"Yaşam tekrarlanır ama yaşanan tekrarlanmaz baba" dedi Berfe, dumanı üfledi.

"Tekrarlanamaz... Tekrarlanabilmesi için her şeyin o geceki gibi olması gerekir. Aynı kişiler aynı içlerle, aynı duygularla bir araya gelecek... Zor iş" dedim.

"Olmaz" dedi Bahar, "Bir suya iki kez girilmez sözleri doğrudur. Ruhsal durumlarda sayısız değişiklikler olmuştur. Başka bir günün düşünceleriyle, duygularıyla, belleklerde taşınan resimlerle bir ilişiği yoktur."

"Boş verin" dedi Süreyya Berfe, "Yenilerini yaşayalım! Yaşamadıklarımızda kimbilir ne güzellikler vardır...

"Yaşanmayan varolmamıştır. Varolmayanı konuşmak da anlamsızdır" dedi Bahar.

Süreyya Berfe, elini çenesine dayadı, yüzüme dikkatle baktı, "Vay beee, demek gidiyorsun ha?" dedi.

"Gidiyorum on bir treniyle bir kere daha yenilerek kendime" de-

dim.

"Hepimiz bir şey karşısında ya da kendimize yenilmişizdir ve dahi yenileceğiz" dedi Bahar.

"Yenilme zaferden büyüktür" dedi Süreyya Berfe, "Çünkü zaferi yaratandır, zaferi varoluş sebebidir."

"Haklısın" dedim. "Onda kalkmalıyım.

"On buçukta da olur, atarım seni bir taksiye on dakkada istasyondasın" dedi Süreyya Berfe, rakısını içti.

Erik ekşi, kirazlar tatsız ve küçük, çilek ise çürüktü.

Bahar da, Süreyya Berfe de -yolculuğum- resmiyet kazanınca üzülmeye başlamışlardı. Tatlı, tuzlu, beyinlerde şimşekler çaktıran sözler üretemiyorduk, tedirginlikler izin vermiyordu... yaratıcılık erinçli bir ortamda ürün verebilirdi çünkü. Göğsüm sıkışıyor, kalbim ağrıyordu; acılar, hüzünler çağlayarak akıyordu.

"Senin gibi İstanbul delisi bir kimse ne yapar ne eder o bozkırda, aklım almıyor" dedi Süreyya Berfe.

"Benim de almıyor" dedim,

Güldü Süreyya Berfe.

"Beni gene yalnız bırakıyorsun, akşamları kime telefon edeceğim, cuma günleri kiminle buluşacağım?" dedi Bahar kararan bir sesle.

"Orda kalacak değilim ya, döneceğim nasıl olsa" dedim. "Senin de büyük yolculukların vardır. Bir ara yok oldun, işittim ki Türkmenlere karışmışsın.

"O yolculuklar benim için önemli bir denemeydi" dedi Berfe.

Onu çeyrek geçe boyunlarına sarılarak, yanaklarını öperek vedalaştım, Süreyya Berfe'nin telefonla çağırdığı taksiye bindim. "Bostancı istasyonuna!" dedim sürücüye. Kapının eşiğinde durup melül mahzun bakan Süreyya Berfe'yle Bahar'a el salladım onlar gözlerimden silininceye kadar, sonra dikiz aynasında gördüm kendimi. Yüzüm solgundu.

●

Demirel: "Hükmetmek bir sanattır.", Özal: "Bir bilen benim.", Cindoruk: "İktidar, işçiye ve köylüye düşmandır" demişti.

Balıkesir'in Karaman köyünde 12-17 yaşlarındaki kızlar, dikiş kursu adı altında yasalara aykırı olarak (Kızlar Manastırında) Kuran kurslarında eğitiliyordu. Bekir Çelenk'in Bulgar casusu Yusufov'la takasını Türkiye reddetmişti. Kırkpınar güreşleri bitmiş, Sabri Acar, Mehmet Güçlü'yü yenerek başpehlivan olmuştu. (Çayırlıkta bir sürü delikanlının, genç adamın zeytinyağı sürülmüş adaleli, sırım gibi vücutlarını birbirlerine göstererek güvenle dolaştıklarını, ellerini kollarını sallayarak, peşrev yaparak bir geleneği kurallarıyla birlikte yüceltiklerini izlemiştim. Güneşin yakıcı ışınları sağlam omuzlarını, enselerini parlatıyor, bağcıkları dizlerinin altında düğümlenen deri, siyah kısbetlerinin sarıp sarmaladığı belden aşağılarını, bacaklarını efeler gibi kaldırıp indirerek, ayaklarını açarak, bastıkları yerleri noktalayarak devindiriyorlardı. Davul zurna sesleriyle, başı puşulu, şalvarlı cazgırın "Pehlivaaaaaan, pehlivaaaaan!" diye başlayan ünlü tekerlemesiyle güreşe tutuşuyorlar, el ense çekiyorlar, çift dalıyorlar, sırtlarını yere getirecek oyunları deniyorlardı. 1945 yılından sonra parası, zamanı, isteği, gücü çok, kocaları yaşlı ya da yorgun sosyete kadınları ve şarkıcılar arasında dev yapılı, aptal suratlı, cahil, yatak aygırı güreşçilerden dost edinme, kollarına takarak, otomobillerine alarak her yana götürme, gününü gün etme, çevresindekilere hava basma modası vardı. Şampiyonlar artık minderlerde, çayırlarda değil yumuşak yataklara uzanmış aç ve tutkulu gövdelerin üzerinde güreşiyorlardı. Güreşçiyle sevişenler hakkında çeşitli fıkralar anlatılıyordu.)

Kalın bağırsak ameliyatında alınan parça kanserli çıkan ABD Başkanı Ronald Reagan'ın sağlık durumu iyiye gidiyordu. "Turp gibiyim" diyen başkan takma dişlerini göstere göstere gülüyor, sütlaca dönmüş suratı iyice kırışıyordu. Kapitalist dünyanın bu aktör imparatoru, Sovyetleri savaş kışkırtıcısı gibi ağır bir suçla karalarken Perşing füzelerini Avrupa'ya yerleştiriyor, insanların ve dünyanın yok olması diye nitelendirilen Yıldızlar Savaşı projesini yürürlüğe koymaya çalışıyordu.

Büyük kentlerde bir yıllık peşin vermeden, birkaç yüz bin lira de-

pozit yatırmadan ev kiralamak hemen hemen olanaksızdı. Ve ev kiraları Arap turistleri yüzünden artmıştı.

İzmir Belediye Başkanı Burhan Özfatura, "İzmir fuhuş yuvası oldu. Poliste rüşvet aldı başını gidiyor, çekmeceler sürekli çalışıyor. Genelev patronları işlerini polisle hallediyor. Şu andaki tayinler rüşvet olaylarıyla ilgilidir" demişti.

Bursa-Karacabey yolundaki trafik kazasında Kuşadası'na giden Akçağlan ailesinden altı kişi ölmüştü.

Afrika'da açlık çekenler yararına Amerika, İngiltere, Avusturya ve Japonya'da Rock konserleri verilmişti. John Kennedy stadyumunda 164 bin, Wembley stadyumunda 72 bin ve televizyonlarda 1.5 milyar kişinin izlediği bu dev konserlere en ünlü şarkıcılarla topluluklar katılmış, konserleri düzenleyen Bob Geldof, Nobel barış ödülüne aday gösterilmişti.

Fatih'te bir işçi bıçaklanarak öldürülmüş, Galatasaray'ın eski futbolcularından Ali Elveren New York'ta ölü bulunmuştu.

F-16 savaş uçaklarının ihalesinde rüşvet dağıtılmıştı.

Basra Körfezi'nde bombalanan M-Vatan ve M-Ceyhan tankerlerinin zararını kendi adına çalıştığı halde İran ödemiyordu.

Kilyos'ta iki kişi boğulmuştu.

Bu gece 'Kâinat Güzeli' seçilecekti.

Eski başkan Jimmy Carter Türkiye'ye geliyordu.

Sapık Rum Yüzbaşı, kendini on yedi ere düzdürmüştü. Yüzbaşı Hristo'nun, isteklerini kabul etmeyenleri falakaya yatırdığı, bununla da yetinmeyip sevgilisi erlere yaptırdığı anlaşılmıştı.

İzmir'in en zengin ailelerinden birinin kızı olan Birsen, çaldığı altın künyeyi satarken yakalanmış, karakolda, "Bundan önce büyük bir heyecan, sonra da cinsel bir zevk alıyorum. Hayatıma giren erkeklerin hiçbiri bana, hırsızlık yaparken duyduğum zevki vermedi" demişti.

(Bu konuyu incelemek üzere not ettim.)

Fransız iş adamı Patrick Marine, genç ve güzel karısını bir Arap erkeğine iki günlüğüne 3.5 milyon liraya kiralamıştı.

Müşerref Tezcan, eski kocasının evini basmıştı.

"Öğren de gel" diyen sevgilisini öldürmüştü.

Almanya'da dört yüz bin kadın, kocaları tarafından dövülüp işkence ediliyordu.

Ve ben, bunların varlığıma yansıyarak meydana getirdiği depremle sarsılıyordum. Ne kadar çok karanlık, ne kadar çok inanılmaz ve acı olay vardı yeryüzünde. Bu -varların- hepsini de ilişkiler, davranışlar, tutkular üretiyordu. Ben de insanlara zarar veren bir şeyler üretmiş miydim, üretiyor muydum, üretecek miydim? Korktum sorularımdan. Ama benim kimseye bir zararım dokunmamıştı ki, dokunsaydı şikâyetçiler ortaya çıkar, yakama yapışır, suçlar, kötülüğümün hesabını sorarlardı. Bu sonuç rahatlattı. Ve bu kez yaşamın derinliklerinde (sığlıkları, yüzeysellikleri ve onların bizlere getirdiği rezillikleri ortadan kaldırabilsek, derinliklerin egemen olduğu bir yaşamın buyruğuna girebilsek herhalde şimdikinden on bin kat güçlü ve mutlu olurduk) sadece kendileri olarak devinen, kimilerine henüz ulaşamadığım bağımsız gerçeklerle onlara sokulup saptadıkları boşlukları doldurmaya yeltenen yerli ve yabancı gizleri düşünmeye başladım. Gizler, o hiç eskimeyen, hiç yaşlanmayan, bütün çağlardaki en korkunç engelleri aşarak ayakta kalmayı başaran şaşırtıcı güçler nasıl doğmuştu? Onu doğuran ilk insan, ilk raslantı, ilk olay ya da olaylar tarihin bir köşesine kayıtlı mıydı?

Ayrıca, başımıza binlerce belâ açan bu -gizler- neden öldürülmemiş, neden gereksinim duyduğumuz besinler gibi yaşamasına izin vermiştik? Yoksa -gizler- bir güvence kaynağı mıydı? Bizi çevremizden, çevremizi bizden koruyan içsel bir kolluk gücü müydü? Ne denirse densin bana göre ileriye doğru attığımız adımları çelmeleyen bir engebeydi, bir çukurdu... Gizlerden mutlaka kurtulmalıydık, kurtulursak özgürlüğümüze, yamalı bohça gibi taşıdığımız kişiliğimizin arınmış haline kavuşabilirdik.

Salonda geziniyordum. Gezinirken de aynaları benliğime çeviriyor, yapımdaki çalışma, yarattıklarını ve boğduklarını görüyordum. Bir operatör gibi hissediyordum kendimi, çünkü bütün ayrıntı damarları, bütün faaliyet alanları, başarılar ve başarısızlıklar, aynalarıma yansıyordu. Bir yanım hep karanlıktı ve o karanlık acılarımın hüküm sürdüğü ülkeydi, öteki yanım aydınlıktı; çalgılı, oyunluydu. Pazarlarda, sokaklarda, bakışlarda, kahkahalar, şarkılar, mutluluklar, iyimserlikler satılıyordu.

Eylemlerimi düşündüm yeniden. Sevinçlerin sayısını arttırmaya, yüzümü ve yüzleri güldürmeye çabalıyordum. Barış içinde bir arada

yaşama ilkesine dört elle sarılmıştım ve bu ilkenin propagandasını yapıyordum boyuna. Sözlerimle, gözlerimle, kucaklayışlarımla, el sıkışlarımla. İnsan insanı üzmemeliydi...

Birbirlerine karışan ırmaklarla denizler örneği (ki ırmaklar dünyanın kan damarlarıdır) birbirlerine karışan zamanların (bilinen ve bilinmeyen) her anında ölümsüzlüğü garantilemiş gibi dolaşıyordum. Gizemli çağrıların arkalarına takılıyor, yitirme korkularından, delirme korkularından uzak yerlerde başkalarının yönettiği şenliklere kendi icadım olan şenliklerle katılıyordum. Güzelliklerle mutlulukların ısıttığı döşeklerde uykuya dalıyordum. Uyurken doğan ve uykum bozulmadığı sürece acayip yaratıklar gibi yaşayan, yalnız büyücülerin hiçbir dünyada benzerine rastlanmayan canavarları gibi çoğalan düşlerimin dağılmaması için bütün olanakları kullanıyordum. Uyanıyordum sonra ve günün herhangi bir saatinde canım çekti mi belleğimdeki arşivlerde bulunan numaralı düş kasetlerinden bir ya da birkaçını gözlerimin arkasındaki videoda seyrediyordum.

Derken gerçeklerin dev boyutlarında devinen insanla, düşlerin kaygan ve sürekliliği olmayan koşullarında devinen insanı anlatan yapıtlar tasarlıyordum.

Sıyrıldım ansızın düşlerden, hayallerden. Ayaklarımı, ayaklarımın altındaki halıyı duyuyordum. Çocukluk günlerimde sevdalı gönülleri rüzgâr yelkenleri gibi şişiren (Neydi o akşam adalar...) şarkısını işittim ama artık küçücük kimi anılar dışında hiçbir saniyesi benim olmayan geçmişe dönmedim çağrışımlarla, uyarmalarla geçmişe ışınlananlar örneği. (Aslında her geçmişe dönüş zihni bir ışınlanmaydı.) Ve, erincin erinçsizlikle çiftleştiği, erinçsizliğin delirme belirtileri gösterdiği 1985 yılında kaldım. Ama hüznün baskınına uğradı benliğim, ruhum, beni ben yapan güçlerimin hepsi... Bir dost ilgisine, yakınlığına, söyleşisine gereksinim duydum. Özdemir İnce'yi arayabilirdim ama harıl harıl çalışıyordu. Ayrıca Lawrence Durrell'ın (İskenderiye Dörtlüsü)nü Türkçeye başarıyla çeviren eşi Ülker İnce, kalp ameliyatından yeni kalkmıştı. Geçenlerde anlattığı hikâyeyi ve konuşmamızı düşündüm. Finlandiya'daydı. Akşamdı, çimeni, çayırı, ormanı bol bir yerdeydi. Villâlar bahçelerdeki ağaçların arkalarına saklanmıştı. Güneş henüz batmış, her yanı kızıl gri bir renk cümbüşü tutsak etmişti ve gecenin ipuçları gölgeler, uzadıkça uzamıştı. Evet, gece gökyüzündeki

trapezde akılları durduran taklalar atıyor, buyruğundaki milyarlarca örümceğe, karanlığın nesneleri geçici olarak yok eden gizemli kumaşını dokutuyordu ipeksi kapkara ipliklerle.

O sırada villaların arkasındaki ormandan bembeyaz ve eğersiz bir at çıkmıştı. Atın üstünde Leydi Gadova gibi sapsarı saçları ilkin omuzlarına, ordan da çağlayanlar gibi beline dalgalar halinde dökülen, enfes kalçalarını döğen çıplak, eşsiz güzellikte bir kadın vardı. Gözleri, bakışları, duruşu yazılmamış en görkemli şiirleri anımsatan şiirler üretiyordu.

Özdemir İnce'nin kendisini gördüğünü gören kadın yaklaşmıştı. "Beğendin mi beni?" demişti.

Aklı başından giden Özdemir İnce, "Beğendim" diye kekelemişti.

Ve kadın gülümseyerek uzaklaşmıştı. Özdemir İnce şaşırıp kalmış, dakikalarca kıpırdayamamıştı o noktadan mıknatısla yeraltına çekiliyormuş gibi. "Nasıl?"

"İnsanı bütün ömrünce sevindiren harika bir talih gibi" dedim.

"Bir kuyruklu yıldızla karşılaşmanın şokunu yaşadım" dedi İnce.

"Ayrıca bir düşün en çarpıcı bölününü anımsatıyor" dedim.

"Düşlerden daha etkili, daha güzel gerçekler vardır yaşamda.

"Ama o gerçekler çok değildir, herkesin payına düşmez" dedim.

"Düşenler, ötekilerden zengindir" dedi Özdemir İnce.

"Sen o zenginlerden olduğun için övünmelisin" dedim. "Ve onlar anlatırlar bu zenginliklerini yeryüzündeki uyumları yaratan en büyük kaynaklar gürleşsin, kendi hikâyeleri kalabalıkların hikâyeleriyle birleşsin ve bir bütünlük oluştursun diye.

"Kimi kişiler hep üretir, hep boşlukları doldurur" dedi İnce.

"Üretemeyenlerin hayallerini kızıştırırlar, yoksunlukların acılarını kışkırtırlar, yüreklerde dipsiz uçurumlar açarlar" dedim. "Yani mutsuz kılarlar ötekileri."

"Mutsuzluk sanatçının besinidir" dedi Özdemir İnce.

"Sahip olduğun bu hazineyi hiçbir korsana yağma ettirme" dedim.

"Korsanların yağma etmeye cesaret edemeyecekleri hazinelerin çoğu ölüm toprağına karışır" dedi Özdemir İnce.

"Ordan da şiire sıçrar" dedim.

"Şiir sıçramaz, yakalar" dedi Özdemir İnce.

Yaşamımda Özdemir İnce'nin kazanç hanesine yazılana benzer ya

da onu aşan herhangi bir olay yoktu. Olacak mıydı? Olabilir miydi? Olursa Özdemir gibi bütün duygularımı sarsan bir depremi tanıyabilecek miydim?

Dinçer Sezgin'i arasam mı? Dinçer Sezgin, kriz gibi bir şey geçirmiş, uzun süre hastanede yatmıştı. Ekmeği, sigarayı, içkiyi azaltmış, yedi kilo zayıflamıştı. Bir buçuk ay raporluydu, rapor sona erince de emekliye ayrılacaktı. Son günlerde kendisini iyi hissetmeye başlayınca sigarayı dudaklarına iliştirmiş, bardağına rakı koymuştu. Saçlarıyla, bıyıklarıyla, esmerliğiyle ve kısa kalın gövdesiyle Meksikalıları andırdığından (Meksikalı) diyordum Dinçer Sezgin'e. Beğendiğim, sevdiğim, canayakın, saygılı bir insandı. Güzel konuşurdu, ilginç fıkralardan oluşmuş bir dağarı vardı; güldürdüklerinden daha çok gülüyordu "İşte böyle gülünür" dercesine. Genellikle neşeliydi ama kimi vakit ansızın içine kapanırdı, hüzünlenirdi, (ah çeken) iniltili bir kişiye dönerdi. Duygularına teslim ederdi kendini sık sık ve özgürlüğe kavuştuğunda elinde duygularının yüzde doksanını işgal ettiği üç dört hikâye olurdu. Dramı arayan ve bulunca da çoğaltmaya çalışan bir yazma tarzını benimsemişti. Hikâyelerini bir kitapta toplayamamıştı.

Sevişerek evlendiği eşi Türkan hanımdan -geçimsizlik- nedeniyle ayrılmıştı.

Yüzüne bakar bakmaz kocaman olayları içinde ve sırtında taşıdığı ama bu ağırlıktan yakınmadığı anlaşılırdı.

TRT'de film yapımcısıyken radyoya atamışlar, pasifleştirmişlerdi.

Emekliliğinde yaşamını bir gazetenin muhabiri olarak sürdürmek istiyordu. Sanat ve sanatçılarla ilgili haberleri rahatlıkla toplayabilir, hemen iletebilirdi. Röportajlar yapabilir, Ankara tiyatrolarında sergilenen oyunlar hakkında eleştiriler yazabilirdi. Acaba benim bu amacını gerçekleştirebilecek güçte bir tanıdığım, bir dostum var mıydı?

"Var" dedim, "En başta Hasan Pulur."

Sevindi. "Hasan Pulur 'Okey' dedi mi bu işi bana verirler."

"Sen daha önce Cumhuriyet'teydin, niye oraya başvurmuyorsun?"

"Kadro yok. Benim yerime Jülide Gülizar'ı aldılar."

"Pulur'a bir mektup yazayım, bakalım ne diyecek" dedim. "Sen özgeçmişinle, şimdiki durumunla ilgili kısa bilgiler ver bana!"

Verdi.

Edebiyat öğretmenliğinden radyoya geçmiş, radyo ve televizyon

kurumunda on dokuz yıl çalışmıştı. Yönettiği bazı filmler ödül almıştı. Bunlardan biri Çetin Öner'in (Gülibik) kitabından sinemaya uyarlanan (Gülibik) filmiydi ve Berlin Film Festivali'nde -Çocuk ve Gençlik Filmleri dalında- birincilik kazanmıştı. Cumhuriyet gazetesinde ondört ay tiyatro, radyo-TV üzerinde yazılar yazmıştı.

Mektubu Hasan Pulur'a henüz postalamamıştım.

Küpten bir bardak su içtim. Tatsızdı ve susuzluğumu gidermedi. Sanki birisiyle sözleşmişim gibi içimde meydana gelen ve beni zorlayan bir aceleyle giyindim. Saçlarımı tararken aynanın parlaklığında kıpırdayan yüzümü beğenmedim. Hızla yaşlanan, olgunlaşan, hastalıkları çoğalan ve gençlerin (Beyamca, dayı, baba, dede) dedikleri Muzaffer'i gördüm, kederlendim. 'Her an ölebilirsin ama en geç yirmi yıl sonra yeryüzünde yoksun. Bu ev var, sen yoksun. Başkaları oturacak bu evde, odalarında. Başkaları bakacak aynalara.' Bu işler böyleydi ve kederlenmekle yaşamın dev yürüyüşü durdurulamaz, yürüyüşe katılıp belli bir zaman dilimine ulaşınca yola dökülenlerin edimleri önlenemezdi. Ayakkabılarımı siyah kadifeyle silerken telefon çaldı. "Buyrun!"

"Abi, ben Dinçer, merhaba"

"Merhaba, ben de şimdi seni aklımdan geçiriyordum."

"Allahaşkına! Kalp kalbe karşıymış. Abi işin var mı?"

"Var ama işi yapacak adam yok" dedim.

"Buluşalım mı?" dedi Dinçer Sezgin.

"Buluşalım. Nerde?"

"Remzi abinin orda. Erken gelen bekleyecek" dedi Dinçer Sezgin.

"Peki" dedim, kapattım. Kapıyı kilitledim, indim merdivenden. Öğle sıcağı şimdilik bir saat ötedeydi. İçerdeyken işitmediğim binlerce ses hep birden saldırdı kulaklarıma özgün olarak ve uğultu halinde. Bakkalların, berberlerin, kahvelerin, apartmanların önlerinde tanıdıklarla selamlaştım. Kucağındaki hasta çocuğun annesine bağıran bıyıklı, sinirli adamdan hoşlanmadım. Soldaki kaldırımda kaza belâ ihtimallerini aklıma getirmeden adımlarımı açtım. Sağ kulağımı ağrıtan bir çınlamayla sersemledim. "Cemal Süreya andı, Necati Güngör andı, Hulki Aktunç andı, Sami Karaören andı, Oktay Akbal andı..." dedim ama kesilmedi. "Annem andı" deyince kesildi ve bu adları zihnimdeki yeraltı kablolarıyla birbirine bağlayan durumun arkasından şiir yapısı-

na uygun bazı sözler yuvarlandı arka arkaya beynimden dilime.

Bir düşün gözlerinde saklanan gülümseme
yaşamıma girince ışığa dönüştü
Büyüdü içimde bir saniye gecikmenin acısı
ve öteki acılar yürüdü acıları seven yüreklere doğru

Belki hikâyelerimden birinde yararlanırdım bu satırlardan. Not ettim.

Remzi İnanç, sigarasını yakıyordu kitabevine girdiğimde. Elimi sıktı, kitap setinin üstünden başını uzattı, kucaklaştık. "Nerdesin sen?"

"Şimdilik yeryüzünde" dedim.

"İyi misin?" dedi Remzi İnanç.

"İyi olmasaydım yoksulluktan kurtulurdum" dedim.

"Doğru" dedi Remzi İnanç.

"Biraz sonra Dinçer gelecek" dedim. "Arayan soran?"

"Nevzat Odyakmaz sordu."

"Nevzat Beyde 1940'larla ilgili çok malzeme var" dedim. "Onları bir yazsa..."

Boş bardakları alan garsona, "Bize iki çay, ama şöyle güzel olsun!" dedi Remzi İnanç.

"Canım sıkıldı, yurtdışına gitmek istiyorum" dedim.

"Nereye?"

"Avrupa'ya... Ama kafamda Londra var" dedim.

"Avrupa bambaşka bir yer" dedi Remzi İnanç... Şubat ayında Almanya, Hollanda ve İsveç'teki dostlarını ziyaret etmişti. Irkçı ve sarhoş Alman gençlerinin saldırısına uğramış, saldırganların arkadaşı yürekli bir kızın önlemesiyle tartaklanmaktan ve aşağılanmaktan kurtulmuştu. Durumun tanığı yaşlı bir karı-koca polise olanları anlatmıştı. "Kötü ve iyi iki örnek. Gençlerden iğrenirken yaşlılara saygı duydum" dedi Remzi İnanç. Vize almayı unuttu diye Danimarkalı ilgililer bir dağbaşı istasyonunda trenden indirmişlerdi. Uygar bir ülkenin bu barbarlığı bağışlanmazdı. İsveç'teki Türk aydınları ile işçileri unutulmaz günler, geceler yaşatmışlardı. Berlin'de Aras Ören'le, Adnan Binyazar'la, Gültekin Emre'yle ve daha birçok 'can'la bir tek an'ı dünyaya bedel saatlerde, yeniden doğmuşlardı.

Buz tutmuş sokaklarda yürüyerek kentlerle Alman insanını öğrenmeye çalışmıştı. Köln'de, Özgen Ergin'lerde kalmıştı. Tatlı, çılgın, ze-

ki, yaşamın devindiği her noktada aynı anda olmak ve oralardan devşirdiği tatları herkese cömertçe dağıtmak isteyen, bakışlarının ve kirpiklerinin ucunda bile sevgi çiçekleri yetiştiren genç bir adamdı. Hikâyeler yazıyordu ve Almanya'da sık sık düzenlenen okuma günlerinde okuyordu. Fakir Baykurt'un da katıldığı ve (Ergin öyle söylüyordu) üçüncülük aldığı bir yarışmada birinciliği ona vermişlerdi. Beni evine çağırdığı, bahçede ızgara köfte pişirdiğimiz bir gün bir dosya dolusu hikâyesine göz atmıştım. Acemiydi, yaşamdan, yaşamın ciğerinden söktüğü tuğlaları nasıl kullanacağını, hangi duvarı öreceğini bilmiyordu daha. Bilmeyince de (malzeme) ziyan oluyor ya da serseri buz parçaları gibi yapının içinde ordan oraya dolaşıyor, bir aralık, bir körfez bulunca duruyordu. Yapının her yanında tepelere, yokuşlara, fazlalıklara rastlanıyordu.

İlginç finallerden, ilginç tiplerden hoşlanıyor, hikâyenin ağırlığını onların omuzlarına yüklüyor ama dramın kaynaklarını bulamadığından başarı kazanamıyordu.

Gece gündüz çalışırsa, kendini sanata adarsa belki bir şeyler koyabilirdi ortaya.

Remzi İnanç, Gelsenkirşen'de Ömer Polat'la görüşmüştü. Ömer Polat, bir anda bin ömrün içerdiği on bin serüveni yaşamak istercesine deviniyordu. Ordan oraya koşuyor, atlıyor, bir yerlere telefonlar yağdırıyor, birileriyle buluşuyor, geziyor, nazının geçtiği kimselerle alay ediyor, heyecanla konuşuyor, Tutak'ın Belediye Başkanıyla ilgili güldürüsü bol hikâyeler anlatıyordu. İçiyordu, eğleniyordu, yazdığı çocuk oyununun sahneye konulacağı tiyatrodaki provaları izlemek üzere her hafta Hollanda'ya gidiyordu. Remzi İnanç, Ömer Polat'ın yakın dostu Kirve Mehmet'in yeni aldığı otomobile binip bir sigara yakmaya kalkışınca "Sigaradan da, dumanından da hoşlanmıyorum. Sonra zifir koltuklara siniyor, yapışıyor, pis pis kokuyor" sözleriyle içmesini önlemişti, Kirve Mehmet'in bu davranışı Remzi İnanç'ı üzmüştü. (Ben Almanya'dayken Ömer Polat götürmüştü bir gün Kirve Mehmet'in evine. Gelsenkirşen'in kıyılarında eski, asık suratlı bir evdi. Sisli, puslu, yağmurun toz gibi çiselediği kasvetli bir havada, bahçede, mangalları yakmış, kömür ateşinde tavuk kanadıyla taze dana eti pişirmişti bize. Bu salatalı, peynirli, biralı, rakılı (gıril) şöleninde yeni tanıştığım memleketlilerimle söyleşmekten memnundum ama öteden beri göğ-

sünden başka bir yeri ağzıma koymadığım tavuğun kanatlarına el sürmemiş, et ve salata yemiştim. Karısı, çocukları saygılı, konuksever insanlardı. Özledim Kirve Mehmet'i, Ömer Polat'ı, eşi Özgül'ü, dünya tatlısı kızı Dilan'ı ve adlarını anımsayamadığım arkadaşları.)

Yaşar Miraç'la rakı içmişti Remzi İnanç.Yaşar Miraç, deli dolu değildi artık, durulmuştu, evlenmişti, bir çocuğu vardı.

"Hollandayı çok beğendim" dedi Remzi İnanç, çalan telefonu ikinci çalışta açtı. "Burda prens hazretleri, veriyorum." Bana uzattı. Vecihi Timuroğlu'ydu. "Nörüyon annadın mı yeğenim!..

"Prens hazretleri!" dedim.

"Özür dilerim, prens hazretleri" dedi Timuroğlu. "Evde aradım, nerelerdesin?"

"Kendi içimde ve de vücudumun yurdunda" dedim.

"Senin gibi bir mareşal o yurda sığmaz, taşar" dedi Timuroğlu.

"Aynen öyle" dedim. "Taşıyorum boyuna, duvarları yıkılmış bir baraj gibi ve köpüre köpüre akıyorum.

"Peki Remzi ne diyor bu işe?" dedi Timuroğlu.

Güldüm. "-Valla billâ ben karışmam, ikinizin arasına girmem- diyor."

"Sen onun için ne düşünüyorsun? dedi Timuroğlu.

"Senin için düşündüğümü" dedim.

"Bu güzel işte" dedi Remzi İnanç, bir kahkaha attı.

"Öyleyse hemen geliyorum" dedi Timuroğlu.

Çay tazeydi ve evlerde demlenen çaylar gibi lezzetliydi. Sevilen insanların aralarındaki uyumları çoğaltmak için çabaladıkları, bağlılıklarını, saygılarını güçlendirdikleri evler güzeldi, yaşanılası mekânlardı. Bir kapı gıcırtısı çalındı kulağıma ve aynı anda geçmişin ahşap yapılarında, sofalarında, odalarında sık sık duyulan gıcırtılar kapladı zihnimin yüzeyini. Kapılar, döşemeler gıcırdarken dedelerimiz, ninelerimiz, halalarımız, teyzelerimiz, annelerimiz, ablalarımız amcalarımız, dayılarımız ve konuklar... gizlerle sıkıştırılmış konuları biz küçüklere işittirmemek amacıyla seslerini alçaltıyor, fısıltıyla konuşuyorlardı. Sevişmeler, işlenen günahlar, bir felâketin serpintileri, sızıntıları, kalıntıları, birbirini izleyen yaşlı ve çocuk ölümleri, güneş parlaklığındaki sevinçler, bastırılmış isterik kahkahaların yüzlere yansıyarak kendini ele vermesi karışıyordu gıcırtılara. Ve gıcırtılar koruyordu onların

seslerini emip değiştirerek. Bir de gıcırtıların bizlerde yarattığı dehşet önemliydi. Her gıcırtıyla canavarların yönetimindeki masal ülkelerine sürükleniyor, bütün gece korkudan titriyor, ağlıyor, uyuyamıyorduk.

(Aile)'nin gerekliliği gereksizliği üzerinde tartışırken söylediğim bazı sözleri anımsadım. "Bizde sistem değil, o sistemin başındaki kişilerin tutumları, tavırları gündeme getiriliyor." Öyleydi gerçekten de; kokuşan aile sistemi değil, dengesiz, düzensiz, düzeysiz ilişkilerdi sergilenen.

İlkin Dinçer Sezgin, arkadan da Vecihi Timuroğlu geldi. Abartmalı, esprili bir gösteriden sonra saat bire doğru Remzi İnanç'a "Arayan olursa ordayız" diyerek veda ettik ve Körfez Lokantasının yolunu tuttuk. Acıkan insanlarla, döner kokularıyla, sandviçlerini ısıranlarla, üstleri örtülü yemekleri hanlara, iş yerlerine götüren garsonlarla, büfelerin önlerinde ayran içenlerle doluydu ortalık. Plaj şemsiyesini andıran şemsiyelerin altında Efes Pilsenciler, Tuborgçular şişman bardaklarla köpüklü ve soğuk biralarını yudumluyorlardı. Körfez'e yaklaşırken Kemal Bayram ve Ahmet Kahraman'la karşılaştık. Kemal Bayram, omuzlarımı kavradı sevgiyle, "Özledim seni Buyrukçu, nerelerdeydin?" dedi.

"Ben ya İstanbul'dayım, ya Ankara'da, ya da Almanya'da" dedim.

Kemal Bayram ağız dolusu güldü. "Çok güzel, prensler böyle yaşamalı."

"Teşekkür ederim, bugünkü içkiler senden" dedim.

"Niye o?" dedi Kemal Bayram.

"Selâm verdin ya..." dedim.

Güldüler ve bana baktılar.

"Bana, Sultanım- dersen ısmarlarım" dedi Kemal Bayram.

"Demem!"

"Deyeceksin! Demezsen hesabı ödemem" dedi Kemal Bayram.

Dinçer Sezgin'le Vecihi Timuroğlu'nu süzdüm ve gözlerinde beni inadımdan vazgeçirtmeye çalışan birtakım kıpırtıların varlığını sezdim. Şakadan ciddiyete, ciddiyetten şakaya sıçradım. "Ama tebamın mutluluğu için bazı ödünler verebilirim" dedim.

"Tam da prens davranışı" dedi Dinçer Sezgin.

"Benim bildiğim prensler boyun eğmez" dedi Timuroğlu.

"Yöneticilikte önemli olan halkı mutlu etmeye uğraşmaktır. Siyasi

ve ekonomik ilişkiler dik kafayla, gururu her şeyden üstün tutmakla yürümez. Gerektiğinde ödün vereceksin, özverili olacaksın, onların uğruna ölmeyi göze alacaksın ki sana hizmet etsinler, başkaldırmasınlar" dedim.

"Yaşşa prens!" dedi Kemal Bayram.

"Bu Makyavelist bir tavır" dedi Timuroğlu.

"Bütün prensler, krallar Makyavel'in düşüncelerini uygularlar başarı kazanmak için... Öyle değil mi arkadaşlar?" dedim seçmenlerine nutuk çeken bir milletvekili adayı gibi.

"Öyle..." dediler.

"Makyavel bugün bütün ilkeleriyle yaşıyor" dedi Ahmet Kahraman.

"Kapitalist sistem Makyavele dört elle sarılmak zorundadır" dedi Timuroğlu.

"Prens, lâfı çoğaltarak beni kandıramazsın!" dedi Kemal Bayram, koluma girdi. Arnavutluk'a gittiğinde orda arkadaş olduğu bir yazar kendisine (Sultan) demiş ve bu sanı benimsemesini istemişti. Kemal Bayram, sevmişti bu oyunu ve çevresindekileri güldürmek, bir espri kaynağı oluşturmak amacıyla arada sırada tekrarlıyor, özellikle benimle savaşıyordu. Bu, yazılmamış, raslantılarla, zeka kıvılcımlarıyla gerçeklik kazanan, içimizdeki sıkıntıları defeden bir metindi.

"Şimdi Kemal -Sultan- değil mi?" dedi Timuroğlu, göz kırptı.

"Ismarlarsa Sultan'dır, ısmarlamazsa köylüdür" dedim.

Kahkahalar, boşluktaki görünmeyen basamakları tırmandı.

"Ismarlıyorum" dedi Kemal Bayram, "Hiç değilse iki üç saat bana -Sultan- diyeceksin.

Bahçe tıklım tıklımdı, kimsenin beğenmediği masalar bile tutulmuştu. Yalnız, küçük setteki ağacın altına bir masa konacak kadar yer vardı. "Şurası nasıl?"

"Sığmayız abi" dedi Dinçer Sezgin.

"Sıkışırız" dedim. "Neyin var senin? Sus pussun."

"İyi değilim" dedi Dinçer Sezgin.

"Hastalığın geçmedi de ondan" dedim.

"Hayır, kalbim fena sayılmaz ama başka şeyler var" dedi Sezgin.

"Nedir?" dedim.

"Başka bir gün anlatırım" dedi Dinçer Sezgin, yüzüme bakarken

gözlerinin dolduğunu gördüm. "Kötü birşey mi?"

"Yok abi... Sıkıntılar. Yeni karımla anlaşamıyoruz."

"Köşedeki masa boşalıyor" dedi Kemal Bayram.

Kalkanlara; yemek bulaşığı tabakları, çatalları, boşalmış şişeleri götüren, masayı temizleyen garsonlara gülümsedik ve orasını hiç kimseye kaptırmamaya kararlı bir tutumla sağa sola baktık, ayakta duranları, bakışlarıyla masa arayanları, gruplar halinde içeriye giren bürokratları kolladık heyecanla ve oturunca -baskıdan- kurtulduk. Kemal Bayram'la Vecihi Timuroğlu, sırtlarını caddeye dönmüşlerdi. Ahmet Kahraman solumda, Dinçer Sezgin sağımdaydı. Ahmet Kahraman'ın yüzü sürekli gülümsemesinin aydınlığıyla parlıyordu. Uzun boyu, kıvırcık siyah saçlarıyla bir Arap artistine benzetiyordum. Kaynak Yayınları'nca yayımlanan (Biz) adlı kitabı kısa zamanda üç kez basılmıştı.

Bir büyük Yeni rakı, çoban salatası, tulum peyniri, domates, hıyar, söğüş, zeytinyağlı biber dolması, acılı yeşil zeytin, yoğurtlu patlıcan kızartması,şimdilik yeterdi.

Kemal Bayram, buz ve kavun istedi ayrıca.

İçiyorduk ve birbirimizi kırmamaya dikkat ederek takılıyorduk.

Gölgedeydik, her yanımız açıktı ama gene de sıcaktan bunalıyorduk ve masalarını güneşin sararttığı kişilere acıyorduk.

Prof. İlhan Tekeli bir toplulukla birlikteydi. Siyah saçları Bitıls'lar gibi kesilmişti, beyaz, güzel yüzünde çocukça bir anlatım vardı; gözlerini gözlerine dikerek karşısındakiyle konuşuyordu. Uğur Mumcu, tanımadığımız birisiyle oturuyordu. Mavi giysileri yazlıktı, safari gibi kanadyen gibi bir şeydi ve altın çerçeveli (ya da başka bir madenden) ve beyaz camlı gözlükleri gözlerini saklamıyordu. Ağca davası dolayısıyla gittiği İtalya'dan yeni dönmüştü.

Ahmet Kahraman, akşama konuk olacağı bir yerde içkiye başlamak, bizim yanımızda vakit geçirmek istediğinden, sadece mezelerden çöpleniyor, su içiyordu.

Dinçer Sezgin de votka içiyordu arkadaşının arabasını trafiğe götüreceğinden ötürü; ağzı kokmamalıydı.

"Bu trafik işi de neyin nesi?" dedim.

"Bir arkadaş... kendisi beceremiyor da" dedi Dinçer Sezgin.

Kemal Bayram, gülümsedi. "Ben neyim?"

"Sen bilmedikten sonra ben nereden bileyim" dedim.

Güldüler.

"Kapıdaki konuşmamızı unutma!" dedi Kemal Bayram.

"Bir şey konuştuğumuzu anımsamıyorum" dedim.

"Menderes de -Bir şey hatırlamıyorum reis bey- derdi" dedi Dinçer Sezgin.

"Prensler verdikleri sözden caymazlar. Söyle ben neyim?"

"Sultansın" dedim.

"Duydunuz değil mi, duydunuz değil mi? Tanıksınız" dedi Kemal Bayram, Timuroğlu'nu, Ahmet Kahraman'ı kollarından tuttu, sarstı görevlerini anımsatırcasına.

"Ben bir şey duymadım" dedi Dinçer Sezgin.

"Şu Konyalıya boyun eğmeni bir türlü kabul edemiyorum" dedi Timuroğlu.

"Ben de kabul edemiyorum ama çıkarımız onu emrediyor" dedim.

Güldüler.

"Ben de bundan kazanıyorum" dedi Kemal Bayram.

"Ismarlamasaydın sultanlığı rüyanda bile göremezdin" dedim.

Kahkahalar.

"Kemal şimdi senden rüşvet vererek mi ünvan aldı?" dedi Timuroğlu.

"Evet" dedim, sesimi yükselttim. "Her şeyin pazara çıkarıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Size de beylik, sultanlık satayım mı?"

"Rüşvet müşvet, şu anda sultanım ya..." dedi Kemal Bayram.

"Avrupa'da Burjuvalar, Aristokrat'lardan kontluk, baronluk almazlar mıydı parayla?" dedim.

"Ben Selçuk Sultanıyım" dedi Kemal Bayram.

Kahkahalar...

"Ben gidiyorum, sonra görüşürüz" dedi Dinçer Sezgin, avucundaki anahtarları sallayarak uzaklaştı.

Muzaffer Erdost, gözümün ısırdığı ama nereden tanıdığımı anımsayamadığım iri yarı bir adamla geldi, bizi başıyla selamladı, orta yaşlı bir hanımın yanına oturdu.

Ahmet Kahraman izin istedi.

Kemal Bayram, hesabı ödedi, bahşiş bıraktı ve Yenigün Gazetesinde haftalık bekleyenlere paralarını vermek üzere kalktı.

Vecihi Timuroğlu'yla yaşamın içindeki sonsuz gel-git'in, sorun üreten kaynakların durumunu kurcaladık.

Çevremizdekilerin ilgisini, açıkladıklarımız elbet çekerdi ama açıklamadıklarımızı sandıkları hikâyeler daha çok çekerdi. Ama hep konuşurduk, hep itiraf ederdik. Düşlerimiz de bir itiraf sayılırdı.

Beğendiğimiz, beğenmediğimiz sanatçılar hakkında düşüncelerimizi söyledik.

Muzaffer Erdost'un çağırmasıyla onun masasına transfer olduk. Şişman, iri yarı adam Garbis Acemoğlu'ydu. Hanım ise bir yargıç... ve hanımın eşi Halit Narin'in ikizi gibiydi, o kadar benziyordu. Bizden önce başlanan konuların konuşulmasını dinledik. Arada bir kanılarımızı belirttik.

Sonra Vecihi Timuroğlu ile eşlerimize telefon ettik Körfez'e gelmeleri için. Ayten Timuroğlu biraz rahatsızdı, dinleniyordu, ancak bir buçuk iki saat sonra Körfez'de olabilirdi, ama pek gönüllü değildi.

Eşim işten çıkar çıkmaz gelecekti.

Geldiler.

Burdan bize gidecek, geceyi on ikilere, birlere doğru uzatacaktık.

Vecihi Timuroğlu, Ayten Timuroğlu, Muzaffer Erdost'un dükkânından bir şey alacaklardı. Biz yemek pişireceğimize göre önden gidebilirdik. "Geç kalmayın!" dedim taksiye binerken.

Eşim, lezzetli mi lezzetli bir et sote yaptı, bir de çubuk makarna haşladı. Kapıcıya (kalabalık gelirler düşüncesiyle) rakı, şarap, bira ve coca cola aldırdık. Ama saat ikiye kadar beklediğimiz halde ne kapının ne de telefonun zili çaldı.

Öfkeden sabaha kadar uyuyamadım.

●

6.2.1986

Cevat Çapan'ın (Dön Güvercin Dön) adlı ilk şiir kitabını özlem, sevinç, heyecan yüklü, bol kıpırtılı, bol gerilimli duygularla okurken bir yandan da Cevat Çapan'la İstanbul sokaklarında dolaşıyorum. Hep gülümseyen yüzünü belleğimde canlandırıyorum, içtenlikli resimlerini konuşturuyorum, yürütüyorum, sigara içirtiyorum, arkaya taranmış siyah saçları kadar sert ve hırçın olmayan yumuşak sakalını hayranlıkla seyrediyorum. Gözbebeklerinde sürekli parlayan ışıkların varlığından dışarıya taşıyıp yansıttığı sıcaklığın büyüklüğünü, az sonra savuracağı kahkahaların taslaklarını üreten mizah tohumlarının çatlayışını, hissediyorum. İşte şimdi Adam Yayınevi'ndeyiz. Masasının başında oturan Cevat Çapan, bir durumu, bir sorunu, karşısındakileri sinirlendirmeyecek bir sesle anlatıyor. Kırmızı saçlarının beyaza dönüşmesine, gövdesinin benim gövdem gibi kalınlaşmasına tanık olduğum Memet Fuat'la dinliyoruz. Gözlerinde gökyüzünün bulutsuz halini barındıran, maviliğindeki berraklık gittikçe artan Memet Fuat, geçmiş günlerden geçmiş günlere uygun bir dille söz ediyor. Ayten hanım çay getiriyor... Başlarımızı eğerek ilk yudumlarımızı alıyoruz. İnci Asena giriyor odaya ve bizim tatlı tatlı söyleşmemizin yarattığı havadan etkilenerek gülümsüyor kibarca. Memet Fuat, İnci Asena'yla çıkıyor, İnci Asena'nın geniş, beyaz odasına giriyor bir yayım işini görüşmek üzere.

Ben, Cevat Çapan'a karısı Gönül Çapan'la Amerika'da yaşadığıyla ilgili sorular soruyorum. Epey zorluk çekmişler, aç kalmamışlar ama yiyeceklerinin yüzde ellisinden fazlasını sandviç oluşturmuş... Gönül Çapan'ı, çocuklarını, Güngör Dilmen'i soruyorum.

Ve hayalimde boyuna bir şeyler söylüyorum Cevat Çapan'a. Onun, (Dön Güvercin Dön) kitabının kalın ve kar gibi beyaz sayfalarına yaşamının ve yaşamların gür damarlarından süzerek sıraladığı şiirleri, aklının ve duygularının tepkilerini içeriğinde gizleyen dizelerini, Cemal Süreya'nın, Edip Cansever'in şiirlerini okuduğum gibi yüksek sesle okuyorum.

Buradan
Bu külrengi düzenden uzakta
Fenikeli martılar olmalı
Sevişen,

Sevişmeyi düşünmeden.

Binlerce yıl öncesinin Akdenizli bir martı ordusu denizle bulutların arasındaki bir boşlukta kendilerine özgü yaygaracı çığlıklarıyla ve aceleci, çıkarcı kanatlar çırpışlarıyla, uçarken çizdikleri M harfleriyle başımı fırıl fırıl döndüren resimler çizdiler ve bana göre onlar değil, insanlar sevişti deliler gibi sevişmeyi, yaşamayı, ölmeyi düşünmeden yalnız sevişilen anların karmaşık ama bereketli devinimlerinde var olarak.

Karım düğün çorbasını koydu masaya, televizyonun düğmesine bastı. Tam da zamanında açtı. Bu akşam 13 bölümlük (Süper Nine) başlıyordu. Almanya'dayken minik torunlarım Ayşin, Ünal ve cimcime Sema'yla birlikte onların hiç batmayan gürültü patırtılarıyla, olur olmaz anlarda ortalığı çınlattıkları kahkahalarıyla, sordukları kan kusturucu sorularıyla -sorularının çoğuna karşılık veremiyordum- izlediğim (Süpermen'i ve Süpergörl'ü) beğenmemiştim. O iyilerin dostu, kötülerin düşmanı olan kahramanlar, kişiyi rahatlatıyordu ama makine hilelerini, yapaylıkları, saçmalıkları, masala benzeyen ama masal olmayan tutarsızlıkları, hep tedirginliğimi yaratan nedenlerin içinde duymuştum. Demek şimdi de (Süper Nine)'yi çevirmişlerdi!

Çorba sıcak ve lezzetliydi. Başlarımızı sık sık dumanı tüten kaselerden kaldırarak gözlerimizi ekrana dikiyor, (Süper Nine)'nin cambazlıklarına, acayipliklerine gülümsüyorduk.

İlk karı bekliyorum gecede
senin sıcaklığından uzak.
Pencereleri düşünüyorum,
yağmurlu günlerimizi,
seni.
Başka rüzgârların insanı
ikimiz,
başka dağlardan esmişiz
bir güne.

İlk karı gecede, gecenin gövdesine sığınarak bekleyen benim. O dizelerin hepsinde, arkamda bıraktığım ilişkileri yeniden gündeme getiren benim. Yalnızlığımın dondurucu soğukluğunda titriyorum, sevgiyi bana tanıtanı, sevgiyi ruhumda anıtlaştıranı düşünüyorum. Bizim de yağmurlu günlerimiz olmuştu. Ayrı ayrı evlerin pencerelerinden soka-

ğa, sokaklara, alanlara, ıslak kaldırımlara, şemsiyelerin altındaki sevgililere bakarken hüzünlenmiş, gözlerimiz yaşla dolmuştu ve dolan gözlerimizin billur damlacıklarında birlikte yaratıtığımız, birlikte doğurduğumuz anılar dirilmişti ve ayrılığın özlemi kalplerimizi kalbura çevirmişti, kanlarımızı kalburun deliklerinden akıtarak bir çağlayan oluşturmuştu.

Çalan telefona koştum hızla, aynalı masanın solunda duran kırmızı telefonu açtım," Buyrun!" dedim.

"İyi akşamlar Buyrukçu" dedi Mustafa Şerif Onaran.

"İyi akşamlar abi, hayrola?" dedim.

"Cemal Süreya sana uğradı mı?" sorusundaki sözcükler tek tek seçiliyordu. Sözcüklerini sese, sesin ilkel baskısına kurban etmeden konuşanlara bayılıyordum. Zeki Müren de öyleydi ve her sözcüğü, onları güzelleştiren renkli seslerle birlikte ruhumun merdiveninden varlığımın derinliklerine iniyordu.

"Yooo" dedim şaşkınlıkla, "Cemal Süreya burda mı?"

Bu kez Mustafa Şerif Onaran şaşırdı. "Yahu nasıl bilmezsin, ruznamelerinin çoğunda Cemal'e birinci yeri veriyorsun!"

Tıraş edilmiş aydınlık Romalı yüzünü, dalgalı saçlarını, dudaklarının devinmelerini görüyordum beynimin camlarında. "Öyledir de, Cemal, Ankara'ya geldiğinde beni hiç aramaz" dedim kırgınlığımı belirten bir sesle.

"Dargın mısınız?" dedi Onaran.

"Hayır."

"Kimi arar peki, nereye gider?" dedi Onaran.

"Mülkiyeli arkadaşları var, hiç bilmediğim dostları var, akrabaları var, onları arar, onlarla görüşür. Bazan Cemal'in Ankara'ya geldiğini İstanbul'a döndükten sonra öğnerinim. Ne zaman gelmiş?" dedim.

"Bu sabah. Emin Özdemir'le birlikte gelmişler erkenden. Emin söyledi. En yakın arkadaşı sensin diye sana bir sorayım dedim ama senin de bir şeyden haberin yok" dedi Onaran, suçlayan bir sesti. "Peki nerede bulacağım?"

"Kızkardeşinde olabilir" dedim.

"Bilirim kızkardeşini. Sıhhiye tarafında oturuyor galiba. Bir akşam Cemal götürmüştü. Telefonu var mı?" dedi Onaran.

"Bilmiyorum" dedim.

"İyi de mutlaka bulmam gerekiyor" dedi Onaran.

"Dediklerimden başka aklıma bir şey gelmiyor. Beni kazara ararsa hemmen bildiririm sana, aramazsa ben Vecihi Timuroğlu'nu, Muzaffer Erdost'u arayacağım, soracağım" dedim.

"Şimdi ara ama, ben sekize kadar muayenehanedeyim" dedi Onaran, "Telefon etme de gel, viskiler senin özleminle ağlıyor. -Buyrukçü gelsin de bizi içsin- diyorlar."

Güldüm. "Hepisinin şişelerinden öperim. Selamlarımı söyle. Geleceğim ve onları çok mutlu edeceğim. Gene eski yerdesin değil mi?"

"Eski yerdeyim. Necati Bey Caddesi 27/11'de."

"Afedersin ama Cemal'i niye böyle şiddetle ve celâlle arıyorsun?" dedim.

"Sabahattin Teoman'ı bilir misin?" dedi Onaran.

"Bilirim de hiç görmedim, hiç konuşmadım" dedim. "Hale Teoman'ın babası mı?"

"Babası... Haa, Sabahattin pazar günü evinde bir çay partisi veriyor, seni de Cemal'i de çağırıyor" dedi Onaran.

"Teşekkür ederim" dedim.

"Cemal'i bulsak çok iyi olacak" dedi Onaran.

"Ankara'daysa mutlaka buluruz, merak etme" dedim. "Geçenlerde televizyonda gördüm seni maşallah aslanlar gibiydin."

"O gördüğün Mustafa'nın iyileşmiş hali, daha önceki durumumu bilseydin..." dedi.

"Ne demek bu anlayamadım, hasta mıydın?"

Haber veren bir anlam vardı sesinde. "Gerçekten başıma gelenleri bilmiyor musun?"

"Bilmiyorum" dedim merakla.

"Ben çok büyük bir kaza geçirdim Buyrukçu, ölümden kıl payı kurtuldum" dedi Onaran kaygılı bir sesle.

"Allah Allah, ne zaman oldu bu?"

"Temmuz'da" dedi Onaran, şimdi de kendisinden değil de bir yabancıdan söz ediyormuşcasına sakindi sesi. O bunaltıcı sıcaklarda herkeslerin denizlere koştukları, serüvenlerin ve yaz aşklarının labirentlerinde birbirlerini çoğaltan güzellikleri sergiledikleri bir sırada ölümle burun buruna gelmek, bir harika rastlantı ya da olay örgüsündeki bir eksiklik yüzünden ölümün pençesinden kurtulmak müthiş bir şanstı!

Bir mucizeydi, bir, bir, birrr meydan savaşıydı.

"Ankara'da mı?" dedim.

"Ankara'da değil, Didim'de" dedi Onaran, "Leziz'le (eşi Prof. Dr. Leziz Onaran) geliyorduk. Ben otomobili çok iyi kullanırım Buyrukçu, çok az hata yaparım. (Gözlerimin önündeydi o sahne.Mustafa Şerif,eşiyle birlikte olaysız bir dinlenceden dönmenin ve bir an önce Ankara'ya varma isteğinin hayaliyle ve nice yılların pekiştirdiği bir deney birikimiyle direksiyonu rahatça döndürüyordu,belki de İspanyolca bir tango söylüyordu. Biraz neşelendiğinde, aradığı uyumları bulduğunda ya da uyumlar kendiliğinden belirdiğinde dilini sık sık damağına değdirerek ve tıslı bir ses çıkartarak söylerdi tangoları. Sesi bir assolist sesi değildi ama hüzünlü bir akşam gibi anlamlıydı. Her tangonun gelmişini, geçmişini, doğduğu hikâyeleri, yaratıcılarını anlatırdı. En büyük Türk tangocuları olan Selçuk Kaskan ile Orhan Avşar arkadaşlarıydı... Belki de bir gece Mülkiyeliler Birliği'nde rastladığı ve daha önce biraz içki içtiğinden ötürü dostlarına, yakınlarına esprileriyle takılan, başını arkaya atarak güldürücü bir biçimde 'Mıstafaaa' sözcüğünü tekrarlayan Cahit Külebi'yi düşünüyordu. Belki de hiçbir zaman gizini öğrenemeyeceğim bir durumun kıvrımlarında zevkleri ve çözüm olanaklarıyla geziniyordu.) Sonra karşıdan gelen otobüsü sollayan bir minibüsle çarpıştık. Birkaç saniye yaşadığımın dışına çıktım kendimden koparak, anlatılmaz bir karanlığa yuvarlandım. Karanlıkta kaldığım sürece bir şey düşünmedim ya da o ana kadar düşündüğümden daha çok, daha yoğun ama bir tek kıpırtısını bile saptayamadığını şeyleri düşündüm. Kaza olayına dönmeyi başarınca ilk sözüm 'Galiba kalça kemiğim kırıldı Leziz' oldu.

Müthiş heyecanlandım." Rezalet bir şey! Peki nasıl kurtuldunuz?"

"Kurtulduk ama araba da akordeon oldu. Her yanımız ezildi, yaralandık" dedi Onaran.

"Leziz hanımda bir şey var mı?" dedim; Leziz Onaran'ın yuvarlak pembe beyaz yüzünün aydınlığına aydınlık katan insancıl, sevecen, dost gülümsemesini anımsadım. Hastanedeki odasında, muayenehanesinde, deviniyordu boyuna; sırtındaki beyaz gömleği ve gözlükleriyle klâsik bir doktordu.

"Kaburga kemikleri kırıldı" dedi Onaran.

Yaşanan ürkütücü bir durumu yaşayanın ve acı çekenin ağzından

işittiğim için şaşkınlığımı besleyen üzüntüm çoğalıyordu. "Şu işe bak, Allah Allah! İyi misiniz şimdi?"

"Demir gibiyim Buyrukçu. Bir buçuk ay koltuk değnekleriyle dolaştım, artık bastonla yürüyebiliyorum" dedi Onaran, büyük engelleri bazı kayıplarla aşanların olgunlaşmış sesiyle.

"Ameliyatları nasıl yapabiliyorsun peki?"

"Yapıyorum Buyrukçu, görevimi aksatmıyorum" dedi Onaran.

"Tekrar geçmiş olsun!" dedim.

"Sağolun Buyrukçu!" dedi Onaran. "Eloğlu öldüğünde sen burda mıydın?"

"Almanya'daydım. Nasıl üzüldüm bilemezsin. O da intihar edenlerden biri. Eski arkadaşımdı. Ara Güler'in oğlum Erdem, Eloğlu ve bana birer sigara vererek çektiği resmi duvarda asılı duruyor. Oğlumla benim ortamda" dedim.

"Hem ölümü isteyen hem de yaşamdan ayrılmamak için didinen bir duygu karmaşası içindeydi. Bizim hastanedeydi, iyileşmeye yüz tutmuştu, boynunda kanayan bir damar vardı. Her gün birlikteydik. 'Seni mutlaka iyileştireceğim' dedim. Dinlemedi. 'İstanbul'u özledim, Ankara'da panik halindeyim, daha fazla kalamayacağım, gideceğim' diye tutturdu. 'Böyle düşünme, tut ki bir ay hapse mahkûm edildin de bu bir ayı Ankara'da geçirmek zorundasın. Şurda kalacağın topu topu bir ay... ama bir ay sonra sapasağlam ayağa kalkacaksın, şimdi gidersen kurtulamazsın' dedim. Para etmedi, bir süre sonra da Cerrahpaşa'da öldü" dedi Onaran, bir dostu yitirmenin tanımı olanaksız acısıyla doluydu sesi.

"Niye böyle davrandı dersin?"

"Derin birtakım psikolojik nedenler vardır elbet, incelenirse bulunur. Ben o günlerde bazı şeyler saptadım. Burda kalmaktan korkuyordu. İstanbul'a giderse herkes koşacak, ilgileriyle, sevgileriyle yalnız bırakmayacaklar sanıyordu. Bir şairin yaptığı bağışlanmaz bir yanlışlık bu, yanlışlığını önleyemediğimden ötürü üzülüyorum. Oysa günde beş altı kez uğruyor, hal hatır soruyor, hiç yalnız bırakmıyordum, öteki doktor arkadaşları da yolluyordum, ne diyorsa yapıyordum" dedi Onaran.

"İstanbul'da da Halil İbrahim Bahar ilgilenmiş, ölünceye kadar ayrılmamış yanından" dedim.

"Burada kalsaydı yaşayacaktı" dedi Onaran.

"Acı çeken bir insandı Metin Eloğlu" dedim. "Şimdi düşünüyorum da şiirlerindeki bilinçle serpiştirilmiş ya da dağıtılmış gibi duran bütün ironi şimşekleri, yüreğini tırmaklarıyla kanatan acıların yansımalarıydı."

"Bu iyi bir yaklaşım" dedi Onaran, "Cemal'i bulursan..."

"Tamam" dedim. "Leziz hanıma selâmlar."

"Sağol Buyrukçu, iyi akşamlar" dedi Onaran.

"İyi akşamlar" dedim. Bitti konuşma. Belleğimde devinim halindeki sorunlar, olaylar, sözcükler, resimler hızlarını keserek durdular, çağrışımların uzak zamanlardan, uzak günlerden alıp getirdiği anılar yavaşladılar, görüntüler solarak silikleştiler; yalnız zihnimdeki sözler, hikâyeyi sergileyen cümleler dipdiriydi. Ama telefona giderken sevinen neşeli adam değildim. Durgunlaştım ve bu durgunluğun da, öğrendiğim gerçeklerin bana daha çok acı vermesini önlemek amacıyla belirdiğini, beni koruduğunu sezdim. Cemal Süreya'nın -burda olduğu- haberiyle Onaran'ların yaşadıkları büyük kaza olayını yeniden düşündüm ve birbirleriyle çelişen, birbirlerine yabancı iki düşüncenin beni uzun süre tedirgin edeceğini anladım. Salona yürürken karıma anlatmaya başladım. "Korkunç bir kaza geçirmişler. Leziz hanımın kaburga kemikleri kırılmış, Mustafa Şerif bastonla dolaşıyormuş... "Sesim, ortalığı velveleye veren bir ses değildi ama uslûpta etkileyici bir şeyler vardı ki karım şaşkınlığını üzüntüyle donatarak, "Allah Allah! Görüyor musun? İnsan bu dünyada güven içinde değil, şimdi var şimdi yoksun. Peki, nasılmışlar?" dedi.

"İyiymişler" dedim ve Mustafa Şerif Onaran'ın kazayla ilgili sözlerinin rahminde doğan ve varlığını allak bullak eden yırtık fotoğrafları bir kez daha görmemek ve ona da göstermemek için kaçarcasına Cemal Süreya'nın Ankara'da bulunuşuna sıçradım. "Cemal bu sabah Ankara'ya gelmiş. Pazar günü şair Sabahattin Teoman çağırıyormuş bizi evine ikindi çayına, yani benle Cemal'i."

Cemal Süreya'nın Ankara'ya gelip bizi aramamasına, Mustafa Şerif'in başına gelenlere -üzüldü elbet- değil de onu almadan Sabahattin Teoman'ın evine gideceğimi işittiği için suratı asıldı karımın. Bir yere tek başıma gittiğimde böyle suratı asılır, somurturdu, isterdi ki her an her yerde birlikte olalım, o birlikteliğin bütün ayrıntılarında, bütün ze-

mininde devinelim, duygularımızı, düşüncelerimizi doyuralım, kendi evrenlerimizde sonsuzlaşalım. Geçenlerde Arnavutluk Büyükelçiliğinin yemeğine gittiğimde de kızmıştı ama haksızdı, çünkü sadece erkekleri çağırmışlardı. Kırgın bir sesle sordu. "Pazar günü yoksun öyle mi?"

"Öğleden sonra" dedim.

"Sen orda içki de içersin" dedi.

"İçmem, çünkü içki yok, çay vereceklermiş."

"Siz ne yapar eder içki bulursunuz" dedi.

"Bulamayız" dedim ama onun dediği doğruydu. Aslında akşamcı değildim, aylarca içmesem aklıma gelmezdi ama içkiyle ballanacak bir toplantıya çağırıldım mı ne kadar hasta olursam olayım, kendime ve karıma ne kadar söz verirsem vereyim, dayanamaz koşardım. Beni ilgilendiren, heyecanlandıran çağrıldığım yerdeki dostlarım, onlarla yapacağım konuşmaydı. Rakının acı tadından üreyen çılgın düşlerin güzelliklerinde saatlerce gezinir, yaratıcılığımı destekleyen güçlerin hepsini yeniden tanır, dinleyenlerle içimdeki sessizlikleri büyüleyen zekâ fışkırmalarını dizerdim arka arkaya. Esprilerimle, küfürlerimle - kimseye batmayan- açık saçık tanımlarımla gülme kazanlarını fokurdatırdım. Zihnimin tepeden tırnağa coştuğu sıralarda belleklerde kendilerine yer açan ve daha öncekilerle yarışan ilginç sözleri, birbirinden önemli özdeyişleri buğday taneleri gibi saçardım ve işin garibi hiç eksilmez, hiç yoksullaşmazdım. Sonra şarkıları dile getirirdim. (Drama Köprüsü) ile (Şarkılar Seni Söyler)'i yüreğimle, kanımın damlacıklarını delirten bir sıcaklıkla; özlem, acı, hayal kırıklığı, müthiş bir coşku, müthiş bir istekle örülmüş Rumelili sesimle söylerken gözlerime yaş dolardı. Bu yaşlar, masadakilerin kafalarını karıştırır, mutsuzluğum hakkında bir şeyler düşündürürdü. Bazıları da, gönlümde, yaralardan asfalt döken bir aşkı anımsadığım, onun dumanıyla boğulduğum sanısına kapılırdı. Genelde mutsuzdum ama özelde pek değildim, her soluk alışta içimde nabız gibi atan bir sevdayı taşımıyordum. Arkadaşlarımla birlikteyken sevinçliydim, neşeliydim, erinçliydim. Peki bu gözyaşları ne oluyordu? İçlenmeydi herhalde, duygu tansiyonumun yükselmesiydi, bazı kızgın, üzgün, tamamlanmamış anıların hep birden belleğime saldırmasıydı, bilemediğim birtakım nedenlerin kıpırdamalarıydı.

Ölçüyü şaşırır, bir alkol oburu gibi, rötar kapatır gibi, ağzıma damla koymadığım günlerin acısını çıkarır gibi boyuna içerdim. Derken sarhoş oluyordum, bir sözü belki otuz kez tekrarlıyordum, kimsenin umursamadığı birisine kafamı takıyor, onunla becelleşiyordum. Sonra filmi koparıyordum, sonra kapkara boşluklar, üzerine bir tek harf yazılmamış bembeyaz şeritler üretiyordum. Beynimin ekranında unutma, anımsayamama oyunlarını oynatıyordum. Ertesi günü başımı yastıktan kaldıramıyordum. Ağrıyordu. Tatsızlık, isteksizlik, pişmanlık egemendi varlığımda. Yemek yiyemiyordum. Hep soğuk su şişelerini dikiyordum ağzıma. Alkolün etkisinden kurtulamayan zihnim kendini toparlayamıyor, uyuşukluktan sıyrılamıyordu. Konuşurken tekliyor, yanlış cümleler kuruyordum. Okuyamıyordum, yazamıyordum, düşünemiyordum, uyuyamıyordum. Utançlarla, kendimi suçlamalarla, pişmanlıklarla bunalıyordum. İki üç gün sürüyordu bu durum. Yatıyordum, uyuyordum, yatıyordum uyuyamıyordum.

Şimdi, sağ tarafımda, karaciğerin altında şiddetli bir ağrı şimşeklendi. Kıvrandım, yumruğumu bastırdım oraya, gözlerim kıvılcımlandı... Salı gecesi dört sularında, sol kalçamın üstünden kalkıp sırtıma doğru birkaç yoldan yürüyen korkunç bir ağrıyla uyandım. Göğsüm daralıyordu. Çatallı ağrı sırtımı, derinin altını, ince, iğne uçlu bir kazmayla kazıyordu... Sanki pullukla çift sürülüyordu ve pulluk demiri derinliğine gömüldüğü etimi kesip biçerek ilerliyordu. Yerimde duramıyordum. Azdıkça azıyordu, çıldıracaktım. Ağrı, doğduğu noktadan sürekli ateş ediyor, bir saniye bile durmuyordu. Şaşırdım. Neyin nesiydi bu ağrı? Bugüne kadar ilk kez böyle yoğun bir ağrıyla karşı karşıyaydım. Bir fırtınaydı bu, bir yıkıcı depremdi, bastığı toprağı çökerten bir devdi. Akşam yemeğinde kırmızı mercimek çorbası içmiştim, portakal, yoğurt yemiştim. Bu yediklerim gaza dönüşmüş, gaz da bu kocaman ağrıyı mı yaratmıştı yoksa? Ama gaza benzemiyordu. Suyla yuttuğum Novalgin'ler, hesapladığım sürede ağrıyı silip süpürmesi bir yana, çoğaltıtı sanki. Paltomu giydim, hapishane maltasındaki mahkûmlar örneği çalışma odamla salon arasındaki koridorda volta vurmaya başladım. Acaba, hastalıklarla yüklü yaşlılık dönemine bu ağrıyla mı giriyordum? Dişlerimi sıkıyor, ağrıları denetim altında tutmaya, etkilerini azaltmaya çalışıyordum ama beceremiyor, yenik düştüğümü "Ah"larla, "Of"larla ilân ediyordum. Sonunda karımı uyandır-

dım, anlattım. "Böbreklerinde taş olmasın?" dedi.

"Bilmiyorum.Yalnız kök söktürüyor" dedim.

Uykulu gözlerini oğuşturdu. "Ne yapalım, hastaneye gidelim mi?"

"Gitsek bile doktor bulamayız, sabahı beklememiz lâzım" dedim.

"Sen üşüttün bana kalırsa" dedi.

"Hep giyinik oturuyorum" dedim.

"Ama o gece ben örttüm sen açıldın, ben örttüm sen açıldın, yorganı tekmeledin" dedi.

"Yanıyordum" dedim.

"Yanarsın elbet. Çok içtin, bir şişe viskiyi bitirdin. Hatırlıyor musun, bir ara bardağı elinden alacak oldum, -benden mi kıskanıyorsun?- dedin."

"Yaptık bir eşeklik!" dedim.

"İçkiye başladın mı mübarek, yarışçı kesiliyorsun, kimseyi dinlemiyorsun, koşuyorsun boyuna... Senin gibi aklı başında birisi böyle davranırsa.." dedi.

"Bir gün çatlayacağım" dedim.

Korktu. "Allah korusun!"

"Ben kendimi korumadıktan sonra Allah niye korusun?" dedim.

"Şu içkiyi hiç içmesen olmaz mı yani?" dedi.

"Olur tabi, niye olmasın, göbeğim içkiyle kesilmedi ya" dedim.

"Sigarayı nasıl bıraktınsa içkiyi de bırakabilirsin istersen."

"Evet, istersem... henüz istemiyorum ama bırakmak zorundayım. Ben bırakmazsam o beni bırakacak."

Gözleri ıslandı. "Bunu hem biliyorsun hem de..."

"Aslında bütün içki içenler içkiyle intihar etmeye kalkışanlardır. Zehiri göz göre göre içlerimize akıtıyoruz uyuşmanın, allak bullak olmanın hasta zevkini tatmak için" dedim.

"O zaman sen beni sevmiyorsun" dedi gözlerime bakarak.

"Saçmalama!" dedim. "Ne ilgisi var?"

"İntihara sürüklendiğine göre, var... Demek seni mutlu edemiyorum ki böyle davranıyorsun..." dedi, burnunu çekti. "Sarhoş oluyorsun, sonra beş kişilik yemek yiyorsun, bir türlü doymuyorsun. -Yeter, rahatsız olacaksın, uyuyamayacaksın- diyorum, bağırıyorsun bana, azarlıyorsun."

"Budalanın, iradesizin birisiyim ben" dedim. "Ama bu tartışmayı

uzatmayalım, ağrıdan geberiyorum. Of, of, of!.. saldırdı gene. "Kıvrandım, iki büklüm oldum.

"Böbrek sancısıysa sıcak iyi gelir. Bir havluyu ısıtayım da getireyim" dedi, kalktı, sendeleyerek yürüdü, sandalyeye çarptı, ütüyü aldı, fişe taktı, yeşil havlunun üstünde gezdirdi sıcaklık elini yakacak düzeye gelinceye kadar ve ağrıyan yere bastırdı. "Elini çekme! Ayaklarının altına da ütüyü koyuyorum." Bir beze sardı. Yatağa uzandım ama ayaklarımın tabanını bütünüyle değdiremiyordum... Hayır, sıcak da, Novalgine de ağrıları azdırmaktan başka bir işe yaramıyordu. Belâ birşeydi bu. Bir şeytanın çığlığı, bir ortaçağ günahkârının akıntısı, etin her milimini kasıp kavuran adsız bir hastalıktı. Öfkeyle kalktım. "Sen uyu, ben biraz dolaşacağım, belki hareket edersem ağrıyı dağıtırım." Çoraplarımın üzerine bir çift çorap daha geçirdim, geceyarısı evin içinde -Sefer-e çıktım. Ağrının merkezi bir çıban gibi acıyordu ve çeşitli yönlere akıyordu, böbrekleri yokluyor, oralarda bir kez daha parlıyor, ayrık otu biçiminde yayılıyordu birbirine benzemeyen içleri ağır yüklü çizgilerle, kanallarla. Evet, bu böbrek sancısıydı... Böyle hastalıkların, değişik ağrıların, acıların sonunda ölüm kendisini bana benimsetecek, arkadan da "Yeter artık! Dayanamıyorum!" dedirtecekti ve sadece onun belirlediği bir zamanda kalbimdeki düğmeye kara tırnaklı kara parmağıyla basıp, gövdemdeki devinimle birlikte varlığımdaki ışıkların hepsini söndürecekti. Omuzlarım titredi! Ama erkendi daha, kaçınılmaz sona yirmi beş otuz yıl sonra ulaşmalıydım. Hikâyeler, romanlar, günlükler, rüyalar yazacak, tasarladığım bazı yenilikleri gerçekleştirme olanaklarını arayacaktım. Ölüm, planları, programları bozan, randevuları, sözleşmeleri boşlukta bırakandı. Oturdum, sokaktaki karanlığa baktım, karanlığın koyuluğunda romatizmalıları, çarpuk çurpuk yürüyenleri, herkesin acıdığı ve alay ettiği felçlileri gördüm, ürperdim; ölmeden önce böyle bir karikatüre mi dönecektim? Başımı duvara dayadım, altı yüz yirmi yediye kadar saydım, çömeldim. Ve saat beşte ağrı öyle büyüdü, öyle yüklendi ki sıkışan soluklarım iyice azaldı... kemik hastalığına yakalananlar gibi kambur kumbur yürüdüm. O ne? İlk kez böylesine yakan bir acı saplandı kamışıma ve on beş dakikada bir tuvalete taşınmaya başladım. Aaaa, hafifledi... bir gülümseme ağrıların yıprattığı yollardaki izleri örtmeye koyuldu. Neşelendim. "Neyse, ucuz atlattık" dedim. Sen misin diyen, vay anam vay,

kudurdu gene. Yanmalar Himalâya dağları gibi yükseldi. Ve soğuk soğuk terleyerek nohut tanesi gibi bir taş damlaları döktüm vücudumun gözeneklerinden. Saat altı otuzda mercimek gibi bir taş düşürdüm, hem ağrı kayboldu hem yanma. Rahatladım. Belki de bu aldatıcı bir rahatlamadır diye uzun süre salondan ayrılmadım. Odaya döndüğümde sevinçle bağırdım. "Tamam, kurtuldum!"

"İyi, geçmiş olsun, uyursan daha iyileşirsin" dedi karım.

"Bu nedir biliyor musun?" dedim. "Eşşeği önce kaybettirip üzme, sonra da buldurup sevindirme hikâyesi."

Karım, uykulu bir kimse nasıl gülerse öyle güldü.

Yattım, hemen uyudum.

180440 numarayı çevirdim, dördüncü zilde açıldı. "Alooo!" dedi Vecihi Timuroğlu kalınca bir sesle.

"Benim" dedim. "Nasılsın?"

"İyiyim mareşal, sen nasılsın?"

"Bana ayrılan zamanı tükete tükete yaşıyorum" dedim.

"Zaman tükenmez, biz tükeniriz" dedi.

"Ama zamanın içinde bizim yerlerimiz, dönemlerimiz var. Cemal Süreya burdaymış" dedim.

Gülümsedi Vecihi Timuroğlu'nun sesi "Deme! Kimden duydun?"

"Mustafa Şerif Onaran telefon etti" dedim.

"Onun yanında mı şimdi?"

"Hayır, değil" dedim. "Cemal, Emin Özdemir'le birlikte gelmiş İstanbul'dan. Annesini ameliyat eden Mustafa Şerif'e o söylemiş. Üstat nerede olabilir?"

"Kızkardeşine, Mülkiyelilere gidebilir."

"Muzaffer Erdost'a uğramaz mı?"

"Ben bir saat önce Muzaffer Erdost'la konuştum, uğrasaydı söylerdi. Niçin arıyormuş?" dedi Timuroğlu.

Sabahattin Teoman'ın evine düzenlenecek toplantıya o çağırılmadığı için üzülür, kızar diye yüreğimin ucundaki küçük yangının acılarına katlanarak "Bilmiyorum" dedim. "Şayet seni ararsa bana telefon etmesini söyle!"

"Olur ciğerim. Yarın nasıl olsa ortaya çıkar."

"Öner Ünalan'ı aramaz mı dersin?"

"Hiç sanmıyorum" dedi Timuroğlu.

"Peki. İyi geceler, seni de rahatsız ettim. Ayten hanıma selam."

"Rahatsız olmadım, sevindim."

Çorbanı soğumuştu ama lezzetinden bir şey yitirmemişti.

"Ne diyor?" dedi karım.

"Tahminler... Bir şey bilmiyor" dedim. (Süper Nine) piç oldu, ağız tadıyla izleyemedim. Filmden umudumu kesince Cevat Çapan'ın şiirlerine sarıldım. Güvercinler takla attılar, güneşin altın ışıltılarını kanatlarının gri-mor tüylerinde, yare yolladığım özlemlerimin hüzünleriyle ıslanmış aşk mektuplarını göğüslerinde taşıyarak uzaklara doğru uçtular, yuvarlak gözlerindeki hiç kirlenmemiş saf bakışlarla yüreğimde pörsümeye başlayan acıma duygularını kabarttılar. Sonra da beni,

Sislerin ötesinde olmalısın
sisli gecelerin ötesinde

dizeleriyle belirtilen bir zamanın devinimine kendini kaptıran ve bir atom zerresi gibi boşluklardan boşluklara atlayan kadının (ben öyle düşlüyorum) yanına sürüklediler. Ordan aşklarla, serüvenlerle, şarkı ve acılarla etkileri çoğalan düşlere, yaşamımızda en fazla yedi sekiz kez karşılaştığımız göz kamaştırıcı güzellikleri üreten kaynaklara, eşsiz tabloları anımsatan sis bulutlarının köpüren evrenine yürüdüm. Sislerin ötesinde bekleyene özlemimin bulanık sularını dalgalandıran içli bir sesle ve onun bende bıraktığı kalıcı olayları sonsuzlaştırmak, etiyle ruhunu bir bakışın büyüsünde eritmek amacıyla, "Gel, buradayım!" dedim, ama karşılık alamadım. Sadece seslenişimin gökyüzü genişliğinde geçirdiği tuhaf bir değişimden sonra dağlaşan yankılarını işittim. Bu kez, ona birlikte anlamlandırıp zenginleştirdiğimiz, vaktimizin en küçük birimlerinde bile onurla barındırdığımız yakınlıklarımızı anımsatarak, konuşmaya başladım.

Uykun gelmiş olmalı sevmekten
yavaşça yağmura dokunmalısın
bir şehir ki şimdi uzakta bizden:
bir nehir, bir dost
aynı gün sevip vedalaştığımız.

Ve konuşmamı oluşturan sözcükleri yeniden, yaşandığı olayların canlılığıyla görüntüledim. Sevişmenin -hiçbir tadın erişemeyeceği yücelikteki- uykusunu, sevişmemizin bir mutlu uzantısı olarak sürdürüyorduk. Zevklerin, ıslak ve terli ve birleşmeyi gerçekleştirmiş vücutla-

rımızdan buhara dönüşerek uçmasını, sokaklarda düşünceli, aç, yoksun, kadınsız dolaşanların üstlerine damla damla serpilişini, yaşıyorduk.

Telefon çaldı. Karıma, "Şuna bakar mısın?" dedim. Koştu. "Aloo, buyrun efendim! Aaaa, siz misiniz Muzaffer Bey? Bir dakika."

Koştum. Yavaşça, "Muzaffer Erdost Bey" diyen karımın elinden aldım telefonu. "Merhaba!"

"Merhaba. Cemal orda mı?" dedi Erdost.

"Hayır" dedim. "Mustafa Şerif de aradı."

"Sabah yedi buçukta İlhan Kitabevi'ne gelmiş, çantasını bırakmış, -sonra gelirim- demiş, gitmiş Recep bana yeni söyledi. Üç dört gün kalacakmış Ankara'da" dedi Erdost amansız, kıyıcı bir sürü fırtınayı sabırla atlattığını belirten sakin bir sesle.

"Buraya gelmedi" dedim.

"Nereye gidebilir bu?"

"Veci, Mülkiyelilere ya da kardeşine gidebileceğini söyledi.

"Kızkardeşinin telefonu var mı?"

"Yok" dedim. "Beni ararsa sana bildiririm, seni ararsa sen de bana bildir. Telefon numaramı biliyor musun?"

Kahkahayla güldü Muzaffer Erdost. Yüzünü, gözlerinden fışkıran alaycı ama gülümsemeli bakışları görür gibiydim. "Telefonunu bilmeseydim nasıl arardım seni?"

Bu dil ya da zihin sürçmesinden ötürü yaptığım yanlışlıktan utandım. "Kafam iyice karışık, kusura bakma!"

"Peki, görüşelim, iyi geceler" dedi Erdost.

"İyi geceler arkadaş" dedim.

"Bu akşam da telefon hiç susmadı" dedi karım.

"Bazı insanlar gibi" dedim. "Biraz pırasa verir misin?"

Cam tencereden dört kaşık koydu tabağıma. Limon sıktım. Fena değildi. Yemeğimi bitirir bitirmez (Dön Güvercin Dön)ü baştan okuyacağım. Cevat Çapan'ın sesli sesli gülümsemesini, gözleriyle sakalını düşündüm. Dizelerini meydana getiren sözcükler, duygularımın, düşüncelerimin, belleğimin üstünde koşup duruyor, bir duygumu, bir izlenimimi sırtlanıp varlığımın içindeki yokuşları tırmanıyordu.

Telefon çaldı. "Hoppalaaa!" dedim, koştum. "Aloo, buyrun!"

Yabancı bir sesti ama olgun, kibar, güvenliydi. "Bendeniz Saba-

hattin Teoman, bilmem tanır mısınız? Ben sizi tanıyorum. Tanımasak da, hiç görmesek de biz birbirine yakın bir topluluğuz. Onaran, beni size lânse etti sanıyorum."

"Evet efendim" dedim.

"Efendim, uzun zamandır sizinle, Cemal Süreya'yla görüşmek istiyordum. Biz nicedir her ayın ikinci pazarında bir dostun evinde toplanıyor, söyleşiyoruz, bu pazar da sıra bende. Cemal Süreya'nın burda olduğunu Mustafa Şerif söyledi, istiyorum ki pazar günü birlikte gelesiniz" dedi Sabahattin Teoman.

"Cemal'in geldiğini Onaran söyledi bana" dedim.

"Yaaa, Cemal Süreya ile konuşmadınız mı?" dedi Sabahattin Teoman şaşırdığını anlatan bir sesle.

"Konuşmadım. Şimdi ben de onu arıyorum, sağa sola soruyorum. Bulursam pazar günü çağırdığınızı söylerim" dedim.

"Rica edeceğim, gelirse çok sevineceğiz" dedi Sabahattin Teoman.

"Acaba saat kaçta toplanıyorsunuz?"

"Genellikle saat üçten sonra toplanıyoruz ama siz ne kadar erken gelirseniz o kadar iyi olur" dedi Sabahattin Teoman; dinç, yaşam dolu bir sesi vardı.

"Nerede oturuyorsunuz?" dedim.

"Küçükesat'ta. Adresi söylüyorum, biraz uzundur" dedi Teoman.

"Yazıyorum Sabahattin Bey."

"Ben emekli bir maliyeciyim, bu yüzden Maliye bloklarında oturuyorum. Başçavuş Sokak..." dedi Sabahattin Teoman, sözcükleri ağır ağır söylüyor, kimilerini tekrar ediyordu. Telefonun yanındaki not defterine ancak benim okuyabileceğim bir biçimde -düzen güzellik gözetmeden- yazdım. "Tamam efendim. Sağolun!"

"Erken gelmeye bakın!" dedi Sabahattin Teoman.

"Çalışırım efendim."

"İyi geceler! Rahatsız ettiğim için özür dilerim."

"Aman efendim, tam tersi memnun oldum" dedim.

"Ben de, kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederim" dedi Teoman.

"Görüşmek üzere" dedim.

Arka arkaya gelen felâketler gibi arka arkaya gelen sevinçler de vardı demek ki... Gerçi Cemal Süreya'nın Ankara'ya ayak basmasıyla

ilgili haber, her çeşit pürüzden arınmış pırıl pırıl bir sevincin yaratıcısı değildi, çünkü merak, kaygı ve sıkıntıyı yedeğinde getirmişti. İlkin öfkelendim Cemal Süreya'nın Ankara'ya gelişini başkalarından öğrendiğim için, doğrudan doğruya benim kapımı çalması gerekirdi, otuz üç yıllık arkadaşlığa bu yakışırdı. Sonra suçlarcasına bir tavır takınmakla yanlış yaptığımı anladım, yumuşadım. Belki bana her şeyi çözümleyince anlatacağı bir iş için gelmişti buraya, takıntısı kalmayınca arayacaktı. Bekleyecektim. Zaten boyuna uzaktan yakından kendisine koşanları bekleyen kocaman bir (Konuk Evi)'ydi Ankara. Özelikle İstanbul kaynaklı hareketlere heyecanla kucak açıyordu. Bir insan, bir çift söz, ilginç bir olay, ilginç bir fıkra yüzünü güldürüyordu. Geçenlerde şiiri, resmi, zekâsı, konuşması, esprisi ve sakalıyla değişik bir sanatçı olan sevgili arkadaşım Mehmetcan Köksal'ı görünce uçmuştum sevinçten.

Ellerimi, ağzımı sabunlarken telefon çaldı. Karım seğirtti. "Alo, buyrun! (Neşelendi birden, sesinin tonuna gülümseme karıştı) Siz misiniz Necati Bey? Nasılsınız? Birsencim nasıl?"

Ellerimi, ağzımı kuruladım, sokuldum yanına, yüzüne bakarak cümleyi bağlamasını işaret ettim.

"Geleceğiz Necati Bey. İyi akşamlar! Birsencime çok selâm. Buyrukçuyu veriyorum" dedi karım.

Alıcının yukarısını kulağıma dayadım, aşağısını da ağzıma yaklaştırdım. "Annadın mı?"

"Merhaba abi, nasılsın? Biz aramazsak arayacağın yok" dedi Necati Güngör delikanlıyla olgunluğa doğru yol alan adam sesiyle.

"Cevrin yeter artık olma sitemkâr Necati!" dedim.

Güldü Necati Güngör sakin bir biçimde. "Sitem ediyorum."

"İstanbul'a gelmemiz tamamiyle Sami Karaören'e bağlı olduğu için seni arayamıyorum" dedim.

"Sayılı Günler gecikti" dedi Necati Güngör.

"Gecikti, evet. Ocak'ta çıkacaktı ama Nadir Nadi Bey'in (Dostum Mozart) kitabı hemen ikinci baskıya girince Sami Karaören biraz gecikeceğini söyledi. Yazarlığın cilveleri" dedim.

"Sağlık olsun!" dedi Necati Güngör -aldırma- dercesine.

"Evet, Özdemir Erdoğan da öyle diyor. Sen Malatya Kayısı Festivaline gitmedin mi?"

"Hemşehrimiz sayın Başbakan gittiler" dedi Güngör.

"Biliyor musun Necati, çok gezen bakanlar ve başkanlar dönemindeyiz" dedim.

"Doğru üstat!" dedi Güngör, "Demek ki -gezmenin sihri ve büyüsü- Evliya Çelebi'den sonra yeni yeni etkisini göstermeye başladı."

"Bazı başlangıçlar hiç eskimez" dedim. "Ne var ne yok?"

"İyilik abi. Resimler bende. Kadınca üç tanesini basmış, ötekileri aldım" dedi Güngör.

"Dursun sende, kaybetme! Niye aramadın bunca zamandır?" dedim.

"Aradım üstat ama hatlar yüklüydü, Ankara'ya bir türlü ulaşamadım yol vermediler" dedi Güngör gülümseyen bir sesle.

"Ankara'ya ulaşmak kolay, bana ulaşmak zordur" dedim alayla.

"Elhak öyledir ve de bunun şuurundayız üstat" dedi Güngör.

"Aferin! İşte böyle terbiyeli çocuk ol! Denize gittin mi?"

"Ayvalık'a kadar uzandık" dedi Güngör.

"Sarmısaklı plajları iyidir, kıyı boydan boya ince kumla kaplıdır, rüzgârı okşayıcı, güneşi yakıcıdır" dedim.

"Abi, Evliya Çelebi gibi anlatıyorsun" dedi Güngör.

"Her anlatıcı bir Evliya Çelebi'dir. Evliya Çelebiler ölmez."

"Neşeli oluşuna sevindim abi! Biz, eski Cunda, yeni adı Ali Bey olan adaya gittik" dedi Güngör.

"Deniz yoktur orda Necati, keşke Avşa'dan biraz deniz alıp götürseydin" dedim.

"Bir avuç kadar var üstad... Ama siz isterseniz derhal ve derakap alıp götürebilirim" dedi Güngör.

"-Var- dediğin denize de zeytinyağı, sabun, pislik karışmıştır, leş gibi kokar" dedim.

"Doğru" dedi Necati Güngör, "Kokuyor. Bir de Rumların yerine gelen Türkler zeytinlikleri söküp tarla yapmışlar. İçim gitti. Eski Rum evlerinden birini satın alan Çetin Özek, bir güzel onarmış, bir saray çıkmış ortaya."

"Kurtarmış yani."

"Kurtarmış."

"Yıkık kiliseden ne haber?" dedim.

"Duruyor öyle. Abi, Doğan Hızlan'a Çetin Özek'in sarayını anlata-

cağım, bakalım ne yapacak" dedi Güngör.

"-Necati, o saraylar bir şey değil, bizim içimizde hiçbir padişahın oturamadığı saraylar vardır- diyecektir."

Necati Güngör güldü. "Diyebilir."

"Kaç gün kaldınız?"

"Bir hafta... Bizim orda bir arsacığımız var, çadır kurduk."

"Yaaa, buna sevindim işte! Ama deniz."

"Nisbeten temiz abi" dedi Güngör.

"Çok iyi, çok iyi! Bakıyorum sen de köşeyi dönecek adayların arasına girmişsin."

"Abi, hep düz yolda yürüdük, biraz da köşe dönelim" dedi Güngör.

"Dön baba dönelim hacılığa gidelim diye bir tekerleme vardı eskiden" dedim, "Şeytan sofrasına çıkıp taam eyledin mi?"

"Çıktık ama yemedik. Şeytanın ayağını gördük" dedi Güngör.

"Çocuk mezarı gibi değil mi? Ve harika bir manzarası var. Bir de dehşetli rüzgâr esiyor."

"Öyle abi, benim saçlarım kısa olduğu için uçmadı" dedi Güngör gülerek.

"O vakit sen rüzgârı yaşamadın. Olmadı. Ayvalık'a giden sabun, zeytinyağı kokusunu, Sarmısaklı'nın sıcağını, kumunu, çırpıntılı denizini yaşamalı, Geylan Kitabevi sahibi Ahmet Yorulmaz'ı mutlaka görmeli" dedim.

"Gördüm, çok tatlı bir adam" dedi Güngör.

"Harikadır! Konukseverdir. Dosttur. Ben pek severim" dedim. "Cunday'la ilgili bir şeyler yazacak mısın?"

"Niyetim var ama nerede yayımlayabilirim?" dedi Güngör, sıkıntıyla.

"Cumhuriyet'teki röportajın ne oldu?"

"Öyle duruyor. Hani bir de sokaklarla ilgili bir seri hazırlanacaktı, onu uygulamaktan şimdilik vazgeçmişler. Çünkü onlar sekiz on yazara yazdırmak istiyorlarmış sokakları ama benden başka da kimse kabul etmemiş."

"Neden?" dedim.

"Zeyyat Selimoğlu'na önermişler, -yapamam- demiş. Tomris Uyar'a önerme cesaretini gösterememişler... Durum sallantıda, o konu-

da henüz karar vermiş değiller."

"Arkadaşlarımızın zihinlerinde düşünceler billurlaşmamış mı?"

Güldü Necati Güngör. "Tebellür etmemiş üstat."

"Ayın onunda Sami Karaören'le konuşacağım kitap konusunda" dedim.

"Bir dakika abi" dedi Necati Güngör, birisiyle konuşmaya başladı.

Esmer, sevecen ve hüznün arkasına saklanan mizah kıpırtılarıyla kaplı yüzünde tek tük sivilce vardı ve sözcükleri bir İstanbullu gibi kullanmasına karşın bir kasaba aydını izlenimini uyandırıyordu. Kısa kesilmiş sık kara saçlarına düşen aklar sayılacak kadar azdı. Bakışları duruydu ama zaman zaman dalgınlıkların uçsuz bucaksız tünellerinde gezininceye bulanıyordu. Geçen yıl, Mart ayında İstanbul'daydık; Necati Güngör ile karısı Birsen Güngör, bizi, Üsküdar'da, İhsaniye'deki evlerinde konuk etmişlerdi. En üst kattaydı daire, daracık bir merdivenle çıkılıyordu. Girişte salondan kopuk bir yatak odası vardı, tuvalet, mutfak ve üstü kapalı, duvarları camlı teras (çiçeklerle süslüydü, yazları yararlanılan bir masayla bir somya yapayalnızdı) salona bağlıydı. Necati Güngör'ün yazı yazdığı masanın arkasında ama Necati'nin her an gördüğü, babasının resmi asılıydı, ölmüştü. Kitapların çoğu raflara sıralanmamıştı, üst üste yığılmıştı. Bol yastıklı ve gri pötikareli kanepe aynı zamanda yatak görevini yapıyordu. Yemek masası yuvarlaktı. Malatya kilimleri serilmişti yere. Kurumuş kan renkli Vezüv sobası gürül gürül yanıyordu ama ben -patlar korkusuyla- yatacağımız sırada söndürtüyordum. Necati Güngör, sabahları bize özel olarak sucuklu yumurta pişiriyordu, kayısı reçeli, Malatya peyniri yediriyordu kızartılmış ekmekle.

Birsen Güngör, bizi memnun etmek için ne yapacağını bilemiyordu.

İki kez Tarlabaşı'ndaki son Rum meyhanelerinden olan Hasır'a gittik, Rumca şarkıların gönlümüze doldurduğu neşe içinde rakılarımızı (bomba) adlı fasülye plakisiyle, pastırmalı sıcak börekle, ballı, kaymaklı, muzla içtik. Moda'ya, (Koço)'ya da gittik ve pencere kenarında bir yerde oturduk. Az sonra kararacak kirli suları, kotraları, kalafata çekilmiş kayıkları, balıkçı ve kaptanları, herkese tepeden bakan birtakım adamları seyrettik. Meyhane kalabalıklaşınca boyuna yeyip içenlerin, boyuna konuşanların ağızlarından dökülen yüksek sesli sözcük-

ler birikince ve kendilerinin bağımsız kişiliklerine son veren kocaman bir gürültü oluşturunca, sıkıldık. Dediklerimizi birbirimize iletemiyorduk. İletebilmek için çırpınıyor, boyun damarlarımızı geriyor, suç işlemişcesine yüzlerimizi kızartıyorduk ve göbeklerimizi çatlatıyorduk.

Çocukluğum, delikanlılığım Yenikapı gibi, Nişanca gibi, Kumkapı gibi balık yiyenlerin çoğunlukta olduğu semtlerde geçtiği, içkicilerin onunla rakı içmeyi bir erdem, bir geleneği sürdürme saydıkları, -lâkerda-yı sevmezdim, ama Necati, Birsen, Muallâ, üzerine bol limon sıkarak, dörde bölünmüş kırmızı soğanı hatırdatarak iştahla yemişlerdi. Muallâ ayrıca rokaya, kabuklarının içinden zedelenmeden çıkartılan, suya konularak gevrekleştirilen taze ceviz havasındaki eski ve beyaz cevizlere bayılıyordu.

Kapanmaya yakın gözlerin küçüldüğü, dillerin şiştiği, ayakların birbirine dolandığı, bardakların, tabakların, şişelerin çokça kırıldığı Koço'dan çıkuğımızda, ciğerlerimin keseciklerine dolan binlerce sigaranın dumanıyla perişandım. Burnuma yapışan ve iki gün dağılmayan mide bulandırıcı nikotin kokusu canıma okudu, öksüre öksüre bir hal oldum. Ve sabaha kadar, göğsümü sıkıştıran kirli solukları temizlemek amacıyla yırtındım.

Sonra Birsen Güngör, bizi Vosvosuna bindirerek bulutlu,puslu bir günde Boğazın Avrupa yakasına götürdü. Niyetimiz Sarıyer'e kadar uzanmak, orada dolaşmaktı. Erinci, hem içtenlikli bir biçimde hem de gizemli titreşimlerle duyduğum bir yerdi Sarıyer. İstanbul'un -ama İstanbul'un- bu şirin köyü sessizdi, ortaçağ tenhalığındaydı, en karanlık, en fırtınalı ruhları rahatlattıracak, sakinleştirecek, içlerdeki gizli arınmaları sahiplerine hissettire hissettire gerçekleştirecek bir yapıdaydı. Ama birkaç gün önceki sağanak yağışlarından etkilenerek yükselen, kaldırıma çıktı çıkacak hale gelen denizin azgın sularındaki doluluk, çalkantı, vahşi görünüm yüreklerimizi korkuyla sıkıştırınca -ne olur ne olmaz düşüncesiyle- daha ileriye gitmemeye karar verdik.

"Gelmişken Pembe Köşkü görelim bari" dedi Birsen. Ve ormana girdik. Yalnız Pazar günleri kapalıydı. Kapıcıların bu uyarısına "Yakından görelim, dışardan seyredelim" karşılığını verdik, yokuşu tırmandık, düzlükte durup indik. Ağaçlar kimi yerde sık kimi yerde seyrekti. Köşkün çevresinde dolaştık, içerisini görmeye çalıştık, kapılarına, pencerelerine incelercesine baktık. Yeni yeni tomurcuklanmış, eski

yaprakların diplerinden uç vermiş taze yapraklı ağaçları, kokusuz gülleri belleklerimizdeki resimlerin arasına kattık, sıkıntılı gökyüzünün yaşamıyla ilgilendik. Yağmurun eli kulağındaydı. Gezindik. Ben bir defnenin yapraklarına dokundum, parmaklarımın arasında ezdim ve kuytuya çekilmiş, içlerinde gayri meşru bir biçimde sevişilen arabaları izledim. Durumlarını, konumlarını düşündüm. Birleşen dudakları, sıyrılan külotları, havaya kaldırılan bacakları, solumaları, aceleci davranışları hayal ettim. Hınçla bir dal kopardım defneden.

Ansızın bir yağmur indi yukarlardan. İri taneli, sık, tarama bir sağanaktı bu. Şaşırdık. Çatının altına koştuk ama yüzlerimize çarpıyordu, başlarımızı önlerimize eğerek, el ele tutuşarak otomobile attık kapağı. Islak saçlarımızı mendillerimizle kuruladık, birbirimize bakıp gülümsedik. Yağmur arabanın üstünde tıpır tıpır ederken, camlardan şar şar akarken benliklerimizde oluşan, zihinlerimizde beliren değişiklik atılımlarını, ruhlarımız arasındaki şölen şarkılarını, düşüncelerimizin uzun ve verimli yolculuklarını, belleklerimizin galerilerinde sergilenen tabloların geçmiş ve şimdiki yaşantılarımızı boyayan canlılıklarını, keşfettik. Yağmur sesinin müziğiyle hiç unutmadığımız, unutmayacağımız sesleri anımsadık, yağmurun güneşle, sıcaklıkla yok olacak varlığını, hüzünlerimizdeki ıslaklıklarla birleştirdik ve yağmuru içlerimize yağdırdık.

Bir ara hiç konuşmadık, sadece yağmuru dinledik.

Korudan ayrıldık bir saat sonra. Bebek'te balık almaya kalkıştık ama bir palamut bin liraydı.

Yağmurun altında İstanbul'un kalın zarlı griliğini algılayarak karşıya geçtik. Tunusbağı'nda Necati Güngör'ün etlerini beğendiği bir kasaptan tombul bir koyun budu aldık, kuşbaşı kestirdik, köftelik kıyma çektirdik. Eve varınca derin bir "Oh" çektik. Köfteyle rakı içtik. Şarkılar söyledik.

Bir gün Necati Güngör'le Çiçekçi'den Kadıköy'e doğru kolkola yürürken birden kar yağmaya başladı ama beş dakika geçmeden güneş çıktı, aydınlandı ortalık, kar taneciklerini eritti; gökyüzü kararda, gene yağdı. Erik çiçeklerinin yaprakçıkları gibi yumuşak, hafifti kar konfetileri; yüzlerimize yapışıyor, oraları serin noktalarla süslüyordu. Cemal Süreya'dan, Doğan Hızlan'dan, Memet Fuat'tan söz ediyorduk. Yanımızdan geçenlerin, önümüzden gidenlerin heyecanlı konuşmala-

rına kulak kabartıyorduk, yüzlerine, bakışları telaşsız gözlerle bakıyorduk. Gülümsüyorduk. İnsanı korkutmak, tedirgin etmek çok kolay. Oysa onların yapısı kargaşadan, kavgadan kaçan bir yapı. Zorla döğüştürülüyor, zorla savaşa sürülüyor' diye geçiriyordum.

Güzel günlerdi. Bizim günlerimizdi. Anılarımızın kaynaklarıydı.

"Özür dilerim abi, önemli bir şey vardı da" dedi Necati Güngör.

"Sami Karaören bana, -kitap perşembe günü çıkıyor, gel!- dedi mi çarşamba günü geleceğim. Bir haftalığına, on günlüğüne sizi rahatsız edeceğiz" dedim.

"Bizi sevindirirsiniz ancak üstat" dedi Necati Güngör.

Güldüm. "Sevindirecek miyiz, başınızı mı ağrıtacağız, göreceğiz. Birsen bizi gene geçen defa olduğu gibi Emirgan'a götürsün, sonra Muallâ denizin kaldırıma yaklaşmasından korkup paniğe kapılsın..."

"Denizin kıyısından gitmeyiz biz de, Hacıosman bayırından dolaşırız" dedi Necati Güngör.

"Evet, karadan indiririz gemilerimizi denize. İçlerinde de birbirinden güzel, birbirinden işveli yüzlerce cariye" dedim.

Gülümsedi Necati Güngör. "Esiri zülfiyar olduğumuz şakrak ve kıvrak yüzlerce cariye!"

"Onlar, vururlar kalplerimizi kahkahadan yapılmış zincire" dedim.

"Abi, Düşün'deki hikâyeni okudum, beğendim. Çok iyi anlatmışsın" dedi Necati Güngör... bu sözleri söylerken sanki gözlerini kırpıştırarak gözlerime bakıyordu.

"Sağol! Gösteri'de de bir hikâyem var" dedim.

"Gösteri'yi almadım daha."

"Al, oku da düşüncelerini bildir bana!" dedim.

"Güvenine teşekkür ederim ama sen güzel yazarsın abi."

"Peki sen ne yapıyorsun büyük harflerle ey NECATİ GÜNGÖR?"

"Düzeltmenlik" dedi Güngör, biber gibi acı bir sesle.

"Çok mahzun ve mükedder bir karşılık bu. Beğenmedim. Doğan Hızlan dahi beğenmez" dedim.

"Gerçek bu abi. Vakit yok yazmaya, ikinci iş birinci işi engelliyor."

"Engelletme, boğdurma arkadaş! Yazarlık demek biraz da vakit demektir. Zamana yaslanmadan, zamanı kullanmadan hiçbir şey yapamazsın" dedim.

"O zamanı başkaları kendilerinin çıkarları için kullanmamı istiyorlar abi" dedi Necati Güngör yarası deşilenlerin yakınma yüklü sesiyle.

"Zamanını kiralıyorsun" dedim.

"Kiralamak zorundayım. Kiralamazsam geçimimi nasıl sağlarım?"

"Bütününü değil, bir bölümünü kiralıyorsun Necati. Geri kalandan da kendin için yararlanabilirsin. Uykundan, eğlenceden çalacaksın, uykudan, eğlencenden kazanacağını düşündüğün tatları, yaratmanın tatlarına feda edeceksin. Özveri ister elbet" dedim.

"Güç bir iş" dedi Necati Güngör.

"Güç ama olanaksız değil" dedim.

"Eve yorgun argın geliyorum. Yemek, biraz televizyon derken uyukluyorum" dedi Necati Güngör. "Gene de uzun bir hikâyeyi tamamlayabildim, Düşün'e götürdüm. -Uzun- dediler."

"Benim hikâyem de onbeş sayfalık bir şeydi" dedim.

"Söylediler. Küçük harflerle dizmek zorunda kalmışlar."

"Seninkini de öyle dizsinler."

"Daha kısa bir hikâye istediler, ben de -peki- dedim."

"Ama götürmedin" dedim.

"Götürmedim" dedi Necati Güngör.

"Verdiğini geri çevirmeleri, kendilerine uygun bir şey istemeleri seni üzdü değil mi?" dedim.

"Şey... yok canım, niye üzüleyim!" dedi Necati Güngör.

"Evet, evet üzüldün. Senin amacın götürdüğün hikâyeyi yayımlatmaktı. Dursun, nasıl olsa bir yer bulunur" dedim.

"Uzun hikâyeye pek yanaşmıyorlar" dedi Necati Güngör.

"Yer sorunu. Onlar da kendilerine göre haklı" dedim.

"Çok yazmak istediğim bir konu var" dedi Necati Güngör.

"Nedir o?" dedim.

"Mağarada öldürülen bir kızın dramı" dedi Necati Güngör, "Bir kızı, sevdiği oğlan arkadaşlarının yardımıyla kaçırıyor mağaraya. Kız seviniyor sevdiğine kavuştuğu için. Ötekiler dışarıya çıkıyor. Kız oğlanla yatıp kalkıyor ama bu arada korkunç bir şey oluyor, oğlan arkadaşlarını çağırıyor, arkadaşları da kıza tecavüz ediyorlar. Kız bunun bir tuzak olduğunu anlıyor ama iş işten geçiyor, bırakıp gideceklerini sezince de -Beni öldürün de öyle gidin. Bu felâketten sonra yaşaya-

mam ben- diyor, yakarıyor. Onlar da öldürüyorlar kızı. Derken çobanlar buluyor kızın ölüsünü."

Tüylerim dikenleşti. "Trajik bir olay bu. Canavarlıkla içiçe bir durum. Hemen yaz! Şu kadar olacak bu kadar olacak diye sayfa sayısını düşünerek yaratıcılığının verimini kısıtlama, bırak nerede bitirirse bitirsin kendini.

"Öyle yapacağım abi" dedi Necati Güngör.

"Yaz ama!.. mazeretlerin arkasına sığınma!" dedim azarlarcasına.

"Mazeretler rahat ettirmiyor ki" dedi Necati Güngör. "Zamanın çoğunu yolda, işyerinde geçiriyorum."

Ben de çalışırken aynı güçlüklerle savaşıyordum ama tutkum, engelleri aşacak büyüklükteydi; her şeyi, yaşamımın yönetimini yazı yazmamı destekleyen irademe bırakmıştım, o ne buyurursa onu yapıyordum. "Düğüne gidip de ne olacak, orda öldüreceğim zaman içinde bir hikâyenin müsvettesini hazırlarım. Sinemayı boş ver, senin yaratacağın, seyredeceğin filmden daha güzeldir" diyordum ve eski çağların rahipleri gibi kendimi yaşamın en çekici, en besleyici nimetlerinden mahrum ediyordum. Uykularımdaki saatleri azaltıyordum, dört saat süren yolculuğumda iki saatten çoğunda kitap okuyordum. Evet, -felekten geceler ve zamanlar çalarak- zevklerin tatlı aralıklarında uyuşuk uyuşuk yuvarlanmıyordum. Yazıyordum da yazıyordum ve yazmayı ikinci bir yaşama dönüştürüyordum, ikinci yaşamımın evrenindeki mutlulukla yetiniyordum. "İradesine egemen olan dünyaya egemen olur."

"Doğru da..."

"Sungu Çapan'dan ne haber?" dedim.

"Sungu Çapan iyi insan" dedi Necati Güngör.

"Çok iyidir" dedim, "Selam söyle!"

"Söylerim. Biliyor musun Hatay kapandı" dedi Güngör.

"Yapma! Ne zaman?"

"Epey oldu."

-Yıkılası meyhane- şarkısını anımsadım. Meyhanelerin söndürdüğü ocaklar üstüne yakılmıştı bu şarkı ve seven kadınların, gözleri yaşlı analaların bağırlarından yükselen çığlıktı. Hatay meyhanesinde neşeli, bol kahkahalı gecelerin içinde sarhoş ve ayık sözcüklerle gezinmiştim.. Resim çektirmiştim. Elleri sıkmıştım, boyunlara sarılıp yanaklar-

dan öpmüştüm. En son anım, en kalabalık, en devinimli anımdı. Upuzun bir masada oturuyorduk. Ece Ayhan benim sağımda, en dipteydi, karşısındaki Cahit Kayra gözlüklü, bıyıklı, alnından başlayan saçlar arkaya kadar dökülmüş zeki bakışlı bir beyefendiydi. İyimserliğin gezindiği yüzünde temkinli davranmayı ilke edindiğini duyumsatan gülümsemeli anlamlar vardı. (Bodrum Üzerine Çeşitlemeler) kitabı, Bodrum yerlileriyle Bodrum'a yazlığa giden, yerleşen bazı kişilerin yaşam hikâyelerinden oluşmuş metinlerdi. Gözlemlerindeki inandırıcılık yazıları ilginç kılıyordu. Bodrum, gündelik devinimleriyle, kişileriyle soluk alıyordu. Bana Ceyhun Atuf Kansu'yu anımsatan Cahit Kayra, yüksek bir bürokrattı, eski bakanlardandı. Bu yıl tanıdığım en güzel, en çelebi insandı. Yanında oturan Halil İbrahim Bahar, sürekli bana, sağımdaki Cemal Süreya'ya, Cemal'in yanındaki Ece Ayhan'a bakıyordu. Bahar'ın yanında dudağı yarık Oğuz Arıkanlı vardı. Gözlüklüydü ve yaşlanmıştı. Bakışları hülyalıydı, binbir düşüncenin tutsağıydı. Oğuz Arıkanlı'nın yanında da Beykoz takımının maskotu, Doğru Yol Partisi'nin üyesi, avukat, şair Ercüment Uçarı vardı, kıpır kıpırdı, o hepimizden yaşlıymış gibi görünüyordu. İlkin önüne, sonra karşısındakine bakıyor, "Hıı" diyor, söyleyeceğini söylüyordu. Yarım saat sonra Günel Altıntaş ünlü kahkahaları ve sigara dumanlarıyla geldi, yazdığı erotik bir şiiri uzattı bana. Ece Ayhan'ın ahbabı sanatçı bir karı-koca sığıştı aramıza. Otuz yaşlarındaki oğlanın sakalı kısa ve gururluydu. Kızın saçları orman perilerinin saçları gibi uzun ve düzdü, iki omuzunu da örtüyor, aşağılara kumral ipek tellerle bir şelale gibi akıyordu.

Garson ve Hatay'ın ortaklarından siyah saçlı, siyah bıyıklı, siyah, ölüm giysili Mehmet Ali, çevremizde dolaşıyor, isteklerimizi hemen karşılıyordu. Şiirler karalıyordu ama önemsizdi. Hatay'a gelen ünlü yazarların izlenimlerini yazmaları için Anıtkabirdekine benzeyen bir defter açmıştı. Eskiler, yeniler o deftere içkinin sınırsız coşkusuyla akıllarına geleni döktürmüşler, imzalamışlardı. (Hatay'ın Anı Defteri) gibi bir şeydi. İzlenimlerini birkaç kez çiziktirenlerin başında Cemal Süreya vardı. Bahar da, ben de ikişer kez duygulanmalarımızı yansıtmıştık.

Rakılar içiliyor, söyleşi koyulaşıyordu. Kafam iyiydi, bir muziplik düşündüm. "Arkadaşlar, beni dinleyin, az sonra Hatay hükümetini ku-

ruyorum."

"Yaşa!" dediler ve alkışladılar.

"Başbakan kim olacak?" dedi Cemal Süreya.

"Bir dakika" dedim, kalktım, tuvalete gittim, elimi yüzümü yıkadım, saçlarımı taradığım aynada yüzümü inceledim, kalıp kıyafetimi bir resim çerçevesine soktum, duvara astım. Döndüm. "Aynaya baktım da başbakanı gördüm. Bu meyhanede -başka meyhanelerde olabilir- Başbakanlığa en uygun vatandaş benim. Şişmanım, sevimliyim, güven vericiyim, beyaz saçlıyım."

Gülmeye başladılar.

"Bence de öyle" dedi Cemal Süreya.

"O zaman Başbakanlığımız onaylanmıştır. Şimdi Bakanları seçiyorum. Cemal, seni Başbakan yardımcılığına getiriyorum" dedim.

Cemal Süreya rakısını yudumladı, sigarasını keyifle tüttürdü. "Sorumluluk almak istemiyorum. Sandalyesiz, günde yarım saat uğrayacağım bir Bakanlık yok mu?"

"Bakarız" dedim.

"Haftada iki saat, o da öğleden sonraları çalışabilirim" dedi Cemal Süreya, "Cuma görev yok abi, Cumaları burdayız."

"Dışişleri Bakanı yapayım seni."

"Olmaz, işi çok, bütün dünyayla uğraşacaksın. Ermenilere hedef olmak istemiyorum" dedi Cemal Süreya.

"Öyleyse Edebiyat Bakanı yapayım seni" dedim.

Ercüment Uçarı, yanlışımı bir an önce düzeltme telaşıyla "Kültür Bakanı" dedi.

"Hayır efendim, bu sırf Cemal Süreya için kurulan bir Bakanlık. Dergi, kitap, çeviri sorunlarıyla, yazarların sosyal durumlarıyla uğraşacak bir Bakanlık" dedim.

"Beğenmedim, o Bakanlıkta çok dedikodu olur" dedi Cemal Süreya.

"Peki, o vakit sen kendine bir Bakanlık düşün" dedim, Cahit Kayra'ya baktım. "Beyefendi, zatıaliniz daha önce Bakanlık yaptığınız için bu işleri bilirsiniz. Başbakan yardımcılığına ne dersiniz?"

Gülümsedi Cahit Kayra. "Cemal istemediğine göre Maliye Bakanı olabilirim."

"Kabul" dedim, "Bakanlığınız onaylanmıştır. Yalnız göreve başlar

başlamaz Türk parasının değerini doların üzerine çıkartacaksınız."

"Çıkartacağım" dedi Cahit Kayra yemin edercesine.

"Memurların, memur emeklilerinin maaşlarını günün ekonomik koşullarına göre ayarlayacaksınız!" dedim.

"Ayarlayacağım" dedi Cahit Kayra, "Memurları, emeklileri zavallı durumlarından kurtaracağım!"

"Şimdiden teşekkür ederim" dedim.

"Bana bir şey yok mu?" dedi Ercüment Uçarı.

"Olmaz olur mu, tabi var. Sana da kıtıbyoz bir müdürlük veririm, eski arkadaşımsın" dedim.

Kahkahalar patladı ve o kahkahaların arasında yabancı kahkahalar da vardı.

"Ben Bakanlık istiyorum" dedi Ercüment Uçarı bağıran bir sesle.

"Hangisini?" dedim.

"Hukuk mezunu olduğuma göre Adalet Bakanı" dedi Uçarı.

"İyi de, o iş çok zor, altından kalkamazsın, haksızlık yapmayım derken yüzüne gözüne bulaştırırsın" dedim.

"Bence de" dedi Cemal Süreya.

"Beni unutma!" dedi Oğuz Arıkanlı.

"Aklımdasın" dedim.

"Sen onu Futbol Federasyonu Başkanı yap" dedi Cemal Süreya.

"Bakanlıktan aşağı olmaz" dedi Ercüment Uçarı.

"Hadi be!" dedi Cemal Süreya kaşlarını çatarak, "Başını belaya mı sokmak istiyorsun?"

"Müsteşarlık ver öyleyse!" dedi Ercüment Uçarı kırılmış gibi.

"Tamam, yaptım gitti. Ismarla bakalım bir duble rakı" dedim.

"Ohooo, sen daha şimdiden rüşvet almaya başladın" dedi Uçarı.

"Bu rüşvet değil yavrum, sen bana armağan veriyorsun" dedim, sonra sinirlendim. "Peki biz seni kara kaşının kara gözünün hatırı için mi müsteşar yapıyoruz?"

"Sana maç biletinden başka bir şey veremem" dedi Uçarı.

"Ben burda değilmişim gibi davranıyorsun" dedi Günel Altıntaş.

"Seni sansür kurulunun başına getiriyorum. Müstehcenle müstehcen olmayanı inceleyeceksin ve o konuda tek yetkili olacaksın" dedim.

Sesini yükseltti Günel Altıntaş. "Yeryüzünde müstehcen diye bir şey yoktur. Birtakım kalın kafalıların, müstehcenden alabildiğine ya-

rarlananların uydurmasıdır bu."

"Teşekkür ederim" dedim. "Seninle aynı kanıdayım."

"İnsan vücudunun hiçbir edimi, hiçbir eylemi çirkin değildir. Hatta kutsaldır" dedi Halil İbrahim Bahar.

"Bence de öyle" dedi Cemal Süreya, "Sevişme gibi soylu bir şeyi yaratan insan, böyle akıl dışı bir cezaya çarptırılamaz."

"Bunun özünde -analarımız, karılarımız, kızlarımız, kardeşlerimiz orospu olur korkusu- yatmaktadır" dedi Halil İbrahim Bahar.

"Çok doğru" dedi Cemal Süreya.

Ece Ayhan bizi dinlemiyor, sanatçı karı-kocayla konuşuyordu.

"Doktor, sana Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığını veriyorum. Tamam mı?" dedim.

"Öngörülmüştür" dedi Halil İbrahim Bahar, boynunu büktü.

"Hoşlanmamış gibi bir halin var" dedim. "Başka bir Bakanlık vereyim sana. Ormanları ve Çevreyi Koruma Bakanlığı gibi. (Cahit Kayra'ya) Doğayı çok sever. Şiirleri bir koruluk gibidir, her çeşit bitki, ağaç, çiçek bulunur."

"İlginç" dedi Cahit Kayra.

"Ormanları yaktırmazsın, fabrika artıklarını, lağımlarını ırmaklara, denizlere akıtmalarını önlersin, gıcır gıcır bir Türkiye yaratırsın" dedim.

"Sağlık Bakanlığından vazgeçtim. Cemal Edebiyat Bakanı olursa ben de danışmanı olayım. Şiir işlerini yürütürüm" dedi Bahar.

Cemal Süreya, bardağını kaldırdı. "Şiir Müsteşarına!"

"Tamam" dedi Bahar'a, "Şiir Müsteşarlığını kutlarım."

Kahkahalar, konuşmalar derken bütün masalar bizimle ilgilenmeye, sözlerimizdeki güldürü öğelerine göre kahkaha üretmeye, bu, gırgırı bol şölenimize katılmaya başladılar.

"Ece, sen bir şey istemiyor musun?" dedim.

Elini kulağına koydu işitmemiş gibi, "Ne dağıtıyorsun?" dedi.

"Bakanlık" dedim.

"Bodrum Bakanlığı benimdir" dedi Ece Ayhan, güldü.

"Verilmiştir" dedim.

"İlhan Berk kızacak" dedi Cemal Süreya.

"Kızmasın. Birlikte yönetsinler, nasıl olsa samimi arkadaş. Hem biz bu masadakilere görev veriyoruz" dedim.

Uzun boylu, geniş omuzlu, kır saçlı, Karadenizli bir adam yaklaştı, hepimizi selamladı, bana baktı. "Beyefendi, yanlış anlamadıysam burda bir Hükümet kuruyorsunuz ve Bakanları tayin ediyorsunuz. Acaba bana da bir Bakanlık lütfeder misiniz?"

"Nasıl bir Bakanlık istiyorsunuz?" dedim.

"Pahalılıkla Mücadele Bakanlığı'nı rica ediyorum."

"Atandınız" dedim. "Yalnız ucuzluğu hemen başlatacaksınız."

"Yarından itibaren" dedi adam.

Ve sürüp gitti bu eğlence. Kahkahalar, kahkahalar ve kahkahalar birbirinin üzerine bindi, kat kat oldu, kalınlaştı, belleklerimizin güneşli bölgelerine sıvandı.

Demek o, yabancıları kaynaştıran, ilişkileri pekiştiren mekân yoktu artık... Hüzünlendim... Evet, o Hatay'lı gecelerde, bakışlarımızda, soluk alışlarımızda, kimi çok uğraşarak bastırdığımız kimi de serbest bırakarak savaş alanlarına sürdüğümüz öfkeler vardı. Sözlerimiz büyülüydü, yumuşaktı, yılanı deliğinden uğratırdı, kavgaları yatıştırırdı, yürekleri ısındırırdı... sözlerimiz şimşekliydi. Değdiği yeri yakıyor, gerçek bir yıldırımın ortadan ikiye böldüğü dut ağacı gibi karartıyordu. Bize, kendimize tatların en alâsını sunarken saldırganlarla kötü niyetlilere zehir içirtiyordu. O Hatay'lı gecelerde hem birbirimizi yaraladık hem de varlığımızın kıyısında köşesinde eski döğüşlerden, eski sürtüşmelerden, güç yarıştırmalarından, inatlaşmalardan kalma bütün yaraları sağalttık davranışlarımızla, tutumlarımızla. Ama çok çok önceden aldığımız bireysel ve toplumsal yaraların bazılarını, hâlâ kanayanlarını boralar, fırtınalar estiren keskin dillerle, içlere ürküntü veren tablolar çizerek sergiledik. Hakaret ettik.

Kızgınlığımızın şiddetini, güneşin çölleri kızdırmasıyla, ufukları kızartmasıyla ölçtük.

Yaşadığımız zamanı dilim dilim kestik, parçaladık, kimilerini buruşturup attık, kimilerini beyinlerimizin kıvrımlarındaki mezarlıklara gömdük, kimilerini, en önemli anların önünde yükselen anlamların burçlarına diktik bayrak gibi. Kimilerini, düşlerimize ekledik, karabasanlı uykularda çiğnedik, yollarda sürükledik...

"Hatay'lılar nereye taşındı şimdi?"

"Arka taraflarda (Fıçı) diye bir meyhane var, oraya" dedi Güngör.

"Cemal de gidiyor mu oraya?"

"Gidiyor. -Artık Fıçı'da içiyoruz abi- diyor."

"Cemal buraya gelmiş ama henüz yakalayamadık" dedim.

Güldü Necati Güngör. "Kaçıyor mu abi?"

"Bulamadık ki..." dedim.

"O nasıl iş öyle?"

"Geldiğini öğrendik ama henüz karşılaşamadık. Neyse... Seninle çektirdiğimiz bir sürü resim vardı, ne oldu?"

"Duruyor abi" dedi Necati Güngör utanmış gibi.

"Nasıl duruyor? Yaptırmadın mı daha?"

"Yaptırmadım. Rahmetli Abdülkadir Bulut'la çektirdiğimiz resim de duruyor. Diaları, filmleri verecek güvenli bir yer bulamadım."

"Senin odada çektirmiştik değil mi?" dedim.

"Evet. Nokta dergisinden bir arkadaş çekmişti ya" dedi Güngör.

"Anımsadım" dedim, "Karacaahmet mezarlığında, bir beton mezarın üstüne çıkarak çektirdiğimiz resim bir harikaydı. Güneş servilerin arkasında batıyordu ve son ışıklar yüzlerimizi kızartıyor, gözlerimizi kamaştırıyordu."

"Birkaç güzel poz vermiştik o akşam" dedi Güngör.

"Yahu, bir çare bul, tab ettir şunları, kaybolup gitmesinler." Güldüm, "Mezara girmeden mezarın üzerindeki durum vaziyetimizi görelim" dedim.

"İstanbul'a geldiğinde yaptırırız abi" dedi Necati Güngör.

"Ona da peki, daha ne var ne yok?"

"Aziz Nesin'le Malatya'ya gittik" dedi Necati Güngör.

"Eeeeee!" dedim.

"Çok güzel geçti. Yalnız küçük bir olay Aziz abinin canını sıktı. Adamın biri -Niçin yüzünüz gülmüyor?- diye sordu. -Yazdıklarınız güldürüyor ama siz gülmüyorsunuz.- Aziz Nesin baktı baktı, -Peki gülmem mi gerekir?- dedi."

"Güzeeeel!" dedim.

"Bize öyle iyi davrandılar ki... Biletlerimizi alarak bindirdikleri otobüsün şoförüne tenbih etmişler, İstanbul'a kadar yapacağımız bütün masrafları karşılasın diye" dedi Necati Güngör.

"Harika!" dedim.

"Ayrıca bize Malatyalı Fahri Kayahan'ın türkülerinden derledikleri ikişer kaset verdiler."

"Doğrusu yanınızda olmak isterdim" dedim.

"Demirtaş Ceyhun da vardı. Demirtaş Ceyhun, oturduğumuz yerdeki seccadeyi beğenince hemen sardırıp verdiler" dedi Necati Güngör.

"Hemşehrilerin cömertmiş" dedim.

"Saygılıdırlar da. Çok mutlu oldular... Abi, onu söyleyecektim. Nisan'da Cevat Çapan'la Malatya'ya gideceğiz. Cevat Bey'e seni de Ankara'dan alacağımızı söyleyince sevindi."

"Ben de sevindim. Cevat Çapan'la ilk kez uzun bir yolculuğa çıkacağım" dedim.

"Cevat Çapan konferans verecek. Malatya'nın güzelleştiği zamandır. Nisan ayında bütün kayısı ağaçları çiçeklerini, birbirleriyle yarış edercesine sergiler... mis gibi kayısı çiçeği kokar her yan" dedi Necati Güngör.

"O tabloyu seyretmek unutulmaz duygular kazandırır insana."

"Nisan'da hazır olun!" dedi Necati Güngör. "Pazartesi'nden sonra mı belli olacak gelmeniz?"

"Evet. Ya pazartesi ya salı sana telefon ederim" dedim.

"Abi, Gözde dergisini biliyorsun değil mi?"

"Evet, televizyonda reklamlarını izliyorum. Yaprak Özdemiroğlu tüllerle yatıp kalkıyor falan."

"Ha, o işte, bir ara Cemal Süreya danışmanlığını yapmıştı. O dergiden yazı istiyorlar" dedi Güngör.

"Ne yazısı? Hikâye mi?"

"Hikâye?"

"Ne veriyorlar?"

"Bilmiyorum" dedi Güngör.

"Öğren de işimize gelirse veririz" dedim. "Dosta düşmana selam. Aydın Emeç'i görüyor musun?"

"Arada sırada. Yazı istiyorlar, sonra da basmıyorlar. Kırgınım onlara" dedi Necati Güngör sertleşmeye yüz tutan bir sesle.

"Sen de hemen kırılıyorsun. Aydın iyi insandır, aranız açılmasın... Hadi iyi geceler, gözlerinden öperim" dedim.

"Ben de iyi geceler dilerim" dedi Necati Güngör.

Telefonu kapattım. Yorulmuştum. Oturdum, ağrıyan bacaklarımı uzattım. Televizyon seyrettim gene ve söylediğim sözlerle bana söyle-

nen sözlerin anlamlarını, hangi gerçekleri sırtlarında taşıdıklarını düşündüm. Bir sürü konu, bir sürü devinim, bir sürü ilişki, bir sürü ses... (Dön Güvercin Dön) kitabına uzandım, -Dönüş- şiirini okumaya başladım.

Yıllar sonra
odanın kapısını açınca
senin yerine
arkası dönük iki kadın görüyorum
yaşları belirsiz
biri kollarını balkonun korkuluğuna dayamış
öbürü kapının pervazına yaslanmış
uzanıp giden ovaya bakıyorlar
akşam serinliğinde.
Bakışlarının ucunda
mor dağlar yükseliyor
ve inen davarın
çan sesleri duyuluyor uzaktan.
Kapıyı aralık bırakıp
alacakaranlıkta
dağın doruğuna tırmanıyorum
yorgun atımın yedeğinde.

Gözlerimi yumdum ve Cevat Çapan'la birlikte ben de dağa tırmanmaya başladım.

●

Kendine özgü coşkulu, derinlikli ve ayrıntılı öyküleriyle Türk Edebiyatında seçkin bir yere sahip olan **Muzaffer Buyrukçu**'nun bazı yapıtları yabancı dillere çevrilmiştir.

Muzaffer Buyrukçu, ayrıca yazarların, sanatçıların yaşamlarından kesitler sunan benzersiz bir yazı türü yaratmıştır. Büyük bir ilgiyle karşılanan bu 'tarihli yazılar' hakkında **Buyrukçu** şunları söylemektedir; "Tarihli yazılarım bir gün'e girerek, bir davranıştan, bir sözden hareket ederek başlar. Geçmişi kurcalar, unutulmuş bir deneyimi, bir tavrı, gölgeliklere sığınan doğurgan bir cümleyi yakalar, olayların diplerinde dipdiri kalmayı başarabilmiş durumları irdeler. Şairlerin, edebiyatçıların yaşamlarından fışkıran görüntüleri, resimleri, anında saptayarak ölümsüzleştirir. Konuşmalardaki canlılık, kıvraklık ve büyü bir bütünün içinde varolur."

Yazar (Bulanık Resimler) kitabıyla Türk Dil Kurumu Ödülünü, (Kavga) kitabıyla da Sait Faik Armağanı'nı kazanmıştır. **Muzaffer Buyrukçu**'nun bu yazılarını seveceğinizi, beğeneceğinizi umarız.